NAZIONALE
R. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
8
50 A
H
4
ROMA

PENTATEVCHVS MOYSI, ALIquot item Libri, quorum omnium nuper emendatorum Catalogum in pagella proximè ſequenti reperies.

Aduerte, candide Lector, ſingulis librorum capitibus argumenta in ſtudioſorū gratiam nuper præfixa fuiſſe.

VINCENTI.

Domus S. Pantal. Sch. Piar.

LVGDVNI,
Apud Antonium Vincentium
M. D. XLII.

CONTENTA.

Geneſis
Exodus
Leuiticus
Numeri
Deuteronomium

IOSVE

Liber Iudicum
Ruth.

HIERONYMVS PAVLINO.

FRATER AMBROſius tua mihi munuſcula perferens, detulit ſimul & ſuauiſſimas literas, quæ a principio amicitiarū fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiæ præferebant. Vera enim illa neceſsitudo eſt, & CHRISTI glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris, non præſentia tantum corporum, non ſubdola & palpans adulatio, ſed dei timor, & diuinarum ſcripturarum ſtudia conciliant. Legimus in veteribus hiſtorijs quoſdam luſtraſſe prouincias, nouos adiſſe populos, maria tranſiſſe: vt eos quos ex libris nouerant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, Sic Plato Aegyptum, & Architam Tarentinum, eamque orā Italiæ, quæ quōdam magna Græcia dicebatur, laborioſiſsime peragrauit: vt qui Athenis magiſter erat, & potens, cuiuſque doctrinam academiæ gymnaſia perſonabant, fieret peregrinus atq; diſcipulus: malens aliena verecūde diſcere, quam ſua impudenter ingerere. Denique cum literas quaſi toto fugientes orbe perſequitur, captus a piratis & venundatus, etiam tyranno crudeliſsimo paruit, ductus captiuus, vinctus & ſeruus. Tamē quia Philoſophus, maior emente ſe fuit. Ad Titum Liuium lacteo

eloquentiæ fonte manantem, de vltimis Hiſpaniæ Galliarumq́; finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus: & quos ad cõtemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus ſeculis, celebrãdumq́; miraculum, vt vrbem tantam ingreſsi, aliud extra vrbem quærerent. Apollonius, ſiue ille magus (vt vulgus loquitur) ſiue philoſophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Perſas, pertranſiuit Caucaſum, Albanos, Scythas, Maſſagetas, opulentiſsima Indiæ regna penetrauit. & ad extremum, latiſsimo Phyſon amne trãſmiſſo, peruenit ad Brachmanas, vt Iarcham in throno ſedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos diſcipulos de natura, de motibus ſyderum, ac dierum curſu audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæſtinos, reuerſus Alexandriam, perrexit Aethiopiam, vt Gymnoſophiſtas, & famoſiſsimã ſolis menſam videret in ſabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod diſceret, & ſemper proficiens, ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſsime octo voluminibus Philoſtratus.

II Quid loquar de ſeculi hominibus? cũ apoſtolus Paulus, vas electionis & magiſter gen-
Act.9.c tium, qui de conſcientia tanti in ſe hoſpitis
2.Cor.13.a loquebatur, An experimentũ quæritis eius, qui in me loquitur CHRISTVS? poſt
Galat.1.d Damaſcum Arabiamq; luſtratam aſcenderit Hieroſolymã, vt videret Petrum & manſerit apud eum diebus quindecim. Hoc enim

myſterio hebdomadis & ogdoadis futurus gentium prædicator inſtruendus erat. Rurſumque poſt annos quatuordecim, aſſumpto Barnaba & Tito, expoſuerit apoſtolis Euangelium, ne forte in vacuum curreret, aut cucurriſſet. Habet enim neſcio quid latentis ἐνεργείας viua vox, & in aures diſcipuli de authoris ore transfuſa, fortius ſonat. Vnde, & Aeſchines cū Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio, quam aduerſus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, ſuſpirans ait, Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam, ſua verba reſonantem? Galat. 2. a

III Hæc non dico, quòd ſit in me aliquid tale, quod vel poſsis a me audire, vel velis diſcere: ſed quod ardor tuus & diſcendi ſtudiū etiam abſque nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile, et ſine doctore, laudabile eſt. Non quid inuenias, ſed quid quæras cōſyderamus. Mollis cera, & ad formādum facilis, etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus, tamen virtute totum eſt quicquid eſſe poteſt. Paulus apoſtolus ad pedes Gamalielis legē Moyſi, & prophetas didiciſſe ſe gloriatur, vt armatus ſpiritalibus telis, poſtea diceret confidenter, Arma noſtræ militiæ non carnalia ſunt, ſed potētia deo, ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam dei, & captiuantem omnem intellectum, ad obediendum CHRISTO, & parati ſubiugare omnem inobedientiam. Ad Timotheum ſcribit ab infantia ſacris literis eruditum, & hortatur ad ſtudium lectionis, ne ne- Act. 22. a 2. Cori. 6. b 1. Tim. 3. d

gligat gratiam quæ data ſit ei per impoſitio/
1.Tim.4.d nem manus presbyterij.Tito præcipit,vt in/
ter cæteras virtutes epiſcopi,quem breui ſer
Titum.1.b mone depinxit, ſcientiam quoque in eo eli/
gat ſcripturarum,Obtinentem(inquit)eum,
qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermo/
nem: vt potens ſit exhortari in doctrina ſa/
na,& contradicentes reuincere.

IIII Sancta quippe ruſticitas, ſolum ſibi pro/
deſt:& quantum ædificat ex vitæ merito ec/
cleſiam CHRISTI, tantum nocet ſi de/
ſtruentibus non reſiſtat. Malachias prophe/
Malach.2.b ta,imo per Malachiam dominus interroga/
uit ſacerdotes legem. In tantum ſacerdotis
officium eſt interrogatum reſpondere de le/
Deute.32.a ge. Et in Deuteronomio legimus. Interroga
patrem tuum, & annuntiabit tibi: ſeniores
tuos,& dicẽt tibi.In pſalmo quoq; 118,Can
tabiles mihi erãt iuſtificationes tuæ in loco
peregrinationis meæ. Et in deſcriptione iu/
ſti viri,cum eum Dauid arbori vitæ,quæ eſt
in paradiſo,compararet,inter cæteras virtu/
Pſal.1. tes,hoc etiam intulit,In lege domini volun/
tas eius,& in lege eius meditabitur die ac no
Danie.12.b cte. Daniel in fine ſacratiſsimæ viſionis ait
iuſtos fulgere quaſi ſtellas:& intelligẽtes,id
eſt doctos,quaſi firmamentum. Vides quan/
tum inter ſe diſtent iuſta ruſticitas, & docta
iuſtitia? Alij ſtellis, alij cælo comparantur.
Quanquam iuxta Hebraicam veritatẽ vtrũ/
que de eruditis poſsit intelligi. Ita enim
apud eos legimus, Qui autem docti fuerint,
fulgebunt,quaſi ſplendor firmamenti:& qui
ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in

perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus apoſtolus vas electionis? Nempe quia legis, & ſcripturarum ſanctarum erat armarium. Act. 4. c
Phariſæi ſtupent in doctrina domini: & mirantur in Petro & Ioanne quomodo legem ſciant, cum literas non didicerint. Quicquid enim alijs exercitatio & quotidiana in lege meditatio tribuere ſolet, illis hoc ſpiritus ſanctus ſuggerebat, & erant, iuxta quod ſcriptum eſt θεοδίδακτοι. Duodecim annos ſaluator impleuerat, & in templo ſenes de quæſtionibus legis interrogans, magis docet dum prudenter interrogat. Niſi forte ruſticum Petrum, ruſticum dicimus Ioannem: quorum vterque dicere poterat. Et ſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia. Ioannes ruſticus, piſcator, indoctus: & vnde illa vox obſecro, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum? λόγος enim Græce, multa ſignificat. nam & verbū eſt, & ratio, & ſupputatio, & cauſa vniuſcuiuſque rei, per quam ſunt ſingula quæ ſubſiſtunt: quæ vniuerſa, recte intelligimus in CHRISTO.
Iſa. 26. b
Iona. 6. e
Luc. 2. f
2. Cor. 11. b
Ioan. 1. a

Hoc doctus Plato neſciuit, hoc Demoſthenes eloquens ignorauit. Perdam, inquit, ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera ſapientia perdet falſam ſapientiam. & quanquam ſtultitia prædicationis in cruce ſit, tamen Paulus ſapientiam loquitur inter perfectos: ſapientiam autem non ſeculi huius, nec principum ſeculi iſtius, quæ deſtruitur, ſed loquitur dei ſapientiam in myſterio abſconditam, quam præ-
V.
Abdiæ. 1. a
Iſa. 29. e
1. Cor. 1. e
1. Cor. 2. b

deſtinauit deus ante ſecula. Dei ſapientia, CHRISTVS eſt. CHRISTVS enim, dei virtus, & dei ſapientia. Hæc ſapientia, in myſterio abſcondita eſt: de qua & no-
Coloſſ. 2. a. ni pſalmi titulus prænotatur, Pro occultis filij, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ dei abſconditi. Et qui in myſterio abſconditus erat, prædeſtinatus eſt ante ſecula: prædeſtinatus autem & præfiguratus in lege & prophetis. Vnde & prophetæ appellabantur videntes: quia videbant eum,
Ioan. 8. g. quem cæteri non videbant. Abraham vidit diem eius, & lætatus eſt. Aperiebantur cæli
Ezech. 1. a. Ezechieli, qui populo peccatori clauſi erãt.
Pſal. 118. Reuela (inquit Dauid) oculos meos, & con-
Rom. 7. c. ſyderabo mirabilia de lege tua. Lex enim ſpiritualis eſt, & reuelatione opus eſt, vt intelligatur, ac reuelata facie dei gloriam con-
2. Cor. 3. d. templemur. Liber in apocalypſi ſeptem ſigil-
Apoc. 5. a. lis ſignatus oſtenditur: quem ſi dederis ho-
Iſa. 29. d. mini ſcienti literas vt legat, reſpondebit tibi. Non poſſum: ſignatus eſt enim. Quanti hodie putant ſe noſſe literas, & tenent ſignatũ
Apoc. 3. b. librum, nec aperire poſſunt niſi ille reſerauerit qui habet clauem Dauid qui aperit &
Act. 8. e. nemo claudit: claudit, & nemo aperit? In actibus apoſtolorũ ſanctus Eunuchus, imò vir (ſic enim eum ſcriptura cognominat) cum legeret Iſaiam prophetam, interrogatus à Philippo, Putaſne intelligis quæ legis? reſpõdit, Quomodo poſſum niſi aliquis me docuerit? Ego (vt de me loquar interim) nec ſanctior ſum hoc Eunucho, nec ſtudioſior, qui de Aethiopia, id eſt de extremis mundi fi-

nibus venit ad templum, reliquit aulam re/
giam: & tantus amator legis diuinæq; ſcien/
tiæ fuit, vt etiam in vehiculo legeret literas
ſacras. Et tamen eum librum teneret, & ver/
ba domini cogitatione cōciperet, lingua vol
ueret, labijs perſonaret, ignorabat eum, quē
in libro neſciens venerabatur. Venit Philip/
pus, oſtendit ei I E S V M, qui clauſus late
bat in litera. O mira doctoris virtus. Eadem
hora credit Eunuchus, baptizatur, & fidelis
& ſanctus factus eſt, ac magiſter de diſcipu/
lo, plus in deſerto fonte eccleſiæ, quàm in
aurato ſynagogæ templo reperit. Hæc a me
perſtricta ſunt breuiter. (Neq; enim epiſto/
laris anguſtia euagari longius patiebatur) vt
intelligeres te in ſcripturis ſacris ſine præ/
uio, & monſtrante ſemitā non poſſe ingredi.

Taceo de grammaticis, rhetoribus, philo/ VI
ſophis, geometris, dialecticis, muſicis, aſtro/
nomis, aſtrologis, medicis, quorum ſcientia
mortalibus vel vtiliſsima eſt, et in tres partes
ſcindit, το δογμα, την μεθοδον, την
εμπειριαν. Ad minores artes veniam, &
quę non tam lingua, quā manu adminiſtrā/
tur. Agricolæ, cæmentarij, fabri metallorū,
lignorumq; cæſores, lanarij quoque, & fullo
nes, & cæteri qui variam ſupellectilem, &
vilia opuſcula fabricātur, abſq; doctore eſſe
non poſſunt quod cupiunt. Quod medicorū
eſt, promittunt medici: tractant fabrilia fa/
bri. Sola ſcripturarum ars eſt, quam ſibi paſ/
ſim omnes vendicant. Scribimus indocti, do
ctiq; poemata paſsim. Hanc garrula anus,
hanc delirus ſenex, hanc ſophiſta verboſus,

hanc vniuerſi præſumunt, lacerant, docent ante quam diſcant. Alij adducto ſupercilio, grandia verba trutinantes inter mulierculas de ſacris literis philoſophantur. Alij diſcunt, proh pudor, a fœminis, quod viros doceant. & ne parum hoc ſit, quadam facilitate verborum, imò audacia ediſſerunt alijs, quod ipſi non intelligũt. Taceo de mei ſimilibus, q ſi forte ad ſcripturas ſanctas poſt ſeculares literas venerint, & ſermone cõpoſito aures populi mulſerint, quicquid dixerint hoc legem dei putant. nec ſcire dignantur quid prophetæ, quid apoſtoli ſenſerint: ſed ad ſenſum ſuum incongrua aptant teſtimonia, quaſi grãde ſit, & non vitioſiſsimum docendi genus, deprauare ſententias, & ad voluntatem ſuam, ſcripturam trahere repugnantem. Quaſi non legerimus Homerocentonas, & Vergiliocentonas: ac non ſic etiam Maronem ſine CHRISTO poſsimus dicere Chriſtianum, quia ſcripſerit, Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium, Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus, Et poſt verba ſaluatoris in cruce, Talia perſtabat memorans fixuſq; manebat. Puerilia ſunt hæc, & circulatorum ludo ſimilia docere quod ignores, imo, vt cum ſtomacho loquar, ne hoc quidẽ ſcire quod neſcias.

VII Genesis. Videlicet maniſeſtiſsima eſt Geneſis, in qua de creatura mũdi, de exordio generis humani, de diuiſiõe terræ, de cõfuſione linguarum, de deſcenſione vſq; ad Aegyptum ſcri-

bitur Hebræorum.

Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum myſticis diuiniſque præceptis. Exodus.

In promptu eſt Leuiticus liber, in quo ſingula ſacrificia, imo ſingulæ pene ſyllabæ, & veſtes Aaron, & totus ordo Leuiticus ſpirant cæleſtia ſacramenta. Leuiticus.

Numeri vero, nonne totius arithmeticæ, & prophetiæ Balaam, & quadragintaduarũ per eremũ manſionum myſteria continent? Numeri.

Deuteronomium vero ſecunda lex, & euangelicæ legis præfiguratio, nonne ſic ea habet quæ priora ſunt, vt tamen noua ſint omnia de veteribus? Hucuſque Moyſes, huc uſque pentateuchus, quibus quinque verbis loqui ſevelle apoſtolus in eccleſia gloriatur. Deuteronomium. 1. Cor. 14. d

Iob exemplar patientiæ, quæ non myſteria ſuo ſermone complectitur? Proſa incipit, verſu labitur, pedeſtri ſermone finitur: omneſque leges dialecticæ, propoſitione, aſſumptione, confirmatione, concluſione determinat. Singula in eo verba, plena ſunt ſenſibus. Et (vt de cæteris ſileam) reſurrectionem corporum ſic prophetat, vt nullus de ea vel manifeſtius, vel cautius ſcripſerit, Scio (inquit) quod redemptor meus viuit, & in nouiſsimo die de terra ſurrecturus ſum & rurſum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo deum, quem viſurus ſum egoipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Iob. Cap. 19. d

Veniam ad Ieſum Naue, qui typum domini non, ſolum geſtis, verum etiam nomine Ioſue ſiue Ieſus Naue

præfert. tranſit Iordanem, hoſtiū regna ſub/
uertit, diuidit terram victori populo,& per
ſingulas vrbes,viculos,montes,flumina,tor
rentes atque confinia,eccleſiæ cęleſtiſq; Hie
ruſalem ſpiritualia regna deſcribit.

Lib. Iud. In iudicum libro,quot principes populi,
tot figuræ ſunt.

Ruth. Ruth Moabitis, Iſaiæ explet vaticinium,
Iſa. 16. a dicentis, Emitte agnū domine dominatorem
terræ,de petra deſerti,ad montem filiæ Sion.

Regum I & II Samuel in Heli mortuo,& in occiſo Saul,
veterem legem abolitam monſtrat. Porro in
Sadoch atq; Dauid, noui ſacerdotij, nouiq;
imperij ſacramenta teſtatur.

Regū III & IIII Melachim, id eſt tertius & quartus Regū
liber,a Salomone vſque ac Iechoniam: & a
Hieroboā filio Nabath vſq; ad Oſee qui du
ctus eſt in Aſſyrios, regnum Iuda & regnum
deſcribit Iſrael. Si hiſtoriam reſpicias,verba
ſimplicia ſunt: ſi in literis ſenſum latentem
inſpexeris, eccleſiæ paucitas, & hæreticorū
cōtra eccleſiam bella narrantur. Duodecim
prophetæ in vni⁹ voluminis anguſtias coarta
ti,multo aliud, q̄ ſonāt in litera,præfigurāt.

Oſee Oſee crebro nominat Ephraim,Samariā,
Ioſeph,Iezrahel,& vxorē fornicariā, & for
nicationis filios, & adulterā cubiculo clau/
ſam mariti,multo tēpore ſedere viduā,et ſub
veſte lugubri viri ad ſe reditum præſtolari.

Ioel Ioel filius Phatuel deſcribit terram duo/
decim tribuum, eruca,brucho,locuſta,rubi
gine vaſtante conſumptā: & poſt euerſionē
prioris populi, effuſum iri ſpiritum ſanctum
ſuper ſeruos dei & ancillas,id eſt ſuper cen/

tum viginti credentium nomina & effuſum iri in cœnaculo Sion. Qui cētum viginti ab vno vſq; ad quindecim paulatim & per incrementa ſurgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in pſalterio myſtice continentur. Act. 2.

Amos paſtor, & ruſticus, & ruborum mora diſtringens, paucis verbis explicari nō poteſt. Quis enim digne exprimat tria & quatuor ſcelera Damaſci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon, & Moab: & in ſeptimo & octauo gradu Iudæ, & Iſrael? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in Samariæ monte, & ruituram domum maiorem, minoremque teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtantem dominum ſuper murum litum vel adamantinū, & vncinum pomorum attrahētem ſupplicia peccatoribus: & famem in terram, non famem panis, nec ſitim aquæ, ſed audiendi verbum dei. Amos

Abdias, qui interpretatur ſeruus domini, pertonat cōtra Edom ſanguineū terrenumq; hominem: fratris quoq; Iacob ſemper æmulum, haſta percutit ſpiritali. Abdias

Ionas pulcherrima colūba naufragio ſuo paſsionem domini præfigurans, mundum ad pœnitentiam reuocat: & ſub nomine Niniue, gentibus ſalutem nuntiat. Ionas

Micheas de Moraſti cohæres CHRISTI, vaſtationem annuntiat filiæ latronis, & obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis Iſrael. Micheas

Naum conſolator orbis increpat ciuitatē ſanguinū, & poſt euerſionē illius loquitur, Naum

Ecce ſuper montes pedes euangelizantis, & annuntiantis pacem.

Abacuc Abacuc luctator fortis & rigidus, ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, vt CHRISTVM in cruce contempletur, & dicat, Operuit cęlos gloria

Cap.3.a eius, & laudis eius plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit, cornua in manibus eius. Ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Sophonias Sophonias ſpeculator, & arcanorum dei cognitor, audit clamorem a porta piſcium, & eiulatum a ſecunda, & cōtritionem a collibus. Indicit quoq; vlulatum habitatoribus pilæ, quia conticuit omnis populus Chanaan, diſperierunt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

Aggæus Aggæus feſtiuus & lætus, qui ſeminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret: deſtructum templum ędificat, deumq; patrem indu-

Cap.2.b cit loquentem, Adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cęlum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet deſideratus cunctis gentibus.

Zacharias. Zacharias memor domini ſui, multiplex in prophetia, Ieſum veſtibus ſordidis indutum, & lapidem oculorum ſeptem: candelabrumq; aureum, cum totidem lucernis quot oculis: duas quoq; oliuas a ſiniſtris lampadis cernit, & a dextris: vt poſt equos nigros, ruſos, albos, & varios: & diſsipatas quadrigas ex Ephraim, & equū de Hieruſalem, & pauperem regem vaticinetur & prædicet, ſedentem ſuper pullum aſinæ ſubiugalis.

Malachias Malachias aperte, & in fine omnium pro-

phetarum, de abiectione Iſrael, & vocatione gentium, Nō eſt mihi (ait) volūtas in vobis, dicit dominus exercituum: & munus nō ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnū eſt nomen meū in gētibus: & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Cap. I. c.

Iſaiam, Hieremiam, Ezechielem, & Danielem quis poteſt vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, ſed Euangelium. Iſaias.

Secundus virgam nuceam, & ollam ſuccēſam a facie aquilonis, & pardum ſpoliatum ſuis colorib⁹, & quadruplex diuerſis metris nectit alphabetum. Hieremias.

Tertius principia & finem tantis habet obſcuritatibus inuoluta, vt apud Hebræos ipſæ partes cum exordio Geneſeos ante annos triginta non legantur. Ezechiel

Quartus vero, qui & extremus inter quatuor prophetas, temporum conſcius, & totius mundi philiſtoros, lapidem præciſum de monte, ſine manibus & regna omnia ſubuertentem claro ſermone pronuntiat. Daniel

Dauid Simonides noſter, Pindarus & Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, atque Seren⁹, CHRISTVM lyra perſonat, & in decachordo pſalterio, ab inferis excitat reſurgentem. Dauid

Salomon pacificus, & amabilis domini, mores corrigit, naturam docet, eccleſiā iungit & CHRIST. VM, ſanctarūque nuptiarum dulce canit epithalamium. Prouerbia Eccleſiaſtes Cantica.

Heſter in eccleſiæ typo populum liberat Heſter.

de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuij, & diem celebrem mittit in poſteros.

Paralipomenon. Paralipomenon liber, id eſt inſtrumẽti veteris ἐπιτομὴ, tãtus ac talis eſt, vt abſq; illo ſi qs ſciẽtiã ſcripturarũ ſibi voluerit arrogare, ſeipſum irrideat. Per ſingula quippe nomina iuncturasq́; verborum & prætermiſſæ in Regum libris tanguntur hiſtoriæ, & innumerabiles explicantur Euãgelij quæſtiones.

Eſdras Neemias. Eſdras & Neemias, adiutor videlicet, & cõſolator a domino, in vnũ volumen coartãtur. inſtaurant templum, muros extruunt ciuitatis: omniſque illa turba populi redeuntis in patriam, & deſcriptio ſacerdotum, leuitarum, Iſraelis, proſelytorum, ac per ſingulas familias murorum, ac turrium opera diuiſa, aliud in cortice præferunt, aliud in medulla retinent. Cernis me ſcripturarum amore raptum, exceſsiſſe modum epiſtolæ, & tamen non impleſſe quod volui. Audiuimus tãtum quid noſſe, quid cupere debeamus, vt & nos

Pſal. 118. quoque poſsimus dicere, Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. Cæterum illud Socraticum impletur in nobis, Hoc tantum ſcio, q̈ neſcio. Tangam & nouum breuiter teſtamentum.

Matthæus Marcus Lucas Ioannes. Matthæus, Marcus, Lucas, & Ioannes quadriga dñi, & verum Cherubim, quod interpretatur ſcientiæ multitudo, per totum corpus oculati ſunt, ſcintillę emicant, diſcurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in ſublime tendentes, terga pennata & vbique volitantia, tenent ſe mutuo, ſibiq; perplexi ſunt,

& quaſi

& quaſi rota in rota voluuntur, & pergunt quocũq; eos flatus ſpiritus ſancti perduxerit.

Paulus apoſtolꝰ ad ſeptẽ ſcribit eccleſias. octaua enim ad Hebræos, à pleriſque extra numerum ponitur, Timotheum inſtruit, ac Titum, & Philemonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto, quam pauca ſcribere. Paulus apoſtolus.

Actus apoſtolorũ nudam quidem vidẽtur ſonare hiſtoriam, & naſcentis eccleſiæ infantiam texere: ſed ſi nouerimus ſcriptorem eorum Lucã, eſſe medicũ, cuius laus eſt in euãgelio, animaduertemus pariter omnia verba illius animæ languentis eſſe medicinam. Actus apoſtolorum.

Iacobus, Petrus, Ioannes, Iudas ſeptẽ epiſtolas ædiderunt tam myſticas quã ſuccinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in ſentẽtijs: vt rarus ſit qui nõ in earum cæcutiat lectione. Iacobus. Petrus. Ioannes. Iudas.

Apocalypſis Ioãnis tot habet ſacramẽta, quot verba. Parum dixi, & pro merito voluminis laus omnis inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te frater chariſsime inter hæc viuere, iſta meditari, nihil aliud noſſe, nihil quærere. Nonne tibi videt̃ iam hic in terris regni cæleſtis habitaculũ? Nolo offendaris in ſcripturis ſanctis ſimplicitate, & quaſi vilitate verborũ, quæ vel vitio interpretũ, vel de induſtria ſic prolata ſunt, vt ruſticã concionẽ facilius inſtruerent, & in vna eademque ſententia aliter doctus, aliter audiret indoctus. Non ſum tam petulans & hebes, vt hæc me noſſe pollicear, & eorum fructus capere, quorũ radices Apocalypſis.

in cælo fixę ſunt:ſed velle fateor. Sedenti me præfero,magiſtrũ renuens, comitẽ ſpondeo. Petenti datur,pulſanti aperitur,quærens in/

Matth.7.a
Luc.11.b

uenit. Diſcamus in terris quorũ ſcientia no/bis perſeueret in cælo.Obuijs te manib⁹ ex/cipiã,& (vt inepte aliqd, ac de Hermagoræ tumiditate effutiã)quicquid quæſieris, tecũ ſcire conabor. Habes hic amãtiſsimũ tui fra trẽ Euſebiũ,qui literarũ tuarũ mihi gratiam duplicauit, referẽs honeſtatẽ morum tuorũ, contemptum ſeculi,fidem amicitiæ,amorem CHRISTI.Nam prudẽtiã,& eloquij ve nuſtatẽ etiam abſq; illo ipſa epiſtola præfere bat.Feſtina quæſo te,& hærẽti in ſalo naui/culæ funem magis præſcinde quam ſolue.

VIII Nemo renũtiaturus ſeculo bene poteſt vẽ dere,quæ contẽpſit vt vẽderet. Quicquid in ſumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquũ dictũ eſt. Auaro deeſt tam quod ha/bet q̃ quod nõ habet. Credẽti, totus mũdus diuitiarum eſt.infidelis autẽ,etiã obolo indi

2.Cor.6.b get. Sic viuamus quaſi nihil habentes, & o/mnia poſsidẽtes.Victus atq; veſtitus,diuitiæ

Matth.5.g Chriſtianorũ ſunt. Si habes in poteſtate rem tuã,vende.ſi nõ habes,proijce.Tollenti tuni cam,& palliũ relinquendũ eſt.Scilicet niſi tu ſemper recraſtinãs,& diẽ de die trahens cau/te, & pedetentim tuas poſſeſsiũculas vẽdide ris,nõ habet CHRISTVS vñ alat pau/peres ſuos. Totũ deo dedit,qui ſeipſum ob/

Matth.4.c
Marc.12.d
Lucæ.21.a

tulit. Apoſtoli nauẽ tm̃ & retia reliquerunt. Vidua duo æra miſit in gazophylacium, & præfertur Crœſi diuitijs.Facile contẽnit o/mnia,qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.

FINIS.

LIBER GENESIS,
Hebraice bereſith.

Mundi, omniumq; animantium creatio.

CAPVT PRIMVM.

A IN PRINCIPIO
creauit Deus cælum & ter-
ram. Terra autẽ erat inanis
& vacua, & tenebræ erant
ſuper faciem abyſsi:& ſpiritus domini
ferebatur ſuper aquas. Dixitq; Deus.
Fiat lux.Et facta eſt lux. Et vidit Deus Hebr.11.a
lucem quòd eſſet bona:& diuiſit lucem
à tenebris.appellauitq; lucem diem, &
tenebras noctem. Factumq; eſt veſpere
& mane dies vnus. Dixit quoq; Deus. Pſal.135.b
Fiat firmamẽtum in medio aquarum: Iere.10.b
& diuidat aquas ab aquis.Et fecit Deus
firmamentũ, diuiſitq; aquas quæ erant
ſub firmamẽto,ab his quæ erãt ſuper fir
mamẽtum.Et factum eſt ita.Vocauitq;
Deus firmamentum,cælum.Et factũ eſt
veſpere & mane dies ſecundus. Dixit
vero Deus.Congregẽtur aquæ quæ ſub Pſal.135.
cælo ſunt,in locũ vnum:& appareat ari & 88.b
da.Et factũ eſt ita. Et vocauit Deus ari-
dam,terrã: congregationesq; aquarum
appellauit maria. Et vidit Deus q; eſſet

bonum,& ait. Germinet terra herbam
virentem & facientem ſemen, & lignū
pomiferum faciēs fructum iuxta genus
ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit ſu- B
per terram. Et factum eſt ita. Et protulit
terra herbam virentem, & facientem
ſemen iuxta genus ſuum, lignumquę fa
ciens fructum, & habens vnumquodq;
ſementem ſecundum ſpeciem ſuam. Et
vidit Deus quòd eſſet bonum. Et factū
eſt veſpere & mane dies tertius. Dixit
Pſal.135.b autem Deus. Fiant luminaria in firma-
mēto cæli, & diuidant diem ac noctem:
& ſint in ſigna & tēpora, & dies & an-
nos: vt luceant in firmamento cæli, & il-
luminent terram. Et factum eſt ita. Fe-
citquę Deus duo luminaria magna, lu-
minare maius vt præeſſet diei: & lumi-
nare minus, vt præeſſet nocti: & ſtellas.
& poſuit eas Deus in firmamento cæli,
vt lucerēt ſuper terram, & præeſſent diei
ac nocti, & diuiderent lucē ac tenebras.
Et vidit Deus quòd eſſet bonum. Et fa-
ctum eſt veſpere & mane dies quartus.
Dixit etiā deus. Producant aquæ reptile
animæ viuētis, & volatile ſuper terram,
ſub firmamēto cæli. Creauitq; deus cete C
grandia, & omnē animam viuentē atq;

motabilem, quam produxerunt aquę in
ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundũ
genus ſuum. Et vidit deus quòd eſſet bo
num, benedixitq́ eis, dicens. Creſcite & multiplicamini, & replete aquas maris: aueſq́ multiplicentur ſuper terram. Et
factũ eſt veſpere & mane dies quintus.
Dixit quoque deus, Producat terra animam viuentẽ in genere ſuo, iumenta &
reptilia & beſtias terræ ſecundũ ſpecies
ſuas. Factumq́ eſt ita. Et fecit deus beſtias terræ iuxta ſpecies ſuas, & iumẽta
& omne reptile terræ in genere ſuo. Et
vidit deus quòd eſſet bonũ, & ait. Faciamus hominẽ ad imaginem & ſimilitudinẽ noſtram, & præſit piſcibus maris,
& volatilibus cæli & beſtijs, vniuerſæq́
terræ, omniq́ reptili quod mouetur in
terra.

Infra d. & 8 c. & 9 a.

D Et creauit deus hominẽ ad imaginem ſuã, ad imaginẽ dei creauit illum,
maſculũ & fœminã creauit eos. Benedixitq́ illis deus, & ait. Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, et ſubijcite
eam, & dominamini piſcibus maris, &
volatilibus cæli, & vniuerſis animantibus quæ mouentur ſuper terrã. Dixitq́
deus. Ecce dedi vobis omnẽ herbam afferentẽ ſemen ſuper terram, & vniuerſa li-

Mat. 19. a
Mar. 10. a
Sapiẽ. 2. d & 10. a
Eccl'i. 17. a
Tob. 8. b

gna quæ habēt in ſemetipſis ſementem
generis ſui, vt ſint vobis in eſcam, et cun
ctis animantibus terræ, omniq́ volucri
cæli, & vniuerſis quæ mouetur in terra,
& in quibus eſt anima viuens, vt habeāt
Eccli.39.c ad veſcendum. Et factum eſt ita. Viditq́
Marc.7.d Deus cūcta quæ fecerat: & erāt valde bo
na. Et factū eſt veſpe et mane dies ſextus.

Sabbati ſanctificatio, Adæ & Euæ creatio, Paradiſi deſcriptio. CAP. II.

IGitur perfecti ſunt cæli & terra, & A
omnis ornatus eorum. Compleuitque Deus die ſeptimo opus ſuum
Exo.20.b quod fecerat: & requieuit die ſeptimo
ab vniuerſo opere, quod patrarat. Et benedixit diei ſeptimo, & ſanctificauit il
Heb.4.b lū: quia in ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo, quod creauit Deus vt faceret. Iſtæ
ſunt generationes cæli & terræ, quando
creatæ ſunt in die quo fecit dn̄s deus cælum & terram, & omne virgultū agri
antequā oriretur in terra, omnemq́ herbam regionis priuſquam germinaret.
nō enim pluerat dn̄s deus ſuper terram,
& homo non erat qui operaret̄ terrā: ſed
fons aſcendebat è terra, irrigans vniuer
Sapi.2.d ſam ſuperficiem terræ. Formauit igitur
& 10.a dominus deus hominē de limo terræ, et

inſpirauit in faciem eius ſpiraculũ vitæ, Eccl'i.17.a
& factus eſt homo in animam viuentẽ. Tob.8.b
Plantauerat autẽ dñs Deus paradiſum 1.Cor.15.f
voluptatis à principio: in quo poſuit ho
minẽ quem formauerat. Produxitq; do
minus Deus de humo omne lignũ pul-
chrum viſu, & ad veſcendũ ſuaue: lignũ
etiam vitæ in medio paradiſi, lignumq;
ſcientiæ boni & mali. Et fluuius egre-
diebatur de loco voluptatis ad irrigan-
dũ paradiſum, qui inde diuidit in qua-
tuor capita. nomen vni Phiſon: ipſe eſt Eccl'i.24.c
qui circũit omnẽ terrã Euilath, vbi naſci
tur aurũ, & aurũ terræ illius optimũ eſt,
ibiq; inuenitur bdelliũ, & lapis onychi
nus. Et nomẽ fluuij ſecũdi Geon: ipſe eſt
C qui circumit omnẽ terrã Aethiopiæ. No
men vero fluminis tertij, Tigris: ipſe va-
dit cõtra Aſſyrios. Fluuius autẽ quartus,
ipſe eſt Euphrâtes. Tulit ergo dñs Deus
hominẽ, et poſuit eũ in paradiſum volu
ptatis, vt oparetur et cuſtodiret illũ: præ
cepitq; ei dicẽs. Ex omni ligno paradiſi
comede: de ligno autem ſcientiæ boni
& mali ne comedas. In quocunq; enim
die comederis ex eo, morte morieris.
Dixit quoque dominus Deus. Non eſt Eccl'i.17.a
bonum hominem eſſe ſolũ, faciamus ei

adiutorium ſimile ſui. Formatis igitur dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ & vniuerſis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adã, vt videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocauit D Adam animæ viuẽtis, ipſum eſt nomen eius. Appellauitq́ꝫ Adã nominibus ſuis cuncta animantia, & vniuerſa volatilia cæli, & omnes beſtias terræ. Adæ vero non inueniebatur adiutor ſimilis eius. immiſit ergo dñs Deus ſoporẽ in Adã. Cumq́ꝫ obdormiſſet, tulit vnam de coſtis eius: & repleuit carnem pro ea. Et ædificauit dñs Deus coſtã, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitq́ꝫ Adam. Hoc nũc, os ex oſsib⁹ meis, & caro de carne mea.

1. Cor. 11. b Hæc vocabitur virago, quoniam de viro
Matt. 19. a ſumpta eſt. Quamobrem relinquet ho-
Mar. 10. a mo patrem ſuum & matrem, & adhæ-
Epheſ. 5. g rebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne
1. Cor. 6. d vna. Erat autem vterq́ꝫ nudus, Adã ſcilicet & vxor eius: & non erubeſcebant.

Serpentis dolus & maledictio, primiq́ꝫ hominis lapſus & pœna.

CAPVT III.

SEd & ſerpens erat callidior cũctis A animãtibus terræ, quæ fecerat dñs

Deus. Qui dixit ad mulierem. Cur prę-
cepit vobis Deus, vt nō comederetis ex
omni ligno paradiſi? Cui reſpōdit mu-
lier, De fructu lignorū quæ ſunt in para
diſo, veſcimur: de fructu vero ligni quod
eſt in medio paradiſi, præcepit nobis
Deus ne comederemus, & ne tangere-
mus illud, ne forte moriamur. Dixit au
tē ſerpens ad mulierē. Nequaquā morte 2.Cor.11.a
moriemini. ſcit enim Deꝰ ꝙ in quocūq;
die comederitis ex eo, aperiētur oculi ve
B ſtri: & eritis ſicut dĳ ſciētes bonū & ma
lum. Vidit igitur mulier ꝙ bonū eſſet
lignū ad veſcendū, & pulchrum oculis,
aſpectuq; delectabile: & tulit de fructu Eccl.25.d
illius & comedit: deditq; viro ſuo, qui
comedit: et aperti ſunt oculi amborum.
Cumq; cognouiſſent ſe eſſe nudos, con
ſuerūt folia ficus, & fecerūt ſibi perizo-
mata. Et cū audiſſent vocē dñi Dei de-
ambulātis in paradiſo ad aurā poſt me-
ridiē, abſcōdit ſe Adā & vxor eius à facie
dñi Dei in medio ligni paradiſi. Voca-
uitq; dñs Deus Adā, & dixit ei. Vbi es?
Qui ait. Vocē tuā audiui in paradiſo: &
timui, eo ꝙ nudus eſſem, & abſcondi
me. Cui dixit dñs. Quis enim indicauit
tibi ꝙ nudus eſſes, niſi ꝙ ex ligno de

quo præceperã tibi ne comederes,come-
diſti? Dixitq; Adam. Mulier quã dediſti C
mihi ſociã,dedit mihi de ligno,et com-
edi.Et dixit dñs Deus ad mulierẽ.Qua-
re hoc feciſti? Quæ reſpõdit.Serpẽs dece
pit me,& comedi.Et ait dñs deus ad ſer
pentẽ.Quia feciſti hoc, maledictus es in
ter omnia animãtia & beſtias terræ: ſu-
per pectus tuũ gradiêris,& terrã come-
des cunctis diebus vitæ tuæ. inimicitias
ponã inter te & mulierẽ,& ſemẽ tuũ &
ſemen illius.Ipſa conteret caput tuũ, &
tu inſidiaberis calcaneo ei⁹.Mulieri quo
que dixit. Multiplicabo ærũnas tuas,&
conceptus tuos.In dolore paries filios,et
ſub viri poteſtate eris,& ipſe dominabi
1.Cor.14.f tur tui.Adæ vero dixit.Quia audiſti vo-
cem vxoris tuæ,et comediſti de ligno ex
quo præceperam tibi ne comederes,ma
ledicta terra in opere tuo : in laboribus
comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.
ſpinas & tribulos germinabit tibi , &
comedes herbas terræ. In ſudore vultus D
tui veſcêris pane,dõec reuertaris ĩ terrã,
de qua ſumptus es : quia puluis es,& in
puluerẽ reuertêris. Et vocauit Adam no
men vxoris ſuæ,Eua: eo quòd mater eſ-
ſet cunctorũ viuentiũ. Fecit quoq; dñs

Deus Adæ & vxori eius tunicas pelli-
ceas,& induit eos.Et ait. Ecce Adã quaſi
vnus ex nobis factus eſt, ſciens bonum
& malum.nũc ergo ne forte mittat ma
num ſuam,& ſumat etiam de ligno vi-
tæ & comedat, & viuat in æternum.Et
emiſit eum dominus Deus de paradiſo
voluptatis,vt operaretur terram,de qua
ſumptus eſt.Eiecitq; Adam, & colloca-
uit ante paradiſum voluptatis cheru-
bim, & flammeũ gladiũ atq; verſatilẽ
ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.

Cain parricida Abelis maledicitur,et eius ſoboles recenſetur.

CAPVT IIII.

A ADam vero cognouit vxorem
ſuam Euam, quæ concepit &
peperit Cain,dicẽs.Poſſedi ho-
minem per dominũ.Rurſumq; peperit
fratrem eius Abel. Fuit autem Abel pa-
ſtor ouium, & Cain agricola. Factum
eſt aũt poſt multos dies vt offerret Cain
de fructibus terrę munera domino.Abel Heb.11.a
quoq; obtulit de primogenitis gregis
ſui,& de adipibus eorũ. Et reſpexit dñs
ad Abel,& ad munera eius: ad Cain au
tem,& ad munera illius nõ reſpexit.Ira
tusq; eſt Cain vehementer, & concidit

vultus eius. Dixitq́; dominus ad eum.
Quare iratus es, & cur cócidit facies
tua? Nónne ſi bene egeris, recipies? ſin au
tem male, ſtatim in foribus peccatũ ade
rit. Sed ſub te erit appetitus eius, & tu B
dominaberis illius. Dixitq́; Cain ad A-
bel fratrem ſuum. Egrediamur foras.
Sapiẽ.10.a Cúmq́; eſſent in agro, cõſurrexit Cain
Matt. 23.d aduerſus fratrem ſuum Abel, & interfe
1. Ioã.3.b cit eum. Et ait dominus ad Cain. Vbi
Iudæ.1.d eſt Abel frater tuus? Qui reſpondit. Ne-
ſcio, nũquid cuſtos fratris mei ſum ego?
Dixitq́; ad eum. Quid feciſti? vox ſan-
guinis fratris tui clamat ad me de ter-
ra. Nũc igitur maledictus eris ſuper ter
ram quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit
ſanguinem fratris tui de manu tua. cũ
operatus fueris eam, non dabit fructus
ſuos. Vagus & profugus eris ſuper ter-
ram. Dixitq́; Cain ad dominũ. Maior
eſt iniquitas mea, quàm vt veniam me
rear. Ecce eijcis me hodie à facie terræ, C
& à facie tua abſcondar, & ero vagus
& profugus in terra. Omnis igitur qui
inuenerit me, occidet me. Dixitq́; ei do
min⁹. Nequaquã ita fiet: ſed omnis qui
occiderit Cain ſeptuplũ punietur. Po-
ſuitq́; dominus in Cain ſignũ, vt non

interficeret eum omnis qui inueniſſet eum. Egreſſusq́ Cain à facie dñi, habitauit profugus in terra ad orientalē plagam Edē. Cognouit autē Cain vxorem ſuā, quę cōcepit & peperit Enoch. Et ædificauit ciuitatē, vocauitq́ nomen eius ex noīe filÿ ſui, Enoch. Porrò Enoch genuit Irad, et Irad genuit Mauiael, et Mauiael genuit Mathuſael, & Mathuſael

D genuit Lamech, q accepit duas vxores, nomē vni Ada, & nomē alteri Sella. Genuitq́ Ada Iabel, q fuit pater habitātiū in tētorÿs atq́ paſtorū: & nomē fratris eius Iubal, ipſe fuit pater canentiū cithara & organo. Sella quoq́ genuit Tubal cain, q fuit malleator et faber in cūcta opera ęris et ferri. Soror vero Tubalcain, Noema. Dixitq́ Lamech vxorib9 ſuis Adæ et Sellæ. Audite vocē meā vxores Lamech, auſcultate ſermonē meū: quoniā occidi virū in vulnus meū, et adoleſcentulū in liuore meo. Septuplū vltio dabitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties. Cognouit quoq́ adhuc Adā vxorē ſuā: et peperit filiū, vocauitq́ nomē eius Seth: dicēs. Poſuit mihi deus ſemē aliud pro Abel quē occidit

6 Caī. Sed & Seth natus eſt filius, quē vo-

cauit Enos iſte cępit ĩuocare nomẽ dñi.

Adæ genealogia vſq; ad Noë.

CAPVT V.

Sapiẽ.2. Ecclĩ.17.a Supr.1.d. HIc eſt liber generationis Adã:in die qua creauit Deus hominẽ, ad ſimilitudinẽ Dei fecit illũ, A
maſculũ & fœminã creauit eos: & bene
dicit illis, & vocauit nomen eorũ Adã
in die quo creati ſunt. Vixit autẽ Adam
1.par.1.a centũ triginta annis: & genuit filiũ ad
ſimilitudinẽ & imaginẽ ſuã, vocauitq;
nomẽ eius Seth. Et facti ſunt dies Adã
poſtquàm genuit Seth octingẽti anni:
genuitq; filios & filias. Et factum eſt o-
mne tẽpus quod vixit Adã, anni nõgen
ti triginta, & mortuus eſt. Vixit quoq;
Seth centum quinq; annis, & genuit E-
nos. Vixitq; Seth poſtquàm genuit E-
nos, octingentis ſeptẽ annis, genuitq; fi-
lios & filias. Et facti ſunt oẽs dies Seth
nongentorũ duodecim annorũ, & mor
tuus eſt. Vixit vero Enos nonaginta an- B
nis, & genuit Cainã. Poſt cuius ortũ vi
xit octingẽtis quindecim annis, & ge-
nuit filios & filias. Factiq; ſunt oẽs dies
Enos nõgenti quinq; anni, & mortuus
eſt. Vixit quoq; Cainan ſeptuaginta an
nis, & genuit Malaleel, Et vixit Cainan

poſtquàm genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitq́ filios & fi-
lias. Et facti ſunt oēs dies Cainā nōgen-
ti decē anni, & mortuus eſt. Vixit autē
Malaleel ſexaginta quinq; annis, & ge-
nuit Iared. Et vixit Malaleel poſtquā ge
nuit Iared, octingētis triginta annis: &
C genuit filios & filias. Et facti ſunt oēs
dies Malaleel octingēti nonaginta quin
que anni, & mortuus eſt. Vixitq; Iared
centū ſexaginta duob⁹ annis, et genuit
Enoch. Et vixit Iared poſtquàm genuit
Enoch octingētis annis, et genuit filios
& filias. Et facti ſunt omnes dies Iared
nongēti ſexagintaduo anni, et mortuus
eſt. Porrò Enoch vixit ſexagintaquinq;
annis, & genuit Mathuſalā. Et ambula
uit Enoch cū Deo. Et vixit Enoch poſt-
quàm genuit Mathuſalam, trecentis an
nis: & genuit filios & filias. Et facti
ſunt omnes dies Enoch trecenti ſexa-
gintaquinque anni. ambulauitq́ cum
Deo, & non apparuit: quia tulit eum Eccl. 44. c
D Deus. Vixit quoq; Mathuſala centum Hebr. 11. a
octoginta ſeptem annis, & genuit La-
mech. Et vixit Mathuſala poſtquàm ge
nuit Lamech: ſeptingentis octoginta-
duob⁹ annis, et genuit filios et filias. Et

facti ſunt omnes dies Mathuſalæ nona
genti ſexagintanouē anni, & mortuus
eſt. Vixit autem Lamech centum octo-
gintaduobus annis,& genuit filiū: vo-
cauitq́ nomen eius Noe,dicens. Iſte cō-
ſolabitur nos ab operibus & laboribus
manuū noſtrarū in terra cui maledixit
dominus. Vixitq́ Lamech,poſtquā ge
nuit Noe, quingētis nonaginta quinq́
annis, & genuit filios & filias. Et facti
ſunt omnes dies Lamech ſeptingenti
ſeptuagintaſeptem anni, & mortuus
eſt. Noe vero cum quingentorum eſſet
annorū,genuit Sem, Chā, & Iapheth.

Diluuij cauſa,arca Noe:& qui eam ingre
di debeant.

CAPVT VI.

CVmq́ cœpiſſent homines multi A
plicari ſuper terrā, & filias pro-
creaſſent,videntes filij Dei filias
hominū quòd eſſent pulchrę,acceperūt
ſibi vxores ex omnibus quas elegerant.
Dixitq́ Deus. Nō permanebit ſpiritus
meus in homine in æternū, quia caro
eſt.erūtq́ dies illius centū viginti anno
rum. Gigantes autem erant ſuper terrā
in diebus illis. Poſtquam enim ingreſ-
ſi ſunt filij Dei ad filias hominū, illæq́
genue

genuerunt, iſti ſunt potentes à ſeculo, viri famoſi. Videns autem Deus quòd multa malitia hominũ eſſet in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad
B malũ omni tẽpore, pœnituit eum quòd hominẽ feciſſet in terra. Et præcauens in futurũ, & tactus dolore cordis intrinſecus. Delebo (inquit) hominem quem creaui à facie terræ, ab homine vſq; ad animantia, à reptili vſq; ad volucres cæli. pœnitet enim me feciſſe eos. Noe vero inuenit gratiam coram Deo. Hæ ſunt generationes Noe: Noe vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cũ Deo ãbulauit, & genuit tres filios Sem, Cham, & Iapheth. Corrupta eſt autem terra coram Deo, & repleta eſt iniquitate. Cumq; vidiſſet Deus terram eſſe corruptam (omnis quippe caro corruperat viam ſuam ſuper terram) dixit ad Noe: Finis vniuerſæ carnis venit coram me: repleta eſt terra iniquitate à facie eorũ,
C & ego diſperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis læuigatis: manſiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus. Et ſic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum

Eccl. 44. c

latitudo,& triginta cubitorum altitu-
do illius. Feneſtram in arca facies, & in
cubito conſummabis ſummitatẽ eius.
Oſtiũ autem arcæ pones ex latere deor-
ſum: cœnacula & triſtega facies in ea. Ec
ce ego adducam aquas diluuij ſuper ter
ram, vt interficiam omnẽ carnẽ: in qua
ſpiritus vitæ eſt ſubter cælum, & vni-
uerſa quæ in terra ſunt, cõſumentur. Po-
namq́; fœdus meũ tecum, & ingredie-
ris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxo
res filiorũ tuorũ tecũ. & ex cunctis ani-
mantibus vniuerſæ carnis bina induces D
in arcã, vt viuant tecũ: maſculini ſexus
& fœminini. de volucribus iuxta genus
ſuum, & de iumentis in genere ſuo: &
ex omni reptili terræ ſecundum genus
ſuũ: bina de omnibus ingredietur tecũ,
vt poſsint viuere. Tolles igitur tecũ ex
omnibus eſcis quæ mandi poſſunt, &
comportabis apud te, & erunt tam tibi,
quàm illis in cibum. Fecit igitur Noe
omnia quæ præceperat illi Deus.

Noe ingreſſus in arcã, et diluuij inũdatio.

CAPVT VII.

2.Pet.2.b DIxitq́; dominus ad eum. Ingre- A
dere tu & omnis domus tua in
Eccli.44.e arcam. te enim vidi iuſtũ corã

me in generatione hac. Ex omnibus ani
mantibus mundis tolles ſeptena & ſe-
ptena, maſculum & fœminam: de ani-
mantibus vero immundis duo & duo,
maſculum & fœminam: ſed & de vola
tilibus cæli ſeptena & ſeptena, maſcu-
lum & fœminam, vt ſaluetur ſemen ſu-
per faciem vniuerſæ terræ. adhuc enim
& poſt dies ſeptem ego pluam ſuper
terram quadraginta diebus & quadra-
ginta noctibus, & delebo omnem ſub-
ſtantiam quam feci, de ſuperficie terræ.
Fecit ergo Noe omnia quæ mãdauerat
B ei dominus. Eratq́ſexcentorum anno-
rum quando diluuij aquæ inundauerũt Mat.24.d
ſuper terrã. Et ingreſſus eſt Noe & filij Luc.17.f
eius, vxor eius & vxores filiorum eius 1.Pet.3.d
cum eo in arcam, propter aquas diluuij.
De animãtibus quoq; mũdis & immũ
dis, & de volucribus, & ex omni quod
mouetur ſuper terrã, duo & duo ingreſ-
ſa ſunt ad Noe in arcã, maſculus & fœ-
mina, ſicut præceperat dñs Noe. Cũq;
trãſiſſent ſeptẽ dies, aquæ diluuij inũda-
uerũt ſuper terrã. Anno ſexcẽteſimo vitę
Noe, menſe ſecũdo, ſeptimodecimo die
menſis rupti ſunt oẽs fontes abyſsi ma-
gnę, et cataractę cęli apertæ ſunt: et facta

eſt pluuia ſuper terrã quadraginta die-
bus & quadraginta noctibus. In articu- C
lo diei illius ingreſſus eſt Noe, & Sem,
& Cham, & Iapheth filij eius: & vxor
illius, & vxores filiorum eius cum eis
in arcã: ipſi & omne animal ſecundum
genus ſuum, vniuerſaq; iumenta in ge-
nere ſuo, & omne quod mouetur ſuper
terrã in genere ſuo, cunctumq; volatile
ſecundum genus ſuum, vniuerſæ aues,
omnesq; volucres ingreſſæ ſunt ad Noe
in arcam, bina & bina ex omni carne in
qua erat ſpiritus vitæ. Et quæ ingreſſa
ſunt, maſculus & fœmina ex omni car-
ne introierunt, ſicut præceperat ei Deus:
& incluſit eum dominus de foris. Fa-
ctumq; eſt diluuium quadraginta die-
bus ſuper terram: & multiplicatæ ſunt
aquæ, & eleuauerunt arcam in ſublime
à terra: vehementer enim inundauerũt D
& omnia repleuerunt in ſuperficie ter-
ræ. Porrò arca ferebatur ſuper aquas, &
Eccli.39.c aquæ prçualuerunt nimis ſuper terram:
opertiq; ſunt omnes montes excelſi ſub
vniuerſo cælo. Quindecim cubitis al-
tior fuit aqua ſuper montes quos ope-
ruerat: conſumptaq; eſt omnis caro quæ
mouebatur ſuper terram, volucrum, ani-

mantium,beſtiarum,omniumq́; repti-
lium quæ reptãt ſuper terram. Vniuerſi
homines et cũcta in quibus ſpiraculum
vitæ eſt in terra,mortua ſunt. Et deleuit
Deus omnem ſubſtantiã quæ erat ſuper
terram,ab homine vſq; ad pecus, tã re-
ptile,quàm volucres cæli: & deleta ſunt
de terra. Remanſit autem ſolus Noe &
qui cum eo erãt,in arca. Obtinueruntq́;
aquæ terrã centũ quinquaginta diebus.

Diluuij receſſus, & Noe egreſſus ex arca.

CAPVT VIII.

A Recordatus autem Deus Noe cun-
ctorũq; animantiũ & omnium
iumentorum,quæ erant cum eo
in arca,adduxit ſpiritũ ſuper terram,&
imminutæ ſunt aquæ, & clauſi ſunt
fontes abyſsi,& cataractæ cæli: & pro-
hibitæ ſunt pluuiæ de cælo. reuerſæq́;
ſunt aquæ de terra euntes & redeuntes,
& cœperunt minui poſt centum quin-
quaginta dies. Requieuitq́; arca menſe
ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis
ſuper montes Armeniæ. At vero aquæ
ibant & decreſcebant vſque ad deci-
mum menſem. Decimo enim menſe,
prima die menſis apparuerunt cacumi-
na montium. Cumq́; tranſiſſent qua-

draginta dies,aperiens Noe feneſtrã ar-
cæ quam fecerat,dimiſit coruũ:qui egre
al's, & re- diebatur,& non reuertebatur donec ſic-
uerteba- carentur aquæ ſuper terrã. Emiſit quoq; B
tur. columbam poſt eum, vt videret ſi iam
ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ.Quę
cum non inueniſſet vbi requieſceret pes
eius,reuerſa eſt ad eum in arcam : aquæ
enim erant ſuper vniuerſam terrã. Ex-
tenditq; manum ſuam:& apprehẽſam
intulit in arcam.Expectatis autem vltra
ſeptem diebus alijs, rurſum dimiſit co-
lumbam ex arca. At illa venit ad eum
ad veſperam,portans ramum oliuæ vi-
rentibus folijs in ore ſuo.Intellexit ergo
Noe quòd ceſſaſſent aquæ ſuper terram.
expectauitq; nihilominus ſeptem alios
dies, & emiſit columbam quæ non eſt C
reuerſa vltra ad eum. Igitur ſexcenteſi-
mo primo anno, primo menſe, prima
die menſis imminutæ ſunt aquæ ſuper
terram.Et aperiens Noe tectũ arcæ aſpe
xit. viditq; quòd exiccata eſſet ſuperfi-
cies terræ.Menſe ſecũdo, ſeptimo & vi-
ceſimo die mẽſis arefacta eſt terra.Locu
tus eſt autem dominus ad Noe, dicens.
Egredere de arca tu & vxor tua , filij tui
& vxores filiorum tuorum tecum,cun-

cta animātia quæ ſunt apud te, ex omni
carne, tā in volatilibus, quàm in beſtijs
& vniuerſis reptilibus quæ reptāt ſuper
terram, educ tecum, & ingredimini ſu-
per terram. Creſcite, & multiplicamini
ſuper eam. Egreſſus eſt ergo Noe & filij
eius, & vxor illius & vxores filiorū eius
cum eo. ſed & omnia animātia, iumen
ta & reptilia quæ reptant ſuper terram
ſecundum genus ſuum egreſſa ſunt de
arca. Aedificauit autem Noe altare do-
mino: & tollens de cūctis pecoribus &
volucribus mundis, obtulit holocauſta
ſuper altare. Odoratuſq; eſt dominus
odorem ſuauitatis, & ait ad eum. Ne-
quaquā vltra maledicā terræ propter ho
mines. ſenſus enim & cogitatio huma-
ni cordis in maiū prona ſunt ab adole-
ſcētia ſua. Nō igitur vltra percutiā omnē
animā viuētē ſicut feci. Cūctis dieb⁹ ter
ræ, ſemētis & meſsis, frig⁹ & æſt⁹, æſtas
& hyems, nox & dies non requieſcent.

Noe filiorumq; eius benedictio, eſus ſuf-
focatorum & homicidij interdictio, iridis ſi-
gnificatio, & Noe ebrietas.

CAPVT IX.

A **B**Enedixitq; Deus Noe & filijs eius, Supra.1.c
et dixit ad eos, Creſcite et multipli & 8.c.d

camini, & replete terrã: & terror veſter
ac tremor ſit ſuper cuncta animalia ter=
ræ, & ſuper omnes volucres cæli, cũ vni
uerſis quæ mouentur ſuper terram. O=
mnes piſces maris manui veſtræ traditi
ſunt. & omne quod mouetur & viuit,
erit vobis in cibum. Quaſi olera viren=
tia tradidi vobis omnia: excepto quòd
carnem cum ſanguine non comedetis.
Sangninem enim animarũ veſtrarum
requiram de manu cunctarum beſtia=
rum, & de manu hominis. De manu
viri, & de manu fratris eius requiram
Mat.26.e animam hominis. Quicunq; effuderit
apoc.13.c humanum ſanguinem, fundetur ſan=
guis illius: ad imaginem quippe Dei fa
ctus eſt homo. Vos autẽ creſcite & mul=
tiplicamini, & ingredimini ſuper ter=
Eſa.54.c ram, & implete eam. Hæc quoq; dixit B
Deus ad Noe, & ad filios eius cum eo,
Ecce ego ſtatuam pactum meum vobiſ=
cum, & cum ſemine veſtro poſt vos: &
ad omnem animã viuẽtem quæ eſt vo=
biſcum, tam in volucribus, quàm in iu=
mẽtis & pecudibus terræ, cũctiſq; quæ
egreſſa ſunt de arca, & vniuerſis beſtijs
terræ. Statuam pactum meum vobiſ=
cum, & nequaquam vltra interficietur

omnis caro aquis diluuij, necq; erit dein
ceps diluuium diſsipãs terram. Dixitq́;
Deus. Hoc eſt ſignum fœderis, quod do
inter me & vos, & ad omnem animam
viuentem quæ eſt vobiſcum in genera-
tiones ſempiternas: Arcum meum po- Eccli. 43. b
nam in nubibus cæli, & erit ſignum fœ
deris inter me & inter terram. Cumq́;
obduxero nubibus cælum, apparebit ar
cus meus in nubibus, & recordabor fœ-
deris mei, quod pepigi vobiſcũ, & cum
C omni anima viuente quæ carnem vege
tat: & non erunt vltra aquæ diluuij ad
delendam vniuerſam carnem. Eritq́; ar-
cus meus in nubibus, & videbo illũ, &
recordabor fœderis ſempiterni, quod pa
ctum eſt inter Deum, & omnem ani-
mam viuentem vniuerſæ carnis quæ
eſt ſuper terram. Dixitq́; Deus ad Noe.
Hoc eſt ſignum fœderis quod conſtitui
inter me & omnem carnem ſuper ter-
ram. Erãt ergo filij Noe qui egreſsi ſunt
de arca, Sem, Cham, & Iapheth. Porrò
Cham ipſe eſt pater Chanaan. Tres
iſti, filij ſunt Noe, & ab his diſſemina-
tum eſt omne genus hominum ſuper
vniuerſam terram. Cœpitq́; Noe vir a-
gricola exercere terram, & plantauit vi-

neam. Bibensq́; vinum inebriatus eſt, et
nudatus eſt in tabernaculo ſuo. Quod
cum vidiſſet Cham pater Chanaan, ve-
renda ſcilicet patris ſui eſſe nudata, nun-
tiauit duobus fratribus ſuis foras. At ve-
ro Sem & Iapheth palliũ impoſuerũt D
humeris ſuis, & incedentes retrorſum,
operuerunt verenda patris ſui. Facies'q́;
eorũ auerſæ erãt, & patris virilia nõ vi-
derunt. Euigilans autem Noe ex vino,
cũ didiciſſet quę fecerat ei filius ſuus mi
nor, ait, Maledictus Chanaan, ſeruus ſer
uorũ erit fratribus ſuis. Dixitq́;, Benedi
ctus dominus Deus Sem, ſit Chanaan
ſeruus eius. Dilatet Deus Iapheth & ha
bitet in [illegible]naculis Sem, ſitq́; Chanaã
ſeruus eius. Vixit autẽ Noe poſt diluuiũ
trecentis quinquaginta annis, & imple
ti ſunt omnes dies eius nongentorum
quinquaginta annorũ: & mortuus eſt.

Noe filiorum genealogia, terræq́; inter ipſos diuiſio.

CAPVT X.

1.Para.1.a HAc ſunt generationes filiorum A
Noe, Sem, Chã, & Iapheth: na-
tiq́; ſunt eis filĳ poſt diluuium.
Filĳ Iapheth: Gomer, & Magog, &
Madai, & Iauã, & Thubal, & Moſoch,

& Thiras. Porrò filij Gomer, Aſcenez,
& Riphath, & Thógorma. Filij autē
Iauan: Eliſa & Tharſis, Cethim & Do
danim. Ab his diuiſę ſunt inſulæ gentiū
in regionibus ſuis, vnuſquiſq; ſecūdum
linguā ſuā & familias ſuas in nationi-
bus ſuis. Filij autē Chā: Chus, & Meſ-
raim, & Phut, & Chanaā. Filij autem
Chus, Saba, & Euila, & Sabatha, & Re
gma, & Sabathacha. Filij Regma: Sa-
ba, & Dadā. Porrò Chus genuit Nem-
rod. Ipſe cœpit eſſe potēs in terra, & erat
robuſtus venator corā dn̄o. Ab hoc exi-
uit prouerbiū, Quaſi Nemrod robuſtus
venator corā dn̄o. Fuit autē principiū re
gni eius Babylō & Arach, & Archat, &
Calanne, in terra Sennaar. De terra illa
egreſſus eſt Aſſur, & ædificauit Niniuē,
& plateas ciuitatis, & Chale. Reſen
quoq; inter Niniuē & Chale: hæc eſt ci-
uitas magna. At℣o Meſraim genuit Lu
dim, & Anamim, et Laabim & Neph-
tuim, & Phethruſim, & Chaſluim: de
quibꝰ egreſsi ſunt Philiſtijm, & Caph-
C torim. Chanaā autē genuit Sidonē pri-
mogenitū ſuū, Ethæū & Hiebuſæū &
Amorrhæū & Gergeſæū & Euæum &
Aracæū, Sinæū & Aradiū, Samaræū &
Amathæū; & ꝑ hos diſſeminati ſunt po

puli Chananæorum. Factiq́ſunt termi
ni Chanaan venientibus à Sidone Ge-
raram vſq; ad Gazam, donec ingredia-
ris Sodomã & Gomorrhã, & Adamã
& Seboim vſq; Laſa. Hi, filij Cham in
cognationibus & linguis & generatio-
nibus, terriſq́; & gentibus ſuis. De Sem
quoque nati ſunt patre omniũ filiorum
Heber frater Iapheth maiore. Filij Sem: D
Elã & Aſſur & Arphaxad, Lud & Arã.
Filij Arã: Hus & Hul & Gether & Mes.
At vero Arphaxad genuit Sale, de quo
ortus eſt Heber. Natiq́; ſunt Heber filij
duo, nomen vni Phaleg, eo q̄ in diebus
eius diuiſa ſit terra: & nomẽ fratris eius
Iectan. Qui Iectan genuit Elmodad &
Saleph & Aſarmoth, Iare & Adurã &
Vzal & Decla, & Hebal & Abimael, Sa
ba & Ophir, & Euila & Iobab. omnes
iſti filij Iectan. Et facta eſt habitatio eo-
rum de Meſſa pergentibus vſq; Sephar
montem orientalem. Iſti filij Sem ſecun
dum cognationes, & linguas & regio-
nes in gentibus ſuis. Hæ familiæ Noe iu
xta populos & nationes ſuas. Ab his di-
uiſæ ſunt gẽtes in terra poſt diluuium.

De ædificatione Babel, & linguarũ confu
ſione, deq; Loth & Abram profectionibus.

CAPVT XI.

A ERat autem terra labij vnius & ſer monum eorundem. Cumq́ꝫ profi ciſcerentur de oriente, inuenerunt campum in terra Sennaar, & habitauerunt in eo. Dixitq́ꝫ alter ad proximum ſuum. Venite faciamus lateres, & coqua mus eos igni. Habuerūtq́ꝫ lateres pro ſa xis, et bitumē pro cemēto, et dixerūt. Ve nite, faciamus nobis ciuitatē & turrim, cuius culmen pertingat ad cælū: & celebremus nomē noſtrū anteq̄ꝫ diuidamur in vniuerſas terras. Deſcendit autē domi nus vt videret ciuitatē & turrem quam ædificabant filij Adā, & dixit. Ecce, vnus eſt populus, & vnū eſt labium om̄ibus: cœperuntq́ꝫ hoc facere, nec deſiſtent à co gitationibus ſuis, donec eas opere com- Sapiē.10.a

B pleant, Venite igitur, deſcēdamus & con fundamus ibi linguā eorum, vt non audiat vnuſquiſq́ꝫ vocē proximi ſui. Atq́ꝫ ita diuiſit eos dominus ex illo loco in vniuerſas terras, & ceſſauerunt ædificare ciuitatē. Et idcirco vocatum eſt nomen eius Babel: quia ibi cōfuſum eſt labium vniuerſæ terræ. Et inde diſperſit eos dominus ſuper faciem cunctarū regionū.

Hæ ſunt generationes Sem. Sem erat

eſt plauia ſuper terrā quadraginta die-
bus & quadraginta noctibus. In articu- C
lo diei illius ingreſſus eſt Noe, & Sem,
& Cham, & Iapheth filij eius: & vxor
illius, & vxores filiorum eius cum eis
in arcā: ipſi & omne animal ſecundum
genus ſuum, vniuerſaq; iumenta in ge-
nere ſuo, & omne quod mouetur ſuper
terrā in genere ſuo, cunctumq; volatile
ſecundum genus ſuum, vniuerſæ aues,
omnesq; volucres ingreſſæ ſunt ad Noe
in arcam, bina & bina ex omni carne in
qua erat ſpiritus vitæ. Et quæ ingreſſa
ſunt, maſculus & fœmina ex omni car-
ne introierunt, ſicut præceperat ei Deus:
& incluſit eum dominus de foris. Fa-
ctumq; eſt diluuium quadraginta die-
bus ſuper terram: & multiplicatæ ſunt
aquæ, & eleuauerunt arcam in ſublime
à terra: vehementer enim inundauerūt D
& omnia repleuerunt in ſuperficie ter-
ræ. Porrò arca ferebatur ſuper aquas, &
Eccli.39.c aquæ pręualuerunt nimis ſuper terram:
opertiq; ſunt omnes montes excelſi ſub
vniuerſo cælo. Quindecim cubitis al-
tior fuit aqua ſuper montes quos ope-
ruerat: conſumptaq; eſt omnis caro quæ
mouebatur ſuper terram, volucrum, ani-

mantium,beſtiarum,omniumq́; repti-
lium quæ reptāt ſuper terram. Vniuerſi
homines et cūcta in quibus ſpiraculum
vitæ eſt in terra,mortua ſunt. Et deleuit
Deus omnem ſubſtantiā quæ erat ſuper
terram,ab homine vſq; ad pecus, tā re-
ptile,quàm volucres cæli:& delcta ſunt
de terra.Remanſit autem ſolus Noe &
qui cum eo erāt,in arca.Obtinueruntq́;
aquæ terrā centū quinquaginta diebus.

Diluuij receſſus, & Noe egreſſus ex arca.

CAPVT VIII.

A RECordatus autem Deus Noe cun
ctorūq́; animantiū & omnium
iumentorum,quæ erant cum eo
in arca,adduxit ſpiritū ſuper terram,&
imminutæ ſunt aquæ, & clauſi ſunt
fontes abyſsi,& cataractæ cæli: & pro-
hibitæ ſunt pluuiæ de cælo. reuerſæq́;
ſunt aquæ de terra euntes & redeuntes,
& cœperunt minui poſt centum quin-
quaginta dies. Requieuitq́; arca menſe
ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis
ſuper montes Armeniæ. At vero aquæ
ibant & decreſcebant vſque ad deci-
mum mēſem. Decimo enim menſe,
prima die menſis apparuerunt cacumi-
na montium. Cumq́; tranſiſſent qua-

draginta dies,aperiens Noe feneſtrã ar=
cæ quam fecerat,dimiſit coruũ:qui egre
diebatur,& non reuertebatur donec ſic=
carentur aquæ ſuper terrã. Emiſit quoq; B
columbam poſt eum, vt videret ſi iam
ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ.Quę
cum non inueniſſet vbi requieſceret pes
eius,reuerſa eſt ad eum in arcam : aquæ
enim erant ſuper vniuerſam terrã. Ex=
tenditq; manum ſuam:& apprehẽſam
intulit in arcam.Expectatis autem vltra
ſeptem diebus aliis, rurſum dimiſit co=
lumbam ex arca. At illa venit ad eum
ad veſperam,portans ramum oliuæ vi=
rentibus foliis in ore ſuo.Intellexit ergo
Noe quòd ceſſaſſent aquæ ſuper terram.
expectauitq; nihilominus ſeptem alios
dies, & emiſit columbam quæ non eſt C
reuerſa vltra ad eum. Igitur ſexcenteſi=
mo primo anno, primo menſe, prima
die menſis imminutæ ſunt aquæ ſuper
terram.Et aperiens Noe tectũ arcæ aſpe
xit. viditq; quòd exiccata eſſet ſuperfi=
cies terræ.Menſe ſecũdo, ſeptimo & vi=
ceſimo die mẽſis arefacta eſt terra.Locu
tus eſt autem dominus ad Noe, dicens.
Egredere de arca tu & vxor tua , filii tui
& vxores filiorum tuorum tecum,cun=

aſs, & re=
uerteba=
tur.

ɛ̃ta animãtia quæ ſunt apud te, ex omni
carne, tã in volatilibus, quàm in beſtiȷs
& vniuerſis reptilibus quæ reptãt ſuper
terram, educ tecum, & ingredimini ſu-
per terram. Creſcite, & multiplicamini
ſuper eam. Egreſſus eſt ergo Noe & filiȷ
eius, & vxor illius & vxores filiorũ eius
cum eo. ſed & omnia animãtia, iumen
ta & reptilia quæ reptant ſuper terram
ſecundum genus ſuum egreſſa ſunt de
arca. Aedificauit autem Noe altare do-
mino: & tollens de cũctis pecoribus &
volucribus mundis, obtulit holocauſta
ſuper altare. Odoratusq́ eſt dominus
odorem ſuauitatis, & ait ad eum. Ne-
quaquã vltra maledicã terræ propter ho
mines. ſenſus enim & cogitatio huma-
ni cordis in malũ prona ſunt ab adole-
ſcẽtia ſua. Nõ igitur vltra percutiã omnẽ
animã viuẽtẽ ſicut feci. Cũctis dieb⁹ ter
ræ, ſemẽtis & meſsis, frig⁹ & æſt⁹, æſtas
& hyems, nox & dies non requieſcent.

Noe filiorumq́; eius benedictio, eſus ſuf-
focatorum & homicidiȷ interdictio, iridis ſi-
gnificatio, & Noe ebrietas.

CAPVT IX.

A BEnedixitq́ Deus Noe & filiȷs eius, Supra.1.c
et dixit ad eos, Creſcite et multipli & 8.c.d

camini,& replete terrã: & terror veſter
ac tremor ſit ſuper cuncta animalia ter=
ræ,& ſuper omnes volucres cæli,cũ vni
uerſis quæ mouentur ſuper terram. O=
mnes piſces maris manui veſtræ traditi
ſunt.& omne quod mouetur & viuit,
erit vobis in cibum. Quaſi olera viren=
tia tradidi vobis omnia: excepto quòd
carnem cum ſanguine non comedetis.
Sangninem enim animarũ veſtrarum
requiram de manu cunctarum beſtia=
rum, & de manu hominis. De manu
viri, & de manu fratris eius requiram
Mat.26.e animam hominis. Quicunq; effuderit
apoc.13.c humanum ſanguinem, fundetur ſan=
guis illius:ad imaginem quippe Dei fa
ctus eſt homo.Vos autẽ creſcite & mul=
tiplicamini, & ingredimini ſuper ter=
Eſa.54.c ram, & implete eam. Hæc quoq; dixit B
Deus ad Noe, & ad filios eius cum eo,
Ecce ego ſtatuam pactum meum vobiſ=
cum, & cum ſemine veſtro poſt vos:&
ad omnem animã viuẽtem quæ eſt vo=
biſcum,tam in volucribus, quàm in iu=
mẽtis & pecudibus terræ, cũctiſq; quæ
egreſſa ſunt de arca, & vniuerſis beſtijs
terræ. Statuam pactum meum vobiſ=
cum, & nequaquam vltra interficietur

omnis caro aquis diluuij, neq; erit dein
ceps diluuium diſsipãs terram. Dixitq;
Deus. Hoc eſt ſignum fœderis, quod do
inter me & vos, & ad omnem animam
viuentem quæ eſt vobiſcum in genera-
tiones ſempiternas: Arcum meum po- Eccſi. 43. b
nam in nubibus cæli, & erit ſignum fœ
deris inter me & inter terram. Cumq;
obduxero nubibus cælum, apparebit ar
cus meus in nubibus, & recordabor fœ-
deris mei, quod pepigi vobiſcũ, & cum
C omni anima viuente quæ carnem vege
tat: & non erunt vltra aquæ diluuij ad
delendam vniuerſam carnem. Eritq; ar-
cus meus in nubibus, & videbo illũ, &
recordabor fœderis ſempiterni, quod pa
ctum eſt inter Deum, & omnem ani-
mam viuentem vniuerſæ carnis quæ
eſt ſuper terram. Dixitq; Deus ad Noe.
Hoc eſt ſignum fœderis quod conſtitui
inter me & omnem carnem ſuper ter-
ram. Erãt ergo filij Noe qui egreſsi ſunt
de arca, Sem, Cham, & Iapheth. Porrò
Cham ipſe eſt pater Chanaan. Tres
iſti, filij ſunt Noe, & ab his diſſemina-
tum eſt omne genus hominum ſuper
vniuerſam terram. Cœpitq; Noe vir a-
gricola exercere terram, & plantauit vi-

neam.Bibensq́; vinum inebriatus eſt,et nudatus eſt in tabernaculo ſuo. Quod cum vidiſſet Cham pater Chanaan,verenda ſcilicet patris ſui eſſe nudata,nuntiauit duobus fratribus ſuis foras. At vero Sem & Iapheth palliũ impoſuerũt D humeris ſuis,& incedentes retrorſum, operuerunt verenda patris ſui. Facieſq́; eorũ auerſæ erãt,& patris virilia nõ viderunt. Euigilans autem Noe ex vino, cũ didiciſſet quę fecerat ei filius ſuus minor,ait,Maledictus Chanaan,ſeruus ſeruorũ erit fratribus ſuis.Dixitq́;, Benedictus dominus Deus Sem, ſit Chanaan ſeruus eius.Dilatet Deus Iapheth & habitet in tabernaculis Sem, ſitq́; Chanaã ſeruus eius.Vixit autẽ Noe poſt diluuiũ trecentis quinquaginta annis,& impleti ſunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorũ:& mortuus eſt.

Noe filiorum genealogia, terræq́; inter ipſos diuiſio.

CAPVT X.

1.Para.1.a HAe ſunt generationes filiorum A Noe,Sem,Chã,& Iapheth:natíq; ſunt eis filij poſt diluuium. Filij Iapheth: Gomer, & Magog, & Madai,& Iauã,& Thubal,& Moſoch,

& Thiras.Porrò filĳ Gomer, Aſcenez,
& Riphath, & Thógorma. Filĳ autẽ
Iauan:Eliſa & Tharſis, Cethim & Do
danim.Ab his diuiſę ſunt inſulæ gentiũ
in regionibus ſuis,vnuſquiſq; ſecũdum
linguã ſuã & familias ſuas in nationi=
bus ſuis.Filĳ autẽ Chã: Chus, & Meſ=
raim,& Phut,& Chanaã. Filĳ autem
Chus,Saba,& Euila,& Sabatha,& Re
gma,& Sabathacha. Filĳ Regma: Sa=
ba,& Dadã.Porrò Chus genuit Nem=
rod.Ipſe cœpit eſſe potẽs in terra,& erat
robuſtus venator corã dño.Ab hoc exi=
uit prouerbiũ,Quaſi Nemrod robuſtus
venator corã dño.Fuit autẽ principiũ re
gni eius Babylõ & Arach,& Archat,&
Calanne,in terra Sennaar. De terra illa
egreſſus eſt Aſſur, & ædificauit Niniuẽ,
& plateas ciuitatis, & Chale. Reſen
quoq; inter Niniuẽ & Chale:hæc eſt ci=
uitas magna.Atꝟo Meſraim genuit Lu
dim,& Anamim,et Laabim & Neph=
tuim,& Phethruſim,& Chaſluim: de
quib⁹ egreſsi ſunt Philiſtĳm,& Caph=
C torim.Chanaã autẽ genuit Sidonẽ pri=
mogenitũ ſuũ,Ethæũ & Hiebuſæũ &
Amorrhæũ & Gergeſæũ & Euæum &
Aracæũ,Sinæũ & Aradiũ, Samaræũ &
Amathæũ;& ꝑ hos diſſeminati ſunt po

puli Chananæorum. Factiq́ʒ ſunt termi
ni Chanaan venientibus à Sidone Ge-
raram vſq; ad Gazam, donec ingredia-
ris Sodomã & Gomorrhã, & Adamã
& Seboim vſq; Laſa. Hi, filij Cham in
cognationibus & linguis & generatio-
nibus, terriſq́ʒ & gentibus ſuis. De Sem
quoque nati ſunt patre omniũ filiorum
Heber frater Iapheth maiore. Filij Sem: D
Elã & Aſſur & Arphaxad, Lud & Arã.
Filij Arã: Hus & Hul & Gether & Mes.
At vero Arphaxad genuit Sale, de quo
ortus eſt Heber. Natiq́ʒ ſunt Heber filij
duo. nomen vni Phaleg, eo quod in diebus
eius diuiſa ſit terra: & nomẽ fratris eius
Iectan. Qui Iectan genuit Elmodad &
Saleph & Aſarmoth, Iare & Adurã &
Vzal & Decla, & Hebal & Abimael, Sa
ba & Ophir, & Euila & Iobab. omnes
iſti filij Iectan. Et facta eſt habitatio eo-
rum de Meſſa pergentibus vſq; Sephar
montem orientalem. Iſti filij Sem ſecun
dum cognationes, & linguas & regio-
nes in gentibus ſuis. Hæ familiæ Noe iu
xta populos & nationes ſuas. Ab his di-
uiſæ ſunt gẽtes in terra poſt diluuium.

De ædificatione Babel, & linguarũ confu
ſione, deq́ʒ Loth & Abram profectionibus.

CAPVT XI.

A ERat autem terra labij vnius & ſer Sapië.10.a
monum eorundem. Cumq́ proſi
ciſcerentur de oriente, inuenerunt
campum in terra Sennaar, & habitaue-
runt in eo. Dixitq́ alter ad proximum
ſuum. Venite faciamus lateres, & coqua
mus eos igni. Habuerūtq́ lateres pro ſa
xis, et bitumē pro cemēto, et dixerūt. Ve
nite, faciamus nobis ciuitatē & turrim,
cuius culmen pertingat ad cælū: & cele-
bremus nomē noſtrū anteq́ diuidamur
in vniuerſas terras. Deſcendit autē domi
nus vt videret ciuitatē & turrem quam
ædificabant filij Adā, & dixit. Ecce, vnus
eſt populus, & vnū eſt labium om̄ibus:
cœperuntq́ hoc facere, nec deſiſtent à co
gitationibus ſuis, donec eas opere com-
B pleant, Venite igitur, deſcēdamus & con
fundamus ibi linguā eorum, vt non au-
diat vnuſquiſq́ vocē proximi ſui. Atq́
ita diuiſit eos dominus ex illo loco in
vniuerſas terras, & ceſſauerunt ædificare
ciuitatē. Et idcirco vocatum eſt nomen
eius Babel: quia ibi cōfuſum eſt labium
vniuerſæ terræ. Et inde diſperſit eos do-
minus ſuper faciem cunctarū regionū.
Hæ ſunt generationes Sem. Sem erat

centum annorum quãdo genuit Arpha-
xad,biẽnio poſt diluuium.Vixitq́; Sem
poſtquam genuit Arphaxad, quingen-
tis annis,& genuit filios & filias.Porrò
Arphaxad vixit trigintaquinque annis,
& genuit Sale. Vixitq́; Arphaxad poſt-
quam genuit Sale, trecẽtis tribus annis,
& genuit filios & filias.Sale quoque vi-
xit triginta annis, & genuit Heber. Vi- C
xitq́; Sale poſtquam genuit Heber,qua-
dringentis tribus annis, & genuit filios
& filias.Vixit autem Heber trigintaqua
tuor annis, & genuit Phaleg. Et vixit
Heber poſtquã genuit Phaleg,quadrin-
gentis triginta annis: & genuit filios &
filias. Vixit quoque Phaleg triginta an-
nis,& genuit Reu.Vixitq́; Phaleg poſt-
quam genuit Reu, ducentis nouem an-
nis,et genuit filios & filias.Vixit autem
Reu trigintaduobus annis, & genuit
Sarug. Vixit quoq; Reu poſtquam ge-
nuit Sarug,ducentis ſeptem annis,& ge
nuit filios & filias.Vixit vero Sarug tri-
ginta annis, & genuit Nachor. Vixitq́;
Sarug poſtquã genuit Nachor,ducentis
annis,& genuit filios & filias.Vixit au-
tem Nachor vigintinouem annis,& ge
nuit Thare. Vixitq́; Nachor poſtquam

-nuit Thare,centum decem & nouem
-nis,& genuit filios & filias. Vixitq́ue
-hare ſeptuaginta annis, & genuit A-
-am & Nachor & Aram . Hæ ſunt au-
-m generationes Thare. Thare genuit
-bram,Nachor,& Aram.Porro Aram 1.Para.1.b
-enuit Loth.Mortuusq́; eſt Aram ante Ioſue.24.a
-hare patrem ſuum , in terra natiuita-
-s ſuæ in Hur Chaldæorum.Duxerunt
-item Abram & Nachor vxores:nomē
-xoris Abram,Sarai : & nomen vxoris
-Nachor, Melcha filia Aram patris Mel- Heb.11.c
-chæ & patris Ieſchæ.Erat autem Sarai Ioſue 24.a
-terilis,nec habebat liberos. Tulit itaq; Neem.9.b
-Thare Abram filium ſuum,& Loth fi- Iudith.5.a
-lium Aram filium filij ſui, & Sarai nu-
-rum ſuam vxorem Abram filij ſui , &
-duxit eos de Hur Chaldæorum,vt irēt
-in terram Chanaan. Veneruntq; vſque
-Aran,& habitauerunt ibi.Et facti ſunt
-dies Thare ducentorum quinq; anno-
-rum,& mortuus eſt in Aran .

Abram rurſus ſolum vertens , Sarai per-
-mittit nubere Pharaoni.

CAPVT XII.

DIxit autem dn̄s ad Abrā.Egre-
dere de terra tua & de cogna- Act.7.a
tione tua,et de domo patris tui,

& veni in terram quã monſtrauero ti-
bi. Faciamq́ te in gentem magnam, &
benedicam tibi, & magnificabo nomẽ
tuũ, erisq́ benedictus. Benedicã benedi-
centibus tibi, & maledicã maledicenti-
Act.3.d bus tibi, atq; in te benedicẽtur vniuerſæ
Gal.3.b cognationes terræ. Egreſſus eſt itaq; A-
Heb.11.b brã, ſicut præceperat ei dñs, & iuit cũ eo
Loth. Septuagintaquinq; annorũ erat
Heb.13.a Abrã cum egrederetur de Aran. Tulitq́ B
Sarai vxorem ſuam, & Loth filiũ fra-
tris ſui, vniuerſamq́ ſubſtantiã quã poſ
ſederãt, & animas quas fecerant in Arã,
& egreſsi ſunt vt irẽt in terrã Chanaan.
Cumq́ veniſſent in eã, pertranſiuit A-
brã terrã vſq; ad locũ Sichem, & vſque
ad conuallem illuſtrem. Chananæus au
tem tunc erat in terra. Apparuitq́ domi
Infra.15.d nus Abram, & dixit ei. Semini tuo da-
Deut.34.d bo terram hanc. Qui ædificauit ibi alta
re dño, qui apparuerat ei. Et inde tranſ-
grediens ad montẽ qui erat cõtra orien-
tem Bethel, tetendit ibi tabernaculum
ſuum, ab occidente habẽs Bethel, & ab
oriente Hai. Aedificauit quoq; ibi altare C
domino, & inuocauit nomen eius. Per-
rexitq́ Abrã vadens & vltra progrediẽs
ad meridiem. Facta eſt autem fames in
terra.

terra. Deſcendit igitur Abram in Aegy-
ptum, vt peregrinaretur ibi: prævalue-
rat enim fames in terra. Cúmque prope
eſſet vt ingrederetur Aegyptum, dixit
Sarai vxori ſuæ. Noui quòd pulchra ſis
mulier, & quòd cum viderint te Aegy-
ptij, dicturi ſunt, Vxor illius eſt: & inter-
ficient me, & te reſeruabunt. Dic ergo,
obſecro te, quòd ſoror mea ſis, vt bene Infra.20.c
ſit mihi propter te, & viuat anima mea
ob gratiā tui. Cum itaq; ingreſſus eſſet
D Abram Aegyptum, viderunt Aegyptij
mulierem, quòd eſſet pulchra nimis. Et
annuntiauerunt principes Pharaoni, &
laudauerunt eam apud illum. Et ſubla-
ta eſt mulier in domum Pharaonis: A-
bram vero bene vſi ſunt propter illam.
Fueruntq; ei oues & boues & aſini &
ſerui, famulæ & aſinæ & cameli. Flagel
lauit autem dominus Pharaonē plagis
maximis, et domum eius propter Sarai
vxorē Abram. Vocauitq; Pharao Abrā,
& dixit ei. Quidnam eſt hoc quod feci-
ſti mihi? quare non indicaſti mihi quòd
vxor tua eſſet? Quam ob cauſam dixiſti
eſſe ſororē tuam, vt tollerē eam mihi in
vxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua,
accipe eam & vade. Præcepitq; Pharao

ſuper Abram viris, & deduxerunt eum & vxoré illius, & omnia quæ habebat.

Loth & Abram propter opes nequeunt cohabitare.

CAPVT XIII.

Aſcendit ergo Abram de Aegy- A
pto, ipſe & vxor eius & omnia
quæ habebat, & Loth cum eo
ad auſtralem plagam. Erat autem diues
valde in poſſeſsione auri & argenti. Re
uerſusq; eſt per iter, quo venerat à me-
ridie in Bethel, vſq; ad locum vbi prius
fixerat tabernaculũ inter Bethel & Hai,
in loco altaris quod fecerat prius, & in-
uocauit ibi nomé domini. Sed & Loth
qui erat cum Abram, fuerunt greges o-
uium & armenta & tabernacula: nec po
terat eos capere terra, vt habitarent ſi-
mul. Erat quippe ſubſtãtia eorum mul- B
ta, & nequibant habitare communiter.
vnde & facta eſt rixa inter paſtores gre-
gum Abram & Loth. Eo autem tempo
re Chananæus & Pherezæus habitabãt
in terra illa. Dixit ergo Abram ad Loth.
Ne quæſo ſit iurgium inter me & te, &
inter paſtores meos & paſtores tuos: fra
tres enim ſumus. Ecce vniuerſa terra co-
ram te eſt, recede à me obſecro, ſi ad ſi-

niſtram ieris, ego dexteram tenebo: ſi tu
dexteram elegeris, ego ad ſiniſtram perꝫ
C gam. Eleuatis itaque Loth oculis, vidit
omnem circa regionem Iordanis, quæ
vniuerſa irrigabatur antequam ſubuerꝫ
teret dominus Sodomam & Gomorꝫ
rham, ſicut paradiſus Domini, & ſicut
Aegyptus venientibus in Segor. Eleꝫ
gitq́; ſibi Loth regionem circa Iordaꝫ
nem, & receſsit ab oriente. Diuiſiq́; ſunt
alterutrum à fratre ſuo. Abram habitaꝫ
uit in terra Chanaan: Loth vero moraꝫ
tus eſt in oppidis, quæ erant circa Iorꝫ
danem, & habitauit in Sodomis. Hoꝫ
mines autem Sodomitæ peſsimi erant,
& peccatores coram domino nimis. Di
xitq́; dominus ad Abram poſtquam diꝫ
uiſus eſt ab eo Loth. Leua oculos tuos,
& vide à loco in quo nunc es ad aquiꝫ
lonem & meridiem, ad orientem & ocꝫ
cidentem. Omnem terram quam conꝫ Rom.4.a
ſpicis, tibi dabo, & ſemini tuo vſque in
ſempiternum, faciamq́; ſemen tuum ſiꝫ
cut puluerem terræ. Si quis poteſt homi
num numerare puluerem terræ, ſemen
quoque tuum numerare poterit. Surge
ergo & perambula terram in longituꝫ
dine & latitudine ſua, quia tibi daturus

ſum eam. Mouens igitur Abram taber-
naculum ſuum,venit et habitauit iuxta
conuallem Mambre,quæ eſt in Hebron.
Aedificauitq; ibi altare domino.

In Sodomitico bello Loth captus eripi-
tur hoſtibus per Abram, qui decimas ſpo-
liorum dat Melchiſedec ſacerdoti.

CAPVT XIIII.

FActum eſt autem in illo tempo- A
re, vt Amraphel rex Sennaar, &
Arioch rex Ponti, & Chodorla-
homor rex Aelamitarũ, & Thadal rex
gentium,inirent bellum contra Baſa re
gem Sodomorum,& Contra Berſa re-
gem Gomorrhæ, Et contra Sennaar re-
gem Adamæ,et contra Semeber regem
Seboim,contraq; regem Balæ, ipſa eſt
Segor.Omnes hi cõuenerunt in vallem
Syluestrẽ,quæ nunc eſt mare ſalis.Duo-
decim enim annis ſeruierant Chodorla
homor,& tertiodecimo anno receſſerũt
ab eo. Igitur quartodecimo anno venit
Chodorlahomor,& reges qui erãt cum
eo:percuſſeruntq; Raphaim in Aſtaroth
& Carnaim,& Zuzim cũ eis,& Emim
in Sabe Cariathaim, & Chorreos in
montibus Seir, vſq; ad campeſtria Pha
ran,quę eſt in ſolitudine.Reuerſiq; ſunt,

& venerunt vſque ad fontem Meſphat,
ipſa eſt Cades: & percuſſerunt omnem
regionem Amalechitarum, & Amor-
rhæorum, qui habitabant in Aſaſontha
mar. Et egreſsi ſunt rex Sodomorũ, &
rex Gomorrhæ, rexq́; Adamæ, & rex
Seboim, necnon & rex Balæ, quæ eſt Se
gor: & direxerunt aciem contra eos in
valle Syluestri, ſcilicet aduerſus Cho-
dorlahomor regem Aelamitarum, &
Thadal regem gentium, & Amraphel
regem Sẽnaar, & Arioch regem Ponti,
quatuor reges aduerſus quinque. Vallis
autem Syluestris habebat puteos mul-
tos bituminis. Itaq; rex Sodomorum,
& rex Gomorrhæ terga verterunt, ceci-
deruntq́; ibi, & qui remanſerãt, fugerũt
ad montẽ. Tulerunt autẽ omnẽ ſubſtan
tiam Sodomorũ & Gomorrhæorũ, &
vniuerſa quæ ad cibum pertinẽt, & abi-
erunt, necnon & Loth & ſubſtantiam
eius, filium fratris Abram, qui habitabat
in Sodomis. Et ecce vnus qui euaſerat,
nũtiauit Abram Hebræo, qui habitabat
in conualle Mambræ Amorrhæi, fratris
Eſchol, & fratris Aner: hi enim pepige-
C rant fœdus cũ Abram. Quod cũ audiſſet
Abram captũ videlicet Loth fratrẽ ſuũ,

numerauit expeditos vernaculos ſuos
trecentos decẽ & octo, & perſecutus eſt
eos vſq; Dan: & diuiſis ſociјs irruit ſu-
per eos nocte:percuſsitq; eos,& perſecu
tus eſt vſq; Choba & Phœnicen, quæ
eſt ad læuã Damaſci. Reduxitq; omnẽ
ſubſtantiã & Loth fratrẽ ſuum cũ ſub-
ſtãtia illius,mulieres quoq; & populũ.
Egreſſus eſt autem rex Sodomorum in
occurſum eius,poſtquàm reuerſus eſt à
cæde Chodorlahomor, & regũ qui cũ
Hebr.7.a eo erant in valle Saue, quæ eſt vallis re-
gis.At vero Meſchiſedec rex Salẽ, profe
rens panẽ et vinum(erat enim ſacerdos D
dei altiſsimi)benedixit ei,et ait.Benedi
ctus Abrã Deo excelſo,qui creauit cælũ
& terram,et benedictus Deus excelſus,
quo protegente hoſtes in manibus tuis
traditi ſunt. Et dedit ei decimas ex o-
mnibus. Dixit autẽ rex Sodomorũ ad
Abram,Da mihi animas,cętera tolle ti
bi.Qui reſpõdit ei. Leuo manũ meam
ad dominũ Deũ excelſum poſſeſſorem
cæli & terræ, quòd à filo ſubtegminis
vſq; ad corrigiã caligæ,nõ accipiã ex o-
mnibus quæ tua ſunt,ne dicas, Ego di-
taui Abram,exceptis his quæ comede-
runt iuuenes, & partibus virorum qui

venerunt mecũ, Aner Eſchol, & Mam-
bre. iſti accipient partes ſuas.

Abrae ꝓmittiť ſemẽ qui verbis dei credidit.

CAPVT XV.

His itaq; tranſactis, factus eſt ſer
mo domini ad Abram, per vi-
ſionem, dicens. Noli timere A-
bram, ego protector tuus ſum, & mer-
ces tua magna nimis. Dixitq; Abram
Domine Deus quid dabis mihi? Ego
vadam abſq; liberis, & filius procura-
toris domus meæ, iſte Damaſcus Elie-
zer. Addiditq; Abrã. Mihi autẽ nõ dedi
ſti ſemen: & ecce vernaculus meus, hæ-
res meus erit. Statimq; ſermo domini
factus eſt ad eũ, dicens. Non erit hic hæ-
res tuus, ſed qui egredietur de vtero tuo Rom. 4. c
ipſum habebis hæredẽ. Eduxitq; eum
foras, & ait illi. Suſpice cælum, & nu- Rom. 4. a
mera ſtellas ſi potes. Et dixit ei. Sic erit Gala. 3. a
ſemen tuum. Credidit Abram Deo, Iacob. 2. d
& reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Di-
xitq; ad eum. Ego dominus qui eduxi
te de Hur Chaldæorum, vt darem tibi
terram iſtam, & poſsideres eam. At ille
ait Domine Deus, vnde ſcire poſſum,
quòd poſſeſſurus ſim eam? Et reſpõdẽs
dominus, Sume (inquit) mihi vaccam

triennem,& capram trimam, & arietẽ
annorum trium, turturem quoq; & co
lumbam. Qui tollens vniuerſa hæc, di
uiſit ea per medium, & vtraſq; partes
contra ſe altrinſecus poſuit. Aues autem
non diuiſit, deſcenderuntq; volucres ſu
per cadauera, & abigebat eas Abram.
Cumq; ſol occumberet, ſopor irruit ſu-
per Abram, & horror magnus & tene-
broſus inuaſit eũ. Dictumq; eſt ad eum.
Act.7.a. Scito prænoſcens, quòd peregrinũ futu
rum ſit ſemen tuũ in terra non ſua: &
ſubijcient eos ſeruituti, & affligent qua
dringentis annis. Veruntamen gentem
cui ſeruituri ſunt, ego iudicabo, & poſt
hæc egredíẽtur cum magna ſubſtantia.
Tu autem ibis ad patres tuos in pace, D
ſepultus in ſenectute bona. Generatio-
ne autẽ quarta reuertẽtur huc. Necdum
enim completæ ſunt iniquitates Amor
rhæorũ vſq; ad præſens tempus. Cum
ergo occubuiſſet ſol, facta eſt caligo te-
nebroſa, & apparuit clibanus fumãs, &
lampas ignis tranſiens inter diuiſiones
illas. In illo die pepigit dominꝰ fœdus
cum Abram, dicens. Semini tuo dabo
Supr.12.b terrã hanc à fluuio Aegypti vſq; ad flu-
deut.34.b uium magnum Euphrâten. Cinæos &

Cenezæos, Cethmonæos, & Ethæos & Pherezæos. Raphaim quoque & Amorrhæos, Euæos, & Chananæos, & Gergeſæos & Hiebuſæos.

Agar ex Abram hero concipit, quæ ſpretæ poſteà dominæ dat pœnas.

CAPVT XVI.

A IGitur Sarai vxor Abram non genuerat ſibi liberos. ſed habens ancillam Aegyptiam nomine Agar, dixit marito ſuo: Ecce concluſit me dominus, ne parerem: ingredere ad ancillam meã, ſi forte ſaltem ex illa ſuſcipiam filios. Cumqꝫ ille acquieſceret deprecãti, tulit Agar Aegyptiam ancillam ſuam poſt annos decẽ quàm habitare cœperant in terra Chanaan: & dedit eã viro ſuo vxorẽ, qui ingreſſus eſt ad eã. At illa concepiſſe ſe vidẽs, deſpexit dominã ſuam. Dixitqꝫ Sarai ad Abram. Iniqꝫ agis cõtra me: ego dedi ancillã meam in ſinum tuũ, quæ videns quòd conceperit, deſpectui me habet. iudicet dominus inter me & te. Cui reſpondens Abram, Ecce (ait) ancilla tua in manu tua eſt, vtere ea vt libet. Affligente igitur eã Sarai, fugã iniĳt. Cumqꝫ inueniſſet eam angelus domini iuxta fontem aquæ in

ſolitudine quę eſt in via Sur in deſerto,
dixit ad illam. Agar ancilla Sarai, vnde
venis? & quo vadis? Quæ reſpondit. A C
facie Sarai dominæ meæ ego fugio. Di-
xitq́ ei angelus domini. Reuertere ad
dominã tuam, & humiliare ſub manu
illius. Et rurſum. Multiplicans, inquit,
multiplicabo ſemen tuũ, & non nume
rabitur præ multitudine. Ac deinceps.
Ecce, ait, concepiſti & paries filiũ: voca-
bisq́ nomen eius Hiſmael, eo quòd au-
dierit dominus afflictionẽ tuã: hic erit
ferus homo: manus eius cõtra omnes,
& manus omnium cõtra eũ, et è regio
ne vniuerſorum fratrũ ſuorum figet ta-
bernacula. Vocauit autem Agar nomen
domini qui loquebatur ad eã. Tu Deus
qui vidiſti me. Dixit enim, Profecto hic
vidi poſteriora videntis me: propterea
appellauit puteum illum, puteum viuẽ
tis & videntis me. ipſe eſt inter Cades
Galat. 4. c & Barad. Peperitq́ Agar Abræ filium,
qui vocauit nomen eius Hiſmael. Octo
ginta & ſex annorum erat Abram quã-
do peperit ei Agar Hiſmaelem.

Abrahæ ac Sarai nominum immutatio, eorum ſeminis benedictio, & circuncíſionis inſtitutio.

CAPVT XVII.

A POſtquàm vero nonaginta & no-
uem annorum eſſe cœperat, appa
ruit ei Deus:dixitq́ ad eum. Ego
Deus omnipotens, ambula corã me,&
eſto perfectus.Ponamq́ fœdus meũ in-
ter me & te,& multiplicabo tevehemẽ
ter nimis.Cecidit Abram pronus in fa eccle.44.c
ciem.Dixitq́ ei Deus.Ego ſum,et ponã rom.4.c
pactũ meum tecũ,erisq́ pater multarũ
gentiũ.Nec vltra vocabitur nomen tuũ
Abram,ſed appellaberis Abrahã: quia
patrẽ multarũ gentium conſtitui te.Fa-
ciamq́ te creſcere vehemẽtiſsime,et po
nã te in gẽtibus, regesq́ ex te egredien-
tur.Et ſtatuã pactũ meum inter me &
te,& inter ſemen tuũ poſt te in genera-
tionibus ſuis fœdere ſempiterno,vt ſim
Deus tuus et ſeminis tui poſt te. Dabó-
B que tibi & ſemini tuo poſt te terrã pe-
regrinationis tuæ, omnẽ terrã Chanaã
in poſſeſsionẽ æternã, eroq́ Deus eorũ.
Dixit iterũ Deus ad Abrahã Et tu ergo
cuſtodies pactũ meum, & ſemẽ tuum
poſt te in generationibus ſuis. Hoc eſt
pactũ meum quod obſeruabitis inter
me & vos & ſemen tuum poſt te, Cir-
cuncidetur ex vobis omne maſculinũ, Act.7.a

& circuncidetis carnẽ prẹputĳ veſtri, vt
ſit in ſignum fœderis inter me & vos.
Rom.4.b Infans octo dierũ circũcidetur in vobis.
Luc.2.c Omne maſculinũ in generationibus ve
ſtris,tã vernaculus quàm emptitius cir
cuncidetur,& quicunq; nõ fuerit de ſtir
pe veſtra. Eritq́; pactum meum in car-
ne veſtra in fœdus æternum.Maſculus
cuius præputĳ caro circũciſa nõ fuerit,
delebitur aĩa illa de populo ſuo: q̃a pa-
ctũ meũ irritũ fecit. Dixit quoq; Deus C
ad Abrahã.Sarai vxorem tuã non voca
bis Sarai,ſed Sarã.Et benedicam ei, &
ex illa dabo tibi filiũ, cui benedicturus
ſum, eritq́; in nationes, & reges popu-
lorũ orientur ex eo. Cecidit Abrahã in
faciem ſuam, & riſit in corde ſuo dicẽs.
Putásne cẽtenario naſcetur filius, & Sa
ra nonagenaria pariet? Dixitq́; ad Deũ.
Vtinam Hiſmael viuat corã te.Et ait do
Infra 18. b minus ad Abraham. Sara vxor tua pa-
& 21.a riet tibi filium, vocabisq́; nomen eius
Iſaac. Et conſtituam pactũ meum illi
in fœdus ſempiternum, & ſemini eius
poſt eum.Super Hiſmael quoq; exaudi
ui te,ecce benedicã ei,& augebo & mul
tiplicabo eũ valde.duodecim duces ge-
nerabit,& faciã illum in gentẽ magnã.

Pactum vero meum ſtatuam ad Iſaac
quem pariet tibi Sara tempore iſto in
D anno altero. Cumq́; finitus eſſet ſermo
loquentis cũ eo, aſcendit Deus ab Abra
ham. Tulit autẽ Abraham Hiſmael fi-
lium ſuũ, & omnes vernaculos domus
ſuæ, vniuerſosq́; quos emerat, & cũctos
mares ex omnibus viris domus ſuę. Et
circuncidit carnẽ præputij eorũ, ſtatim
in ipſa die, ſicut præceperat ei Deus. A-
braham nonaginta & nouem erat an-
norum, quando circuncidit carnem præ
putij ſui, & Hiſmael filius ſuus tredecim
annos impleuerat tempore circunciſio
nis ſuæ. Eadem die circũciſus eſt Abra-
ham & Hiſmael filius eius. et omnes vi
ri domus illius, tã vernaculi quàm empti
tij, & alienigenæ pariter circũciſi ſunt.

Abrahæ humanitas erga tres hoſpites Sodomitarum excidium prænuntiantes.

CAPVT XVIII.

A APparuit autem ei dominus in
cõualle Mãbre ſedenti in oſtio
tabernaculi ſui in ipſo feruore
diei. Cumq́; eleuaſſet oculos, apparue-
runt ei tres viri ſtantes prope eũ. Quos
cum vidiſſet, cucurrit in occurſum eorũ
de oſtio tabernaculi ſui, & adorauit in

terra,& dixit. Domine ſi inueni gratiā
in oculis tuis,ne trā ſeas ſeruū tuū,ſed af
ferā pauxillū aquæ,& lauētur pedes ve
ſtri:& requieſcite ſub arbore.ponamq́
buccellā panis,& cōfortetur cor veſtrū,
poſtea trāſibitis. idcirco enim declina-
ſtis ad ſeruū veſtrum.Qui dixerūt.Fac
vt locut⁹ es.Feſtinauit Abrahā in taber
naculū ad Sarā,dixitq́ ei. Accelera, tria
ſata ſimilæ cōmiſce, & fac ſubcinerici
os panes.Ipſe vero ad armentum cucur
rit,& tulit inde vitulū tenerrimum &
optimū:deditq́ puero,qui feſtinauit &
coxit illū.Tulit quoq; butyrū,& lac,et
vitulum quē coxerat, & poſuit coram
eis.Ipſe vero ſtabat iuxta eos ſub arbo-
re.Cumq́ comediſſent,dixerunt ad eū. B
Infra.21.a Vbi eſt Sara vxor tua?Ille reſpōdit.Ec-
ce in tabernaculo eſt. Cui dixit. Reuer-
Rom.9.b tensveniā ad te tēpore iſto,vita comite,
& habebit filiū Sara vxor tua.Quo au
dito,Sara riſit poſt oſtium tabernaculi.
Erant autē ambo ſenes prouectæq́ æta
tis,et deſierāt Saræ fieri muliebria.Quę
1.Pet.3.a riſit occulte,dicēs.Poſtquàm cōſenui,&
dominus meus vetulus eſt, voluptati
operā dabo?Dixit autē dominus ad A-
braham;Quare riſit Sara,dicens,Num

vere paritura ſum anus? Nunquid Deo
quicquã eſt difficile? Iuxta condictũ re-
uertar ad te hoc eodẽ tempore vita co-
mite,& habebit Sara filium. Negauit
Sara,dicens.Non riſi,timore perterrita.
Dominus autẽ, Non eſt(inquit)ita, ſed
riſiſti.Cum ergo ſurrexiſſent inde viri,
C direxerũt oculos contra Sodomã.& A-
brahã ſimul gradiebatur deducens eos.
Dixitq; dominus. Nũ celare potero A-
braham quæ geſturus ſum, cũ futurus
ſit in gentẽ magnã ac robuſtiſsimã,&
benedicendæ ſint in illo omnes natio-
nes terræ?Scio enim quod pręcepturus
ſit filijs ſuis,& domui ſuæ poſt ſe vt cu
ſtodiant viã domni, & faciant iudiciũ
& iuſtitiã:vt adducat dominus propter
Abraham omnia quę locutus eſt ad eũ.
Dixit itaq; dominus. Clamor Sodo-
morum & Gomorrhæorũ multiplica-
tus eſt,& peccatũ eorũ aggrauatum eſt
nimis.Deſcendã & videbo vtrũ clamo
rem qui venit ad me,opere cõpleuerint:
an nõ eſt ita, vt ſciã. Conuerteruntq; ſe
inde,& abierunt Sodomam.Abraham
vero adhuc ſtabat corã domino, & ap-
propinquans ait.Nunquid perdes iuſtũ
cum impio? Si fuerint quinquaginta

iuſti in ciuitate, peribūt ſimul, et nō par
ces loco illi ꝓpter quinquaginta iuſtos,
ſi fuerint in ea? Abſit à te vt rē hanc fa-
cias & occidas iuſtū cum impio, fiatq́
iuſtus ſicut impius. nō eſt hoc tuū, qui
iudicas omnem terrā: nequaquā facias
iudiciū hoc. Dixitq́ dominus ad eum.
Si inuenero Sodomis quinquaginta iu
ſtos in medio ciuitatis, dimittā omni
loco propter eos. Reſpōdēs Abrahā ait.
Quia ſemel cœpi, loquar ad dominum
meum, cū ſim puluis & cinis. Quid ſi
minus quinquaginta iuſtis quinq́ fue-
rint, delebis propter quadragintaquin-
que vniuerſam vrbē? Et ait. Non delebo,
ſi inuenero ibi quadragintaquinq́. Rur
ſumq́ locutus eſt ad eū. Si autē quadra
ginta ibi inuēti fuerint, quid facies? Ait.
Non percutiā propter quadraginta. Ne
quæſo (inquit) indigneris domine, ſi lo-
quar. Quid ſi ibi inuēti fuerint triginta?
Reſpōdit. Non faciā, ſi inuenero ibi tri-
ginta. Quia ſemel (ait) cœpi, loquar ad
dominū meum. Quid ſi ibi inuenti fue
rint viginti? Ait. Non interficiā propter
viginti. Obſecro (inquit) ne iraſcaris do
mine, ſi loquar adhuc ſemel. Quid ſi in
uenti fuerint ibi decē? Dixit. Nō delebo
propter

propter decem. Abijtq; dominus poſtquàm ceſſauit loqui ad Abraham,& ille reuerſus eſt in locum ſuum.

Sodomiticum excidium, & quomodo id effugerit Loth, cuius vxor in ſalis ſtatuam mutatur:& filiæ concipiunt ex patre.

CAPVT XIX.

A VEneruntq; duo angeli Sodomã veſpere,ſedẽte Loth in foribus ciuitatis. Qui cum vidiſſet eos, ſurrexit,& iuit obuiam eis, adorauitq; pronus in terram,& dixit.Obſecro domini, declinate in domum pueri veſtri, & manete ibi, lauate pedes veſtros, & mane proficiſcemini in viã veſtrã. Qui dixerunt. Minime, ſed in platéa manebimus,cõpulit illos oppidò,vt diuerterent ad eum.Ingreſsisq; domum illius, fecit conuiuiũ,& coxit azyma,& comederunt. Prius autem quàm irent cubitum,viri ciuitatis vallauerunt domum illius,à puero vſq; ad ſenem,omnis populus ſimul.Vocaueruntq; Loth,& dixerunt ei.Vbi ſunt viri qui introierunt ad te nocte?Educ illos huc,vt cognoſcamus eos.

B Egreſſus ad eos Loth, poſt tergum accludens oſtium,ait.Nolite quæſo fratres mei,nolite malum hoc facere,

habeo duas filias,quæ nondum cogno-
uerunt viru͂:educam eas ad vos,& abu-
timini eis ſicut vobis placuerit, du͂mo-
do viris iſtis nihil mali faciatis,quia in-
greſsi ſunt ſub vmbra culminis mei.At
illi dixerunt.Recede illuc.Et rurſus,In-
greſſus es (inquiunt) vt aduena,nu͂quid
2.Pet.2.b vt iudices?Te ergo ipſum magis quàm
hos affligemus. Vimq́ faciebant Loth
vehementiſsime.Iamq́ prope erat vt ef- C
fringerent fores:& ecce miſerunt manu͂
viri,& introduxerunt ad ſe Loth, clau-
Sap.19.c ſeruntq́ oſtium: & eos qui foris erant,
percuſſerunt cæcitate à minimo vſq; ad
maximum, ita vt oſtium inuenire non
poſſent. Dixerunt autẽ ad Loth.Habes
hic quempiam tuoru͂ generum , aut fi-
lios,aut filias?Omnes qui tui ſunt,educ
de vrbe hac. delebimus enim locu͂ iſtu͂,
eo quòd increuerit clamor eoru͂ coram
domino,qui miſit nos vt perdamus il-
los.Egreſſus itaque Loth, locutus eſt ad
generos ſuos qui accepturi erant filias
eius,& dixit.Surgite,& egredimini de
loco iſto,quia delebit dominus ciuitatẽ
hanc.Et viſus eſt eis quaſi ludens loqui.
Cu͂q́ eſſet mane,cogebant eum angeli, D
dicentes. Surge, tolle vxorem tuam &

duas filias quas habes, ne & tu pariter
pereas in ſcelere ciuitatis. Diſsimulante
illo, apprehēderūt manū eius & manū
vxoris ac duarum filiarū eius, eo ꝙ par Sap.10.a
ceret dn̄s illi: eduxeruntq́ eū, & poſue-
rūt extra ciuitatem, ibiq́ locuti ſunt ad
eū, dicentes. Salua animā tuā. noli reſpi-
cere poſt tergum, nec ſtes in omni circa
regione: ſed in monte ſaluū te fac, ne &
tu ſimul pereas. Dixitq́ Loth, ad eos.
Quæſo domine mi, quia inuenit ſeruus
tuus gratiam coram te, & magnificaſti
gloriā & miſericordiam tuam quam fe
ciſti mecum, vt ſaluares animā meam,
nec poſſum in mōte ſaluari, ne forte ap-
prehendat me malum & moriar: eſt ci-
E uitas hic iuxta, ad quā poſſum fugere,
parua, & ſaluabor in ea. Nunquid non
modica eſt, & viuet anima mea? Di-
xitq́ ad eum. Ecce etiam in hoc ſuſcepi
preces tuas, vt non ſubuertā vrbem pro Sapiē.10.a
qua locutus es. Feſtina & ſaluare ibi:
quia nō potero facere quicquam, donec
ingrediaris illuc. Idcirco vocatū eſt no-
men vrbis illius Segor. Sol egreſſus eſt
ſuper terrā, & Loth ingreſſus eſt Segor. Iſa.13.d
Igitur dominus pluit ſuper Sodomam Iere.50.f
& Gomorrhā ſulfur, & ignē à domino Ezec.16.f

Oſee.11.c de cælo: & ſubuertit ciuitates has, & o-
Amos 4.d mnem circa regionem, vniuerſos habi-
Luc.17.f tatores vrbium, & cūcta terræ virentia.
Iudæ.1.c Reſpiciensq́ vxor eius poſt ſe, verſa eſt
Luc.17.g in ſtatuā ſalis. Abraham autem conſur-
gens mane vbi ſteterat prius cum do-
mino, intuitus eſt Sodomā & Gomor-
rham, & vniuerſam terram regionis il-
lius. Viditq́ aſcendentem fauillam de F
terra quaſi fornacis fumum. Cum enim
ſubuerteret dominus ciuitates regionis
illius, recordatus eſt Abrahæ, & libera-
uit Loth de ſubuerſione vrbiū, in qui-
bus habitauerat, Aſcenditq́ Loth de Se
gor, & manſit in monte: duæ quoq́ fi-
liæ eius cum eo (timuerat enim manere
in Segor) & manſit in ſpelunca ipſe &
duæ filiæ eius cum eo. Dixitq́ maior ad
minorem. Pater noſter ſenex eſt, & nul-
lus virorum remanſit in terra, qui poſ-
ſit ingredi ad nos iuxta morem vniuer
ſæ terræ. Veni, inebriemus eū vino, dor- G
miamusq́ cum eo, vt ſeruare poſsimus
ex patre noſtro ſemen. Dederunt itaque
patri ſuo bibere vinum nocte illa. Et in-
greſſa eſt maior, dormiuitq́ cum patre.
At ille non ſenſit, nec quando accubuit
filia, nec quando ſurrexit. Altera quoq́

die dixit maior ad minorem. Ecce dormiui heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiã hac nocte, & dormies cum eo, vt ſaluemus ſemen de patre noſtro. Dederunt & illa nocte patri ſuo bibere vinum. Ingreſſaq; minor filia dormiuit cum eo: & nec tunc quidem ſenſit quando concubuerit, vel quando illa ſurrexerit. Conceperunt ergo duæ filiæ Loth de patre ſuo. Pepεritq; maior filium, & vocauit nomen eius Moab. ipſe eſt pater Moabitarum vſq; in præſentem diem. Minor quoq; peperit filium, & vocauit nomen eius Ammon, id eſt, filius populi mei. ipſe eſt pater Ammonitarum vſque hodie.

Abrahæ peregrinantis vxorem rapit Abimelech, qui à Deo correptus marito eã cum donis intactam reſtituit.

CAPVT XX.

A PRofectus inde Abraham in terram auſtralẽ, habitauit inter Cades & Sur, & peregrinatus eſt in Geraris. Dixitq; de Sara vxore ſua, Soror mea eſt. Miſit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam. Venit autẽ Deus ad Abimelech per ſomniũ nocte, & ait illi. En morieris propter mulierẽ quam

tuliſti:habet enim virũ. Abimelech ve-
ro non tetigerat eam, & ait. Domine,
num gentẽ ignorantem & iuſtã interfi-
cies? Nónne ipſe dixit mihi. Soror mea
eſt: & ipſa ait, Frater meus eſt? In ſimpli B
citate cordis mei & mũditia manuum
mearũ feci hoc. Dixitq́; ad eum Deus.
Et ego ſcio, quod ſimplici corde feceris: &
ideo cuſtodiui te, ne peccares in me, &
non dimiſi vt tangeres eam. Nunc ergo
redde viro ſuo vxorem: & orabit pro te:
quia propheta eſt, & viues. ſi autem no-
lueris reddere, ſcito quòd morte morie-
ris tu & omnia quæ tua ſunt. Statimq́;
de nocte conſurgens Abimelech, voca-
uit omnes ſeruos ſuos, & locutus eſt vni
uerſa verba hæc in auribus eorum. Ti- C
mueruntq́; omnes viri valde. Vocauit
autem Abimelech etiã Abrahã, & dixit
ei. Quid feciſti nobis? quid peccauimus
in te, quia induxiſti ſuper me, & ſuper
regnum meum peccatum grande? quæ
non debuiſti facere, feciſti nobis. Rur-
ſumq́; expoſtulans ait. Quid vidiſti vt
hoc faceres? Reſpondit Abraham. Co-
gitaui mecum, dicens. Forſitan non eſt
timor Dei in loco iſto, & interficiẽt me
propter vxorem meam. aliâs autem &

vere ſoror mea eſt, filia patris mei & nõ
filia matris meæ. & duxi eam in vxo-
rem. Poſtquam autem eduxit me Deus
de domo patris mei, dixi ad eam, Hanc Supr.12.c
miſericordiam facies mecum. in omni
loco ad quem ingrediemur, dices quòd
D frater tuus ſim. Tulit igitur Abimelech
oues & boues & ſeruos & ancillas, &
dedit Abraham. Reddiditq; illi Saram
vxorem ſuam, & ait. Terra coram vo-
bis eſt, vbicunq; tibi placuerit, habita.
Saræ autem dixit. Ecce, mille argenteos
dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen
oculorum ad omnes qui tecum ſunt: &
quocunq; perrexeris, memento te depre
henſam. Orante autem Abraham, ſana-
uit Deus Abimelech & vxorem, ancil-
laſq; eius, & pepererunt. Concluſerat
enim Deus omnem vuluam domus
Abimelech propter Saram vxorem
Abrahæ.

Sara parit Iſaac, Agar eijcitur: Abraham
& Abimelech fœderantur.

CAPVT XXI.

A VIſitauit autẽ Deus Saram ſicut Supr.17.c
promiſerat, & impleuit quæ lo & 18.b
cutus eſt. Concepitq; & peperit Gala.4.c
filiũ in ſenectute ſua, tẽpe quo p̃dixerat Hebr.11.c

Matt.1.a ei Deus. Vocauitq́ Abraham nomen fi-
lij ſui, quem genuit ei Sara, Iſaac: & cir-
cuncidit eum octauo die, ſicut præcepe-
rat ei Deus cum cẽtum eſſet annorum.
hac quippe ætate patris natus eſt Iſaac.
Dixitq́ Sara. Riſum fecit mihi Deus,
quicunq́ audierit, corridebit mihi. Rur
ſumq́ ait. Quis auditurus crederet A-
braham quòd Sara lactaret filiũ quem
peperit ei iam ſeni? Creuit igitur puer
& ablactatus eſt. Fecitq́ Abrahã gran-
de conuiuium in die ablactationis eius.
Cumq́ vidiſſet Sara filium Agar Aegy
ptiæ ludentem cum Iſaac filio ſuo, dixit
Gala.4.d ad Abraham. Ejce ancillam hanc & fi- B
lium eius. Non enim erit hæres filius
ancillæ cum filio meo Iſaac. Dure acce-
pit hoc Abraham pro filio ſuo. Cui di-
xit Deus. Non tibi videatur aſperum ſu
per puero & ſuper ancilla tua. omnia
quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius,
Rom.9.b quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen. Sed
Hebr.11.d & filium ancillæ faciam in gentem ma
gnam, quia ſemen tuum eſt. Surrexit
itaq́ Abraham mane, & tollẽs panem,
& vtrem aquæ, impoſuit ſcapulæ eius:
tradiditq́ puerum, & dimiſit eã. Quæ
cum abijſſet, errabat in ſolitudine Ber-

ſabee. Cumq́; conſumpta eſſet aqua in
vtre, abiecit puerum ſubter vnam arbo-
rem quæ ibi erat, & abijt, ſeditq́; è re-
gione procul quantum poteſt arcus ia-
cere. Dixit enim, Non videbo morien-
tem puerum. Et ſedens contrà, leuauit
vocem ſuã, & fleuit. Exaudiuit autem
Deus vocem pueri. Vocauitq́; angelus
C domini Agar de cælo, dicẽs. Quid agis
Agar? Noli timere: exaudiuit enim De-
us vocem pueri de loco in quo eſt. ſur-
ge, tolle puerum & tene manum illius,
quia in gentem magnam faciam eum.
Aperuitq́; oculos eius Deus. Quæ vidẽs
puteum aquæ, abijt & impleuit vtrem,
deditq́; puero bibere, & fuit Deus cum
eo. Qui creuit & moratus eſt in ſolitu-
dine, factusq́; eſt iuuenis ſagittarius. Ha-
bitauitq́; in deſerto Pharan, & accepit
illi mater ſua vxorem de terra Aegypti.
Eodem tempore dixit Abimelech, &
Phicol princeps exercitus eius ad Abra-
ham. Deus tecum eſt in vniuerſis quæ
agis. Iura ergo per Deũ, ne noceas mihi
& poſteris meis, ſtirpiq́; meæ: ſed iuxta Supr. 20. d
miſericordiã quam feci tibi, facies mihi
& terræ in qua verſatus es aduena. Di-
xitq́; Abrahã. Ego iurabo. Et increpauit

Abimelech propter puteũ aquæ quem vi abſtulerãt ſerui eius. Reſpõditq; Abimelech. Neſciui quis fecerit hãc rem, ſed & tu non indicaſti mihi, & ego nõ audiui præter hodie. Tulit itaq; Abrahã oues & boues, et dedit Abimelech. Percuſſeruntq; ambo fœdus. Et ſtatuit Abraham ſeptem agnas gregis ſeorſum. Cui dixit Abimelech. Quid ſibi volũt ſeptem agnæ iſtæ, quas ſtare feciſti ſeorſum? At ille. Septem (inquit) agnas accipies de manu mea, vt ſint mihi in teſtimoniũ quoniam ego fodi puteũ iſtum. Idcirco vocatus eſt locus ille Berſabee, quia ibi vterq; iurauit, & inierũt fœdus pro puteo iuramenti. Surrexit autẽ Abimelech & Phicol princeps exercitus eius, reuerſiq; ſunt in terram Palæſtinorum. Abraham vero plantauit nemus in Berſabee, & inuocauit ibi nomen domini Dei æterni, & fuit colonus terræ Palæſtinorum diebus multis. D

Abrahæ fides exploratur immolatione filij.

CAPVT XXII.

Iudi.8.c QVæ poſtquàm geſta ſunt, tentauit Deus Abraham, & dixit ad eum. Abraham Abraham. A
Heb.11.d At ille reſpondit, Adſum. Ait illi. Tolle

filium tuum vnigenitum quem dili-
gis Iſaac: & vade in terram viſionis,
atque ibi offeres eum in holocauſtum
ſuper vnum montium quem monſtra-
uero tibi. Igitur Abraham de nocte con
ſurgens ſtrauit aſinum ſuum ducens
ſecum duos iuuenes, & Iſaac filium ſu-
um. Cumq; concidiſſet ligna in holo-
cauſtum, abijt ad locum quem præce-
perat ei Deus. Die autem tertio, eleua-
tis oculis, vidit locum procul, dixitq; ad
pueros ſuos. Expectate hic cum aſino:
ego & puer illuc uſq; properantes, poſt-
quàm adorauerimus, reuertemur ad
B vos. Tulit quoque ligna holocauſti, &
impoſuit ſuper Iſaac filium ſuum, ipſe
vero portabat in manibus ignem &
gladium. Cumq; duo pergerent ſimul,
dixit Iſaac patri ſuo. Pater mi. At ille re-
ſpondit. Quid vis fili? Ecce (inquit) ignis
& ligna, vbi eſt victima holocauſti?
Dixit autem Abraham. Deus prouide-
bit ſibi victimam holocauſti fili mi.
Pergebant ergo pariter, & venerunt ad
locum quem oſtenderat ei Deus, in quo
ædificauit altare, & deſuper ligna com-
poſuit. Cumq; colligaſſet Iſaac filium Iacob. 1. d
ſuũ, poſuit eum in altare ſuper ſtruem

lignorum,extenditq; manũ, & arripuit
gladium vt immolaret filium ſuum. Et
ecce angelus domini de cælo clamauit C
dicens. Abraham Abraham. Qui reſpõ-
dit. Adſum. Dixitq; ei. Non extẽdas ma-
num tuam ſuper puerum,neq; facias illi
quicquam. nunc cognoui quòd timeas
dominum, & non pepercisti vnigenito
filio tuo propter me. Leuauit Abraham
oculos ſuos, viditq; poſt tergũ arietem
inter vepres hærentem cornibus, quem
aſſumẽs, obtulit holocauſtum pro filio.
Appellauitq; nomen loci illius, Domi-
nus videt. Vnde vſque hodie dicitur, In
mõte Dominus videbit. Vocauit autem
angelus domini Abraham ſecundo de
Pſal.104.a cælo,dicẽs. Per memetipſum iuraui di-
Lucæ.1.g cit dominus,quia feciſti hanc rẽ, & non
Eccl'i.45.d pepercisti filio tuo vnigenito, benedicã
Hebr.6.c tibi & multiplicabo ſemen tuum ſicut
1.Mac.2.f ſtellas cæli, & velut arenam quæ eſt in
Lucæ 1.e litore maris. Poſsidebit ſemẽ tuum por D
Gala.3.b tas inimicorum ſuorum, & benedicen-
Eccl'i.44.d tur in ſemine tuo omnes gentes terræ,
quia obediſti voci meæ. Reuerſus eſt A-
braham ad pueros ſuos, abieruntq; Ber
ſabee ſimul,& habitauit ibi. His itaque
geſtis, nuntiatum eſt Abraham quòd

Melcha quoque genuiſſet filios Nachor fratri ſuo, Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, & Chamuel patrem Syrorum, & Caſeth, & Azau, Pheldas quoque & Iedlaph, ac Bathuel, de quo nata eſt Rebecca. Octo iſtos genuit Melcha, Nachor fratri Abraham. Cōcubina vero illius nomine Roma peperit Thabee & Gaon & Thaas & Maacha.

Saræ ætas, mors & ſepultura.

CAPVT XXIII.

A VIxit autem Sara centum viginti ſeptem annis, & mortua eſt in ciuitate Arbeæ, quæ eſt Hebron, in terra Chanaan. Venitq; Abraham vt plangeret & fleret eam. Cumq; ſurrexiſſet ab officio funeris, locutus eſt ad filios Heth, dicens. Aduena ſum & peregrinus apud vos, date mihi ius ſepulchri vobiſcum, vt ſepeliam mortuum meum. Reſponderunt filij Heth, dicentes. Audi nos domine, Princeps Dei es apud nos, in electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum, nullúsque te prohibere poterit quin in monumento eius ſepelias mortuum tuum. Surrexit Abraham, &
B adorauit populum terræ, filios videlicet Heth; dixitq; ad eos. Si placet animæ ve

ſtræ vt ſepeliam mortuũ meum, audite
me & intercedite apud Ephron filium
Seor, vt det mihi ſpeluncam duplicem
quã habet in extrema parte agri ſui. pe-
cunia digna tradat eã mihi corã vobis
in poſſeſsionẽ ſepulchri. Habitabat autẽ
Ephron in medio filiorũ Heth. Reſpon-
ditq́ Ephron ad Abrahã cunctis audien
tibus qui ingrediebãtur portã ciuitatis
illius, dicens. Nequaquã ita fiet domine
mi, ſed tu magis auſculta quod loquor, C
Agrum trado tibi, et ſpeluncã quæ in eo
eſt, præſentibus filijs populi mei, ſepeli
mortuũ tuum. Adorauit Abrahã coram
domino & populo terræ, & locutus eſt
ad Ephron circunſtãte plebe eius, Quæ-
ſo vt audias me, Dabo pecuniam pro a-
gro, ſuſcipe eam, & ſic ſepeliam mortu-
um meum in eo. Reſponditq́ Ephron.
Domine mi, audi me. Terra quã poſtu-
las, quadringentos ſiclos argenti valet:
iſtud eſt pretiũ inter me & te. ſed quan-
tum eſt hoc? ſepeli mortuũ tuũ. Quod
cum audiſſet Abraham, appendit pecu- D
niam quã Ephron poſtulauerat, audienti-
bus filijs Heth, quadringẽtos ſiclos argẽ-
ti probatæ monetæ publicæ. Confirma
tusq́ eſt ager quõdam Ephronis in quo

erat ſpelunca duplex reſpiciens Mam-
bre,tam ipſe quàm ſpelunca, & omnes
arbores eius in cũctis terminis eius per
circumitum Abrahæ in poſſeſsionem,
videntibus filijs Heth,& cunctis qui in-
trabant portam ciuitatis illius. Atq; ita
ſepeliuit Abrahã Saram vxorem ſuam
in ſpelunca agri duplici,quę reſpiciebat
Mambre, hæc eſt Hebron in terra Cha-
naan.Et confirmatus eſt ager & antrum
quod erat in eo, Abrahæ in poſſeſsio-
nem monumenti à filijs Heth.

Iſaac quanta Dei prouidentia nactus ſit Rebeccam vxorem.

CAPVT XXIIII.

A ERat autem Abraham ſenex die-
rumq; multorum,& dominus in
cunctis benedixerat ei. Dixitq; ad
ſeruum ſeniorẽ domus ſuæ,qui præerat
omnibus quæ habebat. Pone manũ tuã
ſubter femur meũ,vt adiurem te per do
minũ deum cæli & terræ,vt nõ accipias
vxorẽ filio meo de filiabus Chananæo-
rum,inter quos habito:ſed ad terram &
cognationẽ meam proficiſcaris, & inde
accipias vxorẽ filio meo Iſaac.Reſpõdit
ſeruus. Si noluerit mulier venire mecũ
in terram hanc,nunquid reducere debeo

filium tuum ad locum de quo tu egreſſus es? Dixitq́; Abraham. Caue nequando reducas filium meum illuc. Dominus Deus cæli & terræ, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ, qui locutus eſt mihi, & iurauit dicens, Semini tuo dabo terram hanc: ipſe mittet angelum ſuum coram te, & accipies inde vxorem filio meo. Sin autem mulier noluerit ſequi te, non teneberis iuramento: filium meum tantum ne reducas illuc. Poſuit ergo ſeruus manum ſub femore Abraham domini ſui, & iurauit illi ſuper ſermone hoc. Tulitq́; decem camelos de grege Domini ſui & abiit, ex omnibus bonis eius portans ſecum. Profectusq́; perrexit in Meſopotamiam ad vrbem Nachor. Cumq́; camelos feciſſet accumbere extra oppidum iuxta puteum aquæ veſpere, eo tempore quo ſolent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit. Domine Deus domini mei Abraham, occurre obſecro mihi hodie, & fac miſericordiam cum domino meo Abraham. Ecce ego ſto prope fontē aquæ, & filiæ habitatorū huius ciuitatis egredientur ad hauriendā aquā. Igitur puella cui ego dixero, Inclina hydriam B

driam tuam vt bibam:& illa reſponde-
rit, Bibe, quin & camelis tuis dabo po-
tum:ipſa eſt quam præparaſti ſeruo tuo
Iſaac,et per hoc intelligam quòd feceris
miſericordiã cum domino meo. Necdũ
intra ſe verba compleuerat, & ecce Re-
becca egrediebatᷓ filia Bathuel filij Mel-
chæ vxoris Nachor fratris Abraham,ha
bens hydriam in ſcapula ſua,puella de-
côra nimis,virgoq́; pulcherrima, & in-
cognita viro.Deſcenderat autem ad fon
tem, & impleuerat hydriam ſuam, ac
reuertebatur.Occurritq́; ei ſeruus,& ait.
C Pauxillum aquæ mihi ad ſorbendum
præbe de hydria tua.Quæ reſpondit.Bi
be domine mi.Celeriterq́; depoſuit hy
driam ſuper vlnam ſuam,& dedit ei po
tum.Cumq́; ille bibiſſet,adiecit, Quin
& camelis tuis hauriam aquam, donec
cuncti bibant. Effundensq́; hydriam in
canalibus,recurrit ad puteum vt hauri-
ret aquam: & hauſtam omnibus came-
lis dedit. Ille autẽ contemplabatur eam
tacitus, ſcire volens vtrum proſperum
iter ſuum feciſſet Deus,an non.Poſtquã
autem biberunt cameli, protulit vir in-
aures aureas,appendentes ſiclos duos,et
armillas totidem pondo ciclorum decẽ.

Dixit'que ad eam. Cuius es filia? indica
mihi. eſt in domo patris tui locus ad
manendum? Quæ reſpondit. Filia ſum
Bathuelis filij Nachor, quem peperit ei
Melcha. & addidit, dicens. Palearum
quoq; & fœni plurimum eſt apud nos,
& locus ſpatioſus ad manendum. Incli-
nauit ſe homo & adorauit dominum,
dicens. Benedictus dominus Deus do-
mini mei Abraham, qui nõ abſtulit mi
ſericordiam & veritatem ſuam à domi
no meo, & recto itinere me perduxit in
domum fratris domini mei. Cucurrit
itaque puella, & nuntiauit in domum D
matris ſuæ omnia quæ audierat. Habe-
bat autem Rebecca fratrẽ nomine La-
ban qui feſtinus egreſſus eſt ad hominẽ
vbi erat fons. Cúmque vidiſſet inaures
& armillas in manibus ſororis ſuæ: &
audiſſet cuncta verba referentis, Hæc lo-
cutus eſt mihi homo: venit ad virum
qui ſtabat iuxta camelos & prope fon-
tem aquæ, dixitq; ad eum. Ingredere be-
nedicte domini: cur foris ſtas? Præpara-
ui domum & locum camelis tuis. Et in
troduxit eum in hoſpitium, ac deſtrauit
camelos, deditq; paleas & fœnum & a-
quam ad lauandos pedes camelorum,

& virorum qui venerant cum eo. Et ap-
poſitus eſt in conſpectu eius panis. Qui
ait. Non comedam donec loquar ſermo
nes meos. Reſpondit ei. Loquere. At il-
le, Seruus (inquit) Abraham ſum. Et do-
minus benedixit domino meo valde,
magnificatusq́; eſt, & dedit ei oues &
boues, argētum & aurum, ſeruos & an-
cillas, camelos & aſinos. Et peperit Sara
vxor domini mei filium domino meo
in ſenectute ſua, deditq́; illi omnia quæ
habuerat. Et adiurauit me Dominus
meus, dicens. Non accipies vxorem filio
meo de filiabus Chananæorum, in quo-
rum terra habito: ſed ad domum patris
mei perges, & de cognatione mea acci-
E pies vxorem filio meo. Ego vero reſpon
di domino meo. Quid ſi noluerit veni-
re mecum mulier? Dominus, ait, in cu-
ius conſpectu ambulo, mittet angelum
ſuum tecum, & diriget viam tuam, acci
piesq́; vxorem filio meo de cognatione
mea, & de domo patris mei. Innocens
eris à maledictione mea, cum veneris ad
proximos meos, & non dederint tibi.
Vêni ergo hodie ad fontem aquæ, & di
xi, Domine Deus domini mei Abrahã,
ſi direxiſti viam meam in qua nũc am-

bulo,ecce ſto iuxta fontem aquæ,& vir-
go quæ egredietur ad hauriēdam aquā,
audierit à me, Da mihi pauxillū aquæ
ad bibendum de hydria tua: & dixerit
mihi,Et tu bibe,& camelis tuis hauriā:
ipſa eſt mulier quam præparauit domi-
nus filio domini mei. Dumq; hæc taci-
tus mecum voluerem,apparuit Rebec-
ca veniens cum hydria quam portabat
in ſcapula:deſcēditq; ad fontem,& hau-
ſit aquam. Et aio ad eam.Da mihi pau-
lulum bibere. Quæ feſtinans depoſuit
hydriam de humero, & dixit mihi. Et
tu bibe,& camelis tuis tribuam potum.
Bibi,& adaquauit camelos. Interroga-
uiq; eam,& dixi.Cuius es filia?Quæ re-
ſpōdit.Filia Bathuelis ſum filij Nachor
quem peperit ei Melcha.Suſpendi itaq; F
inaures ad ornandam faciem eius,& ar-
millas poſui in manibus eius,pronusq;
adoraui dominum,benedicens domino
Deo domini mei Abraham, qui perdu-
xit me recto itinere, vt ſumerem filiam
fratris domini mei filio eius. Quāobrē
ſi facitis miſericordiam & veritatē cum
domino meo indicate mihi. ſin autem
aliud placet:& hoc dicite mihi, vt vadā
ad dexteram,ſiue ad ſiniſtram.Reſpon-

derunt Laban & Bathuel. A domino e-
greſſus eſt ſermo, non poſſumus extra
placitum eius quicquam aliud loqui te-
cum. En Rebecca coram te eſt, tolle eã,
& proficiſcere: & ſit vxor filĳ domini
tui, ſicut locutus eſt dominus. Quod cũ
audiſſet puer Abraham, procidens ado-
rauit in terra dominum. Prolatiſq; vaſis
argenteis, & aureis, ac veſtibus, dedit ea
Rebeccæ pro munere. Fratribus quoq;
eius, & matri dona obtulit. Initoq; con-
uiuio veſcentes pariter & bibentes, mã-
ſerunt ibi. Surgens autem mane, locutus
eſt puer, Dimitte me, vt vadam ad do-
minum meum. Reſponderunt fratres
eius & mater. Maneat puella ſaltem de-
cem dies apud nos, & poſtea proficiſce-
tur. Nolite, ait, me retinere, quia domi-
nus direxit viam meam, dimitte me, vt
pergam ad dominum meum. Et dixe-
runt. Vocemus puellam, & quæramus
ipſius voluntatem. Cumq; vocata veniſ
ſet, ſciſcitati ſunt, Vis ire cum homine
G iſto? Quæ ait. Vadam. Dimiſerunt ergo
eam, & nutricem illius: ſeruumq; Abra-
ham, & comites eius, imprecantes pro-
ſpera ſorori ſuæ, atq; dicentes, Soror no-
ſtra es, creſcas in mille millia, & poſſis

deat ſemen tuum portas inimicorum ſuorum. Igitur Rebecca, & puellæ illius aſcenſis camelis ſecutæ ſunt virum: qui feſtinus reuertebatur ad dominũ ſuum. Eo autem tempore deambulabat Iſaac per viam quæ ducit ad puteum, cuius nomen eſt Viuentis & videntis. Habita=bat enim in terra auſtrali, & egreſſus fu=erat ad meditandum in agro, inclinata iam die. Cúmque eleuaſſet oculos, vi=dit camelos venientes procul. Rebecca quoque conſpecto Iſaac, deſcendit de ca=melo, & ait ad puerum. Quis eſt ille ho mo qui venit per agrum in occurſum nobis? Dixitq́; ei. Ipſe eſt dominus me=us. At illa tollẽs cito pallium ſuum, ope=ruit ſe. Seruus autem cuncta quæ geſſe=rat, narrauit domino ſuo Iſaac. Qui in=troduxit eam in tabernaculũ Saræ ma=tris ſuæ, & accepit eam vxorem: & in=tantum dilexit eam, vt dolorem qui ex morte matris acciderat, temperaret.

Abrahæ ſecundæ nuptiæ, hæreditatis di/ſtributio, ætas, mors & ſepultura: item Eſau primogenitorum venditio.

CAPVT XXV.

Abraham vero aliã duxit vxorem, A nomine Ceturam, quæ peperit ei

Zamram:& Ieſan,& Madam,& Ma-
dian,& Ieſboc,et Sue.Ieſan quoq; ge-
nuit Saba et Dadã.Filij Dadã fuerũt Aſ
ſurim,& Latuſim,& Laomim.Atvero
ex Madian ortus eſt Epha,& Epher, &
Enoch,& Abida,& Eldaa. omnes hi fi-
lij Ceturæ. Deditq; Abraham cuncta
quæ poſſederat, Iſaac:filijs autem con-
cubinarum largitus eſt munera. & ſe-
parauit eos ab Iſaac filio ſuo, dum ad-
huc ipſe viueret, ad plagam orientalẽ.
Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ cen-
tum ſeptuagintaquinque anni, & defi-
ciens,mortu⁹ eſt in ſenectute bona pro
uectæq; ætatis, & plenus dierum,con-
gregatusq; eſt ad populum ſuum.Et ſe
B pelierunt eum Iſaac & Hiſmael filij
ſui in ſpelunca duplici, quæ ſita eſt in
agro Ephron filij Seor Ethæi è regione
Mambre,quam emerat à filijs Heth.Ibi
ſepultus eſt ipſe, & Sara vxor eius.Et
poſt obitum illius benedixit Deus Iſa-
ac filio eius, qui habitabat iuxta pu-
teum nomine Viuentis & videntis. Hæ
ſunt generationes Hiſmael filij Abra-
hæ quem peperit ei Agar Aegyptia
famula Saræ : & hæc nomina filio-
rũ eius in vocabulis & generationibus

ſuis. Primogenit⁹ Hiſmaelis Nabaioth,
1.par.11.b deinde Cedar, & Adbeel, & Mabſam.
Maſma quoque, & Duma, & Maſſa,
Adab, & Thema, & Ietur, & Naphis,
& Cedma. iſti ſunt filij Hiſmael: & hęc
nomina per caſtella & oppida eorum,
duodecim principes tribuũ ſuarum. Et
facti ſunt anni vitæ Hiſmaelis centum
trigintaſeptem: deficiensq́ꝫ mortuus eſt,
& appoſitus ad populum ſuum. Habi-
tauit autẽ ab Euila vſqꝫ Sur, quæ reſpi-
cit Aegyptum introeuntibus Aſſyrios.
Coram cunctis fratribus ſuis obijt. Hæ
quoqꝫ ſunt generationes Iſaac filij Abra
ham. Abraham genuit Iſaac qui cũ qua C
draginta eſſet annorum, duxit vxorem
Rebeccam filiã Bathuelis Syri de Me-
ſopotamia ſororem Labam. Depreca-
tusq́ꝫ eſt Iſaac dominũ pro vxore ſua,
eo quòd eſſet ſterilis. Qui exaudiuit
eum, & dedit conceptum Rebeccæ, ſed
collidebãtur in vtero eius paruuli. Quę
ait. Si ſic mihi futurũ erat, quid neceſſe
fuit cõcipere? Perrexitq́ꝫ Rebecca vt cõ-
ſuleret dominum. Qui reſpondens, ait.
Duæ gẽtes ſunt in vtero tuo, & duo po
puli ex ventre tuo diuidẽtur: populusq́ꝫ
populum ſuperabit, & maior ſeruiet

minori. Iam tempus pariendi aduene- Rom. 9.c
rat, & ecce gemini in vtero eius reperti
ſunt. Qui prim⁹ egreſſus eſt, rufus erat,
et totus in morem pellis hiſpidus: vo-
catumq́ eſt nomen eius Eſau. Protinus Oſee. 12. a
alter egrediens, plantam fratris tenebat
manu, & idcirco appellauit eum Iacob. Matt. 1. a
D Sexagenari⁹ erat Iſaac quãdo nati ſunt
ei paruuli. Quibus adultis factus eſt
Eſau vir gnarus venandi, & homo agri
cola: Iacob autem vir ſimplex habita-
bat in tabernaculis. Iſaac amabat Eſau,
eo quòd de venationibus illius veſcere-
tur, & Rebecca diligebat Iacob. Coxit
autem Iacob pulmentum, ad quem cũ
veniſſet Eſau de agro laſſus, ait. Da mi-
hi decoctione hac rufa, quia oppidò
laſſus ſum. Quam ob cauſam vocatum Abd. 1. a
eſt nomen eius Edon. Cui dixit Iacob.
Vende mihi primogenita tua. Ille re-
ſpondit. En, morior, quid mihi prode-
runt primogenita? Ait Iacob. Iura er-
go mihi. Iurauit ei Eſau, & vẽdidit pri Hebr. 12. b
mogenita, & ſic accepto pane & lentis
edulio, comedit & bibit, & abijt, parui
pendens quod primogenita vẽdidiſſet.

Vxorẽ Iſaac fingit ſororẽ, Abimelech fœ-
dus cum eo init; cõ certant inter ſe paſtores.

CAPVT XXVI.

ORta autem fame ſuper terram A
poſt eam ſterilitatem quæ acci=
derat in diebus Abraham, abiit
Iſaac ad Abimelech regem Palæſtino=
rum in Gerara. Apparuitq; ei domin9,
& ait. Ne deſcendas in Aegyptum, ſed
quieſce in terra quam dixero tibi, & pe
Supr. 15. b regrinare in ea, eroq; tecum & benedi=
cam tibi. Tibi enim & ſemini tuo da=
bo vniuerſas regiones has, complens
iuramentum quod ſpopōdi Abraham
patri tuo. Et multiplicabo ſemen tuum
ſicut ſtellas cæli: daboq; poſteris tuis
vniuerſas regiones has, & benedicen=
tur in ſemine tuo omnes gentes terræ,
eo quòd obedierit Abraham voci meę,
& cuſtodierit præcepta & mandata B
mea, & ceremonias legesq; ſeruauerit.
Manſit itaque Iſaac in Geraris. Qui
cum interrogaretur à viris loci illius ſu
per vxore ſua, reſpondit, Soror mea eſt.
Timuerat enim confiteri quòd ſibi eſ=
ſet ſociatā coniugio, reputans ne forte
interficerent eum propter illius pulchri
tudinem. Cumq; pertranſiſſent dies plu
rimi, & ibidem moraretur, proſpiciens
Abimelech rex Palæſtinorum per fene=

ſtram, vidit eum iocantem cum Rebec
ca vxore ſua: & accerſito eo ait. Perſpi-
cuum eſt quod vxor tua ſit, cur menti-
tus es eam ſororem tuam eſſe? Reſpon-
C dit. Timui ne morerer propter eam.
Dixitque Abimelech. Quare impoſuiſti
nobis? Potuit coire quiſpiam de popu
lo cum vxore tua, & induxeras ſuper
nos grande peccatum. Præcepitque o-
mni populo, dicens. Qui tetigerit ho-
minis huius vxorem, morte morie-
tur. Seuit autem Iſaac in terra illa, &
inuenit in ipſo anno centuplum: bene-
dixitque ei dominus, & locupletatus eſt
homo. & ibat proficiens atque ſuccreſ-
cens, donec magnus vehemẽter effectus
eſt, habuitque poſſeſsiones ouiũ & armẽ
torum & familiæ plurimum. Ob hoc
inuidentes ei Palæſtini, omnes puteos
quos foderant ſerui patris illius Abra-
ham, illo tempore obſtruxerũt, implen
tes humo, intantum vt ipſe Abimelech
diceret ad Iſaac Recede à nobis, quoniã
D potentior nobis factus es valde. Et ille
diſcedens, vt veniret ad torrentem Ge-
raræ, habitaretque ibi: rurſum fodit alios
puteos, quos foderant ſerui patris ſui
Abraham, & quos illo mortuo olim

obſtruxerant Philiſtijm. appellauitq́ eos eiſdem nominibus quibus ante pa ter vocauerat. Foderuntq́ in torrente, & repererunt aquam viuam. Sed & ibi iurgium fuit paſtorũ Geraræ aduerſus paſtores Iſaac dicentiũ, Noſtra eſt aqua. Quam ob rẽ nomen putei ex eo, quod acciderat, vocauit Calumniam. Fode-
E
runt autem & aliũ: & pro illo quoq; ri xati ſunt, appellauitq́ eũ Inimicitias. Profectus inde fodit alium puteũ, pro quo non cõtenderunt. itaq; vocauit no men eius, Latitudo: dicens. Nunc dilata uit nos dominus, & fecit creſcere ſuper terram. Aſcendit autem Iſaac ex illo lo- co in Berſabee, vbi apparuit ei domin⁹ in ipſa nocte, dicens. Ego ſum Deus A- brahã patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum. Benedicã tibi, & multipli- cabo ſemẽ tuum propter ſeruũ meum Abraham. Itaq; ædificauit ibi altare do mino: & inuocato nomine domini ex- tendit tabernaculum, præcepitq́ ſeruis ſuis vt foderent puteũ. ad quem locũ cũ veniſſent de Geraris Abimelech, & O-
F
chozath amic⁹ illius, et Phicol dux mi litũ, locutus eſt eis Iſaac. Quid veniſtis ad me hominẽ quẽ odiſtis, et expuliſtis

à vobis? Qui reſpõderunt. Vidimus te-
cum eſſe dominũ: & idcirco nunc dixi-
mus, Sit iuramentũ inter nos, & inea-
mus fœdus, vt nõ facias nobis quicquã
mali, ſicut & nos nihil tuorũ attigim⁹,
nec fecimus quod te læderet, ſed cũ pa-
ce dimiſim⁹ auctũ benedictione domi
ni. Fecit ergo eis conuiuiũ, & poſt cibũ
& potũ ſurgẽtes mane, iurauerunt ſibi
mutuo, dimiſitq́ eos Iſaac pacifice in
G locũ ſuum. Ecce autem venerunt in ipſo
die ſerui Iſaac annuntiãtes ei de puteo
quẽ foderãt atq; dicentes. Inuenimus a-
quam. Vnde appellauit eũ Abũdantiã:
& nomen vrbi impoſitum eſt Berſabee
vſq; in pręſentem diem. Eſau vero qua
dragenarius duxit vxores duas, Iudith
filiam Beeri Ethæi, & Baſemath filiam
Helon eiuſdem loci: quæ ambæ offende
rant animam Iſaac & Rebeccæ.

Iacob abſente Eſau occupat benedictio-
nem patris per fraudes maternas.

CAPVT XXVII.

A SEnuit autem Iſaac et caligauerunt
oculi eius, & videre non poterat:
vocauitq́ Eſau filiũ ſuũ maiorẽ, et
dixit ei. Fili mi. Qui reſpõdit. Adſum.
Cui pater, Vides, inquit, qđ ſenuerim,

& ignorem diem mortis meæ. Sume
arma tua, pharetram & arcum, & egre
dere foras. Cumq́ꝫ venatu aliquid ap-
prehenderis, fac mihi inde pulmẽtum,
ſicut velle me noſti, & affer vt comedã,
& benedicat tibi anima mea antequã
moriar. Quod cum audiſſet Rebecca, et
ille abijſſet in agrum vt iuſsionem pa-
tris impleret, dixit filio ſuo Iacob. Au-
diui patrem tuum loquentem cũ Eſau
fratre tuo, & dicentem ei, Affer mihi de
venatione tua, & fac cibos vt come-
dam, & benedicam tibi coram domi-
no antequam moriar. Nũc ergo fili mi
acquieſce conſilijs meis, & pergens ad
gregem, affer mihi duos hœdos opti-
mos, vt faciã ex eis eſcas patri tuo, qui- B
bus libenter veſcitur: quas cum intule-
ris et comederit, benedicat tibi priuſquã
moriatur. Cui ille reſpõdit. Noſti quòd
Eſau frater meus homo piloſus ſit, &
ego læuis: ſi attrectauerit me pater me⁹
& ſenſerit, timeo ne putet me ſibi vo-
luiſſe illudere, & inducat ſuper me ma
ledictionem pro benedictione. Ad quẽ
mater, In me ſit, ait, iſta maledictio fi-
li mi, tãtum audi vocem meam, & per-
gens affer quæ dixi. Abijt & attulit,

deditq́; matri. Parauit illa cibos ſicut vel le nouerat patrem illius, & veſtibus Eſau valde bonis, quas apud ſe habebat domi, induit eum, pelliculáſq; hœdorũ circundedit manibus, & colli nu-
C da protexit. Deditq́; pulmentum, & panes quos coxerat, tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi. At ille reſpondit. Audio, quis es tu fili mi? Dixitq́; Iacob. Ego ſum primogenitus tuus Eſau, feci ſicut præcepiſti mihi: ſurge, ſede et comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua. Rursúmq; Iſaac ad filiũ ſuum. Quo modo, inquit, tam cito inuenire potuiſti fili mi? Qui reſpondit. Voluntas Dei fuit: vt cito occurreret mihi quod volebã. Dixitq́; Iſaac. Accede huc, vt tangam te fili mi, & probem vtrum tu ſis filius meus Eſau, an nõ. Acceſsit ille ad patrem: et palpato eo, dixit Iſaac. Vox quidem, vox Iacob eſt, ſed manus, manus Eſau ſunt. Et non cognouit eum, quia piloſæ manus ſimilitudinem maioris expreſſerant. Benedicens ergo illi, ait. Tu es filius meus Eſau? Re-
D ſpondit. Ego ſum. At ille, Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua fili mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cum

oblatos comediſſet,obtulit ei etiam vi-
num. Quo hauſto,dixit ad eũ, Accede
ad me,& da mihi oſculum fili mi. Ac-
ceſsit,& oſculatus eſt eum. Statimq́ vt
ſenſit veſtimentorum illius fragrantiã,
Hebr. 11. d benedicens illi,ait. Ecce odor filij mei ſi
cut odor agri pleni,cui benedixit domi
nus. Det tibi Deus de rore cæli, & de
pinguedine terræ abundantiam frumẽ-
ti, vini,& olei,& ſeruiant tibi populi,
& adorent te tribus. Eſto dominus fra-
trum tuorum:& incuruentur ante te fi
lij matris tuæ. Qui maledixerit tibi, ſit
ille maledictus:& qui benedixerit tibi,
benedictionibus repleatur. Vix Iſaac ſer
monem impleuerat, & egreſſo Iacob E
foras, venit Eſau, coctosq́ de vena-
tione cibos intulit patri, dicens. Surge
pater mi, & comede de venatione filij
tui, vt benedicat mihi anima tua. Di-
xitq́; illi Iſaac. Quis enim es tu? Qui
reſpondit. Ego ſum filius tuus primo-
genitus Eſau. Expauit Iſaac ſtupore ve-
hementi, & vltra quàm credi poteſt
admirans, ait. Quis igitur ille eſt qui
dudum captam venationem attulit mi
hi, & comedi ex omnibus prius quàm
tu venires?Benedixiq́ ei, & erit bene-
dictus.

dictus. Auditis Eſau ſermonibus patris, irrugijt clamore magno, & cõſternatus ait. Benedic etiã & mihi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulenter,
F & accepit benedictionem tuam. At ille ſubiunxit. Iuſte vocatum eſt nomẽ eius Iacob, ſupplantauit enim me, en altera vice. primogenita mea ante tulit, & Supr.26.d
nunc ſecundo ſurripuit benedictionem meam. Rurſumq́; ad patrem, Nunquid non ſeruaſti, ait, & mihi benedictionẽ? Reſpondit Iſaac. Dominum tuum illum conſtitui, & omnes fratres eius ſeruituti illius ſubiugaui. Frumento & vino & oleo ſtabiliui eum, & tibi poſt hæc fili mi vltra quid faciam? Cui Eſau. Num vnam, inquit, tãtum benedictionem habes pater? Mihi quoque obſecro vt benedicas. Cumq́; eiulatu magno fleret, motus Iſaac dixit ad eum. In pinguedine terræ, & in rore cæli deſuper Heb.11.d & 12.e
erit benedictio tua. Viues in gladio, & fratri tuo ſeruies: tempusq́; veniet cum excutias & ſoluas iugum eius de ceruicibus tuis. Oderat ergo ſemper Eſau Iacob pro benedictione qua benedixerat Abd.1.c
G ei pater, dixitq́; in corde ſuo, Veniẽt dies luctus patris mei, & occidam Iacob fra-

trem meum. Nuntiata ſunt hæc Rebec-
cæ. Quæ mittens, & vocās Iacob filium
ſuū, dixit ad eum. Ecce Eſau frater tuus
minatur vt occidat te. Nunc ergo fili
mi, audi vocem meam, & conſurgens
fuge ad Laban fratrem meum in Aran:
habitabisq́ cum eo dies paucos donec
requieſcat furor fratris tui, & ceſſet indi
gnatio eius, obliuiſcaturq́ eorum quæ
feciſti in eum: poſtea mittam, & addu-
cam te indé huc. Cur vtroq́ orbabor fi-
lio in vno die? Dixitq́ Rebecca ad Iſaac.
Tedet me vitę meæ propter filias Heth:
ſi acceperit Iacob vxorem de ſtirpe hu-
ius terræ, nolo viuere.

Iacob ad Laban pro connubio miſſo mi
ra in ſomnis occurrunt.

CAPVT XXVIII.

VOcauit itaq́ Iſaac Iacob, & be- A
nedixit eum, præcepitq́ ei, di-
cens. Noli accipere cōiugem de
genere Chanaan, ſed vade & proficiſce-
re in Meſopotamiā Syriæ, ad domum
Bathuel patrem matris tuæ, & accipe
tibi inde vxorem de filiabus Laban
auunculi tui. Deus autem omnipotens
benedicat tibi, & creſcere te faciat atque

multiplicet, vt ſis in turbas populorũ, & det tibi benedictiones Abrahę, & ſemini tuo poſt te, vt poſsideas terram peregrinationis tuę, quam pollicitus eſt auo tuo. Cumq́ dimiſiſſet eum Iſaac, Oſee.13.d
profectus peruenit in Meſopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris ſuæ. Videns
B autem Eſau quòd benedixiſſet pater ſuus Iacob: & miſiſſet eum in Meſopotamiam Syriæ, vt inde vxorem duceret, & quòd poſt benedictionem præcepiſſet ei, dicens, Non accipies vxorem de filiabus Chanaan: quodq́ obediens Iacob parentibus ſuis iſſet in Syriam: probans quoq; quòd non libenter aſpiceret filias Chanaan pater ſuus: iuit ad Hiſmaelem, & duxit vxorē abſq; his quas prius habebat, Melech filiā Hiſmael filij Abrahā ſororē Nabaioth. Igitur egreſſus Iacob de Berſabee, pergebat Aran.
C Cumq́ veniſſet ad quendam locum, & vellet in eo requieſcere poſt ſolis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebāt, & ſupponens capiti ſuo, dormiuit in eodē loco. Viditq́ in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cælum, angelos quoq; Dei aſcendentes

& deſcendentes per eam, & dominum innixum ſcalæ dicentem ſibi, Ego ſum dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Iſaac. Terram in qua dormis, tibi dabo & ſemini tuo, eritq́; ſemen tuum

Deute.12.c & 19.c

quaſi puluis terræ. Dilataberis ad orientem & occidentem & ſeptentrionem & meridiem, & benedicentur in te & in ſemine tuo cũctæ tribus terræ. Et ero cuſtos tuus quocunq́; perrexeris: & reducam te in terram hanc, nec dimittam niſi cõpleuero vniuerſa quæ dixi. Cũq́; euigilaſſet Iacob de ſomno, ait. Verè dominus eſt in loco iſto, et ego neſciebam. Pauensq́;, Quàm terribilis eſt, inquit, locus iſte: non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cæli. Surgens ergo Iacob mane tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum, fundens oleum deſuper. Appellauitq́; nomen vrbis, Bethel: quæ prius Luza vocabatur. Vouit etiam votum, dicens. Si fuerit dominus mecum, & cuſtodierit me in via per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, reuerſusq́; fuero proſpere ad domum patris mei: erit mihi dominus in Deum, & lapis iſte quẽ erexi D

in titulum, vocabitur Domus Dei, cunctorumq́; quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

Iacob quomodo à Laban acceptus & illuſus ſit, dum pro Rachel ſeruit.

CAPVT XXIX.

A PRofectus ergo Iacob venit in terram orientalem, & vidit puteum in agro, tres quoq; greges ouium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora, & os eius grandi lapide claudebatur. Moriśq; erat vt cunctis ouibus congregatis deuoluerent lapidem, & refectis gregibus, rurſum ſuper os putei ponerent. Dixitq́; ad paſtores.

B Fratres, vnde eſtis? Qui reſponderũt. De Aran. Quos interrogans, Nunquid, ait, noſtis Laban filium Nachor? Dixerunt. Nouimus. Sanúſne eſt, inquit? Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia eius venit cum grege ſuo. Dixitq́; Iacob. Adhuc multum diei ſupereſt, nec eſt tẽpus vt reducantur ad caulas greges: date antè potum ouibus, & ſic eas ad paſtum reducite. Qui reſponderunt. Non poſſumus, donec omnia pecora congregentur, & amoueamus lapidem de ore putei, vt adaquemus greges. Adhuc lo-

quebātur,& ecce Rachel veniebat cum
ouibus patris ſui.nam gregem ipſa pa-
ſcebat. Quam cum vidiſſet Iacob,& ſci C
ret conſobrinam ſuam, oues'q; Laban
auunculi ſui: amouit lapidem quo pu-
teus claudebatur, & adaquato grege o-
ſculatus eſt eam. Et eleuata voce fleuit,
& indicauit ei quòd frater eſſet patris
ſui,& filius Rebeccæ. At illa feſtinans
nuntiauit patri ſuo. Qui cum audiſſet
veniſſe Iacob filium ſororis ſuæ, occur-
rit obuiam ei, complexus'q; eum, & in
oſcula ruens,duxit in domū ſuam. Au-
ditis autem cauſis itineris, reſpōdit. Os
meum es,& caro mea. Et poſtquàm im
pleti ſunt dies menſis vnius, dixit ei. D
Num quia frater meus es,gratis ſeruies
mihi?dic quid mercedis accipias. Habe-
bat vero duas filias,nomē maioris Lia,
minor vero appellabatur Rachel. Sed
Lia lippis erat oculis: Rachel decôra fa-
cie,& venuſto aſpectu, quam diligens
Iacob,ait. Seruiam tibi pro Rachel filia
tua minore ſeptem annis. Reſpondit
Laban. Melius eſt vt tibi eā dem quàm
alteri viro: mane apud me. Seruiuit er-
go Iacob pro Rachel ſeptem annis: &
videbantur illi pauci dies præ amoris

magnitudine. Dixitq́ ad Laban. Da mi
hi vxorem meam, quia iam tempus
impletum eſt, vt ingrediar ad illã. Qui
vocatis multis amicorum turbis ad cõ-
uiuium, fecit nuptias: & veſpere Liam
filiam ſuam introduxit ad eum, dans
ancillam filiæ, Zelpham nomine. ad
quam cum ex more Iacob fuiſſet in-
greſſus, facto mane, vidit Liam. Et di-
xit ad ſocerum ſuum. Quid eſt quod fa-
cere voluiſti? nónne pro Rachel ſeruiui
tibi? quare impoſuiſti mihi? Reſpondit
Laban. Non eſt in loco noſtro conſuetu
dinis, vt minores ante tradamus ad nu-
F ptias. Imple hebdomadam dierum hu
ius copulæ, & hanc quoque dabo tibi
pro opere quo ſeruiturus es mihi ſeptẽ
annis alĳs. Acquieuit placito, & hebdo-
mada tranſacta, Rachel duxit vxorem,
cui pater ſeruam Balam tradiderat.
Tandemq́ potitus optatis nũptĳs, a-
morem ſequentis priori prætulit, ſer-
uiens apud eum ſeptem annis alĳs. Vi-
dens autem dominus quòd deſpiceret
Liam, aperuit vuluam eius, ſorore ſte-
rili permanente. Quæ conceptum ge-
nuit filium, vocauitq́ nomen eius Ru-
ben, dicẽs. Vidit dominus humilitatem

meam,nunc amabit me vir meus. Rurſumq́ cõcepit & peperit filium,& ait. Quoniam audiuit me dominus haberi contemptui,dedit etiam iſtũ mihi.Vocauitq́ nomen eius Symeon. Concepitq́ tertio & genuit alium filium, dixitq́. Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quòd pepererim ei tres filios:& idcirco appellauit nomen eius Leui. Quarto concepit & peperit filium,& ait. Modo confitebor domino.Et ob hoc vocauit eum Iudam: ceſſauitq́ parere. G

Iacob permiſſu vxorum cum famulabus rem habet, & quibus præmijs à ſocero ſit dimiſſus.

CAPVT XXX.

CErnens autem Rachel q̈ infœcunda eſſet,inuidit ſorori ſuæ,& ait marito ſuo.Da mihi liberos, alioquin moriar. Cui iratus reſpondit Iacob.Num pro Deo ego ſum, qui priuauit te fructu ventris tui? At illa, Habeo,inquit,famulam Balam, ingredere ad illam,vt pariat ſuper genua mea, & habeã ex illa filios. Deditq́ illi Balam in coniugium.Quæ,ingreſſo ad ſe viro, concepit & peperit filium. Dixitq́ Ra- A

chel. Iudicauit mihi dominus & exau-
diuit vocem meam, dans mihi filiũ: &
idcirco appellauit nomẽ eius Dan. Rur-
ſumq́ Bala cõcipiens, peperit alterum:
pro quo ait Rachel, Cõparauit me do-
B minus cum ſorore mea, & inualui. Vo-
cauitq́ eũ Neptalim. Sentiẽs Lia quòd
parere deſijſſet, Zelpham ancillã ſuam
marito tradidit. Qua poſt conceptum
ædente filium, dixit. Feliciter. Et idcirco
vocauit nomẽ eius Gad. Peperit quoq́
Zelpha alterum. Dixitq́ Lia. Hoc pro
beatitudine mea, beatam quippe me di
cent omnes mulieres. Propterea appel-
lauit eum Aſer. Egreſſus autem Ruben
tempore meſsis triticeæ in agrum, rep e
rit mandragoras, quas matri Liæ detu-
lit. Dixitq́ Rachel. Da mihi partem de
mandragoris filij tui. Illa reſpondit. Pa-
rúmne tibi videtur quòd præripueris
maritum mihi, niſi etiam mãdragoras
C filij mei tuleris? Ait Rachel. Dormiat
tecum hac nocte pro mandragoris filij
tui. Redeuntiq́ ad veſperam Iacob de
agro, egreſſa eſt in occurſum eius Lia, et
ait. Ad me, inquit, intrabis: quia merce-
de conduxi te pro mãdragoris filij mei.
Dormiuitq́ cum ea nocte illa, & exau-

diuit Deus preces eius:concepitq; & pe
perit filium quintũ, & ait. Dedit Deus
mercedẽ mihi, quia dedi ancillã meam
viro meo. Appellauitq; nomen eius Iſ-
ſachar.Rurſum Lia concipiens peperit
ſextum filium,& ait. dotauit me Deus
dote bona: etiam hac vice mecum erit
maritus meus, eo quòd genuerim ei
ſex filios. Et idcirco appellauit nomen
eius Zabulon.Poſt quem peperit filiam
nomine Dinam.Recordatus quoq; do-
minus Rachelis,exaudiuit eam,& ape
ruit vuluam eius:quæ concepit,& pepe
rit filium, dicens. Abſtulit Deus oppro-
brium meum. Et vocauit nomen illius D
Ioſeph,dicens.Addat mihi dominus fi-
lium alterũ. Nato autem Ioſeph, dixit
Iacob ſocero ſuo. Dimitte me vt reuer-
tar in patriã meam, & ad terrã meam:
da mihi vxores, & liberos meos, pro
quibus ſeruiui tibi,vt abeã. tu vero no-
ſti ſeruitutẽ qua ſeruiui tibi. Ait illi La-
ban.Inueniam gratiã in conſpectu tuo:
experimẽto didici quia benedixerit mi-
hi Deus propter te.Cõſtitue mercedem
tuã,quam dem tibi.At ille reſpõdit,Tu
noſti quomodo ſeruierim tibi,& quãta
in manib⁹ meis fuerit poſſeſsio tua.Mo

dicum habuiſti antequam venirem ad
te,& nūc diues effectus es:benedixitq́ ti
bi Deus ad introitū meum.Iuſtū eſt igi
E tur vt aliquādo prouideā etiam domui
meæ. Dixitq́ Laban. Quid tibi dabo?
At ille ait.Nihil volo:ſed ſi feceris quod
poſtulo,iterū paſcam et cuſtodiā pecora
tua.Gyra omnes greges tuos, & ſepara
cunctas oues varias,& ſparſo vellere:&
quodcūq́ fuluū,& maculoſum,variūq́
fuerit tā in ouibus quàm in capris erit
merces mea. Reſpondebitq́ mihi cras
iuſtitia mea,quando placiti tempus ad-
uenerit coram te:& omnia quæ non fue
rint varia,& maculoſa, & fulua,tam in
ouibus quàm in capris,furti me argues.
Dixitq́ Laban. Gratum habeo quod
petis. Et ſeparauit in die illa capras &
oues,hircos & arietes varios,atq́ macu
F loſos. Cunctum autem gregem vnico-
lorē,id eſt albi aut nigri velleris,tradidit
in manu filiorum ſuorū, & poſuit ſpa-
tium itineris trium dierū inter ſe & ge-
nerū, qui paſcebat reliquos greges eius.
Tollēs ergo Iacob virgas populeas viri-
des,& amygdalinas, & ex platanis,ex
parte decorticauit eas.Detractisq́ corti-
cibus, in his quæ ſpoliata fuerāt,candor

apparuit: illa vero quæ integra fuerant, viridia permanſerunt: atq; in hunc modum color effectus eſt varius. Poſuitq́; eas in canalibus, vbi effundebatur aqua: vt cum veniſſent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, & in aſpectu earum conciperent. Factumq́; eſt vt in ipſo calore coitus oues intuerētur virgas, & parerēt maculoſa, & varia, & diuerſo colore reſperſa. Diuiſitq́; gregem Iacob, & poſuit virgas in canalibus ante oculos arietum. Erant autem alba & nigra quæq;, Laban: cætera vero Iacob, ſeparatis inter ſe gregibus. Igitur quando primo tempore aſcēdebant oues, ponebat Iacob virgas in canalibus aquarū ante oculos arietum & ouium, vt in earum contemplatione conciperēt. Quando vero ſerotina admiſſura erat, & conceptus extremus, non ponebat eas. Factaq́; ſunt ea quæ erant ſerotina, Laban: & quæ primi temporis, Iacob. Ditatusq́; eſt homo vltra modum, & habuit greges multos, ancillas & ſeruos, camelos & aſinos. G

Iacob repetit patriam, quem vxor Rachel raptis idolis paternis comitatur, eos Laban inſequit̄ hoſtiliter, attamē pacificè dimittit.

CAPVT XXXI.

A POſtquam autem audiuit verba fi-
liorum Laban dicentium, Tulit
Iacob omnia, quæ fuerunt patris
noſtri, & de illius facultate ditatus, fa-
ctus eſt inclytus: animaduertit quoq; fa-
ciem Laban quòd non eſſet erga ſe ſicut
heri & nudiuſtertius, maxime dicẽte ſi-
bi domino, Reuertere in terrã patrum
tuorum, & ad generationẽ tuam, eroq;
tecũ: miſit & vocauit Rachel, & Liam
in agrũ, vbi paſcebat greges, dixitq; eis.
Video faciem patris veſtri, quòd non ſit
erga me ſicut heri & nudiuſterti⁹. Deus
autem patris mei fuit mecum, & ipſæ
noſtis quòd totis viribus meis ſeruie-
rim patri veſtro. Sed & pater veſter cir-
cũuẽnit me, & mutauit mercedem me-
am decem vicibus, & tamen non dimi-
ſit eum Deus vt noceret mihi. Si quan-
do dixit, Variæ, erunt mercedes tuæ pa-
riebãt omnes oues varios fœtus. Quan-
do vero è contrario ait, Alba quæque ac-
cipies pro mercede: omnes greges alba
pepererunt. Tulitq; Deus ſubſtantiam
patris veſtri, & dedit mihi. Poſtquam
enim cõceptus ouium tẽpus aduenerat,
B leuaui oculos meos, & vidi in ſomnis

aſcendẽtes mares ſuper fœminas, varios & maculoſos, & diuerſorum colorum. Dixitq; angelus Domini ad me in ſomnis, Iacob. Et ego reſpondi. Adſum. Qui ait. Leua oculos tuos, & vide vniuerſos maſculos aſcendẽtes ſuper fœminas, varios, maculoſos, atq; reſperſos. Vidi enim omĩa quæ fecit tibi Laban. Ego
Supra.28d ſum Deus Bethel, vbi vnxiſti lapidem, & votum vouiſti mihi. Nunc ergo ſurge, & egredere de terra hac reuertens in terram natiuitatis tuæ. Reſponderuntq; Rachel, & Lia: Nunquid habemus reſidui quicquam in facultatibus, & hæreditate domus patris noſtri? nónne quaſi alienas reputauit nos, & vendidit, comedítq; pretium noſtrum? Sed tulit Deus opes patris noſtri, & eas tradidit nobis, ac filijs noſtris: vnde omnia quæ præcepit tibi dominus, fac. Surrexit itaque Iacob, & impoſitis liberis, ac coniugibus ſuis ſuper camelos, abijt. Tulítq; omnẽ ſubſtantiã ſuam, & greges, & quicquid in Meſopotamia acquiſierat, pergens ad Iſaac patrẽ ſuum in terrã Chanaan. Eo tempore ierat Laban ad tondẽdas oues, & Rachel furata eſt idôla patris ſui. Noluítq; Iacob cõfiteri ſocero ſuo quòd fu-

geret. Cumq́ abijſſet tam ipſe quàm o-mnia quæ iuris ſui erant:& amne tranſ-miſſo pergeret contra montem Galaad: nũtiatum eſt Laban die tertio quòd fu-geret Iacob. Qui aſsũptis fratribus ſuis, perſecutus eſt eum diebus ſeptẽ, & com prehẽdit eum in monte Galaad. Viditq́
D in ſomnis dicentẽ ſibi dominum. Caue ne quicquã aſpere loquaris cõtra Iacob. Iamq́ Iacob extenderat in monte taber naculum. Cumq́ ille conſecutus fuiſſet eum cum fratribus ſuis, in eodem mõte Galaad fixit tentorium. Et dixit ad Ia-cob. Quare ita egiſti, vt clam me abige-res filias meas quaſi captiuas gladio? Cur ignorante me fugere voluiſti, nec indicare mihi: vt proſequerer te cũ gau-dio, & canticis, & tympanis, et citharis? Non es paſſus vt oſcularer filios meos et filias: ſtulte operatus es. Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum, ſed Deus patris tui heri dixit mihi, Ca-ue ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Et ſi ad tuos ire cupiebas, & de-ſiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos? Reſpondit Iacob. Quòd inſcio te profectus ſum, timui ne violenter auferres filias tuas, Quòd

autem furti me arguis,apud quencunq;
inueneris Deos tuos,necetur coram fra-
tribus noſtris. Scrutare,quicquid tuorũ E
apud me inueneris, aufer. Hæc dicens,
ignorabat ꝙ Rachel furata eſſet idôla.
Ingreſſus itaque Laban tabernaculum
Iacob,& Liæ & vtriuſque famulæ,non
inuenit. Cumq́; intraſſet tentorium Ra
chelis,illa feſtinans abſcōdit idôla ſub-
ter ſtramenta cameli, & ſedit deſuper:
ſcrutantiq́; omne tẽtorium, & nihil in-
uenienti,ait. Ne iraſcatur dominus me-
us,quòd corã te aſſurgere nequeo, quia
iuxta conſuetudinẽ fœminarũ nunc acci
dit mihi. Sic deluſa ſolicitudo quærẽtis
eſt. Tumensq́; Iacob,cũ iurgio ait. Quã
ob culpam meã, & ob quod peccatum
meum ſic exarſiſti poſt me,& ſcrutatus
es omnẽ ſupellectilem meã? Quid inue
niſti de cuncta ſubſtãtia domus tuæ? Po
ne hic corã fratribus meis, & fratribus
tuis, & iudicent inter me & te. Idcirco F
viginti annis fui tecum, oues tuæ & ca-
præ ſteriles non fuerunt, arietes gregis
tui non comedi, nec captum à beſtia o-
ſtẽdi tibi, ego damnũ omne reddebam:
quicquid furto perierat, à me exige-
bas: die noctuq́; æſtu vrgebar, & gelu,
fugiebatq́;

fugiebatq́ ſomnus ab oculis meis. Sic
p viginti annos in domo tua ſeruiui ti-
bi:quatuordecim pro filiab⁹, & ſex pro
gregibus tuis. Immutaſti quoq; merce-
dem meā decem vicibus, Niſi Deus pa
tris mei Abraham & timor Iſaac affuiſ
ſet mihi, forſitan modo nudum me di-
miſiſſes. Afflictionem meā & laborem
manuum mearum reſpexit Deus, & ar
guit te heri. Reſpondit ei Laban. Filiæ
meæ & filij et greges tui, & omnia quę
cernis, mea ſunt, quid poſſum facere fi-
lijs & nepotibus meis? Veni ergo &
ineamus fœdus, vt ſit teſtimonium in-
ter me et te. Tulit itaq; Iacob lapidem,
& erexit illum in titulum: dixitq́; fratri
bus ſuis. Afferte lapides. Qui cōgregan
tes fecerunt tumulum, comederuntq́;
ſuper eum. Quem vocauit Laban Tu-
mulum teſtis, & Iacob Aceruum teſti-
monij, vterq; iuxta proprietatē linguæ
ſuæ. Dixitq́; Laban. Tumulus iſte erit
teſtis inter me & te hodie: & idcirco ap
pellatum eſt nomen eius Galaad, id eſt
G tumulus teſtis. Et adiecit Laban. Intuea
tur & iudicet dominus inter nos quan-
do receſſerimus à nobis, ſi afflixeris fi-
lias meas, & ſi introduxeris alias vxo-

res ſuper eas. Nullus ſermonis noſtri te-
ſtis eſt abſque Deo, qui præſens reſpicit.
Dixitquе rurſus ad Iacob. En tumulus
hic & lapis quem erexi inter me & te,
teſtis erit. Tumulus inquam iſte & la-
pis ſint in teſtimonium, ſi aut ego trāſie
ro illum pergēs ad te: aut tu præterieris,
malum mihi cogitans. Deus Abraham
& Deus Nachor iudicet inter nos, Deus
patris eorum. Iurauit ergo Iacob per ti-
morem patris ſui Iſaac, immolatisquе
victimis in monte, vocauit fratres ſuos
vt ederent panem. Qui cum comediſ-
ſent, manſerunt ibi. Laban vero de no-
cte conſurgens, oſculatus eſt filios & fi-
lias ſuas, & benedixit illis, reuerſúsque
eſt in locum ſuum.

Iacob fratrem ſuum muneribus placat, lu-
ctatur cum angelo, & aliud nomen aſſumit.

CAPVT XXXII.

IAcob autem abījt in itinere quod A
cœperat, fueruntq́ ei obuiam angeli
Dei: quos cum vidiſſet, ait. Caſtra
Dei ſunt hæc. Et appellauit nomen loci
illius Mahanaim, id eſt caſtra. Miſit au-
tem & nuntios ante ſe ad Eſau fratrem
ſuum in terrā Seir regionis Edom, præ-
cepitq́ eis dicēs. Sic loquimini domino

meo Eſau. Hæc dicit frater tuus Iacob,
Apud Laban peregrinatus ſum, & fui
B vſque in præſentem diem: habeo boues
& aſinos & oues & ſeruos & ancillas,
mittoq́ nunc legationem ad dominum
meum, vt inueniã gratiam in conſpectu
tuo. Reuerſi'q́ ſunt nuntij ad Iacob, dicẽtes.
Venimus ad Eſau fratrem tuum, &
ecce properat in occurſum tibi cum quadringentis
viris. Timuit Iacob valde, et
perterritus diuiſit populum qui ſecum
erat, greges quoque & oues & boues &
camelos in duas turmas, dicens. Si venerit
Eſau ad vnam turmam & percuſſerit
eam, alia turma quæ reliqua eſt, ſaluabitur.
C Dixitq́ Iacob. Deus patris mei
Abraham, & Deus patris mei Iſaac, domine
qui dixiſti mihi, Reuertere in terram
tuã, & in locum natiuitatis tuæ, &
benefaciam tibi: minor ſum cunctis miſerationibus
tuis, & veritate tua quam
expleuiſti ſeruo tuo. In baculo meo trãſiui
Iordanem iſtum, & nũc cum duabus Supra.31.c
turmis regredior. erue me de manu fratris
mei Eſau, quia valde eum timeo: ne
forte veniens, percutiat matrẽ cum filijs.
Tu locutus es quòd benefaceres mihi,
& dilatares ſemen meum ſicut arenam

maris, quæ præ multitudine numerari
non poteſt, Cumq́ dormiſſet ibi nocte
illa,ſeparauit de his quæ habebat mune
ra Eſau fratri ſuo,capras ducẽtas, hircos
viginti,oues ducentas,arietes viginti,ca
melos fœtas cũ pullis ſuis triginta, vac=
cas quadraginta, & tauros viginti, aſi=
nas viginti, & pullos earum decem. Et
miſit per manus ſeruorum ſuorum ſin=
gulos deorſum greges, dixitqúe pueris
ſuis. Antecedite me,& ſit ſpatium inter
gregem & gregem. Et præcepit priori,
dicens, *Si* obuium habueris fratrem
meum Eſau, & interrogauerit te, Cu=
ius es? aut, Quò vadis? aut,Cuius ſunt
iſta quæ ſequeris? reſpondebis,*S*erui tui E
Iacob, munera miſit domino ſuo Eſau
ipſe quoq́ poſt nos venit. Similiter de=
dit mandata ſecũdo & tertio,ac cunctis
qui ſequebantur greges,dicens. Hiſdem
verbis loquimini ad Eſau cum inueneri
tis eum,& addetis, Ipſe quoque ſeruus
tuus Iacob iter noſtrũ inſequitur, dixit
enim, Placabo illum muneribus quæ
præcedunt, & poſtea videbo illum, for=
ſitan propitiabitur mihi. Præceſſerunt
itaq́ munera ante eum, ipſe vero man=
ſit nocte illa in caſtris. Cumq́ mature

ſurrexiſſet, tulit duas vxores ſuas & to-
tidem famulas cum vndecim filijs, &
tranſiuit vadum Iaboch. Traductiſque
omnibus quæ ad ſe pertinebant, manſit
F ſolus. Et ecce vir luctabatur cum eo vſq; Oſee 13.a
mane. qui cum videret quod eum ſupe-
rare non poſſet, tetigit neruum femoris
eius, & ſtatim emarcuit. Dixitq; ad eũ.
Dimitte me, iam enim aſcendit aurora.
Reſpondit. Non dimittam te niſi bene-
dixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen
eſt tibi? Reſpondit, Iacob. At ille, Nequa
quam, inquit, Iacob appellabitur nomẽ
tuum, ſed Iſrael, quoniã ſi contra Deum
fortis fuiſti, quanto magis contra homi
nes præualebis? Interrogauit eũ Iacob.
G Dic mihi quo appellaris nomine? Re-
ſpondit. Cur quæris nomen meũ quod
eſt mirabile? Et benedixit ei in eodem
loco. Vocauitque Iacob nomen loci il-
lius Phanuel, dicens. Vidi dominum fa-
cie ad faciem, & ſalua facta eſt anima
mea. Ortúsque eſt ei ſtatim ſol poſt-
quam tranſgreſſus eſt Phanuel. Ipſe ve-
ro claudicabat pede. Quam ob cauſam
non comedunt neruum filij Iſrael, qui
emarcuit in femore Iacob, vſque in præ
ſentem diem: eo quod tetigerit neruum

femoris eius,& obſtupuerit.

Iacob & Eſau reconciliantur, & vbi Iacob habitarit.

CAPVT XXXIII.

ELeuans autem Iacob oculos ſuos, A
vidit venientem Eſau, & cum eo
quadringentos viros, Diuiſitq; filios Liæ & Rachel, ambarumq; famularum: & poſuit vtranq; ancillam, & liberos earum in principio: Lian vero, & filios eius in ſecundo loco: Rachel autem, & Ioſeph nouiſsimos. Et ipſe progrediens adorauit pronus in terram ſeptíes, donec appropinquaret frater eius. Currens itaque Eſau obuiam fratri ſuo, amplexatus eſt eum: ſtringénsque collum eius, & oſculans fleuit, leuatiſq; oculis vidit mulieres & paruulos earum: & ait. Quid ſibi volunt iſti, & ſi ad te B
pertineant? Reſpõdit. Paruuli ſunt quos donauit mihi Deus ſeruo tuo. Et appropinquantes ancillæ & filij earum incuruati ſunt. Acceſsit quoque Lia cum pueris ſuis, & cum ſimiliter adoraſſent, extremi Ioſeph & Rachel adorauerunt. Dixitque Eſau. Quænam ſunt iſtæ turmæ quas obuiam habui? Reſpondit. Vt inuenirem gratiam coram domino

meo. At ille ait. Habeo plurima fra-
ter mi, ſint tua tibi. Dixit Iacob Noli
ita obſecro, ſed ſi inueni gratiam in
oculis tuis, accipe munuſculum de
manibus meis. ſic enim vidi faciem
A C tuam, quaſi viderim vultum Dei: eſto
mihi propitius, & ſuſcipe benedictio-
nem quam attuli tibi, & quam dona-
uit mihi Deus, tribuens omnia. Vix fra
tre compellente ſuſcipiens ait. Gradia-
mur ſimul, eroq́ꝫ ſocius itineris tui. Di
xitq́ꝫ Iacob. Noſti domine mi quod
paruulos habeam teneros, & oues &
boues fœtas mecum: quas ſi plus in am
bulando fecero laborare, morientur vna
die cuncti greges. præcedat dominus
meus ante ſeruum ſuum, & ego ſe-
quar paulatim veſtigia eius, ſicut vide
ro paruulos meos poſſe, donec veniam
D ad dominum meum in Seir. Reſpon-
dit Eſau. Oro te, vt de populo qui me-
cum eſt, ſaltem ſocij remaneant viæ
tuæ. Non eſt (inquit) neceſſe: hoc vno
tantum indigeo, vt inueniam gratiam
in conſpectu tuo domine mi. Reuer-
ſus eſt itaq́ꝫ illo die Eſau itinere quo ve
nerat in Seir, & Iacob venit in Soccoth,
vbi ædificata domo & fixis tentorijs,

appellauit nomen loci illius Soccoth, id eſt tabernacula. Tranſiuitq́ in Salē vrbem Sichimorū, quæ eſt in terra Chanaan: poſtquàm reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ, & habitauit iuxta oppidum, emitq́ partem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis Emor patris Sichē centū agnis: & erecto ibi altari, inuocauit ſuper illud fortiſsimū Deum Iſrael.

Dinæ infertur vis: quod ſcelus grauiſsimè vlciſcuntur eius fratres.

CAPVT XXXIIII.

Egreſſa eſt autem Dina filia Liæ, vt videret mulieres regionis illius. Quam cum vidiſſet Sichem filius Emor Euæi, princeps terræ illius, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, vi opprimens virginem, Et conglutinata eſt anima eius cum ea, triſtemq́ deliniuit blanditiis. & pergens ad Emor patrem ſuum, Accipe, inquit, mihi puellam hanc coniugem. Quod cum audiſſet Iacob, abſentibus filiis & in paſtu pecorum occupatis, ſiluit donec redirent. Egreſſo autem Emor patre Sichem vt loqueretur ad Iacob, ecce filii eius veniebant de agro: auditóq́ quod acciderat, irati ſunt valde, eo qđ A

fœdam rem operatus eſſet in Iſrael, & violata filia Iacob rem illicitam perpetraſſet. Locutus eſt itaq; Emor ad eos.
B Sichem filij mei adhæſit anima filiæ veſtræ, date eam illi vxorem, & iungamus viciſsim connubia, filias veſtras tradite nobis, & filias noſtras accipite, & habitate nobiſcum. Terra in poteſtate veſtra eſt, exercete, negotiamini, & poſsidete eam. Sed & Sichem ad patrem & ad fratres eius ait, Inueniã gratiam coram vobis, & quæcunq; ſtatueritis dabo. Augete dotẽ, & munera poſtulate, & libenter tribuam quod petieritis, tantũ date mihi puellã hanc vxorem. Reſponderunt filij Iacob Sichem & patri eius in dolo, ſæuientes ob ſtuprũ ſororis. Non poſſumus facere quod petitis, nec dare ſororem noſtram homini incircunciſo: quod illicitum & nefariũ eſt apud nos. Sed in hoc valebimus fœderari, Si volueritis eſſe ſimiles noſtri, et circũcidatur in vobis omnis maſculini ſexus, tunc dabimus & accipiemus mutuo filias veſtras ac noſtras, & habitabimus vobiſcum, erimúsq; vnus populus. ſi autem circũcidi nolueritis, tollemus filiã noſtrã et recedemus. Pla-

cuit oblatio eorum Emor & Sichem fi
lio eius:nec diſtulit adoleſcens, quin ſta
tim quod petebatur expleret. amabat
enim puellā valde,& ipſe erat inclytus
in omni domo patris ſui.Ingreſſiq́; por
tam vrbis,locuti ſunt ad populū, Viri
iſti pacifici ſunt,& volunt habitare no-
biſcū. Negotientur in terra & exerceāt
eam,quæ ſpecioſa & lata cultoribus in
diget.Filias eorum accipiemus vxores,
& noſtras illis dabimus.Vnum eſt,quo
differtur tantum bonum,Si circuncida-
mus maſculos noſtros, ritū gentis imi-
tantes, & ſubſtantia eorū & pecora &
cuncta quæ poſsident,noſtra erunt.tan-
tum in hoc acquieſcamus:& habitātes
ſimul,vnū efficiamus populum. Aſſen-
ſiq́; ſunt omnes,circunciſis cunctis ma-
ribus.Et ecce die tertio quando grauiſsi D
mus vulnerum dolor eſt, arreptis duo
filij Iacob, Simeō & Leui fratres Dinę,
gladijs,ingreſsi ſunt vrbem cōfidenter,
interfectiſq́; omnibus maſculis, Emor
& Sichem pariter necauerunt,tollentes
Dinam de domo Sichem ſororem ſuā.
Quibus egreſsis, irruerunt ſuper occi-
ſos cæteri filij Iacob,& depopulati ſunt
vrbem in vltionem ſtupri,oues eorum,

& armenta & aſinos, cunctaq; vaſtan-
tes quæ in domibus & in agris erant.
paruulos quoq; eorum & vxores duxe-
runt captiuas. Quibus perpetratis, au-
dacter Iacob dixit ad Simeon & Leui,
Turbaſtis me, & odioſum feciſtis me
Chananæis & Pherezæis habitatori-
bus terræ huius. Nos pauci ſumus, illi
congregati percutiēt me, et delebor ego
& domus mea. Reſpōderunt, Nūquid
vt ſcorto abuti debuere ſorore noſtra?

Iacob vocatus Iſrael iubet terra obrui ido
la: Rachel ex partu moritur: & Ruben patris
pellici ſe miſcet.

CAPVT XXXV.

A INterea locutus eſt Deus ad Iacob,
Surge & aſcende Bethel, & habita
ibi, facq; altare Deo qui apparuit ti-
bi quādo fugiebas Eſau fratrem tuum.
Iacob vero conuocata omni domo ſua,
ait. Abijcite deos alienos qui in me-
dio veſtri ſunt, & mūdamini, ac muta
te veſtimenta veſtra. Surgite & aſcen-
damus in Bethel, vt faciamus ibi altare
domino, qui exaudiuit me in die tribu
lationis meę, et ſocius fuit itineris mei.
Dederunt ergo ei omnes deos alienos

quos habebant,& inaures quæ erant in auribus eorū. At ille infodit eas ſubter terebinthum, quæ eſt poſt vrbem Sichem. Cumq́; profecti eſſent, terror dei inuaſit omnes per circumitum ciuitates, & non ſunt auſi perſequi recedētes.
Venit igitur Iacob Luzan, quæ eſt in B
terra Chanaan, cognomento Bethel, ipſe & omnis populus cum eo: ædificauitq́; ibi altare, et appellauit nomen loci illius. Domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem ſuum. Eodem tempore mortua eſt Debora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ad radices Bethel ſubter quercum: vocatúmque eſt nomen loci illius. Quercus fletus. Apparuit autem iterum Deus Iacob poſtquam reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ, & venit in Bethel, benedi-
Supr.35. c xitq́; ei, dicens. Non vocaberis vltra Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum. Et appellauit eū Iſrael, dixitq́; ei. Ego Deus omnipotens, Creſce & multiplicare: gentes, & populi nationum ex te erūt,
reges de lumbis tuis egredientur, ter- C
ramq́; quam dedi Abraham & Iſaac, dabo tibi & ſemini tuo poſt te. Et receſsit ab eo. Ille vero erexit titulū lapi-

deū in loco quo locutus fuerat ei Deus,
libans ſuper eum libamina, & effundēs
oleum, vocansq́; nomen loci illius Be-
thel. Egreſſus autē inde venit verno tē-
pore ad terrā quæ ducit Ephratam. In
qua cum parturiret Rachel, ob difficul-
tatem partus periclitari cœpit. Dixitq́;
ei obſtetrix. Noli timere, quia & hunc
habebis filium. Egrediente autem ani-
ma præ dolore, & imminēte iam mor-
te, vocauit nomen filij ſui Bennoni, id
eſt, filius doloris mei. Pater vero appel-
lauit eū Beniamin, id eſt, filius dextræ.
Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt
in via quæ ducit Ephratam, hæc eſt Be-
thleem. Erexitq́; Iacob titulū ſuper ſe-
pulchrū eius, Hic eſt titulus monumēti
Rachel: vſq; in præſentem diē. Egreſ-
D ſus inde fixit tabernaculū trans turrem
gregis. Cumq́; habitaret in illa regio-
ne, abijt Ruben, & dormiuit cum Bala
concubina patris ſui. Quod illum mi-
nime latuit. Erant autē filij Iacob duo-
decim. Filij Liæ, primogenitus Ruben
& Simeon & Leui et Iudas & Iſſachar
& Zabulō. Filij Rachel, Ioſeph & Ben
iamin. Filij Balæ ancillæ Rachelis, Dan
et Neptalim. Filij Zelphæ ancillæ Liæ,

Gad & Aſer:hi ſunt filij Iacob qui nati
ſunt ei ĩ Meſopotamia Syrię. Venit etiã
ad Iſaac patrem ſuum in Mambre ciui
tatem Arbeæ, hæc eſt Hebron in qua
peregrinatus eſt Abraham & Iſaac. Et
completi ſunt dies Iſaac centumocto-
ginta annorum, conſumptusq́ ætate
mortuus eſt: & appoſitus eſt populo
ſuo ſenex & plenus dierum, & ſepelie-
runt eum Eſau & Iacob filij ſui.

Enumeratio principũ qui ex Eſau deſcẽ-
dunt: & quomodo Eſau aliò migrarit.

CAPVT XXXVI.

HAc ſunt autem generationes A
Eſau, ipſe eſt Edom. Eſau acce-
pit vxores de filiabus Chanaã.
Ada filiam Elon Ethæi, & Oolibama
filiam Anæ filij Sebeõ Euæi: Baſemath
quoq; filiã Hiſmael ſororẽ Nabaioth.
1. paral. 1. c Peperit autem Ada Eliphaz, Baſemath
genuit Rahuel, Oolibama genuit Ie-
hus & Ihelom & Core. hi filij Eſau
qui nati ſunt ei in terra Chanaan. Tulit
autẽ Eſau vxores ſuas & filios & filias,
et omnem animam domus ſuę & ſub-
ſtantiam & pecora & cuncta quæ habe
re poterat in terra Chanaan, & abijt in
alteram regionẽ, receſsitq́ à fratre ſuo

Iacob. Diuites enim erãtvalde, et ſimul
habitare nõ poterant: nec ſuſtinebat eos
terra peregrinationis eorum præ multi
tudine gregũ. Habitauitq; Eſau in mon
te Seir, ipſe eſt Edom. Hę autem ſunt ge
nerationes Eſau patris Edom in monte
B Seir, & hæc nomina filiorum eius: Eli- 1. paral. 1. c
phaz filius Ada vxoris Eſau, Rahuel
quoque filius Baſemath vxoris eius.
Fuerũtq; Eliphaz filĳ: Themã, Omar,
Sepho, & Gatham, & Cenez. Erat au-
tem Thamna, concubina Eliphaz filĳ
Eſau, quæ peperit ei Amalech. hi ſunt fi
lĳ Ada vxoris Eſau. Filĳ autẽ Rahuel:
Nahath & Zara, Semma & Maze. hi fi
lĳ Baſemath vxoris Eſau. Iſti quoque
erant filĳ Oolibama filiæ Anæ filĳ Se-
beon vxoris Eſau, quos genuit ei Iehus
& Ihelom & Core. Hi duces filiorum
Eſau. Filĳ Eliphaz primogeniti Eſau:
dux Themũ, dux Omar, dux Sephua,
dux Cenez, dux Core, dux Gathã, dux
Amalec. hi filĳ Eliphaz in terra Edõ, et
hi filĳ Adę. Hi quoq; filĳ Rahuel filĳ E-
ſau: dux Naath, dux Zara, dux Semma,
dux Meza. hi autẽ duces Rahuel ĩ terra
Edõ, iſti filĳ Baſemath vxoris Eſau. Hi
autem filĳ Oolibama vxoris Eſau: dux

Ichus, dux Ihelom, dux Core. hi duces
Oolibama filæ Anæ vxoris Eſau. Iſti
ſunt filij Eſau, & hi duces eorum, ipſe
1. paral. 1. c eſt Edom. Iſti ſunt filij Seir Hori, habi C
tatores terræ: Lotan & Sobal & Sebeō
& Ana & Diſon & Eſer & Diſan. hi
duces Hori filij Seir in terra Edom. Fa-
cti ſunt autē filij Lotan: Hori & Emā.
erat autem ſoror Lotan Tamna. Et iſti
filij Sobal: Aluan & Manaath et Hebal
& Sepho & Onam. Et hi filij Sebeon:
Abia & Ana. iſte eſt Ana qui inuenit a-
quas calidas in ſolitudine, cum paſceret
aſinas Sebeon patris ſui. Habuitq́; filiū
Diſan, & filiam Oolibama. Et iſti fi-
lij Diſan: Hamdan & Heſeban & Ie-
thran & Charan. Hi quoq; filij Eſer: Ba
laan & Zeuan & Acan. Habuit autem
filios Diſan, Hus, & Aran. Hi duces Hor
ræorum: dux Lotan, dux Sobal, dux
Sebeon, dux Ana, dux Diſon, dux Eſer,
dux Diſan. iſti duces Horræorū q̄ impe
rauerunt in terra Seir. Reges autem qui
regnauerunt in terra Edom antequam
haberent regem filij Iſrael, fuerunt hi:
Balach filius Beor, nomenq́; vrbis eius
Denaba. Mortuus eſt autem Balach,
& regnauit pro eo Iobab filius Zaræ de
Boſra.

D Boſra. Cum'q; mortuus eſſet Iobab, regnauit pro eo Huſam de terra Themanorũ. Hoc quoq; mortuo regnauit pro
C eo Adad filius Badad, qui percuſsit Madian in regione Moab, & nomen vrbis eius Auith. Cũ'q; mortuus eſſet Adad, regnauit pro eo Semla de Maſreca. Hoc quoq; mortuo, regnauit pro eo Saul de fluuio Rooboth. Cum'q; & hic obijſſet, ſucceſsit in regnum Balanan filius Achobor. Iſto quoq; mortuo, regnauit pro eo Adad, nomen'q; vrbis eius Phau. Et appellabatur vxor eius Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab. Hæc ergo nomina ducum Eſau in cognationibus & locis & vocabulis ſuis: dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth, dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux Cenez, dux Themã, dux Mabſar, dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperij ſui, ipſe eſt Eſau pater Idumæorum. Habitauit autem Iacob in terra Chanaan, in qua pater ſuus peregrinatus eſt, & hæ ſunt generationes eius.

Ioſeph Aegyptijs venditur à fratribus.

CAPVT XXXVII.

A IOſeph cum ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis

adhuc puer, & erat cum filijs Balæ, &
Zelphæ vxorum patris ſui: accuſauitq;
fratres ſuos apud patrem crimine peſsi-
mo. Iſrael autem diligebat Ioſeph ſu-
per omnes filios, eo quód in ſenectute
genuiſſet eum, fecitq; ei tunicam poly-
mitam. Videntes autẽ fratres eius quód
á patre plus cunctis filijs amaretur, ode-
rant eum, nec poterant ei quicquam pa-
cifice loqui. Accidit quoq;, vt viſum ſo-
mnium referret fratribus ſuis, quæ cau-
ſa maioris odij ſeminariũ fuit. Dixitq; B
Ioſeph fratribus ſuis. Audite ſomnium
meum quod vidi, Putabam nos ligare
manipulos in agro, & quaſi conſurgere
manipulum meum & ſtare, veſtrosq;
manipulos circumſtantes adorare ma-
nipulum meum. Reſponderunt fratres
eius. Nunquid rex noſter eris, aut ſubij-
ciemur ditioni tuæ? Hæc ergo cauſa ſo-
mniorum atq; ſermonum, inuidiæ &
odij fomitem miniſtrauit. Aliud quoq;
vidit ſomnium, quod narrans fratribus,
ait. Vidi per ſomniũ quaſi ſolem, & lu-
nam, & ſtellas vndecim adorare me.
Quod cum patri ſuo, & fratribus retu-
liſſet, increpauit eũ pater ſuus, & dixit.
Quid ſibi vult hoc ſomnium quod vi- C

diſti?Num ego,& mater tua, & fratres tui adorabimus te ſuper terram?Inuidebant ei igitur fratres ſui:pater vero rem tacitus conſyderabat. Cumq́ꝫ fratres illius in paſcendis gregibus patris morarentur in Sichem, dixit ad eum Iſrael. Fratres tui paſcunt oues in Sichimis,veni,mittam te ad eos.Quo reſpondente, Præſto ſum:ait. Vade, & vide ſi cuncta proſpera ſint erga fratres tuos & pecora,& renuntia mihi quid agatur.Miſſus de valle Hebron,venit in Sichem: inuenitq́ꝫ eum vir errãtem in agro,& interrogauit quid quæreret.At ille reſpõdit.
D Fratres meos quæro, indica mihi vbi paſcant greges. Dixitq́ꝫ ei vir. Receſſerunt de loco iſto, audiui autem eos dicentes, Eamus in Dothaim. Perrexit itaque Ioſeph poſt fratres ſuos, & inuenit eos in Dothaim.Qui cum vidiſſent eum procul,antequã accederet ad eos, cogitauerunt illum occidere,& mutuo loquebantur, Ecce ſomniator venit, venite occidamus eum,& mittamus in ciſternam veterem: dicemusq́ꝫ,Fera peſſima deuorauit eum. & tunc apparebit quid illi proſint ſomnia ſua.Audiẽs autem hoc Ruben, nitebatur liberare

eum de manibus eorum,& dicebat.Nō
interficiamus animā eius, nec effunda-
mus ſanguinem, ſed proijcite eum in ci
ſternam veterem,quæ eſt in ſolitudine,
manusq́ veſtras ſeruate innoxias. Hoc
autem dicebat, volens eripere eum de
manibus eorum, & reddere patri ſuo. E
Confeſtim igitur vt peruenit ad fratres
ſuos,nudauerunt eum tunica talari, &
polymita: miſerūtq́ eum in ciſternam
veterem, quæ non habebat aquam.Et
ſedentes vt comederent panem,viderūt
Hiſmaelitas viatores venire de Galaad,
& camelos eorum portantes aromata,
& reſinam,& ſtacten in Aegyptum.Di
xit ergo Iudas fratribus ſuis. Quid no-
bis prodeſt, ſi occiderimus fratrem no-
ſtrum, & celauerimus ſanguinē ipſius?
melius eſt vt vendatur Hiſmaelitis, &
manus noſtræ non polluantur: frater
enim,& caro noſtra eſt.Acquieuerūt fra
tres ſermonibus illius, & prætereunti-
bus Madianitis negotiatoribus, extra- F
hentes eum de ciſterna, vendiderunt eū
Sapiē.10.c Hiſmaelitis viginti argenteis,qui duxe
Pſal.10.b runt eum in Aegyptū. Reuerſusq́ Ru-
ben ad ciſternam,non inuenit puerū,&
ſciſsis veſtibus pergens ad fratres ſuos,

ait: Puer non comparet, & ego quò ibo?
Tulerunt autem tunicam eius, & in ſan
guinem hœdi quem occiderant, tinxe-
runt, mittentes qui ferrent ad patrem,
& dicerent, Hāc inuenimus, vide vtrum
tunica filĳ tui ſit, an non. Quam cum
G cognouiſſet pater, ait. Tunica filĳ mei
eſt, fera peſsima comedit eum, beſtia
deuorauit Ioſeph. Sciſsisq́ue veſtibus, in-
dutus eſt cilicio, lugens filiū ſuum mul-
to tempore. Congregatis autem cūctis
liberis eius, vt lenirent dolorem patris,
noluit conſolationem accipere: ſed ait,
Deſcendam ad filium meum, lugens in
infernum. Et illo perſeuerante in fletu,
Madianitæ vendiderunt Ioſeph in Ae-
gypto Phutiphari eunucho Pharaonis
magiſtro militum.

Coniugium Iudæ, & inceſtus coitus eius cum nuru ſua.

CAPVT XXXVIII.

A EOdem tēpore deſcendens Iudas
à fratribus ſuis, diuertit ad virum
Odollamiten, nomine Hiram. vi
ditq́ue ibi filiā hominis Chananæi, voca
bulo Sue: & accepta vxore, ingreſſus eſt
ad eam: quæ cōcepit, & peperit filium,
& vocauit nomen eius Her. Rurſumq́ue

concepto fœtu, natum filium vocauit
Onan. Tertiũ quoq; peperit, quem ap-
pellauit Sela: quo nato, parere vltra ceſ-
ſauit. Dedit autem Iudas vxorem pri-
mogenito ſuo Her, nomine Thamar.
Num. 26. c Fuit quoq; Her primogenitus Iudę, ne-
quam in conſpectu domini, & ideo ab
eo occiſus eſt. Dixit ergo Iudas ad Onã
filium ſuum. Ingredere ad vxorem fra- B
tris tui, & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen
fratri tuo. Ille ſciens nõ naſci ſibi filios,
introiens ad vxorem fratris ſui, ſemen
fundebat in terram, ne liberi, fratris no-
mine naſcerentur. Et idcirco percuſsit
eum dominus, eo quòd rem deteſtabi-
lem faceret. Quam ob rem dixit Iudas
Thamar nurui ſuæ. Eſto vidua in do-
mo patris tui, donec creſcat Sela filius
meus. Timebat enim ne & ipſe more-
retur, ſicut fratres eius. Quæ abĳt, & ha
bitauit in domo patris ſui. Euolutis au-
tẽ multis diebus, mortua eſt Sue, vxor
Iudæ, Qui poſt luctum conſolatione ſu C
ſcepta, aſcendebat ad tonſores ouium
ſuarum, ipſe & Hiras opilio gregis O-
dollamites in Thamnas. Nuntiatumq;
eſt Thamar, quòd ſocer illius aſcẽderet
in Thamnas ad tondendas oues. Quæ,

depoſitis viduitatis veſtibus, aſſumpſit theriſtrũ: & mutato habitu ſedit in biuio itineris, quod ducit Thamnam, eo quòd creuiſſet Sela, & nõ eum accepiſſet maritũ. Quam cum vidiſſet Iudas, ſuſpicatus eſt eſſe meretricem, operuerat enim vultum ſuũ, ne agnoſceretur, ingrediensq; ad eam ait. Dimitte me vt

D coeã tecum. Neſciebat enim quòd nurus ſua eſſet. Qua reſpondente, Quid dabis mihi, vt fruaris concubitu meo? dixit. Mittam tibi hœdum de gregibus. Rurſumq; illa dicente, Patiar quod vis, ſi dederis mihi arrabonẽ, donec mittas quod polliceris: ait Iudas. Quid vis tibi pro arrabone dari? Reſpõdit. Annulum tuũ, & armillã, & baculũ quem manu

E tenes. Ad vnũ igitur coitũ mulier cõcepit, & ſurgens abĳt: depoſitoq; habitu quẽ ſumpſerat, induta eſt viduitatis veſtibus. Miſit autẽ Iudas hœdũ per paſtorẽ ſuũ Odollamiten, vt reciperet pign⁹, quod dederat mulieri. Qui cũ nõ inueniſſet eã, interrogauit homines loci illius, Vbi eſt mulier, quæ ſedebat in biuio? Reſpõdẽtibus cũctis, Nõ fuit in loco iſto meretrix: reuerſus eſt ad Iudã, & dixit ei. Non inueni eã, ſed & hoĩes loci

illius dixerunt mihi nunquam ſediſſe ibi ſcortum. Ait Iudas. Habeat ſibi: certe mendacij arguere nos non poterit. Ego miſi hœdum, quem promiſeram, & tu non inueniſti eam. Ecce autem poſt tres menſes nuntiauerunt Iudæ, dicētes. Fornicata eſt Thamar nurus tua, & videtur vterus illius intumeſcere. Dixitq; Iudas. Producite eam vt cōburatur. Quæ cum duceretur ad pœnam, miſit ad ſocerum ſuum, dicens. De viro cuius hæc ſunt, concepi. Cognoſce cuius ſit annulus, & armilla, & baculus. Qui agnitis muneribus, ait. Iuſtior me eſt, quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen vltra non cognouit eam. Inſtante autem F

Matt. 1. a partu, apparuerūt gemini in vtero: atq; in ipſa effuſione infantium vnus protulit manū, in qua obſtetrix ligauit coccinum, dicens. Ipſe egredietur prior. Illo vero retrahente manum egreſſus eſt alter. Dixitq; mulier. Quare diuiſa eſt propter te maceria? Et ob hanc cauſam vocauit nomē eius Phares. Poſtea egreſſus eſt frater eius, in cuius manu erat coccinum, quem appellauit Zara.

Ioſeph heri ſui thalamum renuit fœdare.

CAPVT XXXIX.

A IGitur Ioſeph ductus eſt in Aegy-
ptum, emitq́ eum Phutiphar eunu
chus Pharaonis, princeps exercitus
ſui, vir Aegyptius, de manu Hiſmaeli-
tarum, à quibus perductus erat. Fuitq́
dominus cum eo, & erat vir in cunctis
proſpere agẽs. Habitauitq́ in domo do-
mini ſui, qui optime nouerat dominũ
eſſe cũ eo, & omnia quæ gereret ab eo
dirigi in manu illius. Inuenitq́ Ioſeph
gratiam coram domino ſuo, & mini-
ſtrabat ei: à quo præpoſitus omnibus
gubernabat creditam ſibi domum, &
vniuerſa quæ ei tradita fuerant. Benedi-
xitq́ dñs domui Aegyptij propter Io-
ſeph, & multiplicauit tã in ædibus quã
B in agris cunctã eius ſubſtantiã: nec quic-
quam aliud nouerat, niſi panem quo ve
ſcebatur. Erat autem Ioſeph pulchra fa-
cie, & decôrus aſpectu. Poſt multos ita-
que dies iniecit domina ſua oculos ſuos
in Ioſeph, & ait. Dormi mecũ. Qui ne-
quaquã acquieſcens operi nephario, di-
xit ad eã. Ecce dominus meus omnibus
mihi traditis ignorat quid habeat in
domo ſua, nec quicquam eſt quod non
in mea ſit poteſtate, vel non tradiderit

mihi: præter te, quæ vxor eius es. quo-
modo ergo poſſum hoc malũ facere, et
peccare in dominũ meum? Huiuſcemo-
di verbis per ſingulos dies loquebatur,
& mulier moleſta erat adoleſcenti, & C
ille recuſabat ſtuprũ. Accidit autẽ qua-
dam die vt intraret Ioſeph domum, &
operis quippiam abſq; arbitris faceret,
& illa apprehenſa laſcinia veſtimenti
eius, diceret, Dormi mecũ. Qui relicto
in manu eius pallio, fugit, et egreſſus eſt
foras. Cumq; vidiſſet mulier veſtem in
manibus ſuis, & ſe eſſe contemptã, vo-
cauit ad ſe homines domus ſuæ, & ait
ad eos. En introduxit virum Hebræum,
vt illuderet nobis. Ingreſſus eſt ad me,
vt coiret mecum. cũq; ego ſuclamaſ-
ſem, & audiſſet vocẽ meã, reliquit pal-
lium quod tenebã, & fugit foras. In ar- D
gumentum ergo fidei retẽtum pallium
oſtendit marito reuertenti domum, &
ait. Ingreſſus eſt ad me ſeruus Hebræus
quem adduxiſti, vt illuderet mihi. cũq;
audiſſet me clamare, reliquit pallium
quod tenebam, & fugit foras. His audi-
tis dominus & nimium credulus ver-
bis coniugis, iratus eſt valde: tradiditq;
Pſal.104.b Ioſeph in carcerem, vbi vincti regis cu-

ſtodiebantur,& erat ibi clauſus. Fuit autem dominus cum Ioſeph, & miſertus eſt illius, & dedit ei gratiam in conſpectu principis carceris. Qui tradidit in manu illius vniuerſos vinctos qui in cuſtodia tenebātur: & quicquid fiebat ſub ipſo erat, nec nouerat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

Ioſeph duobus concaptiuis ſomnia interpretatur.

CAPVT XL.

A His itaque geſtis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna regis Aegypti, & piſtor domino ſuo. Iratusq́ contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter piſtoribus) miſit eos in carcerem principis militũ, in quo erat vinctus & Ioſeph. At cuſtos carceris tradidit eos Ioſeph, qui & miniſtrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, & illi in cuſtodia tenebantur. Videruntq́ ambo ſomnium nocte vna iuxta interpretationem congruam ſibi.
B Ad quos cum introiſſet Ioſeph mane, et vidiſſet eos triſtes, ſciſcitatus eſt eos, dicens. Cur triſtior eſt hodie ſolito facies veſtra? Qui reſponderunt. Somnium

vidimus,& nõ eſt qui interpretetur no-
bis. Dixitq́; ad eos Ioſeph. Nũquid non
Dei eſt interpretatio? Referte mihi quid
videritis. Narrauit prior præpoſitus pin
cernarum ſomnium ſuum. Videbam co
ram me vitem, in qua erant tres propa-
gines creſcere paulatim in gemmas, &
poſt flores vuas matureſcere, calicemq́;
Pharaonis in manu mea. Tuli ergo v-
uas, & expreſsi in calicem quem tene-
bam, & tradidi poculum Pharaoni. Re
ſpõdit Ioſeph. Hæc eſt interpretatio ſo-
mnij, Tres propagines, tres adhuc dies
ſunt, poſt quos recordabitur Pharao mi C
niſterij tui, & reſtituet te in gradum pri
ſtinum, dabisq́; ei calicem iuxta offici-
um tuum, ſicut ante facere conſueueras.
Tantum memento mei cum tibi bene
fuerit, & facies mecum miſericordiam
vt ſuggeras Pharaoni vt educat me de
iſto carcere: quia furtim ſublatus ſum
de terra Hebræorum, & hic innocens in
lacum miſſus ſum. Vidẽs piſtorum ma-
giſter quòd prudenter ſomnium diſſol-
uiſſet, ait. Et ego vidi ſomnium, quòd
tria caniſtra farinæ haberem ſuper ca-
put meum, & in vno caniſtro quod erat
excelſius, portare me putabam omnes

cibos qui fiunt arte piſtoria,auesq́; com
edere ex eo. Reſpondit Ioſeph. Hæc eſt
D interpretatio ſomnij, Tria caniſtra,tres
adhuc dies ſunt, poſt quos auferet Pha-
rao caput tuum,ac ſuſpendet te in cruce,
& lacerabunt volucres carnes tuas. Ex-
inde dies tertius natalitius Pharaonis
erat,qui faciens grande conuiuium pue
ris ſuis, recordatus eſt inter epulas ma-
giſtri pincernarum & piſtorum princi-
pis, reſtituitq́; alterum in locum ſuum
vt porrigeret ei poculum, alterum ſuſ-
pendit in patibulo,vt coniectoris veri-
tas probaretur. Et tamen ſuccedentibus
proſperis, præpoſitus pincernarum obli
tus eſt interpretis ſui.

*Ioſeph ob Pharaonis ſomnium explica-
tum toti Aegypto præficitur, cui prouidit
ſapientiſsime.*

CAPVT XLI.

A POſt duos annos vidit Pharao ſo-
mnium. Putabat ſe ſtare ſuper flu
uium de quo aſcendebant ſeptem
boues pulchræ & craſſæ nimis,& paſce
bantur in locis paluſtribus. Aliæ quoq;
ſeptẽ emergebant de flumine fœdæ con
fectæq́; macie,& paſcebãtur in ipſa am
nis ripa in locis virẽtibus;deuorauerũtq́;

eas, quarum mira ſpecies & habitudo
corporum erat. Expergefactus Pharao,
rurſum dormiuit, & vidit alterum ſo-
mnium, Septem ſpicæ pullulabant in
culmo vno, plenæ atque formoſæ: aliæ
quoq; totidem ſpicæ tenues, & percuſſæ
vredine oriebantur, deuorantes omnem
priorum pulchritudinē. Euigilans Pha
rao poſt quietem, & facto mane, pauo-
re perterritus, miſit ad omnes coniecto-
res Aegypti cunctosq́; ſapientes: & ac- B
cerſitis narrauit ſomnium, nec erat qui
interpretaretur. Tunc demum remini-
ſcens pincernarum magiſter, ait. Confi-
teor peccatum meum; Iratus rex ſeruis
ſuis, me & magiſtrum piſtorum retru-
dī iuſſit in carcerem principis militum,
vbi vna nocte vterq; vidimus ſomniū,
præſagium futurorum. Erat ibi puer He
bræus eiuſdē ducis militū famulus, cui
narrantes ſomnia, audiuimus quicquid
poſtea rei probauit euentus. Ego enim
redditus ſum officio meo, & ille ſuſpen
ſus eſt in cruce. Protinus ad regis impe-
rium eductum de carcere Ioſeph totonſ
derūt, ac veſte mutata obtulerūt ei. Cui
ille ait. Vidi ſomnia, nec eſt qui ediſſerat
quæ audiui te ſapientiſsime conijcere.

Reſpondit Ioſeph. Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaoni. Narrauit
C ergo Pharao quod viderat. Putabam me ſtare ſuper ripam fluminis, & ſeptẽ boues de amne conſcendere, pulchras nimis, & obeſis carnibus, quæ in paſtu paludis vireta carpebant. & ecce aſſequebantur aliæ ſeptem boues intantum deformes & macilentæ, vt nunquam tales in terra Aegypti viderim, quæ deuoratis & conſumptis prioribus, nullum ſaturitatis dedere veſtigium, ſed ſimili macie & ſqualore torquebant. Euigilans, rurſus ſopore depreſſus, vidi ſomnium, Septem ſpicæ pullulabant in culmo vno plenæ atque pulcherrimæ. Aliæ quoque ſeptem tenues & percuſſæ vredine, oriebantur è ſtipula, quæ priorum pulchritudinem deuorauerũt. Narraui coniectoribus ſomnium, & nemo eſt qui ediſſerat. Reſpondit Ioſeph, Somnium regis vnum eſt. Quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni. Septem boues pulchræ & ſeptem ſpicæ plenæ, ſeptem vbertatis anni ſunt, eãdemq́ue vim ſomnij comprehendunt. Septem quoque
D que boues tenues atque macilentæ, quæ aſcenderunt poſt eas, & ſeptem ſpicæ

tenues,& vento vrente percuſſæ,ſeptem
anni venturæ ſunt famis, qui hoc ordi-
ne complebuntur.ecce,ſeptem anni ve-
nient fertilitatis magnæ in vniuerſa ter
ra Aegypti,quos ſequentur ſeptem anni
alij tantæ ſterilitatis,vt obliuioni trada
tur cuncta retro abundantia. Conſum-
ptura eſt enim fames omnē terram, &
vbertatis magnitudinem perditura eſt
inopiæ magnitudo.Quod autem vidi-
ſti ſecundo, ad eandem rem pertinens,
ſomnium: firmitatis indicium eſt, eo
quòd fiat ſermo Dei, & velocius im-
pleatur.Nunc ergo prouideat rex virum
ſapientem & induſtrium, & præficiat
eum terræ Aegypti,qui conſtituat præ-
poſitos per cunctas regiones, & quin-
tam partem fructuū per ſeptem annos
fertilitatis,qui iam nūc futuri ſunt,con-
greget in horrea:& omne frumentum
ſub Pharaonis poteſtate condatur. ſer-
ueturq́ in vrbibus,& præparetur futu-
ræ ſeptem annorum fami quæ oppreſ-
ſura eſt Aegyptum,& non conſumetur
terra inopia.Placuit Pharaoni cōſilium F
& cunctis miniſtris eius. Locutusq́ eſt
ad eos.Num inuenire poterimus talē vi
rū,qui ſpiritu Dei plenus ſit?Dixit ergo
ad

ad Ioſeph. Quia oſtendit tibi Deus o-
mnia quæ locutus es, nunquid ſapientio-
rem & ſimilem tui inuenire potero? Tu
eris ſuper domum meam, & ad tui oris Pſal.104.b
imperium cũctus populus obediet. Vno 1.Mac.2.f
tantum regni ſolio te præcedã. Dixitq; Actu.7.b
rurſum Pharao ad Ioſeph. Ecce, cõſtitui
te ſuper vniuerſam terram Aegypti. Tu
litq; annulũ de manu ſua, & dedit eum
in manu eius, veſtiuitq; eum ſtola byſ-
ſina, & collo torquem aureã circumpo-
ſuit. Fecitq; eum aſcẽdere ſuper currum
ſuum ſecundũ, clamante præcone, vt o-
mnes coram eo genu flecterent, & præ-
poſitũ eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Aegy-
pti. Dixit quoq; rex Aegypti ad Ioſeph.
F Ego ſum Pharao: abſq; tuo imperio nõ
mouebit quiſquam manum aut pedẽ in
omi terra Aegypti. Vertitq; nomẽ eius,
& vocauit eũ lingua Aegyptiaca, Salua- Pſal.80.b
torẽ mundi. Deditq; illi vxorẽ Aſſeneth
filiam Phutipharis ſacerdotis Heliopo-
leos. Egreſſus eſt itaq; Ioſeph ad terram
Aegypti. Triginta autem annorum erat
quãdo ſtetit in conſpectu regis Pharao-
nis, & circumiuit omes regiones Aegy-
pti. Venitq; fertilitas ſeptẽ annorũ, & in
manipulos redactæ ſegetes congregatæ

ſunt in horrea Aegypti. Omnis etiam
frugum abundantia in ſingulis vrbibus
condita eſt. Tantaq́; fuit abundantia tri
tici, vt arenæ maris coæquaretur, & co-
pia menſuram excederet. Natiq́; ſunt Io
ſeph filij duo antequam veniret fames,
quos peperit ei Aſſeneth filia Phutipha
ris ſacerdotis Heliopoleos: vocauitq́; no
men primogeniti Manaſſes, dicẽs. Obli G
uiſci me fecit Deus omnium laborum
meorũ, & domum patris mei. Nomen
quoq; ſecundi appellauit Ephraim, di-
cens. Creſcere me fecit deus in terra pau
pertatis meæ. Igitur tranſactis ſeptem
vbertatis annis, qui fuerant in Aegypto,
cœperũt venire ſeptẽ anni inopiæ, quos
prædixerat Ioſeph, & in vniuerſo orbe
fames præualuit. In cuncta autem terra
Aegypti fames erat, qua eſuriẽte clama-
uit populus ad Pharaonẽ alimẽta petẽs.
Quibus ille reſpondit. Ite ad Ioſeph, &
quicquid ipſe vobis dixerit, facite. Cre-
ſcebat autem quotidie fames in omni
terra, aperuitq́; Ioſeph vniuerſa horrea,
& vendebat Aegyptijs. Nam & illos op
preſſerat fames, omnesq́; prouinciæ ve-
niebant in Aegyptum, vt emerẽt eſcas,
& malum inopiæ temperarent.

Iacob filij pro annona in Aegyptum miſſi, grauia incidere pericula apud fratrem.

CAPVT XLII.

A AVdiens autem Iacob quòd aliſ- Acta.7.b
menta venderētur in Aegypto,
dixit filijs ſuis, Quare negligiſ-
tis? Audiui quòd triticum venundetur
in Aegypto. Deſcendite, & emite nobis
neceſſaria, vt poſsimus viuere, & nō con
ſumamur inopia. Deſcendentes igitur
fratres Ioſeph decē, vt emerent frumen-
ta in Aegypto, Beniamin domi retento
à Iacob, qui dixerat fratribus eius, Ne
forte in itinere quicquam patiatur ma-
li: ingreſsi ſunt terram Aegypti cū alijs
qui pergebant ad emēdum. Erat autem
fames in terra Chanaan, & Ioſeph erat
princeps in terra Aegypti, atque ad eius
nutum, frumenta populis vendebantur.
B Cúmque adoraſſent eum fratres ſui, &
agnouiſſet eos, quaſi ad alienos duriſ-
us loquebatur interrogans eos, Vnde
veniſtis? Qui reſponderunt. De terſ-
ra Chanaan, vt emamus victui neceſſaſ-
ria. Et tamen fratres ipſe cognoſcens,
non eſt cognitus ab eis. Recordatúsque
ſomniorum quæ aliquando viderat, ait
ad eos, Exploratores eſtis: vt videatis

infirmiora terræ veniſtis. Qui dixerunt, Non eſt ita domine, ſed ſerui tui vene-
runt vt emerēt cibos. Omnes filij vnius viri ſumus: pacifici venimus, nec quicꝗ
famuli tui machinantur mali. Quibus C
ille reſpondit. Aliter eſt: immunita terrę huius conſyderare veniſtis. At illi dixe-
runt. Duodecim, inquiunt, fratres ſerui tui ſumus: filij viri vnius in terra Cha-
naan. minimus cū patre noſtro eſt, alius non eſt ſuper. Hoc eſt, ait, quod locutus
ſum, Exploratores eſtis. Iam nunc expe-
rimentū veſtri capiam. Per ſalutē Pha-
raonis non ingrediemini hinc, donec veniat frater veſter minimus. Mittite ex
vobis vnum, & adducat eum: vos autē eritis in vinculis, donec probentur quæ
dixiſtis vtrū vera an falſa ſint. alioquin per ſalutē Pharaonis exploratores eſtis.
Tradidit ergo illos cuſtodiæ tribus die-
bus. Die autem tertio eductis de carcere,
ait. Facite quæ dixi, & viuetis, Deum D
enim timeo. Si pacifici eſtis, frater veſter vnus ligetur in carcere: vos autem abite,
& ferte frumenta quæ emiſtis, in do-
mos veſtras, & fratrem veſtrum mini-
mum ad me adducite, vt poſſim veſtros probare ſermones, & non moriamini.

Fecerunt vt dixerat,& locuti ſunt adin-
uicem,Merito hæc patimur,quia pecca-
uimus in fratrem noſtrum,videntes an-
guſtias animæ illius dum deprecaretur
nos,& non audiuimus,idcirco venit ſu-
per nos iſta tribulatio. E quibus vnus
Ruben, ait. Nunquid non dixi vobis,
Nolite peccare in puerum: & non audi-
E ſtis me? En ſanguis eius exquiritur. Ne-
ſciebant autē quòd intelligeret Ioſeph:
eo quòd per interpretem loqueretur ad
eos.Auertitq́; ſe parumper,& fleuit: &
reuerſus locutus eſt ad eos. Tollénſque
Simeon,& ligans illis præſentibus,iuſ-
ſit miniſtris vt implerent eorum ſaccos
tritico, & reponerent pecunias ſingulo-
rum in ſacculis ſuis, datis ſupra cibarijs
in via. Qui fecerunt ita. At illi portan-
tes frumēta in aſinis ſuis, profecti ſunt.
Apertóque vnus ſacco vt daret iumen-
to pabulum in diuerſorio, contempla-
tus pecuniam in ore ſacculi,dixit fratri-
bus ſuis. Reddita eſt mihi pecunia, en
habetur in ſacco. Et obſtupefacti turba-
F tíque mutuo, dixerunt. Quidnam eſt
hoc quod fecit nobis Deus? Veneruntq́;
ad Iacob patrem ſuum in terra Cha-
naan,& narrauerunt ei omnia quæ acci-

diſſent ſibi,dicentes. Locutus eſt nobis dominus terræ dure, & putauit nos ex ploratores eſſe prouinciæ.Cui reſpondimus.Pacifici ſumus,nec vllas molimur inſidias.Duodecim fratres vno patre geniti ſumus,vnus nõ eſt ſuper,minimus cum patre noſtro eſt in terra Chanaan. Qui ait nobis.Sic probabo quòd pacifici ſitis,Fratrem veſtrum vnum dimittite apud me,& cibaria domib⁹ veſtris neceſſaria ſumite,& abite,fratremq́ꝫ veſtrum minimum adducite ad me,vt ſciam quòd non ſitis exploratores, & iſtum qui tenetur in vinculis, recipere poſsitis,ac deinceps quæ vultis,emendi habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent,ſinguli repererunt in ore ſaccorum ligatas pecunias,exterritisq́ꝫ ſimul omnibus,dixit pater Iacob. Abſqꝫ liberis me eſſe feciſtis,Ioſeph nõ eſt ſuper, Simeon tenetur in vinculis, & Beniamin auferetis: in me hæc omnia mala reciderunt. Cui reſpondit Ruben. Duos filios meos interfice,ſi non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea, & ego eum tibi reſtituã. At ille.Nõ deſcẽdet (inquit) filius meus vobiſcum, frater eius mortuus eſt, &

ipſe ſolus remanſit. Si quid ei aduerſitatis acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

Filij Iacob ſecũdò redeunt ad fratrẽ adducto ſecum Beniamin, grauiusq́; affliguntur.

CAPVT XLIII.

A INterim fames omnem terrã vehementer premebat, conſumptisq́ cibis quos ex Aegypto detulerãt, dixit Iacob ad filios ſuos. Reuertimini, et emite nobis pauxillũ eſcarum. Reſpõdit Iudas. Denũtiauit nobis vir ille ſub atteſtatione iuriſiurandi, dicens, Non videbitis faciem meam, niſi fratrem veſtrum minimum adduxeritis vobiſcũ. Si ergo vis eum mittere nobiſcum, pergemus pariter & ememus tibi neceſſaria, ſi autem non vis, non ibimus. Vir
B enim, vt ſæpe diximus, denuntiauit nobis, dicẽs, Non videbitis faciem meam abſq; fratre veſtro minimo. Dixit eis Iſrael. In meam hoc feciſtis miſeriam vt indicaretis ei & alium habere vos fratrẽ. At illi reſponderunt. Interrogauit nos homo per ordinẽ, noſtram progeniẽ, ſi pater viueret, ſi haberemus fratrẽ. Et nos reſpondimus ei cõſequenter

iuxta id quod fuerat ſciſcitat⁹. Nūquid
ſcire poteramus quod dictur⁹ eſſet, Ad=
ducite fratem veſtrū vobiſcum? Iudas
quoq; dixit patri ſuo. Mitte puerū me=
cum, vt proficiſcamur & poſsimus vi=
uere, ne moriamur nos & paruuli no=
ſtri. Ego ſuſcipio puerū: de manu mea
require illū, niſi reduxero & reddidero
eum tibi, ero peccati reus in te omni tē=
pore. ſi non interceſsiſſet dilatio, iam vi
ce altera veniſſemus. Igitur Iſrael pater
eorum dixit ad eos. Si ſic neceſſe eſt, fa= C
cite quod vultis. Sumite de optimis ter
ræ frugibus in vaſis veſtris, & deferte
viro munera, modicum reſinæ & mel=
lis & ſtoracis, ſtactes & terebinthi &
amygdalarum, pecuniamq; duplicem
ferte vobiſcum: & illam quam inueni=
ſtis in ſaculis, reportate, ne forte errore
factum ſit, ſed & fratrē veſtrum tollite,
& ite ad virū. Deus autem meus omni
potens faciat vobis eum placabilem, et
remittat vobiſcū fratrē veſtrum quem
tenet in vinculis, & hunc Beniamin.
ego autem quaſi orbatus abſq; liberis
ero. Tulerunt ergo viri munera, & pecu
niam duplicem, & Beniamin: deſcen=
deruntq; in Aegyptum, & ſteterunt

coram Ioſeph. Quos cum ille vidiſſet,
D &Beniamin ſimul præcepit diſpenſa-
tori domus ſuæ, dicens. Introduc viros
domum, & occide victimas, & inſtrue
conuiuium, quoniam hodie mecum
ſunt comeſturi meridie. Fecit ille quod
ſibi fuerat imperatum, et introduxit vi
ros domum. Ibiq; exterriti, dixerũt mu
tuo. Propter pecuniã quam retulimus
prius in ſaccis noſtris, introducti ſu-
mus, vt deuoluat in nos calumniam, et
violenter ſubijciat ſeruituti & nos, &
aſinos noſtros. Quam ob rem in ipſis
foribus accedentes ad diſpẽſatorem lo-
E cuti ſunt. Oramus domine, vt audias
nos, Iam ante deſcendimus vt emere-
mus eſcas, quibus emptis, cum veniſſe-
mus ad diuerſorium, aperuimus ſaccos
noſtros, & inuenimus pecuniam in ore
ſaccorum, quam nunc eodem pondere
reportauimus: ſed & aliud attulimus
argentum vt emamus quæ nobis neceſ
ſaria ſunt. non eſt in noſtra conſcientia
quis poſuerit eã in marſupijs noſtris. At
ille reſpõdit. Pax vobiſcũ, nolite time-
re, Deus veſter, & Deus patris veſtri de
dit vobis theſauros in ſaccis veſtris. nã
pecuniam quã dediſtis mihi, probatã

ego habeo. Eduxitq́; ad eos Simeon, et
introductis domũ, attulit aquam, & la
uerunt pedes ſuos, deditq́; pabulũ aſi=
nis eorũ. Illi vero parabant munera, do=
nec ingrederetur Ioſeph meridie. audie=
rant enim quòd ibi comeſturi eſſent pa
nem. Igitur ingreſſus eſt Ioſeph domũ F
ſuam, obtuleruntq́; ei munera, tenentes
in manibus ſuis: & adorauerunt proni
in terrã. At ille clemẽter reſalutatis eis,
interrogauit eos, dicens. Sanúſne eſt pa=
ter veſter ſenex, de quo dixeratis mihi,
Adhuc viuit? Qui reſpõderunt. Soſpes
eſt ſeru⁹ tuus pater noſter, adhuc viuit.
Et incuruati, adorauerunt eũ. Attollens
autem Ioſeph oculos, vidit Beniamin
fratrem ſuũ vterinum, & ait. Iſte eſt fra
ter veſter paruulus, de quo dixeratis mi
hi? Et rurſum, Deus, inquit, miſereatur
tui fili mi. Feſtinauitq́; in domũ: quia
cõmota fuerant viſcera eius ſuper fratre
ſuo, & erũpebant lachrymæ, et introiẽs
cubiculum fleuit. Rurſumq́; lota facie
egreſſus, continuit ſe, & ait. Ponite pa= G
nes. Quibus appoſitis, ſeorſum Ioſeph,
& ſeorſum fratribus, Aegyptijs quoq́;
qui veſcebantur ſimul ſeorſum (illicitũ
eſt enim Aegyptijs comedere cum He=

bræis, & prophanum putant huiuſce-
modi conuiuium) ſederũt coram eo pri
mogenitus iuxta primogenita ſua, &
minimus iuxta ætatẽ ſuam. Et mirabã-
tur nimis, ſumptis partibus quas ab eo
acceperant. maiorq́ pars venit Benia-
min, ita vt quinq; partibus excederet.
Biberuntq́;, & inebriati ſunt cum eo.

Dimiſſos fratres Ioſeph inſequitur & ca
pit, rurſumq́; vexat.

CAPVT XLIIII.

A PRæcepit autem Ioſeph diſpenſa-
tori domus ſuæ, dicens. Imple ſac
cos eorũ frumento, quãtum poſ-
ſunt capere, & pone pecuniam ſingulo-
rum in ſummitate ſacci. ſcyphum autẽ
meum argenteũ, & precium quod de-
dit tritici, pone in ore ſacci iunioris. Fa-
ctumq́ eſt ita. Et orto mane, dimiſſi
ſunt cũ aſinis ſuis. Iamq́ vrbẽ exierant,
B & proceſſerant paululũ, tunc Ioſeph ac
cerſito diſpenſatore domus, ait. Surge,
inquit, & perſequere viros, et apprehen
ſis dicito. Quare reddidiſtis malũ pro
bono? Scyphus quem furaſti eſtis, ipſe
eſt in quo bibit dominus meus, & in
quo augurari ſolet: peſsimam rem feci-
ſtis. Fecit ille vt iuſſerat. Et apprehenſis

per ordinem locutus eſt. Qui reſponde
runt. Quare ſic loquitur dominus no-
ſter, vt ſerui tui tantum flagitij commi
ſerint? Pecuniam quam inuenimus in
ſummitate ſaccorum, reportauimus ad
te de terra Chanaan, & quomodo con-
ſequens eſt, vt furati ſimus de domo do
mini tui aurū vel argentū? Apud quem- C
cunq; fuerit inuentū ſeruorum tuorum
quod quæris, moriatur, & nos erimus
ſerui domini noſtri. Qui dixit eis. Fiat
iuxta veſtrā ſententiam apud quemcū-
que fuerit inuentū, ipſe ſit ſeruus meus,
vos autem eritis innoxij. Itaq; feſtinato
deponentes in terram ſaccos, aperuerūt
ſinguli. Quos ſcrutatus, incipiens à ma
iore vſque ad minimum, inuenit ſcy-
phum in ſacco Beniamin. At illi ſciſsis
veſtibus, oneratisq; rurſum aſinis, re-
uerſi ſunt in oppidum. primusq; Iudas
cum fratribus ingreſſus eſt ad Ioſeph.
Necdum enim de loco abierat: omneſq;
que ante eū pariter in teram corruerūt.
Quibus ille ait. Cur ſic agere voluiſtis? D
An ignoratis quòd nō ſit ſimilis mei
in augurādi ſcientia? Cui Iudas. Quid
reſpondebimus, inquit, domino meo?
vel quid loquemur, aut iuſte poterimus

obtendere? Deus inuenit iniquitatẽ ſer-
uorum tuorũ:en omnes ſerui ſumus do
mini mei,& nos & apud quẽ inuentus
eſt ſcyphus.Reſponditq́ Ioſeph. Abſit
à me vt ſic agã: qui furatus eſt ſcyphũ,
ipſe ſit ſeruus meus,vos autem abite li-
beri ad patrem veſtrũ. Accedens autem
propius Iudas,confidenter ait. Oro do-
mine,audi me,vt loquatur ſeruus tuus
verbum in auribus tuis, & ne iraſcaris
famulo tuo: tu es enim poſt Pharaonẽ
E dominus meus. Interrogaſti prius ſer-
uos tuos, Habetis patrem aut fratrẽ? &
nos reſpondimus tibi domino meo,Eſt
nobis pater ſenex,et puer paruulus, qui
in ſenectute illius natus eſt,cuius vteri-
nus frater mortuus eſt,& ipſum ſolum
habet mater ſua,pater vero tenere dili-
git eum.Dixiſtiq́ ſeruis tuis. Adducite
eum ad me,& ponam oculos meos ſu-
per illum. Suggeſsimus tibi domino
meo, Non poteſt puer relinquere patrẽ
ſuum: ſi enim illum dimiſerit, morie-
tur. Et dixiſti ſeruis tuis. Niſi venerit
frater veſter minimus vobiſcum, nõ vi
F debitis amplius faciem meam.Cum er
go aſcendiſſemus ad famulum tuũ pa-
trem noſtrum, narrauimus ei omnia

quæ locutus eſt dominus meus. Et dixit
pater noſter. Reuertimini, & emite no-
bis parum tritici. Cui diximus. Ire non
poſſumus, ſi frater noſter minimus de-
ſcenderit nobiſcū, proficiſcemur ſimul:
alioquin illo abſente, nō audemus vide
re faciē viri. Ad quæ ille reſpondit. Vos
ſcitis quòd duos filios genuerit mihi
vxor mea. egreſſus eſt vnus, & dixiſtis,
Beſtia deuorauit eū. & hucuſq; nō com
paret. ſi tuleritis & iſtū, & aliquid ei in
via cōtigerit, deducetis canos meos cū
mœrore ad inferos. Igitur ſi intrauero G
ad ſeruū tuum patrē noſtrū, et puer de
fuerit, cū anima illius ex huius anima
depēdeat, videritq; eū non eſſe nobiſcū,
morietur, & deducēt famuli tui canos
eius cū dolore ad inferos. Ego proprie
ſeruus tuus ſim, qui in meā hunc recepi
fidem, et ſpopōdi, dicens. Niſi reduxero
eum, peccati reus ero in patrem meum
omni tempore. Manebo itaque ſeruus
tuus pro puero in miniſterio domini
mei, et puer aſcēdat cum fratribus ſuis,
non enim poſſum redire ad patrem ab-
ſente puero, ne calamitatis quæ oppreſ-
ſura eſt patrem meum, teſtis aſsiſtam.

Ioſeph fratribus ſe aperit, patremq; ad

ſe vocatum exhilarat.

CAPVT XLV.

A NOn ſe poterat vltra cohibere Ioſeph multis coram aſtantibus. Vnde præcepit vt egrederentur cuncti foras, & nullus intereſſet alienus agnitioni mutuæ. Eleuauitq́ vocem cum fletu, quam audierunt Aegyptij, omnisq́ domus Pharaonis, et dixit fratribus ſuis. Ego ſum Ioſeph. Adhuc pa Act. 7. b
ter meus viuit? Non poterant reſpondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer, Accedite, inquit, ad me. Et cū acceſsiſſent propè, Ego ſum, ait, Ioſeph frater veſter, quem vendidi-
B ſtis in Aegyptum. nolite pauere, neque vobis durum eſſe videatur quod vendidiſtis me in his regionibus. pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante vos in Aegyptum. Biennium eſt enim quòd cœpit fames in terra eſſe, et adhuc quinque anni reſtāt, quibus nec arari poterit, nec meti. præmiſitq́ me Deus, vt reſeruemini ſuper terram, & eſcas ad viuen-
C dum habere poſsitis. Nō veſtro cōſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum, qui fecit me quaſi patrē Pharaonis, et dominū vniuerſę domus eius, ac principē in

omni terra Aegypti.Feſtinate,& aſcen
dite ad patrẽ meũ,et dicetis ei.Hęc mã-
dat fili⁹ tuus Ioſeph,deus fecit me dñm
vniuerſæ teræ Aegypti.deſcende ad me
ne moreris, & habita in terra Ieſſen:
eriſq́ꝫ iuxta me tu,& filij tui, & filij fi-
liorũ tuorum,oues tuæ, & armẽta tua,
& vniuerſa quæ poſsides, ibiq́ꝫ te paſcã
(adhuc enim quinqꝫ anni reſidui ſunt
famis)ne & tu pereas,et omnis domus
tua,& omnia quæ poſsides.En oculi ve
ſtri, & oculi fratris mei Beniamin vi-
dent quòd os meum loquatur ad vos.
Nuntiate patri meo vniuerſam gloriã D
meã,& cũcta quæ vidiſtis in Aegypto.
Feſtinate & adducite eũ ad me.Cumq́ꝫ
ãplexatus recidiſſet in collum Biamin
fratris ſui,fleuit:illo quoqꝫ ſimiliter flẽ-
te ſuper collum eius,oſculatuſq́ꝫ eſt Io-
ſeph omnes fratres ſuos,& plorauit ſu-
per ſingulos. Poſt quæ auſi ſunt loqui
ad eũ. Auditumq́ꝫ eſt & celebri ſermo-
ne vulgatũ in aula regis, Venerunt fra-
tres Ioſeph. Et gauiſus eſt Pharao atqꝫ E
omnis familia ei⁹.Dixitq́ꝫ ad Ioſeph vt
imperaret fratribus ſuis, dicens, Onc-
rantes iumẽta, ite in terrã Chanaan,&
tollite inde patrẽ veſtrũ et cognationẽ,
& veni

& venite ad me, & ego dabo vobis o-
mnia bona Aegypti, vt comedatis me-
dullam terræ. Præcipe etiam vt tollant
plauſtra de terra Aegypti, ad ſubuectio-
nem paruulorum ſuorum ac cõiugum,
& dicito, Tollite patrem veſtrum &
properate quantocyus venientes, nec di
mittatis quicquam de ſupellectili ve-
ſtra, quia omnes opes Aegypti, veſtræ
erunt. Feceruntq́ue filij Iſrael, vt eis man-
F datũ fuerat. Quibus dedit Ioſeph plau-
ſtra, ſecundum Pharaonis imperiũ, &
cibaria in itinere. Singulis quoq́ue profer
ri iuſsit binas ſtolas, Beniamin vero de-
dit trecentos argenteos cum quinq́ue ſto-
lis optimis: tantundem pecuniæ & ve-
ſtium mittens patri ſuo, addens ei aſi-
nos decem, qui ſubueherent ex omni-
bus diuitijs Aegypti, et totidem aſinas,
triticum in itinere, panesq́ue portantes.
Dimiſit ergo fratres ſuos, & proficiſcen
G tibus ait, Ne iraſcamini in via. Qui a-
ſcendentes ex Aegypto, venerunt in ter-
ram Chanaã ad patrem ſuum Iacob, &
nũtiauerũt ei dicẽtes. Ioſeph filius tuus
viuit, & ipſe dominatur in omni terra
Aegypti, Quo audito Iacob, quaſi de
ſomno graui euigilans, tamen non cre-

debat eis. Illi ecõtra referebant omnem ordinem rei. Cumq́ vidiſſet plauſtra & vniuerſa quæ miſerat, reuixit ſpiritus eius, & ait. Sufficit mihi ſi adhuc Ioſeph filius meus viuit, vadam & videbo illum antequam moriar.

Iacob cum vniuerſa familia in Aegyptũ profect⁹ quomodo à filio Ioſeph except⁹ ſit.

CAPVT XLVI.

PRofectusq́ Iſrael cum omnibus quæ habebat venit ad puteum iuramenti: & mactatis ibi victimis A
Deo patris ſui Iſaac, audiuit eũ per viſionem nocte vocantem ſe, & dicentem ſibi. Iacob Iacob. Cui reſpõdit. Ecce adſum. Ait illi Deus. Ego ſum fortiſsimus Deus patris tui, noli timere, ſed deſcende in Aegyptũ, quia in gentẽ magnã faciã te ibi. Ego deſcendam tecum illuc, & ego inde adducã te reuertẽtem: Ioſeph quoq́ ponet manus ſuas ſuper
Act.7.b oculos tuos. Surrexit Iacob mane à puteo iuramenti, tuleruntq́ eum filij cum paruulis & vxoribus ſuis in plauſtris quæ miſerat Pharao ad portandum ſenem & omnia quæ poſſederat in terra Chanaan. Venitq́ in Aegyptum cum omni ſemine ſuo, filij eius & nepotes,

filiæ & cũcta ſimul progenies. Hęc ſunt Exod.1.a
autẽ nomina filiorũ Iſrael, qui ingreſsi
B ſunt in Aegyptũ, ipſe cũ liberis ſuis. Pri Nũe.26.a
mogenitus Rubẽ. filij Ruben: Enoch & 1. Para.5.a
Phallu et Eſrõ et Charmi. Filij Simeõ:
Iemuel & Iamin & Ahod & Iachin et
Saher, & Saul filius Chananitidis. Filij
Leui: Gerſon & Caath & Merari. Filij
Iuda: Her & Onan & Sela & Phares et
Zara. Mortui ſunt autẽ Her & Onan in
terra Chanaan. Natiq́; ſunt filij Phares:
Eſron & Amul. Filij Iſſachar: Thola &
Phua & Iob & Simerõ. Filij Zabulon:
Sared & Chelo & Iahelel. hi filij Liæ
quos genuit in Meſopotamia Syriæ cũ
Dina filia ſua. Omnes animæ filiorum
eius & filiarũ, trigintatres. Filij Gad: Se
phion & Aggi & Eſebõ & Suni & Be
ri & Arodi & Areli. Filij Aſer: Iemna et
Ieſua & Ieſui & Beria. Sara quoq; ſo-
ror eorũ. Filij Beria: Heber & Melchiel.
hi filij Zelphæ, quã dedit Labã Lię filię
ſuæ. & hos genuit Iacob ſedecim ani-
C mas. Filij Rachel vxoris Iacob: Ioſeph et
Beniamin. Natiq́; ſunt Ioſeph filij in ter
ra Aegypti, quos genuit ei Aſeneth fi-
lia Phutipharis ſacerdotis Heliopoleos:
Manaſſes, & Ephraim. Filij Beniamin:

Bela & Bechor & Aſbel & Gera &
Naaman & Ethi,& Ros,& Mophim,
& Ophim et Ared.hi filij Rachel quos
genuit Iacob,omnes animæ quatuorde
cim.Filij Dan:Vſan.Filij Neptalim: Ia-
ſiel & Guni & Ieſer & Sallem. hi filij
Balæ quam dedit Laban Racheli filiæ
ſuæ: & hos genuit Iacob: omnes ani-
mæ,ſeptem. Cunctæq; animæ quæ in-
greſſæ ſunt cum Iacob in Aegyptum,et
egreſſæ ſunt de femore illius,abſq; vxo
ribus filiorum eius:ſexagintaſex.filij au
Deut.10.d tem Ioſeph qui nati ſunt ei in terra Ae-
gypti, animæ duæ. Omnes animæ do-
mus Iacob quæ ingreſſæ ſunt in Aegy-
ptum,fuere ſeptuaginta. Miſit autē Ia-
cob Iudam ante ſe ad Ioſeph in Aegy-
ptum,vt nuntiaret ei, & ille occurreret
in Ieſſen. Quò cum perueniſſet, iuncto
Ioſeph curru ſuo, aſcendit obuiam pa-
tri ad eundem locum,videnſq; eum ir-
ruit ſuper collum eius, & inter ample-
xus fleuit.Dixitq; pater ad Ioſeph. Iam
lætus moriar,quia vidi faciem tuam &
ſuperſtitem te relinquo. At ille locutus
eſt ad fratres ſuos,& ad omnē domū pa
tris ſui.Aſcendam & nuntiabo Pharao
ni,dicamq; ei.Fratres mei & domus pa

tris mei qui erãt in terra Chanaan vene-
rũt ad me,& ſunt viri paſtores ouiũ,cu-
ráq; habẽt alẽdorũ gregũ.pecora ſua,&
armẽta,& omnia quæ habere potuerũt
adduxerũt ſecũ.Cũq; vocauerit vos, &
dixerit,Quod eſt opus veſtrũ? reſpõde-
bitis, Viri paſtores ſumus ſerui tui, ab
infantia noſtra vſq; in præſens,& nos
& patres noſtri.Hæc autẽ dicetis vt ha-
bitare poſsitis in terra Ieſſen; quia dete-
ſtantur Aegyptij omnes paſtores ouiũ.

Familiæ Iacob terram Ieſſen donat Pha-
rao: Dira fame affligitur Aegyptus.

CAPVT XLVII.

A INgreſſus ergo Ioſeph nuntiauit
Pharaoni,dicens.Pater meus & fra-
tres,oues eorum & armenta & cun-
cta quæ poſsident venerũt de terra Cha-
naan,& ecce conſiſtunt in terra Ieſſen.
Extremos quoq; fratrũ ſuorum quinq;
viros ſtatuit coram rege,quos ille inter-
rogauit,Quid habetis operis? Reſpon-
derunt, Paſtores ouiũ ſumus ſerui tui,
& nos & patres noſtri.ad peregrinandũ
in terram tuam venimus,quoniam non
eſt herba gregibus ſeruorũ tuorum, in-
graueſcente fame in terra Chanaan.Pe-
timusq; vt eſſe nos iubeas ſeruos tuos

in terra Ieſſen. Dixit itaque rex ad Io-
ſeph. Pater tuus & fratres tui venerunt
ad te. Terra Aegypti in cõſpectu tuo eſt,
in optimo loco fac habitare eos, & tra-
de eis terrã Ieſſen. Quòd ſi noſti in eis
eſſe viros induſtrios, cõſtitue illos ma-
giſtros pecorum meorum. Poſt hæc in-
troduxit Ioſeph patrẽ ſuum ad regẽ, &
ſtatuit eũ corã eo. Qui benedicens illi, et
interrogatus ab eo, Quot ſunt dies an-
norũ vitæ tuæ? reſpondit, Dies peregri-
nationis vitæ meæ centum triginta an-
norum ſunt, parui & mali, & non per-
uenerunt vſq; ad dies patrum meorum
quibus peregrinati ſunt. Et benedicto C
rege egreſſus eſt foras. Ioſeph vero patri
& fratribus ſuis dedit poſſeſsionem in
Aegypto in optimo terræ loco Rameſ-
ſes, vt præceperat Pharao, & alebat eos,
omnem'q; domũ patris ſui præbens ci-
baria ſingulis. In toto enim orbe panis
deerat, & oppreſſerat fames terrã, maxi
me Aegypti & Chanaan. E quibus o-
mnẽ pecuniã congregauit pro vẽditio-
ne frumẽti, & intulit eã in ærariũ regis.
Cũ'q; defeciſſet emptoribus pretiũ, ve-
nit cuncta Aegyptus ad Ioſeph, dicens.
Da nobis panes: quare morimur coram D

te,deficiēte pecunia? Quibus ille reſpon
dit. Adducite pecora veſtra, & dabo vo-
bis pro eis cibos ſi pretiū non habetis.
Quæ cū adduxiſſent, dedit eis alimenta
pro equis & ouibus & bobus & aſinis,
ſuſtentauitq́; eos illo anno pro cōmuta
tione pecorū. Venerūt quoq; anno ſecū-
do, & dixerunt ei. Non celamus domi-
no noſtro quòd deficiente pecunia peco
ra ſimul defecerūt, nec clam te eſt quòd
abſq; corporibus & terra nihil habea-
mus: cur ergo morimur te vidente? Et
nos & terrà noſtra tui erimus. Eme nos
in ſeruitutem regiā, & præbe ſemina, ne
pereunte cultore redigatur terra in ſoli-
tudinem. Emit igitur Ioſeph omnē ter-
E ram Aegypti vendentibus ſingulis poſ-
ſeſsiones ſuas præ magnitudine famis.
Subiecitq́; eam Pharaoni, & cunctos
populos eius à nouiſsimis terminis
Aegypti vſque ad extremos fines eius,
præter terram ſacerdotum quæ à rege
tradita fuerat eis: quibus & ſtatuta ciba-
ria ex horreis publicis præbebantur, &
idcirco non ſunt compulſi vendere poſ-
ſeſsiones ſuas. Dixit ergo Ioſeph ad po-
pulos. En, vt cernitis, & vos & terrā ve-
ſtrā Pharao poſsidet, accipite ſemina et

ſerite agros vt fruges habere poſsitis.
Quintã partem regi dabitis,quatuor re F
liquas permitto vobis in ſementẽ,& in
cibũ familĳs & liberis veſtris. Qui re-
ſponderunt. Salus noſtra in manu tua
eſt:reſpiciat nos tantum dñs noſter, &
læti ſeruiemus regi.Ex eo tempore vſq;
in præſentem diẽ in vniuerſa terra Ae-
gypti, regibus quinta pars ſoluitur, &
factũ eſt quaſi in legem: abſq; terra ſa-
cerdotali, quæ liberã ab hac conditione
fuit. Habitauit ergo Iſrael in Aegypto,
id eſt in terra Ieſſen,& poſſedit eam,au-
ctus'q; eſt & multiplicatus nimis, & vi
xit in ea decem & ſeptẽ annis. Facti'q; G
ſunt omnes dies vitæ illius centũ qua-
dragintaſeptẽ annorũ. Cum'q; appro-
pinquare cerneret diem mortis eius, vo
cauit filiũ ſuũ Ioſeph, & dixit ad eum.
Si inueni gratiam in conſpectu tuo,po-
ne manũ tuam ſub femore meo & fa-
cies mihi miſericordiã & veritatem,vt
nõ ſepelias me in Aegypto,ſed dormiã
cũ patribus meis,et auferas me de terra
hac,cõdas'q; me in ſepulchro maiorum
meorũ.Cui reſpõdit Ioſeph. Ego faciã
quòd iuſsiſti. Et ille.Iura ergo, inquit,
mihi. Quo iurante, adorauit Iſrael do-

minum conuerſus ad lectuli caput.

Iacob morbo correptus filijs Ioſeph benedixit.

CAPVT XLVIII.

A His ita tranſactis nuntiatum eſt Ioſeph quòd ægrotaret pater ſuus. Qui aſſumptis duobus filijs Manaſſe & Ephraim, ire perrexit. Dictū́q; eſt ſeni. Ecce filius tuus Ioſeph venit ad te. Qui confortatus ſedit in lectulo. Et ingreſſo ad ſe Ioſeph, ait. Deus omnipotēs apparuit mihi in Luza, quę eſt in terra Chanaan, benedixitq; mihi, &'ait. Ego te augebo & multiplicabo, & faciā te in turbas populorū. Daboq; tibi terrā hanc, & ſemini tuo poſt te in poſſeſsionē ſempiternā. Duo ergo filij tui qui nati ſunt tibi in terra Aegypti antequā huc venirē ad te, mei erunt Ephraim & Manaſſes, ſicut Ruben & Simeon reputabuntur mihi. reliquos autem quos genueris poſt eos, tui erūt. & nomine fratrū ſuorū vocabuntur in

B poſſeſsionibus ſuis. Mihi enim quando veniebam de Meſopotamia, mortua eſt Rachel in terra Chanaan in ipſo itinere. eratq; vernum tempus. Et ingrediebar Ephratam, & ſepeliui eam iuxta

viam Ephratæ,quæ alio nomine appel
latur Bethleē. Videns autem filios eius
dixit ad eū.Qui ſunt iſti? Reſpondit,Fi
lij mei ſunt quos donauit mihi domi-
nus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
me,vt benedicā illis. Oculi enim Iſrael
caligauerant præ nimia ſenectute,& cla
re videre nō poterat. Applicitosq; ad ſe
deoſculatus & circūplexus dixit ad filiū
ſuum. Non ſum fraudatus aſpectu tuo:
inſuper oſtendit mihi Deus ſemen tuū.
Cūq; tuliſſet eos Ioſeph de gremio pa-
tris,adorauit pronus in terrā, & poſuit
Ephraim ad dexterā ſuā, id eſt ad ſini-
ſtrā Iſrael:Manaſſen vero in ſiniſtra ſua
ad dexteram ſcilicet patris, applicuitq;
ambos ad eum. Qui extēdens manum C
dexterā poſuit ſuper caput Ephraim iu-
nioris fratris:ſiniſtram autē ſuper caput
Heb.11.d Manaſſe qui maior natu erat, cōmutās
manus.Benedixitq; Iacob filijs Ioſeph,
& ait.Deus in cuius cōſpectu ambula-
uerunt patres mei Abraham & Iſaac,
Deus qui paſcit me ab adoleſcētia mea
vſque in præſentem diem, angelus qui
eruit me de cunctis malis benedicat
pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos no-
men meum,nomina quoque patrum

meorum Abraham & Iſaac,& creſcant
in multitudinem ſuper terram. Videns
autē Ioſeph quòd poſuiſſet pater ſuus
D dexterā manum ſuper caput Ephraim,
grauiter accepit. Et apprehenſam manū
patris leuare conatus eſt de capite E-
phraim,& trāsferre ſuper caput Manaſ-
ſe. Dixitq́ ad patrē. Non ita cōuenit pa-
ter: quia hic eſt primogenitus: pone dex
terā tuā ſuper caput eius. Qui renuēs ait.
Scio fili mi ſcio,& iſte quidē erit in po-
pulos & multiplicabitur, ſed frater eius
iunior maior erit illo,& ſemē illius cre-
ſcet in gētes. Benedixitq́ eis in tēpore il
lo, dicēs. In te benedicetur Iſrael atq́ di-
cetur, Faciat tibi Deus ſicut Ephraim et
ſicut Manaſſe. Cōſtituitq́ Ephraim an-
te Manaſſen:& ait ad Ioſeph filiū ſuū.
En ego morior,& erit de⁹ vobiſcū, redu
cetq́ vos ad terrā patrū vrorū. Do tibi Ioan.4.a
partē vnā extra fratres tuos, quā tuli de
manu Amorrhęi in gladio et arcu meo.

Iacob ſub mortem vocatis ad ſe filijs ſua fata ſingulis prædixit.

CAPVT XLIX.

A VOcauit autē Iacob filios ſuos,
& ait eis. Cōgregamini, vt an-
nuntiē quæ ventura ſunt vobis

in diebus nouiſsimis. congregamini &
audite filiĳ Iacob, audite Iſrael patrem
veſtrum. Ruben primogenitus meus,
tu fortitudo mea & principium doloris
mei: prior in donis, maior in imperio.
effuſus es ſicut aqua. Non creſcas, quia
Supra 35.b aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti
Soph.34d ſtratū eius. Symeon & Leui fratres vaſa
iniquitatis bellantia. In conſiliū eorum
non veniat anima mea, & in cœtu illo-
rum non ſit gloria mea: quia in furore
ſuo occiderunt virū, & in voluntate ſua
ſuffoderunt murum. Maledictus furor
eorum quia pertinax: & indignatio eo-
rum, quia dura. Diuidam eos in Iacob,
& diſpergam eos in Iſrael. Iuda te lau-
dabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruī-
cibus inimicorum tuorum, adorabunt
te filiĳ patris tui. Catulus leonis Iuda.
Ad prædā fili mi aſcendiſti, requieſcens
accubuiſti vt leo & quaſi leæna, quis ſu- B
Ioan.1.g ſcitabit eum? Non auferetur ſceptrum
de Iuda, & dux de femore eius, donec ve
niat qui mittendus eſt: & ipſe erit expe-
ctatio gentium. Ligans ad vineam pul-
lum ſuum, & ad vitem ô fili mi aſinam
ſuam. Lauabit in vino ſtolam ſuam, &
in ſanguine vuæ palliū ſuum. Pulchrio-

res ſunt oculi eius vino,& dentes eius la
cte candidiores. Zabulon in litore maris
habitabit,& in ſtatione nauium pertin-
gens vſque ad Sidônem. Iſſachar aſinus
fortis accubans inter terminos,vidit re-
quiem quòd eſſet bona,& terram quòd
optima:& ſuppoſuit humerũ ſuum ad
portandum,factusq́ eſt tributis ſeruiẽs.
Dan iudicabit populum ſuum ſicut &
C alia tribus in Iſrael. Fiat Dan coluber in
via,ceraſtes in ſemita,mordens vngulas
equî vt cadat aſcenſor eius retro, Saluta
re tuum expectabo domine. Gad accin-
ctus præliabitur ante eum.& ipſe accin
getur retrorſum. Aſer pinguis panis ei⁹,
& præbebit delitias regibus. Neptalim
ceruus emiſſus,& dans eloquia pulchri-
tudinis. Filius accreſcẽs Ioſeph,filius ac-
creſcens & decôrus aſpectu. Filiæ diſcur
rerunt ſuper murum, ſed exaſperauetũt
eum,& iurgati ſunt, inuiderúntque illi
habẽtes iacula. Sedit in forti arcus eius,
& diſſoluta ſunt vincula brachiorum et
manuum illius per manus potentis Ia-
cob. Inde paſtor egreſſus eſt lapis Iſrael.
Deus patris tui erit adiutor tuus, & o-
mnipotens benedicet tibi benedictioni-
bus cæli deſuper,benedictionib⁹ abyſsi

iacentis deorſum, benedictionibus vbe=
rum & vuluæ. Benedictiones patris tui
cõfortatæ ſunt benedictionibus patrum
eius, donec veniret deſiderium collium
æternorum. Fiant in capite Ioſeph, &
in vertice Nazaræi inter fratres ſuos. Be= D
iamin lupus rapax, mane comedet præ=
dam, & veſpere diuidet ſpolia. Omnes
hi in tribubus Iſrael duodecim. Hæc lo=
cutus eſt eis pater ſuus, benedixitq́ʒ ſin=
gulis benedictionibus proprijs, & præ=
cepit eis, dicens, Ego congregor ad po=
pulum meum: ſepelite me cũ patribus
meis in ſpelunca duplici quæ eſt in agro
Ephron Ethæi contra Mambre in terra
Chanaan, quã emit Abrahã cum agro
ad Ephron Ethæo in poſſeſsionẽ ſepul=
chri. Ibi ſepelierũt eum, & Saram vxorẽ
eius, ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca
coniuge ſua, ibi & Lia condita iacet. Fi=
nitisq́ʒ mãdatis quibus filios inſtruebat,
collegit pedes ſuos ſuper lectulum, &
obijt, appoſitusq́ʒ eſt ad populũ ſuum.

Ioſeph parẽtis funus curat, fratribus igno ſcit ac moritur.

CAPVT L.

QVod cernens Ioſeph, ruit ſuper A
faciem patris flens & deoſculans

eum, præcepitq́ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent patrem. Quibus iuſſa explentibus, tranſierunt quadragin ta dies. iſte quippe mos erat cadauerum conditorum. Fleuitq́ eum Aegyptus ſeptuaginta diebus. Et expleto planctus tẽpore, locutus eſt Ioſeph ad familiam Pharaonis, Si inueni gratiam in conſpectu veſtro, loquimini in auribus Pharaonis, eo quòd pater meus adiurauerit me, dicẽs, En morior, in ſepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, ſepelies me. Aſcẽdam igitur, & ſepeliam patrem meum, ac reuertar. Dixitq́ ei Pharao. Aſcende, & ſepeli patrem tuum ſi-
B cut adiuratus es. Quo aſcendente, ierunt cum eo omnes ſenes domus Pharaonis, cunctiq́ue maiores natu terræ Aegypti, domus Ioſeph cum fratribus ſuis, abſq́ paruulis & gregibus, abſque armentis quæ dereliquerũt in terra Ieſſen. Habuit quoque in comitatu currus & equites, & facta eſt turba non modica. Veneruntq́ ad aream Adad, quæ ſita eſt trans Iordanem: vbi celebrantes exequias planctu magno atq́ vehementi impleuerũt ſeptem dies. Quod cum vidiſſent habitatores terræ Chanaan, dixerunt.

Planctus magnus eſt iſte Aegyptijs. Et
idcirco vocatum eſt nomen loci illius,
Planctus Aegypti. Fecerunt ergo filij Ia
cob ſicut præceperat eis: & portantes
eum in terrã Chanaan,ſepelierunt eum
in ſpelunca duplici,quam emerat Abra-
ham cum agro in poſſeſsionem ſepul-
chri ab Ephron Ethæo contra faciem
Acta.7.b Mambre. Reuerſusq́ eſt Ioſeph in Ae- C
gyptum cum fratribus ſuis & omni co
mitatu,ſepulto patre. Quo mortuo ti-
mentes fratres eius & mutuo colloquen
tes, Ne forte memor ſit iniuriæ quam
paſſus eſt,et reddat nobis omne malum
quod fecimus: mandauerunt ei dicẽtes,
Pater tuus præcepit nobis antequã mo-
reretur vt hæc tibi verbis illius dicere-
mus. Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fra
trum tuorum & peccati atque malitiæ
quam exercuerunt in te. Nos quoq; ora-
mus vt ſeruo Dei patri tuo dimittas ini
quitatem hanc. Quibus auditis fleuit
Ioſeph,veneruntq́ ad eum fratres ſui,et
proni adorantes in terram,dixerunt. Ser
ui tui ſumus. Quibus ille reſpondit. No
lite timere. num Dei poſſumus reſiſtere D
volũtati? Vos cogitaſtis de me malum,
ſed Deus vertit illud in bonum,vt exal-
taret

tarет me ſicut impræſentiarum cernitis,
& ſaluos faceret multos populos. Noli-
te timere: ego paſcam vos & paruulos
veſtros. Conſolatusq́ eſt eos, & blande
ac leniter eſt locutus: & habitauit in Ae-
gypto cum omni domo patris ſui. Vi-
xitq́ centum decem annis, & vidit E-
phraim filios vſque ad tertiam genera-
tionem. Filij quoque Machir filij Ma- Num.32 g
naſſe nati ſunt in genibus Ioſeph. Qui-
bus tranſactis locutus eſt fratribus ſuis,
Poſt mortẽ meam Deus viſitabit vos, Hebr.11.d
& aſcendere vos faciet de terra iſta ad
terram quam iurauit Abraam, Iſaac &
Iacob. Cúmque adiuraſſet eos, atque di Exod.13.d
xiſſet, Deus viſitabit vos, aſportate Ioſue 24.g
oſſa mea vobiſcum de loco iſto:
mortuus eſt expletis centum
decem vitæ ſuæ annis. Et
conditus aromatibus
repoſitus eſt in lo-
culo in Ae-
gypto.

FINIS.

LIBER EXODVS,
Hebraice Velle ſemoth.

Nouus Pharao filios Iſrael numero creſcentes opprimi iubet.

CAPVT I.

Gene.46. ab. HAEC SVNT nomina filiorũ Iſrael qui ingreſsi ſunt in Aegyptum cum Iacob, ſinguli cum domibus ſuis introierunt: Ruben, Simeõ, Leui, Iudas, Iſſachar, Zabulum, & Beniamin, Dan, & Neptalim, Gad, & Aſer. Erant igitur omnes animæ eorum qui ingreſsi ſunt de femore Iacob, ſeptuaginta. Ioſeph autem in Aegypto erat. Quo mortuo, & vniuerſis fratribus eius, omniq́; cognatione ſua, filij Iſrael creuerunt: & quaſi germinantes multiplicati ſunt: ac roborati nimis, impleuerũt terram. Surrexit interea rex nouus ſuper Aegyptum, qui ignorabat Ioſeph: & ait ad populum ſuum. Ecce, populus filiorum Iſrael multus, & fortior nobis eſt. venite, ſapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur: & ſi ingruerit cõtra nos bellum, addatur inimicis noſtris, expugnatisq́; no-

bis egrediatur è terra. Præpoſuit itaque
eis magiſtros operum vt affligerent eos
oneribus. Aedificaueruntq́ʒ vrbes taber=
naculorum Pharaoni, Phiton, & Ra=
meſſes. Quantóque opprimebant eos, Actu.7.c
tanto magis multiplicabantur, & creſce
bant. Oderantq́ʒ filios Iſrael Aegyptij,
C & affligebant illudentes eis & inuiden=
tes: atqʒ ad amaritudinem perducebant
vitam eorum operibus duris luti & la=
teris, omniq́ʒ famulatu, quo in terræ o=
peribus premebantur. Dixit autem rex
Aegypti obſtetricibus Hebræorum, qua
rũ vna vocabatur Sephora, altera Phua,
præcipiens eis, Quando obſtetricabitis Supr.13.b
Hebræas, & partus tempus aduenerit,
ſi maſculus fuerit, interficite illum: ſi
fœmina, reſeruate. Timuerunt autem
obſtetrices Deum, & non fecerunt iu=
xta præceptum regis Aegypti, ſed con=
ſeruabant mares. Quibus accerſitis ad
ſe rex, ait. Quidnam eſt hoc quod face=
D re voluiſtis, vt pueros ſeruaretis? Quæ
reſponderunt. Non ſunt Hebrææ ſicut
Aegyptiæ mulieres. ipſæ enim obſtetri=
candi habent ſcientiam. & priuſquam
veniamus ad eas, pariunt. Bene ergo
fecit Deus obſtetricibus, & creuit po=

pulus, confortatusq; eſt nimis. Et quia ti
muerunt obſtetrices Deum, ædificauit
illis domos. Præcepit ergo Pharao omni
populo ſuo, dicens. Quicquid maſculi-
ni ſexus natum fuerit, in flumen proij-
cite: quicquid fœminini, reſeruate.

Moſis natiuitas, homicidium & coniugi-
um: filiorum Iſrael clamor ad Deum.

CAPVT II.

EGreſſus eſt poſt hæc vir de domo A
Leui, & accepit vxorē ſtirpis ſuæ,
quæ concepit, & peperit filium, et
videns eum elegantem, abſcōdit tribus
Sapiē.18.d menſibus. Cumq; iam celare nō poſſet,
Actu.7.c ſumpſit fiſcellam ſcirpeam, & liniuit
Hebr.11.d eam bitumine ac pice: poſuitq; intus in-
fantulum, & expoſuit eum in carecto
ripæ fluminis, ſtante procul ſorore eius,
& conſiderante euētum rei. Ecce autem
deſcendebat filia Pharaonis vt lauaretur
in flumine, & puellæ eius gradiebantur
per crepidinem aluei. Quæ cum vidiſſet
fiſcellam in papyrione, miſit vnam è fa
mulabus ſuis, & allatam aperiens, cer-
nensq; in ea paruulum vagientem, mi-
ſerta eius, ait. De infantibus Hebrçorum
eſt hic. Cui ſoror pueri, Vis, inquit, vt va
dam, & vocē tibi mulierem Hebræam,

B quæ nutrire poſsit infantulum? Reſpon
dit. Vade. Perrexit puella, & vocauit
matrem ſuam. Ad quam locuta filia
Pharaonis, Accipe,ait, puerum iſtum,
& nutri mihi: ego dabo tibi mercedem
tuam. Suſcepit mulier, & nutriuit pue-
rum, adultúmque tradidit filiæ Pha-
raonis. Quem illa adoptauit in locum
filŋ, vocauitq́; nomen eius Moyſes, di-
cens, Quia de aqua tuli eum. In diebus Hebr.11.c
illis poſtquam creuerat Moyſes, egreſ-
ſus eſt ad fratres ſuos, viditq́; afflictio-
nem eorum, & virum Aegyptium per-
cutientem quendam de Hebræis fratri-
bus ſuis. Cúmque circunſpexiſſet huc
atque illuc, & nullum adeſſe vidiſſet,
percuſſum Aegyptium abſcondit ſabu-
C lo. Et egreſſus die altero conſpexit duos Actu.7.d
Hebræos rixantes: dixitq́; ei qui faciebat
iniuriam, Quare percutis proximum
tuum? Qui reſpondit. Quis conſtituit
te principem, & iudicem ſuper nos?
Num occidere me tu vis, ſicut heri occi-
diſti Aegyptium? Timuit Moyſes, &
ait. Quomodo palàm factum eſt ver-
bum iſtud? Audiuitque Pharao ſermo-
nem hunc, & quærebat occidere Moy-
ſen. Qui fugiens de conſpectu eius, mo-

ratus eſt in terra Madian, & ſedit iuxta puteum. Erant autem ſacerdoti Madian ſeptem filiæ, quæ venerant ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebāt greges patris ſui. Superuenêre paſtores, et eiecerūt eas. Surrexit'q; Moyſes, et defenſis puellis, adaquauit oues earum. Quæ cum reuertiſſent ad Raguel patrem ſuum, dixit ad eas. Cur velocius veniſtis ſolito? Reſponderunt. Vir Aegyptius liberauit nos de manu paſtorum: inſuper et hauſit aquā nobiſcum, potum'q; dedit ouibus. At ille, Vbi eſt, inquit? quare dimiſiſtis hominem? Vocate eum, vt comedat panē. Iurauit ergo Moyſes quòd habitaret cum eo. Accepit'q; Sephoram filiam eius vxorem, quæ peperit ei filiū, quem vocauit Gerſan, dicens. Aduena fui in terra aliena. Alterum vero peperit, quem vocauit Eliezer, dicens. Deus enim patris mei adiutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis. Poſt multum vero temporis, mortuus eſt rex Aegypti. Et ingemiſcentes filij Iſrael, propter opera vociferati ſunt. Aſcendit'q; clamor eorū ad Deum ab operibus, & audiuit gemitū eorū, ac recordatus eſt D

fœderis quod pepigerat cum Abrahã, Iſaac & Iacob. Et reſpexit dominus filios Iſrael, & cognouit eos.

Moyſen Deus ex rubo ardenti inſtruit qua via Iſraëlitas liberet.

CAPVT III.

A Moyſes autem paſcebat oues Ietro ſoceri ſui ſacerdotis Madian. Cúmque minaſſet gregem ad interiora deſerti, venit ad montem Dei Oreb. Apparuítque ei dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet, & non comburereter. Dixit ergo Moyſes. Vadam, & videbo viſionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. Cernẽs autem dominus quòd pergeret ad videndum, vocauit eum de medio rubi, & ait. Act.7.d

B Moyſes Moyſes. Qui reſpondit. Adſum. At ille, Ne appropies, inquit, huc: ſolue calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt. Et ait. Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Matt.22.a

Abſcõdit Moyſes faciem ſuã, nõ enim audebat aſpicere cõtra Deũ. Cui ait dominus. Vidi affiictionẽ populi mei in Aegypto, et clamorẽ ei⁹ audiui propter marc.12.e Luc.20.f

duritiam eorũ qui præſunt operibus: et
ſciens dolorem eius, deſcendi vt liberẽ
eum de manibus Aegyptiorũ:& educã
de terra illa in terrã bonã,et ſpacioſam,
in terram quæ fluit lacte & melle,ad lo
ca Chananæi,& Ethæi, & Amorrhæi,
& Pherezæi,& Euæi,& Iebuſæi. Cla= C
mor ergo filiorũ Iſrael venit ad me, vi=
diq; afflictionẽ eorũ, qua ab Aegyptijs
opprimũtur.Sed veni, mittã te ad Pha
raonem,vt educas populũ meum filios
Iſrael de Aegypto. Dixitq; Moyſes ad
Deum.Quis ſum ego, vt vadã ad Pha
raonem, & educã filios Iſrael de Aegy=
pto?Qui dixit ei.Ego ero tecum,et hoc
habebis ſignũ quod miſerim te. Cum
eduxeris populum meũ de Aegypto,
immolabis Deo ſuper montẽ iſtũ. Ait
Moyſes ad Deum. Ecce ego vadam ad D
filios Iſrael,& dicam eis, Deus patrum
veſtrorũ miſit me ad vos.ſi dixerint mi
hi,Quod eſt nomen eius?quid dicã eis?
Dixit dominus ad Moyſen, Ego ſum
qui ſum, Ait.Sic dices filijs Iſrael, Qui
eſt,miſit ad vos. Dixitq; iterũ Deus ad
Moyſen. Hæc dices filijs Iſrael,Domi=
nus Deus patrũ veſtrorum,Deus Abra=
hã,& Deus Iſaac & Deus Iacob miſit

me ad vos. Hoc nomen mihi eſt in æter
num, & hoc memoriale meũ in gene-
E ratione & generationem. Vade, congre
ga ſeniores Iſrael, et dices ad eos, Domi
nus Deus patrũ veſtrorum apparuit mi
hi, Deus Abrahã & Deus Iſaac et Deus
Iacob, dicens. Viſitans viſitaui vos, &
vidi omnia quæ acciderũt vobis in Ae-
gypto: & dixi vt educã vos de afflictio
ne Aegypti in terram Chananæi & E-
thæi et Amorrhæi & Pherezæi et Euæi
F & Iebuſæi, ad terrã fluentem lacte, &
melle, & audient vocem tuã. Ingredie-
risq́ꝫ tu & ſeniores Iſrael ad regẽ Aegy
pti, & dices ad eũ. Dominus Deus He-
bræorum vocauit nos, ibimus viã triũ
dierũ in ſolitudinem, vt immolemus
domino Deo noſtro. Sed ego ſcio quod
non dimittet vos rex Aegypti vt eatis,
niſi per manũ validam. Extẽdamq́ꝫ ma
num meã, & percutiam Aegyptum in
cunctis mirabilibus meis, quæ facturus
G ſum in medio eorũ. Poſt hoc dimittet
vos, daboq́ꝫ gratiã populo huic coram
Aegyptiis. Et cũ egrediemini, nõ exibi-
tis vacui, ſed poſtulabit mulier à vicina
ſua et ab hoſpita ſua vaſa argẽtea et au-
rea, ac veſtes, ponetisq́ꝫ eas ſuper filios et

filias veſtras,& ſpoliabitis Aegyptum.

Deus Moyſi munus ſuum recuſanti animum addit & dexteritatem.

CAPVT IIII.

Reſpondens Moyſes,ait.Non credent mihi, neq; audient vocem meam, ſed dicent, Non apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid eſt quod tenes in manu tua? Reſpondit, Virga. Dixitq; dominus.Proijce eam in terram.Proiecit,& verſa eſt in colubrum,ita vt fugeret Moyſes.Dixitq; dominus. Extende manum tuã, & apprehende caudam eius. Extendit, & tenuit, versáque eſt in virgam. Vt credant,inquit,quòd apparuerit tibi dominus Deus patrum tuorum, Deus Abraham & Deus Iſaac,& Deus Iacob. Dixitq; dominus rurſum. Mitte manum tuam in ſinum tuum. Quam cũ miſiſſet in ſinum,protulit lepróſam inſtar niuis. Retrahe, ait, manum tuam in ſinum tuum. Retraxit,& protulit iterum, & erat ſimilis carni reliquæ. Si non crediderint, inquit, tibi, neq; audierint ſermonem ſigni prioris, credẽt verbo ſigni ſequentis. Quòd ſi nec duobus quidem his ſignis crediderint,neq; A B

audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis,& effunde eam ſuper aridam, & quicquid hauſeris de fluuio, vertetur
C in ſanguinem. Ait Moyſes. Obſecro domine, non ſum eloquens ab heri & nudiuſtertius:& ex quo locutus es ad ſeruum tuum, impeditioris & tardioris linguæ ſum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus eſt mutum & ſurdum, videntem, et cæcũ? Nónne ego? Perge igitur, & ego ero in ore tuo: docebóq; te quid loquaris. At ille, Obſecro domine, inquit, mitte quem miſſurus es. Iratus dominus in Matt. 10. c
D Moyſen, ait. Aaron frater tuus leuites, ſcio quód eloquens ſit: ecce ipſe egreditur in occurſum tuum, videnſq; te lætabitur corde. Loquere ad eum, & pone verba mea in ore eius, & ego ero in ore tuo, & in ore illius, & oſtendam vobis quid agere debeatis. Et ipſe loquetur pro te ad populum, & erit os tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinen. Virgã quoq; hanc ſume in manu Eccl. 45. a
E tua, in qua facturus es ſigna. Abijt Moyſes, & reuerſus eſt ad Ietro ſocerum ſuum. Dixítq; ei. Vadam & reuertar ad fratres meos in Aegyptum, vt videã

ſi adhuc viuant. Cui ait Ietro. vade in
pace. Dixit ergo dominus ad Moyſen
in Madian. Vade & reuertere in Aegy-
ptũ, mortui ſunt enim omnes qui quæ-
rebãt animã tuam. Tulit ergo Moyſes
vxorem ſuã, & filios ſuos, & impoſuit
eos ſuper aſinũ, reuerſusq; eſt in Aegy-
ptum, portans virgã Dei in manu ſua.
Dixitq; ei dominus reuertenti in Aegy
ptum. Vide vt omnia oſtenta quę poſui
in manu tua, facias corã Pharaone. Ego
indurabo cor eius, & non dimittet po-
pulum. Dicesq; ad eum, Hæc dicit do-
minus, Filius meus primogenitus, Iſ- F
rael, dixi tibi, Dimitte filium meum vt
ſeruiat mihi: et noluiſti dimittere eum.
ecce ego interficiam filiũ tuum primo-
genitum. Cumq; eſſet in itinere in di-
uerſorio, occurrit ei dominus, & vole-
bat occidere eum. Tulit ilico Sephora
acutiſsimam petram, & circũcidit præ-
putium filij ſui, tetigitq; pedes eius, &
ait. Sponſus ſanguinum tu mihi es. Et
dimiſit eum poſtquam dixerat, Spon-
ſus ſanguinum tu mihi es: ob circunci-
ſionem. Dixitq; dominus ad Aaron. Va G
de in occurſum Moyſi in deſertũ. Qui
perrexit obuiam ei in montem Dei, &

oſculatus eſt eum. Narrauitq; Moyſes Aaron omnia verba domini, pro quibus miſerat eum, & ſigna quæ mandauerat. Veneruntq; ſimul, & congregauerunt cunctos ſeniores filiorum Iſrael. Locutusq; eſt Aaron omnia verba quæ dixerat dominus ad Moyſen, & fecit ſigna coram populo, & credidit populus. Audieruntq; quòd viſitaſſet dominus filios Iſrael, & quòd reſpexiſſet afflictionem illorũ, & proni adorauerũt.

Moyſes & Aaron mãdata Dei exequuntur apud regem, ſed fruſtra.

CAPVT V.

A POſt hæc ingreſsi ſunt Moyſes & Aaron, & dixerũt Pharaoni. Hęc dicit dominus Deus Iſrael, Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi in deſerto. At ille reſpondit. Quis eſt dominus, vt audiam vocem eius, & dimittam Iſrael? Neſcio dominum, & Iſrael non dimittam. Dixerunt. Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in ſolitudinem, & ſacrificemus domino Deo noſtro, ne forte accidat nobis peſtis, aut gladius. Ait ad eos rex Aegypti. Quare Moyſes & Aaron ſolicitatis populum ab operibus

ſuis?Ite ad ad onera veſtra.Dixitq́ Pha
rao.Multus eſt populus terræ. Videtis
quòd turba ſuccreuerit:quanto magis ſi
dederitis eis requiem ab operibus? Præ B
cepit ergo in die illo præfectis operum,
& exactoribus populi dicens. Nequa=
quam vltra dabitis paleas populo ad
conficiendos lateres, ſicut prius :ſed ipſi
vadant, & colligant ſtipulas,.& men=
ſuram laterum, quam prius faciebant,
imponetis ſuper eos,nec minuetis quic
quam.Vacant enim,& idcirco vociferā
tur, dicentes. Eamus & ſacrificemus
Deo noſtro.Opprimantur operibus,&
expleant ea, vt non acquieſcant verbis
mendacibus.Igitur egreſsi pręfecti ope C
rum & exactores,ad populum dixerūt.
Sic dicit Pharao, Non do vobis paleas.
ite,et colligite ſicubi inuenire poteritis,
nec minuetur quicquā de opere veſtro.
Diſperſusq́ eſt populus per omnē ter=
ram Aegypti ad colligēdas paleas. Præ
fecti quoq́ operum inſtabant dicentes.
Complete opus veſtrum quotidie, vt
prius facere ſolebatis quando dabantur
vobis paleæ.Flagellatiq́ ſunt qui præ=
erant operibus filiorum Iſrael, ab exa=
ctoribus Pharaonis,dicentibus, Quare

non impletis menſuram laterum ſicut prius, nec heri nec hodie? Veneruntq́ue præpoſiti filiorum Iſrael, & vociferati
D ſunt ad Pharaonem, dicentes: Cur ita agis contra ſeruos tuos? Paleæ non dantur nobis,& lateres ſimiliter imperantur,En famuli tui flagellis cædimur, & iniuſte agitur contra populum tuum. Qui ait.Vacatis otio, & idcirco dicitis, Eamus & ſacrificemus domino. Ite ergo vt operemini. Paleæ non dabũtur vobis, & reddetis conſuetum numerũ laterum. Videbantq́ue ſe præpoſiti filiorum Iſrael in malũ, eo quod diceretur eis, Non minuetur quicquam de lateribus p ſingulos dies,Occurrerũtq́ue Moyſi & Aaron,qui ſtabant ex aduerſo egredientes à Pharaone,& dixerunt ad eos. Videat dominus & iudicet, quoniam fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone & ſeruis eius, & præbuiſtis ei gladiumvt occideret nos.Reuerſusq́ue Moyſes ad dominum,ait. Domine cur affixiſti populum iſtum?quare miſiſti me? Ex eo enim quo ingreſſus ſum ad Pharaonẽ vt loquerer ex nomine tuo, afflixit populum tuum; & non liberaſti eos.

Latius inſtruitur Moyſes à Deo, & re-
cenſetur genealogia Iſraëlitica.

CAPVT VI.

DIxit dominus ad Moyſen. Nũc A
videbis quæ facturus ſum Pha
raoni. Per manum enim fortẽ
dimittet eos,& in manu robuſta eῇciet
illos de terra ſua. Locutusq́; eſt domi-
nus ad Moyſen,dicens. Ego dominus
qui apparui Abraham,Iſaac et Iacob in
Deo omnipotente,& nomen meũ ado
nai non indicaui eis. Pepigiq́; fœdus cũ
eis,vt darem illis terram Chanaan,ter-
ram peregrinationis eorum in qua fue-
runt aduenæ. Ego audiui gemitũ filio-
rum Iſrael quo Aegyptῇ oppreſſerunt
eos & recordatus ſum pacti mei. Ideo
dic filῇs Iſrael, Ego dominus qui educã
vos de ergaſtulo Aegyptiorũ,et eruam
de ſeruitute,ac redimã in brachio excel
ſo & iudicῇs magnis, & aſſumam vos
mihi in populũ,& ero veſter Deus: & B
ſcietis quòd ego ſum domin⁹ Deus ve
ſter,qui eduxerim vos de ergaſtulo Ae-
gyptiorũ,& induxerim vos in terrã ſu-
per quã leuaui manum meã vt darem
eam Abrahã,Iſaac,et Iacob:daboq́; illã
poſsidẽdã vobis ego domin⁹.Narrauit
ergo

ergo Moyſes omnia filijs Iſrael, qui nõ
acquieuerunt ei propter anguſtiam ſpi-
ritus, & opus duriſsimũ. Locutusq́; eſt
A dominus ad Moyſen, dicens. Ingredere,
& loquere ad Pharaonẽ regem Aegy-
pti vt dimittat filios Iſrael de terra ſua.
Reſpondit Moyſes coram domino, Ec-
ce filij Iſrael non audiunt me, & quo-
modo audiet Pharao, præſertim cũ in-
circunciſus ſim labijs? Locutusq́; eſt do-
minus ad Moyſen & Aaron, & dedit
mandatum ad filios Iſrael, & ad Pha-
C raonem regem Aegypti vt educerẽt fi-
lios Iſrael de terra Aegypti. Iſti ſunt
principes domorum per familias ſuas. Geñ. 46.b
Filij Rubẽ primogeniti Iſraelis, Enoch Num. 26.a
& Phallu, Eſrom & Charmi. hæ co- 1. paral. 5.a
gnationes Ruben. Filij Symeon, Ia-
muel, & Iamin, & Ohad, & Iachin, &
Sahar & Saul filius Chananitidis. hæ
progenies Symeon. Et hæc nomina fi-
liorum Leui per cognationes ſuas: Ger-
ſon, & Caath, & Merari. Anni autem
vitæ Leui fuerunt, centum triginta ſe-
ptẽ. Filij Gerſon Libeni & Semei per
cognationes ſuas. Filij Caath: Amrã, & Nu. 26.g
Iſaar, & Hebrõ & Ozihel. Anni quoq;
vitæ Caath, centum triginta tres. Filij

Merari.Moholi & Muſi. hæ cognatio-
nes Leui per familias ſuas. Accepit au-
tem Amrem vxorem Iochabed patrue-
lem ſuam,quæ peperit ei Aarõ & Moy-
ſen & Mariã. Fueruntq́; anni vitæ Am-
rem,centum triginta ſeptẽ. Filij quoq;
Iſaar: Core,& Napheg,& Zechri.Filij
quoq; Oziel: Miſael, & Eliſaphan,&
Sethri. Accepit autem Aaron vxorem D
Eliſabeth filiam Aminadab, ſororem
Naaſon,quę peperit ei Nadab,& Abiu,
& Eleazar,& Ithamar.Filij quoq; Co-
re: Aſer,& Helchana, & Abiaſaph. hæ
ſunt cognationes Coritarum. At vero
Eleazar filius Aaron accepit vxorem de
filiabus Phutiel,quę peperit ei Phinees.
hi ſunt principes familiarum Leuitica-
rum per cognationes ſuas.Iſte eſt Aarõ
& Moyſes, quibus præcepit dominus
vt educerent filios Iſrael de terra Aegy-
pti per turmas ſuas.hi ſunt qui loquun-
tur ad Pharaonem regem Aegypti, vt
educant filios Iſrael de Aegypto. iſte eſt
Moyſes & Aaron in die qua locutus eſt
dominus ad Moyſen in terra Aegypti.
Et locutus eſt dominus ad Moyſen, di-
cens.Ego dominus:loquere ad Pharao-
nem regem Aegypti, omnia quæ ego

loquor tibi. Et ait Moyſes coram domi
no. En incircunciſus labijs ſum, quomo-
do audiet me Pharao?

Moyſes & Aaron ſuis miraculis nihil ef-
ficiunt apud Pharaonem.

CAPVT VII.

A DIxit dominus ad Moyſen. Ecce
conſtitui te Deum Pharaonis,
& Aaron frater tuus erit pro-
pheta tuus, tu loqueris ei omnia quæ
mando tibi, & ille loquetur ad Pharao
nem vt dimittat filios Iſrael de terra
ſua. Sed ego indurabo cor eius, & mul-
tiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra
Aegypti, & non audiet vos. Immittãq́;
manum meam ſuper Aegyptũ, & edu-
cam exercitum & populum meum fi-
lios Iſrael de terra Aegypti per iudicia
maxima, & ſcient Aegyptij quia ego
ſum dominus qui extenderim manum
meã ſuper Aegyptũ, & eduxerim filios
Iſrael de medio eorũ. Fecit itaq; Moy-
ſes & Aarõ ſicut præceperat dominus:
B ita egerũt. Erat autẽ Moyſes octoginta
annorũ, & Aaron octogintatriũ quãdo
locuti ſunt ad Pharaonem. Dixitq́; dñs
ad Moyſen & Aaron. Cũ dixerit vobis
Pharao, Oſtẽdite ſigna: dices ad Aaron.

Tolle virgam tuam,& proĳce eam co-
ram Pharaone, ac vertatur in colubrũ.
Ingreſsi itaq; Moyſes & Aaron ad Pha
raonem, fecerunt ſicut præceperat dñs.
Tulitq; Aaron virgam coram Pharao-
ne & ſeruis eius, quæ verſa eſt in colu-
2.Tim.3.b brum. Vocauit autẽ Pharao ſapiẽtes &
maleficos:& fecerunt etiã ipſi per incan
tationes Aegyptias & archana quædã
ſimiliter. Proiecerũtq; ſinguli virgas
ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones. Sed de-
uorauit virga Aaron virgas eorũ. Indu-
ratumq; eſt cor Pharaonis, & nõ audi-
uit eos, ſicut præceperat dominus. Dixit C
autẽ dominus ad Moyſen. Ingrauatum
eſt cor Pharaonis,& non vult dimitte-
re populum. Vade ad eum mane. ecce,
egredietur ad aquas & ſtabis in occur-
ſum eius ſuper ripã fluminis, & virgã
quæ conuerſa eſt in draconem, tolles in
manu tua, dicesq; ad eum, Dominus
Deus Hebræorum miſit me ad te, dicẽs.
Dimitte populũ meũ vt ſacrificet mihi
in deſerto,& vſq; ad præſens audire no
luiſti. Hæc igitur dicit dominus. In hoc
ſcies ꝙ ſim dominus, ecce percutiã vir-
ga, quæ in manu mea eſt, aquam flumi-
nis, et vertetur in ſanguinẽ. Piſces quoq;

qui ſunt in fluuio morientur, & com-
putreſcent aquæ, & affligentur Aegy-
ptij bibētes aquā fluminis. Dixit quoq;
dominus ad Moyſen. Dic ad Aarō, Tol
le virgam tuam, & extēde manū tuam
ſuper aquas Aegypti, & ſuper fluuios
eorum, & riuos & paludes, & omnes
lacus aquarū, vt vertātur in ſanguinē: &
ſit cruor in omni terra Aegypti, tam in
ligneis vaſis quam in ſaxeis. Fecerūtq;
D Moyſes & Aaron ſicut præceperat do-
minus. Et eleuās virgā percuſsit aquam Pſal.77.c
fluminis corā Pharaone & ſeruis eius:
quæ verſa eſt in ſanguinē, & piſces qui
erant in flumine mortui ſunt. Compu-
truitq; fluuius, & nō poterant Aegyptij
bibere aquā fluminis, & fuit ſanguis in
tota terra Aegypti. Feceruntq; ſimiliter
malefici Aegyptiorum incantationibus Sap.17.b
ſuis. Et induratū eſt cor Pharaonis, nec
audiuit eos ſicut præceperat dominus.
Auertitq; ſe, & ingreſſus eſt domū ſuā:
nec appoſuit cor etiam hac vice. Fode-
runt autē omnes Aegyptij per circum-
itum fluminis aquam vt biberent. Non
enim poterant bibere aquam fluminis.
Impletiq; ſunt ſeptem dies, poſtquam
percuſsit dominus fluuium.

Pharao plagis territus flectitur, quibus ceſſantibus mox redit ad ingenium.

CAPVT VIII.

Dixit quoque dominus ad Moy- A
ſen. Ingredere ad Pharaonē, &
dices ad eū. Hæc dicit dominus.
Dimitte populum meum, vt ſacrificet
mihi. ſi autem nolueris dimittere: ecce
ego percutiā omnes terminos tuos ra-
nis, & ebulliet fluuius ranas, quæ aſcen-
dent, & ingredientur domum tuam, &
cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum
tuum, & in domos ſeruorum tuorum,
& in populum tuum, et in furnos tuos,
& in reliquias ciborum tuorum, & ad
te & ad populum tuum, & ad omnes
ſeruos tuos intrabunt ranæ. Dixitque do- B
minus ad Moyſen. Dic ad Aaron. Exten
de manum tuam ſuper fluuios ac ſuper
riuos & paludes, & educ ranas ſuper ter
ram Aegypti. Extendit Aaron manum
ſuper aquas Aegypti, & aſcenderunt ra-
Cap.17.b næ, operueruntque terram Aegypti. Fe-
cerunt autem & malefici per incanta-
tiones ſuas ſimiliter, eduxeruntque ranas
ſuper terram Aegypti. Vocauit autem
Pharao Moyſen & Aaron, & dixit eis.

Orate dominum vt auferat ranas à me, & à populo meo, & dimittam popu=
lum vt ſacrificet domino. Dixitq́ Moy
ſes ad Pharaonē. Conſtitue mihi quan=
do deprecer pro te & pro ſeruis tuis, &
pro populo tuo, vt abigantur ranæ à te
& à domo tua, & à ſeruis tuis, & à po=
pulo tuo: & tantum in flumine rema=
C neant, Qui reſpondit, Cras. At ille. Iu=
xta, inquit, verbum tuum faciā, vt ſcias,
quoniam non eſt ſicut dominus Deus
noſter: & recedent ranæ à te, & à domo
tua, & à ſeruis tuis, & à populo tuo. &
tantum in flumine remanebant. Egreſ=
ſiq́ ſunt Moyſes & Aaron à Pharao=
ne, & clamauit Moyſes ad dominum
pro ſponſione ranarum quam condixe=
rat Pharaoni. Fecitq́ dominus iuxta
verbum Moyſi, & mortuæ ſunt ranæ
de domibus, & de villis, & de agris.
D Congregaueruntq́ eas in immēſos ag=
geres, & cōputruit terra. Videns autem
Pharao quòd data eſſet requies, ingra=
uauit cor ſuum, & non audiuit eos, ſi=
cut præceperat dominus. Dixitq́ domi
nus ad Moyſen. Loquere ad Aaron, Ex=
tende virgam tuā, & percute puluerem
terræ, & ſint cyniphes in vniuerſa terra

Aegypti. Feceruntq́; ita. Et extendit Aa-
ron manum, virgam tenẽs, percuſsitq́;
puluerem terræ, & facti ſunt cyniphes E
in hominibus & iumentis. Omnis pul
uis terræ verſus eſt in cyniphes per to-
tam terram Aegypti. Feceruntq́; ſimi-
liter malefici incantationibus ſuis, vt
educerent cyniphes, & non potuerunt.
Erantq́; cyniphes tam in hominibus
quàm in iumentis. Et dixerunt malefici
ad Pharaonem, Digitus Dei eſt hic. In-
duratumq́; eſt cor Pharaonis, & non au
diuit eos ſicut præceperat dominus. Di-
xit quoq; dominus ad Moyſen, Con-
ſurge diluculo, & ſta coram Pharaone,
egredietur enim ad aquas, & dices ad
eum. Hæc dicit dominus. Dimitte po-
pulum meum vt ſacrificet mihi. quòd
ſi non dimiſeris eum: ecce ego immit-
tam in te, & in ſeruos tuos, & in popu-
lum tuum, & in domos tuas omne ge-
nus muſcarum, & implebuntur omnes
domus Aegyptiorum muſcis diuerſi
generis, & vniuerſa terra in qua fuerint.
Faciamq́; mirabilem in die illa terram F
Geſſen, in qua populus meus eſt, vt non
ſint ibi muſcæ, vt ſcias quoniam ego
dominus in medio terræ, ponamq́; di-

uiſionem inter populum meum,& po=
pulum tuum.cras erit ſignum iſtud.Fe= Sap.16.b
citq́; dominus ita, Et venit muſca gra=
uiſsima in domos Pharaonis & ſeruo=
rum eius, & in omnem terram Aegy=
pti:corruptaq́; eſt terra ab huiuſcemodi
muſcis. Vocauitq́; Pharao Moyſen &
Aaron,& ait eis. Ite, & ſacrificate Deo
veſtro in terra hac. Et ait Moyſes.Non
poteſt ita fieri. abominationes enim
Aegyptiorum immolabimus domino
Deo noſtro?Quòd ſi mactauerimus ea
quæ colunt Aegyptij coram eis, lapidi=
bus nos obruent. Viam trium dierum
G pergemus in ſolitudinem: & ſacrifica=
bimus domino Deo noſtro, ſicut præce
pit nobis.Dixitq́; Pharao. Ego dimit=
tam vos vt ſacrificetis domino Deo ve=
ſtro in deſerto:veruntamen longius ne
abeatis.Rogate pro me.Et ait Moyſes.
Egreſſus à te,orabo dominum: & rece=
det muſca à Pharaone,& à ſeruis ſuis,
& à populo eius cras.veruntamen noli
vltra fallere,vt non dimittas populum
ſacrificare domino. Egreſſusq́; Moyſes
à Pharaone orauit dominum.Qui fecit
iuxta verbum illius:& abſtulit muſcas
à Pharaone,& à ſeruis ſuis,et à populo

eius,nõ ſuperfuit ne vna quidem.& in-
granatum eſt cor Pharaonis, ita vt nec
hac quidem vice dimitteret populum.

Grauioribus plagis ingruentibus Pharao promittit Iſraelitis dimiſsionem, nec tamen præſtat.

CAPVT IX.

Dixit autê dominus ad Moyſen. A
Ingredere ad Pharaonem & lo-
quere ad eum, Hæc dicit domi-
nus Deus Hebræorum, Dimitte popu-
lum meum vt ſacrificet mihi. quòd ſi
adhuc renuis,& retines eos,ecce manus
mea erit ſuper agros tuos, & ſuper e-
quos & aſinos & camelos, & oues, &
boues peſtis valde grauis. Et faciet do-
minus mirabile inter poſſeſsiones Iſ-
rael, & poſſeſsiones Aegyptiorum, vt
nihil omnino pereat ex his quæ perti-
nent ad filios Iſrael. Conſtituitq́ do-
minus tempus, dicens, Cras faciet do-
minus verbum iſtud in terra.Fecit ergo
dominus verbum hoc altera die, mor-
tuaq́ ſunt omnia animantia Aegyptio-
rum. De animalibus vero filiorum Iſ-
rael nihil omnino perijt. Et miſit Pha- B
rao ad videndum: nec erat quicquam
mortuum de his quæ poſsidebat Iſrael.

Ingrauatumq́ eſt cor Pharaonis,& nõ
dimiſit populum. Et dixit dominus ad
Moyſen, & Aaron. Tollite plenas ma-
nus cineris de camino,& ſpargat illum
Moyſes in cælum coram Pharaone, ſit-
que puluis ſuper omnem terram Aegy
pti.Erũt enim in hominibus & iumen
tis vlcera, & veſicæ turgentes in vniuer
ſa terra Aegypti. Tuleruntq́ cinerem
de camino,& ſteterunt coram Pharao-
ne,& ſparſit illum Moyſes in cęlum.Fa
ctaq́ ſunt vlceraveſicarum turgentium
in hominibus & iumẽtis, nec poterant
malefici ſtare coram Moyſe propter vl-
C cera quæ in illis erant, & in omni terra
Aegypti.Indurauitq́ dominus cor Pha
raonis, & non audiuit eos, ſicut locutus
eſt dominus ad Moyſen.Dixitq́ domi-
nus ad Moyſen. Mane conſurge, & ſta
coram Pharaone, & dices ad eum. Hæc
dicit dominus deus Hebręorum,Dimit
te populum meum, vt ſacrificet mihi:
quia in hac vice mittam omnes plagas
meas ſuper cor tuũ,et ſuper ſeruos tuos,
& ſuper populum tuum, vt ſcias quòd
non ſit ſimilis mei in omni terra. Nunc
enim extendens manum percutiam
te, & populum tuum peſte, peribisq́

de terra. Idcirco autem poſui te, vt oſten D
dam in te fortitudinem meam, & nar-
retur nomen meum in omni terra. Ad-
huc retines populum meum, & non vis
eum dimittere? En pluam cras hac ipſa
hora grandinem multam nimis: qualis
non fuit in Aegypto à die qua fundata
eſt vſque in præſens tempus. Mitte ergo
iam nunc, & congrega iumenta tua, &
omnia quæ habes in agro, homines
enim, & iumẽta, & vniuerſa quæ inuen
ta fuerint foris, nec congregata de agris,
ceciderit'q; ſuper ea grando, morientur.
Qui timuit verbum domini de ſeruis E
Pharaonis, fecit cõfugere ſeruos ſuos, &
iumenta in domos: qui autem neglexit
ſermonem domini, dimiſit ſeruos ſuos,
& iumenta in agris. Et dixit dominus
ad Moyſen. Extende manum tuam in
cælum, vt fiat grando in vniuerſa terra
Aegypti ſuper homines, & ſuper iu-
mẽta, & ſuper omnem herbam agri in
Sapi.16.c terra Aegypti. Extenditque Moyſes vir-
& 19.d gam in cælum, & dominus dedit toni-
Agg.2.c trua, & grandinem, ac diſcurrentia ful-
gura ſuper terram, pluitque dominus
grandinem ſuper terram Aegypti, &
grando & ignis mixta pariter fereban-

F tur.tantæq; fuit magnitudinis, quanta
ante nunquam apparuit in vniuerſa ter
ra Aegypti,ex quo gens illa condita eſt.
Et percuſſit grando in omni terra Aegy
pti cuncta quæ fuerunt in agris ab ho-
mine vſque ad iumentum, cunctám-
que herbam agri percuſſit grando,& o-
mne lignum regionis confregit. Tan-
tum in terra Geſſen,vbi erant filij Iſrael,
grando non cecidit. Miſitq; Pharao, &
vocauit Moyſen & Aaron, dicẽs ad eos.
Peccaui etiam nunc.dominus,iuſtus:&
ego & populus meus,impij. Orate do-
minũ,vt deſinant tonitrua dei,& gran-
do, & dimittam vos, & nequaquam
G hic vltra maneatis. Ait Moyſes. Cum
egreſſus fuero de vrbe, extẽdam palmas
meas ad dominum & ceſſabunt toni-
trua,& grando non erit,vt ſcias quia do-
mini eſt terra.noui autem quòd & tu,
& ſerui tui necdum timeatis dominum
deum.Linum ergo,& hordeum læſum
eſt,eo quòd hordeum eſſet virens, & li-
num iam folliculos germinaret. triti-
cum autem & far non ſunt læſa,quia ſe-
rotina erant.Egreſſusq; Moyſes à Pha-
raone ex vrbe,tetendit manus ad domi
num, & ceſſauerunt tonitrua & gran-

do,nec vltra ſtillauit pluuia ſuper ter-
ram.Videns autem Pharao quòd ceſſaſ-
ſet pluuia, & grando & tonitrua, auxit
peccatum,& ingrauatum eſt cor eius,et
ſeruorum illius, & induratũ nimis, nec
dimiſit filios Iſrael:ſicut præceperat do-
minus per manum Moyſi.

Oſtentis alijs incitatus rex Moyſi interdi cit,ne vnquam in ſuum prodeat conſpectũ.

CAPVT X.

ET dixit dominus ad Moyſen. In- A
gredere ad Pharaonem,ego enim
indurauí cor eius,& ſeruorum il-
lius, vt faciam ſigna mea hæc in eo, &
narres in auribus filij tui, & nepotum
tuorũ, quoties contriuerim Aegyptios,
& ſigna mea fecerim in eis, & ſciatis
quia ego dominus deus. Introierunt er-
go Moyſes & Aaron ad Pharaonẽ, &
dixerunt ei. Hæc dicit dominus deus He
bræorum.Vſquequo nonvis ſubijci mi-
hi? Dimitte populum meum,vt ſacrifi-
cet mihi.ſinautem reſiſtis,& non vis di-
Sapiẽ.16.b mittere eum, ecce ego inducam cras lo-
custam in fines tuos, quæ operiet ſuper-
ficiem terræ, ne quicquam eius appa-
reat,ſed comedatur quod reſiduum fue-
rit grandini. Corrodet enim omnia li- B

gna,quæ germinant in agris:& imple-
bunt domos tuas,& ſeruorũ tuorum,et
omnium Aegyptiorum,quantum non
viderunt patres tui, & aui, ex quo orti
ſunt ſuper terram, vſque in præſentem
diẽ. Auertitq́ ſe,& egreſſus eſt à Pha-
raone. Dixerunt autem ſerui Pharaonis
ad eum. Víſquequo patiemur hoc ſcan-
dalum? Dimitte homines,vt ſacrificent
domino deo ſuo.nónne vides quód per-
ierit Aegyptus? Reuocaueruntq́ Moy-
ſen & Aaron ad Pharaonem: qui dixit
C eis. Ite, ſacrificate domino deo veſtro.
quinam ſunt,qui ituri ſunt? Ait Moy-
ſes. Cum paruulis noſtris, & ſenioři-
bus pergemus, cum filijs & filiabus,
cum ouibus & armentis. Eſt enim ſo-
lennitas domini dei noſtri. Et reſpon-
dit Pharao. Sic dominus ſit vobiſcum.
Quomodo ego dimittam vos, & par-
uulos veſtros, cui dubiũ eſt quód peſſi-
me cogitetis? Nõ fiat ita:ſed ite tantum
viri,& ſacrificate domino.hoc enim &
ipſi petiſtis. Statimq́ eiecti ſunt de con-
ſpectu Pharaonis. Dixit autem domi-
nus ad Moyſen. Extende manum tuam
ſuper terram Aegypti ad locuſtam, vt
deſcẽdat ſuper eam, & deuoret omnem

herbam quæ reſidua fuerit grandini. Et
extendit Moyſes virgam ſuper terram
Agg.2.c Aegypti, & dominus induxit ventum
vrentem tota die illa, & nocté. Et mane
facto, ventus vrens leuauit locuſtas, quæ
aſcēderunt ſuper vniuerſam terram Ae-
gypti, & ſederunt in cunctis finibus Ae- D
gyptiorum innumerabiles, quales ante
illud tempus non fuerunt, nec poſtea fu-
turæ ſunt, operuerunt'q; vniuerſam ſu-
perficiem terræ, vaſtantes omnia. Deuo-
rata eſt igitur herba terræ, & quicquid
pomorum in arboribus fuit, quæ gran-
do dimiſerat. nihil quoque omnino vi-
rens relictum eſt in lignis, & in herbis
terræ, in cūcta Aegypto. Quam ob rem
feſtinus Pharao vocauit Moyſen & Aa-
ron, & dixit eis. Peccaui in dominum
Deum veſtrum, & in vos: ſed nunc di- E
mittite peccatum mihi etiam hac vice,
& rogate dominum Deum veſtrum, vt
auferat à me mortem iſtam. Egreſſus'q;
eſt Moyſes de conſpectu Pharaonis, &
orauit dominum, qui flare fecit ventum
ab occidente vehementiſsimum, & ar-
reptam locuſtam proiecit in mare ru-
brum. Non remanſit nec vna quidem
in cunctis finibus Aegypti. Et indurauit
dominus

dominus cor Pharaonis, nec dimiſit fi-
lios Iſrael. Dixit autẽ dominus ad Moy
F ſen. Extende manum tuam in cælum,
& ſint tenebræ ſuper terram Aegypti
tam denſæ, vt palpari queant. Extẽditq́
Moyſes manum in cælum: et factæ ſunt
tenebræ horribiles in vniuerſa terra Ae-
gypti. Tribus diebus nemo vidit fratrẽ Sapi.17.a
ſuum, nec mouit ſe de loco in quo erat.
Vbicunque autem habitabãt filij Iſrael, Sapi.18.a
lux erat. Vocauitq́ Pharao Moyſen, &
Aaron, & dixit eis. Ite ſacrificate domi-
no, oues tantum veſtræ & armenta re-
maneant, paruuli veſtri eant vobiſcum.
Ait Moyſes. Hoſtias quoque & holocau
ſta dabis nobis, quæ offeramus domino
G Deo noſtro. cuncti greges pergent no-
biſcum: non remanebit ex eis vngula,
quæ neceſſaria ſunt in cultum domini
noſtri, præſertim cum ignoremus quid
debeat immolari, donec ad ipſum locũ
perueniamus. Indurauit autẽ dominus
cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.
Dixitq́ Pharao ad Moyſen. Recede à
me, & caue ne vltra videas faciem meã:
quocũq́ die apparueris mihi, morieris.
Reſpondit Moyſes. Ita fiat vt locutus
es, non videbo vltra faciem tuam.

Dominus iubet ſpoliare Aegyptios.

CAPVT XI.

ET dixit dominus ad Moyſen. Ad= A
huc vna plaga tangam Pharao=
nem & Aegyptum: & poſt hæc
dimittet vos, & exire compellet. Dices
ergo omni plebi vt poſtulet vir ab ami
co ſuo, & mulier à vicina ſua, vaſa ar=
gentea & aurea. Dabit autem dominus
gratiam populo ſuo coram Aegyptijs.
Eccli.45.a Fuitq́ Moyſes vir magnus valde in ter=
ra Aegypti coram ſeruis Pharaonis, &
om̄i populo. Et ait. Hæc dicit dominus, B
Media nocte ingrediar Aegyptum, &
morietur omne primogenitum in ter=
ra Aegyptiorum, à primogenito Pha=
raonis qui ſedet in ſolio eius, vſq; ad pri
mogenitum ancillæ quæ eſt ad molam,
& omnia primogenita iumentorum.
Erit'q; clamor magnus in vniuerſa terra
Aegypti, qualis nec ante fuit, nec poſtea
futurus eſt. Apud omnes autem filios Iſ= C
rael non mutiet canis ab homine vſque
ad pecus: vt ſciatis quanto miraculo di=
uidat dominus Aegyptios & Iſrael. De=
ſcendent'q; omnes ſerui tui iſti ad me, et
adorabunt me dicentes, Egredere tu &
omnis populus qui ſubiectus eſt tibi.

Poſt hæc egrediemur. Et exiuit à Pha-
raone iratus nimis. Dixit autem domi-
D nus ad Moyſen. Non audiet vos Pha-
rao, vt multa ſigna fiant in terra Aegy-
pti. Moyſes autem & Aaron fecerunt o-
mnia ſigna & oſtenta quæ ſcripta ſunt
coram Pharaone: & indurauit domi-
nus cor Pharaonis, nec dimiſit filios Iſ-
rael de terra ſua.

Paſcha inſtituitur: Aegypti primogenita ac theſauri intereunt: & Iſraelitæ expelluntur.

CAPVT XII.

A DIxit quoque dominus ad Moyſen & Aaron in terra Aegypti. Menſis iſte vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. Loquimini ad vniuerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis, Decima die menſis huius tollat vnuſquiſque agnum per familias & domos ſuas. ſin autem minor eſt numerus vt ſufficere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vicinum ſuum qui coniunctus eſt domui eius iuxta numerum animarum quæ ſufficere poſſunt ad eſum agni. Erit autem agnus abſq; macula, maſculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis, &

hœdum, & ſeruabitis eum vſq; ad quar
tamdecimam diem menſis huius. Im=
molabit'q; eum vniuerſa multitudo fi=
liorum Iſrael ad veſperam, & ſument
de ſanguine eius, ac ponēt ſuper vtrunq;
poſtem, & in ſuperliminaribus domo=
rum in quibus comedēt illum. Et edent
carnes nocte illa aſſas igni, & azymos B
panes cū lactucis agreſtibus. Non come
detis ex eo crudum quid, nec coctum
aqua, ſed aſſum tātum igni. Caput cum
pedibus eius & inteſtinis vorabitis, nec
remanebit quicquam ex eovſque mane.
Si quid reſiduum fuerit, igne combure=
tis. Sic autem comedetis illum. Renes
veſtros accingetis, & calceamenta habe
bitis in pedibus, tenentes baculos in ma
nibus, & comedetis feſtinātes. eſt enim
phaſe, id eſt, tranſitus domini. Et tranſi=
bo per terram Aegypti nocte illa, percu
tiámque omne primogenitum in terra
Aegypti ab homine vſq; ad pecus: & in
cunctis dījs Aegypti faciam iudicia, ego
dominus. Erit autem ſanguis vobis in
ſignum in ædibus in quibus eritis: & vi
debo ſanguinem & trāſibo vos, nec erit
vobis plaga diſperdens quando percuſſe
ro terram Aegypti. Habebitis autē hunc C

diem in monumentum,& celebrabitis
eam ſolennem domino in generationi-
bus veſtris cultu ſempiterno. Septẽ die-
bus azyma comedetis. In die primo nõ
erit fermẽtum in domibus veſtris. Qui-
cunq; comederit fermentatum, peribit
anima illa de Iſrael à primo die vſq; ad
diem ſeptimum. Dies prima erit ſancta
atque ſolennis: & dies ſeptima eadem
feſtiuitate venerabilis. Nihil operis fa-
cietis in eis, exceptis his quæ ad veſcen-
dum pertinent, & obſeruabitis azyma.
In eadem enim ipſa die educam exerci-
tum veſtrum de terra Aegypti,& cuſto
dietis diem iſtũ in generationes veſtras
ritu perpetuo. Primo menſe, quartade- Leuit.23.a
cima die menſis ad veſperam comede- Num.28.c
tis azyma vſq; ad diem viceſimampri-
mam eiuſdem menſis ad veſperam. Se-
ptem diebus fermentatum non inuenie
tur in domibus veſtris. Qui comederit
fermentatum, peribit anima eius de cœ-
tu Iſrael, tam de aduenis, quàm de indi-
genis terræ. Omne fermentatum non
comedetis. In cunctis habitaculis veſtris
D edetis azyma. Vocauit autem Moyſes
omnes ſeniores filiorum Iſrael, & dixit
ad eos. Ite tollentes animal per familias Hebr.11.c

veſtras, & immolate phaſe. Faſcicu-
lumq; hyſſopi tingite in ſanguine qui
eſt in limine, & aſpergite ex eo ſuperli-
minare, & vtrumque poſtē. Nullus ve-
ſtrum egrediatur oſtium domus ſuę vſ-
que mane. Trāſibit enim dominus per-
cutiens Aegyptios. Cumq; viderit ſan-
guinē in ſuperliminari & in vtroq; po-
ſte, tranſcendet oſtium domus, & non
ſinet percuſſorem ingredi domos ve-
ſtras & lædere. Cuſtodi verbum iſtud
legitimum tibi & filijs tuis vſq; in æter
num, Cumq; introieritis terram quam
dominus deus daturus eſt vobis vt pol-
licitus eſt, obſeruabitis ceremonias iſtas.
Et cum dixerint vobis filij veſtri. Quæ
eſt iſta religio? Dicetis eis, Victima trāſi-
tus domini eſt, quando tranſiuit ſuper
domos filiorum Iſrael in Aegypto per-
cutiens Aegyptios, & domos noſtras li-
berans. Incuruatusq; populus adorauit.
Et egreſſi filij Iſrael fecerunt ſicut præ-
ceperat dominus Moyſi & Aaron. Fa-
ctum eſt autem in noctis medio, per-
cuſsit dominus omne primogenitū in
Sapiē.18.b terra Aegypti, à primogenito Pharaōis
qui in ſolio eius ſedebat, vſq; ad primo-
genitum captiuæ quæ erat in carcere, &

E omne primogenitũ iumentorũ. Surre≈
xitq́ꝫ Pharao nocte & omnes ſerui eius
cunctáque Aegyptus, & ortus eſt cla≈
mor magnus in Aegypto. necꝫ enim
erat domus in qua nõ iacẽret mortuus.
Vocatísq́ꝫ Pharao, Moyſe & Aaron
nocte, ait. Surgite & egredimini à po≈
pulo meo, & vos & filij Iſrael. Ite, &
immolate domino ſicut dicitis. Oues
veſtras & armenta aſſumite, vt petiera≈
tis, & abeuntes benedicite mihi. Vrge≈
bantq́ꝫ Aegyptij populum de terra exi≈
re velociter, dicẽtes. Omnes moriemur.
Tulit igitur populus conſperſam fari≈
nam antequam fermentaretur, & li≈
gans in pallijs poſuit ſuper humeros
ſuos. Feceruntq́ꝫ filij Iſrael ſicut præce≈
perat dominus Moyſi, & petierunt ab
Aegyptijs vaſa argentea & aurea, ve≈
ſtemq́ꝫ plurimam. Dominus autem de
F dit gratiam populo coram Aegyptijs,
vt cõmodarent eis: & ſpoliauerunt Ae≈
gyptios. Profectiq́ꝫ ſunt filij Iſrael de
Rameſſe in Socoth ſexcenta ferè millia
peditũ virorum abſq́ꝫ paruulis, & mu
lierib⁹: ſed & vulg⁹ promiſcuũ innume
rabile aſcendit cũ eis, oues et armẽta, &
animãtia diuerſi generis multa nimis,

Coxeruntq́ farinam quam dudum de
Aegypto conſperſam tulerant, & fece-
runt ſubcinericios panes azymos. Neq;
enim poterat fermẽtari cogentibus exi
re Aegyptiis, & nullam facere ſinẽtibus
moram, nec pulmenti quicquam occur
rerat præparare. Habitatio autem filio-
rum Iſrael qua manſerunt in Aegypto,
fuit quadringentorum triginta annorũ.
Quibus expletis, eadem die egreſſus eſt
omnis exercitus domini de terra Aegy
pti. Nox iſta eſt obſeruabilis domini,
quando eduxit eos de terra Aegypti.
Hanc obſeruare debẽt omnes filij Iſrael
in generationibus ſuis. Dixitq́; domi-
nus ad Moyſen & Aarõ. Hęc eſt religio
phaſe, Omnis alienigena non comedet
ex eo. Omnis autem ſeruus emptitius
circuncidetur, & ſic comedet. Aduena
& mercenarius non edent ex eo. In vna
domo comedetur, nec efferetis de carni
bus eius foras, nec os illius confringe-
Nũer. 9.b tis. Omnis cœtus filiorum Iſrael faciet
Ioan.19.f illud. Quòd ſi quis peregrinorum inve
ſtram voluerit tranſire coloniam & fa-
cere phaſe domini, circuncidetur prius
omne maſculinum eius: & tunc rite ce-
lebrabit, eritq́; ſicut indigena terræ. Si

quis autem circuncíſus non fuerit, non veſcetur ex eo. Eadem lex erit indigenæ, & colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntq́; omnes filij Iſrael ſicut præceperat dominus Moyſi & Aaron, & eadem die eduxit dominus filios Iſrael de terra Aegypti per turmas ſuas.

Primogenita Deo ſacranda, & quomodo Iſraëlitas Deus die noctuq́; præceſſerit.

CAPVT XIII.

A LOcutusq́; eſt dominus ad Moyſen, dicens. ſanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vuluam in filijs Iſrael, tam de hominibus quàm de iumentis. Mea ſunt enim omnia. Et ait Moyſes ad populum. Mementote diei huius in qua egreſsi eſtis de Aegypto & de domo ſeruitutis, quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco iſto, vt non comedatis fermentatum panem. Hodie egrediemini menſe nouarum frugum. Cumq́; introduxerit te dominus in terram Chananæi & Ethæi & Amorrhæi & Euæi & Iebuſæi, quam iurauit patribus tuis, vt daret tibi terram fluentem lacte & melle, celebrabitis hunc morem ſacrorum mēſe iſto. Septē diebus veſcēris azymis,

Nũer. 38. c
Lucæ. 2. d

& in die ſeptimo erit ſolennitas domi
ni. Azyma comedetis ſeptem diebus.
Non apparebit apud te aliquid fermen
tatum, nec in cunctis finibus tuis. Nar= B
rabisq́ filio tuo in die illo, dicens, Hoc
eſt quod fecit mihi dominus quando
egreſſus ſum de Aegypto. Et erit quaſi
ſignũ in manu tua,& quaſi monumen=
tum ante oculos tuos,& vt lex domini
ſemper ſit in ore tuo. In manu enim for
ti eduxit te dominus de Aegypto. Cu=
ſtodies huiuſcemodi cultum ſtatuto tẽ=
pore à diebus in dies. Cúmque introdu
xerit te dominus in terram Chananæi,
ſicut iuraui tibi,& patribus tuis, & de=
derit tibi eã: ſeparabis omne quod ape=
rit vuluam domino, & quod primiti=
uum eſt in pecoribus tuis. Quicquid ha
bueris maſculini ſexus, conſecrabis do=
mino. Primogenitũ aſini mutabis oue.
quòd ſi non redemeris, interficies. O= C
mne autèm primogenitum hominis
de filíjs tuis, pretio redimes. Cúmque
interrogauerit te filius tuus cras, dicens.
Quid eſt hoc? reſpondebis ei, In manu
forti eduxit nos dominus de terra Aegy
pti, de domo ſeruitutis. Nam cum indu
ratus eſſet Pharao,& nollet nos dimit=

tere,occidit dominus omne primogeni
tum in terra Aegypti à primogenito
hominis,vſq; ad primogenitũ iumēto
rum. Idcirco immolo domino omne
quod aperit vuluã maſculini ſexus et,o-
mnia primogenita filiorũ meorũ redi-
mo.Erit igitur quaſi ſignũ ĩ manu tua,
et quaſi appẽſum quid ob recordationẽ
ante oculos tuos,eo quòd in manu forti
eduxit nos domin9 de Aegypto. Igitur
D cũ emiſiſſet Pharao populũ, nõ eos du-
xit domin9 per viã terrę Philiſtĳm quę
vicina eſt,reputãs ne forte pœniteret eũ,
ſi vidiſſet aduerſum ſe bella cõſurgere,
& reuerteretur in Aegyptũ:ſed circũdu
xit per viã deſerti, quæ eſt iuxta mare
rubrũ. Et armati aſcẽderunt filĳ Iſrael
de terra Aegypti. Tulit quoq; Moyſes
oſſa Ioſeph ſecũ, eo quòd adiuraſſet fi-
lios Iſrael dicens, Viſitabit vos Deus, Geñ. 50. d
efferte oſſa mea h,nc vobiſcum. Profe-
ctiq; de Socoth, caſtramentati ſunt in
Ethan in extremis finibus ſolitudinis. Nũe. 24. a
Dominus autẽ præcedebat eos ad oſtẽ- 1.cor.10.a
dendam viã,per diem in columna nu-
bis,& per noctẽ in colũna ignis, vt dux Neem.9.d
eſſet itineris, vtroq; tẽpore. Nunquam
defuit columna nubis per diem,neque

colūna ignis per noctem corā populo.

Pharaonē inſequētē Iſraëlitas De⁹ perdit.

CAPVT XIIII.

LOcutus eſt autem dominus ad A
Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſ=
rael, Reuerſi caſtrametentur è re=
gione Phihahiroth quæ eſt inter Ma=
gdalum & mare contra Beelſephon, in
conſpectu eius caſtra ponetis ſuper ma=
re. Dicturusq́; eſt Pharao ſuper filijs Iſ=
rael, Coartati ſunt in terra, concluſit eos
deſertum. Et indurabo cor eius ac perſe
quetur vos, & glorificabor in Pharao=
ne & in omni exercitu eius: ſcient'q́; Ae
gyptij quia ego ſum dominus. Fece=
runtq́; ita. Et nuntiatum eſt regi Ae=
gyptiorum quòd fugiſſet populus: im=
mutatumq́; eſt cor Pharaonis & ſer=
uorum eius ſuper populum, & dixe=
runt. Quid voluimus facere vt dimitte B
remus Iſrael, ne ſeruiret nobis? Iunxit er
go currum & omnem populum ſuum
aſſumpſit ſecum. Tulitq́; ſexcentos cur=
rus electos, & quicquid in Aegypto cur
ruum fuit & duces totius exercitus. In=
durauitq́; dominus cor Pharaonis re=
gis Aegypti, et perſecut⁹ eſt filios Iſrael.

At illi egreſsi erant in manu excelſa. 1.Mac. 4.a
Cumq́ʒ perſequerentur Aegyptĳ veſti-
gia præcedentium,repererunt eos in ca
ſtris ſuper mare. Omnis equitatus &
currus Pharaonis, & vniuerſus exerci-
tus erant in Phihahiroth contra Beel-
ſephon.Cumq́ʒ appropinquaſſet Pha-
C rao,leuantes filĳ Iſrael oculos, viderunt
Aegyptios poſt ſe, & timuerunt valde,
clamaueruntq́ʒ ad dominum, & dixe-
runt ad Moyſen. Forſitan non erant ſe-
pulchra in Aegypto,ideo tuliſti nos vt
moreremur in ſolitudine. quid hoc fa-
cere voluiſti, vt educeres nos ex Aegy-
pto? Nónne iſte eſt ſermo quem loque
bamur ad te in Aegypto,dicētes. Rece
de à nobis vt ſeruiamus Aegyptĳs?mul
to enim meli⁹ eſt ſeruire eis quàm mo-
D ri in ſolitudine. Et ait Moyſes ad popu
lum. Nolite timere:ſtate, & videte ma
gnalia domini quæ facturus eſt hodie.
Aegyptios enim quos nunc videtis,ne
quaquam vltra videbitis vſq́ʒ in ſempi
ternum.Dominus pugnabit pro vobis,
& vos tacebitis. Dixitq́ʒ dominus ad
Moyſen.Quid clamas ad me?Loquere
filĳs Iſrael vt proficiſcantur: tu autem
eleua virgā tuam, & extende manum

tuam ſuper mare, et diuide illud, vt gra
diantur filĳ Iſrael in medio mari per ſic
cum. Ego autē indurabo cor Aegyptio-
rum vt perſequantur vos, & glorifica
bor in Pharaone, & in omni exercitu
eius, & in curribꝰ & in equitibus illius,
& ſcient Aegyptĳ quia ego ſum domi E
nus, cum glorificatus fuero in Pharao-
ne, & in curribus atq; in equitibus eius.
Tollensq; ſe angelus domini qui præce
Sap.10.d debat caſtra Iſrael, abĳt poſt eos, & cũ
&.18.a eo pariter columna nubis, priora dimit
Pſal.77.d tens, poſt tergum ſtetit inter caſtra Ae-
&104.d gyptiorum & caſtra Iſrael. Et erat nu-
bes tenebroſa & illuminans noctem,
ita vt ad ſe inuicem toto noctis tempo-
re accedere non valerent. Cumq; exten-
diſſet Moyſes manum ſuper mare, ab-
ſtulit illud dominus, flante vento vehe-
menti & vrenti tota nocte, & vertit in
Eccle.39.c ſiccũ. Diuiſaq; eſt aqua, & ingreſsi ſunt
Hebr.11.e filĳ Iſrael per medium ſicci maris. Erat
Pſal.77.d enim aqua quaſi murus à dextra eorũ
& leua. Perſequẽteſq; Aegyptĳ ingreſ-
ſi ſunt poſt eos, & omnes equitatꝰ Pha
raonis, currus eius & equites per me-
dium maris. Iamq; aduenerat vigilia F
matutina, & ecce reſpiciens dominus

ſuper caſtra Aegyptiorũ per columnã
ignis & nubis, interfecit exercitum eo=
rum,& ſubuertit rotas curruum, fere=
banturq́; in profundum. Dixerunt ergo Sap.18.b
Aegyptij. Fugiamus Iſraelem: domi=
nus enim pugnat pro eis contra nos. Et
ait dominus ad Moyſen. Extende ma=
num tuam ſuper mare, vt reuertantur
aquę ad Aegyptios ſuper currus & equi
G tes eorum. Cumq́; extendiſſet Moyſes
manum contra mare,reuerſum eſt pri=
mo diluculo ad priorem locum. Fugiẽ=
tibusq́; Aegyptijs,occurrerunt aquæ,et
inuoluit eos dominus in medijs fluctis=
bus. Reuerſæq́; ſunt aquæ & operue=
runt currus & equites cuncti exercitus
Pharaonis, qui ſequentes ingreſsi fue=
rant mare: nec vnus quidem ſuperfuit
ex eis. Filij autem Iſrael perrexerunt per
medium ſicci maris, & aquæ eis erant
quaſi pro muro à dextris & à ſiniſtris.
Liberauitq́; dominus in die illa Iſrael
de manu Aegyptiorum, & viderunt
Aegyptios mortuos ſuper litus maris,
& manum magnam quam exercuerat
dominus contra eos. Timuitq́; populus
dominum,& crediderunt domino, &
Moyſi ſeruo eius.

Epinicium Deo cantant Iſraëlitæ: aquæ amaræ in Mara dulceſcunt.

CAPVT XV.

Sap.10.d TVnc cecinit Moyſes & filij Iſrael A
carmen hoc domino, & dixerūt.
Cātem⁹ domino, glorioſe enim
magnificatus eſt, equum et aſcenſorem
deiecit in mare. Fortitudo mea, & laus
Iſa.12.a mea dominus, & factus eſt mihi in ſa-
Pſal.117.c lutem. Iſte Deus meus & glorificabo
eum, Deus patris mei & exaltabo eū.
Dominus quaſi vir pugnator omnipo
tens nomen eius, currus Pharaonis &
exercitum eius proiecit in mare. Electi
principes eius ſubmerſi ſunt in mari ru
bro, abyſsi operuerunt eos, deſcende-
runt in profundum quaſi lapis, Dexte-
ra tua domine magnificata eſt in forti-
tudine, dextera tua domine percuſsit
inimicum, & in multitudine gloriæ
tuæ depoſuiſti aduerſarios tuos. Miſiſti
iram tuam quæ deuorauit eos ſicut ſti-
pulam, & in ſpiritu furoris tui congre-
gatæ ſunt aquæ. Stetit vnda fluens, B
congregatæ ſunt abyſsi in medio ma-
ri. Dixit inimicus, Perſequar & com-
prehendam, diuidam ſpolia, implebi-
tur anima mea, euaginabo gladium
meum

meum,interficiet eos manus mea. Flauit ſpiritus tuus,& operuit eos mare, ſubmerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Quis ſimilis tui in fortibus domine? Quis ſimilis tui? magnificus in ſanctitate, terribilis atque laudabilis,faciens mirabilia. Extendiſti manum tuam,& deuorauit eos terra. Dux fuiſti in miſericordia tua populo quem redemiſti. Et portaſti eum in fortitudine tua,ad habitaculum ſanctum tuum. Aſcenderunt populi & irati ſunt, dolores obtinuerunt habitatores Philiſtijm. Tunc conturbati ſunt principes Edom: robuſtos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaan. Irruat ſuper eos formido, & pauor in magnitudine brachij tui. Fiant immobiles quaſi lapis, donec pertranſeat populus tuus domine, donec pertranſeat populus tuus iſte quem poſſediſti. Introduces eos,& plantabis in monte hæreditatis tuę,firmiſsimo habitaculo tuo quod operatus es domine: Sanctuarium tuum domine quod firmauerūt manus tuæ. Dominus regnabit in æternum & vltra. Ingreſſus eſt enim eques Pharao cum curribus et equitibus eius in mare,

& reduxit ſuper eos dominus aquas
maris,filij autem Iſrael ambulauerunt
per ſiccum in medio eius.Sumpſit ergo
Maria prophetiſſa ſoror Aaron tympa=
num in manu ſua,egreſſęq; ſunt omnes
mulieres poſt eam cũ tympanis & cho=
ris quibus præcinebat dicẽs. Cantemus
domino: glorioſe enim magnificatus
eſt:equum & aſcenſorem deiecit in ma=
re.Tulit autem Moyſes Iſrael de mari D
rubro,& egreſsi ſunt in deſertum Sur.
Ambulaueruntq; tribus diebus per ſo=
litudinem,& non inueniebant aquã. Et
venerunt in Mara, nec poterant bibere
aquas de Mara eo quòd eſſent amaræ.
Vnde & congruum loco nomen impo=
ſuit vocans illum Mara,id eſt amaritu=
Eccle. 8.a dinem.Et murmurauit populus contra
Moyſen,dicens.Quid bibemus? At ille
clamauit ad dominũ,qui oſtendit ei li=
gnum: quod cum miſiſſet in aquas, in
dulcedinem verſæ ſunt.Ibi conſtituit ei
præcepta,atq; iudicia,& ibi tentauit eũ
dicens. Si audieris vocem domini Dei
tui,& quod rectũ eſt coram eo feceris,
& obedieris mãdatis eius,cuſtodierisq;
omnia præcepta illius,cunctũ languorẽ
quem poſui in Aegypto, non inducam

ſuper te.ego enim ſum dominus Deus
ſaluator tuus. Venerunt autem in Elim Nũe.33.a
filÿ Iſrael, vbi erant duodecim fontes
aquarum, & ſeptuaginta palmæ, & ca-
ſtrametati ſunt iuxta aquas.

Populus Iſrael inedia cõcitatus dum ob-
loquitur Moyſi, cælitus manna & coturni-
cibus paſcitur.

CAPVT XVI.

A PRofectiq; ſunt de Elim, & venit
omnis multitudo filiorum Iſrael Sapiẽ.11.a
in deſertum Sin, quod eſt inter
Elim & Sinai: quintodecimo die mẽſis
ſecundi poſtquam egreſsi ſunt de terra
Aegypti. Et murmurauit omnis cõgre-
gatio filiorum Iſrael contra Moyſen &
Aaron in ſolitudine. Dixeruntq; filÿ Iſ-
rael ad eos. Vtinam mortui eſſemus per
manum domini in terra Aegypti, quan
do ſedebamus ſuper ollas carnium, &
comedebamus panẽ in ſaturitate. Cur
induxiſtis nos in deſertum iſtud, vt oc-
cideretis omnem multitudinem fame?
Dixit autem dominus ad Moyſen. Ecce
ego pluam vobis panes de cælo, egredia
tur populus, & colligat quæ ſufficiunt
per ſingulos dies vt tentem eum vtrum

ambulet in lege mea, an nõ. Die autem B
ſexto parent quod inferant, & ſit duplũ
quàm colligere ſolebant per ſingulos
dies. Dixeruntq́; Moyſes & Aaron ad
omnes filios Iſrael. Veſpere ſcietis quòd
dominus eduxerit vos de terra Aegy-
pti, & mane videbitis gloriam domi-
ni: audiui enim murmur veſtrum cõtra
dominum. Nos vero quid ſumus, quia
muſsitaſtis contra nos? Et ait Moyſes.
Dabit vobis dñs veſpere carnes edere, et
mane panes in ſaturitate: eo quòd audi-
uit murmurationes veſtras, quib9 mur-
murati eſtis contra eum, nos enim quid
ſumus? nec contra nos eſt murmur ve-
ſtrum, ſed contra dominũ. Dixit quoq́;
Moyſes ad Aaron. Dic vniuerſæ congre
gationi filiorum Iſrael, Accedite coram
domino: audiuit enim murmur veſtrũ.
Cumq́; loqueretur Aaron ad omnem C
cœtum filiorũ Iſrael, reſpexerunt ad ſoli
tudinẽ, ecce gloria domini apparuit in
Eccli.45. a nube. Locutus eſt autem dominus ad
Moyſen, dicẽs. Audiui murmurationes
filiorum Iſrael, loquere ad eos, Veſpere
comedetis carnes, & mane ſaturabimi-
ni panibus, ſcietisq́; quòd ego ſum do-
minus Deus veſter. Factum eſt ergo ve-

ſpere, & aſcendens coturnix, cooperuit
caſtra: mane quoque ros iacuit per cir=
cumitum caſtrorũ. Cumq́ operuiſſet ſu
perficiẽ terræ, apparuit in ſolitudine mi
D nutum, & quaſi pilo tuſum in ſimilitu= Num.11.b
dinem pruinæ ſuper terrã. Quod cum Pſal.77.c
vidiſſent filij Iſrael, dixerũt ad inuicem, Sapiẽ.16.c
Man hu?quod ſignificat, Quid eſt hoc? Ioan.6.d
Ignorabant enim quid eſſet. Quibus ait 1.Cor.10.a
Moyſes. Iſte eſt panis, quem dominus
dedit vobis ad veſcendũ. Hic eſt ſermo,
quem præcepit vobis dominus, Colli=
gat vnuſquiſq́ ex eo quantũ ſufficit ad
veſcendum gomor per ſingula capita,
iuxta numerum animarũ veſtrarũ, quæ
habitant in tabernaculo ſic tolletis. Fe=
cerunt'q́ ita filij Iſrael, & collegerunt,
alius plus, alius minus: & mẽſi ſunt ad
menſuram gomor. Nec qui plus colle= 2. Cor.8.c
gerat, habuit amplius: nec qui minus
parauerat, reperit minus, ſed ſinguli iu=
xta id quod edere poterant congregaue
runt. Dixitq́ Moyſes ad eos. Nullus re=
E linquat ex eo in mane. Qui non audie=
runt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis
vſq́ mane, & ſcatere cœpit vermibus,
atq́ computruit. Et iratus eſt contra eos
Moyſes. Colligebant autem mane ſin=

goli, quantum ſufficere poterat ad veſ
ſcendum. Cumq́ incaluiſſet ſol, liqueſ
fiebat. In die autem ſexta collegerunt
cibos duplices, id eſt duo gomor per ſin
gulos homines. Venerũt autem omnes
principes multitudinis, & narrauerunt
Moyſi. Qui ait eis. Hoc eſt quod locutus
eſt dominus. Requies ſabbati ſanctifiſ
cata eſt domino. Cras quodcunq; opeſ
randũ eſt, facite: & quæ coquenda ſunt,
coquite: quicquid autem reliquũ fuerit,
reponite vſq; in mane. Feceruntq́ ita vt
præceperat Moyſes, & non cõputruit, F
neq; vermis inuentus eſt in eo. Dixitq́
Moyſes. Comedite illud hodie, quia
ſabbatum eſt domino, non inuenietur
hodie in agro. Sex diebus colligite, in
die autem ſeptimo ſabbatũ eſt domini,
idcirco non inuenietur. Venitq́ ſeptima
dies, & egreſsi de populo vt colligerẽt,
non inuenerunt. Dixit autem dominus
ad Moyſen. Vſquequo non vultis cuſto
dire mandata mea, & legem meam? Vi
dete quod dominus dederit vobis ſabſ
batum, & propter hoc die ſexta tribuit
vobis cibos duplices. Maneat vnuſquiſ
que apud ſemetipſum, & nullus egreſ G
diatur de loco ſuo die ſeptimo, & ſabſ

batizabit populus die ſeptimo. Appel-
lauitq́ꝫ domus Iſrael nomen eius man,
quod erat quaſi ſemen coriãdri album,
guſtusq́ꝫ eius, quaſi ſimilæ cum melle.
Dixit autẽ Moyſes. Iſte eſt ſermo quem
præcepit dominus, Imple gomor ex eo,
& cuſtodiatur in futuras retro genera-
tiones, vt nouerint panẽ quo alui vos in
ſolitudine, quando eduċti eſtis de terra
Aegypti. Dixitq́ꝫ Moyſes ad Aaron. Su-
me vas vnũ, & mitte ibi man, quãtum
poteſt capere gomor, & repone corã do
mino ad ſeruandum in generationes ve
ſtras, ſicut præcepit dominus Moyſi. Po
ſuitq́ꝫ illud Aaron in tabernaculo reſer- Nee.9.d
uandum. Filŋ autem Iſrael comederunt Iudith.5.e
man quadraginta annis, donec venirẽt
in terrã habitabilẽ. Hoc cibo aliti ſunt,
vſquequo tãgerent fines terræ Chanaã.
Gomor autem decima pars eſt ephi.

Aqua petræ refocillati Iſraelitæ cũ Ama-
lecitis arma conferunt.

CAPVT XVII.

A IGitur profecta omnis multitudo fi-
liorũ Iſrael de deſerto Sin, per man
ſiones ſuas, iuxta ſermonem domi-
ni, caſtrametati ſunt in Raphidim, vbi
non erat aqua ad bibendum populo.

Qui iurgatus cõtra Moyſen,ait.Da no-
bis aquam,vt bibamus.Quibus reſpon
dit Moyſes.Quid iurgamini cõtra me?
cur tentatis dominũ?Sitiuit ergo ibi po
pulus præ aquæ penuria, & murmura- B
uit contra Moyſen,dicẽs.Cur feciſti nos
Num.10.a exire de Aegypto,vt occideres nos,& li
beros noſtros,ac iumẽta ſiti?Clamauit
autem Moyſes ad dominũ,dicẽs.Quid
faciam populo huic?adhuc paululũ, &
lapidabit me.Et ait dominus ad Moy-
ſen.Antecede populũ, & ſume tecũ de
ſenioribus Iſrael,& virgam qua percuſ
ſiſti fluuium,tolle in manu tua,& vade:
en ego ſtabo coram te,ibi ſupra petram
Oreb, percutiesq́; petram, & exibit ex
Pſal.77.b ea aqua,vt bibat populus.Fecit Moyſes
& 80.b ita coram ſenioribus Iſrael. Et vocauit
1.Cor.10.a nomen loci illius Tentatio,propter iur-
gium filiorum Iſrael, & quia tentaue-
runt dominũ, dicentes,Eſt'ne dominus C
in nobis,an non? Venit autẽ Amalech,
& pugnabat cõtra Iſrael in Raphidim.
Iudit. 4. d Dixitq́; Moyſes ad Ioſue. Elige viros,
Sapiẽ.11. a et egreſſus pugna contra Amalech cras.
Deut.25.d Ego ſtabo in vertice collis, habens vir-
gam Dei in manu mea. Fecit Ioſue vt
locutus erat Moyſes, & pugnauit con-

tra Amalech. Moyſes autem, & Aaron, & Hur aſcenderunt ſuper verticem colliſ. Cumq́; leuaret Moyſes manus, vincebat Iſrael: ſin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalech. Manus autē Moyſi erant graues. Sumentes igitur lapidem, poſuerūt ſubter eū, in quo ſedit.
D Aarō autem, & Hur ſuſtentabāt manus eius ex vtraq; parte. Et factū eſt vt manus ipſius non laſſarentur, vſq; ad occaſum ſolis. Fugauitq́; Ioſue Amalech, & populū eius in ore gladij. Dixit autē dominus ad Moyſen. Scribe hoc ob monumentum in libro, & trade auribus Ioſue. Delebo enim memoriā Amalech ſub cælo. Aedificauitq́; Moyſes altare, et vocauit nomen eius, Dominus exaltatio mea, dicens. Quia manus ſolius domini, & bellum Dei erit contra Amalech, à generatione in generationem.

Ietro Moyſen generum inuiſit, ſuadetq́; vt ſui oneris partē in commilitones reijciat.

CAPVT XVIII.

A CVmq́; audiſſet Ietro ſacerdos Madiā, cognatus Moyſi omnia quæ fecerat dominus Moyſi, & Iſrael, populo ſuo, quod eduxiſſet dominus Iſrael de Aegypto, tulit Sepho-

rā vxorem Moyſi, quam remiſerat, &
duos filios eius: quorum vnus vocaba-
tur Gerſan, dicente patre, Aduena fui in
terra aliena. alter vero Eliezer, Deus
enim, ait, patris mei adiutor meus, &
eruit me de gladio Pharaonis. Venit er-
go Ietro cognatus Moyſi, & filij eius, et
vxor eius ad Moyſen in deſertum, vbi
erat caſtrametatus iuxta montem Dei,
& mandauit Moyſi, dicens. Ego Ietro
cognatus tuus venio ad te, & vxor tua,
& duo filij tui cum ea. Qui egreſſus in
occurſum cognati ſui, adorauit, & oſcu-
latus eſt eum. Salutaueruntq; ſe mutuo B
verbis pacificis. Cumq; intraſſet taber-
naculum, narrauit Moyſes cognato ſuo
cuncta quæ fecerat dominus Pharaoni
& Aegyptijs propter Iſrael, vniuer-
ſumq; laborem qui accidiſſet eis in iti-
nere, & quòd liberauerat eos dominus.
Lætatusq; eſt Ietro ſuper omnibus bo-
nis quæ fecerat dominus Iſraeli, eo
quòd eruiſſet eum de manu Aegyptio-
rum: & ait. benedictus dominus qui li-
berauit vos de manu Aegyptiorum, &
de manu Pharaonis, qui eruit populū
ſuum de manu Aegypti. Nunc cognoui
quia magnus dñs ſuper omnes Deos, eo

quòd ſuperbe egerint contra illos. Obtulit ergo Ietro cognatus Moyſi holocauſta & hoſtias domino. Veneruntq́ Aaron & omnes ſeniores filiorum Iſrael, vt comederent panem cum eo coram domino. Altera autẽ die ſedit Moyſes vt iudicaret populum, qui aſsiſtebat
C Moyſi à mane vſq; ad veſperam. Quòd cum vidiſſet cognatus eius omnia ſcilicet quæ agebat in populo, ait. Quid eſt quod facis in plebe? Cur ſolus ſedes, & omnis populus prẹſtolatur de mane vſque ad veſperam? Cui reſpondit Moyſes. Venit ad me populus quærens ſententiam dei. Cumq́ accíderit èis aliqua diſceptatio, veniunt ad me vt iudicem inter eos, & oſtendam præcepta dei, & leges eius. At ille, Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore cõſumeris & tu, & populus iſte qui tecum eſt. vltra vires tuas eſt negotium, ſolus illud nõ poteris ſuſtinere: ſed audi verba mea atque conſilia, & erit dominus tecum. Eſto tu Deut. 1. b
populo in his quæ ad deum pertinẽt, vt referas quæ dicuntur, ad eum: oſtendaſque populo ceremonias & ritum colendi, viamq́ per quã ingredi debeant,
D & opus quod facere debeant. Prouide

autem de omni plebe viros ſapientes & D
timentes Deum, in quibus ſit veritas, &
qui oderint auaritiam: & conſtitue ex
eis tribunos & centuriones, & quinqua-
genarios, & decanos, qui iudicent popu
lum omni tempore. Quicquid autem
maius fuerit, referant ad te, & ipſi mino
ra tantummodo iudicent, leuiusq́; ſit ti-
bi, partito in alios onere. Si hoc feceris,
implebis imperium domini, & præce-
pta eius poteris ſuſtentare, & omnis hic
populus reuertetur ad loca ſua cum pa-
ce. Quibus auditis, Moyſes fecit omnia
quæ ille ſuggeſſerat. Et electis viris ſtre-
nuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos prin
cipes populi, tribunos, & centuriones, et
quinquagenarios, & decanos, qui iudi-
carent plebem domini omni tempore.
Quicquid autē grauius erat, referebant
ad eum, faciliora tantūmodo iudicātes.
Dimiſitq́; cognatum ſuum: qui reuer-
ſus abijt in terram ſuam.

Tertio menſe ad montē Sinai perueniunt: illic multa Deus profert Moyſi, quæ ipſe dehinc populo promulgat.

CAPVT XIX.

MEnſe tertio egreſsionis Iſrael de A
terra Aegypti, in die hac venerūt

in ſolitudinem Sinai. Nam profecti de Num.33.c
Raphidim, & peruenientes vſq; in deſertum Sinai, caſtrametati ſunt in eodẽ loco, ibiq; Iſrael fixit tentoria è regione montis. Moyſes autem aſcendit in montem ad Deum. Vocauitq; eum dominus Actu.7.c
de monte, & ait, Hæc dices domui Iacob, & annuntiabis filijs Iſrael, Voſipſi vidiſtis quæ fecerim Aegyptijs, quomodo portauerim vos ſuper alas aquilarũ, & aſſumpſerim mihi. Si ergo audieritis vocem meam, & cuſtodieritis pactũ Deut.29.a
meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis (mea eſt enim omnis terra) & vos eritis mihi in regnũ ſacerdotale, & gens ſancta. Hæc ſunt verba quæ loqueris ad filios Iſrael. Venit Moyſes & 1.Pet.2.b
conuocatis maioribus natu populi, expoſuit omnes ſermones quos mandauerat dominus. Reſponditq; omnis populus ſimul, Cuncta quæ locutus eſt dominus, faciemus. Cumq; retuliſſet Moyſes verba populi ad dominum, ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, vt audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nuntiauit ergo Moyſes verba populi ad dominum. Qui dixit ei, Vade ad po-

pulum, & ſanctifica illos hodie & cras, lauent'q; veſtimenta ſua, & ſint parati in diem tertium. in die enim tertia deſcendet dominus coram omni plebe ſuper montem Sinai. Conſtitues'q; terminos populo per circumitum, & dices ad eos. Cauete ne aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius: omnis qui
Heb.12.c tetigerit montem, morte morietur. Manus non tanget eum: ſed lapidibus opprimetur, aut confodietur iaculis: ſiue iumentum fuerit ſiue homo, non viuet. C
Cum cœperit clangere buccina, tunc aſcendant in montem. Deſcendit'q; Moyſes de monte ad populum. & ſanctificauit eũ. Cum'q; lauiſſent veſtimenta ſua, ait ad eos. Eſtote parati in diem tertiũ, & ne appropinquetis vxoribus veſtris. Iam'q; aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, & ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes denſiſsima operire montem. Clangor'q; buccinæ vehementius perſtrepebat, & timuit populus qui erat in caſtris. Cũque eduxiſſet eos Moyſes in occurſum dei de loco caſtrorum, ſteterunt ad radi-
Deut. 4.b ces montis. Totus autem mons Sinai fumabat, eo ꝙ deſcendiſſet dominus

deus ſuper eum in igne, & aſcenderet fumus ex eo quaſi de fornace. Erátque omnis mons terribilis, & ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in maius, & pro
D lixius tendebatur. Moyſes loquebatur, & dominus reſpõdebat ei. Deſcenditq́; dominus ſuper montem Sinai in ipſo montis vertice, & vocauit Moyſen in cacumen eius. Quò cum aſcendiſſet, dixit ad eum. Deſcende & conteſtare populum, ne forte velit tranſcendere terminos ad videndum dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum, ſanctificentur ne percutiat eos. Dixitq́; Moyſes ad dominum. Non poterit vulgus aſcẽdere in montem Sinai: tu enim teſtificatus es & iuſsiſti, dicens, Pone terminos circa montem & ſanctifica illum. Cui ait dominus. Vade, deſcende: aſcendesq́; tu, & Aaron tecum. Sacerdotes autem & populus non tranſeant terminos, nec aſcendant ad dominum, ne forte interficiat illos. Deſcenditq́; Moyſes ad populum, & omnia narrauit eis.

Legum tabulas binas tradit Moyſi Deus.

CAPVT XX.

Deute.5.a LOcutusq́ʒ eſt dominus cũctos ſer A
mones hos, Ego ſum dominus
Deus tuus, qui eduxi te de terra
Pſal.80.c Aegypti de domo ſeruitutis. Non habe
Leui. 26.a bis Deos alienos coram me. Non facies
Deute.5. a tibi ſculptile neqʒ omnem ſimilitudi-
Pſal.96. b nem quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in
terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in
aquis ſub terra. non adorabis ea, neqʒ
coles. Ego ſum dominus Deus tuus for
tis zelotes, viſitãs iniquitatem patrum
in filios, in tertiam & quartam genera-
tionem eorum qui oderunt me, & fa- B
ciens miſericordiã in millia his qui dili
gunt me, & cuſtodiunt præcepta mea.
Deute.5. b Non aſſumes nomen domini Dei tui in
Leuit.19.c vanum. Nec enim habebit inſontem do
Matth.5. e minus eum, qui aſſumpſerit nomen do
Ezec.20.b mini Dei ſui fruſtra Memento vt diem
Deute.5. b ſabbati ſanctifices. Sex diebus operabe-
ris, & facies omnia opera tua. Septimo
autem die ſabbatum domini Dei tui
eſt. non facies omne opus in eo, tu & fi-
lius tuus & filia tua, ſeruus tuus & an-
cilla tua, iumentum tuum & aduena,
Gene.2.a qui eſt intra portas tuas. Sex enim die-
bus fecit Deus cælum & terram & ma
re, &

re,& omnia quę in eis ſunt,& requieuit
die ſeptimo. Idcirco benedixit domi-
nus diei ſabbati, & ſanctificauit eum.
C Honora patrem tuum & matrem tuã, Deut.5. b
vt ſis longæuus ſuper terram, quam do Matt.15.a
minus deus tuus dabit tibi. Non occi- Epheſ.6. a
des. Non mœchaberis. Non furtum fa- Matt.5.c d
cies. Non loquéris cõtra proximum tuũ
falſum teſtimonium. Non concupiſces
domum proximi tui. Nec deſiderabis Rom.7. b
vxorem eius, non ſeruum, nõ ancillam, & 13.c
non bouem, nõ aſinum, nec omnia quæ
illius ſunt. Cunctus autem populus vi- Heb.12.e
debat voces & lampades, & ſonitũ buc
cinæ, montemq́; fumantem: & perterri-
ti ac pauore concuſſi, ſteterunt procul, di
centes Moyſi. Loquere tu nobis, & au-
diemus: non loquatur nobis dominus, Deut.18. c
ne forte moriamur. Et ait Moyſes ad po
pulum. Nolite timere, vt enim proba-
ret vos venit deus, & vt terror illius eſſet
D in vobis & nõ peccaretis. Stetitq́; popu
lus de longe. Moyſes autem acceſſit ad
caliginem in qua erat deus. Dixitq́; præ
terea dominus ad Moyſen, Hæc dices fi-
lijs Iſrael, Vos vidiſtis quod de cælo lo-
cutus ſim vobis, Nõ facietis deos argen-
teos, nec deos aureos facietis vobis. Alta-

re de terra facietis mihi, & offeretis ſu-
per eo holocauſta et pacifica veſtra,oues
veſtras & boues in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei. Veniam
ad te,& benedicam tibi. Quòd ſi altare
Deu.27.a lapideum feceris mihi,non ædificabis il
Ioſue.8.f lud de ſectis lapidibus. Si enim leuaue-
ris cultrum tuum ſuper eo, polluetur.
Non aſcẽdes per gradus ad altare meũ,
ne reueletur turpitudo tua.

Traduntur hic & aliæ leges.

CAPVT XXI.

Deut.15.c Hierr.34.c HAec ſunt iudicia quæ propones eis. Si emeris ſeruum Hebræũ, ſex ãnis ſeruiet tibi. In ſeptimo egredietur liber gratis. Cum quali veſte intrauerit,cũ tali exeat, Si habẽs vxorẽ: & vxor egredietur ſimul. ſin autem dominus dederit illi vxorem, & pepe-rerit filios & filias: mulier & liberi eius erunt domini ſui, ipſe vero exibit cum veſtitu ſuo. Quòd ſi dixerit ſeruus, Di-ligo dominum meum & vxorem ac li-beros, non egrediar liber: offerat eum dominus dñs, & applicabitur ad oſtiũ & poſtes,perforabitq́ aurem eius ſubu-la, & erit ei ſeruus in ſeculum. Si quis vendiderit filiam ſuam in famulam,nõ A

egredietur ſicut ancillæ exire conſueue-
runt. Si diſplicuerit oculis domini ſui,
B cui tradita fuerit, dimittet eam. populo
autem alieno vendēdi non habebit po-
teſtatem, ſi ſpreuerit eam. Sin autem fi-
lio ſuo deſponderit eam, iuxta morem
filiarum faciet illi. quòd ſi alterā ei ac-
ceperit, prouidebit puellæ nuptias & ve
ſtimenta, & pretium pudicitiæ non ne-
gabit. Si tria iſta non fecerit, egredietur
gratis abſque pecunia. Qui percuſſerit
hominem volens occidere, morte mo- Leui.24. c
riatur. Qui autem non eſt inſidiatus, ſed
deus illum tradidit in manus eius; con-
ſtituam tibi locū in quo fugere debeat.
Si quis per induſtriam occiderit proxi-
mum ſuū, & per inſidias, ab altari meo
auelles eum vt moriatur. Qui percuſſe-
rit patrem ſuum aut matrem, morte
C moriatur. Qui maledixerit patri ſuo, Leui.20. b
vel matri, morte moriatur. Qui fura- Puer.20.c
tus fuerit hominem, et vendiderit eum, Matt.15. a
conuictus noxæ, morte moriatur. Si ri- Marc.7. b
xati fuerint viri, & percuſſerit alter pro-
ximum ſuum lapide vel pugno, & il-
le mortuus non fuerit, ſed iacuerit in le-
ctulo: ſi ſurrexerit & ambulauerit fo-
ris ſuper baculum ſuum, innocens erit

qui percuſſerit,ita tamen vt operas eius
& impenſas in medicos reſtituat. Qui
percuſſerit ſeruum ſuum, vel ancillam
virga, & mortui fuerint in manibus e=
ius,criminis reus erit. ſinautem vno die
vel duobus ſuperuixerit,non ſubiacebit
pœnæ, quia pecunia illius eſt. Si rixati
fuerint viri, & percuſſerit quis mulierē
prægnantem,& abortiuum quidem fe=
cerit,ſed ipſa vixerit,ſubiacebit damno
quantum maritus mulieris expetierit,
& arbitri iudicauerint. ſinautem mors
eius fuerit ſubſecuta,reddet animā pro
Matth.5.f anima,oculum pro oculo, dentem pro
Leui.24.d dente,manum pro manu,pedem pro pe
Deut.19.d de,aduſtionē pro aduſtione, vulnus pro
vulnere,liuorem pro liuore. Si percuſſe=
rit quiſpiam oculum ſerui ſui aut ancil=
læ,& luſcos eos fecerit, dimittet eos li=
beros pro oculo quem eruit.Dentē quo=
que ſi excuſſerit ſeruo vel ancillæ ſuæ,ſi=
militer dimittet eos liberos.Si bos cor=
nu percuſſerit virum aut mulierem, &
mortui fuerint, lapidibus obruetur,&
non comedentur carnes eius, dominus
quoq; bouis innocens erit.Quòd ſi bos D
cornupeta fuerit ab heri & nudiſtertius,
& conteſtati ſunt dominū eius, nec re-

cluſerit eum,occideritq́ꝫ virum aut mu-
lierem,& bos lapidibus obruetur,& do
minum illius occident. Quòd ſi pretiũ
fuerit ei impoſitũ, dabit pro anima ſua
quicquid fuerit poſtulatus. Filiũ quoq́ꝫ
& filiam ſi cornu percuſſerit,ſimili ſen-
tẽtiæ ſubiacebit. Si ſeruũ ancillamq́ꝫ in-
uaſerit, triginta ſiclos argenti domino
dabit, bos vero lapidibus opprimetur.
Si quis aperuerit ciſternam, & foderit,
& nõ operuerit eam,cecideritq́ꝫ bos aut
aſinus in eam, reddet dominus ciſternæ
pretium iumẽtorum:quod autem mor-
tuum eſt, ipſius erit. Si bos alienus bo-
uem alterius vulnerauerit, & ille mor-
tuus fuerit, vendent bouem viuum, &
diuident pretium,cadauer autem mor-
tui inter ſe diſpertient. ſi autem ſciebat
quòd bos cornupeta eſſet ab heri & nu-
diuſtertius,& non cuſtodiuit eum do-
minus ſuus,reddet bouem pro boue: &
cadauer integrum accipiet.

Pœnæ furti,damni,depoſiti,commodati,
& aliorum.

CAPVT XXII.

A SI quis furatus fuerit bouem aut o-
uem, & occiderit, vel vendiderit,
quinq́ꝫ boues pro vno boue reſti-

tuet,& quatuor oues pro vna oue. Si effringens fur domũ ſiue ſuffodiens fuerit inuẽtus,& accepto vulnere mortuꝰ fuerit,percuſſor nõ erit reus ſanguinis. q𝔡 ſi orto ſole hoc fecerit, homicidiũ perpetrauit,& ipſe morietur. Si nõ habuerit quod pro furto reddat,ipſe venundabitur. ſi inuentũ fuerit apud eũ quod furatus eſt,viuẽs,ſiue bos,ſiue aſinus, ſiue ouis,duplũ reſtituet. Si læſerit quiſpiã agrum vel vineã,& dimiſerit iumentũ ſuũ vt depaſcatur aliena: quicquid optimum habuerit in agro ſuo,vel in vinea, pro damni æſtimatione reſtituet. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas, & cõprehenderit aceruos frugũ,ſiue ſtãtes ſegetes in agris:reddet damnum qui ignem ſuccenderit. Si quis cõmendauerit amico pecuniam aut vas in cuſtodiam , & ab eo qui ſuſceperat, furto ablata fuerint: ſi inuenitur fur, duplum reddet: ſi latet fur,dominus domus applicabitur ad deos, & iurabit quòd non extenderit manum in rem proximi ſui, ad perpetrandam fraudem, tam in boue, quàm in aſino, & oue ac veſtimento, & quicquid damnum inferre poteſt. Ad deos vtriuſque cauſa perueniet; &

ſi illi iudicauerint, duplum reſtituet pro
ximo ſuo. Si quis commendauerit pro
ximo ſuo aſinum, bouem, ouem, & o-
mne iumentum ad cuſtodiam, & mor
tuum fuerit, aut debilitatum, vel captũ
ab hoſtibus, nullusq́; hoc viderit: iuſiu
randum erit in medio quòd non exten-
derit manum ad rem proximi ſui: ſu-
ſcipietq́; dominus iuramentum, & ille Gene. 31. f
reddere non cogetur. quòd ſi furto abla
tum fuerit, reſtituet damnum domino,
ſi comeſtum à beſtia, deferat ad eum
C quod occiſum eſt, & non reſtituet. Qui
à proximo ſuo quicquid horum mu-
tuo poſtulauerit, & debilitatum, aut
mortuum fuerit, domino non præſente
reddere cõpelletur. Quòd ſi impræſen-
tiarum dominus fuerit, nõ reſtituet ma
xime ſi conductum venerat pro merce-
de operis ſui. Si ſeduxerit quis virginẽ,
necdum deſponſatam, dormieritq́; cũ
ea, dotabit eam, & habebit eam vxo-
rem. Si pater virginis dare noluerit, red
det pecuniam iuxta modum dotis, quã
virgines accipere conſueuerunt. Malefi-
cos non patieris viuere. Qui coierit cũ Leui. 19. g
iumento, morte moriatur. Qui immo-
lat dĳs, occidetur, præter domino ſoli.

Aduenam non cõtriſtabis, neq; affliges
Zach.7.c eum. Aduenæ enim & ipſi fuiſtis in ter D
ra Aegypti. Viduæ & pupillo non no-
cebitis: ſi læſeritis eos, vociferabũtur ad
me, & ego audiam clamorem eorũ, &
indignabitur furor meus, percutiamq;
vos gladio, & erunt vxores veſtræ vi-
duæ, & filij veſtri pupilli. Si pecuniam
mutuam dederis populo meo pauperi
qui habitat tecum, non vrgebis eũ qua-
ſi exactor, nec vſuris opprimes. Si pi-
gnus à proximo tuo acceperis veſtimẽ-
tũ, ante ſolis occaſum reddes ei. Ipſum
enim eſt ſolum quo operitur indumen
tum carnis eius, nec habet aliud in quo
dormiat. Si clamauerit ad me, exaudiã
Act.23.a eum; quia miſericors ſum. Dñs non de
trahes, & principi populi tui non male
dices. Decimas, & primitias tuas non
tardabis offerre, primogenitum filiorũ
tuorum dabis mihi. De bobus quoq;,
& ouibus ſimiliter facies: ſeptem die-
bus ſit cum matre ſua, die octaua red-
des illum mihi. Viri ſancti eritis mihi.
Leui.22.b Carnem quæ à beſtijs fuerit prægusta-
eze.44.g ta, non comedetis, ſed projicietis ca-
nibus.

Et hic variæ leges feruntur.

CAPVT XXIII.

A NOn ſuſcipies vocem mendacij,
nec iunges manũ tuam vt pro
impio dicas falſum teſtimo-
nium. Non ſequêris turbã ad faciendũ
malum,nec in iudicio plurimorum ac-
quieſces ſentẽtiæ,vt à vero denies,Pau
peris quoq; non miſereberis in iudicio.
Si occurreris boui inimici tui,aut aſino Deut.22.a
erranti,reduc ad eum.Si videris aſinum
odiẽtis te iacẽre ſub onere, nõ pertranſi
bis,ſed ſubleuabis cum eo. Non decli-
nabis in iudicium pauperis. Mendaciũ
fugies. Inſontem & iuſtum non occi- Dañ.13.
des, quia auerſor impium.Nec accipies
munera, quæ etiam excæcant pruden- Deu.16.d
tes,& ſubuertunt verba iuſtorum. Per- Eccle.20.d
egrino moleſtus nõ eris,ſcitis enim ad-
uenarum animas,quia et ipſi peregrini
fuiſtis in terra Aegypti. Sex annis ſemi Geñ.46.a
nabis terram tuam,& congregabis fru
B ges eius. Anno autem ſeptimo dimit-
tes eã,et requieſcere facies,vt comedãt
pauperes populi tui, & quicquid reli-
quum fuerit,edant beſtiæ agri. Ita fa-
cies in vinea, & in oliueto tuo. ſex die-
bus operaberis: ſeptima die ceſſabis,vt
requieſcat bos & aſinus tuus,& refrige-

retur fili⁹ ancilię tuę, et aduena. Omnia
quæ dixi vobis cuſtodite, & per nomẽ
externorũ deorum nõ iurabitis, neq; au
dietur ex ore veſtro. Tribus vicibus per
ſingulos annos mihi feſta celebrabitis.
Solennitatẽ quoq; azymorũ cuſtodies.
Septem diebus comedes azyma, ſicut
præcepi tibi tempore menſis nouorum
quando egreſſus es de Aegypto. Nõ ap
Infr. 34. c parebis in cõſpectu meo vacuus. Et ſo-
deut. 16. d lennitatẽ menſis primitiuorum operis
eccl. 35. a tui, quæcunq; ſeminaueris in agro. So-
lennitatẽ quoq; in exitu anni, quando
congregaueris omnes fruges tuas de a-
gro. Ter in anno apparebit omne ma- C
ſculinum tuũ coram domino Deo tuo.
Non immolabis ſuper fermẽto ſangui-
nem victimæ tuæ, nec remanebit adeps
ſolennitatis meæ vſq; mane. Primitias
Deut. 14. c frugum terræ tuæ deferes in domũ do-
mini Dei tui. Nõ coques hœdum in la-
Infr. 34. d cte matris ſuæ. Ecce ego mittã angelũ
Deut. 14. c meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in
via, & introducat in locum quem præ-
paraui, obſerua eũ, & audi vocem eius,
nec contemnendũ putes, quia nõ dimit-
tet cum peccaueris, & eſt nomẽ meum
in illo. quod ſi audieris vocem eius, &

feceris omnia quæ loquor, inimicus ero
inimicis tuis, & affligam affligentes te,
præcedetq́ te angelus meus, & introdu Infra. 33. a
cet te ad Amorrhæum, & Ethæum, & Ioſue. 24. c
Pherezæũ, Chananæumq́, & Euæũ, Deut. 7. c
& Iebuſæum, quos ego conteram. Non
adorabis deos eorum, nec coles eos. Nõ
facies opera eorum, ſed deſtrues eos, &
D confringes ſtatuas eorũ, ſeruietisq́ do-
mino Deo veſtro, vt benedicam pani-
bus tuis, & aquis, & auferam infirmita
tem de medio tui. Non erit infœcunda, Deut. 7. a
nec ſterilis in terra tua. Numerum die-
rum tuorum implebo. Terrorem meũ
mittam in præcurſum tuum, & oc-
cîdam omnem populum, ad quem in-
grediêris: cunctorumq́ inimicorum
tuorum coram te terga vertam, emit-
tens crabrones pri⁹, qui fugabũt Euæũ,
& Chananæum, & Ethæum, antequã
introeas. Non eĳciam eos à facie tua an
no vno, ne terra in ſolitudinem redi-
gatur, & creſcant contra te beſtiæ. Pau
latim expellam eos de conſpectu tuo,
donec augearis, & poſsideas terram.
Ponam autem terminos tuos à mari
rubro vſq́ ad mare Palæſtinorum, &
à deſerto vſque ad fluuium. Tradam

in manibus veſtris habitatores terræ, et
eĳciam eos de conſpectu veſtro. Non
inibis cum eis fœdus, nec cum dĳs eo-
Deut.7.a rum. Non habitent in terra tua, ne forte
Infra.34.b peccare te faciant in me, ſi ſeruieris dĳs
eorum: quod tibi certe erit in ſcādalum.

Anacephalæoſis capitis 19. Et de libro ac ſanguine fœderis.

CAPVT XXIIII.

MOyſi quoq; dixit. Aſcende ad A
dominum tu & Aarō Nadab
& Abiu, & ſeptuaginta ſenes
ex Iſrael, & adorabitis procul. ſolusq;
Moyſes aſcendet ad dominū, & illi nō
appropinquabunt: nec populus aſcēdet
cum eo. Venit ergo Moyſes, & narrauit
plebi omnia verba domini, atque iudi-
cia. Reſponditq; cunctus populus vna
voce, Omnia verba domini, quæ locu-
tus eſt, faciemus. Scripſit autem Moy
ſes vniuerſos ſermones domini, & ma-
ne conſurgens ædificauit altare domi-
no ad radices montis, & duodecim ti-
tulos per duodecim tribus Iſrael. Mi-
ſitq; iuuenes, de filĳs Iſrael, & obtulerūt B
holocauſta, immolaueruntq; victimas
pacificas domino vitulos duodecim.
Tulit itaque Moyſes dimidiam partē

ſanguinis, & miſit in crateras:partem
autem reſiduã fudit ſuper altare. Aſſu-
mensq́ volumen fœderis,legit audien-
te populo. Qui dixerunt,Omnia quæ
locutus eſt dominus faciemus, & eri-
mus obedientes. Ille vero, ſumptum
ſanguinem reſperſit in populum,et ait.
C Hic eſt ſanguis fœderis, quod pepigit Hebr.9.e
dominus vobiſcum ſuper cũctis ſermo
nibus his. Aſcenderuntq́ Moyſes &
Aaron,Nadab & Abiu, & ſeptuaginta
de ſenioribus Iſrael: & viderũt Deum
Iſrael:ſub pedibus eius quaſi opus lapi-
dis ſaphyrini,& quaſi cælum cum ſere
num eſt. Nec ſuper eos qui procul receſ-
ſerant de filijs Iſrael miſit manum ſuã.
Videruntq́ Deum,& comederũt,ac bi-
berant.Dixit autem dominus ad Moy
ſen.Aſcende ad me in montem, & eſto
ibi, daboq́ tibi tabulas lapideas, & le-
gem,ac mandata quæ ſcripſi, vt doceas
filios Iſrael. Surrexerunt Moyſes,& Io
ſue miniſter eius:aſcẽdensq́ Moyſes in
D montem Dei,ſenioribus ait. Expectate
hic, donec reuertamur ad vos. habetis
Aaron,& Hur vobiſcum:ſi quid natum
fuerit quęſtionis,referetis ad eos.Cúm-
que aſcendiſſet Moyſes, operuit nubes

montem, & habitauit gloria domini ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus: ſeptimo autem die vocauit eum dominus de medio caliginis. Erat autem ſpecies gloriꝯ domini, quaſi ignis ardēs ſuper verticem mōtis in cōſpectu filiorum Iſrael. Ingreſſusq; Moyſes mediū nebulæ, aſcendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

Sanctuarium & eius ſupellectilem ſibi cōfici iubet Deus.

CAPVT XXV.

Locutusq; eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael, vt tollant mihi primitias, ab omni homine qui offert vltroneus, accipietis eas. Hæc ſunt autem quæ accipere debetis, aurum, & argentū, & æs, hyacinthum & purpuram, coccumq; bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum, et pelles arietum rubricatas, pellesq; hyacinthinas, & ligna ſethim, oleū ad luminaria concinnanda, aromata in vnguentū, et thymiamata boni odoris, lapides onychinos, & gemmas ad ornādum ephot, ac rationale. Facientq; mihi ſanctuariū, et habitabo in medio eo- A

rum,iuxta omnē ſimilitudinem taber-
naculi,quod oſtēdam tibi, & omnium
vaſorū in cultū eius. ſicq́ facietis illud, Heb.9.a
Arcā de lignis ſethim cōpingite,cuius
longitudo habeat duos & ſemis cubi-
tos, latitudo cubitum & dimidium,
altitudo cubitum ſimiliter ac ſemiſ-
ſem,& deaurabis eam auro mundiſsi-
B mo intus & foris. Facies q́ ſupra coro-
nam auream per circumitū:& quatuor
circulos aureos, quos pones ꝑ quatuor
arcæ angulos. duo circuli ſint in latere
vno,& duo in altero. Facies quoq́ ve-
ctes de lignis ſethim,& operies eos au-
ro. Induces q́ per circulos qui ſunt in ar
cę laterib⁹, vt portetur in eis,q̃ ſemper
erunt in circulis,nec vnquam extrahen-
tur ab eis. Pones q́ in arca teſtificatio-
nem quam dabo tibi. Facies & propi-
tiatorium de auro mundiſsimo, duos
cubitos & dimidium tenebit longitu-
do eius,& cubitum ac ſemiſſem latitu-
do. Duos quoq́ Cherubin aureos, &
productiles facies ex vtraq́ parte oracu
li, Cherub vnus ſit in latere vno, & al-
ter in altero. vtrunq́ latus propitiato-
rij tegant expandentes alas, & operien-
tes oraculū,reſpiciant q́ ſe mutuo verſis

vultibus in propitiatoriũ quo operien-
da eſt arca: in qua pones teſtimonium
quod dabo tibi. Inde præcipiam & lo-
quar ad te ſupra, ac de medio duorum
Cherubin, qui erunt ſuper arcam teſti-
monij, cunctaq; mandabo per te filijs Iſ
rael. Facies & mẽſam de lignis ſethim C
habentem duos cubitos longitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudi
ne cubitum ac ſemiſſem, & inaurabis
eam auro puriſsimo. Faciesq; illi labiũ
aureũ per circuitum, & ipſi labio co-
ronam interraſilem altã quatuor digi-
tis, et ſuper illam alterã coronam aureo
lam. Quatuor quoque circulos aureos
præparabis, & pones eos in quatuor an
gulis eiuſdem menſæ per ſingulos pe-
des. Subter coronam erũt circuli aurei,
vt mittãtur vectes per eos, et poſsit mẽ-
ſa portari. Ipſos quoq; vectes facies de
lignis ſethim, & circundabis auro ad
ſubuehendam menſam, Parabis & ace
tabula, ac phialas, thuribula, & cya-
thos, in quibus offerenda ſunt libami-
na, ex auro puriſsimo: & pones ſuper
menſam panes propoſitionis in cõſpe-
ctu meo ſemper. Facies & candelabrũ
ductile de auro mũdiſsimo, haſtile eiꝰ,
& cala

& calamos,ſcyphos & ſphærulas,ac li-
D lia ex ipſo procedentia. Sex calami egre
dientur de lateribus, tres ex vno latere,
et tres ex altero. Tres ſcyphi quaſi in nu
cis modũ per calamos ſingulos,ſphæru
læq́ ſimul,& lilia,& tres ſimiliter ſcy-
phi inſtar nucis in calamo altero,ſphæ-
rulæq́ ſimul & lilia. hoc erit opus ſex
calamorũ,qui producendi ſunt de haſti
li. In ipſo autẽ candelabro erũt quatuor
ſcyphi in nucis modũ ſphærulæq́ per
ſingulos & lilia. Sphærulæ ſub duobus
calamis per tria loca. qui ſimul ſex fiũt
procedentes de haſtili vno. Et ſphærulæ
igitur & calami ex ipſo erunt vniuerſa
ductilia de auro puriſsimo. Facies & lu
cernas ſeptẽ,& pones eas ſuper candela-
brũ,vt luceant ex aduerſo. Emunctoria
quoq; & vbi quæ emuncta ſunt extin-
guãtur,fiant de auro puriſsimo. Omne
pondus candelabri cum vniuerſis vaſis
ſuis habebit talentum auri puriſsimi.
Inſpice,& fac ſecũdum exemplar quod Heb.8.b
tibi in monte monſtratum eſt. Actu.7.f

Tabernaculi eiusq́ partium deſcriptio.

CAPVT XXVI.

A TAbernaculumvero ita fiet, Decem
cortinas de byſſo retorta, & hya-

cintho,ac purpura, coccoq́; bis tincto, variatas opere plumario facies. Lõgitu do cortinæ vnius habebit vigintiocto cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Vnius menſuræ fient vniuerſa tentoria. Quinque cortinæ ſibi iungentur mutuo, & aliæ quinque nexu ſimili cohærebunt. Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſummitatibus facies cortinarum, vt poſsint inuicẽ copulari. Quin- B
quagenas anſulas cortina habebit in vtraq; parte, ita inſertas, vt anſa contra anſam veniat, & altera alteri poſsit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos, quibus cortinarum vela iungenda ſunt, vt vnum tabernaculum fiat, Facies & ſaga cilicina vndecim, ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo ſagi vnius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor: æqua erit menſura ſagorum omniũ. E quibus quinq; iunges ſeorſum, & ſex ſibi mutuo copulabis, ita vt ſextum ſagum in fronte tecti duplices. Facies & quinquaginta anſas C
in ora ſagi vnius, vt coniungi cum altero queat: & quinquaginta anſas in ora ſagi alterius, vt cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas æneas

quibus iungantur anſæ, vt vnum ex o-
mnibus operimentum fiat. Quod au-
tem ſuperfuerit in ſagis quæ parantur
tecto, id eſt vnũ ſagum quod amplius
eſt, ex medietate eius operies poſterio-
ra tabernaculi, & cubitus ex vna parte
pendebit, & alter ex altera qui plus eſt
in ſagorum longitudine, vtrunq; latus
tabernaculi protegens. Facies & operi-
mẽtum aliud tecto de pellibus arietum
rubricatis. Et ſuper hoc rurſum aliud
operimentũ de hyacinthinis pellibus.
D Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de
lignis ſethim, quæ ſingulæ denos cubi-
tos in longitudine habeant, & in latitu-
dine ſingulos ac ſemiſſem. In lateribus
tabulæ duæ incaſtraturæ fient, quibus
tabula alteri tabulæ connectatur: atque
in hunc modum cunctæ tabulæ para-
bantur. Quarum viginti erunt in la-
tere meridiano quod vergit ad au-
ſtrum, quibus quadraginta baſes argen-
teas fundes, vt binæ baſes ſingulis ta-
bulis per duos angulos ſubijciantur.
In latere quoque ſecundo tabernaculi
quod vergit ad aquilonẽ, viginti tabu-
læ erunt, quadraginta habentes baſes
argenteas, binæ baſes ſingulis tabulis

ſupponentur. Ad occidẽtalem vero pla-
gam tabernaculi facies ſex tabulas, &
rurſum alias duas quæ in angulis eri-
gantur poſt tergũ tabernaculi. Eruntq́;
ſibi coniunctæ à deorſum vſq; ſurſum,
& vna omnes compago retinebit. Dua-
bus quoq; tabulis quæ in angulis ponẽ-
dæ ſunt, ſimilis iunctura ſeruabitur. Et
erunt ſimul tabulæ octo, baſes earũ ar-
genteæ ſedecim, duabus baſibus per
vnam tabulam ſupputatis. Facies & ve-
ctes de lignis ſethim quinq; ad conti-
nendas tabulas in vno latere tabernacu-
li: & quinq; alios in altero, & eiuſdem
numeri ad occidentalem plagam, qui
mittentur per medias tabulas à ſum-
mo vſq; ad ſummum. Ipſas quoq; ta- F
bulas deaurabis, & fundes in eis annu-
los aureos per quos vectes tabulata con
tineant, quos operies laminis aureis. Et
eriges tabernaculum iuxta exemplar
quod tibi in monte monſtratum eſt. Fa-
cies & velum de hyacintho & purpu-
ra, coccoq́; bis tincto & byſſo retorta o-
pere plumario & pulchra varietate con
textum: quod appẽdes ante quatuor co-
lumnas de lignis ſethim, quæ ipſæ qui-
dem deauratæ erũt, & habebunt capita

C aurea,ſed baſes,argenteas. Inſeretur autem velum per circulos,intra quod pones arcam teſtimonij, quo & ſanctuarium & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur. Pones & propitiatoriū ſuper arcam teſtimonij in ſanctaſanctorum, menſamq́ extra velum, & contra menſam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mēſa enim ſtabit in parte aquilonis. Facies & tentoriū in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura coccoq́ bis tincto, & byſſo retorta opere plumarij, & quinq columnas deaurabis lignorum ſethim, ante quas ducetur tentorium,quarum erunt capita aurea & baſes æneæ.

Et hic tabernaculi quædam partes ac altare deliniantur.

CAPVT XXVII.

A FAcies & altare de lignis ſethim, quod habebit quinq cubitos in longitudine,& totidē in latitudine,id eſt quadrū, & tres cubitos in altitudine. Cornua autē per quatuor angulos ex ipſo erūt,& operies illud ære. Faciesq́ invſus eius lebetes ad ſuſcipiēdos cineres,& forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula. Omnia vaſa ex ære

fabricabis. Craticulamq́ in modum re-
tis æneam, per cuius quatuor angulos
erunt quatuor annuli ænei, quos pones
ſubter arulā altaris. eritq́ craticula vſq;
ad altaris medium. Facies & vectes al-
taris de lignis ſethim duos, quos ope-
ries laminis æneis, & induces per circu-
los, erūtq́ ex vtroq; latere altaris ad por
tandum. Non ſolidum, ſed inane & ca- B
uum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in
monte mōſtratum eſt. Facies & atrium
tabernaculi, in cuius auſtrali plaga con-
tra meridiem erunt tentoria de byſſo re
torta. Centum cubitos vnum latus te-
nebit in longitudine, & colūnas viginti
cum baſibus totidem æneis, quæ capita
cum cælaturis ſuis habebunt argentea.
Similiter & in latere aquilonis per lon-
gum erūt tentoria centum cubitorum,
colūnæ viginti, & baſes æneæ eiuſdem
numeri, & capita earum cum cælaturis
ſuis argentea. In latitudine vero atrij
quod reſpicit ad occidentem erunt ten-
toria per quinquaginta cubitos, & co-
lumnæ decem, baſesq́ totidem. In ea C
quoque atrij latitudine quæ reſpicit ad
orientem, quinquaginta cubiti erunt, in
quibus quindecim cubitorum tentoria

lateri vno deputabuntur, columnæq́ꝫ
tres & baſes totidem:& in latere altero
erunt tentoria,cubitos obtinentia quin-
decim,columnæ tres & baſes totidem.
In introitu vero atrĳ fiet tentorium cu-
bitorum viginti ex hyacintho & pur-
pura,coccoq́ꝫ bis tincto, & byſſo retor-
ta opere plumarĳ. Columnas habebit
quatuor,cum baſibus totidem. Omnes
columnæ atrĳ per circumitum veſtitæ
erunt argenteis laminis, capitibus ar-
D genteis,& baſibus æneis. In longitudi-
ne occupabit atrium cubitos centum,in
latitudine quinquaginta,altitudo quin-
que cubitorum erit,fietq́ꝫ de byſſo retor
ta,& habebit baſes æneas. Cuncta vaſa
tabernaculi in omnes vſus & ceremo-
nias tam paxillos eius quàm atrĳ ex ęre
facies.Præcipe filĳs Iſrael vt afferant ti-
bi oleum de arboribus oliuarum puriſ-
ſimum, piloq́ꝫ contuſum vt ardeat lu-
cerna ſemper in tabernaculo teſtimonĳ
extra velum quod appenſum eſt teſti-
monio, & collocabunt eam Aaron &
filĳ eius,vt vſqꝫ mane luceat coram do-
mino. Perpetuus erit cultus per ſucceſ-
ſiones eorum coram filĳs Iſrael.

Cultus ſacerdotalis deſcriptio.

CAPVT XXVIII.

APplica quoq; ad te Aaron fra= A
trem tuũ cum filijs ſuis de me=
dio filiorum Iſrael,vt ſacerdo=
tio fungantur mihi Aaron, Nadab &
Abiu,Eleazar,& Ithamar: facies'q; ve=
ſtem ſanctam Aaron fratri tuo in glo=
riam & decôrem.Et loquêris cunctis ſa
piētibus corde,quos repleui ſpiritu pru=
dentiæ, vt faciant veſtes Aaron in qui=
bus ſanctificatus miniſtret mihi. Hæc
autem erunt veſtimenta quæ facient,
Rationale & ſuperhumerale, tunicam
& lineam ſtrictã, cidarim & baltheũ.
Facient veſtimenta ſancta fratri tuo
Aarõ & filijs eius vt ſacerdotio fungan=
tur mihi.Accipient'q; aurum & hyacin
thum & purpuram, coccum'q; bis tin=
ctum & byſſum. Facient autem ſuper= B
humerale de auro & hyacintho & pur=
pura,cocco'q; bis tincto, & byſſo retor=
ta opere polymito. Duas oras iunctas
habebit in vtroque latere ſummitatum
vt in vnum redeant.Ipſa quoque textu=
ra & cuncta operis varietas erit ex au=
ro & hyacintho & purpura cocco'q;
bis tincto,et byſſo retorta.Sumes'q; du=
os lapides onychinos, & ſculpes in eis

nomina filiorum Iſrael, ſex nomina in
lapide vno, & ſex reliqua in altero, iu-
xta ordinem natiuitatis eorum. Opere
ſculptoris & cælatura gēmarū, ſculpes
eos nominibus filiorum Iſrael, incluſos
auro atq; circūdatos: & pones in vtroq;
latere ſuperhumeralis, memoriale filiȷ̄s
Iſrael. Portabitq; Aarō nomina eorum
coram domino ſuper vtrumque hume-
C rum, ob recordationem. Facies & vnci-
nos ex auro, & duas catenulas auri pu-
riſsimi ſibi inuicem cohærentes, quas
inſeres vncinis. Rationale quoq; iudicȷ̄
facies opere polymito iuxta texturam
ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, &
purpura, coccoq; bis tincto, & byſſo re-
torta. quadrangulū erit & duplex. men
ſuram palmi habebit tam in longitu-
dine quàm in latitudine, ponesq; in eo
quatuor ordines lapidum. In primo ver
ſu erit lapis ſardius, & topazius, & ſma
ragdus. in ſecundo, carbunculus, ſapphi-
rus, & iaſpis. in tertio, ligurius, achates,
& amethyſthus. in quarto, chryſoli-
thus, onychinus, & beryllus. Incluſi au-
ro erunt per ordines ſuos: habebuntq;
nomina filiorum Iſrael. Duodecim no-
D minibus cælabūtur, ſinguli lapides no-

minibus ſingulorum per duodecim tri
bus. Facies in rationali catenas ſibĳnui-
cem cohærentes ex auro puriſsimo, &
duos annulos aureos, quos pones in
vtraq; rationalis ſummitate, catenasq;
aureas iunges annulis qui ſunt in mar-
ginibus eius: & ipſarum catenarum ex-
trema duobus copulabis vncinis in
vtroq; latere ſuperhumeralis quod ra-
tionale reſpicit. Facies & duos annulos
aureos quos pones in ſummitatibus ra-
tionalis, & in oris quæ è regione ſunt ſu
perhumeralis & poſteriora eius aſpi-
ciunt: necnon & alios duos annulos au-
reos qui ponendi ſunt in vtroque latere
ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit
contra faciem iuncturæ inferioris, vt a- E
ptari poſsit cũ ſuperhumerali, & ſtrin-
gatur rationale annulis ſuis cum annu-
lis ſuperhumeralis vitta hyacinthina,
vt maneat iunctura fabrefacta, & à ſein
uicem rationale & ſuperhumerale ne-
queant ſeparari. Portabitq; Aaron no-
mina filiorum Iſrael in rationali iudi-
cĳ ſuper pectus ſuum: quando ingredie-
tur ſanctuarium memoriale coram do
mino in æternum. Pones autem in ra-
tionali iudicĳ doctrinam & veritatem,

quæ erunt in pectore Aaron quando in=
gredietur coram domino,& geſtabit iu
dicium filiorum Iſrael in pectore ſuo
in conſpectu domini ſemper. Facies &
tunicam ſuperhumeralis totam hyacin
thinam, in cuius medio ſupra erit capi=
tium,& ora per gyrum eius textilis, ſi=
cut fieri ſolet in extremis veſtium par=
tibus,ne facile rumpatur. Deorſum ve=
ro ad pedes eiuſdē tunicæ per circum=
F itum quaſi mala punica facies ex hya=
cintho,& purpura, & cocco bis tincto,
& byſſo retorta, mixtis in medio tin=
tinnabulis,ita vt tintinnabulum ſit au=
reum & malū punicum , rurſumq; tin=
tinnabulum aliud aureum & malū pu=
nicum. Et veſtietur ea Aaron in officio Eccli.45.b
miniſterij, vt audiatur ſonitus quando
ingreditur & egreditur ſanctuarium in
conſpectu domini,& non moriatur.Fa
cies & laminam de auro puriſsimo in
qua ſculpes opere cælatoris, Sanctū do=
mino. Ligabiſq; eam vitta hyacinthi=
na,& erit ſuper tiaram imminēs fronti
pontificis.Portabitq; Aaron iniquitates
eorū,quæ obtulerūt & ſanctificauerunt
filij Iſrael,in cūctis muneribus & dona=
G rijs ſuis.Erit autē lamina ſemper in frō=

te eius, vt placatus ſit ei dominus. Strin-
gesq́ tunicam byſſo, & tiaram biſſi-
nam facies & baltheum, opere pluma-
rij. Porrò filijs Aaron tunicas lineas pa-
rabis, & baltheos ac tiaras in gloriam
& decorē: veſtiesq́ his omnibus Aaron
fratrem tuum & filios eius cum eo. Et
cunctorum conſecrabis manus, ſanctifi-
cabisq́ illos vt ſacerdotio fungantur mi
hi. Facies et feminalia linea, vt operiant
carnem turpitudinis ſuæ à renibus vſ-
que ad femora: & vtentur eis Aaron &
filij eius quando ingredientur taberna-
culum teſtimonij, vel quando appropin
quant ad altare, vt miniſtrent in ſanctua
rio, ne iniquitatis rei moriantur. Le-
gitimum ſempiternum erit Aaron, &
ſemini eius poſt eum.

Modus initiandi ſacerdotes.

CAPVT XXIX.

SEd & hoc facies, vt mihi in ſacer- A
dotio conſecrentur. Tolle vitulum
Leuit.9. a de armento, & arietes duos imma-
culatos, panesq́ azymos, & cruſtulam
abſq́ fermento, quæ conſperſa ſint oleo,
lagana quoque azyma oleo lita. De ſi-
mila triticea cuncta facies, & poſita in
caniſtro offeres; vitulum autē & duos

arietes,& Aaron ac filios eius applicabis
ad oſtiũ tabernaculi teſtimonij. Cum-
q́ue laueris patrem cum filijs ſuis aqua,
indues Aarõ veſtimẽtis ſuis, id eſt linea
& tunica, ſuperhumerali & rationali,
quod conſtringes baltheo:& pones tia-
ram in capite eius,et laminam ſanctam
ſuper tiaram, & oleum vnctionis fun-
des ſuper caput eius,atque hoc ritu con-
ſecrabitur. Filios quoque illius applica-
B bis & indues tunicis lineis, cingesq́ bal
theo, Aaron ſcilicet & liberos eius, &
impones eis mitras,eruntq́ ſacerdotes
mihi religiõe perpetua. Poſtquam ini-
tiaueris manus eorum,applicabis & vi-
tulum coram tabernaculo teſtimonij.
Imponentq́ Aaron & filij eius manus
ſuper caput illius, & mactabis eum in Leui.1.b
conſpectu domini,iuxta oſtium taber-
naculi teſtimonij: ſumptumq́ de ſan-
guine vituli,pones ſuper cornua altaris
digito tuo, reliquum autem ſangui-
nem fundes iuxta baſim eius.Sumes &
adipem totum qui operit inteſtina &
reticulum iecoris, ac duos renes, & Leuit.3.a
adipem qui ſuper eos eſt, & offeres in-
cenſum ſuper altare: carnes vero vituli
& corium & fimum cõbures foris ex-

tra caſtra, eo quod pro peccato ſit. Vnũ C
quoque arietem ſumes ſuper cuius ca-
put ponent Aaron & filij eius manus:
quem cum mactaueris, tolles de ſangui-
ne eius, & fundes circa altare: ipſum au-
tem arietem ſecabis in fruſta, lotaq́
inteſtina eius ac pedes pones ſuper con-
ciſas carnes, & ſuper caput illius, & offe
res totum arietem in incenſum ſuper al
tare, oblatio eſt domino, odor ſuauiſsi-
mus victimæ domini. Tolles quoque
arietem alterũ, ſuper cuius caput Aaron
& filij eius ponent manus. Quem cum
immolaueris, ſumes de ſanguine eius,
& pones ſuper extremum auriculæ de-
xtræ Aaron & filiorũ eius, & ſuper pol-
lices manus eorum ac pedis dextri, fun-
desq́ ſanguinẽ ſuper altare per circum-
itum. Cumq́ tuleris de ſanguine qui eſt
ſuper altare & de oleo vnctionis, aſper-
ges Aaron & veſtes eius, filios & veſti-
menta eorum. Conſecratisq́ ipſis & ve D
ſtibus, tolles adipem de ariete, & cau-
dam & aruinam quæ operit vitalia, ac
reticulum iecoris & duos renes, atque
adipem qui ſuper eos eſt, armumq́ de-
xtrum eo quod ſit aries conſecrationis,
tortamq́ panis vnius cruſtulam con-

ſperſam oleo, laganum de caniſtro azymorum, quod poſitum eſt in conſpectu domini: ponesq́; omnia ſuper manus Aaron & filiorum eius, & ſanctificabis eos eleuans coram domino. Suſcipiesq́; vniuerſa de manibus eorum, & incendes ſuper altare in holocauſtum, odorem ſuauiſsimum in conſpectu do-
E mini, quia oblatio eius eſt. Sumes quoque pectuſculum de ariete quo initiatus eſt Aaron, ſanctificabisq́; illud eleuatum coram domino, & cedet in partem ſuam. Sanctificabisq́; & pectuſculum conſecratum & armum quem de ariete ſeparaſti, quo initiatus eſt Aaron & filij eius, cedentq́; in partem Aaron et filiorũ eius iure perpetuo à filijs Iſrael, quia primitiua ſunt & initia de victimis eorum pacificis quæ offerunt domino. Veſtem autem ſanctam qua vtetur Aaron habebunt filij eius poſt eum, vt vngantur in ea, & conſecrentur manus eorum. Septẽ diebus vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit conſtitutus de filijs eius, & qui ingredietur tabernaculum teſtimonij, vt miniſtret in ſanctuario. Arietem autem conſecrationis tolles, & coques carnes eius in loco ſctõ, quibus ve-

Leui.8.g ſcetur Aaron & filij eius. Panes quoque F
qui ſunt in caniſtro in veſtibulo taber-
naculi teſtimonij comedent, vt ſit placa
bile ſacrificium & ſanctificentur offeren
tium manus. Alienigena non veſcetur
ex eis, quia ſancti ſunt. Quòd ſi reman-
ſerit de carnibus conſecratis ſiue de pani
busvſq; mane, combures reliquias igni.
non comedentur quia ſanctificata ſunt.
Omnia quæ præcepi tibi, facies ſuper
Aaron & filijs eius. Septem diebus con-
ſecrabis manus eorum: & vitulum pro
peccato offeres per ſingulos dies ad ex-
piandum. Mundabisq; altare cum im-
molaueris expiationis hoſtiam, & vn-
ges illud in ſanctificationem. Septem
diebus expiabis altare & ſanctificabis,
& erit ſanctum ſanctorum. omnis qui
tetigerit illud ſanctificabitur. Hoc eſt
quod facies in altari, Agnos anniculos G
duos per ſingulos dies iugiter, vnum
agnum mane, & alterum veſpere, deci-
mam partem ſimilæ conſperſæ oleo tu-
ſo, quod habeat mēſuram quartam par
tem hin, & vinum ad libandum eiuſ-
dem menſuræ in agno vno. Alterum ve
ro agnum offeres ad veſperam iuxta ri-
tum matutinæ oblationis, & iuxta ea
quæ

quæ diximus in odorem ſuauitatis. ſa-
crificium eſt domino, oblatione perpe-
tua in generationes veſtras, ad oſtium
tabernaculi teſtimonij coram domino,
vbi cõſtituam vt loquar ad te. Ibiq; præ-
cipiam filijs Iſrael, & ſanctificabitur al-
tare in gloria mea. Sanctificabo & ta-
bernaculum teſtimonij cum altari, &
Aaron cum filijs ſuis, vt ſacerdotio fun-
gantur mihi. Et habitabo in medio fi-
liorum Iſrael, eroq; eis deus, & ſcient
quia ego dominus deus eorum, qui edu-
xi eos de terra Aegypti, vt manerem in-
ter illos, ego dominus deus ipſorum.

Quomodo ara thymiamatis, labrum æne-
um, ſacrum oleum, & thymiana fiant.

CAPVT XXX.

A FAcies quoq; altare ad adolendum thymiama de lignis ſethim, habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id eſt quadrãgulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipſo procedent, veſtiesq; illud auro puriſsimo, tam craticulam eius, quàm parietes per circumitum, & cornua. Faciesq; ei coronam aureoſam per gyrũ, et duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, vt mittantur in eos vectes,

& altare portetur. Ipſos quoq; vectes facies de lignis ſethim, & inaurabis. Ponesq; altare cõtra velũ, quod ante arcam pendet teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur teſtimoniũ, vbi loquar tibi, et adolebit incẽſum ſuper eo Aarõ, ſuaue fragrans. Mane quãdo cõponet lucernas incẽdet illud: & quando collocat eas ad veſperũ, vret thymiama ſempiternũ coram domino in generationes veſtras.

B Non offeretis ſuper eo thymiama cõpoſitionis alterius, nec oblationẽ & victimã, nec libabitis libamina. Et deprecabitur Aaron ſuper cornua altaris ſemel per annum in ſanguine, quod oblatũ eſt pro peccato, & placabit ſuper eo in generationibus veſtris. ſanctum ſanctorum erit domino. Locutusq; eſt dominus ad

Nume.1.a Moyſen, dicens. Quando tuleris ſummam filiorum Iſrael iuxta numerum, dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis domino, & non erit plaga in eis,

Leui.27.c cum fuerint receſiti. Hoc autem dabit o-

Nume.3.g mnis qui tranſit ad nomẽ, dimidiũ ſicli

Ezec.45.d iuxta menſurã tẽpli. Siclus, viginti obolos habet. Media pars ſicli offeretur domino. Qui habetur in numero à viginti annis & ſupra, dabit pretium. Diues

non addet ad mediũ ſicli,& pauper ni-
hil minuet. Suſceptamq́; pecuniã, quæ
collata eſt à filiĳs Iſrael,trades in vſus ta-
bernaculi teſtimoniĳ,vt ſit monumentũ
eorũ coram domino,& propitietur ani
C mabus eorum. Locutusq́; eſt dominus
ad Moyſen,dicens.Facies & labiũ æneũ
cum baſi ſua ad lauãdum.ponesq́; illud
inter tabernaculum teſtimoniĳ & altare.
Et miſſa aqua lauabunt in ea Aaron, &
filiĳ eius manus ſuas ac pedes,quãdo in-
greſſuri ſunt tabernaculum teſtimoniĳ,
& quando acceſſuri ſunt ad altare, vt of
ferant in eo thymiama domino,ne for-
te moriantur. Legitimum ſempiternũ
erit ipſi,& ſemini eius per ſucceſsiones.
Locutusq́; eſt dominus ad Moyſen, di-
cẽs.Sume tibi aromata primæ myrrhæ
& electæ quingentos ſiclos, & cinamo-
mi mediũ,id eſt ducentos quinquagin-
ta ſiclos, calami ſimiliter ducẽtos quin-
quaginta ſiclos, caſiæ autẽ quingẽtos ſi-
clos in põdere ſanctuariĳ, oleũ de oliue-
tis menſurã hin,faciesq́; vnctionis oleũ
ſanctum vnguentum compoſitũ opere
vnguẽtariĳ, & vnges ex eo tabernaculũ
teſtimoniĳ,& arcã teſtamẽti,menſamq́;
cũ vaſis ſuis,candelabrũ,& vtẽſilia eius,

altaria thymiamatis, & holocauſti &
vniuerſam ſupellectilem quæ ad cultũ
eorum pertinet: ſanctificabiſq; omnia,
& erunt ſancta ſanctorum: qui tetigerit D
ea, ſanctificabitur. Aarõ & filios eius vn
ges, ſanctificabiſq; eos, vt ſacerdotio fun
gantur mihi. Filijs quoque Iſrael dices,
Hoc oleum vnctionis ſanctum erit mi-
hi in generationes veſtras. Caro homi-
nis non vngetur ex eo, & iuxta compo-
ſitionem eius nõ facietis aliud, quia ſan
ctificatum eſt, & ſanctum erit vobis.
Homo quicũq; tale compoſuerit, & de-
derit ex eo alieno exterminabitur de po
pulo ſuo. Dixitq; dominus ad Moyſen.
Sume tibi aromata, & ſtacten & ony-
cham, galbanum boni odoris & thus
lucidiſsimum: æqualis ponderis erunt
omnia: facieſq; thymiama cõpoſitum
opere vnguentarij mixtum diligẽter, &
purũ, & ſanctificatione digniſsimum.
Cumq; in tenuiſsimũ puluerem vniuer
ſa contuderis, pones ex eo coram taber-
naculo teſtimonij, in quo loco apparebo
tibi. ſanctum ſanctorũ erit vobis thy-
miama. Talem compoſitionem nõ fa-
cietis in vſus veſtros, quia ſanctũ eſt do-
mino. Homo quicumq; fecerit ſimile,

vt odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

Deus artifices ſacris conficiendis indicat, ſabbati obſeruationem mandat, & dat Moyſi tabulas lapideas.

CAPVT XXXI.

A Locutusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicẽs. Ecce vocaui ex nomine Beſeleel filiũ Huri filij Hur de tribu Iuda, & impleui eũ ſpiritu dei, ſapiẽtia, & intelligentia, & ſcientia in omni opere ad excogitandũ quicquid fabrefieri poteſt ex auro, & argento, & ære, marmore, & gẽmis, et diuerſitate lignorum: deditq́ ei ſociũ Ooliab filiũ Achiſamech de tribu Dan. Et in corde, omnis
B eruditi poſui ſapientiã: vt faciant cũcta quæ præcepi tibi, tabernaculũ fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium quod ſuper eã eſt, & cuncta vaſa tabernaculi, mẽſamq́, & vaſa eius, cãdelabrũ puriſsimum cũ vaſis ſuis, & altaria thymiamatis, & holocauſti, & omnia vaſa eorum, labiũ cũ baſi ſua, veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacerdoti, & filijs eius, et fungãtur officio ſuo in ſacris, oleũ vnctiõis, & thymiama aromatũ in ſanctuario. Omnia quæ præcepi tibi, faciẽt.

Et locutus eſt dominus ad Moyſen, di=
cens. Loquere filiis Iſrael, et dices ad eos, C
Videte vt ſabbatũ meũ cuſtodiatis, quia
ſignum eſt inter me & vos in generatio
nibus veſtris, vt ſciatis quia ego domi=
nus, qui ſanctifico vos. Cuſtodite ſabba
tum meũ, ſanctum eſt enim vobis: qui
polluerit illud, morte morietur: qui fece
rit in eo opus, peribit anima illius de me
dio populi ſui. Sex diebus facietis opus,
in die ſeptimo ſabbatum eſt, requies ſan
cta domino. Omnis qui fecerit opus in D
hac die, morietur. Cuſtodiant filii Iſrael
ſabbatum, & celebrent illud in genera=
tionibus ſuis. pactum eſt ſempiternum
inter me & filios Iſrael, ſignumq́ perpe
Geñ.1.d tuum. Sex enim diebus fecit dominus
cælum, & terram, & in ſeptimo ab o=
Deu.9.b mni opere ceſſauit. Dedit quoq; domi=
nus Moyſi completis huiuſcemodi ſer=
monibus in monte Sinai duas tabulas
teſtimonii lapideas, ſcriptas digito dei.

Ob vitulum aureum commotus Moyſes tabulas lapideas confringit, & idololatras interficit.

CAPVT XXXII.

VIdẽs autẽ populus quòd morã fa= A
ceret deſcẽdẽdi de mõte Moyſes,

congregatus aduerſus Aaron, ait. Surge, fac nobis deos qui nos præcedant. Moyſi enim huic viro qui nos eduxit de terra Aegypti, ignoramus quid acciderit ei. Dixitq́ ad eos Aaron. Tollite inaures aureas de vxorum, filiorumq́, & filiarum veſtrarum auribus, & afferte ad me, Fecitq́ populus quæ iuſſerat, deferens inaures ad Aaron: quas cum ille accepiſſet, formauit opere fuſorio, & fecit eis vitulum conflatilem. Dixeruntque. Hi ſunt dñ̄ tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra Aegyti. Quod cum vidiſſet Aaron, ædificauit altare coram eo, & præconis voce clamauit dicens. Pſal.105.b

B Cras ſolennitas domini eſt. Surgentesq́ mane, obtulerunt holocauſta, & hoſtias pacificas, & ſedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere. Locutus eſt autẽ dominus ad Moyſen, dicens, Vade, deſcende, peccauit populus tuus, quem eduxiſti de terra Aegypti: receſſerunt cito de via, quã oſtendiſti eis: feceruntq́ ſibi vitulum conflatilem, & adorauerunt, atque immolantes hoſtias ei, dixerunt. Iſti ſunt dñ̄ tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Rurſumq́ ait dominus ad 1.Co.10.b Deut.9 b 1.Re.12.g

Moyſen, Cerno quòd populus iſte du-
ræ ceruicis ſit,dimitte me, vt iraſcatur C
furor meus,cõtra eos,& deleam eos,fa-
ciamq́ te in gentem magnã. Moyſes
autem orabat dominũ Deum ſuum,di
Pſal. 105.b cens. Cur domine iraſcitur furor tuus
contra populũ tuum,quem eduxiſti de
terra Aegypti in fortitudine magna, &
Nũe.14.c in manu robuſta? Ne quæſo dicant Ae-
gyptĳ, Callide eduxit eos, vt interfice-
ret in montibus,& deleret è terra:quie-
ſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper ne-
Gene.48.c quitia populi tui. Recordare Abrahã,
Iſaac,& Iſrael ſeruorum tuorũ, quibus
iuraſti per temetipſum, dicens, Multi-
plicabo ſemen veſtrum,ſicut ſtellas cæ-
li,& vniuerſam terram hanc,de qua lo-
Gene.12.b cutus ſum,dabo ſemini veſtro,& poſ-
ſidebitis eam ſemper.Placatusq́ eſt do- D
minus ne faceret malum quod locutus
fuerat aduerſus populum ſuum. Et re-
uerſus eſt Moyſes de mõte portãs duas
tabulas teſtimonĳ in manu ſua,ſcriptas
ex vtraque parte, & factas opere domi
ni.Scriptura quoq; dei erat ſculpta in ta
bulis. Audiens autem Ioſue tumultum
populi vociferantis, dixit ad Moyſen,
Vlulatus pugnæ auditur in caſtris. Qui

reſpondit. Non eſt clamor adhortan-
tium ad pugnam, neque vociferatio
compellentium ad fugam: ſed vocem
cantantium ego audio. Cumq́; appro-
pinquaſſet ad caſtra, vidit vitulum, &
choros: iratusq́; valde, proiecit de ma-
nu tabulas & confregit eas ad radicem
montis. Arripiensq́; vitulum quem fe-
cerant, combuſsit, & contriuit vſq; ad
puluerem, quem ſparſit in aquam, &
dedit ex eo potum filĳs Iſrael. Dixitq́;
ad Aaron. Quid tibi fecit hic populus,
vt induceres ſuper eum peccatum ma-
ximum? Cui ille reſpondit. Ne indigne-
tur dominus meus: tu enim noſti po-
pulum iſtum quòd pronus ſit ad malũ.
dixerunt mihi, Fac nobis deos, qui nos
præcedant: huic enim Moyſi, qui nos
eduxit de terra Aegypti, neſcimus quid
F acciderit. Quibus ego dixi. Quis ve-
ſtrum habet aurum? Tulerunt, & de-
derunt mihi, & proieci illud in ignem,
egreſſusq́; eſt hic vitulus. Videns ergo
Moyſes populum quòd eſſet nudatus
(ſpoliauerat enim eum Aaron propter
ignominiam ſordis, & inter hoſtes nu-
dum cõſtituerat) & ſtãs in porta caſtro-
rum, ait, Si quis eſt domini, iungatur

mihi. Congregatíq; ſunt ad eũ omnes
filij Leui:quibus ait,Hęc dicit dominus
Deus Iſrael. Ponat vir gladium ſuper
femur ſuum:ite & redite de porta vſq;
ad portam per medium caſtrorum, &
occidat vnuſquiſq; fratrem, & amicũ,
et proximum ſuum.Feceruntq; filij Le
ui iuxta ſermonem Moyſi, cecideruntq;
in die illa quaſi tria millia hominum.
Et ait Moyſes. Conſecraſtis manus ve-
ſtras hodie domino, vnuſquiſque in fi-
lio,& in fratre ſuo,vt detur vobis bene
dictio.Facto autem altero die, locutus G
eſt Moyſes ad populum. Peccaſtis pec-
catum maximum: aſcendam ad domi-
num,ſi quomodo quiuero eum depre-
cari pro ſcelere veſtro.Reuerſusq; ad do
minum,ait. Obſecro peccauit populus
iſte peccatum maximum,feceruntq; ſi-
bi deos aureos,aut dimitte eis hanc no- I
xam:aut ſi non facis, dele me de libro
Ecci. 45.a tuo quem ſcripſiſti. Cui reſpondit do-
minus. Qui peccauerit mihi, delebo eũ
de libro meo: tu autem vade,& duc po
pulum iſtum quò locutus ſum tibi, an-
gelus meus præcedet te. Ego autem in
die vltionis viſitabo & hoc peccatum
eorũ. Percuſsit ergo dominus populũ

pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

Populus luget, & Moyſes figit tento'ria, cui Deus loquitur in columna nubis.

CAPVT XXXIII.

A Locutusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicens, Vade aſcende de loco iſto tu & populus tuus quē eduxiſti de terra Aegypti in terram quam iuraui Abraham, Iſaac, & Iacob, dicēs. Semini tuo dabo eam, & mittam præcurſorem tui angelum, vt eijciam Chananæum, & Ammorrhæum, & Ethæum, & Pherezæum, & Euæum, & Iebuſæum, & intres in terram fluentem lacte & melle. Non enim aſcendam tecum, quia populus duræ ceruicis es, ne forte diſperdam in via. Audiensq́ populus ſermonem hunc peſſimum, luxit: & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo. Dixitq́ dominus ad Moyſen, Loquere filijs Iſrael, Populus duræ ceruicis es, ſemel aſcendam in medio tui, & delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt ſciam quid faciā tibi. B Depoſuerunt ergo filij Iſrael ornatū ſuum à monte Oreb. Moyſes quoq́ tollēs tabernaculum, tetēdit extra caſtra procul, vocauitq́ nomen eius tabernaculum

Gene.12.b
Sup.23.c
Ioſue.24.c
Deut.7.c

fœderis.Et omnis populus qui habebat aliquã quæſtionem,egrediebatur ad ta bernaculum fœderis extra caſtra.Cúm que egrederetur Moyſes ad tabernacu lum,ſurgebat vniuerſa plebs, & ſtabat vnuſquiſq; in oſtio papilionis ſui, reſpi ciebantq; tergum Moyſi, donec ingre deretur tentorum. Ingreſſo autem illo tabernaculum fœderis, deſcendebat co lumna nubis,& ſtabat ad oſtiũ,loque baturq; dominus cum Moyſe cernenti bus vniuerſis quòd columna nubis ſta ret ad oſtium tabernaculi. Stabantq; ipſi, & adorabant per fores tabernacu lorum ſuorum. Loquebatur autem do minus ad Moyſen facie ad faciem,ſi cut ſolet loqui homo ad amicũ ſuum. C
Cumq; ille reuerteretur in caſtra, mini ſter eius Ioſue,filius Nun puer non rece debat de tabernaculo. Dixit autẽ Moy ſes ad dominum. Præcipis vt educam populum iſtum, & non indicas mihi quem miſſurus es mecum, præſertim cum dixeris,Noui te ex nomine, & in ueniſti gratiam corã me. Si ergo inue ni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam,vt ſciam te,& inue niam gratiam ante oculos tuos; reſpice

populum tuum gentem hanc. Dixitq́ dominus. Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi. Et ait Moyſes. Si non tuipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto. In quo enim ſcire poterimus ego & populus tuus inueniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi ambulaueris nobiſcum, vt glorificemur ab omnib⁹ populis qui habitant ſuper terram? Dixit
D autem dominus ad Moyſen. Et verbũ iſtud quod locutus es, faciam, inueniſti enim gratiam coram me, & teipſum noui ex nomine. Qui ait. Oſtende mihi gloriam tuam. Reſpondit. Ego oſtendam omne bonum tibi, & vocabor in nomine domini coram te, & miſerebor cui voluero, & clemẽs ero in quem Rom. 9. c
mihi placuerit. Rurſumq́ ait. Non poteris videre faciem meam. non enim videbit me homo, & viuet. Et iterum, Ecce, inquit, eſt locus apud me, et ſtabis ſupra petrã: Cumq́ tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam dextera mea donec tranſeam, tollamq́ manũ meam, & videbis poſteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.

Conſpectum Moyſi nouas tabulas pro-

mulgantis populus non ſuſtinuit.

CAPVT XXXIIII.

A
AC deinceps pręcide, ait, tibi
duas tabulas lapideas inſtar
priorũ,et ſcribã ſuper easverba
quæ habuerũt tabulę quas fregiſti.Eſto
paratus mane,vt aſcẽdas ſtatim in mõ-
tem Sinai, ſtabisq́ mecũ ſuper verticẽ
montis.Nullus aſcendat tecũ,nec videa
tur quiſpiã per totum montem, boues
quoq; & oues nõ paſcantur ecõtra.Exci
dit ergo duas tabulas lapideas,qualesan
tea fuerãt:& de nocte cõſurgens aſcẽdit
in mõtẽ Sinai,ſicut præceperat ei domi
nus,portans ſecũ duas tabulas. Cumq́
deſcendiſſet dominus per nubem, ſtetit
Moyſes cũ eo, inuocans nomẽ domini.
Quo tranſeunte coram eo,ait,Domina
tor domine Deus miſericors & clemẽs,
patiẽs,& multæ miſerationis,ac verax,
qui cuſtodis miſericordiã in millia, qui
aufers iniquitatẽ et ſcelera atq; peccata,
nullusq́ apud te per ſe innocẽs eſt. Qui
Hier.31.c reddis iniquitatẽ patrum filijs,ac nepo-
deut.5.a tibus in tertiã & quartam progeniẽ.Fe-
ſtinusq́ Moyſes, curuatus eſt pronus B
in terram,& adorans ait.Si inueni gra-
tiam in conſpectu tuo domine,obſecro

vt gradiaris nobiſcum, populus enim
duræ ceruicis eſt: vt auferas iniquitates
noſtras atque peccata, nosq́; poſsideas.
Reſpondit dominus. Ego inibo pactũ
videntibus cunctis, ſigna faciam quæ
nunquam viſa ſunt ſuper terram,nec in
vllis gentibus: vt cernat populus iſte,
in cuius es medio, opus domini terri-
bile quod facturus ſum. Obſerua cun-
cta, quæ hodie mandaui tibi. ego ipſe
eijciam ante faciem tuã Amorrhæum
& Chananæum, & Ethæum, Phere-
zeum quoque,& Euæum, & Iebuſæũ.
Caue ne vnquam cum habitatoribus
terræ illius iungas amicitias, quæ ſint
tibi in ruinam, ſed & aras eorum de-
ſtrue, confringe ſtatuas,lucosq́; ſuccide.
Noli adorare Deum alienum. Domi-
nus zelotes nomen eius, deus eſt æmu-
lator. Ne ineas pactum cum homini- Sup.23.d
bus illarum regionum, ne cum fornica Deut.7.a
ti fuerint cum dijs ſuis, & adorauerint
ſimulachra eorum, vocet te quiſpiam
C vt comedas de immolatis. Nec vxorem
de filiabus eorum accipies filijs tuis: ne
poſtquã ipſę fuerint fornicatæ,fornicari
faciant & filios tuos in deos ſuos. Deos 3.reg.11.a
conflatiles nõ facies tibi. Solennitatem

azymorum cuſtodies. Septem diebus
veſcēris azymis,ſicut pręcepi tibi in tē-
pore meſsis nouorum.menſe enim ver
Sup.13.a ni temporis egreſſus es de Aegypto.O-
mne quod aperit vuluam generis ma-
ſculini,meum erit.De cunctis animan-
tibus tam de bobus, quàm de ouibus,
meum erit. Primogenitum aſini redi-
mes oue. ſinautem nec pretium pro eo
Sup.23.b dederis,occidetur. Primogenitum filio
Deut.16.d rum tuorum redimes,nec apparebis in
Eccl.35.a conſpectu meo vacuus.Sex diebus ope-
raberis, die ſeptimo ceſſabis arare &
metere. Solēnitatem hebdomadarum
facies tibi in primitijs frugum meſsis
tuæ triticeæ, & ſolennitatem quando
redeunte anni tempore cuncta condun-
tur.Tribus temporibus anni apparebit
omne maſculinum tuum in conſpectu
omnipotētis domini Dei Iſrael. Cum
enim tulero gentes à facie tua, & dila-
tauero terminos tuos, nullus inſidiabi-
tur terræ tuæ,aſcendente te & apparen-
te in conſpectu domini Dei tui ter in
anno. Non immolabis ſuper fermento
ſanguinem hoſtiæ meæ, neque reſide-
bit mane de victimis ſolennitatis pha-
ſe.Primitias frugū terræ tuæ offeres in D
domo

domo domini Dei tui. Non coques hœdum in lacte matris ſuæ. Dixitq́ue dominus ad Moyſen. Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cum Iſrael pepigi fœdus. Fuit ergo ibi cum domino Moyſes quadraginta dies, & quadraginta noctes: panem nō comedit, & aquam non bibit, & ſcripſit in tabulis verba fœderis decem. Cumq́ue deſcenderet Moyſes de monte Sinai, tenebat duas tabulas lapideas teſtimonij, & ignorabat quòd cornuta eſſet facies ſua, ex conſortio ſermonis domini. Videntes autē Aaron & filij Iſrael cornutam Moyſi faciē, timuerunt prope accedere. Vocatiq́ue ab eo, reuerſi ſunt tam Aaron, quàm principes ſynagôgæ. Et poſtquam locutus eſt ad eos, venerunt ad eum etiam omnes filij Iſrael. Quibus præcepit cuncta quæ audierat à dn̄o in monte Sinai. Impletisq́ue ſermonibus poſuit velamen ſuper faciē ſuam. Quod ingreſſus ad dominum, & loquens cum eo auferebat donec exiret, & tūc loquebatur ad filios Iſrael omnia quæ ſibi fuerant imperata. Qui videbāt faciem egredientis Moyſi eſſe cornutā, ſed operiebat ille rurſus faciem ſuam, ſi quando loquebatur ad eos.

Supr. 23. c.
Deut. 14. c
2. Cor. 3. c

Moyſes populum conferre ad tabernacu‑
li conſtructionem iuſſum experitur beneuo‑
lum,& conuocat artifices.

CAPVT XXXV.

IGitur congregata omni turba filio‑
rũ Iſrael,dixit ad eos.Hæc ſunt quæ A
iuſsit dominus fieri, Sex diebus fa‑
cietis opus,ſeptimus dies erit vobis ſan
ctus,ſabbatum & requies domini: qui
fecerit opus in eo,occidetur.Non ſuccen
detis ignem in omnibus habitaculis ve
ſtris per diem ſabbati.Et ait Moyſes ad
omnem caterųam filiorum Iſrael. Iſte
eſt ſermo quem præcepit dominus, di‑
cens. Separate apud vos primitias do‑
mino.Omnis,volũtarius & prono ani‑
mo offerat eas domino. Aurum & ar‑
gentum,& æs, hyacinthum & purpu‑
ram,coccumq́ bis tinctum,& byſſum,
pilos caprarum,pellesq́ arietum rubri‑
catas,& hyacinthinas,ligna ſethim,&
oleum ad luminaria concinnanda,& vt
conficiatur vnguentum, & thymiama
ſuauiſsimũ,lapides onychinos,& gem
mas ad ornatum ſuperhumeralis & ra
tionalis. Quiſquis veſtrum ſapiens eſt, B
veniat, & faciat quod dominus impe‑
rauit,tabernaculum ſcilicet, & tectum

eius,atque operimentum,annulos & tabulata cum vectibus,paxillos & baſes, arcam & vectes,propitiatorium,& velum quod ante illud oppanditur, menſam cum vectibus & vaſis & propoſitionis panibus, candelabrum ad luminaria ſuſtentanda, vaſa illius & lucernas,& oleum ad nutrimenta ignium, altare thymiamatis,& vectes,& oleum vnctionis & thymiama ex aromatibus, tentorium ad oſtium tabernaculi, altare holocauſti,& craticulã eius æneã cum vectibus & vaſis ſuis,labrũ & baſes eius, cortinas atrij cum columnis & baſibus,tentorium in foribus veſtibuli: paxillos tabernaculi atrij cum funiculis ſuis,veſtimenta quorum vſus eſt in miniſterio ſanctuarij,veſtes Aaron pontificis ac filiorũ eius vt ſacerdotio fungan-
C tur mihi. Egreſſaq; omnis multitudo filiorum Iſrael de conſpectu Moyſi,obtulerunt mente promptiſsima atq; deuota primitias domino, ad faciendum opus tabernaculi teſtimonij. Quicquid ad cultum & ad veſtes ſanctas neceſſarium erat,viri cum mulieribus prębuerũt,armillas & inaures,annulos & dextralia. Omne vas aureum in donaria

domini ſeparatum eſt. Si quis habebat hyacinthum & purpuram, coccumq́ bis tinctum, byſſum et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas, argenti & auri ærisq́ metalla, obtulerunt domino, lignaq́ ſethim in varios vſus. Sed & mulieres doctæ quæ venerant, dederunt hyacinthum, purpuram, & vermiculum ac byſſum, & pilos caprarum, ſponte propria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad ſuperhumerale & rationale, aromataq́, & oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum vnguentum, ac thymiama odoris ſuauiſsimi componendum. Omnes viri & mulieres mēte deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera quæ iuſſerat dominus per manum Moyſi. D
Cuncti filij Iſrael voluntaria domino dedicauerunt, Dixitq́ Moyſes ad filios Iſrael. Ecce vocauit dominus ex nomine Beſeleel filium Huri, filij Hur de tribu Iuda: impleuitq́ eum ſpiritu Dei, ſapientia, & intelligentia & ſcientia, & omni doctrina ad excogitandum, & faciendum opus in auro & argento, & ære, & ferro, ſculpendisq́ lapidibus, &

opere carpentario, quicquid fabre adinueniri poteſt, dedit in corde eius. Ooliab quoq; filium Achiſamech de tribu Dan, ambos erudiuit ſapientia, vt faciant opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacintho ac purpura, coccoq́; bis tincto, & byſſo, & texant omnia, ac noua quæque reperiant.

Tabernaculi eiq; neceſſariorũ cõſtructio.

CAPVT XXXVI.

A FEcit ergo Beſeleel, & Ooliab, & omnis vir ſapiens, quibus dedit dominus ſapientiam & intellectum, vt ſcirẽt fabre operari quæ in vſu ſanctuarij neceſſaria ſunt, & quæ præcepit dominus. Cumq́; vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum virum cui dederat dominus ſapientiam, & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus, tradidit eis vniuerſa donaria filiorum Iſrael. Qui cum inſtarent operi quotidie, mane vota populus offerebat. Vnde artifices venire cõpulſi, dixerunt Moyſi. Plus offert populus quàm neceſſarium eſt. Iuſsit ergo Moyſes præconis voce cantari, Nec vir nec mulier quicquam offerat vltra in opere ſanctuarij. Sicq́; ceſſatum eſt à muneribus offerẽdis, eo quod

oblata ſufficerent & ſuperabundarent. Feceruntq; omnes corde ſapiētes ad explendum opus tabernaculi,cortinas decem de byſſo retorta, & hyacintho,& purpura,coccoq; bis tincto,opere vario, & arte polymita.quarum vna habebat B
in longitudine vigintiocto cubitos,& in latitudine quatuor.vna menſura erat omnium cortinarum.Coniunxitq; cortinas quinq;,alterā alteri, & alias quinque ſibi inuicem copulauit.Fecit & anſas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex vtroq; latere, & in ora cortinæ alterius ſimiliter,vt contra ſe inuicem venirent anſæ,& mutuo iungerentur. Vnde & quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderent cortinarum anſas, & fieret vnum tabernaculum. Fecit & ſaga vndecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi:vnum ſagum in longitudine habebat cubitos triginta, & in latitudine cubitos quatuor. vnius menſuræ erant omnia ſaga.quorū quinq; iunxit ſeorſum,& ſex alia ſeparatim. Fecitq; anſas quinquaginta in ora ſagi vnius, & quinquaginta in ora ſagi alterius,vt ſibi inuicem iungerentur.Fibulas ęneas quinquaginta,quibus

nectereturectum,vt vnum pallium ex
C omnibus ſagis fieret. Fecit & operto-
rium tabernaculi de pellibus arietũ ru-
bricatis, aliudq́ deſuper velamentũ de
pellibus hyacinthinis. Fecit & tabulas
tabernaculi de lignis ſethim ſtãtes. De-
cem cubitorum erat longitudo tabulæ
vnius: & vnum ac ſemis cubitum lati-
tudo retinebat. Binæ incaſtraturæ erant
per ſingulas tabulas,vt alteri altera iun-
geretur. Sic fecit in omnibus tabernacu-
li tabulis. E quibus viginti ad plagam
meridianam erant contra auſtrum cum
quadraginta baſibus argenteis. Duæ ba
ſes ſub vna tabula ponebãtur ex vtraq;
parte angulorum,vbi incaſtraturæ late-
rum in angulis terminãtur. Ad plagam
quoq; tabernaculi quæ reſpicit ad aqui-
lonem, fecit viginti tabulas cum qua-
draginta baſibus argenteis, duas baſes
per ſingulas tabulas. Contra occidẽtem
vero,id eſt ad eã partẽ tabernaculi quæ
mare reſpicit, fecit ſex tabulas. & duas
alias per ſingulos angulos tabernaculi
retro,quæ iũctæ erãt à deorſum vſq; ſur
ſum: & in vnã cõpaginẽ pariter fereban
tur. Ita fecit ex vtraq; parte per ſingulos
angulos:vt octo eſſent ſimul tabulæ, &

haberent baſes argenteas ſedecim,binas ſcilicet baſes ſub ſingulis tabulis.Fecit D
& vectes de lignis ſethim , quinque ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi, & quinq; alios ad alterius lateris coaptandas tabulas : & extra hos quinq;, alios vectes ad occidentalē plagam tabernaculi cōtra mare.Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo vſq; ad angulum perueniret. Ipſa autem tabulata deaurauit, fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci poſſent: quos & ipſos laminis aureis operuit. Fecit & velum de hyacintho:& purpura, vermiculo ac byſſo retorta opere polymitario,varium atq; diſtinctum,& quatuor columnas de lignis ſethim,quas cum capitibus deaurauit,fuſis baſibus earum argenteis. Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho,purpura,vermiculo, byſſoq; retorta opere plumarij: & columnas quinque cum capitibus ſuis, quas operuit auro, baſesq; earum fudit æneas.

Arcæ teſtimonij cum ſuis neceſſarijs fabricatio,& compoſitio thymiamatis.

CAPVT XXXVII.

A FEcit autem Beſeleel & arcam de
lignis ſethim,habentem duos &
ſemis cubitos in longitudine, &
cubitum ac ſemiſſem in latitudine, alti-
tudo quoq; vnius cubiti fuit & dimi-
dij:veſtiuitq́; eam auro puriſsimo intus
ac foris. Et fecit illi coronã auream per
gyrum, conflans quatuor annulos au-
reos per quatuor angulos eius: duos an-
nulos in latere vno,& duos in altero. Ve
ctes quoq; fecit de lignis ſethim, quos
veſtiuit auro,& quos miſit in annulos,
qui erant in lateribus arcæ, ad portan-
dum eam. Fecit & propitiatorium, id
eſt oraculum,de auro mũdiſsimo,duo-
rum cubitorum & dimidij in longitu-
dine, & cubiti ac ſemis in latitudine.
Duos etiam Cherubin ex auro ductili,
quos poſuit ex vtraq; parte propitiato-
rij, Cherub vnum in ſummitate vnius
partis,& Cherub alterum in ſummi-
B tate partis alterius: duos Cherubin in
ſingulis ſummitatibus propitiatorij,
extendentes alas, & tegentes propitia-
torium,ſeq́; mutuo & illud reſpiciẽtes.
Fecit & mẽſam de lignis ſethim in lon
gitudine duorum cubitorũ,& in latitu-

dine vnius cubiti, quæ habebat in alti-
tudine cubitum ac ſemiſſem. circunde-
ditq́; eam auro mundiſsimo, & fecit il-
li labium aureum per gyrum, ipſiq́; la-
bio coronam auream interraſilem qua-
tuor digitorum, & ſuper eandem alte-
ram coronam aureã. Fudit & quatuor
circulos aureos, quos poſuit in quatuor
angulis per ſingulos pedes menſæ con-
tra coronam, miſitq́; in eos vectes, vt
poſsit mẽſa portari. Ipſos quoq; vectes
fecit de lignis ſethim, & circũdedit eos
auro. Et vaſa ad diuerſos vſus menſæ,
acetabula, phialas, & cyathos, & thuri-
bula, ex auro puro, in quibus offerenda
ſunt libamina. Fecit & candelabrũ dũ-
ctile de auro mũdiſsimo. De cuius ve-
cte calami, ſcyphi, ſphærulæq́; ſimul &
lilia procedebãt, ſex in vtroq; latere. tres
calami ex parte vna, et tres ex altera. tres
ſcyphi in nucis modũ per calamos ſin-
gulos, ſphærulæq́; ſimul & lilia. & tres
ſcyphi inſtar nucis in calamo altero,
ſphærulæq́; ſimul & lilia. Aequum erat D
opus ſex calamorum, qui procedebant
de ſtipite candelabri. In ipſo autem ve-
cte erãt quatuor ſcyphi in nucis modũ
ſphęrulęq́; per ſingulos et lilia, & ſphę-

tulæ ſub duobus calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiant calami procedentes de vecte vno. & ſphærulæ igitur, & calami ex ipſo erant vniuerſa ductilia ex auro puriſsimo. Fecit & lucernas ſeptẽ cum emũctorijs ſuis, & vaſa vbi ea quæ emũcta ſunt, extinguãtur, de auro mundiſsimo. Talẽtum auri appendebat candelabrum cum omnibus vaſis ſuis. Fecit et altare thymiamatis de lignis ſethim, per quadrum ſingulos habens cubitos, & in altitudine duos, é cuius angulis procedebant cornua, veſtiuitq; illud auro puriſsimo cũ craticula ac parietibus & cornibus. Fecitq; ei coronã aureolam per gyrum, & duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, vt mittantur in eos vectes, & poſsit altare portari. Ipſos autẽ vectes fecit de lignis ſethim, & operuit laminis aureis. Compoſuit & oleum ad ſanctificationis vnguentũ, & thymiamata de aromatibus mũdiſsimis opere pigmentarij.

Fabricatio altaris holocauſti, & ſumma impenſarum in tabernaculi ædificationem.

CAPVT XXXVIII.

A FEcit & altare holocauſti de lignis ſethim quinq; cubitorum per qua-

drum,& trium in altitudine, cuius cor=
nua de angulis procedebant, operuitq́
illud laminis æneis.Et in vſus eius para=
uit ex ære vaſa diuerſa,lebetes, forcipes,
fuſcinulas, vncinos & ignium recepta=
cula. Craticulamq́ eius in modum re=
tis fecit æneam, & ſubter eam in altaris
medio arulā fuſis quatuor annulis per
totidē retiaculi ſummitates, ad immit=
tendos vectes ad portandum: quos &
ipſos fecit de lignis ſethim,& operuit la
minis æneis,induxitq́; in circulos qui in
lateribus altaris eminebant.Ipſum autē
altare non erat ſolidum,ſed cauū ex ta=
bulatis,& intus vacuū.Fecit & labrum B
æneum cum baſi ſua de ſpeculis mulie=
rum,quæ excubabant in oſtio taberna=
culi. Fecit & atriū,in cuius auſtrali pla=
ga erant tētoria de byſſo retorta, cubito
rum centum,columnæ æneæ viginti cū
baſibus ſuis,capita columnarum,& to=
ta operis cælatura argentea.Aeque ad ſe
ptentrionalem plagam tentoria,colum
næ baſesq́,& capita columnarū eiuſdē
menſuræ, & operis ac metalli erant. In
ea vero plaga quæ ad occidentem reſpi
cit,fuerunt tētoria cubitorū quinquagin
ta,columnæ decē cū baſibus ſuis æneæ,

& capita columnarũ,& tota operis cæ-
latura argẽtea. Porrò cõtra orientẽ quin
quaginta cubitorũ parauit tẽtoria, è qui
bus quindecim cubitos columnarũ triũ
cum baſibus ſuis vnum tenebat latus: &
in parte altera, quia inter vtraq; introitũ
tabernaculi fecit, quindecim æque cubi-
torum erant tẽtoria, columnæq; tres, &
baſes totidem. Cuncta atrij tẽtoria byſ-
ſus retorta texuerat. Baſes columnarum
fuêre æneæ, capita autem earum cũ cun
ctis cælaturis ſuis argentea, ſed & ipſas
C columnas atrij veſtiuit argento. Et in in-
troitu eius opere plumario fecit tento-
rium ex hyacintho, purpura, vermiculo
ac byſſo retorta, quod habebat viginti
cubitos in longitudine: altitudo vero
quinq; cubitorum erat iuxta mẽſuram
quam cuncta atrij tẽtoria habebãt. Co-
lumnæ autẽ in ingreſſu fuere quatuor cũ
baſibus æneis, capitaq; earũ & cælaturæ
argenteæ, Paxillos quoq; tabernaculi &
atrij per gyrum fecit æneos. Hæc ſunt in
ſtrumenta tabernaculi teſtimonij, quæ
enumerata ſunt iuxta præceptum Moy
ſi in ceremonijs Leuitarũ per manum
Ithamar filij Aaron ſacerdotis: quæ Be-
ſeleel filius Huri, filij Hur de tribu Iuda

domino per Moyſen iubente compleue rat, iuncto ſibi ſocio Ooliab, filio Achiſamech de tribu Dan: qui & ipſe artifex lignorũ egregius fuit, & polymitarius atq; plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo, & byſſo. Omne aurũ quod D
expẽſum eſt in opere ſanctuarij, & quod oblatum eſt in donarijs, viginti & nouem talentorum fuit, & ſeptingẽtorum triginta ſiclorum ad mẽſuram ſanctuarij. Oblatum eſt autem ab his qui trãſierunt ad numerum à viginti annis & ſupra, de ſexcentis tribus millibus, & quingentis quinquaginta armatorum. Fuerunt præterea centum talenta argenti, è quibus conflatæ ſunt baſes ſanctuarij, & introitus vbi velum pendet. Centum baſes factæ ſunt de talentis centum, ſingulis talentis per baſes ſingulas ſupputatis. De mille autem ſeptingentis, & ſeptuagintaquinq; ſiclis fecit capita columnarum, quas & ipſas veſtiuit argento. æris quoque oblata ſunt talenta ſeptuagintaduo millia, & quadringenti ſupra ſicli, ex quibus fuſæ ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonij, & altare æneum cum craticula ſua, omniáque vaſa quæ ad vſum eius pertinent, & ba-

ſes atrij tam in circumitu, quàm in in-
greſſu eius, & paxilli tabernaculi atque
atrij per gyrum.

Cultus ſacerdotalis fit, & abſolutum ta-
bernaculum populus domino offert.

CAPVT XXXIX.

A DE hyacintho vero & purpura,
vermiculo ac byſſo fecit veſtes,
quibus indueretur Aaron quan
do miniſtrabat in ſanctis, ſicut præcepit
dominus Moyſi. Fecit igitur & ſuper-
humerale de auro, hyacintho, & purpu
ra, coccóque bis tincto, & byſſo retorta,
opere polymitario. Inciditque bracteas
aureas, & extenuauit in fila, vt poſſent
torqueri cum priorum colorum ſubte-
gmine, duáſque oras ſibijnuicem co-
pulatas in vtroque latere ſummitatum,
& baltheum ex ijſdem coloribus, ſicut
B præceperat dominus Moyſi. Parauit &
duos lapides onychinos, aſtrictos &
incluſos auro, & ſculptos arte gemma-
ria nominibus filiorum Iſrael: ſex no-
mina in lapide vno, & ſex in altero, iu-
xta ordinem natiuitatis eorũ. Poſuitq;
eos in lateribus ſuperhumeralis in mo-
numentum filiorum Iſrael, ſicut præce-
perat dominus Moyſi. Fecit & ratio-

nale opere polymito iuxta opus ſuper-
humeralis, ex auro, hyacintho, purpu-
ra, coccoq́ bis tincto & byſſo retorta,
quadrangulū duplex mēſuræ palmi. &
poſuit in eo gēmarū ordines quatuor. C
in primo verſu erat ſardius, topazius,
ſmaragdus. in ſecundo, carbunculus, ſap
phirus & iaſpis. in tertio, ligurius, acha-
tes, & amethyſtus. in quarto, chryſoli-
thus, onychinus, & beryllus, circundati
& incluſi auro per ordines ſuos. Ipſiq́
lapides duodecim ſculpti erant nomini
bus duodecim tribuū Iſrael, ſinguli per
nomina ſingulorum. Fecerunt in ratio-
nali & catenulas ſibĳnuicem cohæren-
tes, de auro puriſsimo, & duos vncinos,
totidemq́ annulos aureos. Porrò annu-
los poſuerunt in vtroq́ latere rationa-
lis, è quibus penderent duæ catenæ au-
reæ, quas inſeruerunt vncinis qui in ſu-
perhumeralis angulis eminebant. Hæc
& ante & retro ita conueniebant ſibi, vt D
ſuperhumerale & rationale mutuo ne-
cterentur, ſtricta ad baltheum & annu-
lis fortius copulata, quos iungebat vitta
hyacinthina, ne laxa fluerent & à ſeinui
cē mouerētur, ſicut præceperat dñs Moy
ſi. Feceruntq́ tunicam ſuperhumeralis
totam

totam hyacinthinam: & capitium in
ſuperiori parte cõtra medium, oramq́;
per gyrum capitĳ textilẽ: deorſum au-
tem ad pedes mala punica ex hyacin-
tho, purpura, vermiculo, ac byſſo retor-
ta, & tintinnabula de auro puriſsimo:
quæ poſuerunt inter mala granata in
extrema parte tunicæ per gyrum. tintin
nabulum autem aureũ & malum puni
cum, quibus ornatus incedebat põtifex
quãdo miniſterio fungebatur, ſicut præ
E ceperat dominus Moyſi. Fecerunt & tu
nicas byſsinas opere textili Aaron & fi-
lĳs eius: & mitras cum coronulis ſuis
ex byſſo: feminalia quoq; linea, byſsi-
na: cingulum vero de byſſo retorta hya
cintho, purpura, ac vermiculo diſtinctũ
arte plumaria, ſicut præceperat domi-
nus Moyſi. Fecerunt & laminam ſacræ
venerationis de auro puriſsimo, ſcripſe
runtq; in ea opere gemmario, Sanctũ
domini: & ſtrinxerunt eam cum mitra
& vitta hyacinthina, ſicut præceperat
dominus Moyſi. Perfectũ eſt igitur o-
mne opus tabernaculi, & tecti teſtimo-
F nĳ. Feceruntq́; filĳ Iſrael cuncta quę prę
ceperat dominus Moyſi, & obtulerunt
tabernaculũ & tectũ & vniuerſam ſu-

pellectilem,annulos, tabulas,vectes, co
lumnas, ac baſes, opertoriũ de pellibus
arietũ rubricatis,et aliud operimentum
de hyacinthinis pellibus,velum,arcam,
vectes propitiatoriũ, mẽſam cum vaſis
ſuis & propoſitionis panibus, candela=
brum,lucernas, & vtenſilia earum cum
oleo,altare aureũ & vnguentum & thy
miama ex aromatibus,& tentorium in G
introitu tabernaculi,altare æneũ,retiacu
lum,vectes,& vaſa eius omnia,labrum
cum baſi ſua,tentoria atrij,& columnas
cũ baſibus ſuis, tẽtoriũ in introitu atrij,
funiculosq; illius & paxillos. Nihil ex
vaſis defuit quæ in miniſteriũ taberna=
culi,& in tectum fœderis iuſſa ſunt fieri.
Veſtes quoq; quibus ſacerdotes vtuntur
in ſanctuario Aaron ſcilicet & filij eius,
obtulerũt filij Iſrael,ſicut præceperat do
minus. Quæ poſtquam Moyſes cuncta
vidit completa,benedixit eis.

Tabernaculum erigitur, & gloria domini id operit.

CAPVT XL.

LOcutus eſt dominus ad Moyſen, A
dicẽs. Mẽſe primo,prima die mẽ
ſis eriges tabernaculũ teſtimonij,
& pones in eo arcã,dimittesq; ante illũ,

velum: & illata menſa pones ſuper eam
quæ rite præcepta ſunt. Candelabrũ ſta-
bit cũ lucernis ſuis, & altare aureum in
quo adoletur incenſum coram arca teſti
monij. Tentorium in introitu taberna-
culi teſtimonij pones, & ante illud alta-
re holocauſti: labrũ inter altare & taber
naculũ, quod implebis aqua. Circunda-
bisq; atrium tẽtorijs & ingreſſum eius.
Et aſſumpto vnctionis oleo, vnges taber
naculum cum vaſis ſuis, vt ſanctificẽtur
B altare holocauſti & omnia vaſa eius, la-
brum cũ baſi ſua, omnia vnctionis oleo
conſecrabis, vt ſint ſancta ſanctorũ. Ap-
plicabisq; Aaron & filios eius ad fores
tabernaculi teſtimonij, et lotos aqua in-
dues ſanctis veſtibus, vt miniſtrẽt mihi,
& vnctio eorum in ſacerdotiũ ſempiter
num proficiat. Fecitque Moyſes omnia
quæ præceperat dominus. Igitur menſe
primo anni ſecundi, in prima die mẽſis
collocatum eſt tabernaculum. Erexitq;
Moyſes illud, & poſuit tabulas ac baſes Nume.7.a
& vectes, ſtatuitq; colũnas & expandit
tectũ ſuper tabernaculũ, impoſito deſu-
per operimento, ſicut dñs imperauerat.
Poſuit & teſtimonium in arca, ſubditis
infra vectibus & oraculũ deſuper. Cũq;

intuliſſet arcam in tabernaculum teſti=
moniĳ,appendit ante eam velum vt ex=
pleret domini iuſsionē.Poſuit & men= C
ſam in tabernaculo teſtimonĳ ad plagā
ſeptentrionalem extra velum,ordinatis
coram propoſitionis panibus, ſicut præ
ceperat dominus Moyſi. Poſuit & can=
delabrū in tabernaculo teſtimonĳ è re=
gione mēſæ in parte auſtrali,locatis per
ordinem lucernis,iuxta præceptum do=
mini.Poſuit & altare aureum ſub tecto
teſtimonĳ contra velum,& adoleuit ſu
per eo incenſum aromatum, ſicut iuſſe=
rat dominus Moyſi. Poſuit & tentoriū
in introitu tabernaculi teſtimonĳ,& al=
tare holocauſti in veſtibulo teſtimonĳ,
offerens in eo holocauſtum & ſacrificia,
vt dominus imperauerat.Labrum quo= D
que ſtatuit inter tabernaculum teſtimo=
nĳ & altare,implens illud aqua. Laue=
runtq; in eo Moyſes & Aaron , ac filĳ e=
ius manus ſuas & pedes, cum ingrede=
rentur tectum fœderis, & accederent ad
altare,ſicut præceperat dominus Moyſi.
Erexit & atrium per gyrum tabernacu=
li & altaris,ducto in introitu eius tento
Num.9.c rio.Poſtquam omnia perfecta ſunt,ope
3.Reg.8.b ruit nubes tabernaculum teſtimonĳ, &

gloria domini impleuit illud. Nec pote-
rat Moyſes ingredi tectum fœderis, nu-
be operiente omnia,& maieſtate domi-
ni coruſcante,quia cuncta nubes operue-
rat.Si quando nubes tabernaculum deſe-
rebat,proficiſcebantur filij Iſrael per tur-
mas ſuas: ſi pendebat deſuper,mane-
bant in eodem loco . Nubes quip-
pe Domini incubabat per diem
tabernaculo , & ignis in no-
cte,videntibus cunctis
populis Iſrael per
cunctas man-
ſiones ſuas.

FINIS.

LIBER LEVITICVS,

Hebraice Vaicra.

Holocauſtomata ſiue hoſtias animatas offerendi ritus.

CAPVT I.

VOCAVIT AVTEM Moyſen, & locutus eſt ei dominus de tabernaculo teſtimonij, dicens. Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hoſtiam domino de pecoribus id eſt de bobus & ouibus offerens victimas, ſi holocauſtum fuerit eius oblatio, ac de armẽto: maſculum immaculatum offeret ad oſtium tabernaculi teſtimonij ad placandum ſibi dominum, ponetq́; A

Exo.29. b

manus ſuper caput hoſtiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem eius proficiens, Immolabitq́; vitulum coram domino, & offerent filij Aaron ſacerdotis ſanguinem eius, fundẽtes per altaris circumitum quod eſt ante oſtium tabernaculi. detractaq́; pelle hoſtiæ, artus in fruſta concident, & ſubijcient in altari ignem, ſtrue lignorũ antè compoſita: et mẽbra quę ſunt cæſa, deſuper ordinãtes, B

caput videlicet & cuncta quæ adhærēt
iecori, inteſtinis & pedibus lotis aqua,
adolebitq́ ea ſacerdos ſuper altare in ho
C locauſtū & ſuauem odorem domino.
Quòd ſi de pecorib⁹ oblatio eſt, de oui
bus ſiue de capris holocauſtum: agnum
anniculū & abſq́ macula offeret, im=
molabitq́ ad latus altaris quod reſpicit
aquilonē coram domino. ſanguinē ve=
ro illius fundent ſuper altare filij Aaron
per circumitum, diuidentq́ membra,
caput & omnia quæ adhærent iecori,
& imponent ſuper ligna, quibus ſubij=
ciendus eſt ignis. inteſtina vero & pe=
des lauabūt aqua. Et oblata omnia ado
lebit ſacerdos ſuper altare in holocau=
ſtum & odorem ſuauiſsimū domino.
D Si autem de auibus, holocauſti oblatio
fuerit domino, de turturibus & pullis
columbæ offeret eā ſacerdos ad altare,
& retorto ad collū capite, ac rupto vul=
neris loco, decurrere faciet ſanguinem
ſuper crepidinem altaris, veſiculā vero
gutturis & plumas proijciat prope al=
tare ad orientalem plagam in loco in
quo cineres effundi ſolent. confringét&
que aſcellas eius & non ſecabit, neq́ fer
ro diuidet eam, & adolebit ſuper altare

lignis igne ſuppoſito. Holocauſtum eſt & oblatio ſuauiſsimi odoris domino.

Sacrificiorum veſcorum ex farina aut thure offerendorum mos.

CAPVT II.

Anima cum obtulerit oblationem ſacrificij domino, ſimila A erit eius oblatio. fundetq; ſuper eam oleum, et ponet thus ac deferet ad filios Aaron ſacerdotis, quorũ vnus tollet pugillum plenum ſimilæ et olei, ac totum thus, & ponet memoriale ſu-

Eccle. 7. d per altare in odorem ſuauiſsimum domino. quod autem reliquum fuerit de ſacrificio, erit Aaron & filiorum eius, ſanctum ſanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris ſacrifi- B cium coctum in clibano de ſimila, panes ſcilicet abſq; fermento conſperſos oleo, & lagana azyma oleo lita: ſi oblatio tua fuerit de ſartagine ſimilæ conſperſæ oleo & abſq; fermento, diuides eam minutatim, & fundes ſuper eam oleum. Si autem de craticula fuerit ſacrificium, æque ſimila oleo conſpergetur, quam offerens domino, trades manibus ſacerdotis. Qui cũ obtulerit eam, C tollet memoriale de ſacrificio; & ado-

lebit ſuper altare in odorem ſuauitatis
domino.quicquid autem reliquum eſt,
erit Aaron & filiorum eius, ſanctũ ſan-
ctorũ de oblationibus domini. Omnis
oblatio quæ offertur domino, abſq; fer-
mento fiet, nec quicquam fermenti ac
mellis adolebitur in ſacrificio domini.
Primitias tantũ eorum offeretis ac mu-
D neraːſuper altare vero non imponentur
in odorem ſuauitatis.Quicquid obtule
ris ſacrificij, ſale condies,nec auferes ſal
fœderis Dei tui de ſacrificio tuo. In o-
mni oblatione offeres ſal. Si autem ob-
tuleris munus primitiarum frugũ tua-
rum domino de ſpicis adhuc virẽtibus,
torrebis eas igni & confringes in morẽ
farris,& ſic offeres primitias tuas domi
no,fundens ſuper ea oleũ,& thus impo
nens,quia oblatio domini eſt,de qua a-
dolebit ſacerdos in memoriã muneris
partẽ farris fracti & olei ac totũ thus.

De hoſtijs pacificorum varij generis.

CAPVT III.

A QVód ſi hoſtia pacificorum fue
rit eius oblatio,& de bob⁹ vo
luerit offerre marem ſiue fœ-
minam,immaculata offeret coram do-

mino,ponétq; manũ ſuper caput victi-
mæ ſuæ, quæ immolabitur in introitu
Exo.29.b tabernaculi teſtimonij. fundéntq; filij
Aaron ſacerdotis, ſanguinē per altaris
circumitũ, & offerēt de hoſtia pacifico-
rum in oblationē domino adipem qui
operit vitalia, & quicquid pinguedinis
eſt intrinſecus, duos renes cũ adipe quo
teguntur ilia, et reticulũ iecoris cũ renũ-
culis. Adolebúntq; ea ſuper altare in ho B
locauſtũ lignis igne ſuppoſito, in obla
tionem ſuauiſsimi odoris domino. *Si*
vero de ouibus fuerit eius oblatio, et pa-
cificorũ hoſtia, ſiue maſculũ obtulerit
ſiue fœminã, immaculata erũt omnia.
Si agnũ obtulerit corã domino, ponet
manum ſuã ſuper caput victimæ ſuæ:
quæ immolabitur in veſtibulo taberna
culi teſtimonij: fundéntq; filij Aaron C
ſanguinē eius per circumitum altaris,
& offerent de pacificorum hoſtia ſacri-
ficium domino, adipem & caudam to
tam cum renibus, & pinguedinem quę
operit ventrem atq; vniuerſa vitalia, et
vtrunq; renunculum cum adipe qui eſt
iuxta ilia, reticulúmq; iecoris cum re-
nunculis. & adorabit ea ſacerdos ſuper
altare in pabulum ignis & oblationis,

domini. Si capta fuerit eius oblatio, & obtulerit eam domino, ponet manum ſuam ſuper caput eius, immolabitq; eã in introitu tabernaculi teſtimonij. &
D ef‑fundent filij Aaron ſanguinem eius ſu‑per altaris circumitum, tollentq; ex ea in paſtum ignis dominici adipem qui operit ventrem, & qui tegit vniuerſa vitalia, duos renunculos cum reticulo, quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & arui‑nam iecoris cum renunculis: adolebitq; ea ſuper altare ſacerdos in alimoniam ignis, & ſuauiſsimi odoris. Omnis a‑deps, domini erit iure perpetuo in generationibus & cunctis habitaculis ve‑ſtris, nec ſanguinem nec adipem omni‑no comedetis.

De ſacrificijs pro peccatis.

CAPVT IIII.

A Locutus eſt domin⁹ ad Moyſen, dicẽs. Loquere filijs Iſrael, Anima quę peccauerit per ignorantiã, & de vniuerſis mandatis domini quæ prę cepit vt nõ fierent, quippiam fecerit: Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit, de‑linquere faciens populũ, offeret pro pec‑cato ſuo vitulũ immaculatũ domino, et adducet illum ad oſtium tabernaculi

teſtimonij corã domino,ponetq́ manũ
ſuper caput eius & immolabit eum,do
mino. hauriet quoq; de ſanguine vitu=
li,inferẽs illũ in tabernaculum teſtimo=
nij.cũq; intinxerit digitũ in ſanguinẽ,
aſperget eũ ſepties coram domino con= B
tra velum ſanctuarij, ponetq́ de eodẽ
ſanguine ſuper cornua altaris thymia=
matis gratiſsimi domino quod eſt in
tabernaculo teſtimonij. omnẽ autem re
liquũ ſanguinẽ fundet in baſim altaris
holocauſti in introitu tabernaculi, &
adipem vituli offeret pro peccato, tam
eũ qui vitalia operit,quàm omnia quæ
intrinſecus ſunt.duos renunculos & re=
ticulum,quod eſt ſuper eos iuxta ilia, et
adipem iecoris cum renũculis, ſicut of=
fertur de vitulo hoſtiæ pacificorum, &
adolebit ea ſuper altare holocauſti,pel=
lem vero & omnes carnes cum capite C
& pedibus & inteſtinis & fimo & reli
quo corpore efferet extra caſtra in locũ
mundum,vbi cineres effundi ſolent: in=
cendetq́ ea ſuper lignorum ſtruem,quę
in loco effuſorum cinerũ cremabuntur.
Quòd ſi omnis turba filiorum Iſrael
ignorauerit, & per imperitiam fecerit
quod cõtra mandatum domini eſt, &

poſtea intellexerit peccatum ſuũ, offeret
pro peccato ſuo vitulum, adducetq́ eũ
ad oſtiũ tabernaculi, & ponent ſeniores
populi manus ſuper caput eius corã do
D mino. immolatoq́ vitulo in conſpectu
domini, inferet ſacerdos qui vnctus eſt,
de ſanguine eius in tabernaculum teſti-
monij, tincto digito aſpergens ſepties
contra velũ. ponetq́ de eodem ſangui-
ne in cornibus altaris, quod eſt corã do-
mino in tabernaculo teſtimonij. reli-
quum autem ſanguinẽ fundet iuxta ba
ſim altaris holocauſtorum, quod eſt in
oſtio tabernaculi teſtimonij, omnemq́
eius adipem tollet, & adolebit ſuper al-
tare: ſic faciẽs & de hoc vitulo, quo mo-
do fecit & prius: & rogãte pro eis ſacer-
E dote, propitius erit eis dominus: ipſum
autem vitulum efferet extra caſtra, atq́
comburet ſicut & priorem vitulũ, quia
eſt pro peccato multitudinis. Si peccaue
rit princeps, & fecerit vnũ e pluribꝰ per
ignorantiam, quod domini lege prohi
betur, & poſtea intellexerit peccatum
ſuum, offeret hoſtiam coram domino,
hircũ de capris immaculatum, ponetq́
manum ſuam ſuper caput eius. cumq́
immolauerit eum in loco vbi ſolet ma-

ctari holocauſtũ coram domino, quia
pro peccato eſt, tinget ſacerdos digitum
in ſanguine hoſtiæ pro peccato, tãgens
cornua altaris holocauſti, & reliquum
fundẽs ad baſim eius, adipem vero ado F
lebit ſuprà, ſicut in victimis pacificorũ
fieri ſolet: rogabit'q; pro eo ſacerdos, &
pro peccato ei⁹, et dimittetur ei. Quòd
ſi peccauerit anima per ignorantiã de
populo terræ, vt faciat quicquam de his
quæ domini lege prohibẽtur, atq; de-
linquat, & cognouerit peccatũ ſuum, of
feret caprã immaculatam, ponet'q; ma-
nus ſuper caput hoſtiæ quę pro peccato
eſt, et immolabit eã in loco holocauſti.
tollet'q; ſacerdos de ſanguine in digito
ſuo, & tangens cornua altaris holocau-
ſti, reliquum fundet ad baſim ei⁹. omnẽ
autem adipem auferens ſicut auferri ſo
let de victimis pacificorum, adolebit ſu
per altare in odorem ſuauitatis domi-
no, rogabit'q; pro eo, & dimittetur ei. G
Si autem de pecoribus obtulerit victi-
mam pro peccato, ouem ſcilicet imma
culatam, ponet manũ ſuper caput eius,
& immolabit eã in loco vbi ſolent cędi
holocauſtorũ hoſtiæ. ſumet'q; ſacerdos
de ſanguine eius digito ſuo, & tangens

cornua altaris holocauſti,reliquum fun
det ad baſim eius:omnẽ quoq; adipem
auferẽs ſicut auferri ſolet adeps arietis,
qui immolatur pro pacificis, & crema=
bit ſuper altare incenſum domini.roga
bitq; pro eo & pro peccato eius, & di=
mittetur ei.

*De victimis peierantium & reliquis ex/
piationum generibus.*

CAPVT V.

A SI peccauerit anima & audierit vo
cem iurantis, teſtisq; fuerit quod
aut ipſe vidit,aut conſcius eſt: niſi
indicauerit, portabit iniquitatẽ ſuam.
Anima quæ tetigerit aliquid immun/
dum,ſiue quod occiſum à beſtia eſt,aut
per ſe mortuum, aut quodlibet aliud re
ptile, & oblita fuerit immũditiæ ſuæ,
rea eſt et deliquit.& ſi tetigerit quicquã
de immunditia hominis iuxta omnẽ
impuritatem qua pollui ſolet, oblitaq;
cognouerit poſtea, ſubiacebit delicto.
Anima quæ iurauerit & protulerit la=
bijs ſuis,vt vel male quid faceret vel be=
ne,& non fecerit, & idipſum iuramẽto
& ſermone firmauerit, oblitaq; poſtea
intellexerit delictum ſuum, agat pœ=
nitentiam pro peccato, & offerat de

gregibus agnum ſiue capram, orabitq́ue
pro ea ſacerdos & pro peccatis eius. ſin- B
autem nõ potuerit offerre pecus, offerat
duos turtures, vel duos pullos columba
rum domino, vnũ pro peccato, & alte-
rum in holocauſtũ, dabitq́ue eos ſacerdo-
ti. Qui primum offerens pro peccato, re
torquebit caput eius ad pẽnulas, ita vt
collo adhæreat & nõ penitus abrumpa
tur, & aſperget de ſanguine eius parie-
tem altaris. quicquid autẽ reliquum fue
rit, faciet diſtillare ad fundamentũ eius,
quia pro peccato eſt. Alterum vero in
holocauſtum adolebit, vt fieri ſolet:
rogabitq́ue pro eo ſacerdos & pro pecca-
to eius, & dimittetur ei. Quòd ſi non
Luc.2.d quiuerit manus eius duos offerre turtu-
res, aut duos pullos columbarũ, offeret
pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi de
cimã. nõ mittet in eam oleum, nec thu- C
ris aliquid imponet: quia pro peccato
eſt, tradétq́ue eam ſacerdoti. qui plenum
ex eo pugillũ hauriens, cremabit ſuper
altare in monumentũ eius qui obtulit,
rogans pro illo & expians, reliquã vero
partẽ ipſe habebit in munere. Locutúſ-
que eſt dominus ad Moyſen, dicẽs. Ani-
ma ſi præuaricãs ceremonias per errorẽ
in his

D in his quæ domino ſunt ſanctificata pec
cauerit, offeret pro delicto ſuo arietẽ im
maculatũ de gregibus, qui emi poteſt
duobus ſiclis, iuxta pondus ſanctuarij:
ipſumq́ quod intulit dãni reſtituet, &
quintam partem ponet ſuprà, tradens
ſacerdoti, qui rogabit pro eo, offerẽs arie
tem, & dimittetur ei. Anima quæ pec-
cauerit per ignorantiam, feceritq́ vnum
ex his quæ domini lege prohibentur,
& peccati rea, intellexerit iniquitatem
ſuã, offeret arietem immaculatũ de gre-
gibus ſacerdoti, iuxta menſurã æſtima-
tionẽq́ peccati: qui orabit pro eo, quia
neſciẽs fecerit: & dimittetur ei, quia per
errorem deliquit in domino.

Et holocauſti, & aliarum victimarũ, tum eius quæ in vnctione ſacerdotis fit, modi.

CAPVT VI.

A LOcutus eſt dominus ad Moyſen,
dicens: Anima quæ peccauerit, &
contẽpto domino negauerit pro-
ximo ſuo depoſitũ, quod fidei eius cre-
ditum fuerat, vel vi aliquid extorſerit,
aut calumniam fecerit, ſiue rem perdi-
tam inuenerit & inficians, inſuper peie-
rauerit, & quodlibet aliud ex pluribus
fecerit in quibus ſolent peccare homi-

nes,conuicta delicti,reddet omnia quæ
per fraudem voluit obtinere,integra,&
quintam inſuper partem domino cui
damnum intulerat. pro peccato autem
ſuo offeret arietem immaculatum de
grege,& dabit eum ſacerdoti,iuxta æſti
mationem menſuramq; delicti:qui ro-
gabit pro eo coram domino, & dimit-
tetur illi pro ſingulis quæ faciendo pec- B
cauit. Locutusq; eſt dominus ad Moy-
ſen,dicens. Præcipe Aaron & filijs eius,
Hæc eſt lex holocauſti, Cremabitur in
altari tota nocte vſq; mane.ignis ex eo-
dem altari erit.veſtietur tunica ſacerdos
& feminalibus lineis, tolletq; cineres,
quos vorans ignis exuſsit,& ponens iu-
xta altare, ſpoliabitur prioribus veſti-
mentis,indutusq; alijs, efferet eos extra
caſtra,& in loco mundiſsimo vſque ad
fauillam conſumi faciet.ignis autem in
altari ſemper ardebit, quem nutriet ſa-
cerdos,ſubijciens ligna mane per ſingu-
los dies, & impoſito holocauſto deſu-
per adolebit adipes pacificorum. ignis
eſt iſte perpetuus,qui nunquam deficiet
in altari. Hæc eſt lex ſacrificij & liba-
mentorum, quæ offerent filij Aaron co-
ram domino,& coram altari, Tollet ſa

cerdos pugillum ſimilæ, quæ conſperſa
eſt oleo,& totũ thus, quod ſuper ſimi-
lam poſitum eſt:adolebitq́ illud in al-
tari in monumentũ odoris ſuauiſsimi
C domino,reliquam autem partem ſimi-
læ comedet Aaron eum filijs ſuis abſq;
fermento,& comedet in loco ſanctuarij
tabernaculi. ideo autem non fermenta-
bitur, quia pars eius in domini offertur
incẽſum,ſanctum ſanctorum erit, ſicut
pro peccato atq; delicto.mares tantum
ſtirpis Aaron comedent illud. Legiti-
mum ac ſempiternũ erit in generatio-
nibus veſtris de ſacrificijs dñi. Omnis
qui tetigerit illa, ſanctificabitur. Locu-
tusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicens.
Hæc eſt oblatio Aarõ, & filiorum eius,
quam offerre debent domino in die vn-
ctionis ſuæ,Decimam partem ephi of-
ferent ſimilæ in ſacrificio ſempiterno,
mediũ eius mane,& mediũ eius veſpe-
re,quæ in ſartagine oleo cõſperſa frige-
tur.Offeret autem eam calidam in odo-
rem ſuauiſsimũ domino ſacerdos, qui
iure patri ſucceſſerit,& tota cremabitur
in altari.Omne enim ſacrificium ſacer-
dotum igne cõſumetur, nec quiſquam
comedet ex eo. Locutus eſt autem dñs

ad Moyſen, dicens. Loquere Aaron &
filijs eius, iſta eſt lex hoſtiæ pro peccato.
In loco, vbi offertur holocauſtũ, immo-
labitur coram domino, ſanctũ ſanctorũ
eſt. Sacerdos qui offert, comedet eam in
loco ſancto, in atrio tabernaculi. Quic-
quid tetigerit carnes eius, ſanctificabi-
tur. Si de ſanguine illius veſtis fuerit a-
ſperſa, lauabitur in loco ſancto. Vas au-
tem fictile in quo cocta eſt, cõfringetur.
ꝙ ſi vas æneum fuerit, defricabitur, &
lauabitur aqua. Omnis maſculus de ge-
nere ſacerdotali veſcetur de carnibus
eius, quia ſanctũ ſanctorum eſt. Hoſtia
enim quæ cęditur pro peccato, cuius ſan
guis infertur in tabernaculũ teſtimonij
ad expiandum in ſanctuario, non come
detur, ſed comburetur igni.

Hoſtiæ pro delicto.

CAPVT VII.

A Haec quoq; eſt lex pro delicto, ſancta ſanctorũ eſt: idcirco vbi immolabitur holocauſtũ, ma-
ctabitur & victima pro delicto, ſanguis
eius per gyrum altaris fundetur. Offerẽt
ex ea caudam & adipem qui operit vi-
talia, duos renunculos, & pinguedinem
quæ iuxta ilia eſt, reticulũq; iecoris cum

renũculis, & adolebit ea ſacerdos ſuper
altare incenſum eſt domini pro delicto.
Omnis maſculus de ſacerdotali genere
in loco ſancto veſcetur his carnibꝰ, quia
ſanctum ſanctorum eſt. Sicut pro pec-
cato offertur hoſtia, ita & pro delicto.
Vtriuſq; hoſtiæ lex vna erit, ad ſacerdo
tem qui eam obtulerit pertinebit. Sacer
dos qui offert holocauſti victimam, ha
bebit pellem eius. Et omne ſacrificium
ſimilæ, quod coquitur in clibano, &
quicquid in craticula, vel in ſartagine
præparatur, eius erit ſacerdotis, à quo of
fertur: ſiue oleo conſperſa, ſiue arida fue-
B rit. cunctis filijs Aaron mẽſura æqua per
ſingulos diuidetur. hæc eſt lex hoſtiæ
pacificorũ, quæ offertur domino. Si pro
gratiarum actione oblatio fuerit, offerẽt
panes abſq; fermento conſperſos oleo,
& lagana azyma vncta oleo, coctamq;
ſimilam, & collycidas olei admixtione
conſperſas, panes quoque fermentatos
cum hoſtia gratiarum, quæ immola-
tur pro pacificis, ex quibus vnus pro pri
mitijs offertur domino, & erit ſacerdo-
tis qui fundet hoſtiæ ſanguinem. cuius
carnes eadem comedentur die, nec rema
nebit ex eis quicquam vſque mane. Si

voto,vel ſponte quiſpiam obtulerit ho-
ſtiam,eadem ſimiliter edetur die:ſed &
ſi quid in craſtinum remanſerit, veſci li
citum eſt: quicquid autem tertius inue-
nerit dies,ignis abſumet. Si quis de car-
nibus victimæ pacificorum die tertio
comederit, irrita fiet eius oblatio, nec C
proderit offerenti.quin potius quæcũq;
anima tali ſe edulio contaminauerit,
præuaricationis rea erit. Caro quæ ali-
quid tetigerit immundũ,non comede-
tur,ſed cõburetur igni. qui fuerit mun-
dus,veſcetur ex ea.Anima polluta, quæ
ederit de carnibus hoſtiæ pacificorum,
quæ oblata eſt domino,peribit de popu
lis ſuis.Et quæ tetigerit immunditiam
hominis, vel iumenti, ſiue omnis rei
quæ polluere poteſt, & comederit de
huiuſcemodi carnibus, interibit de po-
pulis ſuis. Locutusq; eſt dominus ad
Moyſen dicens. Loquere filijs Iſrael,
Adipem ouis, & bouis, & capræ non
comedetis. Adipem cadaueris morti-
cini, & eius animalis quod à beſtia ca-
ptum eſt, habebitis in varios vſus. Si
quis adipem, qui offerri debet in incen-
ſum domini, comederit, peribit de po-
pulo ſuo. Sanguinem quoque omnis

animalis non ſumetis in cibo, tam de
auibus, quam de pecoribus. Omnis ani
ma quæ ederit ſanguinē, peribit de po-
pulis ſuis. Locutusq́ eſt dominus ad
Moyſen, dicens, Loquere filijs Iſrael di-
cens. Qui offert victimam pacificorum
domino, offerat ſimul & ſacrificium, id
eſt libamenta eius. tenebit manibus adi
pem hoſtiæ, & pectuſculum. cumq́
D ambo oblata domino conſecrauerit, tra
det ſacerdoti, qui adolebit adipem ſu-
per altare, pectuſculum autem erit Aa-
ron, & filiorum eius. Armus quoq; dex
ter de pacificorum hoſtijs cedet in pri-
mitias ſacerdotis. Qui obtulerit ſangui
nem & adipem filiorū Aaron, ipſe ha-
bebit et armū dextrum in portione ſua.
Pectuſculū enim eleuationis, & armū
ſeparationis tuli à filijs Iſrael de hoſtijs
eorum pacificis, & dedi Aaron ſacerdo-
ti, & filijs eius lege perpetua ab omni
populo Iſrael. Hæc eſt vnctio Aaron &
filiorum eius in ceremonijs domini in
die quo obtulit eos Moyſes, vt ſacerdo-
tio fungerentur, & quæ præcepit eis da-
ri dominus à filijs Iſrael religione perpe
tua in generationibus ſuis. Iſta eſt lex
holocauſti, & ſacrificij pro peccato atq;

delicto, & pro conſecratione & pacifi=
corum victimis,quam conſtituit domi
nus Moyſi in monte Sinai quãdo man=
dauit filijs Iſrael vt offerrent oblationes
ſuas domino in deſerto Sinai.

De Aaronis eiusq; filiorum initiatione ac habitatione.

CAPVT VIII.

LOcutusq; eſt dominus ad Moy= A
ſen,dicens. Tolle Aaron cum fi=
lijs ſuis,veſtes eorum,& vnctio=
nis oleum, vitulum pro peccato, duos
arietes,caniſtrum cum azymis, & con=
gregabis omnem cœtum ad oſtium ta=
bernaculi.Fecit Moyſes vt dominus im
perauerat, congregataq; omni turba an
te fores tabernaculi, ait. Iſte eſt ſermo,
quē iuſsit dominus fieri.Statimq; obtu
lit Aaron & filios eius. Cumq; lauiſſet
eos,veſtiuit pontificem ſubucula linea,
accingens eum baltheo, & induēs eum
tunica hyacinthina, & deſuper hume=
rale impoſuit, quod aſtringens cingulo
aptauit rationali, in quo erat doctrina
& veritas.Cidari quoq; texit caput, & B
ſuper eam,contra frontem poſuit lami=
nam auream conſecratam in ſanctifica=
tione,ſicut præceperat ei dominus.Tu=

ſtit & vnctionis oleum, quo liniuit ta‑
bernaculum cum omni ſupellectili ſua.
Cumq́; ſanctificans aſperſiſſet altare ſe‑
ptem vicibus vnxit illud, & omnia va‑
ſa eius, labrumq́; cum baſi ſua ſanctifi‑
cauit oleo. Quod fundens ſuper caput
Aaron, vnxit eum, & conſecrauit. Filios Eccli. 45. e
quoque eius oblatos conſecrauit, veſti‑
uitq́; tunicis lineis, et cinxit baltheis, im
poſuitq́; mitras, vt iuſſerat dominus.
C Obtulit & vitulum pro peccato. cumq́;
ſuper caput eius poſuiſſet Aaron, & filij
eius manus ſuas, immolauit eum hau‑
riens ſanguinem, & tincto digito teti‑
git cornua altaris per gyrum. quo expia
to & ſanctificato, fudit reliquum ſan‑
guinem ad fundamenta eius. adipem
vero qui erat ſuper vitalia, & reticulum
iecoris, duosq́; renunculos cum aruinu‑
lis ſuis adoleuit ſuper altare, vitulum
cum pelle, & carnibus, & fimo, cremãs
extra caſtra, ſicut præceperat dominus.
Obtulit & arietem in holocauſtum, ſu‑
per cuius caput cum impoſuiſſent Aa‑
D ron & filij eius manus ſuas, immolauit
eum, & fudit ſanguinem eius per cir‑
cumitum altaris: ipſumq́; arietem in
fruſta concidens, caput eius, & artus, &

adipem adoleuit igni, lotis prius inte-
ſtinis & pedibus: totumq́ſ ſimul arie-
tem incendit ſuper altare, eo quod eſſet
holocauſtum ſuauiſsimi odoris domi-
no, ſicut præceperat ei. Obtulit & arie-
tem ſecundũ, in conſecrationem ſacer-
dotũ, poſueruntq́ſ ſuper caput eius Aa-
ron & filiĳ eius manus ſuas. quem cum
immolaſſet Moyſes, ſumens de ſangui-
ne eius, tetigit extremum auriculæ dex-
træ Aarõ, & pollicẽ manus eius dextrę,
ſimiliter & pedis: obtulit et filios Aarõ.
Cumq́ſ de ſanguine arietis immolati E
tetigiſſet extremũ auriculę ſingulorum
dextræ, & pollices manus ac pedis dex-
tri, reliquũ fudit ſuper altare per circũ-
itum. adipem vero, & caudã, omnemq́ſ
pinguedinem, quæ operit inteſtina, re-
ticulumq́ſ iecoris & duos renes cũ adi-
pibus ſuis, & armo dextro ſeparauit.
Tollens autem de caniſtro azymorum
quod erat coram domino, panes abſq́ſ
fermento, & collycidam conſperſam o-
leo, laganumq́ſ poſuit ſuper adipes, &
armũ dextrũ, tradens ſimul omnia Aa- F
ron & filiĳs eius. qui poſtquam leuaue-
rũt ea coram domino, rurſum ſuſcepta
de manibus eorũ, adoleuit ſuper altare

holocauſti, eo quòd conſecrationis eſſet oblatio in odorē ſuauitatis ſacrificij domini. Tulitq́ pectuſculum eleuās illud coram domino de ariete conſecrationis in partem ſuā, ſicut præceperat ei dominus. Aſſumensq́ vnguentū, & ſanguinē qui erat in altari, aſperſit ſuper Aaron et veſtimēta eius, & ſuper filios illius ac veſtes eorū. Cumq́ ſanctificaſſet eos in veſtitu ſuo præcepit eis, dicēs. Coquite carnes ante fores tabernaculi, & ibi come-
G dite eas: panes quoq́ conſecrationis edite, qui poſiti ſunt in caniſtro, ſicut præcepit mihi dominus, dicens. Aaron & filij Exo.29.f
eius comedēt eos. quicquid autē reliquū fuerit de carne et panib⁹, ignis abſumet. De oſtio quoq́ tabernaculi non exibitis ſeptē diebus, vſq́ ad diē quo cōplebitur tempus cōſecrationis veſtræ. ſeptē enim diebus finitur cōſecratio, ſicut in præſentiarū factum eſt vt ritus ſacrificij cōpleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obſeruantes cuſtodias domini, ne moriamini: ſic enim mihi præceptū eſt. Feceruntq́ Aaron & filij eius cūcta quæ locutus eſt dominus per manū Moyſi.

Prima Aaronis immolatio, & quomodo ignis cælo deſcendens victimas abſumit.

CAPVT IX.

FActo autem octauo die, vocauit A
Moyſes Aarõ & filios eius, ac ma
iores natu Iſrael, dixitq́ꝫ ad Aarõ.
Exo.29.a Tolle de armento vitulum pro peccato,
& arietem in holocauſtum, vtrumque
immaculatum, & offer illos coram do-
mino, & ad filios Iſrael loqueris, Tolli-
te hircum pro peccato, & vitulum atq;
agnum anniculũ, & ſine macula in ho-
locauſtum, bouem & arietem pro paci-
ficis: & immolate eos coram domino
in ſacrificio ſingulorũ, ſimilam conſper-
ſam oleo offerẽtes. hodie enim dominus
apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta
quæ iuſſerat Moyſes ad oſtium taberna
culi: vbi cum omnis multitudo aſtaret,
ait Moyſes, Iſte eſt ſermo quem præce-
pit dominus: facite, & apparebit vobis
gloria eius. Et dixit ad Aaron. Accede ad B
altare, & immola pro peccato tuo. offer
holocauſtum, & deprecare pro te & pro
populo. cumq́ꝫ mactaueris hoſtiam po-
puli, ora pro eo, ſicut pręcepit dominus.
Statimq́ꝫ Aaron accedens ad altare, im-
molauit vitulum pro peccato ſuo, cuius
ſanguinem obtulerunt ei filij ſui: in quo
tingens digitũ, tetigit cornua altaris, &

fudit reſiduũ ad baſim eius, adipemq́,
&renunculos, ac reticulum iecoris, quæ
ſunt pro peccato, adoleuit ſuper altare,
ſicut præceperat dominus Moyſi. carnes
vero & pellem eius, extra caſtra cõbuſ-
ſit igni. Immolauit & holocauſti victi-
C mam. obtulerũtq́ ei filij ſui ſanguinem
eius, quem fudit per altaris circũitum.
ipſam etiam hoſtiã in fruſta conciſam,
cum capite & membris ſingulis obtule
runt: quæ omnia ſuper altare cremauit
igni, lotis aqua prius inteſtinis & pedi-
bus. Et pro peccato populi offerens, ma-
ctauit hircum, expiatoq́ altari, fecit ho-
locauſtum, addens in ſacrificio libamen
ta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea
ſuper altare abſque ceremonijs holocau
ſti matutini. Immolauit & bouem atq́
arietem hoſtias pacificas populi. obtule-
runtq́ ei filij ſui ſanguinem, quem fudit
ſuper altare in circumitum. adipem au-
D tem bouis, & caudam arietis, renuncu-
losq́ cum adipibus ſuis, & reticulum ie
coris poſuerunt ſuper pecora. cumq́ cre-
mati eſſent adipes ſuper altare, pectora
eorum & armos dextros ſeparauit Aa-
ron, eleuans coram domino, ſicut præ-
ceperat Moyſes, Et extendens manum

ad populũ, benedixit ei. Sic͡q; completis
hoſtijs pro peccato, & holocauſtis, et pa
cificis, deſcẽdit. Ingreſsi autẽ Moyſes &
Aarõ in tabernaculũ teſtimonij, & dein-
2.Mac.2.c ceps egreſsi, benedixerũt populo. Appa-
ruit͡q; gloria domini om̃i multitudini:
& ecce egreſſus ignis à domino, deuora
uit holocauſtũ, & adipes qui erãt ſuper
altare. Quod cũ vidiſſent turbæ, lauda-
uerunt dominũ, ruentes in facies ſuas.

Nadab & Abiu interimuntur: ſacerdoti-
bus vino interdicitur, & adſcribitur portio
victimarum.

CAPVT X.

Nume.3.a ARreptis͡q; Nadab, & Abiu filij A
26.g Aaron thuribulis, impoſuerunt
1.Par.24.a ignem, & incenſum deſuper of
ferentes coram domino ignem alienũ,
quod eis præceptum nõ erat. Egreſſus͡q;
ignis à domino, deuorauit eos, & mor-
tui ſunt coram domino. Dixit͡q; Moy-
ſes ad Aarõ. Hoc eſt quod locutus eſt do
minus, Sanctificabor in his qui appro-
pinquant mihi, & in conſpectu omnis
populi glorificabor. Quod audiens, ta-
cuit Aaron. Vocatis autem Moyſes Mi-
ſahele, & Eliſaphan filijs Oziel, patrui
Aaron, ait ad eos. Ite, & tollite fratres ve

ſtros de conſpectu ſanctuarij, & aſporta
te extra caſtra. Confeſtimq́; pergentes,
tulerunt eos ſicut iacebāt veſtitos lineis
tunicis, & eiecerunt foras, vt ſibi fuerat
B imperatum. Locutúsque eſt Moyſes ad
Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar filios
eius. Capita veſtra nolite nudare, & ve-
ſtimenta nolite ſcindere, ne forte moria-
mini, & ſuper omnem cœtum oriatur
indignatio. Fratres veſtri, & omnis do-
mus Iſrael plangant incendium, quod
dominus ſuſcitauit: vos autem nō egre-
diemini fores tabernaculi, alioquin peri
bitis. oleum quippe ſanctæ vnctionis
eſt ſuper vos. Qui fecerunt omnia iuxta
præceptum Moyſi. Dixitq́; dominus ad
Aaron. Vinum, & omne quod inebria-
re poteſt non bibetis tu & filij tui, quan
do intrabitis in tabernaculum teſtimo-
nij, ne moriamini: quia præceptum ſem
piternum eſt in generationes veſtras, &
vt habeatis ſcientiam diſcernendi inter
ſanctum & prophanū, inter pollutum
& mundum: doceatiſq́ue filios Iſrael
omnia legitima mea quæ locutus ſum
C ad eos per manum Moyſi. Locutúsque
eſt Moyſes ad Aaron, & ad Eleazar, &
Ithamar filios eius, qui erant reſidui.

Tollite ſacrificium quod remanſit de
oblatione domini, & comedite illud
abſq; fermento iuxta altare, quia ſan-
ctum ſanctorũ eſt. Comedetis autem
in loco ſancto quod datum eſt tibi &
filijs tuis de oblationibus domini, ſicut
præceptum eſt mihi: pectuſculũ quoq;
quod oblatũ eſt, & armũ qui ſeparatus
eſt, edetis in loco mundiſsimo tu & filij
tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac libe
ris tuis repoſita ſunt de oſtijs ſalutarib⁹
filiorũ Iſrael: eo quòd armũ & pectus,
& adipes qui cremantur in altari, eleua
uerunt coram domino, & pertineãt ad
te, & ad filios tuos lege perpetua, ſicut
2. mac. 2. c præcepit dominus. Inter hæc hircũ qui D
oblatus fuerat pro peccato cum quære-
ret Moyſes, exuſtũ reperit: iratusq; con-
tra Eleazar & Ithamar, filios Aarõ qui
remanſerant, ait. Cur non comediſtis
hoſtiam pro peccato in loco ſancto, quę
ſancta ſanctorum eſt, & data vobis vt
portetis iniquitatem multitudinis, &
rogetis pro ea in cõſpectu domini, præ
ſertim cum de ſanguine illius non ſit il-
latum intra ſancta, & comedere debue-
ratis eam in ſanctuario, ſicut præceptũ
eſt mihi? Reſpondit Aaron. Oblata eſt
hodie

hodie victima pro peccato & holocau-
ſtum coram domino, mihi autem acci-
dit quod vides. quomodo potui come-
dere eam, aut placere domino in ceremo
niis mente lugubri? Quod cum audiſſet
Moyſes, recepit ſatisfactionem.

Mundorum ab immundis definitio.

CAPVT XI.

A Locutusq; eſt dominus ad Moy-
ſen & Aaron, dicens, Dicite filiis
Iſrael, Cuſtodite omnia quæ ſcri-
pſi vobis, vt ſim Deus veſter. Hæc ſunt Deut.14.a
animalia quæ comedere debetis in cun-
ctis animantibus terræ. Omne quod ha
bet diuiſam vngulam & ruminat in pe
coribus, comedetis. Quicquid autem ru-
minat & habet vngulam, ſed non diui-
dit eam ſicut camelus, & cætera, non
comedetis illud, & inter immunda re-
putabitis. Chirogrillus qui ruminat vn
gulamq; non diuidit, immũdus eſt. Le- 2.Mac.6.d
pus quoq;, nam & ipſe ruminat, ſed vn
gulam non diuidit: & ſus qui cum vn-
gulam diuidat, nõ ruminat: horum car-
nibus non veſcemini, nec cadauera con-
tingetis, quia immũda ſunt vobis. Hæc
B etiam ſunt quæ gignuntur in aquis, &
veſci licitum eſt. Omne quod habet pin

nulas & ſquamas,tam in mari quàm in
fluminibus & ſtagnis,comedetis. Quic
quid autem pinnulas & ſquamas non
habet eorum quæ in aquis mouentur et
viuūt,abominabile vobis execrādumq́;
erit:carnes eorū non comedetis,& mor-
ticina vitabitis. Cuncta quæ non habēt
pinnulas & ſquamas in aquis, polluta
erunt. Hæc ſunt quæ de auibus comede-
re non debetis,& vitanda ſunt vobis,A-
quilam,& gryphem,& haliæetum, &
miluum ac vulturem iuxta genus ſuū, C
& omne coruini generis in ſimilitudi-
nem ſuam,ſtruthionem,& noctuam,et
larum,et accipitrem iuxta genus ſuum,
bubonem,& mergulum,& ibin,& cy-
gnum,& onocrotalum, & porphyrio-
nem,herodionem, & charadrion iuxta
genus ſuum,vpupam quoq; & veſper-
tilionē. Omne de volucribus quod gra-
ditur ſuper quatuor pedes,abominabile
erit vobis.Quicquid autē ambulat qui-
dem ſuper quatuor pedes,ſed habet lon
giora retro crura,per quæ ſalit ſuper ter
ram comedere debetis,vt eſt bruchus in
genere ſuo & attacus atque ophioma-
chus,ac locuſta, ſingula iuxta genus ſu- D
um. Quicquid autē ex volucribus qua-

tuor tantum habet pedes, execrabile erit vobis: & quicunque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus vſque ad veſperum: & ſi neceſſe fuerit vt portet quippiam horum mortuum, lauabit veſtimenta ſua, & immūdus erit vſque ad occaſum ſolis. Omne animal quod habet quidem vngulam, ſed non diuidit eam, nec ruminat, immundum erit: & quicquid tetigerit illud, contaminabitur. Quod ambulat ſuper manus ex cunctis animantibus, quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetigit morticina eorum, polluetur vſq; ad veſperum. Et qui portauerit huiuſcemodi cadauera, lauabit veſtimenta ſua, & immundus erit vſq; ad veſperum, quia omnia hæc immunda ſunt vobis. Hæc
E quoque inter polluta reputabuntur de his quæ mouentur in terra, muſtela & mus & crocodilus, ſingula iuxta genus ſuum, migale, & chamæleon, & ſtellio, & lacerta, & talpa, omnia hæc immunda ſunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit vſq; ad veſperū: et ſuper quod ceciderit quicquam de morticinis eorum, polluetur tam vas ligneū & veſtimentum, quàm pelles & cilicia: & in

quocunque fit opus, tingentur aqua, & polluta erunt vſque ad veſperum, & ſic poſtea mundabuntur. Vas autem fictile in quod horum quicquam intrò ceciderit, polluetur, & idcirco frangendum eſt.
F
Omnis cibus quem comedetis, ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua, immundus erit: & omne liquens quod bibitur de vniuerſo vaſe, immũdum erit. Et quicquid de morticinis huiuſcemodi ceciderit ſuper illud, immundum erit, ſiue clibani, ſiue chytropodes deſtruētur. & immundi erunt. Fontes vero & ciſternæ, & omnis aquarum cõgregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur. Si ceciderit ſuper ſementem, non polluet eam. Si autem quiſpiam aqua ſementem perfuderit, & poſtea morticinis tacta fuerit, ilico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadauer eius tetigerit, immundus erit vſque ad veſperum. & qui comederit ex eo quippiam ſiue portauerit: lauabit veſtimẽta ſua, & immundus erit vſq; ad veſperũ. Omne quod reptat ſuper terram, abominabile erit, nec aſſumetur in cibũ. Quicquid ſuper pectus
G
quadrupes graditur, & multos habet pe

des,ſiue per humũ trahitur, non come-
detis,quia abominabile eſt. Nolite con-
taminare animas veſtras, nec tangatis
quicquam eorum,ne immũdi ſitis. Ego
ſum dominus Deus veſter, Sancti eſto- 1.Pet.1.c
te, quia ego ſanctus ſum. Ne polluatis
animas veſtras in omni reptili, quod
mouetur ſuper terram. Ego enim ſum
dominus, qui eduxi vos de terra Aegy-
pti,vt eſſem vobis in Deum. Sancti eri-
tis,quia ego ſanctus ſum.Iſta eſt lex ani
mantium ac volucrum, & omnis ani-
mæ viuentis quæ mouetur in aqua, &
reptat in terra, vt differentias noueritis
mundi & immũdi, & ſciatis quid com
ederē & reſpuere debeatis.

Puerperæ purgationis tempus & oblatio.

CAPVT XII.

A LOcutusq; eſt dominus ad Moy-
ſen,dicens.Loquere filijs Iſrael,&
dices ad eos.Mulier ſi ſuſcepto ſe-
mine pepererit maſculũ, immunda erit
ſeptem diebus iuxta dies ſeparationis Lucæ.2.c
menſtruæ, & die octauo circuncidetur Ioan.7.c
infantulus:ipſa vero triginta tribus die- Luc.2.d
bus manebit in ſanguine purificationis
ſuæ.Omne ſanctum non tanget,nec in-
B gredietur in ſanctuariũ,donec implean-

tur dies purificationis ſuæ. Sin autem fœ
minā pepererit, immunda erit duabus
hebdomadibus iuxta ritū fluxus men-
ſtrui, & ſexagintaſex diebus manebit
Lucæ.2. d in ſanguine purificationis ſuæ. Cumq́ꝫ C
expleti fuerint dies purificationis ſuæ
pro filio ſiue pro filia, deferet agnū anni
culum in holocauſtū, & pullum colum
bæ ſiue turturē pro peccato ad oſtiū ta-
bernaculi teſtimonij, & tradet ſacerdo-
ti, qui offeret illa corā domino, & roga
bit pro ea, & ſic mūdabitur à profluuio
ſanguinis ſui. iſta eſt lex parientis ma-
ſculum aut fœminam. Quòd ſi non in- D
uenerit manus eius, nec potuerit offer-
re agnum, ſumet duos turtures vel duos
pullos columbarum, vnum in holocau
ſtum, & alterum pro peccato, orabitq́ꝫ
pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur.

Conſideratio leprarum.

CAPVT XIII.

LOcutusq́ꝫ eſt dominus ad Moy- A
ſen et Aarō, dicēs, Homo in cuius
cute & carne ortus fuerit diuerſus
color ſiue puſtula, aut quaſi lucens quip
piam, id eſt plaga lepræ, adducetur ad
Aaron ſacerdotem vel ad vnūquemli-
bet filiorū eius. Qui cum viderit leprā

in cute & pilos in album mutatos colo
rem,ipſamq́ ſpeciem lepræ humiliorē
cutē & carne reliqua,plaga lepræ eſt,&
ad arbitrium eius ſeparabitur. Sinau-
tem lucens candor fuerit in cute, nec hu
milior carne reliqua,& pili coloris pri-
ſtini,recludet eum ſacerdos ſeptem die
bus, & conſyderabit die ſeptimo, & ſi
quidem lepra vltra nō creuerit,nec trāſ-
ierit in cute priores terminos, rurſum
recludet eum ſeptem diebus alijs, &
B die ſeptimo contemplabitur. ſi obſcu-
rior fuerit lepra,& non creuerit in cute,
mundabit eam: quia ſcabies eſt, laua-
bitq́ homo veſtimenta ſua, & mun-
dus erit. Quód ſi poſtquam á ſacerdo
te viſus eſt & redditus munditiæ, ite-
rum lepra creuerit: adducetur ad eum,
& immunditiæ condemnabitur. Pla-
ga lepræ ſi fuerit in homine,adducetur
ad ſacerdotem,& videbit eum. Cúm-
que color albus in cute fuerit, & capil-
lorúm mutauerit aſpectum, ipſa quo-
que caro viua apparuerit, lepra vetu-
ſtiſsima iudicabitur atque inolita cuti.
Contaminabit itaque eum ſacerdos,&
non recludet,quia perſpicuæ immundi
tiæ eſt, Sinautem effloruerit diſcutrens

lepra in cute, & operuerit omnẽ carnẽ à
capite vſq; ad pedes, quicquid ſub aſpe
ctu oculorũ cadit, conſiderabit eũ ſacer-
dos, & teneri lepra mundiſsima iudica
bit: eo quod omnis in candorẽ verſa ſit,
& idcirco homo mũdus erit. Quando C
vero caro viuẽs in eo apparuerit, tũc ſa-
cerdotis iudicio polluetur, et ĩterũ immũ
dos reputabitur. caro enim viua ſi lepra
aſpergitur, immunda eſt. Quod ſi rur-
ſum verſa fuerit in alborem, & totũ ho
minem operuerit, conſiderabit eum ſa-
cerdos, & mundũ eſſe decernet. Caro au
tem & cutis in qua vlcus natũ eſt & ſa
natum, & in loco vlceris cicatrix alba
apparuerit ſiue ſubruſa, adducetur ho-
mo ad ſacerdotem: qui cum viderit lo-
cum lepræ humiliorem carne reliqua,
& pilos verſos in candorem, contami-
nabit eum. Plaga enim lepræ orta eſt
in vlcere. Quod ſi pilus coloris eſt pri-
ſtini, et cicatrix ſubobſcura & vicina car
ne nõ eſt humilior, recludet eũ ſeptem
diebus. & ſi quidem creuerit, adiudica-
bit eum lepræ. ſin autem ſteterit in loco
ſuo, vlceris eſt cicatrix, & homo mun-
dus erit. Caro autẽ & cutis quam ignis
excuſſerit, & ſanata albam ſiue ruſam D

habuerit cicatricem, conſiderabit eam ſacerdos,& ecce verſa eſt in alborem,et locus eius reliqua cute eſt humilior:contaminabit eum,quia plaga lepræ in cicatrice orta eſt. Quòd ſi pilorum color nõ fuerit immutatus,nec humilior plaga carne reliqua, & ipſa lepræ ſpecies fuerit ſubobſcura:recludet eum ſeptem diebus, & die ſeptimo contemplabitur: ſi creuerit in cute lepra, contaminabit eum. ſinautem in loco ſuo candor ſteterit non ſatis clarus,plaga combuſtionis eſt, & idcirco mundabitur, quia cicatrix eſt combuſturæ. Vir ſiue mulier, in cuius capite vel barba germinauerit lepra, videbit eos ſacerdos.& ſi quidem humilior fuerit locus carne reliqua, & capillus flauus ſolitoq; ſubtilior,contaminabit eos, quia lepra capi-
E tis ac barbæ eſt. Sinautem viderit locum maculæ æqualem vicinæ carni,& capillum nigrum: recludet eos ſeptem diebus,& die ſeptimo intuebitur.Si nõ creuerit macula, & capillus ſui coloris eſt,& locus plagæ carni reliquæ æqualis,radetur homo abſque loco maculæ, & includetur ſeptem diebus aliĳs.Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga in loco

ſuo, nec humilior carne reliqua, mun=
dabit eum, lotisq́ue veſtibus ſuis mun=
dus erit. Si autem poſt emundatio=
nem rurſus creuerit macula in cute, nõ
quæret amplius vtrum capillus in fla=
uum colorem ſit commutatus, quia a=
perte immundus eſt. Porrò ſi ſteterit
macula, & capilli nigri fuerint, nouerit
hominem ſanatum eſſe, & confidenter
eum pronuntiet mundum. Vir ſiue mu
lier in cuius cute candor apparuerit, in=
tuebitur eos ſacerdos. ſi deprehenderit
ſubobſcurum alborẽ lucere in cute, ſciat F
non eſſe lepram, ſed maculam coloris
candidi, & hominem mundum. Vir de
cuius capite capilli fluũt, caluus & mũ=
dus eſt. & ſi à fronte ceciderint pili, re=
caluaſter & mundus eſt. Si autem in
caluitio ſiue in recaluatione albus vel
rufus color fuerit exortus, & hoc ſacer=
dos viderit, cõdemnabit eum haud du
bie lepræ, quæ orta eſt in caluitio. Qui=
cunque ergo maculatus fuerit lepra, &
ſeparatus eſt ad arbitrium ſacerdotis,
habebit veſtimenta diſſuta, caput nu=
dum, os veſte contectum, contaminatũ
ac ſordidum ſe clamabit. Omni tempo
re quo leproſus eſt & immũdus, ſolus

habitabit extra caſtra. Veſtis lanea ſiue
linea, quæ lepram habuerit in ſtamine
atq; ſubtegmine, aut certe pellis vel quic
quid ex pelle confectum eſt, ſi alba vel
rufa macula fuerit, infecta lepra repu-
tabitur, oſtendeturque ſacerdoti. qui cõ
G ſideratam recludet ſeptem diebus, &
die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi depre-
henderit creuiſſe, lepra perſeuerans eſt:
pollutum iudicabit veſtimentum, &
omne in quo fuerit inuenta, & idcirco
comburetur flammis. Quòd ſi eam
viderit non creuiſſe, præcipiet & laua-
bunt id in quo lepra eſt, recludétq; illud
ſeptem diebus aliis. Et cum viderit fa-
ciem quidem priſtinam non reuerſam,
nec tamen creuiſſe lepram, immun-
dum iudicabit & igne comburet, eo
quòd infuſa ſit in ſuperficie veſtimen-
ti vel per totum lepra. Si autem obſcu
rior fuerit locus lepræ poſtquam veſtis
eſt lota, abrumpet eum & à ſolido diui
det. Quòd ſi vltra apparuerit in his lo-
cis, quę prius immaculata erãt lepra vo
latilis et vaga: debet igne cõburi. ſi ceſ-
ſauerit, lauabit aqua ea quę pura ſunt, ſe
cundo: & mũda erunt. Iſta eſt lex lepræ
veſtimenti lanei & linei, ſtaminis atq;

ſubtegminis, omniſque ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

Leproſi mundandi & expiandi ritus.

CAPVT XIIII.

Matt.8.a Marc.1.d Luc.5.c

A Locutusq; eſt dominus ad Moyſen, dicens. Hic eſt ritus leproſi quando mundandus eſt, Adducetur ad ſacerdotem, qui egreſſus de caſtris cū inuenerit lepram eſſe mundatā, præcipiet ei qui purificatur vt offerat duos paſſeres viuos pro ſe, quos veſci licitum eſt, & lignum cedrinum vermiculumq; & hyſsôpum & vnum ex paſſeribus immolari iubebit in vaſe fictili ſuper aquas viuentes: alium autem viuum cū ligno cedrino, & cocco & hyſsôpo tinget in ſanguine paſſeris immolati, quo aſperget illum qui mundandus eſt, ſepties, vt iure purgetur, & dimittet paſſerem viuum, vt in agrum auolet. Cumq; lauerit homo veſtimenta ſua, radet omnes pilos corporis, & lauabitur aqua, purificatusq; ingredietur caſtra, ita duntaxat, vt maneat extra tabernaculum ſuum ſeptem diebus, & die ſeptimo radat capilos capitis, barbamq; & ſupercilia, ac totius corporis

pilos. Et lotis rurſum veſtibus & cor-
B pore, die octauo aſſumet duos agnos
immaculatos,& ouem anniculam abſ-
que macula, & tres decimas ſimilæ in
ſacrificiũ,quæ conſperſa ſit oleo, et ſeor
ſum olei ſextarium. Cumq́ ſacerdos
purificans hominem ſtatuerit eũ,et hęc
omnia coram domino in oſtio taberna
culi teſtimonij, tollet agnum & offeret
eum pro delicto, oleiq́ ſextarium. Et
oblatis ante dominum omnibus, im-
molabit agnum vbi ſolet immolari ho
ſtia pro peccato & holocauſtũ, id eſt in
loco ſancto. Sicut enim pro peccato, ita
& pro delicto ad ſacerdotem pertinet
C hoſtia: ſancta ſanctorũ eſt. Aſſumensq́
ſacerdos de ſanguine hoſtiæ, quæ im-
molata eſt pro delicto, ponet ſuper ex-
tremum auriculæ dextræ eius qui mũ-
datur, & ſuper pollices manus dextræ
& pedis, & de olei ſextario mittet in
manum ſuã ſiniſtram, tingetq́ digitũ
dextrum in eo, & aſperget corã domi-
no ſepties. quod autẽ reliquum eſt olei
in læua manu, fundet ſuper extremũ au
riculæ dextræ eius qui mundatur, et ſu-
per pollices manus ac pedis dextri, &
ſuper ſanguinẽ qui effuſus eſt pro deli-

cto, et ſuper caput eius. Rogabitq́ pro
eo ſacerdos corā domino,& faciet ſacri-
ficiū pro peccato.tunc immolabit holo
cauſtum,& ponet illud in altari cū liba
mentis ſuis,& homo rite mundabitur.
Quòd ſi pauper eſt,et nō poteſt manus
eius inuenire quę dicta ſunt ꝓ delicto,
aſſumet agnū ad oblationem,vt roget
pro eo ſacerdos,decimamq́ partē ſimi
læ conſperſæ oleo in ſacrificiū, & olei
ſextariū,duosq́ turtures ſiue duos pul-
los columbæ,quorum vnus ſit pro pec-
cato,& alter in holocauſtum, offeretq́
ea die octauo purificationis ſuæ ſacerdo
ti ad oſtium tabernaculi teſtimonij co-
ram domino. qui ſuſcipiens agnū pro D
delicto & ſextarium olei, leuabit ſi-
mul, immolatoq́ agno, de ſanguine
eius ponet ſuper extremum auriculæ
dextræ illius qui mūdatur,& ſuper pol
licęs manus eius ac pedis dextri.olei ve
ro partem mittet in manum ſuam ſini
ſtram,in quo tingens digitum dextræ
manus, aſperget ſepties coram domi-
no,tangetq́ extremum dextræ auricu-
læ illius qui mundatur, & pollices ma
nus ac pedis dextri in loco ſanguinis
qui effuſus eſt pro delicto; reliquā autē

partem olei, quæ eſt in ſiniſtra manu, mittet ſuper caput purificati, vt placet pro eo dominum, & turturem ſiue pullum columbæ offeret, vnum pro delicto, & alterum in holocauſtum cũ libamentis ſuis. hoc eſt ſacrificium leproſi, qui habere non poteſt omnia in emun-
E dationem ſui. Locutusq́; eſt dominus ad Moyſen & Aaron, dicens. Cumq́; ingreſsi fueritis terram Chanaan, quam ego dabo vobis in poſſeſsionem, ſi fuerit plaga lepræ in ædibus, ibit cuius eſt domus, nuntiãs ſacerdoti, & dicet, Quaſi plaga lepræ videtur mihi eſſe in domo mea. At ille præcipiet vt efferantur vniuerſa de domo priuſquam ingrediatur eã, & videat vtrum leproſa ſit, ne immunda fiant omnia quæ in domo ſunt. Intrabitq́; poſtea vt conſideret lepram domus: & cũ viderit in parietibus illius quaſi valliculas pallore ſiue rubore deformes, & humiliores ſuperficie reliqua, egredietur oſtiũ domus, & ſtatim claudet illã ſeptem diebus. reuerſusq́; die ſeptimo, cõſiderabit eam. ſi in-
F uenerit creuiſſe lepram, iubebit erui lapides in quibus lepra eſt, & proijci eos extra ciuitatem in locum immũdum,

domum autem ipſam radi intrinſecus
per circumitum,& ſpargi puluerem ra
ſuræ extra vrbem in locum immundū,
lapidesq́ alios reponi pro his qui abla=
ti fuerint, & luto alio liniri domū. Sin
autem poſtquam eruti ſunt lapides, &
puluis elatus,& alia terra lita, ingreſſus
ſacerdos viderit reuerſam lepram, &
parietes reſperſos maculis,lepra eſt per=
ſeuerans, & immunda domus: quam
ſtatim deſtruent, & lapides eius ac li=
gna, atq; vniuerſum puluerem proij=
cient extra oppidum in locum immun
dum. Qui intrauerit domum quando
clauſa eſt,immundus erit vſq; ad veſpe
rum:& qui dormierit in ea,& comede
rit quippiam, lauabit veſtimenta ſua.
G Quód ſi introiens ſacerdos viderit le=
pram non creuiſſe in domo, poſtquam
denuo lita fuerit,purificabit eam reddi=
ta ſanitate: & in purificatione eius ſu=
met duos paſſeres, lignumq́ cedri=
num,& vermiculum atq; hyſsôpum:
& immolato vno paſſere in vaſe fictili
ſuper aquas viuas tollet lignum cedri=
num,& hyſsôpum & coccum & paſſe
rem viuum, & tinget omnia in ſangui
ne paſſeris immolati, atque in aquis
viuen

viuẽtibus:& aſperget domum ſepties,
purificabitq́; tam in ſanguine paſſeris,
quàm in aquis viuentibus,& in paſſere
viuo lignoq́; cedrino & hyſſopo atque
vermiculo. Cumq́; dimiſerit paſſerem
auolare in agrum libere,orabit pro do-
mo,& iure mundabitur, Iſta eſt lex o-
mnis lepræ & percuſſuræ, lepræ veſtiũ
& domorum, cicatricis & erũpentium
papularum, lucentis maculæ & in va-
rias ſpecies coloribus immutatis,vt poſ
ſit ſciri quo tempore mũdum quid,vel
immundum ſit.

*Virorum quibus genitura fluit, & mulie-
rum menſtruoſarum purgationis modus.*

CAPVT XV.

A LOcutusq́; eſt dominus ad Moy-
ſen & Aaron, dicens. Loquimini
filijs Iſrael, & dicite eis, Vir qui
patitur fluxum ſeminis,immũdus erit.
& tunc iudicabitur huic vitio ſubiace-
re, cum per ſingula momenta adhæſe-
rit carni eius,atq́; concreuerit fœdus hu-
mor. Omne ſtratum in quo dormierit,
immundum erit, & vbicũq́; ſederit. Si
quis hominum tetigerit lectum eius,la
uabit veſtimẽta ſua, & ipſe lotus aqua,
immundus erit vſque ad veſperum. Si

ſederit vbi ille ſederat,& ipſe lauabit ve
ſtimenta ſua, & lotus aqua immundus
erit vſq; ad veſperum. Qui tetigerit car
nem eius, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe
lotus aqua, immundus erit vſq; ad ve-
ſperum. Si ſaliuã huiuſcemodi homo
iecerit ſuper eum qui mundus eſt, laua-
bit veſtimenta ſua, & lotus aqua im-
mũdus erit vſque ad veſperum. Sagma
ſuper quod ſederit, immundum erit: &
quicquid ſub eo fuerit qui fluxum ſemi
nis patitur, pollutum erit vſq; ad veſpe
rum. Qui portauerit horum aliquid, la-
uabit veſtimẽta ſua, & ipſe lotus aqua,
immundus erit vſq; ad veſperũ. Omnis
quem tetigerit qui talis eſt, non lotis an-
te manibus, lauabit veſtimenta ſua: &
lotus aqua, immundus erit vſq; ad ve-
ſperum. Vas fictile quod tetigerit, con-
fringetur: vas autem ligneum lauabitur
aqua. Si ſanatus fuerit qui huiuſcemodi
ſuſtinet paſsionem, numerabit ſeptem
dies poſt emundationem ſui, & lotis
veſtibus & toto corpore in aquis viuen
tibus, erit mundus. Die autem octauo
ſumet duos turtures aut duos pullos co
lumbæ, & veniet in conſpectu domini
ad oſtium tabernaculi teſtimonij, da-

bitq́; eos ſacerdoti: qui faciet vnum pro peccato, & alterum in holocauſtum, ro
C gabitq́; pro eo corã domino, vt emundetur à fluxu ſeminis ſui. Vir de quo egreditur ſemen coitus, lauabit aqua omne corpus ſuum, & immundus erit vſque ad veſperum. Veſtem & pellem quã habuerit, lauabit aqua, & immunda erit vſque ad veſperum. Mulier cum qua coierit, lauabitur aqua, & immunda erit vſque ad veſperum. Mulier quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur. Omnis qui tetigerit eam, immundus erit vſq; ad veſperum: & locus in quo dormierit, vel ſederit diebus ſeparationis ſuæ, polluetur. Qui tetigerit lectum ſuum, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua immundus erit vſque ad veſperum. Omne vas ſuper quod illa ſederit, quiſquis attigerit, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua, pollutus erit vſq; ad veſperum. Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis menſtrualis, immundus erit ſeptem diebus: & omne ſtra-
D tũ in quo dormierit, polluetur. Mulier quæ patitur multis diebus fluxũ ſanguinis nõ in tẽpore mẽſtruali, vel quæ poſt

menſtruũ ſanguinem fluere non ceſſat, quandiu ſubiacet huic paſsioni,immũda erit quaſi ſit in tempore menſtruo. omne ſtratum in quo dormierit,& vas in quo ſederit, pollutum erit. quicunq; tetigerit eam,lauabit veſtimẽta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit vſq; ad veſperum. Si ſteterit ſanguis & fluere ceſſauerit,numerabit ſeptem dies purificationis ſuæ, & die octauo offeret pro ſe ſacerdoti duos turtures,aut duos pullos columbarum ad oſtium tabernaculi teſtimonij:qui vnum faciet pro peccato, & alterum in holocauſtum, rogabitq; pro ea coram domino, & pro fluxu immunditiæ eius. Docebitis ergo filios Iſrael vt caueant immunditias & non moriantur in ſordibus ſuis, cum polluerint tabernaculum meum quod eſt inter vos.Iſta eſt lex eius qui patitur fluxum ſeminis,& qui polluitur coitu, & quæ menſtruis temporibus ſeparatur,vel quæ iugi fluit ſanguine, & hominis qui dormierit cum ea.

Sanctuarium quomodo ingrediendum ſacerdoti,& de duplici duorum hircorum immolatione,deq; ſeptimi menſis ieiunio.

CAPVT XVI.

A Ocutusq́; eſt dominus ad Moy-
ſen poſt mortem duorum filio-
rum Aaron, quando offerentes
ignem alienum interfecti ſunt: & præ-
cepit ei, dicens. Loquere ad Aaron fra-
trem tuum ne omni tempore ingredia-
tur ſanctuarium quod eſt intra velum
coram propitiatorio quo tegitur arca,
vt non moriatur: quia in nube apparebo
ſuper oraculum, niſi hæc ante fecerit,
Vitulum pro peccato offeret, & arietem
in holocauſtum. Tunica linea veſtietur,
feminalibus lineis verenda celabit. ac-
cingetur zona linea, cidarim lineam im
ponet capiti. Hæc enim veſtimenta ſunt
ſancta, quibus cunctis, cum lotus fuerit,
B induetur. *S*uſcipietq́; ab vniuerſa mul-
titudine filiorum Iſrael duos hircos pro
peccato, & vnum arietem in holocau-
ſtum. Cumq́; obtulerit vitulum, & ora
uerit pro ſe & pro domo ſua, duos hir-
cos ſtare faciet coram domino in oſtio
tabernaculi teſtimonij: mittensq́; ſuper
vtramq; ſortem, vnam domino, & al-
teram capro emiſſario, cuius exierit ſors
domino, offeret illum pro peccato: cuius
autem in caprũ emiſſariũ, ſtatuet eum

viuum coram domino, vt fundat pre-
ces ſuper eum,& emittat eum in ſolitu
dinem.His rite celebratis,offeret vitulũ,
& rogans pro ſe & pro domo ſua, im-
molabit eum. aſſumptoq́ue thuribulo
quod de prunis altaris impleuerit, &
hauriens manu compoſitum thymia-
ma in incenſum,vltra velum intrabit in
ſancta,vt poſitis ſuper ignem aromati-
bus,nebula eorum & vapor operiat ora
culum quod eſt ſupra teſtimonium, &
non moriatur. Tollet quoque de ſangui-
ne vituli,& aſperget digito ſepties con-
Hebr.9.d tra propitiatorium ad orientem. Cũq́ue
& 10.a mactauerit hircum pro peccato populi,
inferet ſanguinem eius intra velũ ſicut
præceptum eſt de ſanguine vituli, vt
aſpergat è regione oraculi,& expiet ſan
ctuarium ab immunditijs filiorum Iſ-
rael,& à præuaricationibus eorum,cun
ctiſq́ue peccatis. Iuxta hunc ritum faciet D
in tabernaculo teſtimonij, quod fixum
eſt inter eos in medio ſortium habita-
Luc.1.a tionis eorum. Nullus hominum ſit in
tabernaculo quando pontifex ſanctua-
rium ingreditur, vt roget pro ſe & pro
domo ſua,& pro vniuerſo cœtu Iſrael,
donec egrediatur tabernaculum. Cum

autem exierit ad altare quod coram do
mino eſt,oret pro ſe,& ſumptū ſangui-
nē vituli atq; hirci fundat ſuper cornua
eius per gyrum,aſpergens'q; digito ſe-
pties,expiet & ſanctificet illud ab im-
munditijs filiorū Iſrael. Poſtquā emun-
dauerit ſanctuarium & tabernaculum
& altare,tunc offerat hircum viuentē,et
E poſita vtraq; manu ſuper caput eius,cō-
fiteatur omnes iniquitates filiorum Iſ-
rael,& vniuerſa delicta atq; peccata eo-
rum,quæ imprecans capiti eius,emittet
illum per hominem paratum,in deſer-
tum. Cū'q; portauerit hircus omnes ini
quitates eorum in terram ſolitariam,
& dimiſſus fuerit in deſerto, reuertetur
Aaron in tabernaculū teſtimonij,& de-
poſitis veſtibus quibus prius indutus
erat,cum intraret ſanctuariū, relictis'q;
ibi, lauabit carnem ſuā in loco ſancto,
indueturq; veſtibus ſuis, Et poſtquam
egreſſus obtulerit holocauſtum ſuum
ac plebis,rogabit tam pro ſe,quàm pro
populo:& adipē qui oblatus eſt pro pec
F catis adolebit ſuper altare. Ille vero qui
dimiſerit caprū emiſſariū,lauabit veſti-
mēta ſua & corpus aqua,& ſic ingredie
tur in caſtra. Vitulū autē & hircū q pro

peccato fuerant immolati,& quorũ ſan
guis illatus eſt in ſanctuariũ vt expiatio
cõpleretur,aſportabunt foras caſtra, &
comburent igni,tam pelles, quàm car-
nes eorũ ac fimum:& quicunq; cõbuſ-
ſerit ea,lauabit veſtimenta ſua & carnẽ
aqua,& ſic ingredietur caſtra. Eritq; vo
bis hoc legitimum ſempiternũ. Menſe
autem ſeptimo,decima die menſis affli
getis animas veſtras,nullumq; opus fa-
cietis,ſiue indigena,ſiue aduena qui per-
Infra.23.e egrinatur inter vos.In hac die expiatio
erit veſtri atque mũdatio, ab omnibus C
peccatis veſtris, coram domino mũda-
bimini.ſabbatũ enim requietionis eſt,
& affligetis animas veſtras religione
perpetua. Expiabit autem ſacerdos qui
vnctus fuerit, & cuius manus initiatæ
ſunt vt ſacerdotio fungatur pro patre
ſuo, Induetur'q; ſtola linea & veſtibus
ſanctis,& expiabit ſanctuariũ & taber-
naculum teſtimonñ atque altare, ſacer-
dotes quoque & vniuerſum populum.
Eritq; vobis hoc legitimum ſempiter-
num, vt oretis pro filñs Iſrael, & pro
cunctis peccatis eorum ſemel in anno.
Fecit igitur ſicut præceperat dominus
Moyſi.

Vbi, & cui ſacrificandum, ſanguineq́; & morticino abſtinendum.

CAPVT XVII.

A ET locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere Aaron & filĳs eius & cunctis filĳs Iſrael, dicens ad eos. Iſte eſt ſermo quem mandauit dominus, dicens. Homo quilibet de domo Iſrael, ſi occiderit bouē aut ouē, ſiue capram in caſtris vel extra caſtra, et non obtulerit ad oſtiū tabernaculi oblationē domino, ſanguinis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit, ſic peribit de medio populi ſui. Ideo ſacerdoti offerre debēt filĳ Iſrael hoſtias ſuas quas occidūt in agro, vt ſanctificentur domino ante oſtiū tabernaculi teſtimonĳ, & immo-
B lent eas hoſtias pacificas domino. Fundetq́; ſacerdos ſanguinem ſuper altare domini ad oſtium tabernaculi teſtimonĳ, & adolebit adipem in odorē ſuauitatis domino, & nequaquam vltra immolabunt hoſtias ſuas dæmonibus, cū quibus fornicati ſunt. Legitimum ſempiternum erit illis & poſteris eorum. Et ad ipſos dices. Homo de filĳs Iſrael & de aduenis qui peregrinantur apud vos qui obtulerit holocauſtum ſiue vi-

ctimam,& ad oſtium tabernaculi teſti
moniĵ non adduxerit eam: vt offerat do-
mino, interibit de populo ſuo. Homo C
quilibet de domo Iſrael, & de aduenis
qui peregrinantur inter vos, ſi comede-
rit ſanguinē, obfirmabo faciem meam
contra animam illius, & diſperdā eam
de populo ſuo, quia anima carnis in ſan
guine eſt: & ego dedi illum vobis ſuper
altare, vt expietis pro animabus veſtris,
& ſanguis pro animæ piaculo ſit. Idcir-
co dixi filĳs Iſrael, Omnis anima ex vo
bis non comedet ſanguinē, nec ex adue-
nis qui peregrinantur apud vos. Homo
quicūq; de filĳs Iſrael & de aduenis qui
peregrinantur apud vos, ſi venatione
atque aucupio ceperit feram vel auem,
quibus veſci licitū eſt, fundat ſanguinē
eius, & operiat illū terra. Anima enim D
omnis carnis in ſanguine eſt. Vnde dixi
filĳs Iſrael, Sanguinē vniuerſæ carnis nō
comedetis, quia anima carnis in ſangui
ne eſt: & quicunq; comederit illū, inter-
ibit. Anima quæ comederit morticinū,
vel captū à beſtia, tā de indigenis, quā
de aduenis, lauabit veſtimēta ſua & ſe-
metipſum aqua, & contaminatus erit
vſq; ad veſperū, & hoc ordine mūdus

fiet. Quód ſi non lauerit veſtimenta ſua vel corpus, portabit iniquitatem ſuam.

Agnationis gradus, & quibuſcum non licet habere rem.

CAPVT XVIII.

A LOcutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filiis Iſrael, & di
ces ad eos, Ego ſum dñs Deus ve
ſter: iuxta conſuetudinem terræ Aegy-
pti in qua habitaſtis, non facietis, & iu-
xta morem regionis Chanaã ad quam
ego introducturus ſum vos, non agetis, rom.10.a
nec in legitimis eorum ambulabitis. fa- Ezec.20.b
cietis iudicia mea, & præcepta mea ſer- Galat.3.b
uabitis, & ambulabitis in eis. Ego do-
minus Deus veſter. Cuſtodite leges
meas atque iudicia, quæ faciens homo,
viuet in eis. ego dominus Deus veſter,
Omnis homo ad proximam ſangui-
nis ſui non accedet, vt reuelet turpitudi-
nem eius. ego dominus. Turpitudinem
patris tui & turpitudinem matris tuæ
non diſcooperies. Mater tua eſt, nõ reue-
labis turpitudinẽ eius. Turpitudinẽ vxo
ris patris tui nõ diſcooperies. turpitudo
B enim patris tui eſt. Turpitudinẽ ſororis
tuę ex patre ſiue ex matre quę domi, vel

foris genita eſt,non reuelabis. Turpitu-
dinem filiæ filĳ tui vel neptis ex filia nõ
reuelabis: quia turpitudo tua eſt. Turpi-
tudinem filiæ vxoris patris tui,quam pe-
perit patri tuo,& eſt ſoror tua, non reue
labis. Turpitudinem ſororis patris tui
nõ diſcooperies: quia caro eſt patris tui.
Turpitudinẽ ſororis matris tuæ non re-
uelabis:eo ꝙ caro ſit matris tuæ. Turpi-
tudinẽ patrui tui non reuelabis nec acce-
des ad vxorẽ eius quæ tibi affinitate con
iungitur. Turpitudinẽ nurus tuæ non re
uelabis, quia vxor filĳ tui eſt: nec diſco-
operies ignominiã eius. Et vxorẽ fratris C
ſui nullus accipiat. Turpitudinẽ vxoris
fratris tui non reuelabis: quia turpitudo
fratris tui eſt. Turpitudinem vxoris tuæ
& filiæ eius non reuelabis. Filiam filĳ
eius,& filiam filiæ illius non ſumes, vt
reueles ignominiã eius: quia caro illius
ſunt,et talis coitus inceſtus eſt. Sororem
vxoris tuæ in pellicatum illius non acci
pies,nec reuelabis turpitudinem eius ad
huc illa viuente. Ad mulierem quæ pati
tur menſtrua non accedes, nec reuelabis
fœditatẽ eius. Cum vxore proximi tui
non coibis,nec ſeminis cõmixtione ma
3.reg.18.c culaberis. De ſemine tuo non dabis vt

conſecretur idôlo Moloch, nec pollues
nomen Dei tui.ego dominus. Cum ma
ſculo non cõmiſcearis coitu fœmineo,
D quia abominatio eſt. Cum omni peco-
re non coibis, nec maculaberis cum eo.
Mulier non ſuccumbet iumento, nec mi
ſcebitur ei: quia ſcelus eſt. Nec polluami-
ni in omnibus his quibus contaminatæ
ſunt vniuerſæ gentes, quas ego eĳciam
ante conſpectum veſtrũ, & quibus pol-
luta eſt terra: cuius ego ſcelera viſitabo,
vt euomat habitatores ſuos. Cuſtodite
legitima mea atq; iudicia, & non facia-
tis ex omnibus abominationibus iſtis,
tam indigena quàm colonus, qui pere-
grinatur apud vos. Omnes enim execra
tiones iſtas fecerunt accolæ terræ, qui fu-
erunt ante vos & polluerunt eam. Ca-
uete ergo ne & vos ſimiliter euomat,
cum paria feceritis, ſicut euomuit gen-
tem quæ fuit ante vos. Omnis anima
quæ fecerit de abominationibus his
quippiam, peribit de medio populi ſui.
Cuſtodite mandata mea. Nolite facere
quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, &
ne polluamini in eis, ego dominus deus
veſter.

Sanctis quæ facienda, quæq; vitanda ſint.

CAPVT XIX.

LOcutus eſt dominus ad Moyſen, A
dicens. Loquere ad omnē cœtum
1.Petr.1.e filiorum Iſrael,& dices ad eos; Sā
ĉti eſtote, quia ego ſanctus ſum domi-
nus Deus veſter. Vnuſquiſq; patrē ſuum
& matrem ſuam timeat. Sabbata mea
cuſtodite. ego dominus Deus veſter. No
lite conuerti ad idôla, nec deos conflati-
les faciatis vobis. ego dominus Deus ve-
ſter. Si immolaueritis hoſtiam pacifico
rum domino vt ſit placabilis, eo die quo
fuerit immolata, comedetis eam, & die
altero: quicquid autem reſiduum fuerit B
in diem tertium, igne cōburetis. ſi quis
poſt biduum comederit ex ea, propha-
nus erit, impietatis reus: portabitq; ini-
quitatem ſuam, quia ſanctum domini
Infra.23.d polluit, & peribit anima illa de medio
populi ſui. Cúmque meſſueris ſegetes
terræ tuæ, non tondebis vſque ad ſolum
ſuperficiem terræ: nec remanentes ſpicas
colliges, neque in vinea tua racemos &
grana decidentia congregabis, ſed pau-
peribus & peregrinis carpenda dimit-
Exo.20.b tes, ego dominus Deus veſter. Non fa- C
Deute.5.b cietis furtum, non mentiemini, nec de-

cipiet vnuſquiſque proximum ſuum. Matt.5.e
Non periurabis in nomine meo,nec pol Eccli.10.a
lues nomen Dei tui: ego dominus.Non
facies calumniam proximo tuo, nec vi Deut.24.c
opprimes eum. Non morabitur opus Tobiæ 4.c
mercenarij tui apud te vſq; mane. Non
maledices ſurdo,nec coram cæco pones
offendiculum: ſed timebis dominum
Deum tuum, quia ego ſum dominus.
Non facies quod iniquum eſt, nec in- Deute.1.c
iuſta iudicabis. Non conſideres perſo- & 16.d
nam pauperis,nec honores vultum po- Iacobi.2.a
tentis. Iuſte iudica proximo tuo. Non puer.24.c
eris criminator, nec ſuſurro in popu- Eccli.43.a
D lis. Non ſtabis contra ſanguinem pro- 1.Ioan.2.b
ximi tui.ego dominus. Non oderis fra- & 3.c
trem tuum in corde tuo,ſed publice ar- Eccli.19.b
gue eum, ne habeas ſuper illo pecca- Matt.18.b
tum. Non quæras vltionem, nec me- Lucæ.17.a
mor eris iniuriæ ciuium tuorum. Di- Matth.5.g
liges amicum tuum ſicut teipſum. ego & 22.d
dominus. Leges meas cuſtodite. Iu- Mar.12.d
menta tua non facies coire cum alte- Rom.13.c
rius generis animãtibus. Agrum tuum Galat.5.c
non ſeres diuerſo ſemine. Veſte quæ Iacob.2.b
ex duobus texta eſt, non indueris. Ho-
E mo ſi dormierit cum muliere coitu ſe-
minis,quæ ſit ancilla etiam nobilis, &

tamen pretio non redempta, nec liber-
tate donata: vapulabunt ambo, & non
morientur, quia non fuit libera. pro de-
licto autem ſuo offeret domino ad oſti-
um tabernaculi teſtimonij arietem, ora-
bitq; pro eo ſacerdos & pro delicto eius
coram Domino, & repropitiabitur ei,
dimittetúrque peccatum. Quando in-
greſsi fueritis terram & plantaueritis
in ea ligna pomifera, auferetis præpu-
tia eorum. Poma quæ germinant, im-
munda erunt vobis, nec edetis ex eis.
Quarto anno omnis fructus eorum ſan
ctificabitur laudabilis domino. Quin-
to autem anno comedetis fructus, con-
gregantes poma quæ proferunt. ego do
minus Deus veſter. Non comedetis car-
nem cum ſanguine. Non augurabimi- F
ni, nec obſeruabitis ſomnia, neque in
rotundum attondebitis comam, nec ra-
detis barbam. Et ſuper mortuo non in-
cidetis carnes veſtras, neque figuras ali-
quas, aut ſtigmata facietis vobis. ego do
minus. Ne proſtituas filiam tuam, ne
contaminetur terra, & impleatur pia-
culo. Sabbata mea cuſtodite, & ſanctua
rium meum metuite. ego Dominus.
Non declinetis ad magos, nec ab Hario-
lis aliq

lis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos. ego dominus Deus veſter. Coram cano capite cōſurge, & honora perſonam ſenis, & time dominum Deum

G tuum. ego ſum dominus. Si habitauerit aduena in terra veſtra, & moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei, ſed ſit inter vos quaſi indigena, & diligetis eū quaſi voſmetipſos. fuiſtis enim & vos aduenæ in terra Aegypti. ego dominus Deus veſter. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in menſura. Statera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus modius, æquusq; ſextarius. ego dominus deus veſter, qui eduxi vos de terra Aegypti. Cuſtodite omnia præcepta mea, & vniuerſa iudicia, & facite ea. ego dominus. Exo.22.c

Moloch idolo ne ſacrificent, nonnullaq; alia ſcelera prohibentur.

CAPVT XX.

A LOcutusq; eſt dominus ad Moyſen, dicens. Hæc loquêris filĳs Iſrael, Homo de filĳs Iſrael, & de aduenis qui habitant in Iſrael, ſi quis dederit de ſemine ſuo idôlo Moloch, morte moriatur, populus terræ lapidabit eum, & ego ponam faciem meam Supr.18.c

contra illum,ſuccidámque eum de me-
dio populi ſui,eo quòd dederit de ſemi-
ne ſuo Moloch, & contaminauerit ſan-
ctuarium meum, ac polluerit nomen
ſanctum meum. Quòd ſi negligens po
pulus terræ, & quaſi paruipendens im-
perium meum,dimiſerit hominem qui
dederit de ſemine ſuo Moloch, nec vo-
luerit eum occidere,ponam faciem me-
am ſuper hominem illum,et cognatio-
nem eius,ſuccidámque & ipſum, & o-
mnes qui conſenſerunt ei vt fornicare-
tur cum Moloch de medio populi ſui.
Anima quæ declinauerit ad magos &
hariolos,& fornicata fuerit cum eis,po-
nam faciem meam contra eam,et inter-
1.Petr.1.c ficiam illam de medio populi ſui. San- B
ctificamini,& eſtote ſancti,quia & ego
ſanctus ſum dominus Deus veſter. Cu-
ſtodite præcepta mea, & facite ea: ego
Exod.21.c dominus qui ſanctifico vos. Qui male-
Prouer.20 dixerit patri ſuo aut matri, morte mo-
Matt.15.a riatur. patri matrique qui maledixerit,
Marc.7.b ſanguis eius ſit ſuper eum. Si mœcha-
Ioan.8.a tus quis fuerit cũ vxore alterius & adul
Deute.22. terium perpetrauerit cum coniuge pro-
ximi ſui,morte moriantur, & mœchus
& adultera. Qui dormierit cũ nouerca

ſua, & reuelauerit ignominiam patris
ſui, morte moriantur ambo. ſanguis eo-
rum ſit ſuper eos. Si quis dormierit cum
nuru ſua, vterque moriatur, quia ſcelus
operati ſunt. ſanguis eorũ ſit ſuper eos.
Qui dormierit cum maſculo coitu fœ-
mineo, vterque operatus eſt nefas, mor-
te moriantur: ſit ſanguis eorum ſuper
eos. Qui ſupra vxorem filiam, duxerit
matrem eius ſcelus operatus eſt: viuus
C ardebit cum eis, nec permanebit tãtum
nefas in medio veſtri. Qui cum iumen-
to & pecore coierit, morte moriatur: pe-
cus quoque occidite. Mulier quæ ſuccu-
buerit cuilibet iumento, ſimul interficie
tur cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper eos.
Qui acceperit ſororem ſuam filiam pa-
tris ſui, vel filiam matris ſuæ, & viderit
turpitudinem eius, illaq; conſpexerit fra
tris ignominiam, nefariam rem operati
ſunt, occidentur in conſpectu populi, eo
quòd turpitudinem ſuam mutuo reue-
lauerint, & portabunt iniquitatem ſu-
am. Qui coierit cum muliere in fluxu
menſtruo, & reuelauerit turpitudinem
eius, ipſáque aperuerit fontem ſangui-
nis ſui, interficientur ambo de medio
populi ſui. Turpitudinem materteræ, et

amitæ tuæ non diſcooperies. qui hoc fe-
cerit, ignominiam carnis ſuæ nudauit,
portabunt ambo iniquitatẽ ſuam. Qui
coierit cũ vxore patrui vel auunculi ſui,
et reuelauerit ignominiam cognationis
ſuæ, portabunt ambo peccatum ſuum:
abſque liberis morientur. Qui duxerit D
vxorem fratris ſui, rem facit illicitam,
turpitudinem fratris ſui reuelauit: abſq;
liberis erit, Cuſtodite leges meas, atque
iudicia, & facite ea, ne & vos euomat
terra quam intraturi eſtis & habitaturi.
Nolite ambulare in legitimis nationũ,
quas ego expulſurus ſum ante vos. O-
mnia enim hæc fecerũt, & abominatus
ſum eas. Vobis autem loquor, Poſſidete
terram eorum, quam dabo vobis in hæ-
reditatem, terram fluẽtem lacte & mel-
le. Ego dominus Deus veſter, qui ſepara
ui vos à cæteris populis. Separate ergo
& vos iumentum mundum ab immun
do, & auem mundam ab immunda, ne
polluatis animas veſtras in pecore & a-
uibus, & cunctis quæ mouẽtur in terra,
& quæ vobis oſtendi eſſe polluta. Eritis
mihi ſancti, quia ſanctus ſum ego do-
minus, & ſeparaui vos à cæteris popu-
lis, vt eſſetis mei. Vir ſiue mulier, in qui-

bus pythonicus, vel diuinationis fuerit Deu.18.b
ſpiritus, morte moriātur, lapidibus ob= 1.reg.28.b
ruent eos: ſanguis eorū ſit ſuper illos.

Sacerdos qualis ſit.

CAPVT XXI.

A DIxit quoque dominus ad Moy=ſen. Loquere ad ſacerdotes fi=lios Aaron, & dices ad eos, Ne contaminetur ſacerdos in mortibus ci=uium ſuorum, niſi tantum in conſangui neis, ac propinquis, id eſt ſuper patrem & matrem & filium & filiam, fratrem quoque & ſororem virginem, quæ non eſt nupta viro, ſed nec in principe popu=li ſui cōtaminabitur. Non radent caput, nec barbam, neque in carnibus ſuis fa=cient inſciſſuras. Sancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen eius. Incenſum enim domini. & panes Dei ſui offerunt,
B & ideo ſancti erunt. Scortū, & vile pro=ſtibulum non ducet vxorem, nec eam quæ repudiata eſt à marito, quia conſe=cratus eſt Deo ſuo, & panes propoſitio=nis offert. Sit ergo ſanctus, quia & ego ſanctus ſum Dominus, qui ſanctifico vos. Sacerdotis filia deprehenſa ſi fuerit in ſtupro, & violauerit nomē patris ſui, flammis exuretur. Pontifex, id eſt ſacer=

doſ maximus inter fratres ſuos, ſuper
cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum,
& cuius manus in ſacerdotio conſecra-
tæ ſunt, veſtitúsque eſt ſanctis veſtibus,
caput ſuum non diſcooperiet, veſtimen
ta non ſcindet, & ad omnem mortuum
non ingredietur omnino. ſuper patre
quoque ſuo, & matre non contamina- C
bitur, nec egredietur de ſanctis, ne pol-
luat ſanctuarium domini, quia oleum
ſanctæ vnctionis Dei ſui ſuper eum eſt.
ego dominus. Virginem ducet vxorem,
Ezec.44.f viduam autem & repudiatam, & ſor-
didam, atque meretricem non accipiet:
ſed puellam de populo ſuo, ne commi-
ſceat ſtirpem generis ſui vulgo gentis
ſuæ: quia ego dominus qui ſanctifico
eum. Locutuſq; eſt dominus ad Moy-
ſen, dicens. Loquere ad Aaron, Homo de
ſemine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo ſuo,
nec accedet ad miniſterium eius: ſi cæ-
cus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo vel
grandi vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi
manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem D
habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi im
petiginem in corpore, vel herniosus.
omnis qui habuerit maculam de ſemi-

ne Aaron ſacerdotis, nõ accedet offerre hoſtias domino, nec panes Deo ſuo: veſcetur tamen panibus qui offeruntur in ſanctuario, ita duntaxat vt intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare qui maculã habet, & contaminare non debet ſanctuariũ meum. Ego dominus qui ſanctifico eos. Locut⁹ eſt ergo Moyſes ad Aarõ, et ad filios eius, & ad omnẽ Iſrael cuncta quę fuerant ſibi imperata.

Rurſus de ſacerdotibns & eorum familia ac ſacrificijs.

CAPVT XXII.

A Locutus quoq; eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere ad Aaron, & ad filios eius vt caueant ab his quæ conſecrata ſunt filiorum Iſrael, & non contaminent nomen ſanctificatorũ mihi, quæ ipſi offerunt. ego dominus. Dic ad eos, & ad poſteros eorum, Omnis homo qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt, & quæ obtulerunt filŋ Iſrael domino, in quo eſt immũditia, peribit corã domino. ego ſum domin⁹. Homo de ſemine Aaron qui fuerit leproſus, aut patiens fluxũ ſeminis, non veſcetur de his quæ

ſanctificata ſunt mihi, donec ſanetur. Qui tetigerit immūdū ſuper mortuo, & ex quo egredietur ſemē quaſi coitus, & qui tangit reptile, & quodlibet immundū, cuius tactus eſt ſordid⁹, immūdus erit vſq; ad veſperū, & non veſcetur his quæ ſanctificata ſunt: ſed cū lauerit carnem ſuā aqua, & occubuerit ſol, tūc mundatus veſcetur de ſanctificatis, quia
Exod.22.d cibus illius eſt. Morticinum & captum B
Eze. 44. g à beſtia non comedent, nec polluentur
in eis. ego ſum dominus. Cuſtodiant præcepta mea, vt non ſubiaceant peccato & moriantur in ſanctuario, cū polluerint illud ego dominus qui ſanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de ſanctificatis, inquilinus ſacerdotis, & mercenarius non veſcentur ex eis, quem autem ſacerdos emerit, & qui vernaculus domus eius fuerit, hi comedent ex eis. Si filia ſacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit, de his quæ ſanctificata ſunt, & de primitijs non veſcetur. ſin autem vidua, vel repudiata, & abſq; liberis reuerſa fuerit ad domum patris ſui, ſicut puella conſueuerat, aletur cibis patris ſui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet poteſtatem. Qui

comederit de ſanctificatis per ignoran=
tiam, addet quintam partem cum eo
quod comedit,et dabit ſacerdoti in ſan
ctuarium. Nec contaminabunt ſanctifi
cata filiorum Iſrael, quæ offerentur do=
mino, ne forte ſuſtineant iniquitatem
delicti ſui, cũ ſanctificata comederint.
ego dominus qui ſanctifico eos. Locu=
C tusq́ eſt dominus ad Moyſen,dicens lo
quere ad Aaron, & filios eius,& ad o=
mnes filios Iſrael,dicesq́ ad eos,Homo
de domo Iſrael, & de aduenis qui habi
tant apud vos, qui obtulerit oblationẽ
ſuam,vel vota ſoluens, vel ſponte offe=
rens,quicquid illud obtulerit in holo=
cauſtum domini, vt auferatur per vos,
maſculus immaculatus erit ex bobus,
& ex ouibus, & ex capris: ſi maculam
habuerit,non offeretis,neq; erit accepta
bile.Homo qui obtulerit victimam pa Deut. 15.d
cificorum domino,velvota ſoluens,vel Eccle.35. b
ſponte offerens,tam de bobus quàm de
ouibus,immaculatum offeret,vt acce=
ptabile ſit: omnis macula nõ erit in eo.
Si cęcum fuerit,ſi fractum,ſi cicatricem
habens,ſi papulas,aut ſcabiem,aut im=
petiginem:non offeretis ea domino,nec
adolebitis ex eis ſuper altare domini.

Bouem & ouem aure & cauda ampu- D
tatis, volũtarie offerre potes: votum au-
tem ex his ſolui non poteſt. Omne ani
mal quod vel contritis, vel tonſis, vel ſe-
ctis ablatisq; teſticulis eſt, non offeretis
domino. & in terra veſtra hoc omnino
ne faciatis. De manu alienigenæ non of-
feretis panes Deo veſtro, & quicquid
aliud dare voluerit: quia corrupta, &
maculata ſunt omnia, non ſuſcipietis
ea. Locutusq; eſt dominus ad Moyſen,
dicens, Bos, ouis, & capra cum genita
fuerint, ſeptem diebus erunt ſub vbere
matris ſuæ: die autem octauo, & dein-
ceps offerri poterunt domino. Siue illa
bos, ſiue ouis, nõ immolabũtur vna die
cum fœtibus ſuis. Si immolaueritis ho
ſtiam pro gratiarum actione domino,
vt poſsit eſſe placabilis, eodem die com
edetis eam, non remanebit quicquam
in mane alterius diei. ego dominus.
Cuſtodite mandata mea, & facit ea.
ego dominus. Ne polluatis nomẽ meũ
ſanctum, vt ſanctificet in medio filiorũ
Iſrael. Ego dominus, qui ſanctifico vos,
& eduxi de terra Aegypti, vt eſſem vo-
bis in Deum. ego dominus.

De ſabbati ac feſtorum reliquorum obſeruatione.

CAPVT XXIII.

A Locutusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicẽs. Loquere filiſs Iſrael, & dices ad eos, Hæ ſunt feriæ domini, quas vocabitis ſanctas. Sex diebus facietis opus: dies ſeptimus, quia ſabbati requies eſt, vocabitur ſanctus. omne opus nõ facietis in eo. ſabbatũ domini eſt in cũctis habitationibus veſtris. Hę ſunt ergo feriæ domini ſanctæ, quas celebrare debetis tẽporibus ſuis. Menſe primo quartadecima die mẽſis ad veſperum, phaſe domini eſt: & quintadecima die mẽſis huius, ſolẽnitas azymorũ domini eſt. Septẽ diebus azyma comedetis. B dies primus erit vobis celeberrim⁹, ſanctusq́: omne opus ſeruile nõ facietis in eo, ſed offeretis ſacrificiũ in igne domino ſeptẽ diebus. dies autẽ ſeptimus erit celebrior & ſanctior, nullumq́ ſeruile op⁹ facietis in eo. Locutusq́ eſt domin⁹ ad Moyſen, dicẽs. Loquere filiſs Iſrael, & dices ad eos, Cũ ingreſsi fueritis terram quã ego dabo vobis, et meſſueritis ſegetẽ, feretis manipulos ſpicarũ, primitias meſsis vr̃æ ad ſacerdotẽ q eleuabit

Exod.12.c
Nũe.28.c

faſciculum coram domino, vt accepta=
bile ſit pro vobis altero die ſabbati, &
ſanctificabit illum, atq; in eodem die
quo manipulus conſecratur, cædetur a=
gnus immaculatus anniculus in holo=
cauſtum domini, & libamenta offeren=
tur cũ eo duæ decimæ ſimilæ cõſperſæ
oleo in incẽſum domini, odoremq́; ſua
uiſsimum: liba quoq; vini quarta pars
hin. Panem & polentam, & pultes nõ C
comedetis ex ſegete vſq; ad diem qua
offeretis ex ea Deo veſtro. Præceptũ eſt
ſempiternum in generationibus, cun=
ctisq́; habitaculis veſtris. Numerabitis
ergo ab altero die ſabbati in quo obtu=
liſtis manipulum primitiarum ſeptem
hebdomadas plenas, vſq; ad alterã diẽ
expletionis hebdomadæ ſeptimæ, id
eſt quinquaginta dies: & ſic offeretis ſa=
crificiũ nouũ domino ex omnibus ha=
bitaculis veſtris, panes primitiarũ duos
de duabus decimis ſimilæ fermentatę,
quos coquetis in primitias domini, offe
retisq́; cum panibus ſeptem agnos im=
maculatos anniculos, & vitulum de ar
mento vnũ, & arietes duos, & erunt in
holocauſtũ cum libamẽtis ſuis, in odo=
rem ſuauiſsimũ domino. Facietis &

hircũ pro peccato,duosq́; agnos annicu
D los hoſtias pacificorum. Cumq́; eleua-
uerit eos ſacerdos cũ panibus primitia-
rum corã domino,cedent invſum eius.
Et vocabitis hunc diẽ celeberrimũ,atq;
ſanctiſsimũ:omne opus ſeruile non fa-
cietis in eo. Legitimũ ſempiternũ erit
in cũctis habitaculis,et generationibus
veſtris.Poſtquàm autẽ meſſueritis ſege Sup.19.b
tem terræ veſtræ, nõ ſecabitis eam vſq;
ad ſolũ: nec remanentes ſpicas collige-
tis,ſed pauperibus & peregrinis dimit
tetis eas.ego ſum domin⁹ Deus veſter.
Locutusq́; eſt dominus ad Moyſen, di-
cens. Loquere filĳs Iſrael,Mẽſe ſeptimo
prima die mẽſis erit vobis ſabbatũ me
moriale, clangentibus tubis, & vocabi
tur ſanctũ:omne opus ſeruile non facie-
tis in eo, & offeretis holocauſtũ domi-
no.Locutusq́; eſt dominus ad Moyſen,
E dicẽs.Decimo die mẽſis huius ſeptimi, Supr.16.g
dies expiationũ erit celeberrimus,et vo Nũe.29.b
cabitur ſanctus:affligetisq́; animas ve-
ſtras in eo,& offeretis holocauſtũ domi
no.omne opus ſeruile nõ facietis in tẽ-
pore diei hui⁹, quia dies propitiationis
eſt,vt propitietur vobis dominus Deus
veſter. Omnis anima quæ afflicta non

fuerit die hac, peribit de populis ſuis: & quæ operis quippiã fecerit, delebo eam de populo ſuo: nihil ergo operis facietis in eo. Legitimum ſempiternum erit vobis in cunctis generationibus, & habitationibus veſtris: ſabbatũ requietionis eſt, & affligetis animas veſtras. Die nono menſis ſeptimi à veſpere vſq; ad veſperũ celebrabitis ſabbata veſtra. Et locutus eſt domin⁹ ad Moyſen dicẽs. Loquere filiјs Iſrael, A quintodecimo die menſis huius ſeptimi erũt ferię tabernaculorũ, ſeptem diebus domino: dies primus vocabitur celeberrim⁹ atq; ſanctiſſimus, omne opus ſeruile nõ facietis in eo, & ſeptẽ diebus offeretis holocauſta domino, dies quoq; octau⁹ erit celeberrimus atq; ſanctiſsimus, & offeretis holocauſtũ domino: eſt enim cœtus atque collectæ: omne opus ſeruile nõ facietis in ea. hæ ſunt feriæ domini, quas vocabitis celeberrimas atq; ſanctiſsimas, offeretiſq; in eis oblationes domino holocauſta, et libamẽta iuxta ritũ vniuſcuiuſque diei, exceptis ſabbatis domini, doniſq; veſtris, & quę offeretis ex voto, vel quæ ſponte tribuetis domino. A quintodecimo ergo die mẽſis ſeptimi, quando

E

congregaueritis omnes fructus terræ ve
ſtræ,celebrabitis ferias domini ſeptem
G diebus. Die primo & die octauo erit
ſabbatũ,id eſt requies. Sumetisq́ vobis
die primo fruct⁹ arboris pulcherrimæ,
ſpatulasq́ palmarũ,& ramos ligni den-
ſarum frondiũ,& ſalices de torrente,&
lætabimini corã domino Deo veſtro,
celebrabitisq́ ſolennitatẽ eius ſeptem
diebus per annũ. legitimum ſempiter-
num erit in generationibus veſtris. Mẽ-
ſe ſeptimo feſta celebrabitis, & habita-
bitis in vmbraculis ſeptem diebus. O-
mnis qui de genere eſt Iſrael, manebit
in tabernaculis,vt diſcant poſteri veſtri
quòd in tabernaculis habitare fecerim
filios Iſrael,cum educerem eos de terra
Aegypti. ego dominus Deus veſter. Lo
cutusq́ eſt Moyſes ſuper ſolennitatibus
domini ad filios Iſrael.

Lucernæ ac panes propoſitionis quomo
do parentur:deq́; blaſphemi et homicidæ,
aliorumq́; pœna.

CAPVT XXIIII.

A ET locutus eſt dominus ad Moy-
ſen,dicens. Præcipe filijs Iſrael,
vt afferãt tibi oleum de oliuis pu
riſsimum ac lucidum, ad concinnãdas

lucernas iugiter extra velum teſtimo-
nij in tabernaculo fœderis, ponetq́ eas
Aaron à veſpere vſq́ in mane corā do-
mino, cultu rituq́ perpetuo in genera-
tionibus veſtris. Super candalabrum
mundiſsimū ponentur ſemper in con-
ſpectu domini. Accipies quoq́ ſimilā,
& coques ex ea duodecim panes, qui
ſinguli habebunt duas decimas: quorū
ſenos altrinſecus ſuper menſam puriſsi
mam corā domino ſtatues, & pones ſu
per eos thus lucidiſsimum, vt ſit panis
in monumentum oblationis domini.
Per ſingula ſabbata mutabuntur corā B
domino ſuſcepti à filijs Iſrael fœdere
ſempiterno, eruntq́ Aaron & filiorum
eius, vt comedant eos in loco ſancto,
quia ſanctū ſanctorum eſt de ſacrificijs
domini iure perpetuo. Ecce autē egreſ-
ſus filius mulieris Iſraelitidis, quem pe-
pererat de viro Aegyptio inter filios Iſ-
rael, iurgatus eſt in caſtris cū viro Iſraeli
te. Cumq́ blaſphemaſſet nomen domi
ni & maledixiſſet ei, adductus eſt ad
Moyſen. Vocabatur autem mater eius
Salumith filia Dabri de tribu Dan. Mi
ſeruntq́ eum in carcerē, donec noſſent
quid iuberet dominus. Qui locutus eſt
ad Moy

ad Moyſen,dicens. Educ blaſphemum
C extra caſtra,& ponent omnes qui audie
runt,manus ſuas ſuper caput eius,& la=
pidet eum populus vniuerſus. Et ad fi=
lios Iſrael loquêris, Homo qui maledi=
xerit Deo ſuo, portabit peccatũ ſuum:
& qui blaſphemauerit nomen domi=
ni,morte moriatur.lapidibus opprimet
eum omnis multitudo populi, ſiue ille
ciuis, ſiue peregrinus fuerit. Qui bla=
ſphemauerit nomẽ domini, morte mo
riatur. Qui percuſſerit & occiderit ho= Exod.21.b
minem,morte moriatur.Qui percuſſe=
rit animal,reddet vicarium, id eſt ani=
mam pro anima. Qui irrogauerit ma=
D culam cuilibet ciuium ſuorum:ſicut fe= Matt.5.f
cit,ſic fiet ei,fracturam pro fractura, ocu Exod.21.c
lum pro oculo, dentem pro dente reſti= Deut.19.d
tuet.qualem inflixerit maculam, talem
ſuſtinere cogetur. Qui percuſſerit iumẽ=
tum,reddet aliud. Qui percuſſerit ho=
minem, punietur. Aequum iudiciũ ſit
inter vos,ſiue peregrinus, ſiue ciuis pec=
cauerit: quia ego ſum dominus Deus
veſter. Locutuſq; eſt Moyſes ad filios
Iſrael,& eduxerunt eum qui blaſphe=
mauerat, extra caſtra,ac lapidibus op=
preſſerunt. Feceruntq; filij Iſrael ſicut

præceperat dominus Moyſi.

De anni ſeptimi & quinquageſimi ſancti-
ficatione, deq; emptionibus & vẽditionibus.

CAPVT XXV.

Locutusq; eſt dominus ad Moy- A
ſen in monte Sinai, dicens. Lo-
quere filijs Iſrael, & dices ad eos,
Quando ingreſsi fueritis terram quam
ego dabo vobis, ſabbatizet ſabbatum
domino. Sex annis ſeres agrum tuum,
& ſex annis putabis vineam tuam, col-
ligesq; fructus eius. ſeptimo autem an-
no ſabbatum erit terræ requietionis do-
mini, agrum non ſeres, & vineam non
putabis. Quæ ſpõte gignet humus, non
metes: & vuas primitiarum tuarum
non colliges quaſi vindemiam: annus
enim requietionis terræ eſt. ſed erunt vo-
bis in cibum, tibi & ſeruo tuo, ancillæ
& mercenario tuo, & aduenæ qui per-
egrinatur apud te: iumentis tuis & pe-
coribus omnia quæ naſcuntur, præbe-
bunt cibum. Numerabis quoq; tibi ſe- B
ptem hebdomadas annorum, id eſt ſe-
pties ſeptem, quæ ſimul faciũt quadra-
ginta nouem, & clanges buccina men-
ſe ſeptimo, decima die menſis, propitia-
tionis tempore in vniuerſa terra veſtra.

Sanctificabiſq; annũ quinquageſimũ, & vocabis remiſsionem cunctis habitatoribus terræ veſtræ, ipſe eſt enim iubileus. reuertetur homo ad poſſeſsionẽ ſuam, & vnuſquiſq; rediet ad familiam priſtinam, quia iubileus eſt & quinquageſimus annus. Non ſeretis atq; metetis ſponte in agro naſcẽtia, & primitias vindemiæ non colligetis, ob ſanctificationem iubilei, ſed ſtatim oblata comedetis. Anno iubilei redient omnes ad poſſeſsiones ſuas. Quando vendes quippiam ciui tuo, vel emes ab eo, ne contriſtes fratrem tuum, ſed iuxta numerum

C annorum iubilei emes ab eo, & iuxta ſupputationẽ frugũ vendet tibi. Quanto plures anni remãſerint poſt iubileũ, tanto creſcet & pretium: quanto minus temporis numeraueris, tãto minoris & emptio cõſtabit. tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules veſtros, ſed timeat vnuſquiſque Deum ſuum, quia ego dominus Deus veſter. Facite præcepta mea, & iudicia cuſtodite, & implete ea, vt habitare poſsitis in terra abſq; vllo pauore, & gignat vobis humus fructus ſuos, quibus veſcamini vſque ad ſaturitatem, nullius impetum

formidantes. Quòd ſi dixeritis, Quid
comedemus anno ſeptimo,ſi non ſeue-
rimus, neque collegerimus fruges no-
ſtras? Dabo benedictionẽ meam vobis
anno ſexto, & faciet fructus triũ anno-
rum,feretiſq́ anno octauo, & comede-
tis veteres fruges vſq; ad nonum annũ:
donec noua naſcantur,edetis vetera.Ter
ra quoq; non vendetur in perpetuum, D
quia mea eſt, & vos aduenæ & coloni
mei eſtis. vnde cũcta regio poſſeſsionis
veſtræ ſub redẽptionis conditione ven-
detur.Si attenuatus frater tuus vendide
rit poſſeſsiunculam ſuam, & voluerit
propinquus eius, poteſt redimere quod
ille vendiderat.Sin autem non habuerit
proximum, & ipſe pretiũ ad redimen-
dum potuerit inuenire: computabũtur
fructus ex eo tempore quo vendidit: &
quod reliquum eſt,reddet emptori,ſicq́
recipiet poſſeſsionẽ ſuam. quòd ſi non
inuenerit manus eius,vt reddat pretiũ,
habebit emptor quod emerat vſque ad
annum iubileum. in ipſo enim omnis
venditio redibit ad dominũ,& ad poſ-
ſeſſorem priſtinum.Qui vendiderit do
mum intra vrbis muros,habebit licen-
tiam redimendi,donec vnus impleatur

E annus.ſi non redemerit,& anni circulus
fuerit euolutus,emptor poſsidebit eã,et
poſteri eius in perpetuũ,& redimi non
poterit etiam in iubileo. Sin autem in
villa fuerit domus,quæ muros non ha-
bet, agrorum iure vendetur. Si ante re-
dempta nõ fuerit, in iubileo reuertetur
ad dominum ſuum. Aedes Leuitarum
quæ in vrbibus ſunt,ſemper poſſunt re-
dimi:ſi redemptæ non fuerint, in iubi-
leo reuertentur ad dominos, quia do-
mus vrbium Leuitarum pro poſſeſsio-
nibus ſunt inter filios Iſrael.Suburbana
autem eorum non væneant,quia poſſeſ
ſio ſempiterna eſt. Si attenuatus fuerit
frater tuus & infirmus manu, & ſuſce-
peris eum quaſi aduenam & peregri-
num,& vixerit tecum, ne accipias vſu-
F ras ab eo, nec amplius quàm dediſti. ti-
me Deum tuum,vt viuere poſsit frater
tuus apud te. Pecuniam tuam nõ dabis
ei ad vſuram,& frugum ſuperabundan
tiam non exiges. Ego dominus Deus
veſter,qui eduxi vos de terra Aegypti,
vt darem vobis terram Chanaan,& eſ-
ſem veſter Deus.Si paupertate compul
ſus vendiderit ſe tibi frater tuus, non
eum opprimes ſeruitute famulorũ, ſed

quaſi mercenarius & colonus erit. vſq;
ad annum iubileum operabitur apud
te,& poſtea egredietur cum liberis ſuis,
& reuertetur ad cognationē & ad poſ-
ſeſsionem patrum ſuorum. mei enim
ſerui ſunt,& ego eduxi eos de terra Ae-
gypti non væneant conditione ſeruo-
rum:ne affligas eum per potentiam,ſed
metuito Deum tuum. Seruus & ancilla
ſint vobis de nationibus quæ in circum
itu veſtro ſunt:& de aduenis qui peregri
nantur apud vos,vel qui ex his nati fue-
rint in terra veſtra,hos habebitis famu-
los,& hæreditario iure tranſmittetis ad
poſteros,ac poſsidebitis in æternum fra
tres autem veſtros filios Iſrael ne oppri
matis per potētiam. Si inualuerit apud G
vos manus aduenæ atq; peregrini,& at
tenuatus frater tuus vendiderit ſe ei,aut
cuiquā de ſtirpe eius,poſt venditionem
poteſt redimi: qui voluerit ex fratribus
ſuis,redimet eum,& patruus & patrue-
lis,& cōſanguineus & affinis. ſin autem
& ipſe potuerit, redimet ſe ſupputatis
duntaxat annis à tempore venditionis
ſuæ vſq; in annum iubileū, & pecunia
qua venditus fuerat,iuxta annorum nu
merum & ratione mercenarij ſuppnta-

ta. Si plures fuerint anni qui remanent vſq; ad iubileum, ſecundum hos reddet & pretium. ſi pauci, ponet rationẽ cum eo iuxta annorum numerum, & reddet emptori quod reliquum eſt annorum, quibus ante ſeruiuit mercedibus impu- tatis: non affligat eum violenter in con- ſpectu tuo. Quòd ſi per hæc redimi nõ potuerit, anno iubileo egredietur cum liberis ſuis. Mei enim ſunt ſerui filij Iſ- rael, quos eduxi de terra Aegypti.

Quæ præmia Dei cultores, quæ calamita- tes eius contemptores ſint ſecuturæ.

CAPVT XXVI.

A EGo dominus Deus veſter, Non fa- cietis vobis idôlum & ſculptile, nec titulos erigetis, nec inſignem lapidem ponetis in terra veſtra, vt ado- retis eũ. Ego enim ſum dominus Deus veſter. Cuſtodite ſabbata mea, & pa- uete ad ſanctuarium meum. ego domi- nus. Si in præceptis meis ambulaue- ritis, & mandata mea cuſtodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluuias tem- poribus ſuis: & terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur. Apprehendet meſsium tritura vinde- miam, & vindemia occupabit ſemẽtẽ:

Exo. 20. a
Deute. 5. a
Pſal. 96. b
Deut. 28. a

& comedetis panem veſtrum in ſaturi-
tate,& abſq; pauore habitabitis in ter-
Iob.11.d ra veſtra. Dabo pacem in finibus veſtris:
dormietis,& non erit qui exterreat. Au-
ferã malas beſtias,& gladius non tranſ-
ibit terminos veſtros. Perſequimini ini
micos veſtros,& corruent coram vobis. B
perſequentur quinq; de veſtris centum
alienos,& centum de vobis, decem mil
lia. cadent inimici veſtri gladio in con-
ſpectu veſtro. Reſpiciam vos,& creſce-
re faciam, multiplicabimini, & firma-
bo pactum meum vobiſcum. Comede
tis vetuſtiſsima veterum,& vetera no-
uis ſuperuenie̅tibus proijcietis. Ponam
tabernaculum meum in medio veſtri,
& non abijciet vos anima mea. Ambu-
2.Cor.6.d labo inter vos,& ero Deus veſter, voſq;
eritis populus meus. Ego dominus deus
veſter, qui eduxi vos de terra Aegyptio-
rum, ne ſeruiretis eis,& qui confregi ca
tenas ceruicum veſtrarum, vt incedere-
Deu.28.b tis erecti. Quòd ſi non audieritis me,
Threñ.2.f nec feceritis omnia mandata mea, ſed
Malac.2.a ſpreueritis leges meas,& iudicia mea
contempſeritis vt non faciatis ea quæ à
me conſtituta ſunt,& ad irritum perdu
catis pactum meum, ego quoq; hæc fa-

ciam vobis, Viſitabo vos velociter in
egeſtate & ardore, qui conficiat oculos
C veſtros & cõſumat animas veſtras. Fru
ſtra feretis ſementem, quæ ab hoſtibus
deuorabitur. Ponam faciem meam con
tra vos, & corruetis coram hoſtibus ve-
ſtris, & ſubijciemini his qui oderũt vos.
Fugietis nemine perſequẽte. Si autem
nec ſic obedieritis mihi, addam corre-
ptiones veſtras ſeptuplum propter pec-
cata veſtra, & conteram ſuperbiam du-
ritiæ veſtræ. Daboq́; vobis cælum deſu-
per ſicut ferrum, & terram æneam. Cõ-
ſumetur incaſſum labor veſter, non pro-
D feret terra germẽ, nec arbores poma præ-
bebũt. Si ambulaueritis ex aduerſo mi-
hi, nec volueritis audire me, addam pla
gas veſtras vſq; in ſeptuplum propter
peccata veſtra: emittamq́; in vos beſtias
agri, quæ conſumant vos, & pecora ve-
ſtra, & ad paucitatem cuncta redigant,
deſertæq́; fiant viæ veſtræ. Quòd ſi nec
ſic volueritis recipere diſciplinam, ſed
ambulaueritis ex aduerſo mihi, ego
quoq; contra vos aduerſus incedam, &
percutiam vos ſepties propter peccata
veſtra, inducamq́; ſuper vos gladium
vltorem fœderis mei. Cumq́; confuge-

ritis in vrbes, mittam peſtilentiam in
medio veſtri, & trademini in manibus
hoſtiũ, poſtquam confregero baculum
panis veſtri, ita vt decẽ mulieres in vno
clibano coquant panes, & reddant eos
ad pondus, & comedetis, & non ſatura
bimini. Sin autem nec per hæc audieri- E
tis me, ſed ambulaueritis contra me, &
ego incedam aduerſus vos in furore con
trario, & corripiam vos ſeptem plagis
propter peccata veſtra, ita vt comedatis
carnes filiorum veſtrorum & filiarum
veſtrarum. deſtruam excelſa veſtra, &
ſimulachra confringam. Cadetis inter
ruinas idolorum veſtrorum, & abomi-
nabitur vos anima mea in tantũ, vt vr-
bes veſtras redigam in ſolitudinem, &
deſerta faciam ſanctuaria veſtra, nec re-
cipiam vltra odorem ſuauiſsimũ. Diſ-
perdamq́ terram veſtram, & ſtupe-
bunt ſuper ea inimici veſtri, cum habi-
tatores illius fuerint. Vos autem diſper-
gam in gentes, & euaginabo poſt vos
gladium, eritq́ terra veſtra deſerta, &
ciuitates veſtræ dirutæ. Tunc placebũt
terræ ſabbata ſua cũctis diebus ſolitudi
nis ſuæ. Quãdo fueritis in terra hoſtili,
ſabbatizabit, & requieſcet in ſabbatis F

ſolitudinis ſuæ,eo ꝙ non requieuerit in ſabbatis veſtris, quando habitabatis in ea.Et qui de vobis remanſerint,dabo pa uorem in cordibus eorũ in regionibus hoſtium,terrebit eos ſonitus folĳ volan tis,& ita fugiẽt quaſi gladiũ,cadent nul lo perſequente,& corruent ſinguli ſuper fratres ſuos,quaſi bella fugientes: nemo veſtrũ inimicis audebit reſiſtere.Peribi tis inter gentes,& hoſtilis vos terra con ſumet. Quòd ſi & de his aliqui reman ſerint,tabeſcent in iniquitatibus ſuis, in terra inimicorũ ſuorum, & propter pec cata patrum ſuorũ & ſua affligentur,dô nec confiteantur iniquitates ſuas, & ma iorum ſuorum recordentur,quibuſ præ uaricati ſunt in me, & ambulauerũt ex aduerſo mihi, Ambulabo igitur & ego contra eos,& inducam illos in terrã ho ſtilem,donec erubeſcat incircũciſa mẽs
G eorum.Tunc orabunt pro impietatibus ſuis,& recordabor fœderis mei quod pe pigi cum Iacob, & Iſaac, & Abraham. Terræ quoque memor ero:quæ cum re licta fuerit ab eis, cõplacebit ſibi in ſab batis ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi vero rogabunt pro peccatis ſuis,eo quòd abiecerint iudicia mea, &

leges meas deſpexerint. Attamen etiam cum eſſent in terra hoſtili, non penitus abieci eos, neque ſic deſpexi vt conſumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim ſum dominus Deus eorum, & recordabor fœderis mei priſtini quando eduxi eos de terra Aegypti in conſpectu gẽtium, vt eſſem Deus eorum. ego dominus Deus. Hæc ſunt iudicia atque præcepta et leges, quas dedit dominus inter ſe & inter filios Iſrael in monte Sinai per manum Moyſi.

De varijs votis, redemptione eorundem, deq; decimis.

CAPVT XXVII.

LOcutusq; eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, Homo qui votũ fecerit & ſpopõderit Deo animã ſuam, ſub æſtimatione dabit pretiũ. Si fuerit maſculus à viceſimo anno vſque ad ſexageſimum annum, dabit quinquaginta ſiclos argenti ad menſuram ſanctuarij: ſi mulier, triginta. A quinto autem anno vſq; ad viceſimũ, maſculus dabit viginti ſiclos: fœmina decem. Ab vno menſe vſq; ad annũ quintum pro maſculo dabuntur quinq; ſicli: pro fœmina tres. Se- A

xagenarius et vltra maſculus dabit quin
decim ſiclos:fœmina decē. Si pauper fue
rit,& æſtimationē reddere non valebit,
ſtabit coram ſacerdote: & quantum ille
æſtimauerit, & viderit eum poſſe red=
B dere,tātum dabit. Animal autem quod
immolari poteſt domino, ſi quis voue=
rit,ſanctum erit,& mutari non poterit,
id eſt nec melius malo, nec peius bono.
quòd ſi mutauerit: & ipſum quod mu=
tatum eſt,& illud pro quo mutatū eſt,
conſecratū erit domino. Animal immū
dum quod immolari domino non po=
teſt,ſi quis vouerit,adducetur ante ſacer
dotem:qui dijudicans vtrum bonum an
malum ſit,ſtatuet pretium.quòd ſi dare
voluerit is qui offert,addet ſuper ęſtima
tionem quintam partem.Homo ſi voue
rit domū ſuam, & ſanctificauerit domi
no,cōſiderabit eam ſacerdos vtrum bo=
na an mala ſit, & iuxta pretiū quod ab
eo fuerit cōſtitutum,venundabitur. ſin=
autem ille qui vouerat, voluerit redime
re eam,dabit quintā partem æſtimatio=
nis ſupra,& habebit domum. Quòd ſi
agrū poſſeſsionis ſuæ vouerit, & conſe=
C crauerit domino, iuxta menſurā ſemen
tis æſtimabitur pretium.ſi triginta mo=

dijs hordei ſeritur terra: quinquaginta
ſiclis vænundetur argenti. Si ſtatim ab
anno incipientis iubilei vouerit agrum,
quãto valere poteſt, tanto æſtimabitur.
ſinautẽ poſt aliquantulũ temporis, ſup=
putabit ſacerdos pecuniã iuxta annorũ
qui reliqui ſunt numerum vſq; ad iubi=
leũ, & detrahetur ex pretio: quòd ſi vo=
luerit redimere agrum, ille qui vouerat,
addet quintam partẽ æſtimatæ pecuniȩ,
& poſsidebit eũ. ſinautem noluerit redi
mere, ſed alteri cuilibet fuerit venunda=
tus, vltra eum qui vouerat, redimere nõ
poterit: quia cũ iubilei venerit dies, ſan=
ctificatus erit domino, & poſſeſsio cõſe
crata ad ius pertinet ſacerdotum. Si ager
emptus eſt, & nõ de poſſeſsione maiorũ
ſanctificatus fuerit domino, ſupputabit
ſacerdos iuxta annorũ numerum vſque
ad iubileum, pretium: & dabit ille qui
vouerat eum, domino. in iubileo autem
reuertetur ad priorem dominũ qui ven=
diderat eũ, & habuerat in ſortem poſſeſ
ſionis ſuæ. Omnis æſtimatio, ſiclo ſan=
ctuarij põderabitur. Siclus viginti obo=
Exo.30.d los habet. Primogenita quæ ad Deum
Nume.3.g pertinẽt, nemo ſanctificare poterit & vo
Ezec.45.d uere, ſiue bos ſiue ouis fuerit: domini

D ſunt. Quòd ſi immundum eſt animal, redimet qui obtulit iuxta æſtimationē ſuam, & addet quintā partem pretij. ſi redimere noluerit, vendetur alteri quanſtuncūq; fuerit ante æſtimatum. Omne quod domino cōſecratur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, nō vænict nec redimi poterit. Quicquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorū erit domino. Et omnis cōſecratio quæ affertur ab homine, non redimetur, ſed morte morietur. Omnes decimæ terræ, ſiue de pomis arborum, ſiue de frugibus, domini ſunt, & illi ſanctificantur. Si quis autem voluerit redimere decimas ſuas, addet quintam partem earum. Omnium decimarum bouis & ouis & capræ, quę ſub paſtoris virga tranſeunt, quicquid decimum venerit, ſanctificabitur domino. Non eligetur nec bonum nec malū, nec altero commutabitur: ſi quis mutauerit, & quod mutatum eſt, & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur domino, & non redimetur. Hæc ſunt præcepta quæ mandauit dominus Moyſi ad filios Iſrael in monte Sinai.

FINIS.

LIBER NVMERI,
Hebraice Vaiedabber.

Recẽſentur Iſraelitæ militiæ idonei, & duces creantur: Tribus Leui præficitur ſacris.

CAPVT I.

LOCVTVS'QVE A
eſt dominus ad Moyſen in deſerto Sinai in tabernaculo fœderis, prima die mẽſis ſecundi, anno altero egreſsionis eorũ
Exo.30.b ex Aegypto, dicens. Tollite ſummam vniuerſæ cõgregationis filiorum Iſrael per cognationes & domos ſuas, & nomina ſingulorũ quicquid ſexus eſt maſculini à viceſimo anno & ſupra omnium virorum fortium ex Iſrael, & numerabitis eos per turmas ſuas, tu & Aaron. Eruntq́; vobiſcum principes tribuũ, ac domorũ in cognationibus ſuis, quorum iſta ſunt nomina, De tribu Ruben Eliſur filius Sedeur. de tribu Simeon Salamihel filius Suriſaddai. de tribu Iuda Naaſſon filius Aminadab. de tribu Iſſachar Nathanael filius Suar. de tribu Zabulon Heliab filius Helon. filiorum autem Ioſeph de tribu Ephraim Eliſama filius

filius Ammiud. de tribu Manaſſe Ga-
maliel filius Phadaſur. de tribu Benia-
min Abidan filius Gedeonis. de tribu
B Dan Ahiezer filius Amiſadai. de tribu
Aſer Phegiel filius Ochrã. de tribu Gad
Heliaſaph filius Duel. de tribu Nepta-
lim Ahira filius Henan. Hi nobiliſsimi
principes multitudinis per tribus & co
gnationes ſuas & capita exercitus Iſ-
rael, quos tulerunt Moyſes et Aaron cũ
omni vulgi multitudine, & congrega-
uerunt primo die menſis ſecundi recen-
ſentes eos per cognationes & domos
ac familias & capita & nomina ſingu-
lorum à viceſimo anno & ſupra, ſicut
præceperat dominus Moyſi. Numera-
tiq; ſunt in deſerto Sinai de Ruben pri
mogenito Iſraelis per generationes &
familias ac domos ſuas, & nomina ca-
pitum ſingulorum omne quod ſexus
eſt maſculini à viceſimo anno & ſupra
procedentium ad bellum quadraginta-
C ſex millia quingenti. De filijs Symeon
per generationes & familias ac do-
mos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt per nomina & capita ſingulorum
omne quod ſexus eſt maſculini à vice-
ſimo anno & ſuprà, procedentium ad

bellum quinquagintanouem millia trecenti. De filĳs Gad per generationes & familias ac domos cognationũ ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viginti annis et ſuprà: omnes qui ad bella procederent, quadraginta quinq; millia ſexcenti quinquaginta. De filĳs Iuda per generationes & familias, ac domos cognationum ſuarum per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere, recenſiti ſunt ſeptuagintaquatuor millia ſexcenti. De filĳs Iſſachar, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarũ, per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui ad bella procederent, recenſiti ſunt quinquaginta quatuor millia quadringenti. De filĳs Zabulon per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà: omnes qui poterant ad bella procedere, quinquaginta ſeptem millia quadringenti. De filĳs Ioſeph filiorum Ephraim per generationes et familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes

D

qui poterant ad bella procedere, quadra=
ginta millia quingenti. Porrò filiorum
E Manaſſe per generationes & familias ac
domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt per nomina ſingulorum à viginti
annis & ſuprà: omnes qui poterant ad
bella procedere, trigintaduo millia du=
centi. De filĳs Beniamin per generatio=
nes & familias ac domos cognationum
ſuarum recenſiti ſunt nominibus ſingu
lorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes
qui poterant ad bella procedere, trigin=
taquinq; millia quadringenti. De filĳs
Dan per generationes & familias ac do
mos cognationũ ſuarum recenſiti ſunt
nominibus ſingulorum à viceſimo an=
no & ſuprà, omnes qui poterant ad bel
la procedere, ſexagintaduo millia ſeptin
F genti. De filĳs Aſer per generationes &
familias & domos cognationũ ſuarum
recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à
viceſimo anno & ſuprà, omnes qui po=
terant ad bella procedere, quadraginta
millia & mille quingenti. De filĳs Ne=
ptalim per generationes & familias ac
domos cognationũ ſuarum recẽſiti ſunt
nominibus ſingulorum à viceſimo an=
no & ſuprà, omnes qui poterãt ad bella

procedere, quinquagintatria millia qua
dringenti. Hi ſunt quos numerauerunt
Moyſes & Aaron & duodecim princi-
pes Iſrael, ſingulos per domos cogna-
tionum ſuarum. Fueruntque omnes filio-
rum Iſrael per domos & familias ſuas
à viceſimo anno & ſuprà, qui poterant
ad bella procedere ſexcentatria milliavi
rorum quingenti quinquaginta. Leuitę
autem in tribubus familiarum ſuarum
non ſunt numerati cum eis. Locutusque
eſt dominus ad Moyſen, dicẽs. Tribum
Leui noli numerare, neque pones ſum-
mam eorum cum filijs Iſrael, ſed conſti- G
tues eos ſuper tabernaculum teſtimonij
& cuncta vaſa eius, & quicquid ad cere-
monias pertinet. Ipſi portabunt taber-
naculũ & omnia vtenſilia eius: & erunt
in miniſterio, ac per gyrum tabernaculi
metabuntur. Cum proficiſcendum fue-
rit, deponent leuitæ tabernaculum: cum
caſtrametandum, erigent. Quiſquis ex-
ternorum acceſſerit, occidetur. Metabun
tur autem caſtra filij Iſrael vnuſquiſque
per turmas & cuneos atque exercitum
ſuum. Porrò leuitæ per gyrum taberna
culi figent tentoria, ne fiat indignatio ſu
per multitudinem filiorũ Iſrael, & excu

babant in cuſtodijs tabernaculi teſtimo
nij. Fecerũt ergo filij Iſrael iuxta omnia
quæ præceperat dominus Moyſi.

De caſtrorum metatione.

CAPVT II.

A LOcutusq́; eſt dominus ad Moy-
ſen & Aaron, dicens. Singuli per
turmas, ſigna atque vexilla & do
mos cognationum ſuarum caſtrameta-
buntur filij Iſrael per gyrum tabernacu-
li fœderis. Ad orientem Iudas figet ten-
toria per turmas exercitus ſui, eritque
princeps filiorum eius Naaſſon filius A-
minadab: & omnis de ſtirpe eius ſum-
ma pugnantiũ ſeptuagintaquatuor mil
lia ſexcentorum. Iuxta eum caſtrameta-
ti ſunt de tribu Iſſachar, quorum prin-
ceps fuit Nathanael filius Suar: & o-
mnis numerus pugnatorum eius quin-
quagintaquatuor millia quadringenti.
In tribu Zabulon princeps fuit Heliab
filius Helon: omnisq́; de ſtirpe eius ex-
ercitus pugnatorum quinquagintaſe-
ptem millia quadringenti. Vniuerſi qui
in caſtris Iudæ annumerati ſunt, fuerunt
centum octogintaſex millia quadrin-
genti, & per turmas ſuas primi egre-
B dientur. In caſtris filiorum Ruben ad

meridianam plagam erit princeps Eli-
ſur filius Sedeur: & cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati ſunt,
quadraginta ſex millia quingenti. Iu-
xta eum caſtrametati ſunt de tribu Si-
meon, quorum princeps fuit Salamihel
filius Suriſaddai, & cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati ſunt,
quinquagintanouem millia trecenti. In
tribu Gad princeps fuit Heliaſaph filius
Duel: & cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati ſunt, quadraginta-
quinque millia ſexcenti quinquaginta.
Omnes qui recenſiti ſunt in caſtris Ru-
ben, centum quinquaginta millia &
mille quadringenti quinquaginta, per
turmas ſuas in ſecundo loco proficiſcen-
tur. Leuabitur autem tabernaculum te-
ſtimonij per officia Leuitarum & tur-
mas eorum quomodo erigetur, ita &
deponetur. Singuli per loca & ordines C
ſuos proficiſcentur. Ad occidẽtalem pla-
gam erunt caſtra filiorũ Ephraim, quo-
rum princeps fuit Heliſama filius Am-
miud. cunctus exercitus pugnatorum
eius, qui numerati ſunt, quadraginta
millia quingenti. Et cum eis tribus fi-
liorum Manaſſe, quorum princeps fuit

Gamaliel filius Phadaſſur: cunctusq́ꝫ exercitus pugnatorum eius, qui nume-rati ſunt, trigintaduo millia ducenti. In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidam filius Gedeonis: & cunctus exercitus pugnatorum eius,qui re-cenſiti ſunt,trigintaquinque millia qua dringenti. Omnes qui numerati ſunt in caſtris Ephraim,centumocto millia centũ per turmas ſuas tertĳ proficiſcen-
D tur. Ad aquilonis partem caſtrameta-ti ſunt filĳ Dan, quorum princeps fuit Ahiezer filiꝰ Amiſaddai,cũctusq́ꝫ exer-citus pugnatorum eius qui numerati ſunt, ſexagintaduo millia ſeptingenti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu A-ſer, quorum princeps fuit Phegiel fi-lius Ochran:cunctusq́ꝫ exercitus pugna torum eius qui numerati ſunt, quadra-ginta millia & mille quingenti. De tri bu filiorum Neptalim princeps fuit Ahira filius Henan: cunctus exercitus pugnatorũ eius quinquagintatria mil-lia quadringẽti. Omnes qui numerati ſunt in caſtris Dã,fuerũt centũ quinqua gintaſeptem millia ſexcenti.& nouiſsi mi proficiſcentur. Hic numerus filiorũ Iſrael, per domos cognationũ ſuarũ &

turmas diuiſi exercitus ſexcentaria mil
lia quingenti quinquaginta. Leuitæ au-
tem nõ ſunt numerati inter filios Iſrael,
ſic enim præceperat dominus Moyſi.
Feceruntq́ꝫ filij Iſrael iuxta omnia quæ
mandauerat dominus. Caſtrametati
ſunt per turmas ſuas, & profecti per
familias ac domos patrum ſuorum.

Leui et Aaronis filiorũ munus ac autoritas.

CAPVT III.

HAe ſunt generationes Aarõ & A
Moyſi in die qua locutus eſt do
minus ad Moyſen in monte Si
nai. Et hæc nomina filiorũ Aaron, Pri-
mogenitus eius Nadab, deinde Abiu
& Elezar & Ithamar. Hæc nomina fi-
liorum Aaron ſacerdotũ quivncti ſunt,
& quorũ repletæ & cõſecratæ manus
Leui.10. a vt ſacerdotio fungerẽtur. Mortui ſunt
1.par.24. a enim Nadab & Abiu cũ offerrent ignẽ
alienum in cõſpectu domini in deſerto
Sinai, abſq́ꝫ liberis, functiq́ꝫ ſunt ſacer-
dotio Eleazar & Ithamar corã Aaron
patre ſuo. Locutusq́ꝫ eſt dominus ad
Moyſen, dicens. Applica tribũ Leui, &
fac ſtari in cõſpectu Aaron ſacerdotis
vt miniſtrent ei, & excubent & obſer-
uent quicquid ad cultum pertinet mul-

titudinis corã tabernaculo teſtimonij,
& cuſtodiant vaſa tabernaculi, ſeruien-
tes in miniſterio eius. Dabiſq; dono Le-
uitas Aaron & filijs eius quibus traditi
ſunt à filijs Iſrael. Aaron autem & filios
eius conſtitues ſuper cultum ſacerdotij.
Externus qui ad miniſtrandum acceſſe-
rit, morietur. Locutuſq; eſt domin⁹ ad
Moyſen, dicens. Ego tuli Leuitas à filijs
Iſrael pro omni primogenito qui ape-
rit vuluam in filijs Iſrael, eruntq; leuitę
C mei. Meum eſt enim omne primogeni- Infra.8.c
tum, ex quo percuſsi primogenita in Exod.13.a
terra Aegypti, ſanctificaui mihi quic-
quid primum naſcitur in Iſrael: ab ho-
mine vſq; ad pecus, mei ſunt. ego domi-
nus, Locutuſq; eſt domin⁹ ad Moyſen
in deſerto Sinai, dicens. Numera filios
Leui per domos patrũ ſuorum & fami-
lias, omnem maſculum ab vno menſe
& ſuprà. Numerauit Moyſes vt præce-
perat dominus, & inuenti ſunt filij Le-
ui per nomina ſua, Gerſon & Caath
& Merari. Filij Gerſon: Lobni, & Se-
mei. Filij Caath: Amram, & Iſaar, He-
bron, & Ozihel. Filij Merari: Moholi,
& Muſi. De Gerſon fuere familiæ duæ.
Lobnitica, & Semeitica, quarũ nume-

ratus eſt populus ſexus maſculini ab
vno mẽſe & ſuprà,ſeptem millia quin=
gentorũ.Hi poſt tabernaculũ metabun
tur ad occidentẽ ſub principe Heliaſaph D
filio Lahel,& habebunt excubias in ta
bernaculo fœderis, ipſum tabernaculũ
& operimentũ eius tentoriũ quod tra=
hitur ante fores tecti fœderis et cortinas
atrĳ:tentoriũ quoq; quod appẽditur in
introitu atrĳ tabernaculi, & quicquid
ad ritũ altaris pertinet,funes tabernacu
li & omnia vtẽſilia eius.Cognatio Ca=
ath habebit populos Amramitas & Ie
ſaaritas & Hebronitas & Ozihelitas.
Hæ ſunt familiæ Caathitarum, recenſi=
tæ per nomina ſua,omnes generis ma=
ſculini ab vno mẽſe & ſuprà, octo mil=
lia ſexcenti. habebunt excubias ſanctua
rĳ,& caſtramentabuntur ad meridianã
plagam. Princepsq; eorum erit Heliſa=
phan filius Ozihel. & cuſtodient arcã,
menſamq; & candelabrum, altaria &
vaſa ſanctuarĳ, in quibus miniſtratur, E
& velũ,cunctamq; huiuſcemodi ſupel
lectilem.Princeps autẽ principum leui=
tarum Eleazar filius Aaron ſacerdotis
erit ſuper excubitores cuſtodiæ ſanctua
rĳ. At vero de Merari erũt populi Mo=

litæ & Muſitæ receſiti per nomina
a omnes generis maſculini ab vno
enſe & ſuprà,ſex millia ducēti. Prin
ps eorū Suriel filius Abiaiel: in plaga
ptētrionali caſtrametabūtur.Erūt ſub
uſtodia eorū tabulæ tabernaculi & ve-
tes,& columnę ac baſes earū,et omnia
uæ ad cultū huiuſcemodi pertinent:
olumnæq; atriĵ per circumitum cū ba-
ibus ſuis,& paxilli cū funibus. Caſtra-
metabuntur ante tabernaculum fœde-
ris,id eſt ad orientalem plagā, Moyſes
& Aaron cū filiĵs ſuis, habentes cuſto-
diam ſanctuariĵ in medio filiorū Iſrael,
Quiſqs alienus acceſſerit,morietur. O-
mnes leuitę quos numerauerūt Moyſes
& Aaron iuxta præceptū domini per
familias ſuas in genere maſculino à mē
ſe vno & ſuprà,fuerūt vigintiduo mil-
lia.Et ait dominus ad Moyſen. Nume-
ra primogenitos ſexus maſculini de fi-
liĵs Iſrael ab vno menſe & ſuprà,& ha-
bebis ſummā eorū.tollesq; Leuitas mi
hi pro omni primogenito filiorum Iſ-
rael. ego ſum dominus. & pecora eorū
pro vniuerſis primogenitis pecorum fi-
liorū Iſrael. Receſuit Moyſes ſicut præ
ceperat dominus primogenitos filiorū

Iſrael, & fuerunt maſculi per nomina
ſua à menſe vno & ſuprà, vigintiduo
millia ducenti ſeptuagintatres. Locu- G
tuſq́; eſt dominus ad Moyſen, dicens.
Tolle Leuitas pro primogenitis filio-
rum Iſrael, & pecora Leuitarũ pro pe-
coribus eorũ: eruntq́; Leuitæ mei. Ego
ſum dominus. In pretio autem ducēto-
rum ſeptuagintatrium qui excedunt nu
merum Leuitarũ de primogenitis filio
rum Iſrael accipies quinq; ſiclos per ſin
Exod.30.b gula capita ad menſurã ſanctuarij. Si-
Leui.27.c clus habet viginti obolos. Dabiſq́; pe-
Ezec.45.d cuniã Aaron & filijs eius pretiũ eorum
qui ſuprà ſunt. Tulit igitur Moyſes pe-
cuniã eorum qui fuerant amplius, &
quos redemerat à Leuitis pro primoge
nitis filiorũ Iſrael, mille trecentorũ ſexa
gintaquinq; ſiclorũ iuxta pondus ſan-
ctuarij, & dedit eã Aarõ & filijs eius iu
xta verbũ qđ pręceperat ſibi dominus.

Singulis filiorum Leui trib. propria, & quæ officia attribuuntur.

CAPVT IIII.

LOcutuſq́; eſt dominus ad Moy- A
ſen & Aaron, dicens. Tolle ſum-
mam filiorum Caath de medio
Leuitarum per domos et familias ſuas,

riceſimo anno & ſuprà, vſq; ad quin
iageſimũ annum omnium qui ingre
untur vt ſtent & miniſtrent in taber
iculo fœderis. Hic eſt cultus filiorum
aath, Tabernaculum fœderis & ſan
um ſanctorũ ingredientur Aaron &
ĩ eius, quando mouenda ſunt caſtra:
: deponent velũ quod pendet ante fo
s, inuoluent'q; eo arcam teſtimonĩj, et
perient rurſum velamine hyacinthi
arum pelliũ, extendent'q; deſuper pal
ũ totum hyacinthinũ & inducent ve
:es Mẽſam quoq; propoſitionis inuol
ent hyacinthino pallio, & ponent cũ
a thuribula & mortariola, cyathos &
rateras ad liba fundenda: panes ſemper
i ea erũt. extendent'q; deſuper pallium
occineum, quod rurſum operient vela
nento hyacinthinarũ pellium, & indu
ent vectes. Sument & palliũ hyacin
hinum quo operient candelabrũ cum
ucernis & forcipibus ſuis & emuncto
ĩjs & cunctis vaſis olei, quæ ad concin
iandas lucernas neceſſaria ſunt: & ſu
per omnia ponent operimentũ hyacin
hinarũ pellium, & inducẽt vectes. Nec
non & altare aureũ inuoluent hyacin
hino veſtimento, & extẽdent deſuper

operimentũ hyacinthinarum pellium, inducentq́ꝫ vectes. Omnia vaſa quibus miniſtratur in ſanctuario, inuoluẽt hya B cinthino pallio, & extendent deſuper operimẽtũ hyacinthinarũ pellium, inducentq́ꝫ vectes. Sed & altare mundabunt cinere, & inuoluẽt illud purpureo veſtimẽto, ponentq́ꝫ cũ eo omnia vaſa quibus in miniſterio eius vtũtur, id eſt igniũ receptacula, fuſcinulas ac tridẽtes, vncinos & batilla. Cuncta vaſa altaris operient ſimul velamine hyacinthinarum pelliũ, & inducent vectes. Cumq́ꝫ inuoluerint Aarõ et filij eius ſanctuariũ & omnia vaſa eius in cõmotione caſtrorum, tunc intrabũt filij Caath vt portẽt inuoluta, & nõ tangent vaſa ſanctuarij, ne moriãtur. Iſta ſunt onera filiorũ Caath in tabernaculo fœderis, ſuper quos erit Eleazar filius Aaron ſacerdotis, ad cuius pertinet curã oleum ad cõcinnandas lucernas & cõpoſitionis incenſum & ſacrificium quod ſemper offertur, & oleũ vnctionis, & quicquid ad cultũ tabernaculi pertinet, omniumq́ꝫ vaſorũ quę in ſanctuario ſunt. Locutusq́ꝫ eſt dominus ad Moyſen & Aarõ, dicẽs. Nolite perdere populũ Caath de medio Le-

itarũ,ſed hoc facite eis,vt viuant & nõ
ioriātur, ſi tetigerint ſancta ſanctorũ.
aron & filĳ eius intrabũt,ipſiq́ꝫ diſpo
ent opera ſingulorũ,& diuident quid
ortare quis debeat. Alĳ nulla curioſita
: videāt quæ ſunt in ſanctuario prius
uàm inuoluātur, alioquin morientur.
.ocutusq́ꝫ eſt dominus ad Moyſen, di-
ens. Tolle ſummā etiā filiorũ Gerſon
er domos ac familias & cognationes
uas à triginta annis et ſupra,vſq́ꝫ ad an
os quinquaginta. Numera omnes qui
ngrediũtur & miniſtrant in tabernacu
o fœderis. Hoc eſt officiũ familiæ Ger-
onitarũ,vt portent cortinas tabernacu-
i & tectũ fœderis operimentũ aliud,et
uper omnia velamen hyacinthinũ,ten
oriumq́ꝫ quod pēdet in introitu taber-
aculi fœderis, cortinas atrĳ & velum
n introitu quod eſt ante tabernaculũ.
O mnia quæ ad altare pertinent, funicu
os et vaſa miniſterĳ iubente Aaron &
ilĳs eius, portabũt filĳ Gerſon: & ſciēt
inguli cui debeāt oneri mancipari. Hic
ſt cultus familiæ Gerſonitarum in ta-
bernaculo fœderis. eruntq́ꝫ ſub manu
Ithamar filĳ Aaron ſacerdotis. Filios
quoque Merari per familias & domos

operimentũ hyacinthinarum pellium,
inducentq́ue vectes. Omnia vaſa quibus
miniſtratur in ſanctuario,inuoluẽt hya B
cinthino pallio, & extendent deſuper
operimẽtũ hyacinthinarũ pellium,in-
ducentq́ue vectes. Sed & altare munda-
bunt cinere,& inuoluẽt illud purpureo
veſtimẽto, ponentq́ue cũ eo omnia vaſa
quibus in miniſterio eius vtũtur, id eſt
igniũ receptacula,fuſcinulas ac tridẽtes,
vncinos & batilla. Cuncta vaſa altaris
operient ſimul velamine hyacinthina-
rum pelliũ,& inducent vectes. Cumq́ue
inuoluerint Aarõ et filij eius ſanctuariũ
& omnia vaſa eius in cõmotione caſtro
rum,tunc intrabũt filij Caath vt portẽt
inuoluta,& nõ tangent vaſa ſanctuarij,
ne moriãtur,Iſta ſunt onera filiorũ Ca-
ath in tabernaculo fœderis, ſuper quos
erit Eleazar filius Aaron ſacerdotis, ad
cuius pertinet curã oleum ad cõcinnan
das lucernas & cõpoſitionis incenſum
& ſacrificium quod ſemper offertur, &
oleũ vnctionis, & quicquid ad cultũ ta
bernaculi pertinet, omniumq́ue vaſorũ
quę in ſanctuario ſunt. Locutusq́ue eſt do
minus ad Moyſen & Aarõ,dicẽs. Noli-
te perdere populũ Caath de medio Le-

nitarũ,ſed hoc facite eis,vt viuant & nõ moriãtur, ſi tetigerint ſancta ſanctorũ. Aaron & filij eius intrabũt,ipſiq́ diſponent opera ſingulorũ,& diuident quid portare quis debeat. Alij nulla curioſitate videãt quæ ſunt in ſanctuario prius quàm inuoluãtur, alioquin morientur. Locutusq́ eſt dominus ad Moyſen, di-
C cens. Tolle ſummã etiã filiorũ Gerſon per domos ac familias & cognationes ſuas à triginta annis et ſupra,vſq́ ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediũtur & miniſtrant in tabernaculo fœderis. Hoc eſt officiũ familiæ Gerſonitarũ,vt portent cortinas tabernaculi & tectũ fœderis operimentũ aliud,et ſuper omnia velamen hyacinthinũ,tentoriumq́ quod pẽdet in introitu tabernaculi fœderis, cortinas atrij & velum in introitu quod eſt ante tabernaculũ. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos et vaſa miniſterij iubente Aaron & filijs eius, portabũt filij Gerſon: & ſciẽt ſinguli cui debeãt oneri mancipari. Hic eſt cultus familiæ Gerſonitarum in tabernaculo fœderis. eruntq́ ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis. Filios quoque Merari per familias & domos

patrum ſuorũ recenſebis à triginta an-
nis & ſupra vſq; ad annos quinquagin
ta, omnes qui ingrediuntur ad officium
miniſterÿ ſui & cultum fœderis teſti-
monÿ Hæc ſunt onera eorũ, Portabunt
tabulas tabernaculi, & vectes eius co-
lumnas ac baſes earum, columnas quo-
que atrÿ per circũitum cum baſibus &
paxillis & funibus ſuis. Omnia vaſa et
ſupellectilẽ ad numerum accipiẽt, ſicq;
portabunt. hoc eſt officiũ familiæ Mera
ritarũ & miniſterũ in tabernaculo fœ-
deris: eruntq; ſub manu Ithamar filÿ
Aaron ſacerdotis. Recenſuerunt igitur D
Moyſes & Aaron & principes ſynago-
gæ filios Caath per cognationes & do-
mos patrũ ſuorum à triginta annis &
ſuprà, vſq; ad annũ quinquageſimũ, o-
mnes qui ingrediuntur ad miniſteriũ
tabernaculi fœderis: & inuenti ſunt duo
millia ſeptingẽti quinquaginta. Hic eſt
numerus populi Caath qui intrant ta-
bernaculum fœderis. Hos numerauit
Moyſes & Aaron iuxta ſermonẽ domi
ni p manũ Moyſi. Numerati ſunt & fi-
lÿ Gerſon per cognatiões, et domos pa
trũ ſuorum à triginta annis, & ſupra,
vſq; ad quinquageſimũ annum omnes
qui

qui ingrediuntur vt miniſtrent in taber naculo fœderis:& inuenti ſunt duo mil lia ſexcẽti triginta. hic eſt populus Gerſonitarũ,quos numerauerũt Moyſes & Aaron iuxta verbũ domini. Numerati ſunt & filij Merari per cognationes & domos patrũ ſuorũ à triginta annis & ſuprà, vſq; ad annũ quinquageſimum, omnes qui ingrediũtur ad explendos ritus tabernaculi fœderis: & inuenti ſunt tria millia ducẽti.Hic eſt numerus filiorum Merari,quos recẽſuerũt Moyſes & Aaron iuxta imperiũ dñi per manũ Moyſi.Omnes qui recenſiti ſunt de Leuitis, & quos recenſeri fecit ad nomẽ Moyſes & Aarõ, & principes Iſrael per cognationes,& domos patrũ ſuorũ à triginta annis & ſuprà,vſq; ad annum quinquageſimum ingredientes ad miniſterium tabernaculi,& onera portãda, fuerũt ſimul octo millia quingenti octoginta. Iuxta verbũ domini recenſuit eos Moyſes,vnumquenq; iuxta officium, & onera ſua,ſicut præceperat ei dominus.

Qui è caſtris eijciẽdi, & de ſacrificio zelotypiæ.

CAPVT V.

A LOcutusq; eſt dominus ad Moy

ſen,dicens.Præcipe filĳs Iſrael,vt eĳciãt
de caſtris omnem leproſum, & qui ſe=
mine fluit,pollutusq́; eſt ſuper mortuo,
tam maſculum,quàm fœminam eĳcite
de caſtris,ne contaminent ea cum habi=
tauerint vobiſcum. Feceruntq́; ita filĳ
Iſrael,& eiecerunt eos extra caſtra, ſicut
locutus erat dominus Moyſi. Locu=
tusq́; eſt dominus ad Moyſen, dicens.
Loquere ad filios Iſrael, Vir ſiue mulier
cum fecerint ex omnibus peccatis quæ
ſolent hominibus accidere,& per negli
gentiam tranſgreſsi fuerint mandatum
domini,atq; deliquerint, confitebuntur
peccatum ſuum, & reddent ipſum ca=
put, quintamq́; partem deſuper ei, in
quem peccauerint.ſin autem non fuerit
qui recipiat,dabunt domino, & erit ſa=
cerdotis,excepto ariete qui offertur pro
expiatione, vt ſit placabilis hoſtia.O=
mnes quoq; primitiæ quas offerunt filĳ B
Iſrael,ad ſacerdotem pertinent:& quic=
quid in ſanctuarium offertur à ſingulis,
& traditur manibus ſacerdotis, ipſius
erit. Locutusq́; eſt dominus ad Moy=
ſen,dicens. Loquere ad filios Iſraël,&
dices ad eos, Vir cuius vxor errauerit,
maritumq́; cõtemnens dormierit cum

altero viro, & hoc maritus deprehen=
dere non quiuerit, ſed latet adulteriũ, &
teſtibus argui non poteſt, quia non eſt
inuenta in ſtupro: ſi ſpiritus zelotypiæ
concitauerit virum contra vxorẽ ſuam,
quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpitione
appetitur, adducet eam ad ſacerdotẽ, &
offeret oblationem pro illa decimã par=
tem ſati farinæ hordeaceæ. non fundet
ſuper eam oleum, nec imponet thus,
quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & obla=
tio inueſtigans adulterium. Offeret igi=
tur eam ſacerdos, & ſtatuet coram do=
mino, aſſumetq́ aquam ſanctam in va=
ſe fictili, & pauxillũ terræ de pauimen=
C to tabernaculi mittet in eam. cumq́ ſte
terit mulier in cõſpectu domini, diſco=
operiet caput eius, & ponet ſuper ma=
nus illius ſacrificium recordationis, &
oblationem zelotypiæ: ipſe autem te=
nebit aquas amariſsimas, in quibus cũ
execratione maledicta congeſsit, adiu=
rabitq́ eã, & dicet. Si non dormiuit vir
alienus tecũ, & ſi nõ polluta es deſerto
mariti thoro, nõ te nocebunt aquæ iſtæ
amariſsimę, in quas maledicta cõgeſsi.
ſin aũt declinaſti à viro tuo, atq́ polluta
es, et cõcubuiſti cũ alteroviro, his male=

dictionibus ſubiacebis. det te dominus
in maledictiones, exemplum'q; cũcto-
rum in populo ſuo: putreſcere faciat fe-
mur tuũ, & tumẽs vterus tuus diſrum-
patur: ingrediantur aquæ maledictæ in
ventrem tuum, & vtero tumeſcente pu-
treſcat femur. Et reſpondebit mulier,
Amen amen. Scribet'q; ſacerdos in libel
lo iſta maledicta, & delebit ea aquis a-
mariſsimis, in quas maledicta congeſ-
ſit, & dabit ei bibere. Quas cum exhau D
ſerit, tollet ſacerdos de manu eius ſacri-
ficiũ zelotypiæ, & eleuabit illud coram
domino, imponet'q; illud ſuper altare:
ita duntaxat vt prius pugillũ ſacrificij
tollat de eo quod offertur, & incẽdat ſu-
per altare, & ſic potũ det mulieri aquas
amariſsimas. Quas cũ biberit, ſi pollu-
ta eſt, & contempto viro adulterij rea,
pertranſibũt eam aquæ maledictionis,
& inflato ventre computreſcet femur.
erit'q; mulier in maledictionem, & in
exemplũ omni populo. Quòd ſi pollu-
ta non fuerit, erit innoxia, & faciet libe-
ros. Iſta eſt lex zelotypiæ. Si declinaue-
rit mulier à viro ſuo, & ſi polluta fue-
rit, maritus'q; zelotypiæ ſpiritu cõcita-
tus, adduxerit eam in cõſpectu domini,

& fecerit ei ſacerdos iuxta omnia quæ ſcripta ſunt, maritus abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam.

Deo deuotis ſiue Nazaræis quæ obſeruanda, & quomodo populo benedicendum.

CAPVT VI.

A Locutusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere ad filios Iſrael, & dices ad eos, Vir ſiue mulier cum fecerint votum, vt ſanctificentur, & ſe voluerint domino conſecrare, à vino, & omni quod inebriare poteſt, abſtinebunt. Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent: vuas recentes ſiccasq́ nõ comedent cũctis diebus quibus ex voto dño cõſecrantur: quicquid ex vinea eſſe poteſt, ab vua paſſa vſq; ad acinum, nõ comedent. Omni tẽpore ſeparationis ſuæ nouacula non tranſibit per caput eiusvſq; ad completum diem quo domino conſecratur. Sanctus erit

B creſcente cæſarie capitis eius. Omni tempore cõſecrationis ſuæ ſuper mortuum nõ ingredietur, nec ſuper patris quidem & matris & fratris ſororisq́ funere cõtaminabitur, quia conſecratio Dei ſui, ſuper caput eius eſt. Omnibus diebus ſepa

rationis ſuę ſanctus erit domino. Sin au
tem mortuus fuerit ſubito quiſpiam co
ram eo, polluetur caput conſecrationis
eius: quod radet ilico in eadē die purga-
tionis ſuæ, & rurſum ſeptima. in octa-
ua autē die offeret duos turtures, vel du-
os pullos colūbæ ſacerdoti in introitu
fœderis teſtimonij: facietq́ ſacerdos vnū
pro peccato, & alterū in holocauſtū, &
deprecabitur pro eo, quia peccauit ſuper
mortuo: ſanctificabitq́ caput eius in die
illo, & conſecrabit domino die ſepara-
tionis illius, offerens agnū anniculū pro
peccato: ita tamen vt dies priores irriti
fiant, quoniam polluta eſt ſanctificatio
eius. Iſta eſt lex cōſecrationis, Cum dies
quos ex voto deuote decreuerat, com- C
plebuntur: adducet eum ad oſtium ta-
bernaculi fœderis, & offeret oblationem
eius domino, agnum anniculum imma
culatum in holocauſtum, & ouem an-
niculam immaculatam pro peccato, &
arietem immaculatū hoſtiā pacificam,
caniſtrum quoq́ panum azymorum,
qui conſperſi ſint oleo, & lagana abſq́
fermento vncta oleo, ac libamina ſingu
lorum: quæ offeret ſacerdos coram do-
mino, & faciet tam pro peccato, quàm

in holocauſtum. Arietem vero immo=
labit hoſtiam pacificam domino, offe=
rens ſimul caniſtrum azymorum,& li=
bamenta quæ ex more debentur. Tunc
radetur Nazaræus ad oſtium taberna=
culi fœderis cæſarie conſecrationis ſuæ:
tolletq́ capillos eius & ponet ſuper
ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pa=
D cificorum,& armũ coctum arietis, tor=
tamq́ abſque fermento vnam de cani=
ſtro, & laganum azymum vnum, &
tradet in manus Nazaræi, poſtquam ra
ſum fuerit caput eius. Suſceptaq́ rur=
ſum ab eo eleuabit in conſpectu domi=
ni:& ſanctificata, ſacerdotis erunt, ſicut
pectuſculũ quod ſeparari iuſſum eſt,&
femur. poſt hæc poteſt bibere Nazaræus
vinũ. iſta eſt lex Nazaræi, cum vouerit
oblationẽ ſuam domino tempore cõſe=
crationis ſuę, exceptis his quæ inuenerit
manus eius. iuxta quod mente deuoue=
rat, ita faciet ad perfectionem ſanctifica
tionis ſuæ. Locutusq́ eſt dominus ad
Moyſen, dicens. Loquere Aaron & filijs Eccli. 36. c
eius, Sic benedicetis filijs Iſrael, & dice=
tis eis, Benedicat tibi dominus, & cu=
ſtodiat te. Oſtendat dominus faciem
ſuam tibi,& miſereatur tui. Conuertat

dominus vultum ſuum ad te, & det ti-
bi pacem. Inuocabũtq; nomen meũ ſu-
per filios Iſrael, & ego benedicam eis.

Dum tabernaculum erigeretur, quid ſin-
guli duces Iſraelitici obtulerint.

CAPVT VII.

Exo. 40.b FActum eſt autem in die qua com A
pleuit Moyſes tabernaculum, &
erexit illud. Vnxitq; & ſanctifica-
uit eum omnibus vaſis ſuis, altare ſimi-
liter & omnia vaſa eius. Obtulerũt prin
cipes Iſrael, & capita familiarum, quæ
erãt per ſingulas tribus præfecti eorum
qui numerati fuerant, munera corã do-
mino ſex plauſtra tecta cum duodecim
bobus. Vnum plauſtrum obtulêre duo
duces, & vnum bouem ſinguli, obtule-
runtq; ea in conſpectu tabernaculi. Ait
autem dominus ad Moyſen, Suſcipe ab
eis vt ſeruiant in miniſterio tabernacu-
li, & trades ea Leuitis iuxta ordinẽ mi-
niſterij ſui, Itaq; cum ſuſcepiſſet Moy-
ſes plauſtra, & boues, tradidit ea Leui-
tis. Duo plauſtra & quatuor boues de-
dit filijs Gerſon, iuxta id quod habe-
bant neceſſarium. quatuor alia plauſtra,
& octo boues dedit filijs Merari ſecun-
dum officia & cultum ſuum ſub manu

Ithamar filĳ Aaron ſacerdotis. filĳs au-
tem Caath nõ dedit plauſtra & boues:
quia in ſanctuario ſeruiũt,& onera pro-
prĳs portant humeris.Igitur obtulerũt
duces in dedicationem altaris, die qua
vnctum eſt,oblationem ſuam ante alta
re.Dixitq́; dominus ad Moyſen.Singu-
li duces per ſingulos dies offerant mune
B ra in dedicationem altaris. Primo die
obtulit oblationẽ ſuam Naaſſon filius
Aminadab de tribu Iuda:fuerũtq́; in ea
acetabulum argenteum pondo centum
triginta ſiclorum , phiala argentea ha-
bens ſeptuaginta ſiclos iuxta pondus
ſanctuarĳ,vtrumq; plenum ſimila con-
ſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum
ex decem ſiclis aureis plenum incenſo,
bouem de armento,& arietẽ et agnum
anniculum in holocauſtum , hircumq́;
pro peccato:et in ſacrificio pacificorum,
boues duos,arietes quinq;,hircos quin-
que,agnos anniculos quinq;.hæc eſt ob-
latio Naaſſon filĳ Aminadab. Secundo
die obtulit Nathanael filius Suar dux
de tribu Iſſachar , acetabulum argen-
teum appendens centum triginta ſi-
clos,phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos,iuxta pondus ſanctua-

rÿ, vtrumq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium. mortariolũ aureum habens decem ſiclos, plenum incenſo, bouem de armento, & arietẽ, & agnum anniculum in holocauſtum, hircumq́; pro peccato: & in ſacrificio pacificorum boues duos, arietes quinq;, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Nathanael filÿ Suar. Tertio die princeps filiorum Zabulon Heliab filius Helon, obtulit acetabulum argenteum appendens cẽtum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarÿ. vtrũque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo, bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum, hircumq́; pro peccato: & in ſacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque: hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Heliab filÿ Helon. Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur, obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarÿ, C

vtrumque plenum ſimila conſperſa o-
leo in ſacrificium: mortariolum aure-
um appendens decem ſiclos plenum
incenſo, bouem de armento, & arie-
tem, & agnum anniculum in holocau-
ſtum, hircúmque pro peccato: & in
hoſtias pacificorum boues duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. hæc fuit oblatio Eliſur
filij Sedeur. Die quinto princeps filio-
rum Simeon, Salamihel filius Suriſ-
ſaddai, obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos, phi-
alam argenteam habentem ſeptuagin-
ta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in
ſacrificium: mortariolum aureum ap-
pendens decem ſiclos plenum incen-
ſo, bouem de armento, & arietem, &
agnum anniculum in holocauſtum,
hircúmque pro peccato: & in hoſtias
pacificorum boues duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Salamihel
filij Suriſſaddai. Die ſexto princeps fi-
liorum Gad, Heliaſaph filius Duel, ob-
tulit acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta ſiclos, phialam

argenteam habētem ſeptuaginta ſiclos
ad pondus ſanctuarij, vtrumq; plenum
ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū: mor-
tariolum aureum appendens decem ſi-
clos plenum incenſo, bouem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in
holocauſtum, hircumq; pro peccato: &
in hoſtias pacificorum boues duos, arie-
tes quinq;, hircos quinq;, agnos annicu-
los quinque: hæc fuit oblatio Heliaſaph D
filij Duel. Die ſeptimo princeps filiorū
Ephraim Heliſama filius Ammiud ob-
tulit acetabulum argenteum appendēs
centum triginta ſiclos, phialam argen-
team habentē ſeptuaginta ſiclos ad pon
dus ſanctuarij, vtrumq; plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium: mortario-
lum aureum appēdens decem ſiclos ple-
num incēſo, obouem de armento, & arie-
tem, & agnum anniculum in holocau-
ſtū, hircumq; pro peccato: & in hoſtias
pacificorum, boues duos, arietes quinq;,
hircos quinq;, agnos anniculos quinq;.
hęc fuit oblatio Heliſama filij Ammiud.
Die octauo princeps filiorum Manaſſe
Gamaliel filius Phadaſſur, obtulit ace-
tabulum argenteum appēdens centum
triginta ſiclos, phialam argenteam ha-

bentem ſeptuaginta ſiclos ad pōdus ſan
ctuarij, vtrūq; plenum ſimila conſperſa
oleo in ſacrificiū,mortariolum aureum
appendens decem ſiclos plenum incen-
ſo,bouem de armento,& arietem,& a-
gnum anniculum in holocauſtum,hir-
cumq; pro peccato: & in hoſtias pacifi-
corum boues duos,arietes quinque,hir-
cos quinque, agnos anniculos quinque.
hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadaſ-
E ſur. Die nono princeps filiorum Benia-
min Abidā filius Gedeonis,obtulit ace-
tabulum argenteum appendēs centum
triginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſan-
ctuarij, vtrūq; plenum ſimila conſperſa
oleo in ſacrificium: mortariolū aureum
appendens decem ſiclos plenum incen-
ſo, bouem de armento, & arietem, &
agnum anniculum in holocauſtum,hir
cumq; pro peccato: & in hoſtias pacifi-
corum boues duos,arietes quinque,hir-
cos quinque, agnos anniculos quinque:
hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.
Die decimo princeps filiorum Dan, A-
biezer filius Amiſaddai,obtulit acetabu
lum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos,phialam argenteam haben

tem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſan-
ctuarij, vtrumque plenum ſimila con-
ſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum
aureum appēdens decem ſiclos plenum
incenſo, bouem de armento, & arietem:
& agnum anniculum in holocauſtum.
hircumq; pro peccato: & in hoſtias pa-
cificorum boues duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quin-
que: hæc fuit oblatio Abiezer filij Ami-
ſaddai. Die vndecimo princeps filiorum E
Aſer, Phegiel filius Ochran, obtulit ace
tabulum argenteum appendens cētum
triginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus
ſanctuarij, vtrumq; plenum ſimila con-
ſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum
aureum appēdens decem ſiclos plenum
incenſo, bouem de armento, & arietem,
& agnum anniculum in holocauſtum,
hircúmque pro peccato: & in hoſtias
pacificorum boues duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. Hæc fuit oblatio Phegiel filij
Ochran. Die duodecimo princeps filio-
rum Neptalim, Ahira filius Henan, ob-
tulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argen-

team habentē ſeptuaginta ſiclos ad pon
dus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimi-
la oleo conſperſa in ſacrificium: morta-
riolum aureum appendēs decem ſiclos
plenum incenſo, bouem de armento, &
arietem, & agnum anniculum in holo-
cauſtum, hircúmque pro peccato: & in
hoſtias pacificorum boues duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos annicu-
los quinque. hæc fuit oblatio Ahira filij
G Henan. Hæc in dedicatione altaris obla-
ta ſunt à principibus Iſrael in die qua
cōſecratum eſt, acetabula argentea duo-
decim, phialæ argēteæ duodecim, mor-
tariola aurea duodecim: ita vt centum
triginta ſiclos argenti haberet vnum
acetabulum, & ſeptuaginta ſiclos ar-
genti haberet vna phiala, id eſt in com-
mune vaſorum omnium ex argento ſi-
cli duo millia quadringenti pondere
ſanctuarij mortariola aurea duodecim
plena incenſo, denos ſiclos appenden-
tia pondere ſanctuarij, id eſt ſimul au-
ri ſicli centum viginti, boues de armen-
to in holocauſtum duodecim: arietes
duodecim, agni anniculi duodecim,
& libamenta eorum, hirci duodecim
pro peccato; hoſtiæ pacificorum, boues

vigintiquatuor, arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni anniculi ſexaginta. Hæc oblata ſunt in dedicatione altaris, quando vnctum eſt. Cumque ingrederetur Moyſes tabernaculum fœderis, vt conſuleret oraculum, audiebat vocem loquẽtis ad ſe de propitiatorio, quod erat ſuper arcam teſtimonij inter duos Cherubim, vnde & loquebatur ei.

De lucernis & candelabro, item de Leuitarum initiatione, victimis & ætate.

CAPVT VIII.

Locutusque eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere Aaron, & dices ad eum. Cũ poſueris ſeptem lucernas, candelabrum in auſtrali parte erigatur. Hoc igitur præcipe vt lucernæ contra boream é regione reſpiciant ad menſam panum propoſitionis: contra eam partem quam candelabrum reſpicit, lucere debebunt. Fecitque Aaron, & impoſuit lucernas ſuper candelabrum, vt præceperat dominus Moyſi. Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius ſtipes quàm cuncta quæ ex vtroque calamorum latere naſcebantur. iuxta exemplum quod oſtendit dominus Moyſi, ita operatus eſt candelabrum. A

labrũ. Et locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Tolle Leuitas ex medio filiorum Iſrael, & purificabis eos iuxta hunc
B ritum, Aſpergantur aqua luſtrationis, et radant omnes pilos carnis ſuæ. Cumq; lauerint veſtimenta ſua, & mundati fuerint, tollent bouem de armentis, & libamentum eius ſimilam oleo cõſperſam, bouem autem alterum de armento tu accipies pro peccato: & applicabis Leuitas corã tabernaculo fœderis, conuocata omni multitudine filiorum Iſrael. Cumq; Leuitæ fuerint coram domino, ponent filij Iſrael manus ſuas ſuper eos, & offeret Aaron Leuitas, munus in conſpectu domini à filijs Iſrael, vt ſeruiant in miniſterio eius. Leuitæ quoque ponent manus ſuas ſuper capita boum, è quibus vnum facies pro peccato, & alterum in holocauſtum domini, vt depreceris pro
C eis. ſtatuesq; Leuitas in conſpectu Aaron & filiorum eius, & conſecrabis oblatos domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael vt ſint mei: & poſtea ingrediantur tabernaculum fœderis vt ſeruiant mihi. Sicq; purificabis & conſecrabis eos in oblationem domini, quoniã dono donati ſunt mihi à filijs Iſrael.

Supra.3.c Pro primogenitis quæ aperiũt omnem
Exod.13.a vuluam in Iſrael, accepi eos. Mea ſunt
Lucæ.2.d enim omnia primogenita filiorum Iſ=
rael, tam ex hominibus quàm ex iumẽ=
tis. Ex die quo percuſsi omne primoge=
nitum in terra Aegypti, ſanctificaui eos
mihi: & tuli Leuitas pro cunctis primo
genitis filiorum Iſrael, tradidiq́; eos do=
no Aaron & filijs eius de medio popu=
li, vt ſeruiant mihi pro Iſrael in taber=
naculo fœderis, & orent pro eis ne ſit in D
populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad
ſanctuarium. Feceruntque Moyſes &
Aaron & omnis multitudo filiorum
Iſrael ſuper Leuitis quæ præceperat do=
minus Moyſi, purificatiq́; ſunt, & laue=
runt veſtimenta ſua. Eleuauitq́; eos Aa=
ron in conſpectu domini, & orauit pro
eis vt purificati ingrederentur ad officia
ſua in tabernaculum fœderis coram Aa=
ron & filijs eius, ſicut præceperat domi=
nus Moyſi de Leuitis, ita factum eſt. Lo
cutúſque eſt dominus ad Moyſen, di=
cens, Hæc eſt lex Leuitarum, A viginti
quinque annis, & ſuprà, ingredientur
vt miniſtrent in tabernaculo fœderis.
Cúmque quinquageſimum annum æ=
tatis impleuerint, ſeruire ceſſabunt,

eruntq́ miniſtri fratrum ſuorum in tabernaculo fœderis, vt cuſtodiant quæ ſibi fuerint commendata, opera autem ipſa non faciant. ſic diſpones Leuitas in cuſtodijs ſuis.

De phaſe ſeu paſchatis ſolennitate, & nube tabernaculum operiente.

CAPVT IX.

A Locutus eſt dominus ad Moyſen in deſerto Sinai anno ſecundo, poſtquam egreſsi ſunt de terra Aegypti menſe primo, dicens, Faciant filij Iſrael phaſe in tempore ſuo, quartadecima die menſis huius ad veſperam iuxta omnes ceremonias & iuſtificationes eius. Præcepitq́ Moyſes filijs Iſrael vt facerent phaſe. Qui fecerunt tempore ſuo, quartadecima die menſis ad veſperam in monte Sinai. Iuxta omnia quæ mandauerat dominus Moyſi, fecerunt filij Iſrael. Ecce autem quidam immundi ſuper anima hominis, qui non poterant facere phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron, dixerunt

B eis. Immundi ſumus ſuper anima hominis, quare fraudamur vt non valeamus oblationem offerre Domino in tempore ſuo inter filios Iſrael? Quibus

reſpondit Moyſes. State, vt conſulam
quid præcipiat dominus de vobis. Lo=
cutusq́ eſt dominus ad Moyſen, dicens.
Loquere filijs Iſrael, Homo qui fuerit
immundus ſuper anima, ſiue invia pro=
cul in gente veſtra, faciat phaſe domino
in menſe ſecũdo quartadecima die men
ſis, ad veſperam: cum azymis & lactu=
cis agreſtibus comedent illud. non relin
Exo.12.g quent ex eo quippiam vſque mane, &
Ioan.19.f os eius non confringent, omnem ritum
phaſe obſeruabunt. Si quis autem &
mundus eſt, & in itinere non fuit, & ta=
men non fecit phaſe, exterminabitur a=
nima illa de populis ſuis, quia ſacrifici=
um domino non obtulit tempore ſuo.
Peccatum ſuum ipſe portabit. Peregri= C
nus quoque & aduena ſi fuerint apud
vos, faciẽt phaſe domino iuxta ceremo=
nias, & iuſtificationes ſuas. Præceptum
idem erit apud vos tam aduenæ, quàm
Exo.40.b indigenæ. Igitur die qua erectum eſt ta=
bernaculum, operuit illud nubes. A ve=
ſpere autem ſuper tentorium erat quaſi
ſpecies ignis vſque mane. ſic fiebat iugi=
ter: per diem operiebat illud nubes, &
per noctem quaſi ſpecies ignis. Cumq́
ablata fuiſſet nubes quæ tabernaculum

protegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſrael, & in loco vbi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrametabantur. Ad imperium domini proficiſcebantur, & ad imperium illius
D figebant tabernaculum. Cunctis diebus 1. Cor. 10. a
quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculũ, manebant in eodem loco: & ſi eueniſſet vt multo tempore maneret ſuper illud, erant filij Iſrael in excubijs domini, & non proficiſcebantur quotquot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria, & ad imperium illius deponebant. *Si* fuiſſet nubes à veſpere vſque ad mane, & ſtatim diluculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſcebantur: & ſi poſt diem & noctem receſsiſſet, diſsipabant tentoria. *Si* vero biduo aut vno menſe vel longiori tempore fuiſſet ſuper tabernaculum, manebant filij Iſrael in eodem loco, & non proficiſcebantur: ſtatim autem vt receſsiſſet, mouebant caſtra. Per verbum domini figebant tentoria, & per verbum illius proficiſcebantur, erantq; in excubijs domini iuxta imperium eius per manum Moyſi.

De tubarum argentearum vſu, deq; Iſraelitarum profectione ductu Obab.

CAPVT X.

LOcutusq́ eſt dominus ad Moy- A
ſen, dicens. Fac tibi duas tubas ar
genteas ductiles, quibus conuoca
re poſsis multitudinem quando mo-
uenda ſunt caſtra. Cúmq; increpueris
tubis, congregabitur ad te omnis turba
ad oſtium tabernaculi fœderis. Si ſemel
clangueris, venient ad te principes, &
capita multitudinis Iſrael. ſinautem
prolixior atque conciſus clangor incre-
puerit, mouebunt caſtra primi qui ſunt
ad orientalem plagam. in ſecundo au-
tem ſonitu & pari vlulatu tubæ, leua-
bunt tentoria qui habitant ad meridiē.
& iuxta hunc modum reliqui facient
vlulantibus tubis in profectionē. Quan
do autem congregandus eſt populus,
ſimplex tubarum clangor erit, & non
conciſe vlulabunt. Filij autem Aaron
ſacerdotis clangent tubis, eritq́ hoc le-
gitimum ſempiternum in generatio-
nibus veſtris, Si exieritis ad bellum de
terra veſtra contra hoſtes qui dimicant
aduerſum vos, clangetis vlulantibus
tubis: & erit recordatio veſtri coram do-
mino Deo veſtro, vt eruamini de ma-
nibus inimicorum veſtrorum. Si quan B

do habebitis epulum,& dies feſtos, & calẽdas,canetis tubis ſuper holocauſtis, & pacificis victimis,vt ſint vobis in recordationem Dei veſtri. ego dominus Deus veſter.Anno ſecundo,menſe ſecũdo, viceſima die menſis eleuata eſt nubes de tabernaculo fœderis: profectiq́ ſunt filij Iſrael per turmas ſuas de deſerto Sinai, & recubuit nubes in ſolitudine Pharan. Mouerunt'q́ caſtra primi iuxta imperium domini per manum Moyſi. Filij Iuda per turmas ſuas,quorum princeps erat Naaſſon filius Aminadab. In tribu filiorum Iſſachar fuit princeps Nathanael filius Suar. In tribu Zabulon erat princeps Heliab filius Helon. Depoſitum'q́ eſt tabernaculũ, quod portantes egreſsi ſunt filij Gerſon

C & Merari. Profectiq́ ſunt & filij Ruben,per turmas & ordinem ſuum, quorũ princeps erat Heliſur filius Cedeur, In tribu autem filiorum Symeon,princeps fuit Salamihel filius Suriſaddai. Porrò in tribu Gad erat princeps Helia ſaph filius Duel.Profectiq́ ſunt & Caathitæ portãtes ſanctuariũ. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirẽt ad erectionis locum, Mouerũt caſtra &

filij Ephraim per turmas ſuas, in quorũ
exercitu princeps erat Heliſama filius
Ammiud. In tribu autem filiorum Ma
naſſe princeps fuit Gamaliel filius Pha
daſſur. & in tribu Beniamin erat dux
Abidan filius Gedeonis. Nouiſsimi ca-
ſtrorum omniũ profecti ſunt filij Dan
per turmas ſuas, in quorũ exercitu prin
ceps fuit Abiezer filius Amiſaddai. In
tribu autem filiorũ Aſer erat princeps
Phegiel filius Ochrã. Et in tribu filiorũ
Neptalim princeps fuit Ahira filius He
nan. Hæc ſunt caſtra, & profectiones fi
liorũ Iſrael per turmas ſuas quãdo egre
diebãtur. Dixitq; Moyſes Obab filio a
Raguel Madianitæ cognato ſuo. Profi-
ciſcimur ad locum quem dominus da-
turus eſt nobis, veni nobiſcũ vt benefa-
ciamus tibi, quia dominus bona promi
ſit Iſraeli. Cui ille reſpõdit. Non vadam
tecum, ſed reuertar in terram meam,
in qua natus ſum. Et ille, Noli, inquit,
nos relinquere. tu enim noſti in quibus
locis per deſertum caſtra ponere debea-
mus, & eris ductor noſter. Cumq; no-
biſcum veneris, quicquid optimũ fuerit
ex opibus quas nobis traditurus eſt do-
minus, dabim⁹ tibi. Profecti ſunt ergo

de monte domini viam trium dierũ, arcáq; fœderis domini præcedebat eos per dies tres prouidens caſtrorũ locum. Nubes quoq; domini ſuper eos erat per diem cum incederẽt. Cumq́; eleuaretur arca, dicebat Moyſes, Surge domine, & diſsipentur inimici tui, & fugiant qui Pſal. 67. a
oderunt te à facie tua. Cum autem deponeretur, aiebat, Reuertere domine ad multitudinem exercitus Iſrael.

Iſraëlitæ rebelles faſtidito man, carnes flagitant, qui paſti coturnicibus pœnas luunt inſolentiæ: ſeptuaginta Moyſi onerum ſociijs dat prophetiæ donum Deus.

CAPVT XI.

A INterea ortum eſt murmur populi, quaſi dolentium pro labore, contra dominum. Quod cũ audiſſet, iratus eſt. Et accenſus in eos ignis domini, deuorauit extremam caſtrorum partem. Cumq́; clamaſſet populus ad Moyſen, orauit Moyſes ad dominum, & abſorptus eſt ignis. Vocauitq́; nomen loci illius Incenſio: eo quòd ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis domini. Vulgus quippe promiſcuũ, quod aſcenderat cũ eis, flagrauit deſiderio carnium ſedens & flẽs, iunctis ſibi pariter filijs Iſrael, et ait.

1.Co.10.a Quis dabit nobis ad veſcẽdum carnes?
Recordamur piſcium quos comedeba-
mus in Aegypto gratis: in mentem no-
bis veniunt cucumeres,& pepones,por
ri'q;,& cæpe,& allia. Anima noſtra ari
da eſt,nihil aliud reſpiciũt oculi noſtri
Exod.16.c niſi man.Erat autem man quaſi ſemen
Sapiẽ.16.c coriandri coloris bdellĳ. Circumibat'q;
Pſal.77.c populus & colligẽs illud,frãgebat mo-
Ioan.6.d la,ſiue terebat in mortario, coquens in
olla,et faciẽs ex eo tortulas ſaporis qua
ſi panis oleati. Cúmq; deſcenderet no-
cte ſuper caſtra ros, deſcẽdebat pariter
& man.Audiuit ergo Moyſes flentẽ po
pulũ per familias,ſingulos per oſtia tẽ-
torĳ ſui. Iratusq; eſt furor domini val-
de,ſed & Moyſi intolerãda res viſa eſt,
et ait ad dominum.Cur afflixiſti ſeruũ
tuum?quare non inuenio gratiã coram
te?& cur impoſuiſti põdus vniuerſi po
puli huius ſuper me?Nunquid ego con
cepi omnem hanc multitudinẽ, vel ge-
nui eã vt dicas mihi, Porta eos in ſinu
tuo ſicut portare ſolet nutrix infantu-
lum,& defer in terrã pro qua iuraſti pa
tribus eorũ?Vnde mihi carnes vt dẽ tan
tæ multitudini? Flent corã me, dicẽtes,
Da nobis carnes vt comedamus. Non

poſſum ſolus ſuſtinere omnẽ hunc po-
pulũ,quia grauis eſt mihi. Sin aliter ti-
bi videtur,obſecro vt interficias me, &
inueniã gratiã in oculis tuis,ne tãtis affi
D ciar malis. Et dixit dominus ad Moy-
ſen. Congrega mihi ſeptuaginta viros
de ſenibus Iſrael,quos tu noſti quòd ſe-
nes populi ſint ac magiſtri,& duces eos
ad oſtiũ tabernaculi fœderis,facies'q; ibi
ſtare tecũ,vt deſcendã & loquar tibi,&
auferã de ſpiritu tuo,tradam'q; eis,vt ſu
ſtentent tecũ onus populi,& non tu ſo-
lus graueris. Populo quoq; dices,Sãcti-
ficamini:cras comedetis carnes. Ego e-
nim audiui vos dicere, Quis dabit no-
bis eſcas carniũ? bene nobis erat in Ae-
gypto.Vt det vobis dominus carnes,&
comedatis:nõ vno die nec duobus, vel
quinq; aut decẽ,nec viginti quidem,ſed
vſq; ad menſem dierũ,donec exeat per
nares veſtras, & vertatur in nauſeam,
eo quòd repuleritis dominum qui in
medio veſtri eſt,& fleueritis corã eo, di
E centes, Quare egreſsi ſumus ex Aegy-
pto, vt periremus in ſolitudine? Et ait
Moyſes,Sexcẽta millia peditum huius
populi ſunt: & tu dicis. Dabo eis eſum
carniũ menſe integro?Nunquid ouium Ioan.6.b

& boum multitudo cædetur, vt poſsit
ſufficere ad cibũ:vel omnes piſces maris
in vnũ congregabuntur, vt eos ſatient?
Iſa.59.a Cui reſpondit dominus. Nunquid ma-
nus domini inualida eſt?Iam nuncvide
bis vtrum meus ſermo opere complea-
tur. Venit igitur Moyſes,et narrauit po
pulo verba domini, cõgregans ſeptua-
ginta viros de ſenibus Iſrael,quos ſtare
fecit circa tabernaculũ. Deſcenditq́ do-
minus per nubẽ, & locutus eſt ad eum,
auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe,
& dãs ſeptuaginta viris. Cumq́ requie F
uiſſet in eis ſpiritus,prophetauerũt,nec
vltra ceſſauerunt. Remanſerant autem
in caſtris duo viri, quorum vnus voca-
batur Heldad, &alter Medad, ſuper
quos requieuit ſpiritus. nam & ipſi de-
ſcripti fuerant,& non exierant ad taber
naculũ. Cumq́ prophetarẽt in caſtris,
cucurrit puer & nuntiauit Moyſi,dicẽs,
Heldad & Medad prophetãt in caſtris.
Statim Ioſue filius Nun,miniſter Moy
ſi,& electus è pluribus,ait.Domine mi
Moyſes,prohibe eos. At ille,Quid in-
quit,æmularis pro me?quis tribuat, vt
omnis popul⁹ prophetet,& det eis do-
minus ſpiritum ſuum? Reuerſusq́ eſt G

Moyſes, &maiores natu Iſrael in caſtra. Ventus autem egrediens à domino Pſal. 77. c
arreptas trans mare coturnices detulit, & dimiſit in caſtra itinere quantũ vno die confici poteſt, ex omni parte caſtrorum per circumitum, volabantq; in aere duobus cubitis altitudine ſuper terrã. Surgens ergo populus toto die illo, & nocte ac die altero, congregauit coturnices: qui parum, decem choros: & ſiccaue runt eas per gyrum caſtrorum. Adhuc Pſal. 77. c
carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuſcemodi cibus: & ecce furor domini cõcitatus in populum percuſsit eum plaga magna nimis. Vocatusq; eſt ille locus, Sepulchra concupiſcentiæ: ibi enim ſepelierunt populum qui deſiderauerat. Egreſsi autem de ſepulchris concupiſcentiæ, venerunt in Aſeroth, & manſerunt ibi.

Aaron & Maria Moyſi obloquentes increpantur: Maria leproſa beneficio Moyſi reualeſcit.

CAPVT XII.

A LOcutaq; eſt Maria & Aaron contra Moyſen propter vxorem eius Aethiopiſſam, & dixerũt. Num per ſolũ Moyſen locutus eſt dominus?

nónne & nobis ſimiliter eſt locutus?
Quod cũ audiſſet dominus, iratus eſt.
Erat enim Moyſes vir mitiſsim⁹ ſuper
omnes homines qui morabãtur in ter-
ra. Statim locutus eſt dominus ad eũ, et
ad Aaron, & Mariã, Egredimini vos tã-
tum tres ad tabernaculũ fœderis. Cúm- B
que fuiſſent egreſsi, deſcẽdit domin⁹ in
colũna nubis, & ſtetit in introitu taber
naculi vocans Aaron & Mariã. Qui cũ
iſſent, dixit ad eos. Audite ſermones
meos, Si quis fuerit inter vos propheta
domini, in viſione apparebo ei, vel per
Heb.3f. ſomniũ loquar ad illũ. At nõ talis ſeru⁹
meus Moyſes, qui in omni domo mea
fideliſsimus eſt. ore enim ad os loquor
ei: palàm, & nõ per ænigmata & figu-
ras dominũ videt. Quare ergo non ti-
muiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi?
Iratusq́; cõtra eos, abijt. Nubes quoq; re
ceſsit quę erat ſuper tabernaculũ. Et ecce C
Maria apparuit cãdens lepra quaſi nix.
Cúmq; reſpexiſſet eã Aarõ, & vidiſſet
perfuſam lepra, ait ad Moyſen. Obſecro
domine mi, ne imponas nobis hoc pec-
catũ, quod ſtulte cõmiſimus, ne fiat hęc
quaſi mortua, & vt abortiuũ quod pro
ijcitur de vulua matris ſuæ. ecce iã me-

dium carnis eius deuoratū eſt à lepra.
D Clamauitq́ꝫ Moyſes ad dominū dicēs.
Deus obſecro ſana eā. Cui reſpōdit dominus, Si pater eius ſpuiſſet in faciē illius, nónne debuerat ſaltē ſeptem dieb⁹ rubore ſuffundi? Separetur ſeptē diebus extra caſtra, & poſtea reuocabitur. Excluſa eſt itaqꝫ Maria extra caſtra ſeptem diebus: & populus non eſt motus de loco illo donec reuocata eſt Maria.

Terram Chanaan exploratum miſsi diuerſa referunt.

CAPVT XIII.

A PRofectusq́ꝫ eſt populus de Aſeroth fixis tentorijs in deſerto Pharan. Ibiqꝫ locutus eſt dominus ad Moyſen dicens. Mitte viros qui conſiderent terram Chanaan, quam daturus ſum filijs Iſrael, ſingulos de ſingulis tribubus ex principibus. Fecit Moyſes quod dominus imperauerat, de deſerto Pharan mittens principes viros, quorum iſta ſunt nomina. De tribu Ruben, Semmua filium Zecur. De tribu Symeon, Saphat filium Huri. De tribu Iuda, Caleb filium Iephone. De tribu Iſſachar, Igal filium Ioſeph. De tribu Ephraim, Oſee filiū Nun. De tribu

Beniamin, Phalti filium Raphu. De
tribu Zabulon, Geddihel filium Zodi.
De tribu Ioſeph,ſceptri Manaſſe, Gad-
di filium Zuri.De tribu Dan,Amihel fi
lium Gemalli.De tribu Aſer,Zathur fi
lium Michael. De tribu Neptalim,Na-
abi filium Napſi.De tribu Gad, Guhel
filium Machi. hæc ſunt nomina virorũ
quos miſit Moyſes ad conſyderãdam
terram:vocauitq́ꝫ Oſee filium Nun, Io-
ſue.Miſit ergo eos Moyſes ad conſyde- B
randam terram Chanaan, & dixit ad
eos. Aſcendite ad meridianam plagã.
Cúmq́ꝫ veneritis ad montes, conſyde-
rate terram qualis ſit: & populum qui
inhabitator eſt eius, vtrum fortis ſit an
infirmus,pauci numero an plures, ipſa
terra bona an mala,vrbes quales,mura
tæ an abſq́ꝫ muneris, humus pinguis
an ſterilis, nemoroſa an abſq́ꝫ arbori-
bus. Confortamini & afferte nobis de
fructibus terræ.Erat autẽ tempus quan
do iam præcoquæ vuæ veſci poſſunt.
Cúmq́ꝫ aſcendiſſent,explorauerunt ter
ram à deſerto Sin,vſq́ꝫ Roob intranti-
bus Emath. Aſcenderuntq́ꝫ ad meridiẽ
& venerũt in Hebron, vbi erant Achi-
man & Siſai,& Tolmai filij Enach.Nã
Hebron

Hebron ſeptem annis ante Thanim vrbem Aegypti condita eſt. Pergentesq́; Deute.1.a
vſq; ad torrentem botri, abſciderũt palmitem cum vua ſua, quem portauerunt in vecte duo viri. De malis quoq; granatis & de ficis loci illius tulerunt, qui appellatus eſt Nehel eſchol, id eſt Torrens botri, eo quòd botrum portaſſent inde filij Iſrael. Reuerſiq́; exploratores terræ poſt quadraginta dies omni regione circumita, venerũt ad Moyſen & ad Aaron & ad omnem cœtum filiorum Iſrael in deſertum Pharã quod eſt
D in Cades. Locutiq́; eis & omni multitudini oſtenderunt fructus terræ & narrauerunt, dicentes, Venimus in terram ad quã miſiſtis nos, quæ reuera fluit lacte & melle, vt ex his fructibus cognoſci poteſt: ſed cultores fortiſsimos habet, & vrbes grandes atque muratas. Stirpem Enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie, & Ethæus, & Hiebuſæus, & Amorrhæus in montanis. Chananæus vero moratur iuxta mare, & circa fluenta Iordanis. Inter hæc Caleb compeſcens murmur populi qui oriebatur cõtra Moyſen, ait. Aſcẽdamus & poſsideamus terram, quoniã poteris

mus obtinere eā. Aliŋ vero qui fuerāt cū eo, dicebant, Nequaquā ad hunc populum valemus aſcēdere, quia fortior nobis eſt. Detraxeruntq́; terræ quam inſpexerant, apud filios Iſrael, dicentes. Terra quam luſtrauimus, deuorat habitatores ſuos. populus quem aſpeximus proceræ ſtaturæ eſt. ibi vidimus mōſtra quædā filiorū Enach de genere gigantæo, quibus cōparati, quaſi locuſtæ videbamur.

Iſraelitas puſillanimes animant Ioſue & Caleb: Deus punit oblocutores cum exploratoribus.

CAPVT XIIII.

A IGitur vociferās omnis turba fleuit nocte illa, & murmurati ſunt cōtra Moyſen & Aaron cuncti filiŋ Iſrael, dicētes. Vtinam mortui eſſemus in Aegypto, & nō in hac vaſta ſolitudine. Vtinam pereamus, & non inducat nos dominus in terram iſtam, ne cadamus gladio, & vxores ac liberi noſtri ducantur captiui. Nónne melius eſt reuerti in Aegyptum? Dixeruntq́; alter ad alterum. Conſtituamus nobis ducem, & reuertamur in Aegyptū. Quo audito Moyſes & Aaron ceciderūt proni in terram coram omni multitudine filiorum Iſ-

rael. At vero Ioſue filius Nun, & Caleb Eccli.46.b
filius Iephone, qui & ipſi luſtrauerunt
terram, ſciderunt veſtimenta ſua, & ad
omnem multitudinem filiorum Iſrael 1.mach.2.f
B locuti ſunt, Terra quam circumiuimus,
valde bona eſt. ſi propitius fuerit domi-
nus, inducet nos in eam & tradet hu-
mum lacte & melle manantem. Noli-
te rebelles eſſe contra dominum, neque
timeatis populum terræ huius, quia ſi-
cut panem ita eos poſſumus deuorare.
Receſsit ab eis omne præſidium, domi
nus nobiſcum eſt, nolite metuere. Cũq;
clamaret omnis multitudo & lapidi-
bus eos vellet opprimere, apparuit glo-
ria domini ſuper tectũ fœderis cunctis
vidẽtibus filijs Iſrael. Et dixit dominus
ad Moyſen. Vſquequo detrahet mihi
populus iſte? Quouſq; non credent mi-
hi in omnibus ſignis quæ feci corã eis?
Feriam igitur eos peſtilentia atq; con-
ſumam, te autem faciam principem ſu-
per gentem magnam, et fortiorẽ quàm
hæc eſt. Et ait Moyſes ad dominum, Vt Exo.32.c
C audiant Aegyptij de quorum medio
eduxiſti populum iſtũ, & habitatores
terræ huius qui audierunt quòd tu do-
mine in populo iſto ſis, et facie videaris

ad faciem,& nubes tua protegat illos,
Exod.13.d & in columna nubis præcedas eos per
diem,& in columna ignis per noctem:
quod occideris tantam multitudinem
quaſi vnum hominem,& dicant. Non
poterat introducere populū in terram
pro qua iurauerat:idcirco occidit eos in
ſolitudine.Magnificetur ergo fortitudo
Pſal.102.b domini ſicut iuraſti,dicēs, Dominus pa
tiens & multæ miſericordiæ, auferens
iniquitatem & ſcelera, nullum'ꝗ inno-
xium derelinquens, qui viſitas peccata
patrum in filios in tertiam & quartam
generationem. Dimitte obſecro pecca- D
tum populi tui huius ſecundum ma-
gnitudinē miſericordiæ tuæ, ſicut pro-
pitius fuiſti egredientibus de Aegypto
vſ'ꝗ ad locū iſtum. Dixit'ꝗ dominus,
Dimiſi iuxta verbum tuum.Viuo ego:
& implebitur gloria domini vniuerſa
terra.Attamen omnes homines qui vi-
derunt maieſtatem meam & ſigna quę
feci in Aegypto & in ſolitudine, & ten
tauerunt me iam per decem vices, nec
obedierunt voci meæ,non videbunt ter
ram pro qua iuraui patribus eorum,nec
quiſquā ex illis qui detraxit mihi intue
Ioſue.14.b bitur eam.Seruū meum Caleb qui ple-

nus alio ſpiritu ſecutus eſt me,inducam
in terram hanc quam circumiuit,& ſe-
men eius poſsidebit eam, quoniã Ama
lechites & Chananæus habitant in val
libus.Cras mouete caſtra & reuertimi-
ni in ſolitudinẽ per viam maris rubri.
Locutusq; eſt dominus ad Moyſen & Pſal.105.c
Aaron,dicens.Vſquequo multitudo hęc
peſsima murmurat contra me? Quere-
las filiorum Iſrael audiui. Dic ergo eis,
Viuo ego ait dominus, ſicut locuti eſtis
audiente me,ſic faciam vobis.In ſolitu-
dine hac iacebunt cadauera veſtra. O- Deu.1.f
mnes qui numerati eſtis à viginti annis
& ſupra,& murmuraſtis cõtra me,non
intrabitis terrã ſuper quam leuaui ma-
num meã vt habitare vos facerem,præ-
ter Caleb filiũ Iephone & Ioſue filium Ioſue.3.c
Nun.Paruulos autem veſtros de quibus
dixiſtis ꝙ prædæ hoſtibus forent intro-
ducam vt videãt terram quæ vobis diſ-
F plicuit.Veſtra cadauera iacebunt in ſo-
litudine.filĳ veſtri erũt vagi in deſerto
annis quadraginta,& portabũt fornica
tionem veſtram,donec conſumantur ca
dauera patrũ in deſerto, iuxta numerũ
quadraginta dierũ quibus cõſideraſtis
terram, annus pro die imputabitur. Et

Pſal.94.d quadraginta annis recipietis iniquita-
tes veſtras, & ſcietis vltionem meam:
quoniam ſicut locutus ſum, ita faciam
omni multitudini huic peſsimæ quæ
conſurrexit aduerſum me, in ſolitudine
hac deficiet & morietur. Igitur omnes
viri quos miſerat Moyſes ad contēplan
dam terrā, & qui reuerſi murmurare fe-
cerant contra eum omnem multitudi-
nem, detrahentes terræ quòd eſſet ma-
la, mortui ſunt atque percuſsi in conſpe-
ctu domini. Ioſue autem filius Nun, & G
1.Cor.10.b Caleb filius Iephone vixerunt ex omni-
Heb.3.d bus qui perrexerant ad conſiderandam
Iudæ.1.b terram. Locutusque eſt Moyſes vniuerſa
verba hæc ad omnes filios Iſrael, & lu-
xit populus nimis. Et ecce mane primo
ſurgentes aſcenderunt verticem mōtis
atque dixerunt. Parati ſumus aſcēdere ad
locū de quo dominus locutus eſt: quia
peccauimus. Quibus Moyſes, Cur, in-
quit, tranſgredimini verbum domini,
quod vobis non cedet in proſperū? No-
lite aſcendere, non enim eſt dominus
vobiſcum: ne corruatis coram inimicis
veſtris. Amalechites & Chananæus an-
te vos ſunt, quorum gladio corruetis, eo
quod nolueritis acquieſcere domino, nec

erit dominus vobiſcum. At illi contene
brati aſcenderant in verticem montis.
Arca autem teſtamẽti domini & Moy-
ſes non receſſerant de caſtris. Deſcẽditq;
Amalechites & Chananæus qui habita
bant in mõte: & percutiens eos atq; cõ-
cidens perſecutus eſt eos vſq; Horma.

Victimarum quarundam traditio, ſabbati violatoris pœna, & de fimbrijs veſtimento-rum oris aſſuendis.

CAPVT XV.

A LOcutus eſt dominus ad Moyſen,
dicens. Loquere ad filios Iſrael, &
dices ad eos. Cum ingreſsi fueri-
tis terram habitationis veſtræ quã ego
dabo vobis, & feceritis oblationem do-
mino in holocauſtum aut victimam
pacificam vota ſoluentes, vel ſponte of-
ferentes munera, aut in ſolennitatibus
veſtris adolentes odorem ſuauitatis do-
mino, de bobus ſiue de ouibus offeret
quicunque immolauerit victimam, ſa-
crificium ſimilæ decimam partem
ephi conſperſam oleo, quod menſu-
ram habebit quartam partem hin: &
vinum ad liba fundenda eiuſdem men-
ſuræ dabit in holocauſtum ſiue in victi
B mam. Per agnos ſingulos & arietes erit

ſacrificium ſimilæ duarũ decimarum, quæ conſperſa ſit oleo tertiæ partis hin, & vinum ad libamentum tertiæ partis eiuſdem menſuræ offeret in odorẽ ſua-uitatis domino. Quandovero de bobus feceris holocauſtum aut hoſtiam, vt impleas votum & pacificas victimas, dabis per ſingulos boues ſimilæ tres decimas conſperſæ oleo quod habeat medium menſuræ hin, & vinum ad liba fundenda eiuſdem menſuræ in oblationem ſuauiſsimi odoris domino. Sic facies per ſingulos boues & arietes & agnos & hœdos. Tam indigenæ, quàm peregrini eodem ritu offerent ſacrificia, vnum præceptum erit atq; iudiciũ tam vobis quàm aduenis terræ. Locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael & dices ad eos. Cum veneritis in terram quam dabovobis, & comederitis de panibus regionis illius, ſeparabitis primitias domino de cibis veſtris. Sicut de areis primitias ſeparabitis, ita & de pulmentis dabitis primitiua domino. Quòd ſi per ignorantiam præterieritis quicquam horum quæ locutus eſt dominus ad Moyſen, & mandauit per eum ad vos, à die qua cœpit C

iubere & vltra, oblitaq́; fuerit facere multitudo, offeret vitulum de armento holocauſtum in odorem ſuauiſsimum domino, & ſacrificium eius ac liba vt ceremoniæ poſtulant, hircumq́; pro peccato, & rogabit ſacerdos pro omni multitudine filiorum Iſrael: & dimittetur eis, quoniam non ſponte peccauerunt, nihilominus offerentes incenſum domino pro ſe & pro peccato atq; errore ſuo: & dimittetur vniuerſæ plebi filiorum Iſrael, & aduenis qui peregrinantur inter eos, quoniam culpa eſt omnis populi per ignorantiam. Quòd ſi anima vna neſciens peccauerit, offeret capram anniculam pro peccato ſuo, & deprecabitur pro ea ſacerdos, quòd inſcia peccauerit corã domino, impetrabitq́; ei veniam, & dimittetur illi. Tã indigenis, quàm
D aduenis vna lex erit omnium qui peccauerint ignorantes. Anima vero quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, quoniam aduerſus dominum rebellis fuit, peribit de populo ſuo. verbum enim domini contempſit, & præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur & portabit iniquitatem ſuam. Factum eſt autem

cũ eſſent filij Iſrael in ſolitudine,& inue
niſſent hominem colligentem ligna in
die ſabbati,obtulerunt eum Moyſi &
Aaron & vniuerſæ multitudini. Qui re
cluſerunt eum in carcerem, neſcientes
quid ſuper eo facere deberent. Dixitq́;
dominus ad Moyſen. Morte moriatur
homo iſte, obruat eũ lapidibus omnis
turba extra caſtra. Cũq́; eduxiſſent eum
foras,obruerunt eum lapidibus & mor
tuus eſt ſicut præceperat dominus. Di-
Deut.22.b xit quoque dominus ad Moyſen. Lo-
quere filijs Iſrael & dices ad eos vt fa-
ciant ſibi fimbrias per angulos pallio-
rum, ponentes in eis vittas hyacinthi-
nas quas cum viderint, recordentur o-
mnium mandatorum domini, ne ſe-
quantur cogitationes ſuas & oculos per
res varias fornicantes,ſed magis memo
res præceptorum domini faciant ea,
ſintq́; ſancti Deo ſuo. Ego dominus
Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ae-
gypti,vt eſſem Deus veſter.

De ſeditione ac pœna Coræ,Dathan, A-
biron,eorumq́; ſectatorum.

CAPVT XVI.

Eccli.45.c ECce autem Core filius Iſaar, filij A
Iudæ.1.d Caath,filij Leui,& Dathan atque

Abiron filĳ Eliab, Hon quoq; filius Phe 1.Cor.10.b
leth de filĳs Ruben, ſurrexerunt contra
Moyſen, alĳque filiorum Iſrael ducen-
ti quinquaginta viri proceres ſynagô-
gæ: & qui tempore concilĳ per nomina
vocabãtur. Cum'q; ſtetiſſent aduerſum
Moyſen & Aaron dixerunt, Sufficiat vo
bis, quia omnis multitudo ſanctorũ eſt
& in ipſis eſt dominus: cur eleuamini
ſuper populum domini? Quod cum au
diſſet Moyſes, cecidit pronus in faciem:
locutus'q; ad Core & omnem multitu-
dinem, Mane (inquit) notum faciet do-
minus qui ad ſe pertineant, & ſanctos
applicabit ſibi, & quos elegerit, appro-
pinquabunt ei. Hoc igitur facite, Tollat
vnuſquiſque thuribulum ſuum, tu Co-
re & omne concilium tuum: & hauſto
cras igne ponite deſuper thymiama co-
ram domino, & quemcunque elegerit,
ipſe erit ſanctus. multum erigimini filĳ
Leui. Dixit'q; rurſum ad Core. Audite
B filĳ Leui, Num parum vobis eſt quòd
ſeparauit vos Deus Iſrael ab omni po-
pulo, & iunxit ſibi vt ſeruiretis ei in
cultu tabernaculi, & ſtaretis coram fre-
quentia populi & miniſtraretis ei? id-
circo ad ſe fecit accedere te & omnes

fratres tuos filios Leui, vt vobis etiam
ſacerdotium vendicetis, & omnis glo-
bus tuus ſtet contra dominum? quis eſt
enim Aaron vt murmuretis cõtra eum?
Miſit ergo Moyſes vt vocaret Dathan
& Abiron filios Eliab. Qui reſponde-
runt. Non venimus: nunquid parum eſt
tibi quòd eduxiſti nos de terra Aegypti,
quæ lacte & melle manabat, vt occide-
res in deſerto, niſi & dominatus fueris
noſtri? Reuera induxiſti nos in terram
quæ fluit riuis lactis & mellis, & dedi-
ſti nobis poſſeſsiones agrorum & vinea
rum: an & oculos noſtros vis eruere? Nõ
venimus. Iratusq; Moyſes valde, ait ad
dominum. Ne reſpicias ſacrificia eorũ. C
tu ſcis quòd nec aſellum quidem vnquã
acceperim ab eis, nec afflixerim quem-
piam eorum. Dixitq; ad Core. Tu & o-
mnis congregatio tua ſtate ſeorſum co-
ram domino, & Aaron die craſtino ſepa
ratim. tollite ſinguli thuribula veſtra, et
ponite ſuper ea incenſum offerentes do-
mino ducenta quinquaginta thuribula,
Aaron quoq; teneat thuribulum ſuum.
Quod cum feciſſent, ſtantibus Moyſe et
Aaron, & coaceruaſſent aduerſum eos
omnẽ multitudinem ad oſtium taberna

culi,apparuit cunctis gloria domini.Lo
cutusq́ dominus ad Moyſen & Aaron,
ait. Separamini de medio congregatio-
nis huius,vt eos repẽte diſperdam. Qui
ceciderunt proni in faciẽ, atq; dixerunt.
Fortiſsime deus ſpirituum vniuerſæ car
D nis, num vno peccante cõtra omnes ira
tua deſæuiet? Et ait dominus ad Moy-
ſen.Præcipe vniuerſo populo vt ſepare-
tur à tabernaculis Core & Dathan &
Abiron. Surrexitq́ Moyſes & abijt ad
Dathan & Abiron,& ſequentibus eum
ſenioribus Iſrael,dixit ad turbam. Rece
dite à tabernaculis hominũ impiorum,
& nolite tangere quæ ad eos pertinẽt,ne
inuoluamini in peccatis eorum. Cumq́
receſsiſſent à tẽtorijs eorum per circum-
itum,Dathan & Abiron egreſsi ſtabant
in introitu papilionum ſuorũ cum vxo
ribus & liberis, omniq́ frequentia. Et
ait Moyſes. In hoc ſcietis quòd domi-
nus miſerit me vt facerem vniuerſa quæ
cernitis,& non ex proprio ea corde pro-
tulerim, Si conſueta hominum morte
interierint, & viſitauerit eos plaga qua
& cæteri viſitari ſolent, non miſit me
E dominus. ſin autem nouam rem fecerit
dominus,vt aperiens terra os ſuum de-

glutiat eos & omnia quæ ad illos perti-
nent, deſcenderintq́ uiuentes in infernũ,
ſcietis quòd blaſphemauerint dominũ.
Confeſtim igitur vt ceſſauit loqui, diru
Pſal.105.b pta eſt terra ſub pedibus eorum: & ape-
Deute.11.a riens os ſuum deuorauit illos cum taber
naculis ſuis & vniuerſa ſubſtantia eo-
rum. deſcenderuntq́ viui in infernum
operti humo, & perierũt de medio mul
titudinis. At vero omnis Iſrael qui ſta-
bat per gyrum fugit à clamore pereun-
tium, dicens, Ne forte & nos terra deglu
tiat. Sed & ignis egreſſus à domino in-
terfecit ducẽtos quinquaginta viros qui
offerebant incenſum. Locutusq́ eſt do-
minus ad Moyſen, dicens. Præcipe Elea
zaro filio Aaron ſacerdoti vt tollat thu-
ribula quæ iacent in incendio, & ignem
huc illucq́ diſpergat: quoniam ſanctifi-
cata ſunt in mortibus peccatorum: pro-
ducatq́ ea in laminas & affigat altari,
eo quòd oblatum ſit in eis incenſum do
mino, & ſanctificata ſint, vt cernant ea
pro ſigno & monumento filij Iſrael. Tu
lit ergo Eleazar ſacerdos thuribula ęnea F
in quibus obtulerant hi quos incẽdium
deuorauit, & produxit ea in laminas af-
figens altari, vt haberẽt poſtea filij Iſrael

quibus commonerētur, ne quis accedat
alienigena,& qui non eſt de ſemine Aa-
ron ad offerendum incenſum domino,
ne patiatur ſicut paſſus eſt Core, & o-
mnis congregatio eius loquente domi-
no ad Moyſen. Murmurauit autem o-
mnis multitudo filiorum Iſrael ſequen-
ti die contra Moyſen & Aaron, dicens.
Vos interfeciſtis populum Domini.
Cumq́; oriretur ſeditio,& tumultus in-
creſceret, Moyſes & Aaron fugerunt ad
G tabernaculum fœderis. Quod poſtquā
ingreſſi ſunt,operuit nubes,& apparuit
gloria Domini. Dixitque dominus ad
Moyſen.Recedite de medio huius mul
titudinis,etiam nūc delebo eos. Cumq́;
iacērent in terra, dixit Moyſes ad Aa-
ron. Tolle thuribulum,& hauſto igne
de altari mitte incenſum deſuper, per-
gens cito ad populum vt roges pro eis.
iam enim egreſſa eſt ira à Domino, &
plaga deſæuit. Quod cū feciſſet Aaron, Sapi.18.a
& cucurriſſet ad mediā multitudinem
quam iam vaſtabat incendium,obtulit
thymiama:& ſtans inter mortuos ac vi
uentes,pro populo deprecatus eſt,& pla
ga ceſſauit. Fuerunt autem qui percuſsi
ſunt quatuordecim millia hominum

& ſeptingenti abſque his qui perierant in ſeditione Core. Reuerſusq́ eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi fœderis poſtquam quieuit interitus.

Aaronis ſacerdotium approbatur, virga eius germinante.

CAPVT XVII.

ET locutus eſt dominus ad Moy- A
ſen, dicẽs. Loquere ad filios Iſrael,
et accipe ab eis virgas ſingulas per
cognationes ſuas à cunctis principibus
tribuum virgas duodecim, & vniuſcu-
iuſque nomen ſuperſcribes virgæ ſuæ:
nomen autem Aaron erit in tribu Leui,
& vna virga cunctas eorũ familias con-
tinebit: ponesq́ eas in tabernaculo fœ-
deris coram teſtimonio vbi loquar ad
te. quem ex his elegero, germinabit vir- B
ga eius, & cohibebo à me querimonias
filiorum Iſrael, quibus contra vos mur-
murant. Locutusq́ eſt Moyſes ad filios
Iſrael. & dederunt ei omnes principes
virgas per ſingulas tribus: fuerúntque
virgæ duodecim abſque virga Aaron.
Quas cum poſuiſſet Moyſes coram do-
mino in tabernaculo teſtimonij, ſequen C
ti die regreſſus inuenit germinaſſe vir-
gam Aaron in domo Leui; & turgen-
tibus

tibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis, in amygdalas deformati ſunt. Protulit ergo Moyſes omnes virgas de conſpectu domini ad cunctos filios Iſrael: viderunt'q; & receperunt ſinguli virgas ſuas. Dixitque dominus ad Moyſen. Refer virgam Aaron in tabernaculum teſtimonij, vt ſeruetur ibi in
D ſignum rebellium filiorum Iſrael, & quieſcant querelæ eorum à me, ne moriantur. Fecit'q; Moyſes ſicut præceperat dominus. Dixerunt autem filij Iſrael ad Moyſen. Ecce conſumpti ſumus, omnes peribimus. quicunq; accedit ad tabernaculum domini moritur. Num vſque ad internecionem cuncti delendi ſumus?

De officio ac præmio Aaronis & ſacerdotum.

CAPVT XVIII.

A DIxit'q; dominus ad Aaron. Tu & filij tui & domus patris tui tecum portabitis iniquitatem ſanctuarij, & tu & filij tui ſimul ſuſtinebitis peccata ſacerdotij veſtri. ſed & fratres tuos de tribu Leui, & ſceptro patris tui ſume tecum, præſto'q; ſint & miniſtrent tibi. Tu autem & filij tui miniſtrabitis in tabernaculo teſtimonij. Ex-

cubabuntq́; Leuitæ ad præcepta tua, &
ad cuncta opera tabernaculi:ita dũtaxat
vt ad vaſa ſanctuarij & altare non acce-
dant,ne & illi moriantur, & vos perea-
tis ſimul.ſint autem tecum,& excubent
in cuſtodijs tabernaculi, & in omnibus
ceremonijs eius. Alienigena non miſce-
bitur vobis. Excubate in cuſtodia ſan-
ctuarij,& in miniſterio altaris: ne oria-
tur indignatio ſuper filios Iſrael. Ego
dedi vobis fratres veſtros Leuitas de me-
dio filiorum Iſrael, & tradidi donum
domino, vt ſeruiant in miniſterijs taber-
naculi eius. Tu autem & filij tui cuſto-
dite ſacerdotium veſtrũ: & omnia quæ
ad cultum altaris pertinent, & intra ve-
lum ſunt,per ſacerdotes adminiſtrabun- B
tur. ſi quis externus acceſſerit,occidetur.
Locutusq́; eſt dominus ad Aaron. Ecce
dedi tibi cuſtodiam primitiarum mea-
rum. Omnia quæ ſanctificantur à filijs
Iſrael, tradidi tibi & filijs tuis pro offi-
cio ſacerdotali legitima ſempiterna.hęc
ergo accipies de his quæ ſanctificantur,
& oblata ſunt domino. Omnis oblatio,
& ſacrificium, & quicquid pro peccato
atque delicto redditur mihi, & cedit in
ſancta ſanctorũ, tuum erit, & filiorum

tuorum. in ſanctuario comedes illud. mares tantū edent ex eo, quia conſecratum eſt domino. Primitias autem quas vouerint, & obtulerint filŋ Iſrael, tibi dedi, & filŋs tuis, ac filiabus tuis iure perpetuo. qui mundus eſt in domo tua, veſcetur eis. Omnem medullam olei, & vini, ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino, tibi dedi. Vniuerſa frugum initia, quæ gignit humus, et domino deportantur, cedent in vſus tuos. qui mundus eſt in domo tua, veſcetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filŋ Iſrael, tuum erit. Quicquid primū erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerūt
C domino ſiue ex hominibus, ſiue de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita duntaxat, vt pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundum eſt redimi facias, cuius redemptio erit poſt vnum menſem, ſiclis argenti quinqꝫ pōdere ſanctuarŋ. Siclus viginti *Supra.3.g* obolos habet. Primogenita autem bouis & ouis & capræ non facies redimi, quia ſanctificata ſunt domino. ſanguinē tantum eorū fundes ſuper altare, & adipes adolebis in ſuauiſsimum odorē domino. carnes vero in vſum tuum cedent,

ſicut pectuſculum conſecratum, & armus dexter tua erunt. Omnes primitias ſanctuarij quas offerunt filij Iſrael domino, tibi dedi & filijs, ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum ſalis eſt ſempiternũ coram domino tibi ac filijs tuis. Dixitq́ꝫ
Deut.18.a dominus ad Aaron. In terra eorum nihil poſsidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael. Filijs autem Leui dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſsionem pro miniſterio, quo ſeruiunt mihi in tabernaculo fœderis: vt non accedãt vltra filij Iſrael ad tabernaculum, nec committãt peccatum mortiferum, ſolis filijs Leui mihi in tabernaculo ſeruientibus, & portantibus peccata popu- D
Deut.18.a li. legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris. Nihil aliud poſsidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in vſus eorum & neceſſaria ſeparaui. Locutusq́ꝫ eſt dominus ad Moyſen, dicens. Præcipe Leuitis, atq; denuntia, Cum acceperitis à filijs Iſrael decimas quas dedi vobis, primitias earum offerte domino, id eſt decimam partem decimæ, vt reputetur vobis in oblationem primitiuorum; tam de areis quàm de

torcularibus,& vniuerſis,quorum acci-pitis primitias,offerte domino, & date ea Aaron ſacerdoti. Omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria domini ſeparabitis,optima & electa erũt.Dicesq́ ad eos, Si præclara & meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis, quaſi de area & torculari dederitis primitias: & comedetis eas in omnibus locis veſtris, tam vos quàm familiæ veſtræ, quia pretium eſt pro miniſterio quo ſeruitis in tabernaculo teſtimonij: & non peccabitis ſuper hoc egregia vobis & pinguia reſeruantes,ne polluatis oblationes filiorum Iſrael, & moriamini.

De vac[illegible] immolatione,& aqua expiationis [illegible]

C[illegible] T XIX.

A I[illegible] dominus ad Moy[illegible],dicẽs.Iſta eſt religio [illegible]am conſtituit domi-nu[illegible] Iſrael vt adducant ad t[illegible] ætatis integræ, in qua Hebr.13.b r[illegible] nec portauerit iugum, [illegible]leazaro ſacerdoti: qui

eductam extra caſtra, immolabit in conſpectu omnium, & tingens digitum in ſanguine eius, aſperget contra fores tabernaculi ſeptem vicibus, comburétque eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus eius, quàm ſanguine & fimo flammæ traditis. Lignum quoque cedrinum, & hyſſôpum, coccum'q; bis tinctum ſacerdos mittet in flammã, quæ vaccam vorat. Et tunc demum lotis ve- B
ſtibus, & corpore ſuo ingredietur in caſtra, commaculatus'q; erit vſq; ad veſperum. Sed & ille qui combuſſerit eam, lauabit veſtimenta ſua & corpus, & immũdus erit vſq; ad veſperum. Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, & effundet eos extra caſtra in loco puriſsimo, vt ſint multitudini filiorum Iſrael in cuſtodiam, & in aquam aſperſionis: quia pro peccato vacca combuſta eſt. Cum'q; lauerit qui vaccæ portauerat cineres veſtimẽta ſua, immundus erit vſq; ad veſperũ. Habebunt hoc filij Iſrael, & aduenæ, qui habitant inter eos ſanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadauer hominis, & propter hoc ſeptem diebus fuerit immundus, aſpergetur ex hac aqua die tertio & ſeptimo, & ſic mũdabitur.

Si die tertio aſperſus non fuerit, ſepti-
mo non poterit emundari. Omnis qui
C tetigerit humanæ animæ morticinum,
& aſperſus hac commixtione non fue-
rit, polluet tabernaculũ domini, et per-
ibit ex Iſrael: quia aqua expiationis nõ
eſt aſperſus, immundus erit, et manebit
ſpurcitia eius ſuper eum. Iſta eſt lex ho-
minis, qui moritur in tabernaculo, O-
mnes qui ingrediuntur tentorium il-
lius, & vniuerſa vaſa quæ ibi ſunt, pol-
luta erunt ſeptem diebus. Vas quod nõ
habuerit operculum, nec ligaturam de-
ſuper, immundum erit. Si quis in a-
gro tetigerit cadauer occiſi hominis,
aut per ſe mortui, ſiue os illius, vel ſe-
pulchrum, immundus erit ſeptem die-
bus. Tollentque de cineribus combu-
ſtionis atque peccati, & mittent aquas
viuas ſuper eos in vas: in quibus cum
homo mundus tinxerit hyſſôpum, a-
ſperget ex eo omne tentorium, & cun-
ctam ſupellectilem, & homines hu-
iuſcemodi cõtagione pollutos: atq; hoc
modo mundus luſtrabit immundum
D tertio & ſeptimo die. Expiatusq; die ſe
ptimo, lauabit ſe & veſtimẽta ſua, et im
mũdus erit vſq; ad veſperũ. Si quis hoc

ſeri non poteſt,qui nec ficũ gignit, nec
vineas, nec mala granata,inſuper & a-
quam non habet ad bibendum? Ingreſ-
ſusq́ Moyſes & Aaron dimiſſa multi-
tudine in tabernaculum fœderis, corrue
runt proni in terram,clamaueruntq́ ad
dominũ,atq́ dixerunt. Domine Deus
audi clamorẽ huius populi, & aperi eis
theſaurũ tuum fontem aquæ viuæ, &
ſatiati ceſſet murmuratio eorũ.Et appa
ruit gloria domini ſuper eos. Locutúſ-
que eſt dominus ad Moyſen,dicẽs. Tol
le virgã,& congrega populũ tu & Aa-
ron frater tuus,et loquimini ad petram
coram eis, & illa dabit aquas. Cumq́
eduxeris aquam de petra, bibet omnis
multitudo & iumenta eius. Tulit igi- Sapiẽ. 11. a
tur Moyſes virgã,quæ erat in cõſpectu
domini, ſicut præceperat ei, cõgregata
multitudine ante petrã,dixitq́ eis. Au-
dite rebelles et increduli, Num de petra
hac vobis aquã poterimus eijcere? Cúm
que eleuaſſet Moyſes manũ, percutiens Pſal. 77.b
virga bis ſilicem,egreſſæ ſunt aquæ lar 1.cor. 10.a
giſsimæ, ita vt populus biberet & iu-
menta.Dixitq́ dominus ad Moyſen et
Aaron.Quia nõ credidiſtis mihi,vt ſan
ctificaretis me coram filijs Iſrael, non

introducetis hos populos in terrã quã
dabo eis. Hæc eſt aqua contradictionis,
vbi iurgati ſunt filij Iſrael contra domi
Nũer. 21. c num, & ſanctificatus eſt in eis. Miſit in-
terea nuntios Moyſes de Cades ad regẽ
Edom, qui dicerent, Hæc mandat frater
tuus Iſrael, Noſti omnẽ laborem qui ap
prehẽdit nos, quomodo deſcẽderint pa
tres noſtri in Aegyptum, & habitaueri
mus ibi multo tẽpore: afflixerintq́ꝫ nos
Aegyptij, & patres noſtros: & quomo-
do clamauerimus ad dominũ, & exau-
dierit nos, miſeritq́ꝫ angelũ qui eduxe-
rit nos de Aegypto. Ecce in vrbe Cades,
quæ eſt in extremis finibus tuis, poſiti,
obſecramus vt nobis tranſire liceat per
terrã tuam. Non ibimus per agros, nec
per vineas, non bibemus aquas de pu-
teis tuis, ſed gradiemur via publica, nec
ad dextrã, nec ad ſiniſtram declinantes,
donec tranſeamus terminos tuos. Cui
reſpondit Edom. Non tranſibis per me,
alioquin armatus occurram tibi. Dixe-
runtq́ꝫ filij Iſrael. Per tritam gradiemur
viã: & ſi biberimus aquas tuas nos &
pecora noſtra, dabimus quod iuſtũ eſt.
nulla erit in pretio difficultas, tantũ ve-
lociter tranſeamus. At ille reſpondit.

D Non trāſibitis. Statimq́ egreſſus eſt ob
uius, cū infinita multitudine, & manu
forti, nec voluit acquieſcere deprecanti,
vt concederet tranſitum per fines ſuos.
Quamobrem diuertit ab eo Iſrael. cūq́
caſtra mouiſſent de Cades, venerunt in
montem Hor, qui eſt in finibus terræ E-
dom: vbi locutus eſt dominus ad Moy-
ſen, dicens. Pergat, inquit, Aaron ad po-
pulos ſuos. Non enim intrabit terram,
quam dedi filijs Iſrael, eo quod incre-
dulus fuerit ori meo ad aquas contradi-
ctionis. Tolle Aaron & filiū eius cū eo, Infra. 33. e
& duces eos in montē Hor. Cumq́ nu- Deut. 32. g
daueris patrē veſte ſua, indues ea Elea-
zarum filium eius, & Aarō colligetur,
& morietur ibi. Fecit Moyſes vt præce-
perat dominus, & aſcēderunt in montē
Hor coram omni multitudine. Cumq́ Deu. 10. b
Aaron ſpoliaſſet veſtibus ſuis, induit eis
Eleazarum filium eius. Illo mortuo in
montis ſupercilio, deſcendit cum Elea-
zaro. Omnis autem multitudo videns
occubuiſſe Aaron, fleuit ſuper eo trigin
ta diebus per cunctas familias ſuas.

Reges Arad, Sebon, & Og *vincuntur ab Iſraëlitis, qui ſerpentibus ignitis afflicti con ſpectu ænei reualuere.*

CAPVT XXI.

QVod cum audiſſet Chananeus A
rex Arad,qui habitabat ad me
ridiem, veniſſe ſcilicet Iſrael
per exploratorum viã,pugnauit contra
illum, & victor exiſtens, duxit ex eo
prædam.At Iſrael voto ſe domino ob=
ligans, ait. Si tradideris populum iſtũ
in manu mea, delebo vrbes eius.Exau=
diuitq́ dominus preces Iſrael, & tradi=
dit Chananæum, quem ille interfecit
ſubuerſis vrbibus eius, & vocauit no=
men loci illius, Horma, id eſt anathe=
ma. Profecti ſunt autem de mõte Hor,
per viam quæ ducit ad mare rubrum,
vt circumirent terram Edom. Et tæde= B
re cœpit populum itineris ac laboris: lo
cutusq́ contra dominum & Moyſen,
ait. Cur eduxiſti nos de Aegypto, vt
moreremur in ſolitudine? Deeſt panis,
non ſunt aquæ, anima noſtra iam nau=
Sapi.16. a ſeat ſuper cibo iſto leuiſsimo. Quam=
1.cor.10. b obrem miſit dominus in populũ igni=
tos ſerpentes, ad quorum plagas, &
mortes plurimorum,venerunt ad Moy
ſen,atq́ dixerunt.Peccauimus quia lo=
cuti ſumus contra dominũ & te,ora vt
tollat à nobis ſerpẽtes. Orauit Moyſes C

pro populo,& locutus eſt dominus ad
eum,Fac ſerpentem ęneum,& pone eũ
pro ſigno: qui percuſſus aſpexerit eum,
viuet.Fecit ergo Moyſes ſerpentẽ ęneũ, Ioan.3.b
& poſuit eum pro ſigno,. Quem cum
percuſsi aſpicerent, ſanabantur. Profe-
ctiq́ filiĳ Iſrael caſtrametati ſunt in O-
both.Vnde egreſsi fixere tentoria in Iea
barim,in ſolitudine quæ reſpicit Moab
contra orientalem plagam,& inde mo
uentes, venerunt ad torrentem Zareth.
Quem relinquentes caſtrametati ſunt
cõtra Arnon,quæ eſt in deſerto,& pro-
minet in finibus Amorrhæi. Siquidem
Arnon terminus eſt Moab,diuidẽs Mo-
D abitas & Amorrhæos. Vnde dicitur in
libro bellorum domini, Sicut fecit in Iudit.11.c
mari rubro,ſic faciet in torrentibus Ar-
non. Scopuli torrentium inclinati ſunt,
vt requieſcerent in Arnon, & recumbe-
rent in finibus Moabitarum. Et ex eo
loco apparuit puteus,ſuper quo locutus
eſt dominus ad Moyſen, Congrega po
pulum,& dabo ei aquam.Tunc cecinit
Iſrael carmen iſtud: Aſcendat puteus.
Concinebant, Puteus quem foderunt
principes, & parauerunt duces multitu
dinis in datore legis, & in baculis ſuis.

Profectiq́ ſunt de ſolitudine, Mathana:de Mathana in Nahaliel,de Nahaliel in Bamoth. Bamoth vallis eſt in regione Moab in vertice Phaſga,quod reſpi- E
Deut.2.f cit cõtra deſertum.Miſit autẽ Iſrael nuntios ad Seon regem Amorrhæorum, di-
Iudit.11.d cẽs. Obſecro vt tranſire mihi liceat per terrã tuã:non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis. via regia gradiemur, donec trãſeamus terminos tuos.Qui concedere noluit vt tranſiret Iſrael per fines ſuos,quin potius exercitu cõgregato,egreſſus eſt obuiam in deſertum, & venit in Iaſa,pu-
Amos.2.c gnauitq́ cõtra eum. A quo percuſſus eſt
Pſal.134.c in ore gladij,& poſſeſſa eſt terra eius ab Arnon vſque Ieboc, & filios Ammon: quia forti præſidio tenebantur termini Ammonitarũ. Tulit ergo Iſrael omnes F ciuitates eius, & habitauit in vrbibus Amorrhæi,in Eſebon ſcilicet,& viculis eius.Vrbs Eſebon fuit Seõ regis Amorrhæi,qui pugnauit cõtra regem Moab, & tulit omnem terram,quæ ditionis illius fuerat, vſq; Arnon. Idcirco dicitur in prouerbio, Venite in Eſebõ,ędificetur & conſtruatur ciuitas Seon.Ignis egreſſus eſt de Eſebõ,flãma de oppido Seon,

& deuorauit Arnon Moabitarum, &
habitatores excelſorum Arnon. Væ tibi
Moab, periſti popule Chamos. Dedit fi
lios eius in fugam, & filias in captiuita Iudit.xi.c
tem regi Amorrhæorum Seon. Iugum
ipſorum diſperijt ab Eſebon vſq; Dibõ,
G laſsi peruenerunt in Iophe, & vſq; Ma-
daba. Habitauit itaque Iſrael in terra
Amorrhæi. Miſitq; Moyſes qui explo-
rarent Iazer: cuius ceperunt viculos, &
poſſederunt habitatores. Verteruntq; ſe, Deut.3.a
& aſcenderunt per viam Baſan, & oc- &29.b
currit eis Og rex Baſan cum omni po-
pulo ſuo, pugnaturus in Edrai. Dixitq;
dominus ad Moyſen. Ne timeas eum,
quia in manu tua tradidi illũ, & omnẽ
populum, ac terram eius: faciesq; illi, ſi-
cut feciſti Seon regi Amorrhæorũ habi
tatori Eſebon. Percuſſerũt igitur & hũc
cum filijs ſuis, vniuerſumq; populum
eius vſq; ad internecionem, & poſſede-
runt terram illius.

Balaã ariolus maledictum Iſraëlitis à Ba
lach miſſus munus ſuum nequit exequi.

CAPVT XXII.

A PRofectiq; caſtrametati ſunt in cã-
peſtribus Moab, vbi trans Iorda- Ioſ.24.b
nem Hiericho ſita eſt. Videns au-

tem Balach filius Sephor omnia quæ
fecerat Iſrael Amorrhæo, & quòd perti
muiſſent eum Moabitæ, & impetum
eius ferre non poſſent, dixit ad maiores
natu Madian. Ita delebit hic populus
omnes qui in noſtris finibus commo-
rantur, quomodo ſolet bos herbas vſq;
ad radices carpere. Ipſe autem erat eo
tempore rex in Moab. Miſit ergo nun-
tios ad Balaam, filium Beor ariolum,
qui habitabat ſuper flumen terræ filio-
rum Ammon, vt vocarent eum & dice
rent, Ecce egreſſus eſt populus ex Aegy B
pto, qui operuit ſuperficiem terræ, ſe-
dens contra me. Veni igitur, & maledic
populo huic, qui fortior me eſt, ſi quo
modo poſsim percutere & eĳcere eum
de terra mea: noui enim quòd benedi-
ctus ſit, cui benedixeris: & maledictus
in quem maledicta congeſſeris. Perre-
xeruntq; ſeniores Moab, & maiores na
tu Madian habentes diuinationis pre-
tium in manibus. Cumq; veniſſent ad
Balaam, & narraſſent ei omnia verba
Balach, ille reſpõdit. Manete hic nocte,
& reſpondebo quicquid mihi dixerit
dominus. Manentibus autẽ illis apud
Balaã, venit Deus, & ait ad eum, Quid
ſibi

ſibi volũt homines iſti apud te? Reſpon
C dit, Balach filius Sephor rex Moabita-
rum miſit ad me, dicens. Ecce populus
qui egreſſus eſt de Aegypto, operuit ſu-
perficiẽ terræ: veni & maledic ei, ſi quo
modo poſsim pugnãs abigere eum. Di
xitq́ Deus ad Balaã. Noli ire cum eis,
neq́ maledicas populo quia benedictus
eſt. Qui mane conſurgens dixit ad prin-
cipes. Ite in terram veſtram, quia prohi
buit me Deus venire vobiſcum. Reuerſi
principes dixerũt ad Balach, Noluit Ba
laam venire nobiſcũ. Rurſum ille mul-
to plures & nobiliores quàm antè mi-
ſerat, miſit. Qui cũveniſſent ad Balaam
dixerunt. Sic dicit Balach filius Sephor,
Ne cuncteris venire ad me, paratus ſum
D honorare te, & quicquid volueris dabo
tibi. veni, & maledic populo iſti. Reſpõ
dit Balaam. Si dederit mihi Balach ple Infra. 24. c
nam domum ſuam argenti et auri, non
potero immutare verbum domini Dei
mei, vt vel plus vel minus loquar. Obſe
cro vt hic maneatis etiam hac nocte, vt
ſcire queã quid mihi rurſum reſpõdeat
dominus. Venit ergo Deus ad Balaã no
cte, & ait ei. Si vocare te venerint homi-
nes iſti, ſurge, & vade cũ eis: ita duntaxat

xat,vt quod tibi præcepero facias. Sur-
2. Petr.2.c rexit Balaam mane,& ſtrata aſina pro-
Iudæ.1.d fectus eſt cũ eis.Et iratus eſt Deus. Ste-
titq́; angelus domini in via contra Ba-
laam,qui inſidebat aſinæ & duos pue-
ros habebat ſecum.Cernens aſina ange-
lum ſtantem in via euaginato gladio,
auertit ſe de itinere, & ibat per agrum.
Quam cum verberaret Balaam,& vel-
let ad ſemitam reducere,ſtetit angelus E
in anguſtijs duarum maceriarũ,quibus
vineæ cingebantur.Quem videns aſina
iunxit ſe parieti, & attriuit ſedentis pe-
dem.At ille iterum verberabat eam , &
nihilominus angelus ad locum angu-
ſtum tranſiens, vbi nec ad dextram nec
ad ſiniſtram poterat deuiari,obuius ſte-
tit.Cumq́; vidiſſet aſina ſtantem ange-
lum concidit ſub pedibus ſedentis.Qui
iratus,vehementius cædebat fuſte late-
ra eius. Aperuitq́; dominus os aſinæ &
locuta eſt, Quid feci tibi? cur percutis
me,ecce iam tertio?Reſpondit Balaam,
Quia commeruiſti & illuſiſti mihi,vti-
nam haberem gladiũ vt te percuterem.
Dixit aſina, Nónne animal tuum ſum F
cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in
præſentẽ diẽ? Dic quid ſimile vnquam

fecerim tibi?At ille ait.Nunquam. Pro-
tinus aperuit dominus oculos Balaam:
& vidit angelū ſtantem in via euagina
to gladio,adorauitq́ eum pronus in ter
ram.Cui angelus.Cur,inquit,tertio ver
beras aſinam tuam? Ego veni vt ad uer-
ſarer tibi,quia peruerſa eſt via tua, mi-
hiq́ cõtraria,& niſi aſina declinaſſet de
via,dans locum reſiſtenti,te occidiſſem,
& illa viueret. Dixit Balaam, Peccaui,
neſciens quòd tu ſtares cõtra me.Et nūc
ſi diſplicet tibi vt vadam, reuertar. Ait
angelus. Vade cū iſtis, & caue ne aliud
G quàm præcepero tibi loquaris. Iuit igi-
tur cum principibus. Quod cū audiſſet
Balach egreſſus eſt in occurſum eius in
oppido Moabitarum,quod ſitum eſt in
extremis finibus Arnon.Dixitq́ ad Ba-
laam. Miſi nuntios vt vocarent te, cur
non ſtatim veniſti ad me?an quia mer-
cedē aduentui tuo reddere nequeo? Cui
ille reſpondit.Ecce adſum: nunquid lo-
qui potero aliud,niſi quod Deus poſue
rit in ore meo?Perrexerūt ergo ſimul &
venerunt in vrbem quæ in extremis re-
gni eius finibus erat.Cūq́ occidiſſet Ba
lach boues & oues,miſit ad Balaam,&
principes qui cū eo erāt, munera. Mane

autẽ facto, duxit eum ad excelſa Baal, & intuitus eſt extremã partem populi.

Balaã maledicere iuſſus benedicit Iſrael.

CAPVT XXIII.

Dixitq; Balaam ad Balach. Aedifica mihi hic ſeptem aras, & para totidem vitulos eiuſdemq; numeri arietes. Cumq; feciſſet iuxta ſermonem Balaam, impoſuerũt ſimul vitulum & arietem ſuper aram. Dixitq; Balaam ad Balach. Sta pauliſper iuxta holocauſtum tuum donec vadam, ſi forte occurrat mihi dominus, & quodcũq; mihi imperauerit, loquar tibi. Cumq; abiiſſet velociter, occurrit illi Deus. Locutusq; ad eum Balaam, Septẽ, inquit, aras erexi, & impoſui vitulum & arietem deſuper. Dominus autẽ poſuit verbum in ore eius, & ait. Reuertere ad Balach, & hæc loquêris. Reuerſus inuenit ſtantem Balach iuxta holocauſtum ſuum, & omnes principes Moabitarum: aſſumptaq; parabola ſua, dixit. De Arã adduxit me Balach rex Moabitarum, de montibus orientis. Veni, inquit, & maledic Iacob, propera & deteſtare Iſrael. Quo modo maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione deteſter,

A

B

quem dominus non deteſtatur? De ſummis ſilicibus videbo eum, & de collibus conſiderabo illum. Populus ſolus habitabit, & inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare poſsit puluerem Iacob, & noſſe numerum ſtirpis Iſrael? Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſsima mea horum ſimilia. Dixitq; Balach ad Balaã. Quid eſt hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis, vocaui te: & tu econtrario benedicis eis. Cui ille reſpondit. Num aliud poſſum loqui niſi quod iuſſerit dominus? Dixit ergo Balach ad Balaã. Veni mecum in alterum locum, vnde partem Iſrael videas, & totum videre non poſsis,
C & inde maledicito ei. Cumq; duxiſſet eum in locum ſublimẽ ſuper verticem montis Phaſga, ædificauit Balaam ſeptem aras, & impoſitis ſuprà vitulis atque arietibus, dixit ad Balach. Sta hic iuxta holocauſtum tuum, donec ego obuius pergam. Cui cum dominus occurriſſet, poſuiſſetq; verbum in ore eius, ait. Reuertere ad Balach & hæc loquêris ei. Reuerſus inuenit eum ſtantem iuxta holocauſtum ſuum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Ba-

lach, Quid, inquit, locutus eſt dominus?
At ille aſſumpta parabola ſua, ait. Sta
Balach & auſculta, audi fili Sephor. Nõ
eſt Deus quaſi homo vt mentiatur, nec
vt filius hominis vt mutetur. Dixit er-
go & non faciet? locutus eſt & non im-
plebit? Ad benedicendũ adductus ſum,
benedictionem prohibere non valeo.
Non eſt idôlum in Iacob, nec videtur ſi-
mulachrum in Iſrael. Dominus Deus
eius cum eo eſt, & clangor victoriæ re-
gis in illo. Deus eduxit illum de Aegy-
pto, cuius fortitudo ſimilis eſt rhinoce-
rotis. Non eſt augurium in Iacob, nec di
uinatio in Iſrael. Temporibus ſuis di-
cetur Iacob & Iſrael quid operatus ſit
Deus. Ecce populus vt leæna conſurget,
& quaſi leo erigetur. Non accuſabit do-
nec deuoret prædam: & occiſorum ſan-
guinem bibat. Dixitq́ Balach ad Ba-
laam. Nec maledicas ei, nec benedicas,
Et ille ait. Nónne dixi tibi, quod quic-
quid mihi Deus imperaret, hoc facerẽ?
Et ait Balach ad eum. Veni & educam
te in alium locum, ſi forte placeat Deo,
vt inde maledicas eis. Cũq́ duxiſſet eũ
ſuper verticem montis Phogor, qui re-
ſpicit ſolitudinẽ, dixit ei Balaam. Aedi-

fica mihi hic ſeptē aras, et para totidem vitulos, eiuſdemq́ numeri arietes. Fecit Balach vt Balaam dixerat, impoſuitq́ vitulos, & arietes per ſingulas aras.

Maledictio Balaam conuertitur in benedictionem, & rex in prophetam cōmouetur.

CAPVT XXIIII.

A CVmq́ vidiſſet Balaam, q̄ placeret domino vt benediceret Iſraeli, nequaquam abijt vt antè perrexerat, vt augurium quæreret, ſed dirigens contra deſertum vultum ſuum, & eleuans oculos vidit Iſrael in tentorijs cōmorantem per tribus ſuas: & irruente in ſe ſpiritu Dei aſſumpta parabola ait. Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus eſt oculus, dixit auditor ſermonum Dei, qui viſionem omnipotentis intuitus eſt, qui cadit et ſic aperiuntur oculi eius, Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſrael, vt valles nemoroſæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fixit dominus, quaſi cedri prope aquas. Fluet aqua de ſitula eius, & ſemē illius

B erit in aquas multas. Tolletur propter Agag rex eius, & auferetur regnum

Sup.23.d illius: Deus eduxit illum de Aegypto,
cuius fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis.
Deuorabunt gentes hoſtes illius, oſſaq́ue
eorum confringent & perforabunt ſa-
gittis. Accubãs dormiuit vt leo, & quaſi
leæna, quã ſuſcitare nullus audebit. Qui
benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus,
qui maledixerit tibi, in maledictione re
putabitur. Iratusq́ue Balach contra Balaã
complosis manibus ait. Ad maledicen-
dum inimicis meis vocaui te, quibus
econtrario tertio benedixiſti: reuertere
ad locum tuum. Decreueram quidem
magnifice honorare te, ſed dominus pri
uauit te honore diſpoſito. Reſpõdit Ba-
Sup.22.d laã ad Balach. Nónne nuntijs tuis, quos
miſiſti ad me, dixi, Si dederit mihi Ba-
lach plenam domum ſuam argenti &
auri, non potero præterire ſermonẽ do-
mini Dei mei, vt vel boni quid vel ma-
li proferam ex corde meo, ſed quicquid
dominus dixerit, hoc loquar? Veranta-
men pergens ad populum meum, da-
bo tibi conſilium quid populus tuus po
pulo huic faciat extremo tẽpore. Sum-
pta igitur parabola, rurſum ait, Dixit
Balaam filius Beor, dixit homo cuius
obturatus eſt oculus, dixit auditor ſer-

monum Dei,qui nouit doctrinam altiſſimi,& viſiones omnipotētis videt,qui cadēs apertos habet oculos, Videbo eū, ſed non modo: intuebor illum,ſed non prope.Orietur ſtella ex Iacob,& conſurget virga de Iſrael, & percutiet duces Moab,vaſtabitq; omnes filios Seth, & erit Idumæa poſſeſsio eius: hæreditas Seir cedet inimicis ſuis, Iſrael vero fortiter aget.De Iacob erit qui dominetur, & perdat reliquias ciuitatis.Cumq; vidiſſet Amelech, aſſumens parabolā ait. Principiū gentium Amelech, cuius extrema perdentur.Vidit quoq; Cineum, & aſſumpta parabola, ait. Robuſtum quidem eſt habitaculum tuum:ſed ſi in petra poſueris nidum tuum, & fueris electus de ſtirpe Cin,quandiu poteris permanere?Aſſur enim capiet te.Aſſumptaq; parabola iterum locutus eſt, Heu quis victurus eſt quādo iſta faciet Deus? Venient in trieribus de Italia,ſuperabūt Aſſyrios,vaſtabuntq; Hebręos,& ad extremum etiā ipſi peribunt. Surrexitq; Balaam,& reuerſus eſt in locum ſuum: Balach quoq; via qua venerat,rediјt.

Matth.2.a

D

Iſraelitæ ad vigintiquatuor milia Moabitarū mulieribus ſe miſcētes, &ipſorū idolo

ſeruientes occiduntur. Phinees ipſe zelo Dei percitus par fornicantium interimit.

CAPVT XXV.

MOrabatur autẽ eo tempore Iſrael in Sethim, & fornicatus eſt populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad ſacrificia ſua. At illi comederunt & adorauerunt deos earum. initiatusq; eſt Iſrael Beelphegor. Et iratus dominus, ait ad Moyſen. Tolle cunctos principes populi, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Iſrael. Dixitq; Moyſes ad iudices Iſrael. Occidat vnuſquiſq; proximos ſuos, qui initiati ſunt A

Beelphegor. Et ecce vnus de filijs Iſrael intrauit coram fratribus ſuis ad ſcortũ Madianitidem vidente Moyſe, & omni turba filiorũ Iſrael, qui flebãt ante fores B

2. Mach. 2.c tabernaculi. Quod cũ vidiſſet Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, ſur

Pſal.105.c rexit de medio multitudinis, et arrepto pugione ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lupanar, & perfodit ambos ſimul, virum ſcilicet & mulierem in locis genitalibus. Ceſſauitq; plaga à filijs Iſrael, & occiſi ſunt vigintiquatuor mil

1.Co.10.b lia hominũ. Dixitq; dominus ad Moy- C

ſen. Phinees filius Eleazari filij Aaron
ſacerdotis auertit iram meam à filijs Iſ-
rael: quia zelo meo commotus eſt con-
tra eos, vt non ipſe delerem filios Iſrael
in zelo meo. Idcirco loquere ad eum, 1.Mac.2.f
Ecce do ei pacẽ fœderis mei, & erit tam Eccli.45.d
ipſi quàm ſemini eius pactum ſacerdo-
tij ſempiternũ, quia zelatus eſt pro Deo
ſuo, & expiauit ſcelus filiorum Iſrael.
Erat autem nomen viri Iſraelitæ, qui oc
ciſus eſt cum Madianitide, Zambri fi-
lius Salumi, dux de cognatione, & tri-
D bu Simeonis. Porrò mulier Madiani-
tis, quæ pariter interfecta eſt, vocabatur
Cozbi filia Sur principis nobiliſsimi
Madianitarum. Locutusq; eſt dominus
ad Moyſen, dicens. Hoſtes vos ſentiant
Madianitæ, & percutite eos: quia & ipſi Infra.31.a
hoſtiliter egerunt contra vos, & dece-
perunt inſidijs per idôlum Phogor &
Cozbi filiam ducis Madian ſororem
ſuam, quæ percuſſa eſt in die plagæ pro
ſacrilegio Phogor.

Recenſentur rurſum filij Iſrael terram Chanaan ingreſſuri.

CAPVT XXVI.

A Poſtquam noxiorum ſanguis effu-
ſus eſt, dixit Dominus ad Moy-

ſen & Eleazarum filium Aaron ſacerdo
tem. Numerate omnem ſummam filio
rum Iſrael à viginti annis & ſuprà, per
domos & cognationes ſuas, & cunctos
qui poſſunt ad bella procedere. Locuti
ſunt itaque Moyſes, & Eleazar ſacerdos
in campeſtribus Moab ſuper Iordanem
contra Hierico ad eos qui erant à vigin-
ti annis & ſuprà, ſicut dominus impera
uerat, quorum iſte eſt numerus: Ruben
Gen.46.b primogenitus Iſrael. huius filius, Enoch,
Exod.6.b à quo familia Enochitarum: & Phallu,
1.Par.5.a à quo familia Phalluitarum: & Eſrom,
à quo familia Eſromitarum: & Char-
mi, à quo familia Charmitarũ. hæ ſunt
familię de ſtirpe Ruben, quarum nume
rus inuentus eſt quadragintatria millia
& ſeptingenti triginta. Filius Phallu,
Eliab. huius filij, Namuhel & Dathan B
Supr.16.a & Abiron. iſti ſunt Dathan & Abiron
principes populi qui ſurrexerunt contra
Moyſen & Aaron in ſeditione Core,
quando aduerſus dominum rebellaue-
runt: & aperiens terra os ſuum deuora-
uit Core morientibus plurimis, quãdo
combuſsit ignis ducẽtos quinquaginta
viros. Et factũ eſt grande miraculum, vt
Core pereunte filij illius non perirent.

Filij Simeon per cognationes ſuas, Na-
muhel, ab hoc familia Namuhelitarũ:
& Iamin,ab hoc familia Iaminitarum:
Iachin,ab hoc familia Iachinitarũ: Za-
re,ab hoc familia Zareitarum: Saul,ab
hoc familia Saulitarũ.hæ ſunt familiæ
de ſtirpe Simeon,quarum omnis nume
rus fuit vigintiduo millia ducenti. Filij
Gad per cognationes ſuas: Sephon, ab
hoc familia Sephonitarũ: Aggi,ab hoc
familia Aggitarum: Suni,ab hoc fami-
lia Sunitarũ: Ozni,ab hoc familia Oz-
nitarum: Her,ab hoc familia Heritarũ:
Arod,ab hoc familia Aroditarum: Ari-
C hel, ab hoc familia Arihelitarum. iſtæ
ſunt familiæ Gad, quarum omnis nu-
merus fuit quadraginta millia quingen
ti. Filij Iuda, Her & Onan, qui ambo Gen.38.a b
mortui ſunt in terra Chanaan. Fuerũtq;
filij Iuda per cognatiões ſuas: Sela à quo
familia Selaitarum: Phares,à quo fami-
lia Phareſitarũ: Zare,à quo familia Za-
reitarũ. Porrò filij Phares, Eſrom,à quo
familia Eſromitarum: & Amul, à quo
familia Amulitarum. iſtæ ſunt familiæ
Iuda,quarũ omnis numerus fuit ſeptua
gintaſex millia quingenti. Filij Iſſachar
per cognationes ſuas; Thola,à quo fami

lia Tholaitarum: Phua, à quo familia
Phuaitarum: Iaſub, à quo familia Iaſu-
bitarum: Semram, à quo familia Sem-
ramitarum. hæ ſunt cognationes Iſſa-
char, quarũ numerus fuit ſexagintaqua-
tuor millia trecenti. Filĳ Zabulon per co
gnationes ſuas: Sared, à quo familia Sa-
reditarum: Helon, à quo familia Heloni-
tarum: Ialel, à quo familia Ialelitarum.
hæ ſunt cognationes Zabulon, quarum D
numerus fuit ſexaginta millia quingen
ti. Filĳ Ioſeph per cognationes ſuas. Ma
naſſe & Ephraim, De Manaſſe ortus eſt
Machir, à quo familia Machiritarum.
Machir genuit Galaad, à quo familia
Galaaditarum. Galaad habuit filios: Iezer,
à quo familia Iezeritarum: & Elech, à
quo familia Elechitarum: & Aſrihel, à
quo familia Aſrihelitarum: & Sechem,
à quo familia Sechemitarũ: & Semida
à quo familia Semidaietarũ: & Epher, à
quo familia Epheritarum. Fuit autem
Infra.27.a Epher pater Salphaad, qui filios non ha
bebat, ſed tantũ filias, quarum iſta ſunt
nomina, Maala, & Noa, & Egla, & Mel
cha, & Therſa. hæ ſunt familiæ Manaſ-
ſe, et numerus earum quinquagintaduo
millia ſeptingẽti. Filĳ autem Ephraim

per cognationes ſuas fuerunt hi: Sutha-
la, à quo familia Suthalaitarũ: Becher, à
quo familia Becheritarũ: Theen, à quo
familia Theenitarũ. Porrò filius Sutha
la fuit Heran, à quo familia Heranitarũ.
hæ ſunt cognationes filiorũ Ephraim:
quarũ numerus fuit trigintaduo millia
quingentorũ. Iſti ſunt filij Ioſeph per fa
E milias ſuas. Filij Beniamin in cognatio
nibus ſuis: Bale, à quo familia Baleita-
rum: Azbel, à quo familia Azbelitarũ:
Achiram, à quo familia Achiramitarũ:
Supham, à quo familia Suphamitarũ:
Vpham, à quo familia Vphamitarũ. Fi-
lij Bale, Hered & Noeman. de Hered, fa-
milia Hereditarum: de Noeman, fami-
lia Noemitarum. hi ſunt filij Beniamin
per cognationes ſuas, quorum numerus
fuit quadragintaquinque millia ſexcenti.
Filij Dan per cognationes ſuas: Suhan,
à quo familia Suhanitarum. hæ ſunt co
gnationes Dan per familias ſuas. omnes
fuere Suhanitæ, quorum numerus erat
ſexagintaquatuor millia quadringenti.
Filij Aſer per cognationes ſuas: Iemna,
à quo familia Iemnaitarũ: Ieſſui, à quo
familiæ Ieſſuitarum: Brie, à quo fami-
lia Brieitarum. Filij Brie: Heber, à quo

familia Heberitarum:&Melchiel,à quo
familia Melchielitarum. Nomē autem
filiæ Aſer, fuit Sara. hæ ſunt cognatio-
nes filiorum Aſer, & numerus eorum
quinquagintatria millia quadringenti.
Filij Neptalim per cognationes ſuas:Iaſ F
ſiel,à quo familia Iaſsielitarum:Guni,à
quo familia Gunitarum:Ieſer,à quo fa-
milia Ieſeritarū: Sellem,à quo familia
Sellemitarum. hæ ſunt cognationes fi-
liorum Neptalim per familias ſuas,quo
rum numerus quadragintaquinque mil
lia quadringenti. Iſta eſt ſumma filiorū
Iſrael,qui recenſiti ſunt, ſexcenti millia,
& mille ſeptingenti triginta. Locutusq́;
eſt dominus ad Moyſen,dicens. Iſtis di-
uidetur terra iuxta numerum vocabulo
rum in poſſeſsiones ſuas. Pluribus ma-
iorem partem dabis,& paucioribus mi
norem:ſingulis ſicut nunc recenſiti ſunt
tradetur poſſeſsio, ita duntaxat vt ſors
terrā tribubus diuidat & familijs. Quic
quid ſorte contigerit,hoc vel plures acci
piant,vel pauciores.Hic quoq; eſt nume
rus filiorum Leui per familias ſuas:Ger
ſon,à quo familia Gerſonitarū: Caath,
à quo familia Caathitaꝝ:Merari,à quo
familia Meraritarum. hæ ſunt familiæ G
Leui.

Leui. Familia Lobeni, familia Hebroni, familia Mool, familia Muſi, familia Core. At vero Caath genuit Amrã, qui habuit vxorem Iochabeth filiam Leui, quæ nata eſt ei in Aegypto. hæc genuit Amrã viro ſuo filios Aarõ et Moyſen, & Mariam ſororem eorum. De Aaron orti ſunt Nadab & Abiu & Eleazar & Ithamar: quorum Nadab et Abiu mortui ſunt, cum obtuliſſent ignẽ alienum coram domino. Fueruntq́ omnes q numerati ſunt, vigintitria millia generis maſculini ab vno menſe & ſuprà, qui non ſunt recenſiti inter filios Iſrael: nec eis cum cæteris data poſſeſsio eſt. Hic eſt numerus filiorum Iſrael, qui deſcripti ſunt à Moyſe & Eleazaro ſacerdote, in campeſtribus Moab ſupra Iordanem contra Hiericho: inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati ſunt à Moyſe & Aarõ in deſerto Sinai. Prædixerat enim domin⁹ quòd omnes morerentur in ſolitudine. Nullusq́ remanſit ex eis niſi Caleb filius Iephone, & Ioſue filius Nun.

Sup. 3. a
Leui. 10. a
1. par. 24. a
1. cor. 10. a

Legitima hæreditatis ſucceſsio traditur, oſtenditur terra promiſsionis Moyſi, qui Ioſue conſtituit populi principem.

CAPVT XXVII.

Supr.26.d Infra.36.a Ioſue.17.a

A Cceſſerunt autẽ filiæ Salphaat, filij Epher, filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe, qui fuit filius Ioſeph: quarum ſunt nomina, Maala & Noa & Egla & Melcha & Therſa: ſteteruntq; coram Moyſe & Eleazaro ſacerdote, & cunctis principibus populi ad oſtium tabernaculi fœderis, atque dixerunt. Pater noſter mortuus eſt in deſerto, nec fuit in ſeditione quæ concitata eſt contra dominum ſub Core, ſed in peccato ſuo mortuus eſt: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia ſua, quia non habet filium? Date nobis poſſeſſionem inter cognatos patris noſtri. Retulitque Moyſes cauſam earum ad iudicium domini. Qui dixit ad eum. Iuſtam rem poſtulant filiæ Salphaat. da eis poſſeſsionem inter cognatos patris ſui, & ei in hæreditatem ſuccedant. Ad filios autẽ Iſrael loqueris hæc, Homo cum mortuus fuerit abſque filio, ad filiã eius tranſibit hæreditas. ſi filiam non habuerit, habebit ſucceſſores fratres ſuos. quod & ſi fratres non fuerint, dabitis hęreditatem fratribus patris eius. ſin autem nec patruos habuerit, dabitur hæ

Margin letters: A (beside first line); Supr.26.c (beside "runt. Pater noster"); B (beside "te nobis possessionem").

C reditas his qui ei proximi ſunt. Eritque
hoc filijs Iſrael ſanctum lege perpetua,
ſicut præcepit dominus Moyſi. Dixit
quoque dominus ad Moyſen. Aſcende
in montem iſtum Abarim, & contēpla-
re inde terram quam daturus ſum filijs
Iſrael, cumq́ videris eā, ibis & tu ad po-
pulum tuū, ſicut iuit frater tuus Aaron,
quia offendiſtis me in deſerto Sin in cō- Supr.20.b
tradictione multitudinis, nec ſanctifica-
re me voluiſtis corā ea ſuper aquas. hæ
ſunt aquæ cōtradictionis in Cades de-
ſerti Sin. Cui reſpondit Moyſes. Proui-
deat dominus Deus ſpirituū omnis car-
nis, hominē qui ſit ſuper multitudinem
hanc: & poſsit exire & intrare ante eos,
& educere eos vel introducere, ne ſit po-
pulus domini ſicut oues abſq́ paſtore.
D Dixitq́ dominus ad eum. Tolle Ioſue Deute.3.d
filium Nun virū in quo eſt ſpiritus Dei,
& pone manū tuam ſuper eum. qui ſta-
bit corā Eleazaro ſacerdote & omī mul
titudine, & dabis ei præcepta cūctis vi-
dētibus et partē gloriæ tuæ, vt audiat eū
omnis ſynagoga filiorū Iſrael. Pro hoc
ſi quid agendum erit, Eleazar ſacerdos
conſulet Dominum. Ad verbum eius e-
gredietur & ingredietur ipſe, & omnes

filij Iſrael cum eo, & cætera multitudo.
Fecit Moyſes vt præceperat dominus.
Cúmque tuliſſet Ioſue, ſtatuit eum co-
ram Eleazaro ſacerdote & omni fre-
quentia populi, & impoſitis capiti eius
manibus, cuncta replicauit quæ man-
dauerat dominus.

Quales q̄buslibet anni tēporibus victimæ.

CAPVT XXVIII.

DIxit quoque dominus ad Moy- A
ſen. Præcipe filijs Iſrael, & dices
ad eos, Oblationem meā & pa-
nes & incenſum odoris ſuauiſsimi offer-
te per tempora ſua. Hæc ſunt ſacrificia
Matt.12.a quę offerre debetis, Agnos anniculos im-
maculatos duos quotidie in holocauſtū
ſempiternū, vnum offeretis mane, & al-
terum ad veſperum, decimam partem
ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo pu-
riſsimo, et habeat quartam partem hin.
holocauſtū iuge eſt quod obtuliſtis in
monte Sinai in odorem ſuauiſsimū in-
cenſi domini. & libabitis vini quartam
partē hin per agnos ſingulos in ſanctua-
rio domini. Alterumq́ agnum ſimiliter
offeretis ad veſperā iuxta omnē ritum ſa-
crificij matutini, & libamentorum eius,
oblationem ſuauiſſimi odoris domino.

B Die autem ſabbati offeretis duos agnos
anniculos immaculatos, & duas deci-
mas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio,
& liba quæ rite funduntur per ſingula
ſabbata in holocauſtū ſempiternum. In
calendis autē, id eſt in mēſium exordijs,
offeretis holocauſtū domino, vitulos de
armēto duos, arietem vnū, agnos anni-
culos ſeptem immaculatos, & tres deci-
mas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio
per ſingulos vitulos: & duas decimas ſi-
milæ oleo cōſperſæ per ſingulos arietes,
& decimā decimæ ſimilæ ex oleo in ſa-
crificio per agnos ſingulos. holocauſtū
ſuauiſsimi odoris atq; incenſi eſt domi-
no. Libamenta autē vini quæ per ſingu-
las fundēda ſunt victimas iſta erunt, Me
dia pars hin per ſingulos vitulos, tertia
C per arietem, quarta per agnum. Hoc erit
holocauſtum per omnes mēſes, qui ſibi
anno vertente ſuccedunt. Hircus quoque
offeretur domino pro peccatis in holo-
cauſtum ſempiternum cum libamētis Exo.12.c
ſuis. Menſe autem primo, quartadecima Leui.23.a
die menſis, phaſe domini erit, & quin-
tadecima die ſolennitas. Septem diebus
veſcentur azymis, quarū dies prima ve-
nerabilis & ſancta erit. omne opus ſer-

uile non facietis in ea. offeretisq; incenſum holocauſtũ domino vitulos de armento duos, arietẽ vnum, agnos anniculos immaculatos ſeptẽ, & ſacrificia ſingulorũ ex ſimila quæ conſperſa ſit oleo, tres decimas per ſingulos vitulos, et duas decimas per arietem, & decimã decimæ per agnos ſingulos, id eſt per ſeptẽ agnos, & hircum pro peccato vnum, vt expietur pro vobis, præter holocauſtũ matutinum, quod ſemper offeretis. Ita facietis per ſingulos dies ſeptẽ dierum in fomitẽ ignis, & in odorẽ ſuauiſsimũ domino, qui ſurget de holocauſto & de libationibus ſingulorum. Dies quoque ſeptimus celeberrimus & ſanctus erit vobis, omne opus ſeruile non facietis in eo. Dies etiam primitiuorum quando offeretis nouas fruges domino, expletis hebdomadibus venerabilis & ſancta erit. omne opus ſeruile non facietis in ea. offeretisq; holocauſtum in odorẽ ſuauiſſimũ domino, vitulos de armẽto duos, arietem vnũ, agnos anniculos immaculatos ſeptem: atque in ſacrificijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ, tres decimas per ſingulos vitulos, per arietes duos, per agnos decimam decimæ, qui ſimul ſunt D

agni ſeptem:hircũ quoq; qui mactatur pro expiatione, præter holocauſtum ſempiternum & liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libationibus ſuis.

Septimus menſis quomodo celebrandus.

CAPVT XXIX.

A MEnſis etiã ſeptimi prima dies venerabilis & ſancta erit vobis. omne opus ſeruile non facietis in ea, quia dies clãgoris eſt et tubarum. offeretisq; holocauſtũ in odorẽ ſuauiſsimũ domino, vitulum de armento vnũ, arietẽ vnũ, et agnos anniculos immaculatos ſeptẽ, & in ſacrificiis eorũ ſimilæ oleo cõſperſę tres decimas per ſingulos vitulos, duas decimas per arietẽ, vnam decimã per agnũ, qui ſimul ſunt agni ſeptẽ: et hircũ pro peccato, qui offertur in expiationẽ populi, præter holocauſtũ calẽdarũ cũ ſacrificiis ſuis, & holocauſtũ ſempiternũ cum libationibus ſolitis. Eiſdem ceremoniis offeretis in odorem ſuauiſsimũ incẽſum domino. Leui.16.g &23.e

Decima quoq; dies menſis huius ſepti-

B mi erit vobis ſancta atq; venerabilis, & affligetis animas veſtras: omne opus ſeruile non facietis in ea. offeretisq;

holocauſtum domino in odorē ſuauiſsi
mum, vitulum de armento vnū, arietē
vnum, agnos anniculos immaculatos
ſeptem: & in ſacrificijs eorū ſimilę oleo
conſperſæ tres decimas per ſingulos vi-
tulos, duas decimas per arietē, decimā
decimæ per agnos ſingulos, qui ſunt ſi-
mul agni ſeptem: & hircū pro peccato,
abſq; his quæ offerri pro delicto ſolent
in expiationem et holocauſtū ſempiter
num, in ſacrificio & libaminibus eorū.
Quintadecima vero die menſis ſepti-
mi, quæ vobis ſancta erit atq; venerabi
lis, omne opus ſeruile non facietis in ea:
ſed celebrabitis ſolennitatē domino ſe-
ptem diebus. offeretisq; holocauſtū in
odorem ſuauiſsimum domino, vitulos
de armēto tredecim, arietes duos, agnos
anniculos immaculatos quatuordecim,
& in libamentis eorū ſimilæ oleo con-
ſperſæ tres decimas per vitulos ſingu-
los, qui ſunt ſimul vituli tredecim, &
duas decimas arieti vno, id eſt ſimul
arietibus duobus, & decimam decimæ
agnis ſingulis, qui ſunt ſimul agni qua
tuordecim: & hircū pro peccato abſq;
holocauſto ſempiterno, & ſacrificio &
libamine eius. In die altero offeretis vi- C

tulos de armēto duodecim, arietes duos agnos anniculos immaculatos quatuor decim: ſacrificiaq́ & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis, & hircū pro peccato abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificioq́ & libamine eius. Die tertio offeretis vitulos vndecim, arietes duos, agnos anniculos īmaculatos quatuordecim: ſacrificiaq́ & libamina ſingulorū per vitulos & arietes, & agnos rite celebrabitis, & hircū pro peccato abſq́ holocauſto ſempiterno, ſacrificioq́ & libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ſacrificiaq́ & libamina ſingulorum per vitulos & arietes, & agnos rite celebrabitis, & hircū pro peccato abſq́ holocauſto ſempiterno, ſacrificioq́ eius & libamine. Die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ſacrificiaq́ & libamina ſingulorū per vitulos & arietes, & agnos rite celebrabitis, & hircum pro peccato abſq́ holocauſto ſempiterno, ſacrificioq́ eius & libamīe. Die ſexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immacu-

latos quatuordecim:ſacrificiaq́ et liba-
mina ſingulorũ p vitulos & arietes, &
agnos rite celebrabitis,& hircũ pro pec
cato abſq; holocauſto ſempiterno. ſacri
ficioq́ eius & libamine. Die ſeptimo D
offeretis vitulos ſeptẽ & arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quatuor
decim:ſacrificiaq́ & libamina ſingulo-
rum per vitulos & arietes & agnos ri-
te celebrabitis,& hircũ pro peccato abſ
que holocauſto ſem piterno ſacrificioq́
eius & libamine. Die octauo qui eſt ce-
leberrim⁹,omne opus ſeruile non facie
tis,offerẽtes holocauſtũ in odorẽ ſuauiſ-
ſimũ dño,vitulũ vnũ,arietẽ vnũ,agnos
anniculos immaculatos ſeptẽ.ſacrificia-
que eius & libamina ſingulorũ per vi-
tulos & arietes,& agnos rite celebrabi-
tis,& hircũ pro peccato abſq; holocau-
ſto ſempiterno,ſacrificioq́ eius & liba-
mine. Hæc offeretis domino in ſolenni-
tatibus veſtris, præter vota & oblatio-
nes ſpontaneas in holocauſto,in ſacrifi-
cio, in libamine, & in hoſtíjs pacificis.

De votis reddendis.

CAPVT XXX.

NArrauitq́ Moyſes filíjs Iſrael o-
mnia quę ei dominus imperarat, A

& locutus eſt ad principes tribuum fi-
liorum Iſrael, Iſte eſt ſermo quem præ-
cepit dñs, Si quis virorum votũ domi-
no vouerit, aut ſe conſtrinxerit iura-
mento, non faciet irritum verbum ſuũ,
ſed omne quod promiſit implebit. Mu
lier ſi quippiã vouerit, & ſe conſtrinxe
rit iuramẽto quę eſt in domo patris ſui,
& in ętate adhuc puellari: ſi cognouerit
pater votum quod pollicita eſt, & iura
mentum quod obligauit animã ſuam
B & tacuerit, voti rea erit: quicquid polli-
cita eſt & iurauit, opere cõplebit, ſin au-
tem ſtatim vt audierit cõtradixerit pa-
ter: & vota, & iuramẽta eius irrita erũt,
nec obnoxia tenebitur ſpõſioni, eo qđ
contradixerit pater. Si maritum habue
rit, & vouerit aliquid, & ſemel de ore
eius verbum egrediens animam eius
obligauerit iuramento: quo die audie-
rit vir & non contradixerit, voti rea
erit, reddétque quodcunque promiſe-
C rat. Sin autem audiens ſtatim contradi
xerit, & irritas fecerit pollicitationes
eius, verbáq; quibus obſtrinxerat ani-
mam ſuam: propitius erit ei dominus.
Vidua & repudiata quicquid vouerint,
reddẽt. Vxor in domo viri cum ſe voto

conſtrinxerit & iuramento, ſi audierit vir & tacuerit, nec contradixerit ſponſioni, reddet quodcunque promiſerat. ſin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promiſsionis rea: quia maritus cõtradixit, & dominus ei propitius erit. Si vouerit, & iuramento ſe cõſtrinxerit, vt per ieiunium, vel cæterarum rerum abſtinẽtiam affligat animam ſuã: in arbitrio viri erit ſiue faciat, ſiue nõ faciat. D
Quòd ſi audiens vir tacuerit, & in alteram diem diſtulerit ſententiã, quicquid vouerat atque promiſerat, reddet: quia ſtatim vt audiuit tacuit. ſin autem contradixerit poſtquàm reſciuit, portabit ipſe iniquitatem eius. Iſtæ ſunt leges quas conſtituit dominus Moyſi inter virum & vxorem, inter patrem & filiam quæ in puellari adhuc ætate eſt, vel quæ manet in parentis domo.

De crudeli Madianitarum & Balaam ſtrage, deque ſpoliorum diuiſione & magnitudine.

CAPVT XXXI.

LOcutusque eſt dominus ad Moyſen, dicens: Vlciſcere prius filios Iſrael de Madianitis, & ſic colli- A

geris ad populũ tuum. Statimq́ Moy‐
ſes, Armate, inquit, ex vobis viros ad pu Sup.25.d
gnam, qui poſsint vltionem domini ex
petere de Madianitis. mille viri de, ſin‐
gulis tribubus eligantur ex Iſrael qui
mittantur ad bellum. Dederuntq́ mil‐
lenos de ſingulis tribubus, id eſt duode
cim millia expeditorum ad pugnam:
quos miſit Moyſes Phinees filio Elea‐
zari ſacerdotis, vaſaq́ ſancta & tubas
ad clangendum tradidit eis. Cumq́ pu
gnaſſent contra Madianitas atq; viciſ‐
ſent, omnes mares occiderunt, & reges
eorum Eui & Recem & Sur & Vr &
Rebe, quinq; principes gentis: Balaam
quoq; filium Beor interfecerunt gladio,
ceperuntq́ mulieres eorũ, & paruulos,
omniaq́ pecora & cunctã ſupellectilẽ.
quicquid habere potuerant, depopulati
ſunt. tam vrbes quàm viculos & caſtel
la flamma conſumpſit. Et tulerunt præ
dam & vniuerſa quæ ceperunt, tam ex
hominibus quàm ex iumentis, & addu
xerunt ad Moyſen & Eleazarum ſacer
dotem, & ad omnem multitudinem fi
liorum Iſrael, reliqua autem vtenſilia
portauerunt ad caſtra in campeſtribus
Moab, iuxta Iordanem contra Hierico.

Egreſsi ſunt autem Moyſes & Eleazar
ſacerdos,& omnes principes ſynagógę
in occurſum eorum extra caſtra. Iratúſq;
que Moyſes principibus exercitus tri=
bunis,& centurionibus quivenerant de
bello,ait. Cur fœminas reſeruaſtis? Nón
ne iſtæ ſunt quæ deceperunt filios Iſrael
ad ſuggeſtionem Balaam,& præuarica
ri vos fecerunt in domino ſuper pecca=
to Phogor, vnde & percuſſus eſt popu
lus? Ergo cunctos interficite quicquid
eſt generis maſculini etiam in paruulis:
& mulieres quæ nouerunt viros in coi
tu, iugulate: puellas autem & omnes
fœminas virgines reſeruate vobis, &
manete extra caſtra ſeptẽ diebus. Qui
occiderit hominem, vel occiſum tetige
rit,luſtrabitur die tertio & ſeptimo. Et
de omni præda ſiue veſtimẽtum fuerit
ſiue vas,& aliquid in vtenſilia præpara
tum,de caprarum pellibus et pilis & li
gno expiabitur. Eleazar quoq; ſacerdos D
ad viros exercitus,qui pugnauerant, ſic
locutus eſt, Hoc eſt præceptum legis
quod mandauit dominus Moyſi, Au=
rum & argentum & æs & ferrum &
plumbum & ſtannum, & omne quod
poteſt tranſire per flammas, igne pur=

gabitur. quicquid autem ignem nõ po
teſt ſuſtinere, aqua expiationis ſanctifi-
cabitur: & lauabitis veſtimenta veſtra
die ſeptimo, & purificati poſtea caſtra
intrabitis. Dixitq́ꝫ dominus ad Moy-
ſen. Tollite ſummam eorum quæ ca-
pta ſunt ab homine vſq; ad pecus,tu &
Eleazar ſacerdos & omnes principes
vulgi: diuidéſque ex æquo prædam in
ter eos qui pugnauerunt, egreſsiq́ꝫ ſunt
ad bellum, & inter omnem reliquam
multitudinem.& ſeparabis partem do
mino ab his qui pugnauerunt et fuerũt
in bello,vnam animam de quingentis
tam ex hominibus quàm ex bobus &
aſinis & ouibus,et dabis eam Eleazaro
ſacerdoti, quia primitiæ domini ſunt.
E ex media quoq; parte filiorum Iſrael
accipies quinquageſimum caput homi
num & boum & aſinorum & ouium,
cunctorumq́ꝫ animãtium: & dabis ea
Leuitis, qui excubant in cuſtodĳs ta-
bernaculi domini. Feceruntq́ꝫ Moyſes
& Eleazar ſicut præceperat dominus.
Fuit autẽ præda quam exercit⁹ ceperat,
ouiũ ſexcẽta ſeptuagintaquinq; millia,
boũ ſeptuagintaduo millia,aſinorũ ſe-
xaginta millia et mille;animę hominũ

ſexus fœminei, quæ non cognouerāt vi-
ros, trigintaduo millia. Dataq́ eſt me-
dia pars his qui in prælio fuerant, ouiū
trecentaq́ trigintaſeptē millia quingentę:
è quibus in partem domini ſupputatæ
ſunt oues ſexcentæ ſeptuagintaquinq́.
& de bobus trigintaſex millib9, boues
ſeptuaginta & duo. de aſinis triginta
millibus quingentis, aſini ſexaginta v-
nus. de animabus hominum ſedecim
millibus, ceſſerūt in partem domini tri-
gintaduæ animæ. Tradiditq́ Moyſes F
numerū primitiarum domini Eleaza-
ro ſacerdoti, ſicuti fuerat ei imperatum
ex media parte filiorum Iſrael, quam ſe
parauerat his qui in prælio fuerant. De
media vero parte quæ cōtigerat reliquę
multitudini, id eſt de ouibus trecentis
triginta ſeptē millibus quingentis, &
de bobus trigintaſex millibus, & de aſi
nis triginta millibus quingentis, & de
hominibus ſedecim millib9, tulit Moy
ſes quinquageſimū caput, & dedit Le-
uitis, qui excubabāt in tabernaculo do-
mini, ſicut præceperat dominus. Cum-
que acceſsiſſent principes exercitus ad
Moyſen & tribuni, centurionesq́, dixe-
runt. Nos ſerui tui recēſuimus numerū G

pugnatorum, quos habuimus ſub ma-
nu noſtra & ne vnus quidem defuit. Ob
hanc cauſam offerimus in donarĳs do-
mini ſinguli, quod in pręda auri potui-
mus inuenire: periſcelides & armillas,
annulos & dextralia ac murenulas, vt
depreceris pro nobis dominũ. *Suſcepe-*
rũtq́ Moyſes et Eleazar ſacerdos omne
aurũ in diuerſis ſpeciebus pondo ſede-
cim millia ſeptingentos quinquaginta
ſiclos à tribunis & centurionibus. Vnuſ-
quiſq́ enim quod in præda rapuerat,
ſuum erat. Et ſuſceptum intulerunt in
tabernaculum teſtimonĳ, in monumen
tum filiorum Iſrael coram domino.

Rubenitis, Gaditis, & dimidiæ tribui Manaſſe adſcribitur natio trans Iordanem.

CAPVT XXXII.

A FIlĳ autem Ruben & Gad habe-
bant pecora multa, & erat illis in
iumentis infinita ſubſtãtia. Cũq́
vidiſſent Iazer & Galaad aptas ani-
malibus alẽdis terras, venerũt ad Moy-
ſen & Eleazarum ſacerdotem, & prin-
cipes multitudinis, atque dixerunt. A-
ſtaroth, & Dibon, & Iazer, & Nemra,
& Eſebon, & Eleale, & Sabam, & Ne-
bo, & Beon: terra quam percuſsit domi-

nus in conſpectu filiorum Iſrael, regio-
nis vberrimæ eſt ad paſtũ animalium:
& nos ſerui tui habemus iumenta plu-
rima, precamurq́ꝫ ſi inuenimus gratiã
coram te, vt des nobis famulis tuis eam
in poſſeſsionem, nec facias nos tranſire
Iordanem. Quibus reſpondit Moyſes. B
Nunquid fratres veſtri ibunt ad pugnã,
& vos hic ſedebitis? Cur ſubuertitis mẽ
tes filiorum Iſrael, ne tranſire audeãt in
locum quem eis daturus eſt dominus?
nónne ita egerunt patres veſtri, quando
miſi de Cades barne ad explorandam
terram? cumq́ꝫ veniſſent vſqꝫ ad vallem
Botri, luſtrata omni regione, ſubuerte-
runt cor filiorum Iſrael, vt non intrarẽt
fines quos eis dominus dedit: quibus
Sapr.14.c iratus iurauit, dicens, Si videbunt homi
nes iſti qui aſcenderunt ex Aegypto à
viginti annis & ſuprà terrã quam ſub
iuramento pollicitus ſum Abraham,
Iſaac, & Iacob: & noluerunt ſequi me,
præter Caleb filiũ Iephone, Cenezeũ,
& Ioſue filium Nun, iſti impleuerunt
voluntatem meam, iratusq́ꝫ dominus
aduerſum Iſrael circumduxit eum per
deſertum quadraginta annis, donec con C
ſumeretur vniuerſa generatio quæ fe-

cerat malum in conſpectu eius. Et ecce, inquit, vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris incrementa, & alumni hominum peccatorum, vt augeretis furorem domini contra Iſrael. Quòd ſi nolueritis ſequi eum in ſolitudine populum dereſlinquet, & vos cauſa eritis necis omniũ. At illi prope accedentes, dixerunt. Caulas ouium fabricabimus, & ſtabula iumentorum, paruulis quoque noſtris vrbes munitas: nos autem ipſi armati & accincti pergemus ad prælium ante filios Iſrael, donec introducamus eos ad
D loca ſua. Paruuli noſtri & quicquid habere poſſumus, erunt in vrbibus munitis, propter habitatorum inſidias. Non reuertemur in domos noſtras, vſqueſdum poſsideant filij Iſrael hęreditatem ſuam: nec quicquam quæremus trans Iordanem, quia iam habemus noſtram poſſeſsionem in orientali eius plaga. Quibus Moyſes ait. Si facitis quod Ioſue.1.a
promittitis, expediti pergite coram domino ad pugnã: & omnis vir bellator armatus Iordanem tranſeat, donec ſubuertat dominus inimicos ſuos, & ſubijciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpabiles apud Deum & apud Iſrael,

& obtinebitis regiones quas vultis, co-
ram domino. ſinautem quod dicitis nõ E
feceritis, nulli dubium eſt quin peccetis
in Deum: & ſcitote quoniã peccatum
veſtrum apprehendet vos. Aedificate er
go vrbes paruulis veſtris, & caulas &
ſtabula ouibus ac iumentis: & quod pol
liciti eſtis, implete. Dixeruntq́ filiĳ Gad
& Ruben ad Moyſen. Serui tui ſumus,
faciemus quod iubet dominus noſter.
Paruulos noſtros & mulieres & peco-
ra, ac iumenta relinquemus in vrbibus
Galaad: nos autẽ famuli tui omnes ex-
pediti pergemus ad bellum, ſicut tu do-
mine loqueris. Præcepit ergo Moyſes
Eleazaro ſacerdoti, & Ioſue filio Nun,
& principibus familiarum per tribus Iſ
Ioſue.4.c rael, & dixit ad eos. Si tranſierint filiĳ F
Gad, & filiĳ Ruben vobiſcũ Iordanem,
omnes armati ad bellum coram domi
no, & vobis fuerit terra ſubiecta: date eis
Galaad in poſſeſsionem. Sinautem no-
luerint tranſire vobiſcum in terrã Cha-
naan, inter vos habitandi accipiãt loca.
Reſponderuntq́ filiĳ Gad, & filiĳ Ru-
ben. Sicut locutus eſt dominus ſeruis
ſuis, ita faciemus: ipſi armati pergemus
coram domino in terram Chanaan, &

poſſeſsionem iam ſuſcepiſſe nos confi-
temur trans Iordanē. Dedit itaq; Moy- Ioſue.22.a
ſes filijs Gad & Ruben, & dimidiæ tri- Deute.3.b
bui Manaſſe filij Ioſeph regnum Seon
regis Amorrhæi, & regnum Og regis
Baſan, & terram eorum cum vrbibus
C ſuis per circumitum. Igitur extruxerunt
filij Gad, Dibon, & Aſtaroth, & Aroer,
& Roth, & Sophā, & Iazer, & Iechaa,
& Bethnemra, & Betharan vrbes mu-
nitas, & caulas pecoribus ſuis. Filij vero
Ruben ædificauerunt Eſebon, & Eleale,
& Cariathaim, & Nabo, & Baalmeon
verſis nominibus, Sabbama quoq;, im-
ponentes vocabula vrbibus quas extru-
xerant. Porrò filij Machir, filij Manaſſe Gen.50.d
perrexerunt in Galaad, & vaſtauerunt
eam interfecto Amorrhæo habitatore
eius. Dedit ergo Moyſes terrā Galaad
Machir filio Manaſſe, qui habitauit in
ea. Iair autem filius Manaſſe abijt, & oc-
cupauit vicos eius, quos appellauit A-
noth Iair, id eſt villas Iair. Nobe quoq;
perrexit, & apprehendit Canath cum
viculis ſuis, vocauitq; eam ex nomine
ſuo Nobe.

Caſtrorū Iſrael metationes enumerantur:
& terra Chanaā funditus vaſtari iubetur.

CAPVT XXXIII.

HAe ſunt manſiones filiorum Iſ- A
rael, qui egreſsi ſunt de Aegy-
pto per turmas ſuas in manu
Moyſi & Aaron, quas deſcripſit Moy-
ſes iuxta caſtrorum loca, quæ domini
iuſsione mutabant. Profecti igitur de
Rameſſe menſe primo, quintadecima
die menſis primi, altera die phaſe, filij
Iſrael in manu excelſa, videntibus cun-
ctis Aegyptijs, & ſepelientibus primo-
genitos quos percuſſerat dominus (nā
& in dijs eorum exercuerat vltionem)
caſtrametati ſunt in Socoth. Et de So-
coth venerunt in Etham, quæ eſt in ex-
tremis finibus ſolitudinis. Inde egreſsi
venerunt contra Phihahiroth, quæ re-
ſpicit Beelſephon, & caſtrametati ſunt
ante Magdalum. Profectiq́; de Phi ha-
hiroth tranſierunt per medium mare
Exo.15.d in ſolitudinem: & ambulantes tribus
diebus per deſertum Etham, caſtrame-
tati ſunt in Mara. Profectiq́; de Mara ve- B
nerunt in Helim, vbi erant duodecim
fontes aquarum, & palmę ſeptuaginta:
ibiq́; caſtrametati ſunt. Sed & inde
egreſsi fixerunt tentoria ſuper mare ru-
brum. Profectiq́; de mari rubro, caſtra-

metati ſunt in deſerto Sin. Vnde egreſsi
venerunt in Daphca. Profectiq; de
Daphca caſtrametati ſunt in Alus. E-
greſsiq; de Alus, in Raphidim fixere
C tentoria, vbi populo defuit aqua ad bi-
bendum. Profectiq; de Raphidim, ca- Exo.19.a
ſtrametati ſunt in deſerto Sinai. Sed &
de ſolitudine Sinai egreſsi venerunt ad
Sepulchra concupiſcentiæ. Profectiq;
de Sepulchris concupiſcentiæ, caſtra-
metati ſunt in Aſeroth. Et de Aſeroth
venerunt in Rethma. Profectiq; de
Rethma, caſtrametati ſunt in Rem-
mon Phares. Vnde egreſsi venerunt in
Lebna. De Lebna caſtrametati ſunt in
Reſſa. Egreſsiq; de Reſſa, venerunt in
Ceelatha. Vnde profecti, caſtrametati
ſunt in monte Sepher. Egreſsi de mon-
D te Sepher, venerunt in Arada. Inde pro-
ficiſcentes, caſtrametati ſunt in Mace-
loth. Profectiq; de Maçeloth, venerunt
in Thaath. De Thaath caſtrametati
ſunt in Thare. Vnde egreſsi, fixêre ten-
toria in Methca. Et de Methca ca-
ſtrametati ſunt in Eſmona. Profe-
ctiq; de Eſmona, venerunt in Moſe-
roth. Et de Moſeroth caſtrametati
ſunt in Bene iachan. Profectiq; de Bene

iachan venerunt in montem Gadgad.
Vnde profecti, caſtrametati ſunt in Ie-
thebatha. Et de Iethebatha venerunt in
Hebrona, Egreſsiq́; de Hebrona, caſtra-
metati ſunt in Aſion gaber. Inde profe-
cti venerunt in deſertū Sin. Hæc eſt Ca- E
des, Egreſsiq́; de Cades, caſtrametati
ſunt in mōtem Hor in extremis finibus
Supr.20.d terræ Edom. Aſcenditq́; Aaron ſacerdos
Deut.32.g in montem Hor iubente domino: et ibi
mortuus eſt anno quadrageſimo egreſ-
ſionis filiorum Iſrael ex Aegypto men-
ſe quinto, prima die menſis, cum eſſet
annorum centum vigintitrium. Audi-
uitq́; Chananæus rex Arad, qui habita-
bat ad meridiem, in terram Chanaan
veniſſe filios Iſrael. Et profecti de mon-
te Hor, caſtrametati ſunt in Salmōna.
Vnde egreſsi, venerunt in Phunon. Pro- F
fectiq́; de Phunon, caſtrametati ſunt in
Oboth. Et de Oboth venerunt in Ieaba-
rim, quæ eſt in finibus Moabitarum.
Profectiq́; de Ieabarim fixêre tentoria
in Dibon gad. Vnde egreſsi, caſtrameta-
ti ſunt in Helmon deblathaim. Egreſ-
ſiq́; de Helmon deblathaim, venerunt
ad montes Abarim contra Nabo. Pro-
fectiq́; de montibus Abarim, tranſierūt

ad campeſtria Moab, ſupra Iordanem
contra Hiericho. Ibiq; caſtrametati ſunt
G de Bethſimon vſq; ad Belſathim in pla
nioribus locis Moabitarum, vbi locu-
tus eſt dominus ad Moyſen, Præcipe fi-
lijs Iſrael, & dic ad eos, Quando tranſ-
ieritis Iordanem, intrantes terrā Cha-
naan, diſperdite cunctos habitatores ter
ræ illius: confringite titulos, & ſtatuas
comminuite, atq; omnia excelſa vaſta-
te, mundantes terram, & habitantes in
ea. ego enim dedi vobis iſtam in poſſeſ-
ſionem, quā diuidetis vobis ſorte. Plu-
ribus dabitis latiorem, & paucioribus
anguſtiorem. Singulis vt ſors ceciderit,
ita tribuetur hæreditas. Per tribus & fa
milias poſſeſsio diuidetur. Sin autem
nolueritis interficere habitatores terræ,
qui remanſerint, erunt vobis quaſi claui
in oculis, & lanceæ in lateribus, & ad-
uerſabuntur vobis in terra habitatio-
nis veſtræ: & quicquid illis cogitaueram
facere vobis faciam.

Terræ Chanaan limites, & à quibus di-
uidenda.

CAPVT XXXIIII.

LOcutuſq; eſt dominus ad Moy- A
ſen, dicens. Præcipe filijs Iſrael, &
dices ad eos, Cum ingreſsi fue-
ritis terrã Chanaan, & in poſſeſsionem
vobis ſorte ceciderit, his finibus termi-
nabitur. Pars meridiana incipiet à ſoli-
tudine Sin, quæ eſt iuxta Edon, & habe
bit terminos contra orientem mare ſal-
ſiſsimum: qui circumibunt auſtralem
plagam per aſcenſum ſcorpionis, ita vt
tranſeant in Senna, & perueniant ad me
ridiem vſq; ad Cades barne, vnde egre-
dientur confinia ad villam nomine A-
dar, & tendent vſq; ad Aſemona. ibitq; B
per gyrum terminus ab Aſemona vſq;
ad torrentem Aegypti, & magni maris
litore finietur. Plaga autem occidẽtalis
à mari magno incipiet, & ipſo fine clau
detur. Porrò ad ſeptẽtrionalem plagam
à mari magno termini incipient, perue
nientes vſq; ad montem altiſsimum, à
quo veniẽt in Emath vſq; ad terminos
Sedada, ibuntq; confinia vſque ad Se-
phrona, & villam Henam. Hi erunt ter-
mini in parte aquilonis. Inde metabun-
tur fines contra orientalem plagam, de
villa Henã vſq; Sephama, & de Sepha-

ma deſcendent termini in Reblata con-
tra fontem Daphnim. Inde peruenient
C contra orientem ad mare Cenereth, &
tendent vſque ad Iordanem, & ad vlti-
mum, ſalſiſsimo claudentur mari. Hanc
habebitis terram per fines ſuos in cir-
circumitu. Præcepitq́ Moyſes filijs Iſ-
rael, dicens. Hæc erit terra quam poſside
bitis ſorte, & quam iuſsit dominus da-
ri nouem tribubus, & dimidiæ tribui.
Tribus enim filiorum Ruben per fami
lias ſuas, & tribus filiorum Gad iuxta
cognationum numerum: media quoq́
tribus Manaſſe, id eſt duæ ſemis tribus
acceperunt partem ſuam trans Iordanē
contra Hiericho ad orientalem plagam.
D Et ait dominus ad Moyſen. Hęc ſunt no
mina virorũ, qui terram vobis diuidēt,
Eleazar ſacerdos, & Ioſue filius Nun, & Ioſue 14.a
ſinguli principes de tribubus ſingulis,
quorum iſta ſunt vocabula, De tribu Iu
da, Caleb filius Iephone. De tribu Si-
meon, Samuel filius Amiud. De tribu
Beniamin, Helidat filius Caſelon. De tri
bu filiorũ Dan, Bocci filius Iogli. Filiorũ
Ioſeph de tribu Manaſſe, Hānihel filius
Ephot. De tribu Ephraim, Camuhel fi-
lius Septhā. De tribu Zabulō, Heliſaphā

filius Pharnath. De tribu Iſſachar dux Phaltihel filius Ozam. De tribu Aſer, Abiud filius Salomi. De tribu Neptha-lim, Phedahel filius Amiud. Hi ſunt qui bus præceperat dominus vt diuiderent filĳs Iſrael terram Chanaan.

Leuitis ſuæ ciuitates, homicidis & ſuæ pro aſylis adſcribuntur: & de diſcrimine ho micidarum.

CAPVT XXXV.

HAec quoque locutus eſt domi-nus ad Moyſen in campeſtri-bus Moab ſupra Iordanem con A
Ioſue.21.a tra Hiericho, Præcipe filĳs Iſrael vt dent Leuitis de poſſeſsionibus ſuis vrbes ad habitandum, & ſuburbana earũ per cir cumitũ, vt ipſi in oppidis maneant, & ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis, quæ à muris ciuitatũ forinſecus per cir-cumitum mille paſſuum ſpacio tenden-tur. contra orientem duo millia erunt cu biti, & contra meridiem ſimiliter erunt duo millia. ad mare quoq; quod reſpicit ad occidentẽ, eadem menſura erit, & ſe-ptentrionalis plaga æquali termino fi-nietur, eruntq; vrbes in medio, & foris
Ioſue.20.a ſuburbana. De ipſis autem oppidis, quæ
Deute.4.g Leuitis dabitis, ſex erunt in fugitiuorũ

auxilia ſeparata, vt fugiat ad ea qui fu=
derit ſanguinē: & exceptis his alia qua=
dragintaduo oppida, id eſt ſimul qua=
B dragintaocto cū ſuburbanis ſuis. Ipſæq;
vrbes quæ dabūtur de poſſeſsionibus fi=
liorum Iſrael, ab his qui plus habēt, plu
res auferentur: & qui minus, pauciores.
ſinguli iuxta mēſuram hæreditatis ſuæ
dabunt oppida Leuitis. Ait dominus ad
Moyſen. Loquere filijs Iſrael, & dices ad
eos. Quando tranſgreſsi fueritis Iorda= Deut. 19. a
nem in terram Chanaan, decernite quæ Ioſue. 20. a
vrbes eſſe debeant in præſidia fugitiuo=
rum, qui nolentes, ſanguinem fuderint:
in quibus cum fugerit profugus, cogna=
tus occiſi non poterit eum occidere, do=
nec ſtet in conſpectu multitudinis, &
cauſa illius iudicetur. De ipſis autem vr
bibus, quæ ad fugitiuorū ſubſidia ſepa=
rantur, tres erunt trans Iordanem, et tres
in terra Chanaan, tam filijs Iſrael, quàm
aduenis atque peregrinis, vt confugiat
ad eas qui nolens, ſanguinem fuderit. Si
quis ferro percuſſerit, & mortuus fuerit
qui percuſſus eſt: reus erit homicidij, &
ipſe morietur. Si lapidē iecerit, & ictus
occubuerit, ſimiliter punietur. Si ligno
percuſſus interierit: percuſſoris ſanguine

vindicabitur. Propinquus occiſi, homi-
cidam interficiet: ſtatim vt apprehende
Deu.19.c rit eum interficiet. Si per odiũ quis ho-
minem impulerit, vel iecerit quippiam
in eum per inſidias, aut cum eſſet inimi
cus, manu percuſſerit, & ille mortu⁹ fue-
rit, percuſſor homicidĳ reus erit. cogna-
tus occiſi ſtatim vt inuenerit eum, iugu-
labit. Quòd ſi fortuitu, & abſque odio,
& inimicitĳs quicquam horum fecerit,
& hoc audiente populo fuerit compro-
batum, atque inter percuſſorem & pro-
pinquum ſanguinis quæſtio ventila-
ta: liberabitur innocens de vltoris ma-
nu, & reducetur per ſententiam in vr-
bem ad quam confugerat, manebitq́;
ibi, donec ſacerdos magnus, qui oleo
ſancto vnctus eſt, moriatur. Si inter-
fector extra fines vrbium, quæ exulibus D
deputatæ ſunt, fuerit inuentus, & per-
cuſſus ab eo qui vltor eſt ſanguinis, abſ-
que noxa erit qui eum occiderit. debue-
rat enim profugus vſque ad mortem
pontificis in vrbe reſidere. poſtquam
autem ille obierit, homicida reuerte-
tur in terram ſuam. Hæc ſempiterna
erunt, & legitima in cunctis habitatio-
nibus veſtris, Homicida ſub teſtibus

punietur, ad vnius teſtimonium nullus condemnabitur. Nō accipietis pretium ab eo qui reus eſt ſanguinis, ſtatim & ipſe morietur. Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes ſuas reuerti poterunt, ne polluatis terrā habitationis veſtræ quæ inſontiū cruore maculatur: nec aliter expiari poteſt, niſi per eius ſanguinem, qui alterius ſanguinem fuderit. Atque ita emundabitur veſtra poſſeſsio me commorante vobiſcum. Ego enim ſum dominus, qui habito inter filios Iſrael.

Connubiorum & hæreditatum apud Iſraelitas quæ lex.

CAPVT XXXVI.

A Cceſſerunt autem & principes familiarū Galaad filij Machir, filij Manaſſe de ſtirpe filiorum Ioſeph, locutiq; ſunt Moyſi coram principibus Iſrael, atq; dixerunt. Tibi domino noſtro præcepit dominus, vt terram ſorte diuideres filijs Iſrael, & vt filiabus Sup.27.a Salphaat fratris noſtri dares poſſeſsionem debitam patri: quas ſi alterius tribus homines vxores acceperint, ſequetur poſſeſsio ſua, & trāslata ad aliā tribū de noſtra hæreditate minuetur; atq; ita fiet

vt cum iubileus,id eſt quinquageſimus annus remiſsionis aduenerit,confundatur ſortium diſtributio,& aliorum poſſeſsio ad alios tranſeat.Reſpōdit Moyſes filijs Iſrael, & domino præcipiente ait.Recte tribus filiorum Ioſeph locuta eſt,& hæc lex ſuper filiabus Salphaat à
Tob.7.d domino promulgata eſt.Nubāt quibus volunt, tantum vt ſuæ tribus hominibus, ne cōmiſceatur poſſeſsio filiorum Iſrael de tribu in tribum.Omnes enim viri ducent vxores de tribu & cognatione ſua:& cunctæ fœminæ de eadem tribu maritos accipiēt:vt hęreditas permaneat in familijs, nec ſibi miſceantur tribus, ſed ita maneant vt à domino ſeparatæ ſunt.Fecerūtq; filiæ Salphaat vt D
ſibi fuerat imperatū: & nupſerūt Maala,et Therſa,& Egla,et Melcha,& Noa filijs patrui ſui de familia Manaſſe, qui fuit filius Ioſeph: & poſſeſsio quæ illis fuerat attributa, manſit in tribu & familia patris earum. Hæc ſunt mandata atque iudicia quæ mandauit dominus per manum Moyſi ad filios Iſrael, in campeſtribus Moab ſupra Iordanem contra hiericho.

FINIS.

LIBER DEVTERONOmĳ̃, Hebraice Elle haddebarim.

Moyſes refricat Iſraelitis Dei beneficia, arguitq́; eos ingratitudinis & diffidentiæ.

CAPVT I.

A HAEC SVNT VERba quæ locutus eſt Moyſes ad omnem Iſrael trās Iordanem in ſolitudine campeſtri,cōtra mare rubrum , inter Pharan & Thofel & Laban & Aſeroth, vbi auri eſt plurimum,vndecim diebus de Oreb per viam montis Seir vſque ad Cades barne. Quadrageſimo anno,vndecimo mēſe, prima die mēſis locutus eſt Moyſes ad filiòs Iſrael omnia quæ præceperat illi dominus, vt diceret eis: poſtquā percuſsit Seon regem Amorrhæorum, qui habitauit in Eſebon: & Og regem Baſan,qui māſit in Aſeroth, & in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Cœpitq́; Moyſes explanare legem & dicere. Dominus Deus noſter locutus eſt ad nos in Oreb,dicens,Sufficit vobis quòd in hoc monte manſiſtis . reuertimini & venite ad montem Amorrhæorum , & ad cæ

tera quæ ei proxima ſunt cāpeſtria atq;
montana & humiliora loca contra me=
ridiem,& iuxta litus maris, terrā Cha=
nanæorū, & Libani vſq; ad flumē ma=
gnum Euphrâten.En,inquit,tradidi vo B
bis. Ingredimini & poſsidete eā, ſuper
qua iurauit dominus patribus veſtris
Abraham,Iſaac,et Iacob,vt daret illam
Exod.18.c eis,& ſemini eorum poſt eos.Dixiq́;vo
bis illo in tempore, Non poſſum ſolus
ſuſtinere vos, quia dominus deus veſter
multiplicauit vos, & eſtis hodie ſicut
ſtellæ cæli plurimi. Dominus deus pa=
trum veſtrorum addat ad hunc nume=
rum multa millia, & benedicat vobis
ſicut locutus eſt. Non valeo ſolus nego=
tia veſtra ſuſtinere,& pondus ac iurgia.
Date ex vobis viros ſapiētes & gnaros,
& quorum cōuerſatio ſit probata in tri=
bubus veſtris, vt ponā eos vobis princi=
pes.Tunc reſpōdiſtis mihi,Bona res eſt
quā vis facere.Tuliq́; de tribubus veſtris
viros ſapiētes & nobiles,& cōſtitui eos
principes,tribunos et cēturiones & quin
quagenarios ac decanos,qui docerēt vos
ſingula.Præcepiq́; eis,dicens. Audite il= C
Ioan.7.d los,& quod iuſtum eſt iudicate. Siue ci=
uis ſit ille,ſiue peregrinus, nulla erit di=

ſtantia perſonarũ. Ita paruum audietis,
vt magnum: nec accipietis cuiuſquam Infra.16.d
perſonã, quia dei iudicium eſt. ꝙ ſi diffi- Leuit.19.c
cile vobis viſum aliquid fuerit, referte puer.24.c
ad me, & ego audiam. Præcepiq́ꝫ eis o- Eccle.42.a
mnia quæ facere deberetis. Profecti au- Iacob.2.a
tem de Oreb tranſiuimus per eremum
terribilem & maximam ſolitudinem,
quã vidiſtis per viã montis Amorrhæi,
ſicut præceperat dominus deus noſter
nobis. Cumq́ꝫ veniſſemus in Cades bar
ne, dixi vobis, Veniſtis ad montẽ Amor
rhæi, quem dominus deus noſter datu-
rus eſt vobis. Vide terram quam domi-
nus deus tuus dabit tibi. aſcende & poſ-
ſide eam, ſicut locutus eſt dominus deus
noſter patrib⁹ tuis. Noli timere, nec quic
D quã paueas. Et acceſsiſtis ad me omnes,
atque dixiſtis, Mittamus viros qui con-
ſiderent terram, & renuntient per quod
iter debeamus aſcẽdere, & ad quas per-
gere ciuitates. Cumq́ꝫ mihi ſermo pla-
cuiſſet, miſi ex vobis duodecim viros,
ſingulos de tribubus ſuis. Qui cũ per-
rexiſſent, & aſcendiſſent in montana, ve Nu.13.c d
nerunt vſq; ad Vallem botri: & conſide-
rata terra ſumentes de fructibus eius,
vt oſtenderent vbertatem, attulerunt ad

nos,atq; dixerunt. Bona eſt terra,quam
dominus Deus noſter daturus eſt nobis.
Et noluiſtis aſcēdere,ſed increduli ad ſer
monē domini Dei noſtri murmuraſtis
in tabernaculis veſtris,atq; dixiſtis, O=
dit nos dominus,& idcirco eduxit nos
de terra Aegypti,vt traderet nos in ma=
nu Amorrhæi,atq; deleret. Quò aſcen= E
demus? nuntij terruerunt cor noſtrum,
dicentes,Maxima multitudo eſt,& no=
bis ſtatura procerior: vrbes magnæ, &
ad cælum vſq; munitæ. filios Enachim
vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite me=
tuere, nec timeatis eos. dominus Deus
qui ductor eſt noſter,pro vobis ipſe pu=
gnabit,ſicut fecit in Aegypto cunctis vi=
dentibus, & in ſolitudine ipſi vidiſtis.
Portauit te dominus Deus tuus,vt ſolet
homo geſtare paruulū filium ſuum, in
omni via per quā ambulaſtis,donec ve=
niretis ad locum iſtū. Et nec ſic quidem
credidiſtis domino Deo veſtro,qui præ=
Exod.13.d ceſsit vos in via, & metatus eſt locū in
quo tentoria figere deberetis,nocte oſtē=
dens vobis iter per ignem,& die per co=
lumnam nubis. Cumq; audiſſet domi= F
nus vocem ſermonū veſtrorum, iratus
Num.14.e iurauit & ait. Non videbit quiſpiam de

hominibus generationis huius peſsime
terram bonam,quam ſub iuramẽto pol
licitus ſum patribus veſtris, præter Ca-
leb filium Iephone. ipſe enim videbit
eam,et ipſi dabo terram quam calcauit,
& filijs eius,quia ſecutus eſt dominum.
Nec miranda indignatio in populum,
cum mihi quoque iratus dominus pro-
pter vos dixerit.Nec tu ingrediẽris illuc
ſed Ioſue filius Nun miniſter tuus, ipſe
intrabit pro te.Hanc exhortare & robo-
ra,& ipſe ſorte terrã diuidet Iſraeli. Par
uuli veſtri, de quibus dixiſtis quòd ca-
ptiui ducerentur & filij qui hodie boni
ac mali ignorant diſtantiam,ipſi ingre-
dientur,& ipſis dabo terram,& poſside
G bunt eam:vos autẽ reuertimini,& abite
in ſolitudinem per viam maris rubri.Et
reſpõdiſtis mihi, Peccauimus domino,
aſcẽdemus & pugnabimus,ſicut præce-
pit dominus Deus noſter.Cumq; inſtru
cti armis pergeretis in montẽ, ait mihi
dominus. Dic ad eos, Nolite aſcendere,
neq; pugnetis,nõ enim ſum vobiſcum:
ne cadatis corã inimicis veſtris.Locutus
ſum & non audiſtis,ſed aduerſantes im
perio domini,& tumẽtes ſuperbia aſcẽ-
diſtis in montem. Itaq; egreſſus Amor-

rhæus qui habitabat in mõtibus, et ob-
uiam veniens perſecutus eſt vos, ſicut ſo
lent apes perſequi: & cecidit de Seir vſ-
que Horma. Cúmq; reuerſi ploraretis
coram domino, non audiuit vos, nec vo
ci veſtræ voluit aquieſcere. Sediſtis er-
go in Cades barne multo tempore.

Idem facit quod in precedenti capite.

CAPVT II.

PRofectíq; inde venimus in ſoli- A
tudinem, quæ ducit ad mare ru-
brũ, ſicut mihi dixerat dominus,
& circumiuimus montem Seir longo
tempore. Dixitq; dominus ad me. Suffi
cit vobis circumire montem iſtum, ite
contra aquilonem, & populo præcipe,
dicens. Tranſibitis per terminos fratrũ
veſtrum filiorum Eſau, qui habitant in
Seir, & timebunt vos. Videte ergo dili-
genter ne moueamini contra eos. Neq;
enim dabo vobis de terra eorum quan-
tum poteſt vnius pedis calcare veſtigiũ:
quia in poſſeſsonem Eſau dedi montẽ
Seir. Cibos emetis ab eis pecunia, &
comedetis: aquã emptam haurietis, &
bibetis. Dominus Deus tuus benedixit
tibi in omni opere manuum tuarum. B
Nouit iter tuũ quomodo tranſieris ſo-

litudinem hanc magnam per quadra-
ginta annos, habitans tecum dominus
Deus tuus, & nihil tibi defuit. Cumq́;
tranſiſſemus fratres noſtros filios Eſau,
qui habitabant in Seir, per viam campe
ſtrem de Helath, & de Aſion gaber, ve-
nimus ad iter quod ducit in deſertum
Moab, Dixitq́; dominus ad me. Non pu
gnes contra Moabitas, nec ineas aduer-
ſus eos prælium: non enim dabo tibi
quicquã de terra eorũ, quia filijs Loth
tradidi Ar in poſſeſsionem. Emim pri-
mi fuerunt habitatores eius populus
magnus, & validus, & tam excelſus, vt
de Enachim ſtirpe quaſi gigantes crede
rentur, & eſſent ſimiles filiorum Ena-
C chim. Deniq; Moabitæ appellãt eos E-
mim. In Seir autem prius habitauerũt
Horrhęi, quibus expulſis atq; deletis ha
bitauerant filij Eſau, ſicut fecit Iſrael in
terra poſſeſsionis ſuæ quã dedit illi do-
minus. Surgentes ergo vt tranſiremus
torrẽtem Zareth, venimus ad eũ. Tem-
pus autem quo ambulauimus de Ca-
des barneuſq; ad tranſitũ Zareth, trigin
ta & octo annorũ fuit, donec conſume
retur omnis cõgregatio hominũ bel-
latorũ de caſtris, ſicut iurauerat domi-

nus, cuius manus fuit aduerſum eos, vt
interirēt de caſtrorū medio. Poſtquàm D
autem vniuerſi ceciderunt pugnatores,
locutus eſt dominus ad me, dicens. Tu
tranſibis hodie terminos Moab vrbem
nomine Ar: & accedens in vicina filiorū
Ammon, caue ne pugnes cōtra eos, nec
mouearis ad prælium. non enim dabo
tibi de terra filiorum Ammō, quia filijs
Loth dedi eam in poſſeſsionem. Terra
gigantum reputata eſt, & in ipſa olim
habitauerunt gigantes, quos Ammoni
tæ vocant Zomzommim, populus ma
gnus & multus, & proceræ longitudi-
nis, ſicut Enachim: quos deleuit domi-
nus à facie eorū. & fecit illos habitare
pro eis, ſicut fecerat filijs Eſau, qui habi-
tant in Seir, delens Horræos, & terram
eorum illis tradens, quā poſsident vſq; E
in præſens. Eunæos quoq; qui habitabāt
in Aſarim, vſq; Gazam Cappadoces ex
pulerunt: qui egreſsi de Cappadocia de-
leuerunt eos, & habitauerunt pro illis.
Surgite & tranſite torrentem Arnon. ec
ce tradidi in manu tua Seon regē Eſebō
Amorrhęorum, & terrā eius incipe poſ-
ſidere, & committe aduerſus eum præ-
lium. Hodie incipiā mittere terrorem

atq; formidinē tuā in populos qui ha-
bitant ſub omni cælo, vt audito nomi-
ne tuo paueāt, & in morē parturientiū
contremiſcant, & dolore teneātur. Miſi
ergo nuntios de ſolitudine Cademoth Nūe.21.e
ad Seon regē Eſebon verbis pacificis, di
F cens. Tranſibimus per terrā tuam, publi
ca gradiemur via, nō declinabimus, ne-
que ad dexterā, neq; ad ſiniſtrā. Alimen
ta pretio vende nobis vt veſcamur: aquā
pecunia tribue, et ſic bibemus. Tantum
eſt vt nobis concedas tranſitū, ſicut fece-
runt filij Eſau, qui habitant in Seir, &
Moabitæ qui morantur in Ar, donec ve
niamus ad Iordanem, & trāſeamus ad
terram quam dominus Deus noſter da
turus eſt nobis. Noluitq; Seon rex Eſe-
bon dare nobis tranſitum, quia indura-
uerat dominus Deus tuus ſpiritū eius,
& obfirmauerat cor illius, ita vt trade-
retur in manus tuas, ſicut nunc vides. Di
xitq; dominus ad me. Ecce cœpi tibi tra
G dere Seon & terram eius, incipe poſside Amos.2.e
re eam. Egreſſusq; eſt Seon obuiam no
bis cum omni populo ſuo ad prælium
in Iaſa, & tradidit eum dominus Deus
noſter nobis, percuſsimusq; eum cum
filijs ſuis, & omni populo ſuo, cūctasq;

vrbes in tempore illo cepimus, interfe-
ctis habitatoribus earum viris ac mulie
ribus & paruulis. Non reliquimus in
eis quicquam abſq; iumentis, quę in par
tem venere prædantiũ, & ſpoliis vrbiũ,
quas cepimus ab Aroer, quæ eſt ſuper ri
pam torrentis Arnon, oppido, quod in
valle ſitum eſt vſq; Galaad. Non fuit
vicus & ciuitas quæ noſtras effugeret
manus. omnes tradidit dominus Deus
noſter nobis abſq; terra filiorum Am-
mon, ad quam non acceſsimus, & cun-
ctis quæ adiacent torrenti Ieboch, et vr-
bibus mõtanis, vniuerſisq; locis, à qui-
bus nos prohibuit dominus de⁹ noſter.

Repetitur interitus Og, Rubenitis, Gadi tis, & dimidiæ tribui Manaſſe datur ſua por tio, ac Moyſi ſuccedit Ioſue in principatũ.

CAPVT III.

Infr.19.b Nũe. 21. g ITaq; conuerſi aſcendimus per iter A
Baſan. Egreſſusq; eſt Og rex Baſan
in occurſum nobis cum populo ſuo
ad bellandum in Edrai. Dixitq; domi-
nus ad me. Ne timeas eum, quia in ma
nu tua traditus eſt cum omni populo
ac terra ſua: faciesq; ei ſicut feciſti Seon
regi Amorrhæorum, qui habitauit in

Eſebon . Tradidit ergo dominus Deus
noſter in manibus noſtris etiam Og re
gem Baſan, & vniuerſum populum
eius:percuſsimusq́; eos vſq; ad interne-
cionem, vaſtãtes cũctas ciuitates illius
vno tempore:non fuit oppidum quod
nos effugeret:ſexaginta vrbes,& omnẽ
regionem Argob regni Og in Baſan.
Cunctæ vrbes erant munitæ muris al-
tiſsimis portisq́; & vectibus, abſq; op-
pidis innumeris quæ nõ habebant mu
ros. Et deleuimus eos, ſicut feceramus
Seon regi Eſebon,diſperdentes omnem
ciuitatem,viroſq́; ac mulieres & paruu
los,iumenta autem & ſpolia vrbiũ di-
B ripuimus. Tulimusq́; illo in tẽpore ter-
ram de manu duorũ regũ Amorrhæo-
rum,qui erant trans Iordanem à torren
te Arnon vſq; ad montem Hermon,quẽ
Sidonij Sarion vocãt,& Amorrhæi Sa-
nir:omnes ciuitates quę ſitæ ſunt in pla
nitie, & vniuerſam terram Galaad &
Baſan vſq; ad Selcha,& Edrai ciuitates
regni Og in Baſan . Solus quippe Og
rex Baſan reſtiterat de ſtirpe Gigantũ.
Et monſtratur lectus eius ferreus, qui eſt
in Rabath filiorum Ammon, nouem
cubitos habens lõgitudinis,& quatuor

latitudinis ad menſuram cubiti virilis
manus. Terramq́ poſſedimus in tem-
pore illo ab Aroer quæ eſt ſuper ripam
torrentis Arnon, uſq; ad mediam partẽ
montis Galaad, & ciuitates illius dedi
Nũe.32.f Ruben & Gad. reliquam autem par-
tem Galaad, & omnem Baſan regni
Og, tradidi mediæ tribui Manaſſe o-
mnem regionem Argob. Cunctaq́ Ba-
ſan vocabitur terra gigantum. Iair fi-
lius Manaſſe poſſedit omnem regionẽ
Argob uſq; ad terminos Geſſuri, et Ma
chati. Vocauitq́ ex nomine ſuo Baſan
Auoth Iair, id eſt Villas Iair, uſq; in præ C
ſentem diem. Machair quoq; dedi Ga-
laad, & tribubus Ruben & Gad dedi
de terra Galaad uſq; ad torrentem Ar-
non medium torrentis & cõfinium uſ-
que ad torrentem Ieboch, qui eſt termi
nus filiorum Ammon & planitiem ſo-
litudinis atq; Iordanem, & terminos
Cenereth uſq; ad mare deſerti, quod eſt
ſalſiſsimum ad radices montis Phaſga
contra orientem. Præcepiq́ vobis in
tempore illo, dicens. Dominus deus ve
ſter dat vobis terram hanc in hæredita
tem, expediti præcedite fratres veſtros
filios Iſrael omnes viri robuſti abſque

vxoribus,& paruulis atq; iumẽtis. No
ui enim quo'd plura habeatis pecora, et
in vrbibus remanere debebũt,quas tra-
didi vobis,donec requiẽ tribuat domi-
nus fratribus veſtris ſicut vobis tribuit,
& poſsideant ipſi etiã terram quã datu
rus eſt eis trãs Iordanem: tũc reuertetur Nũe. 27. d
D vnuſquiſq; in poſſeſsionem ſuam quã
dedi vobis. Ioſue quoq; in tempore illo
præcepi, dicẽs. Oculi tui viderũt quæ fe
cit dominus Deus veſter duobus his re
gibus, ſic faciet omnibus regnis ad quæ
tranſiturus es. Ne timeas eos: dominus
enim Deus veſter pugnabit pro vobis.
Precatusq; ſum dominũ in tempore il-
lo dicens. Domine deus tu cœpiſti oſtẽ-
dere ſeruo tuo magnitudinem tuã, ma-
numq; fortiſsimã. neq; enim eſt alius
deus vel in cælo, vel in terra, qui poſsit
facere opera tua & cõparari fortitudini
tuæ. Tranſibo igitur, & videbo terram
hanc optimam trãs Iordanem & mon
tem iſtũ egregium, & Libanũ. Iratusq;
eſt dominus mihi propter vos, nec exau
diuit me, ſed dixit mihi, Sufficit tibi, ne Infra. 31.
quaquã vltra loquaris de hac re ad me. & 34. a
Aſcende cacumẽ Phaſgæ, et oculos tuos
circunfer ad occidẽtem, & aquilonem,

auſtrumq́, & orientem, & aſpice. nec
enim tranſibis Iordanem iſtum. Præci-
pe Ioſue, & corrobora eum atq; confor
ta, quia ipſe præcedet populũ iſtum, &
diuidet eis terrã quam viſurus es. Manſi
musq́ in valle cõtra phanum Phogor.

Enumeratis Dei beneficijs adhortatur po
pulum ad culturam eius vnius, & homicidis
certa refugia conſtituit.

CAPVT IIII.

ET nunc Iſrael audi præcepta et iu A
dicia quæ ego doceo te, vt faciens
ea viuas: & ingrediens poſsideas
terrã quam dominus Deus patrũ veſtro
rum daturus eſt vobis. Non addetis ad
verbũ quod vobis loquor, nec auferetis
ex eo. cuſtodite mãdata domini Dei ve
Nũe. 25. a ſtri quæ ego præcipio vobis. Oculi ve-
ſtri viderunt omnia quæ fecit dominus
contra Beelphegor, quomodo contriue
rit omnes cultores eius de medio veſtri.
Vos autẽ qui adhæretis domino deo ve
ſtro, viuitis vniuerſi vſq; in præſentem
diẽ. Scitis quòd docuerim vos præce-
pta atq; iuſtitias, ſicut mandauit mihi
domin⁹ Deus meus: ſic facietis ea in ter
ra quã poſſeſſuri eſtis, et obſeruabitis, &
implebitis opere. Hęc eſt enim veſtra ſa-

pientia et intellectus coram populis, vt
audientes vniuerſi præcepta hæc, dicãt,
En populus ſapiens & intelligens, gens
magna. nec eſt alia natio tam grandis
quæ habeat deos appropinquantes ſibi,
ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecra-
tionibus noſtris. Quæ eſt enim alia gẽs
ſic inclyta, vt habeat ceremonias, iuſtá-
que iudicia, & vniuerſam legem quam
B ego proponam hodie ante oculos ve-
ſtros? Cuſtodi igitur temetipſum, &
animam tuam ſolicite. Ne obliuiſca-
ris verborũ, quæ viderunt oculi tui, &
ne excidant de corde tuo cunctis diebus
vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes
tuos, diem in quo ſtetiſti coram do-
mino Deo tuo in Oreb, quando domi-
nus locutus eſt mihi, dicens, Congre- Exod.19.a
ga ad me populum, vt audiant ſermo
nes meos, & diſcant timere me omni
tempore quo viuunt in terra, doceantq́;
filios ſuos. Et acceſsiſtis ad radices mon
tis qui ardebat vſque ad cælum, erantq́;
in eo tenebræ, & nubes, & caligo. Lo-
cutusq́; eſt dominus ad vos de medio
ignis. Vocem verborum eius audiſtis, et
formam penitus non vidiſtis. Et oſten-
dit vobis pactum ſuũ quod præcepit vt

faceretis,& decem verba quæ ſcripſit in duabus tabulis lapideis. Mihiq́ manda uit in illo tempore, vt docerem vos cere monias & iudicia quæ facere deberetis in terra quam poſſeſſuri eſtis. Cuſtodi- C
te igitur ſolicite animas veſtras. Nõ vi- diſtis aliquã ſimilitudinem in die qua locutus eſt vobis dominus in Oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vo bis ſculptam ſimilitudinem, aut imagi nem maſculi vel fœminæ, ſimilitudinẽ omnium iumentorum quæ ſunt ſuper terram, vel auium ſub cælo volantium, atq; reptilium quæ mouentur in terra, ſiue piſcium qui ſub terra morantur in aquis: ne forte eleuatis oculis ad cælum videas ſolem & lunam, & omnia aſtra cæli, & errore deceptus adores ea & co- las, quæ creauit dominus Deus tuus in miniſterium cunctis gentibus quæ ſub cælo ſunt. Vos autem tulit dominus, & eduxit de fornace ferrea Aegypti vt ha- beret populum hæreditarium, ſicut eſt in præſenti die. Iratusq́; eſt dominus cõ tra me propter ſermones veſtros, & iu- rauit vt non tranſirem Iordanem, nec ingrederer terram optimam quam da- turus eſt vobis. Ecce morior in hac hu-
mo, non

mo,non tranſibo Iordanem, vos tranſ-
ibitis & poſsidebitis terram egregiam.
D Caue ne quando obliuiſcaris pacti do-
mini Dei tui quod pepigit tecum:& fa-
cias tibi ſculptam ſimilitudinẽ eorum
quæ fieri dominus prohibuit,quia dñs
Deus tuus ignis conſumens eſt, Deus
æmulator. Si genueritis filios ac nepo- Heb.12.g
tes,& morati fueritis in terra, deceptiq́ꝫ
feceritis vobis aliquam ſimilitudinem,
patrantes malum coram domino Deo
veſtro,vt eum ad iracundiã prouocetis:
teſtes inuoco hodie cælum & terrã,ſcito
perituros vos eſſe de terra, quam trãſito
Iordane poſſeſſuri eſtis.non habitabitis
in ea longo tempore,ſed delebit vos do
minus,atq; diſperget in omnes gentes,
& remanebitis pauci ĩ nationibus ad
quas vos ducturus eſt dominus, ibiq́ꝫ
ſeruietis dñs qui hominum manu fabri
cati ſunt ligno & lapidi,qui non vident,
nec audiunt,nec comedunt,nec odoran-
tur. Cũq́ꝫ quæſieris ibi dominũ Deum
tuum,inuenies eum:ſi tamen toto cor-
de quæſieris,& tota tribulatione animę
tuę,poſtquàm te inuenerint omnia quę
prædicta ſunt. Nouiſsimo autem tem-
E pore reuertêris ad dominum Deum

tuum, & audies vocem eius, quia Deus
miſericors dominus Deus tuus eſt. Non
dimittet te, nec omnino delebit, neque
obliuiſcetur pacti in quo iurauit patri-
bus tuis. Interroga de diebus antiquis,
qui fuerunt ante te, ex die quo creauit
dominus Deus hominem ſuper ter-
ram, à ſummo cælo vſque ad ſum-
mum eius, ſi facta eſt aliquando hu-
iuſcemodi res, aut vnquam cognitum
eſt vt audiret populus vocem domini
Dei loquentis de medio ignis, ſicut tu
audiſti & vidiſti: ſi fecit Deus, vt ingre-
deretur, & tolleret ſibi gentem de me-
dio nationum per tentationes, ſigna,
atque portenta, per pugnam & robu-
ſtam manum, extentumque brachium,
& horribiles viſiones iuxta omnia quæ
fecit pro nobis dominus Deus noſter in
Aegypto, videntibus oculis tuis: vt ſci-
res quoniam dominus ipſe eſt Deus, &
non eſt alius præter vnum. De cælo te F
fecit audire vocem ſuam vt doceret te:
& in terra oſtendit tibi ignem ſuum
maximum, & audiſti verba illius de
medio ignis, quia dilexit patres tuos, &
elegit ſemen eorum poſt eos. Eduxitque
Exo.13.d te præcedens in virtute ſua magna ex

Aegypto, vt deleret nationes maximas & fortiores te in introitu:& introduceret te,daretq́ tibi terram earum in poſſeſsionem, ſicut cernis in præſenti die. Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo quòd dominus ipſe eſt Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum, & non eſt alius. Cuſtodi præcepta eius atque mandata quæ ego præcipio tibi : vt bene ſit tibi,& filiis tuis poſt te.& permaneas multo tempore ſuper terrã, quam dominus Deus tuus daturus eſt tibi.

G Tunc ſeparauit Moyſes tres ciuitates Num.35.a
trans Iordanem ad oriẽtalem plagam, vt confugiat ad eas qui occiderit nolens, proximum ſuum, nec ſibi fuerit inimicus ante vnum & alterum diem, & ad harum aliquam vrbium poſsit euadere. Boſor in ſolitudine quæ ſita eſt in terra campeſtri de tribu Ruben, & Ramod in Galaad, quæ eſt in tribu Gad:& Golam in Baſan,quæ eſt in tribu Manaſſe. Iſta eſt lex quam propoſuit Moyſes coram filiis Iſrael, & hæc teſtimonia & ceremoniæ atque iudicia quæ locutus eſt ad filios Iſrael, quando egreſsi ſunt de Aegypto trãs Iordanẽ in valle cõtra phanũ Phogor in terra Seõ

regis Amorrhæi, qui habitauit in Eſe-
bō quem percuſsit Moyſes. Filij quoq;
Iſrael egreſsi ex Aegypto poſſederunt
terram eius, & terram Og regis Baſan
duorum regum Amorrhæorum, qui
erant trans Iordanem ad ſolis ortum ab
Aroer quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis
Arnon vſque ad montem Sanir, qui eſt
& Hermon, omnē planitiem trans Ior-
danem ad orientalem plagam vſque ad
mare ſolitudinis, & vſque ad radices
montis Phaſga.

Decalogum repetit, & hortatur eos, vt ſe-
dulò eum obſeruent.

CAPVT V.

Vocauitq; Moyſes omnem Iſ- A
raelem, & dixit ad eum. Audi
Iſrael ceremonias atque iudi-
cia quæ ego loquor in auribus veſtris
hodie, diſcite ea, & opere complete. Do
minus Deus noſter pepigit nobiſcum
fœdus in Oreb. Non cum patribus no-
ſtris iniit pactum, ſed nobiſcum qui in
Exod.19.b præſentiarum ſumus & viuimus. Facie
ad faciem locutus eſt nobis in monte de
medio ignis. Ego ſequeſter & medius
fui inter Deum & vos in tempore illo,
vt annuntiarē vobis verba eius, timui-

ſtis enim ignem, & non aſcendiſtis in
montem. Et ait. Ego dominus Deus tu= Exod.20.a
us, qui eduxi te de terra Aegypti de do=
mo ſeruitutis. Non habebis Deos alie=
nos in conſpectu meo, Non facies tibi Exod.20.a
ſculptile, nec ſimilitudinem omniũ quę Leui.26.a
in cælo ſunt deſuper, & quæ in terra de= Pſal. 96.b
orſũm, & quæ verſantur in aquis ſub
terra. Non adorabis ea, & nõ coles: Ego Exod.34.a
enim ſum dominus Deus tuus, Deus æ=
mulator, reddens iniquitatem patrum
ſuper filios in tertiam & quartam gene
rationem his qui oderunt me, & faciẽs
miſericordiam in multa millia diligen
tibus me, & cuſtodientibus præcepta
B mea. Non vſurpabis nomen Dei tui fru Exo.20.b
ſtra: quia non erit impunitus qui ſuper Leui.19.c
re vana nomen eius aſſumpſerit. Obſer Mat.5.e
ua diem ſabbati vt ſanctifices eum ſi= Eze.20.b
cut præcepit tibi dominus Deus tuus.
Sex diebus operaberis, & facies omnia
opera tua. Septimus dies ſabbati eſt, id
eſt requies domini Dei tui. Non facies
in eo quicquam operis, tu & filius tuus
& filia, ſeruus & ancilla, bos & aſinus,
& omne iumentum tuum, & peregri=
nus qui eſt intra portas tuas: vt requie=
ſcat ſeruus & ancilla tua, ſicut & tu. Me=

mento quòd & ipſe ſeruieris in Aegy-
pto,& eduxerit te inde dominus Deus
tuus in manu forti, & brachio extento.
Idcirco præcepit tibi vt obſeruares diem
Exod.20.c ſabbati. Honora patrem tuum & ma-
Eccli.3.b trem, ſicut præcepit tibi dominus Deus
Matt.15.a tuus, vt longo viuas tempore, vt bene
Marc.7.b ſit tibi in terra quam dominus Deus
Ephe.6.a tuus daturus eſt tibi. Non occides. Neq;
Matt.5.c.d mœchaberis. Furtum non facies. Nec
loquêris contra proximum tuum fal-
Rom.7.b ſum teſtimonium. Non concupiſces
vxorem proximi tui, Nõ domum, non
agrum, non ſeruum, non ancillam, non
bouem, non aſinum, & vniuerſa quę il-
lius ſunt. Hæc verba locutus eſt domi- C
nus ad omnem multitudinem veſtram
in monte de medio ignis & nubis, &
caliginis voce magna nihil addens am-
plius, & ſcripſit ea in duabus tabulis la-
pideis quas tradidit mihi. Vos autem
poſtquam audiſtis vocem de medio te-
nebrarum, & montem ardere vidiſtis,
acceſsiſtis ad me omnes principes tri-
buum & maiores natu, atque dixiſtis,
Ecce oſtendit nobis dominus Deus no-
ſter maieſtatem & magnitudinem ſu-
am. vocem enim eius audiuimus de

medio ignis, & probauimus hodie
quòd loquente Deo cum homine, vi-
xerit homo. Cur ergo moriemur, &
deuorabit nos ignis hic maximus? Si
enim audierimus vltra vocem domi-
ni Dei noſtri, moriemur. Quid eſt
omnis caro, vt audiat vocem Dei vi-
uentis, qui de medio ignis loquitur
ſicut nos audiuimus, & poſsit vi-
D uere? Tu magis accede, & audi cun-
cta quæ dixerit dominus Deus noſter
tibi, loquêriſq; ad nos, & nos audien-
tes faciemus ea. Quod cum audiſſet
dominus, ait ad me. Audiui vocem ver-
borum populi huius quæ locuti ſunt
tibi bene omnia ſunt locuti. Quis
det talem eos habere mentem vt ti-
meant me, & cuſtodiant vniuerſa
mandata mea in omni tempore, vt
bene ſit eis & filijs eorum in ſem-
piternum? Vade ergo & dic eis, Re-
uertimini in tentoria veſtra. Tu ve-
ro hic ſta mecum, & loquar tibi o-
mnia mandata mea, & ceremonias
atque iudicia: quæ docebis eos vt fa-
ciant in terra quam dabo illis in poſ-
ſeſsionem. Cuſtodite igitur & faci-
te ea quæ præcepit dominus Deus

vobis. Non declinabitis neq; ad dexte-
ram, neque ad ſiniſtram, ſed per viam
quam præcepit dominus Deus veſter
ambulabitis, vt viuatis, & bene ſit vo-
bis, & protelentur dies veſtri in terra
poſſeſsionis veſtræ.

*Hic iterum enumerat Dei præcepta ac ce-
remonias, vultq́; ea obſeruari & tradi po-
ſteris.*

CAPVT VI.

A HAec ſunt præcepta & ceremo-
niæ atq; iudicia, quæ mandauit
dominus Deus veſter, vt doce-
rem vos, vt faciatis ea in terra ad quam
transgredimini poſsidēdam, vt timeas
dominum Deum tuum, & cuſtodias
omnia mandata & præcepta eius, quæ
ego præcipio tibi & filijs ac nepotibus
tuis cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolon-
gentur dies tui, Audi Iſrael & obſerua,
vt facias quæ præcepit tibi dominus, &
bene ſit tibi, & multiplliceris amplius,
ſicut pollicitus eſt dominus Deus patrū
tuorum tibi terram lacte & melle ma-
nantem, Audi Iſrael, dominus Deus no-
Matt.22.d ſter, Deus vnus eſt. Diliges dominum
Marc.12.c Deum tuum ex toto corde tuo, & ex
Luc.10.e tota anima tua, & ex tota fortitudine

B tua. Eruntq́ verba hæc quæ ego præci- Infra.11.c
pio tibi hodie,in corde tuo,& narrabis
ea filijs tuis, & meditaberis ſedens in
domo tua,& ambulans in itinere, dor-
miens atque conſurgens. Et ligabis ea
quaſi ſignum in manu tua, eruntq́ &
mouebuntur inter oculos tuos,ſcribesq́
ea in limine & oſtijs domus tuæ. Cũq́
introduxerit te dominus Deus tuus in
terram, pro qua iurauit patribus tuis
Abraham,Iſaac,& Iacob, & dederit ti-
bi ciuitates magnas & optimas quas
non ædificaſti, domos plenas cũctarum
opũ quas non extruxiſti, ciſternas quas
non fodiſti, vineta & oliueta quæ non
plantaſti,& comederis,& ſaturatus fue
ris:caue diligenter ne obliuiſcaris domi
ni Dei tui,qui eduxit te de terra Aegy-
C pti,de domo ſeruitutis. Dominum De- Mat.4.b
um tuum timebis,& illi ſoli ſeruies, ac Luc.4.b
per nomẽ illius iurabis. Non ibitis poſt
Deos alienos cunctarum gentium,quæ
in circumitu veſtro ſunt:quoniam Deus
æmulator dominus Deus tuus in me-
dio tui:ne quando iraſcatur furor domi-
ni Dei tui contra te, & auferat te de ſu-
perficie terræ. Non tentabis dominum
Deum tuum,ſicut tẽtaſti in loco tenta-

Mat.4.b tionis. Cuſtodi præcepta domini Dei
Luc.4.b tui, ac teſtimonia & ceremonias quas
Num.21.b præcepit tibi, & fac quod placitum eſt
& bonum in conſpectu domini, vt be-
ne ſit tibi: & ingreſſus poſsideas terram
optimam, de qua iurauit dominus pa-
tribus tuis, vt deleret omnes inimicos
tuos coram te, ſicut locutus eſt. Cum
interrogauerit te filius tuus cras, dicens, D
Quid ſibi volunt teſtimonia hæc & ce-
remoniæ atque iudicia, quæ præcepit do-
minus Deus noſter nobis? dices ei, Ser-
ui eramus Pharaonis in Aegypto, &
eduxit nos dominus de Aegypto in ma
nu forti, fecitque ſigna atque prodigia
magna & peſsima in Aegypto contra
Pharaonem, & omnem domum illius
in conſpectu noſtro, & eduxit nos inde,
vt introductis daret terram ſuper qua
iurauit patribus noſtris. Præcepitque no-
bis dominus, vt faciamus omnia legi-
tima hæc, & timeamus dominum
Deum noſtrum, vt bene ſit nobis cun-
ctis diebus vitæ noſtræ ſicut eſt hodie.
Eritque noſtri miſericors, ſi cuſtodieri-
mus & fecerimus omnia præcepta eius
coram domino Deo noſtro, ſicut man-
dauit nobis.

Terram promiſſam vbi attigerint, radici-
tus eam gentem extirpent iubet.

A CAPVT VII.

CVm vero introduxerit te domi- Infra.31.a
nus Deus tuus in terram quam
poſſeſſurus ingrediêris, & dele-
uerit gentes multas coram te Ethæum
& Gergezæum & Amorrhæum, Cha-
nanæum & Pherezæum & Euæum &
Iebuſæum, ſeptem gentes multo ma-
ioris numeri quàm tu es & robuſtio-
res te: tradiderítq; eas dominus Deus
tuus tibi, percuties eas vſq; ad interne-
cionem. Non inibis cum eis fœdus, nec Exo.23.d
miſereberis earum, neque ſociabis cum &.34.b
eis coniugia. Filiam tuam non dabis
filio eius, nec filiam illius accipies filio
tuo: quia ſeducet filium tuum ne ſequa-
tur me: & vt magis ſeruiat dĳs alienis.
iraſceturq; furor domini, & delebit te
cito. Quin potius hæc facietis eis, Aras
eorum ſubuertite, & confringite ſta-
tuas, lucoſq; ſuccidite, & ſculptilia com
burite: quia populus ſanctus es do-
mino Deo tuo. Te elegit dominus Infra.14.a
B Deus tuus, vt ſis ei populus peculia- &.26.d
ris de cunctis populis qui ſunt ſuper
terram. Non quia cunctas gentes nu-

mero vincebatis, vobis iunctus eſt do-
minus,& elegit vos,cum omnibus ſitis
populis pauciores: ſed quia dilexit vos
dominus,et cuſtodiuit iuramentũ quod
iurauit patribus veſtris.Eduxitq́ vos in
manu forti, & redemit de domo ſerui-
tutis,de manu Pharaõis regis Aegypti.
Et ſcies quia dominus deus tuus,ipſe eſt
deus fortis & fidelis,cuſtodiens pactum
& miſericordiam diligẽtibus ſe, & his
qui cuſtodiunt præcepta eius in mille ge
nerationes:& reddens odientibus ſe ſta-
tim,ita vt diſperdat eos & vltra non diſ
ferat,protinus eis reſtituens quod merẽ-
tur. Cuſtodi ergo præcepta & ceremo-
nias atque iudicia, quæ ego mando tibi
hodie, vt facias. Si poſtq̃ audieris hæc
iudicia cuſtodieris ea et feceris,cuſtodiet
& dominus deus tuus pactũ tibi,& mi
ſericordiã quam iurauit patribus tuis,
& diliget te ac multiplicabit, benedi-
cetq́ fructui ventris tui,& fructui terræ
tuæ,frumẽto tuo atque vindemiæ,oleo,
& armentis, gregibus ouium tuarum
ſuper terram, pro qua iurauit patribus
tuis vt daret eam tibi. Benedictus eris
Exo.23.d inter omnes populos. Non erit apud te C

ſterilis vtriuſque ſexus, tam in homini-
bus quàm in gregibus tuis. Auferet do-
minus à te omnem languorem, & in-
firmitates Aegypti peſsimas quas no-
uiſti non inferet tibi, ſed cunctis ho-
ſtibus tuis. Deuorabis omnes populos
quos dominus Deus tuus daturus eſt ti-
bi. Non parcet eis oculus tuus, nec ſer-
uies dijs eorum, ne ſint in ruinam tui.
Si dixeris in corde tuo, Plures ſunt gen-
tes iſtę quàm ego, quomodo potero de-
lere eas? noli metuere, ſed recordare quæ
fecerit dominus Deus tuus Pharaoni et
cūctis Aegyptijs, plagas maximas quas
viderunt oculi tui, & ſigna atque por-
tenta manumque robuſtam, & exten-
tum brachium vt educeret te dominus
Deus tuus. ſic faciet cūctis populis quos
metuis. Inſuper & crabrones mittet do- Exo. 23. c
D minus Deus tuus in eos, donec deleat o- & 33. a
mnes atque diſperdat qui te fugerint, & Ioſue 24. c
latēre non poterint. Non timebis eos,
quia dominus Deus tuus in medio tui
eſt, Deus magnus & terribilis. ipſe con-
ſumet nationes has in conſpectu tuo
paulatim atque per partes. Non poteris
eas delere pariter, ne forte multiplicen-

tur contra te beſtiæ terræ. Dabitque eos
dominus Deus tuus in conſpectu tuo,
& interficiet illos donec penitus delean
tur. Tradetq́; reges eorum in manus tu=
as,& diſperdes nomina eorum ſub cæ=
lo. Nullus poterit reſiſtere tibi, donec
1.Mach. conteras eos. Sculptilia eorum igne com
12.g bures. Non concupiſces argentum &
aurum, de quibus facta ſunt, neque aſſu=
mes ex eis tibi quicquam, ne offendas,
propterea quia abominatio eſt Domini
Dei tui: nec inferes quippiam ex idolo
in domum tuam, ne fias anathema, ſi=
cut & illud eſt. Quaſi ſpurcitiam dete=
ſtaberis, & velut inquinamentum ac
ſordes abominationi habebis, quia ana=
thema eſt.

*Dei beneficia iterum recenſet, & eis cu=
ræ iubet eſſe mandata ipſius, cùm deſcribit
terram promiſsionis.*

CAPVT VIII.

OMne mandatum quod ego præ A
cipio tibi hodie caue diligen=
ter, vt facias, vt poſsitis viuere,
& multiplicemini, ingreſsiq́; poſsidea=
tis terram, pro qua iurauit Dominus pa

tribus veſtris. Et recordaberis cuncti iti-
neris per quod adduxit te Dominus
Deus tuus quadraginta annis per de-
ſertum, vt affligeret te atque tentaret:
& nota fierent quæ in tuo animo ver-
ſabantur, vtrum cuſtodires mandata il-
lius, an non. Afflixit te penuria, & de-
dit tibi cibum manna, quod ignorabas
tu & patres tui: vt oſtenderet tibi quòd
non in ſolo pane viuat homo, ſed in o-
mni verbo quod egreditur de ore Do- Mat.4.a
B mini. Veſtimentum tuum quo operie- Luc.4.a
baris nequaquam vetuſtate defecit, & Infr.29.a
pes tuus non eſt ſubtritus. En quadra-
geſimus annus eſt, vt recogites in cor-
de tuo quia ſicut erudit filium ſuum ho
mo, ſic Dominus Deus tuus erudiuit
te, vt cuſtodias mandata Domini Dei
tui, & ambules in viis eius, & timeas
eum. Dominus enim Deus tuus intro-
ducet te in terram bonam, terram ri-
uorum, aquarúmque, & fontium, in
cuius campis & montibus erumpunt
fluuiorum abyſsi, terram frumenti, hor
dei, ac vinearum, in qua ficus & ma-
la granata & oliueta naſcuntur, ter-
ram olei ac mellis, vbi abſque vlla pe-
nuria comedes panem tuum, & rerum

omnium abundantia perfruêris, cuius
lapides ferrum ſunt, & de monti-
bus eius æris metalla fodiuntur: vt
cum comederis & ſatiatus fueris, be-
nedicas domino Deo tuo pro terra op-
tima quam dedit tibi. Obſerua & caue C
ne quando obliuiſcaris domini Dei tui,
& negligas mandata eius atque iudicia
& ceremonias quas ego præcipio tibi
hodie, ne poſtquam comederis & ſatia-
tus fueris, domos pulchras ædificaueris,
& habitaueris in eis, habueriſq; armen-
ta, boum & ouium greges: argenti &
auri cunctarumq; rerum copiam, eleue-
tur cor tuum, & non reminiſcaris do-
mini dei tui, qui eduxit te de terra Aegy
Nũe.21.b pti, de domo ſeruitutis: & ductor tuus
&.20.b fuit in ſolitudine magna atque terribi-
Exod.17.a li, in qua erat ſerpens flatu adurens, &
&.16.d ſcorpio ac dipſas, & nullæ omnino a-
quæ: qui eduxit riuos de petra duriſsi-
ma, & cibauit te manna in ſolitudi-
ne, quod neſcierunt patres tui. Et poſt-
quam afflixit ac probauit te, ad extre- D
mum miſertus eſt tui, ne diceres in cor-
de tuo, Fortitudo mea, & robur ma-
nus meæ hæc mihi omnia præſtite-
rũt, ſed recorderis domini Dei tui, quòd
ipſe

ipſe vires tibi præbuerit, vt impleret pa
ctum ſuum, ſuper quo iurauit patribus
tuis, ſicut præſens indicat dies. Sin autē
oblitus dn̄i dei tui, ſecutus fueris deos a-
lienos, coluerisq; illos & adoraueris: ecce
nunc prædico tibi ꝙ omnino diſpereas,
ſicut gentes quas deleuit dn̄s in introitu
tuo, ita & vos peribitis, ſi inobedientes
fueritis voci domini dei veſtri.

[redacted]

CAPVT IX.

A AVdi Iſrael, Tu trāſgredieris ho-
die Iordanem, vt poſsideas na-
tiones maximas & fortiores
te, ciuitates ingentes, & ad cælum vſq;
muratas, populum magnum atq; ſubli-
mē, filios Enachim quos ipſe vidiſti &
audiſti, quibus nullus poteſt ex aduerſo
reſiſtere. Scies ergo hodie ꝙ dominus
deus tuus ipſe tranſibit ante te ignis de-
uorans atq; conſumens, qui conterat eos
& deleat atq; diſperdat ante faciem tuā
velociter, ſicut locutus eſt tibi: ne dicas
in corde tuo cum deleuerit eos domi-
nus deus tuus in conſpectu tuo, Propter
iuſtitiam meam introduxit me domi-
nus, vt terram hanc poſsiderē, cum pro-

Hęc propositio falsa est et hęretica cum prorsus humana merita tollat et liberum arbitrium

pter impietates ſuas iſtæ deletæ ſunt na-
tiones. Neque enim propter iuſtitias tu-
as, & æquitatem cordis tui ingredieris,
vt poſsideas terras earum: ſed quia illæ
egerant impie, introeūte te deletæ ſunt,
& vt compleret verbum ſuum domi-
nus, quod ſub iuramento pollicitus eſt
patribus tuis Abraham, Iſaac, & Iacob.
Scito ergo quòd non propter iuſtitias B
tuas dominus Deus tuus dederit tibi
terram hāc optimam in poſſeſsionem,
cum duriſsimæ ceruicis ſis populus. Me-
mento, & ne obliuiſcaris quomodo ad
iracundiam prouocaueris Dominum
Deum tuum in ſolitudine: & ex eo die
quo egreſſus es ex Aegypto vſque ad lo-
cum iſtum, ſemper aduerſum Domi-
Exod.17.b num contendiſti. Nam & in Oreb pro-
& 19.& 31 uocaſti eum, & iratus delere te voluit,
quando aſcendi in montem, vt accipe-
rem duas tabulas lapideas pacti quod
pepigit vobiſcum Deus, & perſeuera-
ui in monte quadraginta diebus ac no-
ctibus, panem non comedens, et aquam
Exod.31.d non bibens. Deditque mihi Dominus
duas tabulas lapideas ſcriptas digito
Dei, & continentes omnia verba, quæ
vobis locutus eſt in monte de medio

ignis,quando concio populi congrega-
ta eſt. Cumq́ tranſiſſent quadraginta
dies,& totidem noctes, dedit mihi do-
minus duas tabulas lapideas, tabulas
fœderis, dixitq́ mihi. Surge, & deſcen-
de hinc cito, quia populus tuus quem
eduxiſti de Aegypto, deſeruerunt velo-
C citer viam,quam demonſtraſti eis, fece-
rūtq́ ſibi cōflatile.Rurſumq́ ait domi-
nus ad me.Cerno quòd populus iſte du
ræ ceruicis ſit: dimitte me, vt conteram
eum, & deleam nomen eius de ſub cæ-
lo, & conſtituam te ſuper gentem quæ
hac maior & fortior ſit.Cumq́ de mō-
te ardente deſcenderem, & duas tabu-
las fœderis vtraq́ tenerem manu,vidiſ-
ſemq́ vos peccaſſe domino deo veſtro,
& feciſſe vobis vitulum conflatilem, ac
deſeruiſſe velociter viam eius quam vo
bis oſtenderat:proieci tabulas de mani-
bus meis, confregiq́ eas in conſpectu
veſtro.Et procidi ante dominum ſicut
prius, quadraginta diebus ac noctibus
panem nō comedens,& aquam non bi-
bens,propter omnia peccata veſtra quæ
geſsiſtis contra dominum, & eum ad
iracundiam prouocaſtis.timui enim in-
dignationē & irā illius, qua aduerſum

vos concitatus, delere vos voluit. Et ex=
audiuit me dn̄s etiam hac vice. Aduer=
ſum Aaron quoque vehementer iratus,
voluit eum conterere, & pro illo ſimili
ter deprecatus ſum. Peccatū autē veſtrū
quod feceratis, id eſt vitulum, arripiens
igne combuſsi, & in fruſta cōminuens,
omninoq́ꝫ in puluerē redigēs, proieci in
Nume.1.a torrentē qui de mōte deſcēdit. In incen= D
16.a.21.a dio quoq́ꝫ, & in tentatione, & in Sepul=
chris concupiſcentiæ prouocaſtis dn̄m:
& quando miſit vos de Cades barne, di
cens. Aſcendite, & poſsidete terram quā
dedi vobis: & contēpſiſtis imperium do
mini dei veſtri, & non credidiſtis ei: ne=
que vocem eius audire voluiſtis, ſed ſem
per fuiſtis rebelles à die qua noſſe vos
cœpi. Et iacui coram domino quadra=
ginta diebus ac noctibus, quibus eum
ſuppliciter deprecabar, ne deleret vos, vt
fuerat comminatus, & orans dixi, Do=
mine deus, ne diſperdas populum tuū,
& hæreditatem tuam quam redemiſti
in magnitudine tua, quos eduxiſti de
Aegypto in manu forti. Recordare ſer=
uorum tuorum Abraham, Iſaac, & Ia=
cob. Ne aſpicias duritiam populi huius
& impietatem atque peccatum, ne forte

dicant habitatores terræ, de qua eduxi-
ſti nos,non poterat dominus introduce
re eos in terram quam pollicitus eſt eis:
& oderat illos, idcirco eduxit, vt inter-
ficeret eos in ſolitudine.Qui ſunt popu-
lus tuus & hæreditas tua, quos eduxiſti
in fortitudine tua magna,& in brachio
tuo extento.

Pergit enumerare Iſraelitarum ſcelera & profectiones.

CAPVT X.

A IN tempore illo dixit dominus ad me.Dola tibi duas tabulas lapideas, ſicut priores fuerunt, & aſcende ad me in mõtem: faciesq́; arcam ligneam, & ſcribam in tabulisverba quæ fuerunt in hisquas ante confregiſti, ponesq́; eas in arca.Feci igitur arcã de lignis ſethim. Cumq́; dolaſſem duas tabulas lapideas inſtar priorum,aſcendi in montẽ habẽs eas in manib⁹.Scripſitq́; in tabulisiuxta id quod prius ſcripſerat, verba decem, quæ locutus eſt dñs ad vos in monte de medio ignis,quando populus congrega tus eſt,& dedit eas mihi.Reuerſusq́; de monte deſcendi, & poſui tabulas in ar-cam quam fecerã,quæ hucuſq; ibi ſunt, ſicut mihi præcepit dominus. Filij au- Exo.34.a

eius quas ego hodie præcipio tibi, vt be
ne ſit tibi? En domini dei tui cælum eſt,
& cælum cæli, terra et omnia quæ in ea
ſunt, & tamen patribus tuis conglutina
tus eſt dominus, & amauit eos, elegitq́
ſemen eorum poſt eos, id eſt vos de cũ-
D ctis gentibus, ſicut hodie cõprobatur.
Circumcidite igitur preputium cordis
veſtri, & ceruicem veſtram ne induretis
amplius: quia dominus deus veſter ipſe
eſt Deus deorum, & dominus dominã-
tium, Deus magnus & potens & terri- 2.par.19.c
bilis, qui perſonam non accipit, nec Iob.34.b
munera. Facit iudicium pupillo & vi- Sapiẽ.6.b
duæ, amat peregrinum, & dat ei victũ Eccle.35.b
atq; veſtitum. & vos ergo amate pere- Rom.2.b
grinos, quia & ipſi fuiſtis aduenæ in ter Galat.2.b
ra Aegypti. Dominum Deum tuum ti Matt.4.b
mebis, & ei ſoli ſeruies: ipſi adhærebis, Luc.4.b
iurabisq́ in nomine illius. Ipſe eſt laus
tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc ma-
gnalia & terribilia quæ viderunt oculi Geñ.46.b
tui. In ſeptuaginta animabus deſcende
runt patres tui in Aegyptum: & ecce,
nunc multiplicauit te dominus Deus
tuus ſicut aſtra cæli.

Iterum varijs modis inculcat obſeruatio-nem præceptorum Dei,

CAPVT XI.

AMa itaq; dominũ Deum tuũ, A
& obſerua præcepta eius & ce-
remonias, iudicia atq; manda-
ta omni tempore. cognoſcite hodie quę
ignorant filij veſtri, qui non viderũt di-
ſciplinam domini Dei veſtri, magnalia
eius & robuſtam manum, extentumq;
brachium, ſigna & opera quæ fecit in
medio Aegypti Pharaoni regi, & vni-
uerſæ terræ eius, omniq; exercitui Ae-
gyptiorũ, & equis ac curribus, quomo-
do operuerint eos aquæ maris rubri, cũ
vos perſequerentur, & deleuerit eos do
minus vſq; in præſentem diem, vo-
biſq; quæ fecerit in ſolitudine, donec ve
niretis ad hunc locum. & Dathan atq;
Nũe. 16. c Abiron filijs Eliab, qui fuit filius Rubẽ,
quos aperto ore ſuo terra abſorbuit cũ
domibus & tabernaculis, & vniuerſa
ſubſtantia eorum, quam habebant in B
medio Iſraelis. Oculi veſtri viderunt o-
mnia opera domini magna quæ fecit,
vt cuſtodiatis vniuerſa mandata illius,
quæ ego hodie præcipio vobis: & poſ-
ſitis introire, & poſsidere terram ad
quam ingredimini, multoq; in ea viua
tis tempore: quam ſub iuramento pol-

licitus eſt dominus patribus veſtris, &
ſemini eorum lacte & melle manantē.
Terra enim ad quam ingredieris poſsi
dendam, non eſt ſicut terra Aegypti de
qua exiſti, vbi iacto ſemine in hortorū
morem aquæ ducūtur irriguæ: ſed mō=
tuoſa eſt, & cāpeſtris de cælo expectās
pluuias, quā dominus Deus tuus ſem=
per inuiſit, & oculi illius in ea ſunt à
principio anni vſq; ad finem eius. Si er=
go obedieritis mādatis meis, quæ ego
hodie præcipio vobis, vt diligatis do=
minum Deum veſtrum, & ſeruiatis ei
in toto corde veſtro, & in tota anima ve
ſtra, dabit pluuiam terræ veſtræ tempo
raneam & ſerotinam, vt colligatis fru=
mentum, & vinū, & oleum, fœnumq;
ex agris ad paſcenda iumenta, & vt ip=
ſi comedatis ac ſaturemini. Cauete ne
forte decipiatur cor veſtrum, & receda=
tis à domino, ſeruiatisq; dijs alienis, &
adoretis eos: iratusq; dominus claudat
cælum, & pluuiæ non deſcendant, nec
terra det germen ſuū, pereatisq; velo=
citer de terra optima quam dominus
C daturus eſt vobis. Ponite hæc verba Supr.6.d
mea in cordibus & in animis veſtris, et
ſuſpendite ea pro ſigno in manibus, &

inter oculos veſtros collocate. Docete fi
lios veſtros,vt illa meditentur. Quādo
ſederis in domo tua,& ambulaueris in
via,et accubueris atq; ſurrexeris,ſcribes
ea ſuper poſtes, & ianuas domns tuæ,
vt multiplicentur dies tui, & filiorum
tuorum in terra quam iurauit domin⁹
patribus tuis, vt daret eis quandiu cæ-
lum immineret terræ.Si enim cuſtodie
ritis mandata quæ ego præcipio vobis,
& feceritis ea, vt diligatis dominum
Deum veſtrum,& ambuletis in omni-
bus vijs eius adhærētes ei,diſperdet do-
minus omnes gentes iſtas ante faciem
veſtram,& poſsidebitis eas quæ maio-
Ioſue.ı.a res, & fortiores vobis ſunt. Omnis lo-
cus quem calcauerit pes veſter, veſter e-
rit.A deſerto, & à Libano, & flumine
magno Eufrâte vſq; ad mare occiden-
tale erunt termini veſtri. Nullus ſtabit
contra vos. Terrorem veſtrum & for-
midinem dabit dominus Deus veſter
ſuper omnem terram quam calcaturi
eſtis,ſicut locutus eſt vobis. En propo-
no in conſpectu veſtro hodie benedi- D
ctionem,et maledictionem:benedictio
nem, ſi obedieritis mandatis domini
Dei veſtri,quæ ego hodie præcipio vo-

bis:maledictionem,ſi non obedieritis
mandatis domini Dei veſtri, ſed receſſe
ritis de via quam ego nunc oſtendo vo
bis,et ambulaueritis poſt deos alienos,
quos ignoratis. Cum vero introduxerit
te dominus deus tuus in terram,ad quã
pergis habitandam,pones benedictio=
nem ſuper montem Garizim, maledi=
ctionem ſuper montem Hebal:qui ſunt
trans Iordanem poſt viam quæ vergit
ad ſolis occubitum in terra Chananæi,
qui habitat in campeſtribus contra Gal
galam,quæ eſt iuxta vallem tendentem
& intrantem procul. Vos enim tranſibi
tis Iordanem, vt poſsideatis terram
quam dominus Deus veſter daturus eſt
vobis,vt habeatis & poſsideatis illam.
Videte ergo vt impleatis ceremonias
atque iudicia quæ ego hodie ponam
in conſpectu veſtro.

Pariter & hic Dei iuſsi obtemperandum docet.

CAPVT XII.

A HAec ſunt præcepta atq; iudicia
quæ facere debetis in terra quã
dominus Deus patrum tuorũ
daturus eſt tibi,vt poſsideas eã cunctis
diebus quibus ſuper humũ gradiêris,

Subuertite oĩa loca in quibus coluerũt
gentes quas poſſeſſuri eſtis,deos ſuos ſu
per montes excelſos & colles,& ſubter
omne lignum frondoſum. Diſsipate a-
ras earum,& confringite ſtatuas, & lu-
cos igne cõburite, & idôla comminui-
te:diſperdite nomina eorum de locis il-
lis.Non facietis ita domino Deo veſtro,
ſed ad locum quem elegerit dominus
Deus veſter de cunctis tribubus veſtris,
vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet
in eo, venietis: & offeretis in loco illo
holocauſta & victimas veſtras, deci-
mas & primitias manuũ veſtrarũ, &
vota atq; donaria, primogenita boum
& ouium,& comedetis ibi in cõſpectu
domini Dei veſtri,ac lætabimini in cũ-
ctis ad quæ miſeritis manum vos et do
mus veſtræ in quibꝰ benedixerit vobis
dominus Deus veſter.Non facietis ibi
quæ nos hic faciemꝰ hodie, ſinguli qđ
ſibi rectum videtur.Neq; in præſens tẽ-
pus veniſtis ad requiem,& poſſeſsionẽ,
quam dominus Deus veſter daturus eſt
vobis. Tranſibitis Iordanem, & habi-
tabitis in terra quam dominus Deus B
veſter daturus eſt vobis, vt requieſcatis
à cunctis hoſtibus per circumitum; &

abſq; vllo timore habitetis in loco quē elegerit dominus Deus veſter, vt ſit nomen eius in eo. Illuc omnia quæ præcipio, conferetis holocauſta, & hoſtias, ac decimas, & primitias manuum veſtrarum: & quicquid præcipuum eſt in muneribus quæ vouiſtis domino. Ibi epulabimini coram domino Deo veſtro, vos & filij ac filiæ veſtræ, famuli & famulæ atq; Leuites qui in vrbibus veſtris commorantur. neq; enim habet aliam partem & poſſeſsionem inter vos Caue ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in eo quem elegerit dominus, in vna tribuum tuarum offeres hoſtias, & facies quæcunq; præcipio tibi. Sin autem comedere volueris, & te eſus carnium delectauerit, occide & comede iuxta benedictionem domini Dei tui, quam dedit tibi in vrbibus tuis: ſiue immūdum fuerit, hoc eſt maculatum, & debile: ſiue mundum, hoc eſt integrum & ſine macula, quod offerri licet, ſicut capream & ceruū comedes, abſq; eſu duntaxat ſanguinis, quē
C ſuper terram quaſi aquam effundes. Nō poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui,

primogenita armentorum & pecorũ,
& omnia quæ voueris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum: ſed coram domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus Deus tuus, tu & filius tuus & filia, ſeruus & famula, atq; Leuites qui manet in vrbibus tuis: & lætaberis, et refici eris coram domino Deo tuo in cunctis ad quæ extenderis manum tuam. Caue ne derelinquas Leuitem in omni tempore quo verſaris in terra. Quando dilatauerit dominus Deus tuus terminos tuos, ſicut locutus eſt tibi, & volueris
Gen.28.c vesci carnib⁹ quas deſiderat anima tua:
Infra.19.c locus autem quem elegerit dominus Deus tuus, vt ſit nomen eius ibi, ſi procul fuerit occides de armentis & pecoribus quæ habueris, ſicut præcepit tibi, & comedes in oppidis tuis, vt tibi placet. Sicut comeditur caprea et ceruus, ita veſceris eis. & mundus & immũdus in commune veſcentur: hoc ſolum caue ſanguinem comedas. ſanguis enim eorum pro anima eſt, et idcirco non debes D
animam comedere cum carnibus, ſed ſuper terram fundes quaſi aquam, vt bene ſit tibi & filijs tuis poſt te, cũ fece-

ris qđ' placet in cõſpectu domini. Quę autem ſanctificaueris et voueris domino, tolles & venies ad locũ quem elegerit dominus, & offeres oblationes tuas carnem & ſanguinẽ ſuper altare domini Dei tui: ſanguinem hoſtiarum fundes in altari: carnibus autem ipſe veſcêris. Obſerua & audi omnia quæ ego præcipio tibi, vt bene ſit tibi & filĳs tuis poſt te in ſempiternum, cum feceris quod bonum eſt & placitum in conſpectu domini dei tui. Quando diſperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingrediêris poſsidendas, & poſſederis eas, atq; habitaueris in terra earum, caue ne imiteris eas, poſtquam te fuerint introeunte ſubuerſæ, et requiras ceremonias earum, dicẽs, Sicut coluerunt gentes iſtæ deos ſuos, ita & ego colam. Non facies ſimiliter domino deo tuo. Omnes enim abominationes quas auerſatur dominus fecerunt dĳs ſuis, offerentes filios & filias, & comburentes igni. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito domino, nec addas quicquam, nec minuas.

Pſeudoprophetæ quomodo dignoſcendi, et quomodo puniẽdi cũ ſuis ſectatorib⁹.

CAPVT XIII.

SI ſurrexerit in medio tui prophe- A
tes,aut qui ſomnium vidiſſe ſe di-
cat,& prædixerit ſignum atq; por
tentum,& euenerit quod locutus eſt,&
dixerit tibi, Eamus & ſequamur deos
alienos quos ignoras,& ſeruiamus eis:
no n audies verba prophetæ illius aut
ſomniatoris, quia tentat vos dominus
Deus veſter, vt palàm fiat vtrum dili-
gatis eum an non, in toto corde, & in
tota anima veſtra. Dominum Deum
veſtrum ſequimini:& ipſum timete, et
mandata illius cuſtodite, & audite vo-
cem eius:ipſi ſeruietis,& ipſi adhærebi
tis. Propheta autem ille aut fictor ſo- B
mniorum interficietur, quia locutus eſt
vt vos auerteret à domino Deo veſtro,
qui eduxit vos de terra Aegypti,& rede
mit vos de domo ſeruitutis,vt errare te
faceret de via quam præcepit dominus
Deus tuus:& auferes malum de medio
tui. Si tibi voluerit perſuadere frater
tuus filius matris tuæ,aut filius tuus vel
filia,ſiue vxor quæ eſt in ſinu tuo,aut a-
micus quem diligis vt animam tuam,
clàm dicens, Eamus & ſeruiamus dijs
alienis,quos ignoras tu & patres tui,
cuncta

cunctarum in circumitu gentium quæ
iuxtà vel procul ſunt, ab initio vſq; ad
finem terræ: non acquieſcas ei, nec au-
dias, neq; parcat ei oculus tuus vt miſe-
C rearis & occultes eum, ſed ſtatim inter-
ficies. ſit primum manus tua ſuper eũ,
& poſt te omnis populus mittat ma-
nũ. Lapidibus obrutus necabitur, quia
voluit te abſtrahere à dño Deo tuo, qui
eduxit te de terra Aegypti de domo ſer
uitutis, vt omnis Iſrael audiens timeat,
& nequaquam vltra faciat quippiã hu-
ius rei ſimile. Si audieris in vna vrbium
tuarũ, quas dominus Deus tuus dabit
tibi ad habitandum, dicentes aliquos,
Egreſsi ſunt filij Belial de medio tui, &
auerterunt habitatores vrbis tuæ, atq;
dixerunt, Eamus & ſeruiamus dijs alie-
nis quos ignoratis: quære ſolicite, & di-
ligenter, rei veritate perſpecta, ſi inuene
ris certum eſſe quod dicitur, & abomi-
nationem hanc opere perpetratam, ſta-
tim percuties habitatores vrbis illius
D in ore gladij, & delebis eam, omniaq;
quæ in illa ſunt vſque ad pecora, quic-
quid etiam ſupellectilis fuerit, congre-
gabis in medio platearum eius, & cum
ipſa ciuitate ſuccendes, ita vt vniuerſa

cõſumas domino Deo tuo, & ſit tumu-
lus ſempiternus. non ædificabitur am-
plius, & non adhærebit de illo anathe-
mate quicquam in manu tua, vt auerta-
tur dominus ab ira furoris ſui, & miſe-
reatur tui, multiplicetq́ te, ſicut iurauit
patribus tuis quando audieris vocẽ do-
mini Dei tui, cuſtodiens omnia præce-
pta eius quæ ego præcipio tibi hodie,
vt facias quod placitum eſt in conſpe-
ctu domini Dei tui.

Gentium ritum damnat, quæ mũda item ſint, & decimæ quibus debentur, docet.

CAPVT XIIII.

Filij eſtote domini Dei veſtri. Non A
Supr.7.a vos incidetis, nec facietis caluitiũ
Infra.26.d ſuper mortuo. quoniam populus
ſanctus es domino Deo tuo, & te elegit
vt ſis ei in populũ peculiarem de cũctis
Leui.11.a gentibus quæ ſunt ſuper terrã. Ne com-
edatis quæ immunda ſunt. Hoc eſt ani-
mal quod comedere debetis, Bouem, &
ouem, & capram, ceruum, & capreã, bu-
balum, tragelaphum, pygargum, ory-
gen, camelopardũ. Omne animal quod
in duas partes findit vngulam & rumi-
nat, comedetis. De his autem quæ ru-

minant & vngulam non findunt, hæc comedere non debetis, camelum, lepo-
rem, chirogryllum: quia ruminant, & non diuidunt vngulam immunda erũt vobis. ſus quoque quoniam diuidit vn-
gulam, & non ruminat, immunda erit. carnibus eorum non veſcemini, & ca-
dauera non tangetis. Hæc comedetis ex omnibus quæ morantur in aquis, Quæ habent pinnulas, & ſquamas, comedi-
te: quæ abſq; pinnulis, & ſquamis ſunt, ne comedatis, quia immunda ſunt. O-
mnes aues mundas comedite, immun-
das ne comedatis, aquilam ſcilicet, & gryphem, & haliæetum, ixion, & vul-
turem ac miluum iuxta genus ſuum, et omne coruini generis, & ſtruthionem ac noctuam & larum atque accipitrem iuxta genus ſuum, herodium ac cygnũ, & ibin ac mergulum porphyrionem & nicticorarem, onocrotalum, & cara-
drium, ſingula in genere ſuo: vpupam quoque & veſpertilionem & omne quod reptat & pinnulas habet, immun
C dum erit, nec comedetur. Omne quod mundum eſt comedite. Quicquid au-
tem morticinũ eſt, ne veſcamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas eſt, da

vt comedat, aut vende ei. quia tu popu-
Exod.23. c lus ſanctus domini Dei tui es. Non co-
&.34.d ques hœdum in lacte matris ſuæ. Deci-
Exo.23.c mam partem ſeparabis de cunctis fru-
gibus tuis quæ naſcuntur in terra per an
nos ſingulos, & comedes in conſpectu
domini Dei tui in loco quem elegerit,
vt in eo nomen illius inuocetur: deci-
mā frumenti tui, & vini, & olei, & pri-
mogenita de armentis & ouibus tuis,
vt diſcas timere dominū Deum tuum
in omni tempore. Cum autem longior D
fuerit via, & locus quem elegerit domi
nus Deus tuus, tibiq́ benedixerit, nec
potueris ad eum hæc cuncta portare,
vendes omnia & in pretium rediges,
portabisq́ manu tua, & proficiſcêris ad
locum quem elegerit dominus Deus
tuus: & emes ex eadem pecunia quic-
quid tibi placuerit, ſiue ex armentis ſiue
ex ouibus, vinum quoq; & ſiceram, &
omē quod deſyderat anima tua: et com
edes coram domino Deo tuo, & epu-
laberis tu & domus tua, & Leuita qui
intra portas tuas eſt. caue ne derelinquas
eum, quia non habet aliam partem, in
poſſeſsione tua. Anno tertio ſeparabis
aliam decimā ex omnibus quæ naſcun-

tur tibi eo tempore,& repones intra ia-
nuas tuas, venietq́ Leuites qui aliam
non habet partem nec poſſeſsionem te-
cũ, & peregrinus ac pupillus & vidua,
qui intra portas tuas ſunt, & comedẽt,
& ſaturabuntur,vt benedicat tibi domi
nus Deus tuus in cunctis operibus ma-
nuum tuarum quæ feceris.

De ſeptimi anni ſabbato,& quomodo a-
gendum ſit cum debitoribus,egenis, & ſer-
uis.

CAPVT XV.

A SEptimo anno facies remiſsionem,
quæ hoc ordine celebrabitur. Cui
debetur aliquid ab amico vel pro-
ximo ac fratre ſuo,repetere non poterit,
quia annus remiſsionis eſt domini. A
peregrino & aduena exiges: ciuem &
propinquum repetendi nõ habebis po-
teſtatem.Et omnino indigens, & men-
dicus non erit inter vos:vt benedicat ti-
bi dominus Deus tuus in terra quam
traditurus eſt tibi in poſſeſsionem. ſi ta-
men audieris vocem domini Dei tui,&
cuſtodieris vniuerſa quæ iuſsit, & quæ
ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi,
vt pollicitus eſt.Fœnerabis gentib9 mul
tis,& ipſe à nullo accipies mutuũ. Do-

minaberis nationibus plurimis, & tui
nemo dominabitur. Si vnus de fratri- B
bus tuis qui morantur intra portas ciui
tatis tuæ in terra quam dominus Deus
tuus daturus eſt tibi, ad paupertatẽ deue
nerit, non obdurabis cor tuum nec con-
trahes manum, ſed aperies eam paupe-
ri, & dabis mutuum quo eum indigere
perſpexeris. Caue ne forte ſubrepat tibi
impia cogitatio, & dicas in corde tuo,
Appropinquat ſeptimus annus remiſ-
ſionis: & auertas oculos tuos à paupere
fratre tuo, nolens ei quod poſtulat, mu-
tuum cõmodare: ne clamet contra te ad
dominũ, & fiat tibi in peccatũ: ſed da-
bis ei. nec ages quippiam callide in eius
neceſsitatibus ſubleuandis, vt benedicat
tibi dominus Deus tuus in omni tem-
pore, & in cunctis ad quæ manum mi-
ſeris. Non deerunt pauperes in terra ha-
bitationis tuæ: idcirco ego præcipio ti-
bi vt aperias manum fratri tuo egeno
Exo.21.a & pauperi, qui tecum verſatur in terra.
Iere.34.c Cum tibi venditus fuerit frater tuus C
Hebræus aut Hebræa, & ſex annis ſer-
uierit tibi, in ſeptimo anno dimittes eũ
liberum, & quem libertate donaueris,
nequaquam vacuum abire patieris, ſed

dabis viaticum de gregibus, & de area
& torculari tuo, quibus dominus Deus
tuus benedixerit tibi. Memento quod
& ipſe ſeruieris in terra Aegypti, & li-
berauerit te dominus Deus tuus, & id-
circo ego nunc præcipio tibi. Si autem
dixerit, Nolo egredi: eo quod diligat te,
& domum tuam, & bene ſibi apud te
eſſe ſentiat, aſſumes ſubulam, & perfo-
rabis aurem eius in ianua domus tuæ,
& ſeruiet tibi vſque in æternum. ancil-
læ quoque ſimiliter facies. Non auertas
ab eis oculos tuos quando dimiſeris eos
liberos, quoniam iuxta mercedem mer-
cenarij per ſex annos ſeruiuit tibi: vt be-
nedicat tibi dominus Deus tuus in cun-
D ctis operibus quæ agis. De primogeni-
tis quæ naſcuntur in armentis, & oui-
bus tuis, quicquid eſt ſexus maſculini
ſanctificabis domino Deo tuo. Non o-
peraberis in primogenito bouis, &
non tondebis primogenita ouium. In
conſpectu domini Dei tui comedes
ea per annos ſingulos in loco quem
elegerit dominus, tu & domus tua.
Si autem habuerit maculam, & vel Leui.22.c
claudum fuerit vel cæcum, aut in Eccli.35.b
aliqua parte deforme vel debile, non

immolabitur domino Deo tuo,ſed in=
tra portas vrbis tuæ comedes illud.tam
mundus quàm immundus ſimiliter veſ=
ſcentur eis quaſi caprea,& ceruo.hoc ſo=
lum obſeruabis,vt ſanguinem eorum
non comedas, ſed effundas in terram
quaſi aquam.

*De trium feſtorum principalium obſer=
uatione,& inſtitutione magiſtratuum.*

CAPVT XVI.

OBſerua menſem nouarum fru= A
gum,& verni primum tempo
ris,vt facias phaſe domino deo
tuo:quoniã in iſto menſe eduxit te do=
minus Deus tuus de Aegypto nocte.
Immolabisq; phaſe domino Deo tuo
de ouibus,& de bobus in loco quem
elegerit dominus Deus tuus,vt habitet
nomen eius ibi. Non comedes in eo pa=
nem fermentatũ. Septem diebus com=
edes abſq; fermẽto afflictionis panem,
quoniam in pauore egreſſus es de Aegy
pto: vt memineris diei egreſsionis tuæ
de Aegypto omnibus diebus vitæ tuæ.
Non apparebit fermentatum in omni=
bus terminis tuis ſeptem diebus, & nõ
remanebit de carnibus eius quod im=
molatum eſt veſpere in die primo vſq;

B ad mane.Non poteris immolare phaſe
in qualibet vrbium tuarum,quas domi
nus Deus tuus daturus eſt tibi, ſed in lo
co quem elegerit dominus Deus tuus,
vt habitet nomē eius ibi. Immolabisq́;
phaſe veſpere ad ſolis occaſum,quando
egreſſus es de Aegypto. & coques, &
comedes in loco quem elegerit domi-
nus Deus tuus, maneq́; conſurgens va-
des in tabernacula tua.Sex diebus com-
edes azyma,& in die ſeptima,quia col-
lecta eſt domini Dei tui,nō facies opus.
Septē hebdomadas numerabis tibi ab
ea die qua falcem in ſegetem miſeris, et
celebrabis diem feſtum hebdomada-
tum domino Deo tuo,oblationē ſpon-
taneam manus tuæ, quam offeres iuxta
benedictionem domini Dei tui:& epu
laberis coram domino Deo tuo, tu &
filius tuus,& filia tua, & ſeruus tuus,&
ancilla tua,& Leuites qui eſt intra por-
tas tuas,& aduena ac pupillus &vidua,
qui morantur vobiſcum in loco quem
elegerit dominus Deus tuus,vt habitet
nomē eius ibi:& recordaberis quoniam
ſeruus fueris in Aegypto, cuſtodiesq́; ac
C facies quæ tibi præcepta ſunt. Solenni-
tatem quoq; tabernaculorū celebrabis

per ſeptē dies quando collegeris de area
& torculari fruges tuas, et epulaberis in
feſtiuitate tua tu & filius tuus & filia, &
ſeruus tuus & ancilla, Leuites quoq;, &
aduena, & pupillus ac vidua, qui intra
portas tuas ſunt. Septem diebus domi-
no Deo tuo feſta celebrabis in loco quē
elegerit dominus, benedicetq; tibi do-
minus Deus tuus in cunctis frugibus
tuis, & in omni opere manuū tuarum,
erisq; in lætitia. Tribus vicibus per an-
num apparebit omne maſculinū tuum
in cōſpectu domini Dei tui in loco quē
elegerit, in ſolēnitate azymorum, & in
ſolennitate hebdomadarum, & in ſo-
Exo.23.b lennitate tabernaculorum. Non appare-
&.34.c bit ante dn̄m vacuus, ſed offeret vnuſ- D
Eccli.16.d quiſq; ſecundum quod habuerit iuxta
benedictionem domini Dei ſui, quam
dederit ei. Iudices & magiſtros conſti-
tues in omnibus portis tuis, quas do-
minus Deus tuus dederit tibi, per ſingu-
las tribus tuas, vt iudicent populum iu-
ſto iudicio, nec in alteram partem decli-
Sup. ca.1.c nent. Non accipies perſonam nec mune-
Leui.19.c ra, quia munera excæcant oculos ſapien
Exod.23.a tum, & mutāt verba iuſtorū. Iuſte quod
Eccli.20.d iuſtū eſt perſequeris, vt viuas, & poſsi-

deas terrã quam dominus deus tuus dederit tibi. Nõ plantabis lucũ, & omnẽ arborẽ iuxta altare domini dei tui: nec facies tibi atq; conſtitues ſtatuam, quæ odit dominus deus tuus.

De delinquentibus,& teſtibus,deq; regis & iudicis officio.

CAPVT XVII.

A NOn immolabis dño deo tuo bouem & ouem in quo eſt macula aut quippiam vitij:quia abominatio eſt domino deo tuo. Cumq; reperti fuerint apud te intra vnã portarũ tuarũ,quas dominus deus tuus dabit tibi,vir aut mulier qui faciãt malũ in conſpectu domini dei tui, & tranſgrediantur pactum illius vt vadant & ſeruiant dijs alienis & adorẽt eos,ſolẽ & lunã,& omnẽ militiã cæli,quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nuntiatũ,audiensq; inquiſieris diligẽter, & verũ eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſrael,educes virũ ac mulierẽ qui rẽ ſceleratiſsimã perpetrarunt ad portas ciuitatis tuæ,& lapidibus obruentur. In ore duorum aut

Infr.19.d

Mat.18.b

B triũm teſtium peribit qui interficietur. Nemo occidatur vno contra ſe dicente teſtimoniũ. Manus teſtiũ prima inter-

Ioan.8.c

2.Cor.13.a

Ioan.8.a

ficiet eum, & manus reliqui populi ex=
trema mittetur: vt auferas malum de
medio tui. Si difficile & ambiguum
apud te iudicium eſſe proſpexeris inter
ſanguinem & ſanguinẽ, cauſam & cau=
ſam, lepram & non leprã, & iudicum
intra portas tuas videris verba variari:
ſurge & aſcende ad locum quem elege=
rit dominus deus tuus, veniesq́ ad ſacer
dotes Leuitici generis, & ad iudicem
qui fuerit illo tempore, quæresq́ ab eis.
qui iudicabunt tibi iudicũ veritatem, &
facies quodcunq; dixerint qui præſunt
loco quem elegerit dominus, & docue=
rint te iuxta legem eius, ſequerisq́ ſentẽ
tiam eorum, nec declinabis ad dexte=
ram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſu= C
perbierit nolens obedire ſacerdotis im=
perio, qui eo tempore miniſtrat domi=
no Deo tuo: ex decreto iudicis morietur
homo ille, & auferes malum de Iſrael:
cunctusq́ populus audiens timebit, vt
nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.
Cum ingreſſus fueris terram quam do
minus Deus tuus dabit tibi, & poſſede=
ris eam, habitaueris q́ in illa, & dixeris,
Conſtituam ſuper me regem, ſicut ha=
bent omnes per circumitum nationes:

eum conſtitues quem dominus Deus
tuus elegerit de numero fratrum tuo-
rum. Non poteris alterius gentis homi-
D nem regem facere, qui nō ſit frater tuus.
Cumq́ue fuerit cōſtitutus, nō multiplica-
bit ſibi equos, nec reducet populum in
Aegyptum, equitatus numero ſubleua-
tus, præſertim cum dominus pręceperit
vobis vt nequaquam amplius per ean-
dem viam reuertamini. Non habebit
vxores plurimas quæ alliciāt animum
eius, neque argenti & auri immēſa pon-
dera. Poſtquam autem ſederit in ſolio
regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomiū
legis huius in volumine, accipiens exem
plar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus, &
habebit ſecū, legetq́ue illud omnibus die
bus vitæ ſuæ, vt diſcat timere dominum
Deum ſuum, & cuſtodire verba & cere
monias eius quæ in lege præcepta ſunt.
Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſu-
per fratres ſuos, neque declinet in par-
tem dexteram vel ſiniſtram, vt longo
tempore regnet ipſe & filij eius ſuper
Iſrael.

De ſorte Leuitarum, & propheta ventu-
ro, deq́ue diſcernendis pſeudoprophetis.

CAPVT XVIII.

Nu.18.c d NOn habebũt ſacerdotes & Leui- A
tæ, & omnes qui de eadem tri-
bu ſunt, partẽ & hæreditatem
1.Cor.9.b cum reliquo populo Iſrael: quia ſacrifi-
cia domini,& oblationes eius comedẽt,
& nihil aliud accipiẽt de poſſeſsione fra
trum ſuorum. dñs enim ipſe eſt hæredi
Nu.18.c tas eorũ,ſicut locutus eſt illis.Hoc erit iu
diciũ ſacerdotũ à populo, & ab his qui
offerunt victimas, ſiue bouẽ, ſiue ouem
immolauerint,dabũt ſacerdoti armum
ac ventriculũ, primitias frumenti, vini
& olei,& lanarũ partem ex ouium ton
ſione. Ipſum enim elegit dñs deus tuus
de cunctis tribubus tuis,vt ſtet,& mini-
ſtret nomini dñi Dei tui, & ipſe & filij
eius in ſempiternũ.Si exierit Leuites ex B
vna vrbium tuarum ex omni Iſrael in
qua habitat, & voluerit venire,deſide-
rans locum quem elegerit dñs,miniſtra
bit in nomine domini dei ſui, ſicut oẽs
fratres eius Leuitæ, qui ſtabant eo tem-
pore coram domino. Partẽ ciborũ ean-
dem accipiet quam & cæteri, excepto
eo quod in vrbe ſua ex paterna ei ſucceſ
ſione debetur. Quando ingreſſus fueris
terram quam dominus deus tuus dabit

tibi, caue ne imitari velis abominatio-
nes illarum gentium: nec inueniatur in
te qui luſtret filium ſuum, aut filiam du
cens per ignem, aut qui hariolos ſciſci- Leui.20. d
tetur, & obſeruet ſomnia atque augu- 1.Reg.18.a
ria, nec ſit maleficus, nec incantator, neq;
pythones conſulat, nec diuinos, & quæ-
rat à mortuis veritatem. omnia enim
C hæc abominatur Dominus, & pro-
pter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in in-
troitu tuo: perfectus eris, & abſque ma-
cula cum domino Deo tuo. Gentes iſtæ
quarum poſsidebis terram, augures &
diuinos audiunt: tu autem à domino
Deo tuo aliter inſtitutus es. Prophetam Ioan.1.g
de gente tua & de fratribus tuis ſicut Act.3.d
me, ſuſcitabit tibi dominus Deus tuus: & 7.e
ipſum audies vt petiſti à domino Deo
tuo in Oreb, quando concio congrega-
ta eſt, atq; dixiſti, Vltra non audiam vo- Exo.20.c
cem domini Dei mei, & ignem hũc ma
ximum amplius nõ videbo ne moriar.
Et ait dominus mihi. Bene omnia ſunt
D locuti, Prophetam ſuſcitabo eis de me- Ioan.1.g
dio fratrum ſuorum ſimilem tui, &
ponam verba mea in ore eius, loque-
turque ad eos omnia quæ præcepero
illi. qui autem verba eius quæ loque-

tur in nomine meo, audire noluerit, ego vltor exiſtam. Propheta autem qui arrogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi vt diceret, aut ex nomine alienorũ deorum, interficietur. Quòd ſi tacita cogitatione reſponderis, quomodo poſſum intelligere verbum quod dominus non eſt locutus? hoc habebis ſignum, Quod in nomine domini propheta ille prædixerit, & non euenerit, hoc dominus non eſt locutus, ſed per tumorem animi ſui propheta confinxit, & idcirco non timebis eum.

Aſyla & diſcrimina homicidarum, item de teſtimoniorũ pondere & falſi teſtis pœna.

CAPVT XIX.

A

CVm diſperdiderit dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditurus eſt terram, & poſſederis
Nu.35.b eam, habitaueris'q; in vrbibus eius &
Ioſu.20.a in ædibus, tres ciuitates ſeparabis tibi in medio terræ, quam dominus Deus tuus dabit tibi in poſſeſsionem, ſternens diligenter viam, & in tres æqualiter partes totam terræ prouinciam diuides, vt habeat è vicino qui propter homicidium profugus eſt, quo poſsit euadere.

Hæc

Hæc erit lex homicidæ fugientis cuius
vita ſeruanda eſt. Qui percuſſerit proxi
mum ſuum neſciens, & qui heri & nu-
diuſtertius nullum contra eum odium
habuiſſe cõprobatur, ſed abĳſſe cum eo
ſimpliciter in ſyluam ad ligna cædẽda,
& in ſucciſione lignorum ſecuris fuge-
rit manum, ferrumq́ꝫ lapſum de manu-
brio amicum eius percuſſerit, & occide
rit: hic ad vnam ſupradictarum vrbium
confugiet et viuet: ne forſitan proximus
eius cuius effuſus eſt ſanguis, dolore ſti-
mulatus perſequatur, & apprehendat
eum ſi longior via fuerit, & percutiat
animam eius qui non eſt reus mortis:
quia nullum contra eũ qui occiſus eſt,
odium prius habuiſſe mõſtratur. Idcir-
C co præcipio tibi, vt tres ciuitates æqua-
lis intra ſe ſpacĳ diuidas. Cum autem
dilatauerit dominus Deus tuus termi-
nos tuos, ſicut iurauit patribus tuis, &
dederit tibi cunctam terram quam eis
pollicitus eſt (ſi tamen cuſtodieris man-
data eius, & feceris quę hodie præcipio
tibi, vt diligas dominum deum tuum,
& ambules in vĳs eius omni tempore)
addes tibi tres alias ciuitates & ſupradi
ctarum trium vrbium numerum du-

P

plicabis,vt non effundatur ſanguis inno
xius in medio terræ quã dominus Deus
tuus dabit tibi poſsidendam, ne ſis ſan-
Num.35.c guinis reus. Si quis autem odio habens
proximum ſuum inſidiatus fuerit vitæ
eius,ſurgensq́ percuſſerit illum,& mor
tuus fuerit, fugeritq́ ad vnam de ſupra-
dictis vrbibus, mittent ſeniores ciuita-
tis illius, & arripient eum de loco effu-
gĳ,tradentq́ in manu proximi, cuius ſan
guis effuſus eſt:& morietur. Non miſe- D
reberis eius, & auferes noxium ſangui-
nem de Iſrael,vt bene ſit tibi. Non aſſu-
mes,et transferes terminos proximi tui
quos fixerunt priores in poſſeſsione tua,
quam dominus Deus tuus dabit tibi in
terra quam acceperis poſsidẽdam. Non
ſtabit teſtis vnus contra aliquem, quic-
quid illud peccati,& facinoris fuerit,ſed
in ore duorum aut trium teſtium ſtabit
omne verbum.Si ſteterit teſtis mendax
Supr.17.b contra hominem, accuſans eum præua-
Mat.18.b ricationis, ſtabunt ambo quorum cau-
Ioan.8.c ſa eſt ante dominum in conſpectu ſacer
2.Cor.13.a dotum & iudicum qui fuerint in die-
Hebr.10.e bus illis. Cumq́ diligentiſsime perſcru-
Dani.13.g tantes inuenerint falſum teſtem dixiſſe
contra fratrem ſuum mendaciũ,reddent

ei ſicut fratri facere cogitauit, & auferes malum de medio tui, vt audientes cæteri timorem habeant,& nequaquam talia audeant facere. Non miſereberis eius, Mat.5.f
ſed animam pro anima, oculũ pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu,pedem pro pede exiges. Exo.21,c

Quo modo & iure belligerandum ſit.

CAPVT XX.

A SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos,& videris equitatus et currus, & maiorem quam tu habeas, aduerſarij exercitus multitudinem,non timebis eos: quia dominus Deus tuus tecum eſt,qui eduxit te de terra Aegypti. Appropinquante autem iam prælio ſtabit ſacerdos ante aciem, & ſic loquetur ad populum, Audi Iſrael: vos hodie contra inimicos veſtros pugnam cõmittitis,nõ pertimeſcat cor veſtrũ,nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: quia dominus deus veſter in medio veſtri eſt, & pro vobis contra aduerſarios dimicabit,vt eruat vos de periculo. Duces quoq; per ſingulas turmas audiente exercitu proclamabũt. Quis eſt hõ qui 1.Mac.3.g
ædificauit domũ nouã, & nõ dedicauit eã? vadat & reuertatur in domũ ſuã,ne

forte moriatur in bello, & alius dedicet
eam. Quis eſt homo qui plantauit vi= B
neam,& necdum fecit eam eſſe cõmu=
nem, & de qua veſci omnibus liceat?
vadat & reuertatur in domum ſuam,
ne forte moriatur in bello,& alius ho=
mo eius fungatur officio. Quis eſt ho=
mo qui deſpondit vxorem & non acce=
pit eam?vadat & reuertatur in domum
ſuam,ne forte moriatur in bello, & a=
lius homo accipiat eã.His dictis addent
Iudicũ.7.a reliqua,& loquẽtur ad populum. Quis
eſt homo formidoloſus, & corde paui=
do? vadat & reuertatur in domum ſuã,
ne pauere faciat corda fratrum ſuorum,
ſicut ipſe timore perterritus eſt. Cumq;
ſiluerint duces exercitus,& finem loquẽ
di fecerint, vnuſquiſque ſuos ad bellan=
dum cuneos præparabit. Si quando ac=
ceſſeris ad expugnandam ciuitatem,offe
res ei primũ pacem. Si receperit & ape=
ruerit tibi portas, cunctus populus qui
in ea eſt,ſaluabitur,& ſeruiet tibi ſub tri
buto,ſinautẽ fœdus inire noluerit, & cœ
perit contra te bellũ, oppugnabis eam.
Cumq; tradiderit dominus deus tuus il C
lam in manu tua, percuties omne quod
in ea generis maſculini eſt in ore gladij

abſq; mulieribus,& infantibus,iumen-
tis & cęteris quæ in ciuitate ſunt. Omnē
prædā exercitui diuides,& comedes de
ſpoliȷs hoſtium tuorum, quæ dominus
deus tuus dederit tibi. *Sic* facies cunctis
ciuitatibus, quæ à te procul valde ſunt,
& nō ſunt de his vrbibus quas in poſſeſ-
D ſionē accepturus es. De his autem ciuita
tibus quæ dabuntur tibi,nullum omni-
no permittes viuere, ſed interficies in
ore gladȷ,Ethæum videlicet,& Amor-
rhæum, & Chananæum, Pherezeum,
& Euæum, & Iebuſæum ſicut præce-
pit tibi dominus Deus tuus,ne forte do
ceant vos facere cunctas abominationes
quas ipſi operati ſunt dȷs ſuis, & pecce-
tis in dominum Deum veſtrum. Quan
do obſederis ciuitatem multo tempo-
re, & munitionibus circundederis, vt
expugnes eam, non ſuccides arbores de
quibus veſci poteſt, nec ſecuribus per
circumitum debes vaſtare regionem,
quoniam lignum eſt, & non homo,
nec poteſt bellantium contra te auge-
re numerum. *Si* qua autem ligna non
ſunt pomifera, ſed agreſtia & in cæ-
teros apta vſus, ſuccide & inſtrue ma-
chinas, donec capias ciuitatem quæ

contra te dimicat.

De expiatione homicidij incerti, & coniu gio captiuæ, tum de iure primogenitorum, & cadauere ſuſpenſi ſepeliendo.

CAPVT XXI.

QVando inuentum fuerit in ter‐ra quã dominus deus tuus da‐turus eſt tibi, hominis cadauer occiſi, & ignorabitur cædis reus, egre‐dientur maiores natu, & iudices tui, & metiẽtur à loco cadaueris ſingularũ per circumitũ ſpatia ciuitatũ: & quã vicinio rem cæteris eſſe perſpexerint, ſeniores ci uitatis illius tollent vitulã de armento quæ non traxit iugũ, nec terrã ſcidit vo‐mere, & ducẽt eã ad vallem aſperã atq; ſaxoſam, quæ nunquam arata eſt, nec ſe mẽtem recepit, & cædent in ea ceruices vitulæ, accedent'q; ſacerdotes filij Leui, quos elegerit dñs deus tuus vt miniſtrẽt ei, & benedicant in nomine eius, & ad verbum eorũ omne negotiũ pendet. Et quicquid mundũ vel immundũ eſt, iu‐dicetur. Et veniẽt maiores natu ciuitatis illius ad interfectum, lauabũt'q; manus ſuas ſuper vitulã quæ in valle pcuſſa eſt, & dicẽt, Manus noſtræ nõ effuderũt ſan guinẽ hũc, nec oculi viderũt. ꝓpiti⁹ eſto

populo tuo Iſrael,quē redemiſti domi=
ne, & ne reputes ſanguinē innocentem
in medio populi tui Iſrael. Et auferetur
ab eis reatus ſanguinis,tu autem alien⁹
eris ab innocentis cruore qui fuſus eſt,
cum feceris quod præcepit dominus.Si
egreſſus fueris ad pugnam contra ini=
micos tuos, & tradiderit eos dominus
Deus tuus in manu tua, captiuosq́ʒ du=
xeris, & videris in numero captiuorū
mulierem pulchrā, & adamaueris eā,
C voluerisq́ʒ habere vxorem, introduces
eam in domum tuam, quæ radet cæſa=
riem,& circuncidet vngues,& deponet
veſtem in qua capta eſt,ſedensq́ʒ in do=
mo tua,flebit patrem & matrem ſuam
vno menſe: & poſtea intrabis ad eam,
dormiesq́ʒ cum illa,& erit vxor tua. Si
autem poſtea nō ſederit animo tuo,di=
mittes eam liberam,nec vendere pote=
ris pecunia,nec opprimere per poten=
tiam:quia humiliaſti eam.Si habuerit
homo vxores duas, vnā dilectā, & alte
ram odioſam,genueritq́ʒ ex eis liberos,
& fuerit fili⁹ odioſę primogenitus, vo
lueritq́ʒ ſubſtātiā inter filios ſuos diuide
re, nō poterit filiū dilectę facere primo-
genitū,et præferre filio odioſæ,ſed filiū

odioſæ agnoſcet primogenitũ, dabitq́
ei de his quæ habuerit cuncta duplicia.
iſte eſt enim principium liberorũ eius,
& huic debentur primogenita. Si ge- D
nuerit homo filium contumacem &
proteruum, qui non audierit patris ac
matris imperium, & coercitus obedire
contempſerit, apprehendent eum, et du
cent ad ſeniores ciuitatis illius & ad
portam iudicij, dicentq́ ad eos, Filius
noſter iſte proteruus & contumax eſt,
monita noſtra audire cõtemnit, comeſ-
ſationibus vacat, & luxuriæ atq́ conui
uijs: lapidibus eum obruet populus ciui
tatis & morietur, vt auferatis malum
de medio veſtri, & vniuerſus Iſrael
audiens pertimeſcat. Quando peccaue-
rit homo quod morte plectendum eſt,
& adiudicatus morti appẽſus fuerit in
patibulo, non permanebit cadauer eius
in ligno, ſed in eadem die ſepelietur:
Gala. 3. b quia maledictus à Deo eſt qui pendet
in ligno, & nequaquam contaminabis
terram tuam quam dominus deus tuus
dederit tibi in poſſeſsionem.

Præter alias conſtitutiones tradit pœnas
adulterij & ſtupri.

CAPVT XXII.

A NOn videbis bouem fratris tui, Exod.23.a
aut ouem errantem & præteri
bis,ſed reduces fratri tuo,etiam
ſi nõ eſt propinquus frater tuus,nec no-
ſti eum:duces in domum tuam, & erũt
apud te quandiu quærat ea frater tuus,
& recipiat. Similiter facies de aſino,
& de veſtimento, & de omni re fratris
tui quæ perierit,ſi inueneris eam, ne ne-
gligas quaſi alienam.Si videris aſinum
fratris tui aut bouem cecidiſſe in via,nõ
deſpicies, ſed ſubleuabis cum eo. Non
induetur mulier veſte virili,nec vir vte-
tur veſte fœminea. abominabilis enim
apud Deũ eſt qui facit hæc. Si ambulãs
per viam, in arbore vel in terra nidum
auis inueneris,& matrem pullis vel o-
uis deſuper incubantem, non tenebis
eam cum filijs,ſed abire patieris, captos
tenens filios, vt bene ſit tibi, & longo
B viuas tempore. Cum ædificaueris do-
mum nouam, facies murum tecti per
circumitum, ne effundatur ſanguis in
domo tua, & ſis reus labente alio,& in
præceps ruente. Nõ ſeres vineam tuam
altero ſemine, ne & ſementis quam ſe-
uiſti, & quæ naſcuntur ex vinea pariter

ſanctificentur. Non arabis in boue ſi-
mul & aſino. Non indueris veſtimen-
to quod ex lana linoq́; contextum eſt.
Nũe.15.d Funiculos in fimbrĳs facies p quatuor
angulos pallĳ tui,quo operiris.Si duxe
rit vir vxorem,& poſtea odio habuerit
eam, quæſieritq́; occaſiones quibus di-
mittat eam, obĳciens ei nomen peſsi-
mum,& dixerit, Vxorem hanc accepi,
& ingreſſus ad eam non inueni virgi-
nem:tollent pater & mater eius, & fe-
rent ſecum ſigna virginitatis eius ad ſe
niores vrbis qui in porta ſunt, & dicet C
pater,Filiam meam dedi huic vxorem,
quam quia odit, imponit ei nomẽ peſ-
ſimum,vt dicat,Non inueni filiã tuam
virginem:& ecce hæc ſunt ſigna virgi-
nitatis filiæ meæ. expandent veſtimen
tum coram ſenioribus ciuitatis, appre-
hendentq́; ſenes vrbis illius virum, &
verberabunt illum, condemnantes inſu
per centum ſiclis argenti,quos dabit pa
tri puellæ,quoniam diffamauit nomen
peſsimum ſuper virginem Iſrael, habe
bitq́; eam vxorem,& nõ poterit dimit
tere omnibus diebus vitæ ſuæ.Quòd ſi
verum eſt quod obĳcit, & non eſt in
puella inuenta virginitas, eĳcient eam

extra fores domus patris ſui, & lapidi-
bus obruent viri ciuitatis illius, & mo-
rietur: quoniam fecit nefas in Iſrael, vt
fornicaretur in domo patris ſui, & auſe- Leui.20.b
D res malum de medio tui. Si dormierit
vir cum vxore alterius, vterq; morie-
tur, id eſt adulter & adultera, & auſe-
res malum de Iſrael. Si puellam virgi-
nem deſponderit vir, & inuenerit eam
aliquis in ciuitate, & concubuerit cum
ea, educes vtrumq; ad portam ciuitatis
illius, & lapidibus obruentur. Puella
quia non clamauit cum eſſet in ciuita-
te: vir, quia humiliauit vxorem proxi-
mi ſui. & auferes malum de medio tui.
Sin autem in agro repererit vir puellã
quæ deſponſata eſt, & apprehendens
concubuerit cum ea, ipſe morietur ſo-
lus: puella nihil patietur, nec eſt rea mor
tis, quoniam ſicut latro conſurgit con-
tra fratrem ſuum, & occidit animam
eius, ita & puella perpeſſa eſt. ſola erat
in agro, clamauit, & nullus affuit qui li-
beraret eam. Si inuenerit vir puellã vir-
ginem, quæ non habet ſponſum, & ap-
prehendens concubuerit cum illa, et res
ad iudicium venerit, dabit qui dormi-
uit cum ea, patri puellæ quinquaginta

ſiclos argenti,& habebit eam vxorem, quia humiliauit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ ſuæ. Non accipiet homo vxorem patris ſui, nec reuelabit operimentum eius.

Qui non admittendi in cœtum domini, aliæq; nonnullæ traditiones.

CAPVT XXIII.

A NOn intrabit eunuch⁹ attritis vel amputatis teſticulis, & abſciſo veretro eccleſiam domini. Non egredietur Manzer, hoc eſt de ſcorto natus, in eccleſiam domini vſq; ad decimam generationem. Ammonites & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt eccleſiam domini in æternum: quia noluerunt vobis occurrere cum pane, & aqua in via quando egreſsi eſtis de Aegypto, & quia cõduxerunt contra te Balaam filiũ Beor, de Meſopotamia Syriæ, vt malediceret tibi: noluit dominus Deus tuus audire Balaam, vertitq; maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quòd diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuę in ſempiternum. Non abominaberis

Neem.13.a
Nũe.22.a

Idumæum quia frater tuus eſt: nec Ae-
gyptiū, quia aduena fuiſti in terra eius.
B Qui nati fuerint ex eis, tertia generatio
ne intrabunt in eccleſiā domini. Quan-
do egreſſus fueris aduerſus hoſtes tuos
in pugnam, cuſtodies te ab omni re ma
la. Si fuerit inter vos homo qui nočtur
no pollutus ſit ſomnio, egredietur extra
caſtra, & non reuertetur priuſquam ad
veſperam lauetur aqua, & poſt ſolis oc
caſum regredietur in caſtra. Habebis lo
cum extra caſtra ad quem egrediaris ad
requiſita naturæ, gerens paxillum in
C baltheo, cumq́; ſederis, fodies per cir-
cumitum, & egeſta humo operies quo
releuatus es. Dominus enim Deus tuus
ambulat in medio caſtrorū, vt eruat
te, & tradat tibi inimicos tuos, vt ſint
caſtra tua ſancta: & nihil in eis appa-
reat fœditatis, ne derelinquat te. Non
tradas ſeruum domino ſuo qui ad te
confugerit. habitabit tecum in loco qui
ei placuerit. & in vna vrbium tuarum
requieſcat, ne contriſtes eum. Non erit
meretrix de filiabus Iſrael, nec ſcortator
de filijs Iſrael. Non offeres mercedem
proſtibuli, nec pretium canis in domo
domini dei tui, quicquid illud eſt quod

uouerint: quia abominatio eſt vtrunq;
apud dominum Deum tuum. Non fœ
nerabis fratri tuo ad vſuram pecuniam, D
nec fruges, nec quamlibet aliã rem, ſed
alieno. Fratri autem tuo abſq; vſura id
quod indiget commodabis, vt benedi-
cat tibi dominus Deus tuus in omni o-
pere tuo in terra ad quam ingredieris
poſsidendam. Cum votum voueris do
mino Deo tuo, non tardabis reddere:
quia requiret illud dominus Deus tuus.
& ſi moratus fuerit, reputabitur tibi in
peccatum. Si nolueris polliceri, abſque
peccato eris. Quod autem ſemel egreſ-
ſum eſt de labijs tuis, obſeruabis, & fa-
cies ſicut promiſiſti domino Deo tuo,
& propria voluntate & ore tuo locutus
es. Ingreſſus vineam proximi tui, com-
ede vuas quantum tibi placuerit, foras
autem ne efferas tecum. Si intraueris ſe
getem amici tui, franges ſpicas, & ma-
nu conteres, falce autem non metes.

De repudio & prærogatiua noui coniu-
gis, deq; alijs charitatis officijs.

CAPVT XXIIII.

Matt.5.b &.19.a SI acceperit homo vxorem, et habue A
rit eam, & non inuenerit gratiam

ante oculos eius propter aliquam fœdi- Marc.10.a
tatem, ſcribet libellum repudij, & da-
bit in manu illius, & dimittet eam de
domo ſua. Cúmque egreſſa alterum
maritum duxerit, & ille quoque ode-
rit eam, dederitq́ue ei libellum repudij,
& dimiſerit de domo ſua, vel certe
mortuus fuerit, non poterit prior ma-
ritus recipere eam in vxorem: quia pol-
luta eſt, & abominabilis facta eſt corã
domino, ne peccare facias terram tuam
quam dominus Deus tuus tradiderit ti
bi poſsidendam. Cum acceperit homo
nuper vxorem, non procedet ad bellũ,
nec ei quippiam neceſsitatis iniũgetur
B publice, ſed vacabit abſque culpa do-
mui ſuæ, vt vno anno lætetur cum vxo
re ſua. Non accipies loco pignoris infe-
riorem et ſuperiorem molam, quia ani
mam ſuam appoſuit tibi. Si deprehen-
ſus fuerit homo ſolicitans fratrem ſuũ
de filijs Iſrael, & vendito eo acceperit
pretium, interficietur. & auferes ma-
lum de medio tui. Obſerua diligenter
ne incurras plagã lepræ, ſed facias quæ-
cunque docuerint te ſacerdotes Leuitici
generis iuxta id quod præcepi eis, &
imple ſolicite. Mementote quæ fecerit Nũe.12.a

dominus Deus veſter Mariæ in via, cũ
egrederemini de Aegypto. Cum repe-
tes à proximo tuo rem aliquam, quam
debet tibi,nõ ingredieris domum eius,
vt pignus auferas,ſed ſtabis foris, & il-
le tibi proferet quod habuerit. ſin autẽ C
pauper eſt non pernoctabit apud te pi-
gnus,ſed ſtatim reddes ei ante ſolis oc-
caſum,vt dormiens in veſtimento ſuo,
benedicat tibi,& habeas iuſtitiam corã
Leui.19.c domino Deo tuo. Non negabis merce-
Tobię.4.c dem indigentis, & pauperis fratris tui
ſiue aduenæ qui tecum moratur in ter-
ra et intra portas tuas eſt:ſed eadem die
reddes ei pretium laboris ſui ante ſolis
occaſum,quia pauper eſt,& ex eo ſuſtẽ-
tat animam ſuam,nec clamet contra te
ad dominum,& reputetur tibi in pecca
4.reg.4.b tum.Non occidẽtur patres pro filijs, nec
2.pa.25.b filij pro patribus, ſed vnuſquiſque pro
Ezec.18.c peccato ſuo morietur.Non peruertes iu
dicium aduenæ & pupilli, nec auferes D
pignoris loco viduæ veſtimentum. Me
mento quod ſeruieris in Aegypto,& e-
ruit te dominus Deus tuus inde. Idcir-
co præcipio tibi vt facias hanc rẽ.Quã-
do meſſueris ſegetẽ in agro tuo, & obli
tus manipulum reliqueris, non reuer-
teris

teris vt tollas illum, ſed aduenã & pu-
pillum, & viduam auferre patieris, vt
benedicat tibi dominus Deus tuus in
omni opere manuum tuarũ. Si fruges
collegeris oliuarum, quicquid remanſe-
rit in arboribus, non reuerteris vt colli-
gas, ſed relinques aduenæ, pupillo, ac vi-
duæ. Si vindemiaueris vineam tuã, non
colliges remanentes racemos, ſed cedẽt
in vſus aduenæ, pupilli, ac viduæ. Memẽ-
to quòd & tu ſeruieris in Aegypto, &
idcirco præcipio tibi vt facias hãc rem.

De iudicum officio, boue triturante, fra-
tris ſemine excitando, æquis ponderibus,
& Amalecitis extirpandis.

CAPVT XXV.

A SI fuerit cauſa inter aliquos, & in-
terpellauerint iudices, quem iu-
ſtum eſſe perſpexerint, illi iuſtitiæ
palmam dabunt: quem impium, con-
demnabunt impietatis. Sin autem eum
qui peccauit, dignum viderint plagis,
proſternent, & coram ſe facient verbe-
rari. Pro menſura peccati erit & plaga-
rum modus: ita dũtaxat vt quadrage-
narium numerũ non excedant, ne fœde
laceratus ante oculos tuos obeat frater
B tuus. Non ligabis os bouis triturãtis in

1.Cor.9. area fruges tuas. Quando habitauerint
1.Tim.5.c fratres ſimul,& vnus ex eis abſq; libe-
Matt.22.c ris mortuus fuerit,vxor defuncti nō nu
Mar.12.b bet alteri,ſed accipiet frater eius, & ſu-
Luc.20.d ſcitabit ſemen fratris ſui,& primogeni
tum ex ea filium nomine illius appel-
labit,vt non deleatur nomen eius ex Iſ-
Ruth.4.b rael. Sin autē noluerit accipere vxorem
fratris ſui quæ ei lege debetur, perget
mulier ad portam ciuitatis & interpel-
labit maiores natu,dicetq́;,Non vult fra
ter viri mei ſuſcitare ſemen fratris ſui in
Iſrael nec me in coniugem ſumere. Sta- C
timq́; accerſiri eum facient, & interro-
gabunt. Si reſponderit, Nolo eam vxo-
rem accipere,accedet mulier ad eum co-
ram ſenioribus,& tollet calciamentum
de pede eius,ſpuetq́; in faciem illius, &
dicet, Sic fiet homini qui non ædificat
domum fratris ſui. Et vocabitur nomen
illius in Iſrael, Domus diſcalceati. Si ha
buerint inter ſe iurgiū viri duo,& vnus
contra alterum rixari cœperit: volensq́;
vxor alterius eruere virū ſuum de ma-
nu fortioris, miſeritq́; manum, & ap-
prehenderit verenda eius, abſcides ma-
num illius, nec flectêris ſuper eam vlla
miſericordia. Non habebis in ſacculo D

diuerſa pondera, maius & minus: nec erit in domo tua modius maior & minor. pondus habebis iuſtum & verum, & modius æqualis,& verus erit tibi:vt multo viuas tempore ſuper terrã quam dominus Deus tuus dederit tibi.abominatur enim dominus eum qui facit hęc, & auerſatur omnem iniuſtitiam. Memento quæ fecerit tibi Amalech in via quando egrediebaris ex Aegypto,quomodo occurrerit tibi,et extremos agminis tui, qui laſsi reſidebant, ceciderit, quando tu eras fame, & labore confectus,& non timuerit Deum. Cum ergo dominus Deus tuus dederit tibi requiem,& ſubiecerit cũctas per circumitum nationes in terra quam tibi pollicitus eſt, delebis nomen eius ſub cælo. Caue ne obliuiſcaris. Exo.17.c

Primitiæ & decimæ dandæ.

CAPVT XXVI.

A Cvmq́ intraueris terram quã dominus Deus tuus tibi daturus eſt poſsidendam, & obtinueris eam, atque habitaueris in ea, tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergesq́ ad locũ quem dominus deus tuus elegerit,vt ibi inuo

cetur nomen eius: accedesq́ ad ſacerdo-
tem qui fuerit in diebus illis,& dices ad
eum. Profiteor hodie corã domino deo
tuo, ꝙ ingreſſus ſum in terram pro qua
iurauit patribus noſtris vt daret eam no
bis. Suſcipiensq́ ſacerdos cartallum de B
manu tua, ponet ante altare domini dei
tui,& loquêris in conſpectu domini dei
tui, Syrus perſequebatur patrem meũ,
qui deſcendit in Aegyptum,& ibi pere-
grinatus eſt in paucisſimo numero, cre-
uitq́ in gentem magnam ac robuſtam
& infinitæ multitudinis Afflixeruntq́
nos Aegyptij,& perſecuti ſunt imponẽ-
tes onera grauisſima:& clamauimus ad
dominum Deum patrum noſtrorum:
qui exaudiuit nos,& reſpexit humilita-
tem noſtram, & laborem, atque angu-
ſtias: & eduxit nos de Aegypto in ma-
nu forti, & brachio extento, in ingenti
pauore, in ſignis atque portentis,& in-
troduxit ad locum iſtum,& tradidit no
bis terram lacte & melle manantem.
Et idcirco nũc offero primitias frugum C
terræ quam dominus Deus dedit mihi.
Et dimittes eas in cõſpectu domini dei
tui: & adorato domino Deo tuo, epula
beris in omnibus bonis quæ dominus

Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ,
tu & Leuites,& aduena qui tecum eſt.
Quando compleueris decimam cun-
ctarum frugum tuarum, anno decima-
rum tertio dabis Leuitæ & aduenæ, &
pupillo & viduæ,vt comedāt intra por
tas tuas,& ſaturentur:loquerisq; in con
ſpectu domini Dei tui, Attuli quod ſan
ctificatum eſt de domo mea,& dedi il-
D lud Leuitæ,& aduenæ,& pupillo ac vi
duæ, ſicut iuſsiſti mihi. Non præteriui
mandata tua, nec ſum oblitus imperij
tui,Nō comedi ex eis in luctu meo, nec
ſeparaui ea in qualibet immūditia, nec
expendi ex his quicquam in re funebri.
Obediui voci domini Dei mei, & feci
omnia ſicut pręcepiſti mihi.Reſpice de Eſa.63.d
ſanctuario tuo, & de excelſo cælorum Baruch
habitaculo, & benedic populo tuo Iſ- 2.d
rael,& terræ quam dediſti nobis, ſicut
iuraſti patribus noſtris, terræ lacte &
melle mananti. Hodie dominus Deus
tuus præcepit tibi vt facias mādata hęc,
atque iudicia, vt cuſtodias & impleas
ex toto corde tuo,& ex tota anima tua.
Dominum elegiſti hodie, vt ſit tibi
Deus,& ambules in vijs eius, & cuſto-
dias ceremonias illius,& mandata atq;

Sup.7.a iudicia,& obedias eius imperio. En do-
minus elegit te hodie, vt ſis ei populus
peculiaris,ſicut locutus eſt tibi:& cuſto-
dias omnia præcepta illius, & faciet te
excelſiorem cunctis gentibus quas crea
uit in laudem, & nomen, & gloriam
ſuã, vt ſis populus ſanctus domini Dei
tui,ſicut locutus eſt.

Tranſmiſſo Iordane aram ac colũnas Deo erigere iubentur, benedictionisq́; & maledictionis loca conſtituuntur.

CAPVT XXVII.

PRæcepit autem Moyſes & ſenio- A
res populo Iſrael,dicentes. Cuſto-
dite omne mandatum quod præ-
Ioſue.4.a cipio vobis hodie. Cũq; tranſieris Ior-
danem in terrã quam dominus Deus
tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides,
& calce leuigabis eos, vt poſsis in eis
ſcribere omnia verba legis huius,Iorda
ne tranſmiſſo,vt introeas terram quam
dominus Deus tuus dabit tibi, terrã la-
cte & melle manantem,ſicut iurauit pa
tribus tuis. Quando ergo tranſieritis
Iordanem,erigite lapides quos ego ho-
Exo.20.d die præcipio tibi,in monte Hebal,& le-
Ioſue.8.f uigabis eos calce: & ædificabis ibi altas

re domino Deo tuo de lapidibus quos
ferrum non tetigit,& de ſaxis informi-
bus & impolitis, & offeres ſuper eo ho
locauſta domino Deo tuo,& immola-
bis hoſtias pacificas, comedesq́; ibi,&
B epulaberis coram domino Deo tuo. Et
ſcribes ſuper lapides omnia verba legis
huius plane & lucide. Dixeruntq́; Moy
ſes & ſacerdotes Leuitici generis ad o-
mnem Iſraelem. Attende, & audi Iſra-
el, Hodie factus es populus domini Dei
tui. audies vocem eius, & facies man-
data atque iuſtitias quas ego præcipio
tibi. Præcepitq́; Moyſes populo in die
illo, dicens. Hi ſtabunt ad benedicen-
dum domino ſuper montem Gari-
zim, Iordane tranſmiſſo, Symeon, Le-
ui, Iudas, Iſſachar Ioſeph, & Benia-
min. Et è regione iſti ſtabunt ad ma-
ledicendum in monte Hebal, Ruben,
Gad & Aſer,& Zabulon, Dan & Ne-
C ptalim. Et pronunciabunt Leuitæ, Dani.9.c
dicentq́; ad omnes viros Iſrael ex-
celſa voce, Maledictus homo qui fa-
cit ſculptile & conflatile abominatio-
nem domini, opus manuum artificum,
ponitq́; illud in abſcondito. Et reſpon-
debit omnis populus, & dicet, Amen.

Maledictus qui nō honorat patrē ſuum
& matrem ſuam. Et dicet omnis popu-
lus, Amen. Maledictus qui tranſierit ter
minos proximi ſui. Et dicet omnis po-
pulus, Amen. Maledictus qui errare fa-
cit cæcum in itinere. Et dicet omnis po-
pulus, Amen. Maledictus qui peruertit
iudicium aduenæ, pupilli, & viduæ. Et
dicet omnis populus, Amē. Maledictus
qui dormit cum vxore patris ſui, & re-
uelat operimentum lectuli eius. Et di-
cet omnis populus, Amen. Maledictus
qui dormit cum omni iumento. Et di-
cet omnis populus, Amen. Maledictus D
qui dormit cum ſorore ſua filia patris
ſui, vel matris ſuæ. Et dicet omnis popu
lus, Amen. Maledictus qui dormit cū
ſocru ſua. Et dicet omnis populus, Amē.
Maledictus qui clàm percuſſerit proxi-
mum ſuum. Et dicet omnis populus,
Amen. Maledictus qui dormit cū vxo-
re proximi ſui. Et dicet omnis populus,
Amen. Maledictus qui accipit munera,
vt percutiat animam ſanguinis innocē-
Gala.3.b tis. Et dicet omnis populus, Amen. Ma-
ledictus qui non permanet in ſermoni-
bus legis huius, nec eos opere perficit. Et
dicet omnis populus, Amen.

Quæ præmia pios, quæ calamitates im-
pios ſint ſecuturæ docetur.

CAPVT XXVIII.

A SI autem audieris vocem domini Dei tui, vt facias atque cuſtodias omnia mādata eius quæ ego præcipio tibi, hodie faciet te dominus deus tuus excelſiorem cunctis gentibus quæ verſantur in terra: venientq́; ſuper te vniuerſæ benedictiones iſtæ, & apprehendent te, ſi tamen præcepta eius audieris, Benedictus tu in ciuitate, & benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, fructusq́; iumentorum tuorum, greges armentorū tuorū, & caulæ ouium tuarum. Benedicta horrea tua, & benedictæ reliquiæ tuæ. Benedictus eris ingrediens & egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui conſurgent aduerſum te, corruentes in conſpectu tuo. per vnam viam venient contra te, & per ſeptem fugient à facie tua. Emittet dominus benedictionem ſuper cellaria tua, & ſuper omnia opera manuum tuarum, benedicetq́; tibi in terra quam acceperis. Suſcitabit te dominus ſibi in populum ſanctum, ſicut

iurauit tibi, ſi cuſtodieris mandata do-
mini Dei tui, & ambulaueris in vijs
eius. Videbuntq́ omnes terrarum popu
li quòd nomen domini inuocatum ſit
ſuper te, & timebunt te. Abundare te fa
ciet dominus omnibus bonis, fructu ve
teri tui, & fructu iumentorum tuorum,
fructu terræ tuę quam iurauit dominus
patribus tuis vt daret tibi. Aperiet do-
minus theſaurum ſuum optimum cæ-
lum, vt tribuat pluuiam terræ tuæ in
tempore ſuo: benedicetq́ cunctis operi-
bus manuum tuarum. Et fœnerabis gē- B
tibus multis, & ipſe à nullo fœnus acci-
pies. Conſtituet te dominus Deus tuus
in caput, & non in caudam: & eris ſem-
per ſupra, & non ſubter, ſi tamen audie-
ris mandata domini Dei tui quæ ego
præcipio tibi hodie, & cuſtodieris & fe
ceris, ac non declinaueris ab eis nec ad
dexteram nec ad ſiniſtram, nec ſecutus
fueris Deos alienos: neq́ colueris eos.

Leui.26.b Quòd ſi audire nolueris vocem domi-
Thren.2.f ni Dei tui, vt cuſtodias & facias omnia
Mala.2.a mandata eius & ceremonias quas ego
Baruch præcipio tibi hodie, venient ſuper te o-
1.d mnes maledictiones iſtæ, & apprehen-
dent te. Maledictus eris in ciuitate, ma-

ledictus in agro.Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ. Maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum. Maledictus eris ingrediens,& maledictus egrediẽs. Mittet dominus ſuper te famem et eſuriem, & increpationem in omnia opera tua quæ tu facies, donec conterat te & perdat velociter,propter adinuentiones tuas peſsimas in quibus reliquiſti me.Adiungat tibi dominus peſtilentiam, donec conſumat te de terra ad quam ingrediêris poſsidendam.Percutiat te dominus egeſtate, febri & frigore, ardore & æſtu,& aere corrupto ac rubigine,& perſequatur donec pereas. Sit cælum quod ſupra te eſt,æneum:& terra quam calcas, ferrea. Det dominus imbrem terræ tuæ puluerem, & de cælo deſcendat ſuper te cinis, donec conteraris.
C Tradat te Dominus corruentem ante hoſtes tuos. & per vnam viam egrediaris contra eos, & per ſeptem fugias, & diſpergaris per omnia regna terræ, ſitqúe cadauer tuum in eſcam cunctis volatilibus cæli & beſtijs terræ, & non ſit qui abigat. Percutiat

te dominus vlcere Aegypti,& partẽ cor
poris per quam ſtercora digeruntur,ſca
bie quoq; & prurigine, ita vt curari ne=
queas. Percutiat te dominus amentia et
cæcitate ac furore mentis, & palpes in
meridie ſicut palpare ſolet cæcus in te=
nebris, & nõ dirigas vias tuas. Omniq;
tempore calumniam ſuſtineas, & op=
primaris violentia, nec habeas qui libe=
ret te. Vxorem accipias, et alius dormiat
cum ea. Domum ædifices, & non habi=
tes in ea. Plantes vineam, & non vinde=
mies eam. Bos tuus immoletur coram
te, & non comedas ex eo. Aſinus tuus ra
piatur in cõſpectu tuo, & non reddatur D
tibi. Oues tuæ dentur inimicis tuis, &
non ſit qui te adiuuet. Filij tui & filiæ
tuæ tradantur alteri populo videntibus
oculis tuis, & deficientibus ad conſpe=
ctum eorum tota die, & non ſit fortitu=
do in manu tua. Fructus terrę, et omnes
labores tuos comedat populus quem
ignoras, & ſis ſemper calumniam ſuſti=
nens, & oppreſſus cunctis diebus, & ſtu
pens ad terrorẽ eorũ quę videbunt oculi
tui. Percutiat te dominus vlcere peſsi=
mo in genibus & in ſuris, ſanariq; non
poſsis à planta pedis vſq; ad verticem

tuum,docetq́; te dominus,& regem tu-
um quem conſtitueris ſuper te in gen-
tem quam ignoras tu & patres tui: &
ſeruies ibi dĳs alienis ligno & lapidi,&
eris perditus, in prouerbium ac fabulā
omnibus populis, ad quos te introduxe
rit dominus. Sementem multam ia-
cies in terram, & modicum congrega- Mich.6.d
bis,quia locuſtæ deuorabunt omnia.Vi Agg.1.b
neam plantabis & fodies, & vinum nō
bibes,nec colliges ex ea quippiam, quo
niam vaſtabitur vermibus. Oliuas ha-
bebis in omnibus terminis tuis,& non
vngêris oleo, quia defluent & deperi-
bunt. Filios generabis & filias, & non
fruêris eis,quoniam ducentur in captiui
tatem. Omnes arbores tuas & fruges
terræ tuæ rubigo conſumet.Aduena qui
tecum verſatur in terra,aſcēdet ſuper te,
eritq́; ſublimior:tu autem deſcendes,&
eris inferior. Ipſe fœnerabit tibi, & tu
E non fœnerabis ei. Ipſe erit in caput, &
tu eris in caudā. Et venient ſuper te o-
mnes maledictiones iſtæ,& perſequen-
tes apprehendent te,donec intereas:quia
non audiſti vocem domini Dei tui, nec
ſeruaſti mandata eius & ceremonias
quas præcepit tibi. Et erunt in te ſigna

atque prodigia, & in ſemine tuo vſq; in
ſempiternum, eo quòd non ſeruieris do
mino Deo tuo in gaudio, cordiſq; læti-
tia, propter rerum omnium abundan-
tiam. Seruies inimico tuo quem emit-
tet tibi dominus, in fame & ſiti & nudi
tate, & omni penuria, & ponet iugum
ferreum ſuper ceruicem tuam, donec te
conterat. Adducet dominus ſuper te gen
tem de longinquo, & de extremis ter-
ræ finibus in ſimilitudinem aquilæ vo-
lantis cum impetu, cuius linguam intel
ligere non poſsis, gentem procaciſsi-
mam, quæ non deferat ſeni, nec miſerea
tur paruuli, & deuoret fructum iumen-
torum tuorum, ac fruges terræ tuæ, do-
nec intereas, & non relinquat tibi triti-
cum, vinum, & oleum, armenta boum
& greges ouium, donec te diſperdat &
conterat in cunctis vrbibus tuis, & de-
ſtruantur muri tui firmi atq; ſublimes,
in quibus habebas fiduciã in omni ter-
ra tua. Obſideberis intra portas tuas in F
omni terra quam dabit tibi dominus
Deus tuus: & comedes fructum vteri
tui, & carnes filiorum tuorum & filia-
rum tuarum, quas dederit tibi dominus
Deus tuus in anguſtia & vaſtitate qua

opprimet te hoſtis tuus. Homo delica-
tus in te, & luxurioſus valde inuidebit
fratri ſuo, & vxori quæ cubat in ſinu
ſuo, ne det eis de carnibus filiorum ſuo-
rum quas comedet, eo ꝙ nihil aliud ha-
beat in obſidione & penuria qua vaſta-
uerint te inimici tui intra omnes portas
tuas. Tenera mulier & delicata quæ ſu-
per terram ingredi nõ valebat: nec pedis
veſtigium figere propter mollitiem &
teneritudinẽ nimiam, inuidebit viro ſuo
qui cubat in ſinu eius ſuper filŋ & filiæ
carnibus, & illuuie ſecũdinarũ quæ egre
diuntur de medio feminum eius, & ſu-
per liberis qui eadẽ hora nati ſunt. com-
edent enim eos clàm propter rerum o-
mnium penuriam, in obſidione & va-
ſtitate qua opprimet te inimicus tuus in
tra portas tuas. Niſi cuſtodieris, & fece-
ris omnia verba legis huius quæ ſcripta
ſunt in hoc volumine, & timueris no-
men eius glorioſum & terribile, hoc eſt
dñm Deum tuum, augebit dñs plagas
tuas, & plagas ſeminis tui, plagas ma-
gnas & perſeuerãtes, infirmitates peſsi-
mas & ꝑpetuas, & cõuertet in te oẽs af-
flictiões Aegypti, quas timuiſti et adhę
G rebũt tibi. Inſuꝑ & vniuerſos lãguores,

& plagas quæ non ſunt ſcriptæ in volu
minę legis huius, inducet dominus ſu
per te, donec te conterat: & remanebitis
pauci numero, qui prius eratis ſicut a
ſtra cęli præ multitudine: quoniam non
audiſtis vocem domini Dei veſtri. Et ſi
cut ante lætatus eſt dominus ſuper vos,
bene vobis faciens, voſq; multiplicans:
ſic lætabitur diſperdens vos atq; ſubuer
tens, vt auferamini de terra ad quam in
gredimini poſsidendam. Diſperget te
dominus in omnes populos à ſummi
tate terræ vſque ad terminos eius, & ſer
uies ibi dĳs alienis quos & tu ignoras
& patres tui, lignis & lapidibus. In gen
tibus quoq; illis non quieſces, neq; erit
requies veſtigio pedis tui. Dabit enim
tibi dominus ibi cor pauidum, & defi
cientes oculos, & animam cōſumptam
mœrore, & erit vita tua quaſi pendens
ante te. Timebis nocte & die, & nō cre
des vitę tuæ. Mane dices, Quis mihi det
veſperum? & veſpere, Quis mihi det
mane? propter cordis tui formidinem,
qua terreberis, & propter ea quæ tuis vi
debis oculis. Reducet te dominus claſ
ſibus in Aegyptum per viam de qua di
xit tibi, vt eam amplius non videres. Ibi
vendêris

vendêris inimicis tuis in ſeruos & an-
cillas, & non erit qui emat.

Cõmemorato fœdere Dei cnm Iſrael hor
tatur eos ad obſeruationem legis, quæ negle
cta iram Dei inducit.

CAPVT XXIX.

A HAec ſunt verba fœderis, quod
præcepit dominus Moyſi, vt fe
riret cũ filijs Iſrael ĩ terra Moab,
præter illud fœdus quod cum eis pepi- Exod.19.a
git in Oreb. Vocauitq; Moyſes omnem
Iſrael, & dixit ad eos. Vos vidiſtis vni-
uerſa quæ fecit dominus coram vobis in
terra Aegypti Pharaoni, et omnibus ſer
uis eius, vniuerſæq; terræ illius, tentatio
nes magnas quas viderunt oculi tui, ſi-
gna illa portentaq; ingentia: & non de-
dit vobis dominus cor intelligens, &
oculos videntes, & aures quæ poſsint
audire vſque in præſentem diem. Addu Supr.8.a
xit vos quadraginta ãnis per deſertum,
non ſunt attrita veſtimenta veſtra, nec
calceamenta pedum veſtrorum vetuſta-
B te conſumpta ſunt. Panem non come-
diſtis, vinum & ſiceram non bibiſtis, vt
ſciretis quia ipſe eſt dominus Deus ve-
ſter, & veniſtis ad hunc locum. Egreſ-
ſusq; eſt Seon rex Eſebon, et Og rex Ba- Supr.3.a

ſan occurrentes nobis ad pugnam: & percuſsimus eos, & tulimus terram eorum ac tradidimus poſsidendam Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe. Cuſtodite ergo verba pacti huius & implete ea, vt intelligatis vniuerſa quæ facitis. Vos ſtatis hodie cuncti coram domino Deo veſtro, principes veſtri, & tribus ac maiores natu, atque doctores, omnis populus Iſrael, liberi & vxores veſtræ & aduenæ qui tecum morantur in caſtris: exceptis lignorum cæſoribus, & his qui comportant aquas, vt tranſeas in fœdere domini Dei tui, & in iureiurando quod hodie dominus Deus tuus percutit tecum, vt ſuſcitet te ſibi in populum, & ipſe ſit dominus Deus tuus ſicut locutus eſt tibi, & ſicut iurauit patribus tuis Abraham, Iſaac, & Iacob. Nec vobis ſolis ego hoc fœdus ferio, & hæc iuramenta confirmo, ſed cun-
ctis præſentibus & abſentibus. (Vos C
enim noſtis quomodo habitauerimus in terra Aegypti, & quomodo tranſierimus per medium nationum, quas tranſeuntes vidiſtis abominationes & ſordes, id eſt idôla eorum lignum & lapidem, argentum & aurum quæ co-

lebant.) Ne forte ſit inter vos vir aut
mulier, familia aut tribus, cuius cor auer
ſum eſt hodie à domino Deo veſtro, vt
vadat & ſeruiat dñs illarum gentium,
& ſit inter vos radix germinans fel &
amaritudinem. Cumq́; audierit verba
iuramenti huius, benedicat ſibi in cor=
de ſuo, dicens. Pax erit mihi, & ambu=
labo in prauitate cordis mei: & aſſu=
mat ebria ſitientem, & dominus non
ignoſcat ei: ſed tunc quam maxime fu
ror eius fumet & zelus contra homi=
nem illum, & ſedeāt ſuper eum omnia
maledicta quæ ſcripta ſunt in hoc volu=
mine: & deleat dominus nomen eius
ſub cælo, & conſumat eum in perditio=
nem ex omnibus tribubus Iſrael, iuxta
D maledictiones quæ in libro legis huius
ac fœderis continentur. Dicetq́; ſequens
generatio, et filij qui naſcentur deinceps,
& peregrini qui de longe venerint vi=
dentes plagas terræ illius, & infirmita=
tes quibus eam afflixerit dominus ſul=
ſure, & ſolis ardore comburens, ita vt vl
tra non ſeratur, nec vires quippiam ger=
minet in exemplum ſubuerſionis Sodo
mæ & Gomorrhæ, Adamæ et Seboim; Gen.19.e
quas ſubuertit dñs in ira & in furore

ſuo: & dicent omnes gentes, Quare ſic
fecit dominus terræ huic? quæ eſt hæc
3.Reg.9.b ira furoris eius immenſa? Et responde-
Hiere.22.c bunt, Quia dereliquerũt pactum domi-
ni quod pepigit cum patribus eorũ, quã
do eduxit eos de terra Aegypti, & ſeruie
runt dijs alienis, & adorauerũt eos quos
neſciebant, & quibus non fuerant attri-
buti: idcirco iratus eſt furor domini con
tra terram iſtam, vt induceret ſuper eam
omnia maledicta, quæ in hoc volumi-
ne ſcripta ſunt, & eiecit eos de terra ſua
in ira & in furore, & in indignatiõe ma
xima: proiecitq; in terram alienam ſicut
hodie comprobatur. Abſcondita, domi-
no Deo noſtro: quæ manifeſta ſunt, no-
bis & filijs noſtris vſq; in ſempiternum,
vt faciamus vniuerſa legis huius.

Reſipiſcentibus à peccatis miſericordia, pertinacibus vindicta nuntiatur.

CAPVT XXX.

Pſal.105.d CVm ergo venerint ſuper te o- A
mnes ſermones iſti, benedictio
ſiue maledictio quam propoſui
in conſpectu tuo, & ductus pœnitudine
cordis tui in vniuerſis gentibus, in quas
diſperſerit te dominus deus tuus, & re-
uerſus fueris ad eum, & obedieris eius

imperijs, ſicut ego hodie præcipio tibi
cum filijs tuis in toto corde tuo, & in to
ta anima tua: reducet te dn̄s Deus tuus
de captiuitate tua,ac miſerebitur tui, &
rurſum congregabit te de cunctis popu
lis in quos te ante diſperſit. Si ad cardi-
nes cæli fueris diſsipatus,inde te retrahet
dn̄s deus tuus, & aſſumet atq; introdu- 2.Macha.
cet in terrā quā poſſederūt patres tui, & 1.f. & 2.c
obtinebis eam,& benedicens tibi maio
ris nūeri te eſſe faciet, quam fuerint pa-
B tres tui. Circuncidet dn̄s Deus tuus cor
tuum,et cor ſeminis tui,vt diligas dn̄m
deum tuum ex toto corde tuo, & in to-
ta anima tua vt poſsis viuere. Omnes
autem maledictiones has conuertet ſu-
per inimicos tuos,et eos qui oderunt te,
& perſequūtur. Tu autē reuerteris,& au
dies vocem dn̄i dei tui,faciesq; vniuerſa
mādata quę ego præcipio tibi hodie,&
abundare te faciet dn̄s deus tuus in cun-
ctis operibus manuū tuarum in ſobole
vteri tui, & in fructu iumentorū tuorū,
in vbertate terræ tuæ, & in rerū omniū
C largitate. Reuertetur enim dominus,vt
gaudeat ſuper te in omnibus bonis, ſi-
cut gauiſus eſt in patribus tuis, ſi ta-
men audieris vocem domini Dei tui,&

cuſtodieris pręcepta eius et ceremonias quæ in hac lege ſcripta ſunt & reuertaris ad dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua. Manda-
Rom.10.b tum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neq; procul poſitum, nec in cælo ſitum, vt poſsis dicere, Quis noſtrum valet ad cælum aſcendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus, atq; opere compleamus? Neque trans mare poſitum vt cauſeris, & dicas, Quis è nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vſque deferre, vt poſsimus audire & facere quod præceptum eſt? Sed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo & in corde tuo, vt facias illũ.
Conſydera quod hodie propoſuerim D
in conſpectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortem & malum, vt diligas dominum Deum tuum, & ambules in vĳs eius, & cuſtodias mandata illius ac ceremonias atque iudicia, & viuas, atq; multiplicet te, benedicatq; tibi in terra ad quam ingredieris poſsidendam. Si autem auerſum fuerit cor tuũ, & audire nolueris, atq; errore deceptus adoraueris deos alienos & ſeruieris eis, prædico tibi hodie quod pereas, & par-

uo tempore moreris in terra ad quam
Iordane trãſmiſſo ingredieris poſsiden
dam. Teſtes inuoco hodie cælũ & ter-
ram,quod propoſuerim vobis vitam et
bonum,benedictionem & maledictio
nem . Elige ergo vitam, vt & tu viuas,
& ſemen tuum , & diligas dominum
Deum tuum, atque obedias voci eius,
& illi adhæreas (ipſe eſt enim vita tua
& longitudo dierum tuorum) vt habi-
tes in terra pro qua iurauit dominus pa
tribus tuis Abraham, Iſaac,& Iacob,vt
daret eam illis.

Moyſes cognito ſibi mortem inſtare,con
uocatis magnatibus præficit populo Ioſue,
prædicitq; eis ſua fata.

CAPVT XXXI.

A Abijt quoq; Moyſes, & locutus
eſt omnia verba hæc ad vniuer
ſum Iſrael,& dixit ad eos. Cẽ-
tũ viginti annorũ ſum hodie,non poſ-
ſum vltra egredi & ingredi,præſertim
cum & dominus dixerit mihi.Nõ trãſi
bis Iordanẽ iſtũ. Dominus ergo deus Supr.3.d
tuus trãſibit ante te.ipſe delebit omnes Nũe.27.c
gentes has in conſpectu tuo,& poſside
bis eas,Et Ioſue iſte tranſibit ante te, ſi-
cut locutus eſt domin⁹. Facietq; dñs eis

ſicut fecit Seon & Og regibus Amor=
rhæorũ,& terræ eorum, delebitq́ eos.
Cum ergo & hos tradiderit vobis, ſi=
Supr.7.a militer facietis eis, ſicut præcepi vobis.
Viriliter agite,& confortamini. Nolite
timere, nec paueatis ad conſpectum eo
rum: quia dominus Deus tuus ipſe eſt
ductor tuus,& non dimittet, nec dere=
linquet te. Vocauitq́ Moyſes Ioſue, &
dixit ei coram omni Iſrael, Conforta= B
re, & eſto robuſtus. tu enim introduces
populum iſtum in terram quam datu=
rum ſe patribus eorum iurauit domi=
nus, & tu eam ſorte diuides. Et domi=
nus qui ductor eſt veſter, ipſe erit tecũ,
non dimittet, nec derelinquet te. noli ti
mere, nec paueas. Scripſit itaq́ Moyſes
legem hanc,& tradidit eam ſacerdoti=
bus filijs Leui, qui portabant arcam fœ=
deris domini, & cunctis ſenioribus Iſ=
rael. Præcepitq́ eis, dicens. Poſt ſeptem
annos anno remiſsionis in ſolennitate
tabernaculorum conuenientibus cun= C
ctis ex Iſrael, vt appareant in conſpectu
domini Dei tui in loco quem elegerit
dominus, leges verba legis huius co=
ram omni Iſrael, audientibus eis,& in
vnum omni populo congregato tam

viris quàm mulieribus,paruulis & ad-
uenis qui ſunt intra portas tuas, vt au-
dientes diſcant, & timeant dominum
Deum veſtrum,& cuſtodiāt impleántq;
que omnes ſermones legis huius. filij
quoque eorum qui nunc ignorant, vt
audire poſsint, & timeant dominum
Deum ſuum cūctis diebus quibus ver-
ſantur in terra ad quam vos Iordane
D transmiſſo pergitis obtinendam.Et ait
dominus ad Moyſen. Ecce propè ſunt
dies mortis tuæ,voca Ioſue, & ſtate in
tabernaculo teſtimonij, vt præcipiam
ei. Abierunt ergo Moyſes & Ioſue,&
ſteterunt in tabernaculo teſtimonij, ap-
paruitq; dominus ibi in columna nu-
bis quę ſtetit in introitu tabernaculi.Di
xitq; dominus ad Moyſen.Ecce tu dor-
mies cum patribus tuis,et populus iſte
conſurgens fornicabitur poſt deos alie-
nos in terra ad quam ingredietur vt ha
bitet in ea: ibi derelinquet me, & irritū
faciet fœdus quod pepigi cum eo. Et
iraſcetur furor meus contra eum in die
illo, & derelinquam eum,& abſcondā
faciem meam ab eo, & erit in deuora-
E tionem. Inuenient eum omnia mala
& afflictiones, ita vt dicat in illo die,

Vere,quia non eſt Deus mecum,inuene
runt me hæc mala.Ego autem abſcon-
dam, & celabo faciem meam in die il-
lo propter omnia mala quæ fecit,quia
ſecutus eſt deos alienos. Nunc itaque
ſcribite vobis canticum iſtud,& docete
filios Iſrael, vt memoriter teneant &
ore decantent, & ſit mihi carmen iſtud
pro teſtimonio inter filios Iſrael.Intro-
ducam enim eum in terram pro qua iu
raui patribus eius lacte & melle manã-
tem. Cumq́ comederint & ſaturati
craſsiq́ fuerint,auertentur ad deos alie-
nos,& ſeruient eis: detrahentq́ mihi,
& irritum facient pactum meum.Poſt F
quàm inuenerint eum mala multa &
afflictiones, reſpondebit ei canticum
iſtud pro teſtimonio, quod nulla dele-
bit obliuio ex ore ſeminis tui. Scio
enim cogitationes eius quæ facturus ſit
hodie antequam introducam eum in
terram,quam ei pollicitus ſum.Scripſit
quoque Moyſes canticum, & docuit fi-
lios Iſrael. Præcepitq́ dominus Ioſue
filio Nun, & ait, Confortare, & eſto
robuſtus: tu enim introduces filios Iſ-
rael in terram quam pollicitus ſum, &
ego ero tecum. Poſtquàm ergo ſcripſit

Moyſes verba legis huius in volumine, atq; compleuit, præcepit Leuitis, qui portabant arcā fœderis domini dicens.
G Tollite librum iſtum, et ponite eum in latere arcæ fœderis domini Dei veſtri, vt ſit ibi contra te in teſtimonium. Ego enim ſcio contentionem tuam, & ceruicem tuam duriſsimam. Adhuc viuente me, & ingrediente vobiſcum, ſemper contentioſe egiſtis contra dominum: quāto magis, cum mortuus fuero? Congregate ad me omnes maiores natu per tribus veſtras atq; doctores, & loquar audientibus eis ſermones iſtos, & inuocabo contra eos cælum & terram. Noui enim quòd poſt mortem meam iniq; agetis, & declinabitis cito de via quam præcepi vobis, & occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conſpectu domini, vt irritetis eum per opera manuum veſtrarū. Locutus eſt ergo Moyſes audiente vniuerſo cœtu Iſrael verba carminis huius, & ad finem vſq; compleuit.

Moyſi cātio populum ad Dei cultum incitans.

CAPVT XXXII.

AVdite cæli quæ loquor, audiat A
terra verba oris mei. Concre-
ſcat in pluuiam doctrina mea,
fluat vt ros eloquium meum. Quaſi
imber ſuper herbam, & quaſi ſtillæ
ſuper gramina, quia nomen domini
inuocabo. Date magnificentiam Deo
noſtro, Dei perfecta ſunt opera, & o-
mnes viæ eius iudicia. Deus fidelis &
abſque vlla iniquitate, iuſtus & rectus.
Peccauerunt ei, & non filij eius in ſordi
bus. Generatio praua atque peruerſa, hęc
cine reddis domino popule ſtulte & in
ſipiens? Nunquid nō ipſe eſt pater tuus,
qui poſſedit te, & fecit, & creauit te? Me
mento dierum antiquorum, cogita ge-
nerationes ſingulas. Interroga patrem
tuū, & annuntiabit tibi: maiores tuos,
& dicent tibi. Quando diuidebat altiſ-
ſimus gentes, quando ſeparabat filios
Adam, conſtituit terminos populorū B
iuxta numerum filiorum Iſrael. Pars
autem domini populus eius, Iacob funi
culus hæreditatis eius. Inuenit eum in
terra deſerta, in loco horroris, & vaſtæ
ſolitudinis. Circunduxit eum, & do-
cuit, & cuſtodiuit quaſi pupillam ocu-

li ſui. Sicut aquila prouocans ad volan-
dum pullos ſuos, & ſuper eos volitans,
expādit alas ſuas, & aſſumpſit eum, at-
que portauit in humeris ſuis. Dominus
ſolus dux eius fuit, & non erat cum eo
Deus alienus. Cōſtituit eum ſuper ex-
celſam terram, vt comederet fructus a-
grorū, vt ſugeret mel de petra, oleumq́
de ſaxo duriſsimo, butyrum de armen
to, & lac de ouibus cum adipe agnorū,
& arietum filiorum Baſan, & hircos
C cum medulla tritici, & ſanguinem vuæ
biberent meraciſsimum. Incraſſatus eſt
dilectus, & recalcitrauit, incraſſatus, im
pinguatus, dilatatus. Dereliquit Deum
factorem ſuum, & receſsit à Deo ſalu-
tari ſuo. Prouocauerūt eum in dījs alie-
nis, & in abominationibus ad iracun-
diam cōcitauerunt. Immolauerunt dæ
monījs & non Deo, dījs quos ignora-
bant: Noui recentesq́ venerunt, quos
non coluerūt patres eorum. Deum qui
te genuit dereliquiſti, & oblitus es do-
mini creatoris tui. Vidit dominus &
ad iracundiam concitatus eſt, quia pro-
uocauerunt eum filīj ſui, & filiæ. Et ait,
Abſcondam faciem meam ab eis, &
cōſiderabo nouiſsima eorum. Genera-

tio enim peruerſa eſt, et infideles filij.
Ipſi me prouocauerũt in eo qui nõ erat
Rom.10.d Deus,& irritauerũt in vanitatibus ſuis.
Hier.15.c Et ego prouocabo eos in eo qui nõ eſt
populus,& in gẽte ſtulta irritabo illos.
Ignis ſuccẽſus eſt in furore meo,et arde
bit vſq; ad inferni nouiſsima: Deuora-
bit'q; terrã cum germine ſuo,& mõtiũ
fundamẽta cõburet. Congregabo ſuper D
eos mala, & ſagittas meas cõplebo in
eis. Cõſumẽtur fame, et deuorabũt eos
aues morſu amariſsimo. Dentes beſtia-
rum immittam in eos, cum furore tra-
hentium ſuper terram, atq; ſerpẽtium.
Foris vaſtabit eos gladius, & intus pa-
uor, iuuenem ſimul ac virginem lacten
tem cum homine ſene. Et dixi. Vbinam
ſunt? Ceſſare faciam ex hominibus me
moriam eorum. Sed propter iram ini-
micorum diſtuli, ne forte ſuperbirent
hoſtes eorum, & dicerent. Manus no-
ſtra excelſa, & non dominus fecit hæc
omnia. Gens abſque conſilio eſt,& ſine
prudentia: vtinam ſaperent,& intellige
rent ac nouiſsima prouiderẽt. Quomo- E
do perſequebatur vnus mille,& duo fu
garent decem millia? Nónne ideo, quia
Deus ſuus vẽdidit eos,& dominus con-

cluſit illos? Non enim eſt Deus noſter, vt dĳ eorum: & inimici noſtri ſunt iudices. De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de ſuburbanis Gomorrhę. Vua eorum, vua fellis, & botri amariſsimi. Fel draconũ vinum eorum, & venenũ aſpidum inſanabile. Nónne hæc cõdita ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis? Mea eſt vltio, & ego retribuã eis in tempore, vt labatur pes eorum. Iuxtà eſt dies perditionis, & adeſſe feſtinant tempora. Iudicabit dominus populum ſuũ, & in ſeruis ſuis miſerebitur. Videbit quòd infirmata ſit manus, & clauſi quoque defecerunt, reſiduiq; conſumpti ſunt. Et dicent, Vbi ſunt dĳ eorum, in quibus habebant fiduciam? De quorũ victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum. Surgant & opitulentur vobis, & in neceſſitate vos

Eccĩ. 28. a
rom. 12. d
heb. 10. c

F protegant. Videte quòd ego ſim ſolus, & non ſit alius Deus præter me. Ego occidam, & ego viuere faciam, percutiã, & ego ſanabo, & non eſt qui de manu mea poſſit eruere. Leuabo ad cælũ manum meam, & dicam, Viuo ego in ęternum. Si acuero vt fulgur gladium, & arripuerit iudicium manus mea; reddam

1. reg. 2. a
tobiæ. 13. a
ſapiẽ. 16. b

vltionem hoſtibus meis,et his qui ode
runt me retribuam. Inebriabo ſagittas
meas ſanguine, & gladius meus deuo-
rabit carnes,de cruore occiſorum, & de
captiuitate nudati inimicorum capitis.
Laudate gentes populum eius, quia
ſanguinem ſeruorum ſuorum vlciſce-
2.mac.7.b tur. Et vindictam retribuet in hoſtes eo
rum, & propitius erit terræ populi ſui.
Venit ergo Moyſes, & locutus eſt o-
mnia verba cantici huius in auribus
populi, ipſe & Ioſue filius Nun. Com- G
pleuitq́ omnes ſermones iſtos, loquẽs
ad vniuerſum Iſrael, & dixit ad eos.
Ponite corda veſtra in omnia verba
mea, quæ ego teſtificor vobis hodie,vt
mandetis ea filijs veſtris cuſtodire,& fa
cere, & implere vniuerſa quæ ſcripta
ſunt in volumine legis huius: quia non
incaſſum præcepta ſunt vobis,ſed vt ſin
guli in eis viuerent: quæ facientes lon-
go perſeueretis tempore in terra ad quã
Iordane tranſmiſſo ingredimini poſsi-
dendam. Locutusq́ eſt dominus ad
Moyſen in eadem die,dicens. Aſcende
in montem iſtum Abarim,id eſt tranſi-
tum,in montem Nebo, qui eſt in terra
Moab contra Hiericho; & vide terram
Chanaan,

Chanaan,quam ego tradam filĳs Iſrael obtinendam,& morere in mõte. quem conſcendens iungêris populis tuis,ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor, & appoſitus populis ſuis: quia præuaricati eſtis contra me in medio filiorum Iſrael ad aquas contradictionis in Cades deſerti Sin:& non ſanctificaſtis me inter filios Iſrael. Econtra videbis terram, & non ingrediêris in eam quam ego dabo filĳs Iſrael.

Nũe.20.d &.33.e Nũe.20.a &.27.d

Moyſes ante mortem quibus verbis bene precatus ſit ſingulis tribubus Iſrael.

CAPVT XXXIII.

A HAec eſt benedictio qua benedixit Moyſes homo Dei filĳs Iſrael ante mortem ſuam,Et ait, Dominus de Sina venit,& de Seior ortus eſt nobis. apparuit de monte Pharan,& cum eo ſanctorum millia. In dextera eius ignea lex, dilexit populos. Omnes ſancti in manu illius ſunt: & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius. Legem præcepit nobis Moyſes hæreditatem multitudinis Iacob. Erit apud rectiſsimum rex, congregatis principibus populi

Sapien.3.a

cum tribubus Iſrael. Viuat Ruben, & non moriatur, & ſit paruus in numero. Hæc eſt Iudæ benedictio, Audi domine vocem Iudæ, & ad populum ſuum introduc eum. manus eius pugnabunt pro eo, & adiutor illius contra aduerſarios eius erit. Leui quoque ait, Perfectio tua, & doctrina tua à viro ſancto tuo, quem probaſti in tentatione, & iudicaſti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, Neſcio vos: & fratribus ſuis, Ignoro illos: & neſcierunt filios ſuos. Hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſeruauerunt, iudicia tua ô Iacob, & legem B
tuam ô Iſrael. Ponent thymiama in furore tuo, & holocauſtum ſuper altare tuum. Benedic domine fortitudini eius, & opera manuum illius ſuſcipe. Percute dorſa inimicorum eius, & qui oderunt eum, non cõſurgant. Et Beniamin ait, Amantiſsimus domini habitabit confidenter in eo: quaſi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requieſcet. Ioſeph quoque ait, De benedictione domini terra eius, de pomis cæli, & rore, atque abyſſo ſubiacente. De pomis fructuum ſolis ac lunæ, de

vertice antiquorum montium, de po-
mis collium æternorum, & de frugi-
bus terræ, & de plenitudine eius. Bene-
dictio illius, qui apparuit in rubo, ve-
niat ſuper caput Ioſeph, & ſuper verti-
cem nazaræi inter fratres ſuos. Quaſi
primogeniti tauri pulchritudo eius, cor
nua rhinocerotis cornua illius. in ipſis
C ventilabit gentes vſq; ad terminos ter-
ræ. hæ ſunt multitudines Ephraim, &
hæc millia Manaſſe. Et Zabulō ait, Læ-
tare Zabulon in exitu tuo, & Iſſachar in
tabernaculis tuis: populos vocabunt ad
montem, ibi immolabunt victimas iu
ſtitiæ. Qui inundationē maris quaſi lac
ſugent, & theſauros abſcōditos arena-
rum. Et Gad ait, Benedictus in latitudi-
ne Gad: quaſi leo requieuit cæpit'q; bra-
chium & verticem, & vidit principa-
tum ſuū, q in parte ſua doctor eſſet re-
D poſitus, qui fuit cum principibus popu-
li, & fecit iuſtitias domini, & iudicium
ſuum cum Iſrael. Dan quoq; ait, Dan ca-
tulus leonis, fluet largiter de Baſan. Et
Neptalim dixit. Neptalim abundantia
perfruetur, & plen⁹ erit benedictionib⁹
dñi: mare & meridiem poſsidebit. Aſer
quoque ait, Benedictus in filijs Aſer, ſit

placens fratribus ſuis, & tingat in oleo
pedem ſuum. Ferrum & æs calceamen-
tum eius. Sicut dies iuuentutis tuæ, ita
& ſenectus tua. Non eſt Deus alius vt
Deus rectiſsimi. Aſcenſor cæli auxilia-
tor tuus. Magnificentia eius diſcurrunt
nubes, habitaculũ eius ſurſum, & ſub-
ter brachia ſempiterna: eĳciet à facie tua
Iere.33.b inimicum, dicetq́ꝫ, Conterere. Habita-
bit Iſrael confidenter, & ſolus. Oculus
Iacob in terra frumenti & vini, cæliq́ꝫ
caligabunt rore. Beatus es tu Iſrael, quis
ſimilis tui popule, qui ſaluaris in do-
mino? Scutũ auxilĳ tui, & gladius glo-
riæ tuæ. Negabunt te inimici tui, & tu
eorum colla calcabis.

Moyſes conſcenſo monte, & conſiderata promiſsionis terra moritur, & lugetur ab Iſraelitis.

CAPVT XXXIIII.

2.mac.2.a Supra.3.d A Scendit ergo Moyſes de cam- A
peſtribus Moab ſuper mõtem
Nebo, in verticem Phaſga con
tra Hiericho: oſtenditq́ꝫ ei dominus o-
mnem terram Galaad vſque Dan, &
vniuerſum Neptalim, terramque E-

phraim & Manaſſe, & omnem terram
Iuda vſque ad mare nouiſsimum, &
auſtralem partem, & latitudinem cam
pi Hiericho ciuitatis palmarum vſque
Segor. Dixitq́ dominus ad eum. Hæc
eſt terra, pro qua iuraui Abrahã, Iſaac,
B & Iacob, dicens, Semini tuo dabo eam,
Vidiſti eam oculis tuis, & non tranſibis Geñ.12.b
ad illam. Mortuusq́ eſt ibi Moyſes ſer- & 15.d
uus domini in terra Moab, iubente do-
mino, & ſepeliuit eum in valle terræ
Moab contra Phogor, & non cognouit
homo ſepulchrum eius vſque in præ-
ſentem diem. Moyſes centum & vigin
ti annorum erat, quando mortuus eſt.
C Non caligauit oculus eius, nec dentes
illius moti ſunt. Fleueruntq́ eum filij
Iſrael in campeſtribus Moab triginta
diebus: & completi ſunt dies planctus
lugentium Moyſen. Ioſue vero filius
Nun repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, quia
Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas.
Et obedierunt ei filij Iſrael, feceruntq́ ſi-
D cut præcepit dominus Moyſi. Et non
ſurrexit vltra propheta in Iſrael ſicut
Moyſes, quem noſſet dominus facie ad
faciem in omnibus ſignis atque por-
tentis, quæ miſit per eum, vt faceret in

terra Aegypti Pharaoni, & omnibus
ſeruis eius, vniuerſæq; terræ illius, &
cunctam manum robuſtam, ma-
gnaq; mirabilia, quæ fecit
Moyſes coram vni-
uerſo Iſrael.

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Theobaldus Paganus.
M. D. XLII.

ARGVMENTVM IN LIBRVM IOSVE.

IEſus filius Naue, typum domini nõ ſolum in geſtis, verumetiam in nomine gerens, tranſit Iordanem, hoſtium regna ſubuertit, diuidit terram victori populo, & per ſingulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes, atque confinia eccleſiæ, cæleſtisq́ Hieruſalem ſpiritalia regna deſcribit.

LIBER IOSVE,

Hebraice Iehoſua.

Mortuo Moyſe Dominus incitat Ioſue ad expeditionem in Chanaan.

CAPVT PRIMVM.

A ET FACTVM eſt poſt mortẽ Moyſi ſerui domini, vt loqueretur dominus ad Ioſue filium Nun, miniſtrum Moyſi, & diceret ei. Moyſes ſeruus meus mortuus eſt: ſurge, & trãſi Iordanem iſtũ tu et omnis populus tecum

in terram quam ego dabo filĳs Iſrael.
Deu.II.c Omnẽ locũ quem calcauerit veſtigium
pedis veſtri,vobis tradam,ſicut locutus
ſum Moyſi. A deſerto & Libano vſque
ad fluuiũ magnũ Euphrâten,omnis ter
ra Ethæorum vſq; ad mare magnũ cõ-
tra ſolis occaſum erit terminus veſter:
nullus poterit vobis reſiſtere cũctis die-
bus vitæ tuæ.Sicut fui cũ Moyſe,ita ero
tecũ:nõ dimittã,nec derelinquã te,con-
Hebr.13.a fortare & eſto robuſtus. Tu enim ſorte
diuides populo huic terrã pro qua iura-
ui patribus tuis vt traderẽ eã illis.Cõfor
tare igitur,& eſto robuſtus valde, vt cu
ſtodias & facias omnẽ legẽ quã præce-
pit tibi Moyſes ſeruus meus. Ne decli-
nes ab ea ad dexterã vel ad ſiniſtram,vt
intelligas cũcta quæ agis.Nõ recedat vo
lumen legis huius ab ore tuo,ſed medi-
taberis in eo diebus ac noctibus, vt cu-
ſtodias & facias omnia quę ſcripta ſunt
in eo.tũc diriges viã tuam,& intelliges
eã.Ecce præcipio tibi, cõfortare, & eſto
robuſtus. Noli metuere, & noli timere: C
quoniã tecum eſt dominus Deus tuus
in omnibus ad quæcũq; perrexeris.Pręs
cepitq; Ioſue principibus populi, dicẽs.
Trãſite per mediũ caſtrorũ,& imperate

populo,ac dicite. Præparate vobis cibaria:quoniã poſt diem tertium tranſibitis Iordanem,& intrabitis ad poſsidendam terram quam dominus Deus veſter daturus eſt vobis. Rubenitis quoq;, & Gadditis,& dimidię tribui Manaſſe ait. Memẽtote ſermonis quem præcepit vobis Moyſes famulus domini, dicens, Dominus Deus veſter dedit vobis requiem, & omnem terram. Vxores veſtræ,& filij,ac iumenta manebũt in terra quam tradidit vobis Moyſes trans Iordanem:vos autẽ tranſite armati ante fratres veſtros, omnes fortes manu, & pugnate pro eis,donec det dominus requiẽ fratribus veſtris ſicut & vobis dedit:& poſsideant ipſi quoq; terrã quam dominus Deus veſter daturus eſt eis: & ſic reuertimini in terrã poſſeſsionis veſtræ,& habitabitis in ea quã vobis dedit Moyſes famulus domini trans Iordanẽ contra ſolis ortũ. Reſponderunt'q; ad Ioſue, atque dixerunt. Omnia quæ præcepiſti nobis,faciemus:& quocun'q; miſeris,ibimus. Sicut obediuimus in cunctis Moyſi, ita obediemus & tibi: tantum ſit dominus Deus tecum, ſicut fuit cum Moyſe. Qui contradixerit ori

Num.32.d

D

tuo,& non obedierit cunctis ſermoni-
bus quos præceperis ei, moriatur. Tu
tantum confortare,& viriliter age.

Duo exploratores mittuntur Hiericho,
qui hoſpitæ Raab beneficio ſeruantur.

CAPVT II.

MIſit igitur Ioſue filius Nun de A
Sethim duos viros explorato
res in abſcondito: & dixit eis.
Ite,& conſyderate terram,vrbem'q; Hie
Iaco.2.d richo. Qui pergentes ingreſsi ſunt do-
Heb.11.f mum mulieris meretricis,nomine Ra-
ab, & quieuerunt apud eam. Nuntia-
tum'q; eſt regi Hiericho,& dictum, Ec-
ce viri ingreſsi ſunt huc per noctem de
filijs Iſrael, vt explorarent terram. Mi-
ſit'q; rex Hiericho ad Raab meretricē,di
cens.Educ viros qui venerunt ad te, &
ingreſsi ſunt domum tuam: explorato-
res quippe ſunt,& omnem terram con
ſyderare venerunt. Tollens'q; mulier vi-
ros,abſcondit,& ait.Fateor venerunt ad
me, ſed neſciebam vnde eſſent. cum'q;
porta clauderetur in tenebris, & illi pa-
riter exierunt,neſcio quò abierunt: per-
ſequimini cito, & comprehendetis eos.
Ipſa autem fecit aſcendere viros in ſo- B
larium domus ſuæ,operuit'q; eos ſtipu-

la lini,quæ ibi erat. Hi autem qui miſsi fuerant,ſecuti ſunt eos perviam quæ du cit ad vada Iordanis:illiſq; egreſsis ſta= tim porta clauſa eſt.Necdum obdormi= uerant qui latebāt,& ecce mulier aſcen= dit ad eos,& ait. Noui quòd dominus tradiderit vobis terram, etenim irruit in nos terror veſter, & elanguerunt o= mnes habitatores terræ. Audiuimus ꝙ ſiccauerit dominus aquas maris rubri ad veſtrum introitum, quando egreſsi eſtis ex Aegypto: & quæ feceritis duo= bus Amorrhæorum regibus qui erant trans Iordanem, Seon & Og, quos in= terfeciſtis. Et hæc audientes pertimui= mus,& elāguit cor noſtrum,nec reman ſit in nobis ſpiritus ad introitū veſtrū.

C Dominus enim Deus veſter ipſe eſt De= us in cælo ſurſum, & in terra deorſum. Nunc ergo iurate mihi per dominum, vt quomodo ego miſericordiam feci vobiſcum, ita & vos faciatis cum do= mo patris mei: detiſq; mihi verum ſi= gnum,& ſaluetis patrem meum & ma trem,fratres ac ſorores meas, & omnia quæ illorum ſunt, & eruatis animas no ſtras à morte.Qui reſponderunt ei.Ani= ma noſtra ſit pro vobis in mortem, ſi

tamen non prodideris nos.cũq́; tradide-
rit nobis dñs terrã,faciemus in te miſe-
ricordiã & veritatem.Demiſit ergo eos
per funẽ de feneſtra. Domus enim eius
hærebat muro.Dixitq́; ad eos.Ad mon-
tana conſcendite,ne forte occurrãt vobis
reuertentes, ibiq́; latitate tribus diebus
donec redeãt,& ſic ibitis per viã veſtrã.
Qui dixerũt ad eã.Innoxĳ erimus à iu-
ramento hoc quo adiuraſti nos,ſi ingre-
dientibus nobis terrã, ſignũ non fuerit
funiculus iſte coccineus,& ligaueris eũ
in feneſtra,per quã demiſiſti nos: & pa-
trẽ tuum ac matrẽ,fratresq́;, & omnem
cognationẽ tuam congregaueris in do-
mum tuã. Qui oſtiũ domus tuæ egreſ-
ſus fuerit, reus ſibi erit, ſanguis ipſius
erit in caput eius,& nos erimus alieni.
Cunctorũ autem ſanguis qui tecum in D
domo fuerint, redundabit in caput no-
ſtrum,ſi eos aliquis tetigerit. Quòd ſi
nos prodere volueris,& ſermonẽ iſtum
proferre in medium, erimus mundi ab
hoc iuramẽto quo adiuraſti nos. Et illa
reſpondit. Sicut locuti eſtis,ita fiat. Di-
mittensq́; eos vt pergerent,appendit fu
niculum coccineum in feneſtra.Illi vero
ambulantes peruenerũt ad mõtana,&

mãſerunt ibi tres dies, donec reuerteren tur qui fuerãt perſecuti. Quærẽtes enim per omnẽ viã, non repererunt eos. Quis bus vrbẽ ingreſsis, reuerſi ſunt & deſcen derunt exploratores de monte, & tranſs miſſo Iordane venerunt ad Ioſue filium Nun, narraueruntq́ꝫ ei omnia quæ accis derant ſibi, atq; dixerunt. Tradidit dos minus omnem terram hanc in manus noſtras, & timore proſtrati ſunt cuncti habitatores eius.

Iſraelitarum acies inſtruitur, quibus Ior/ danis tranſitum præbet.

CAPVT III.

A IGitur Ioſue de nocte conſurgens mouit caſtra, egredientesq́ꝫ de Ses thim, venerunt ad Iordanẽ ipſe, & omnes filij Iſrael, & morati ſunt ibi per tres dies. Quibus euolutis, tranſierunt præcones per caſtrorum medium, & clamare cœperunt, Quando videritis arcam fœderis domini Dei veſtri, & ſas cerdotes ſtirpis Leuiticæ portãtes eam, vos quoque conſurgite, & ſequimini præcedẽtes: ſitq́ꝫ inter vos & arcam ſpas cium cubitorum duũm milliũ, vt pros cul magis videre poſsitis, & noſſe per quam viam ingrediamini: quia prius

non ambulaſtis per eam. & cauete ne
appropinquetis ad arcam. Dixitq́ꝫ Ioſue
ad populum. Sanctificamini, cras enim B
faciet dominus inter vos mirabilia. Et
ait ad ſacerdotes. Tollite arcam fœde-
ris, & præcedite populum. Qui iuſſa
complentes, tulerunt & ambulauerunt
ante eos. Dixitq́ꝫ dominus ad Ioſue. Ho
die incipiam exaltare te coram omni
Iſrael, vt ſciant quòd ſicut cum Moyſe
fui, ita & tecum ſim. Tu autem præci-
pe ſacerdotibus qui portant arcam fœ-
deris, & dic eis, Cum ingreſsi fueritis
partem aquæ Iordanis, ſtate in ea. Di-
xitq́ꝫ Ioſue ad filios Iſrael. Accedite huc, C
& audite verbum domini Dei veſtri.
Et rurſum, In hoc, inquit, ſcietis quòd
dominus Deus viuens in medio veſtri
eſt, & diſperdet in cõſpectu veſtro Cha
nanæum & Ethæum, Euæum & Phe-
rezæum, Gergeſæum quoqꝫ & Hiebu-
ſæum, & Amorrhæum. ecce, arca fœde-
ris domini omnis terræ antecedet vos
per Iordanẽ. Parate duodecim viros de
duodecim tribubus Iſrael, ſingulos per
ſingulas tribus. Et cum poſuerint veſti-
gia pedum ſuorum ſacerdotes qui por-
tant arcam fœderis domini Dei vniuer-

ſæ terræ in aquis Iordanis,aquæ quæ in-
feriores ſunt,decurrent atq; deficiẽt:quæ
autem deſuper veniũt,in vna mole con
ſiſtent. Igitur egreſſus eſt populus de ta
bernaculis ſuis,vt tranſiret Iordanem,et
ſacerdotes qui portabant arcam fœderis
D pergebant ante eum.Ingreſsisq; eis Ior- Act.4.f
danem,& pedibus eorum in parte aquę
tinctis (Iordanis autem, ripas aluei ſui
tempore meſsis impleuerat) ſteterunt Eccli.24.c
aquæ deſcendentes in locovno,& ad in-
ſtar montis intumeſcentes apparebant
procul ab vrbe quę vocatur Edom,vſq;
ad locum Sarthan. quæ autem inferio-
res erant,in mare ſolitudinis (quod nũc
vocatur mortuum) deſcẽderunt vſque-
quo omnino deficerent. Populus autem
incedebat contra Iordanem:& ſacerdo-
tes qui portabant arcam fœderis domi-
ni,ſtabant ſuper ſiccam humum in me-
dio Iordanis accincti, omnisq; populus
per arentem alueum tranſibat.

In memoriam tranſitus Iordanis.xij.lapi-
des eriguntur.

CAPVT IIII.

A QVibus tranſgreſsis dixit domi
nus ad Ioſue. Elige duodecim
viros ſingulos per ſingulas tri-

bus,& præcipe eis, vt tollant de medio
Iordanis alueo, vbi ſteterunt pedes ſa-
cerdotum, duodecim duriſsimos lapi-
des,quos ponetis in loco caſtrorum vbi
fixeritis hac nocte tẽtoria. Vocauitq; Io-
ſue duodecim viros,quos elegerat de fi-
liȷ̃s Iſrael ſingulos de ſingulis tribubus,
& ait ad eos. Ite ante arcam domini dei
veſtri ad Iordanis medium, & portate
inde ſinguli ſingulos lapides in hume-
ris veſtris iuxta numerum filiorum Iſ-
rael,vt ſit ſignum inter vos. Et quando
interrogauerint vos filiȷ̃ veſtri cras,dicẽ-
tes, Quid ſibi volũt iſti lapides? reſpon-
debitis eis. Defecerũt aquæ Iordanis an-
te arcam fœderis domini, cum tranſiret
eũ: idcirco poſiti ſunt lapides iſti in mo
numentum filiorum Iſrael vſq; in æter
num. Fecerunt ergo filiȷ̃ Iſrael ſicut præ- B
cepit eis Ioſue,portantes de medio Ior-
danis alueo duodecim lapides,vt domi
nus ei imperarat,iuxta numerum filio-
rum Iſrael,vſq; in locum in quo caſtra-
metati ſunt, ibiq; poſuerunt eos. Alios
quoq; duodecim lapides poſuit Ioſue
in medio Iordanis alueo,vbi ſteterũt ſa
cerdotes,qui portabãt arcã fœderis dñi,
& ſunt ibi vſq; in præſentem diem. Sa-

cerdotes autem qui portabant arcam, ſtabāt in Iordanis medio, donec omnia complerentur, quæ Ioſue, vt loqueretur ad populum, præceperat dominus, vt di xerat ei Moyſes. Feſtinauitq́ populus
C & tranſijt. Cumq́ tranſiſſent omnes, tranſiuit et arca domini, ſacerdotes quoque pergebant ante populum. Filij quoque Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, armati præcedebant fratres ſuos, filios Iſrael, ſicut eis præceperat Moyſes: & quadraginta pugnatorum millia per turmas, & cuneos incedebant per plana atque campeſtria vrbis Hiericho. In die illo magnificauit dominus Ioſue coram omni Iſrael, vt timerent eum, ſicut timuerant Moyſen dum adhuc viueret. Dixitque ad eum. Præcipe ſacerdotibus qui portant arcam fœderis domini, vt aſcendant de Iordane. Qui præcepit eis, dicens. Aſcendite de Iordane. Cumq́ aſcendiſſent portantes arcam fœderis domini, & ſiccam humum calcare cœpiſſent, reuerſæ ſunt aquæ in alueum ſuum, & fluebant ſicut ante conſueuerāt.
D Populus autē aſcēdit de Iordane decimo die mēſis primi, & caſtrametati ſunt in Galgalis cōtra orientalē pla

Nūe. 32.
Deu. 27. a

gam vrbis Hiericho. Duodecim quoq; lapides,quos de Iordanis alueo ſumpſe-rant, poſuit Ioſue in Galgalis, & dixit ad filios Iſrael . Quando interrogaue-rint filij veſtri cras patres ſuos, & dixe-rint eis,Quid ſibi volunt lapides iſti?do cebitis eos, atq; dicetis, Per arentem al-ueum tranſiuit Iſrael Iordanem iſtum, ſiccante domino deo noſtro aquas eius in conſpectu noſtro donec tranſiremus, ſicut fecerat prius in mari rubro, quod ſiccauit donec tranſiremus: vt diſcant o-mnes terrarum populi fortiſsimam do-mini manum,vt & vos timeatis deum veſtrum omni tempore.

Terrentur Reges Chanaan: Iſraëlitæ ſecũdò circunciduntur, & celebrant phaſe,defe-cit manna,ac Deo loquitur Ioſue.

CAPVT V.

POſtquam ergo audierunt omnes reges Amorrhæorum,qui habita-bant trans Iordanem ad occiden-talẽ plagam, & cuncti reges Chanaan, qui propinqua poſsidebant magni ma-ris loca,qꝫ ſiccaſſet dominus fluenta Ior danis coram filijs Iſrael donec tranſirẽt, diſſolutum eſt cor eorum,et non reman ſit in eis ſpiritus,timentium introitum A

filiorum Iſrael. Eo tēpore ait dominus
ad Ioſue. Fac tibi cultros lapideos, & cir
cūcide ſecūdo filios Iſrael. Fecitq́ quod
iuſſerat dominus, & circuncidit filios
Iſrael in colle præputiorum. Hæc autem
cauſa eſt ſecundæ circuncisionis. Omnis
B populus qui egreſſus eſt de Aegypto ge
neris maſculini, vniuerſi bellatores viri
mortui ſunt in deſerto per longiſsimos
viæ circumitus, qui omnes circunciſi
erant: populus autem qui natus eſt in de
ſerto, per quadraginta annos itineris la-
tiſsimæ ſolitudinis incircunciſus fuit,
donec conſumerentur qui nō audierant
vocē domini, & quibus ante iurauerat
vt oſtenderet eis terrā lacte & melle ma
nantem. Horum filij in locum ſucceſſe-
runt patrum, & circunciſi ſunt à Ioſue:
quia ſicut nati fuerant, in præputio erāt,
nec eos in via aliquis circūciderat. Poſt-
quam autem omnes circūciſi ſunt, man
ſerunt in eodem caſtrorum loco, donec
ſanarentur. Dixitque dominus ad Ioſue.
C Hodie abſtuli opprobrium Aegypti à
vobis. Vocatumq́ eſt nomen loci illius
Galgala vſque in præſentem diē. Man-
ſeruntq́ filij Iſrael in Galgalis, & fece-
runt phaſe quartadecima die menſis ad

veſperum in campeſtribus Hiericho: & comederunt de frugibus terræ die altero, azymos panes, & polentam eiuſdē agni. Defecitq́; manna poſtquam comederunt de frugibus terræ, nec vſi ſunt vltra cibo illo filij Iſrael, ſed comederunt de frugibus præſentis anni terræ Chanaan. Cum autem eſſet Ioſue in agro vr- D
bis Hiericho, leuauit oculos & vidit virum ſtantem contra ſe euaginatum tenentem gladium, perrexitq́; ad eum, & ait. Noſter es, an aduerſariorum? Qui reſpondit. Nequaquam, ſed ſum princeps exercitus domini, & nunc venio. Cecidit Ioſue pronus in terram. Et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum? Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis. locus enim in quo ſtas, ſanctus eſt. Fecitq́; Ioſue, vt ſibi fuerat imperatum.

Hiericuntis excidium, ſeruatur Raab cum ſua familia.

CAPVT VI.

Hiericho autem clauſa erat atq́; A
munita timore filiorum Iſrael, & nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitq́; dn̄s ad Ioſue. Ecce dedi in manus tuas Hiericho, & regem eius,

omnesq́; fortes viros. Circumite vrbem cuncti bellatores ſemel per diem. ſic facietis ſex diebus. ſeptimo autem die ſacerdotes tollent ſeptem buccinas, quarum vſus eſt in iubileo, & præcedent arcam fœderis: ſeptiesq́; circumibitis ciuitatem, & ſacerdotes clangent buccinis. Cumq́; inſonuerit vox tubæ longior atque conciſior, & in auribus veſtris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, & muri funditus corruent ciuitatis, ingredienturq́; ſinguli per locum contra quem ſteterint. Vocauit ergo Ioſue filius Nun ſacerdotes, & dixit ad eos. Tollite arcam fœderis. & ſeptem aliĩ ſacerdotes tollant ſeptem iubileorum buccinas, & incedant ante arcam domini. Ad populum quoq; ait. Ite & circumite ciuitatem armati, præ-
B cedentes arcam domini. Cumq́; Ioſue verba finiſſet, & ſeptem ſacerdotes ſeptem buccinis clangerent ante arcam fœderis domini, omniſque populus præcederet armati exercitus, reliquum vulgus arcam ſequebatur, ac buccinis omnia concrepabant. Præceperat autem Ioſue populo, dicẽs, Non clamabitis, nec audietur vox veſtra, neque vllus ſermo

ex ore veſtro egredietur, donec veniat
dies in quo dicam vobis, clamate & vo
ciferamini. Circumiuit ergo arca domi
ni ciuitatem ſemel per diem, & reuerſa
in caſtra, manſit ibi. Igitur Ioſue de no=
cte conſurgente, tulerunt ſacerdotes ar=
cam domini, & ſeptem ex eis ſeptē buc
cinas, quarū in iubileo vſus eſt, præcede
bantq́; arcam domini ambulantes atq;
clangentes: & armatus populus ibat an=
te eos, vulgus autem reliquum ſequeba
tur, & buccinis perſonabat. Circumie=
runtq́; ciuitatem ſecundo die ſemel, &
reuerſi ſunt in caſtra. Sic fecerunt ſex die
bus. Die autem ſeptimo diluculo con=
ſurgētes, circumierunt vrbem, ſicut diſ=
poſitum erat, ſepties. Cumque ſepti=
mo circumitu clangerent buccinis ſa=
cerdotes, dixit Ioſue ad omnem Iſrael.
Vociferamini, tradidit enim vobis do=
minus ciuitatem. ſitq́; ciuitas hæc ana=
thema, & omnia quæ in ea ſunt domi=
no. ſola Raab meretrix viuat cum vni= C
uerſis qui cum ea in domo ſunt: abſ=
condit enim nuntios quos direximus.
Vos autem cauete ne de his quæ præ=
cepta ſunt vobis, quippiam contin=
gatis, & ſitis præuaricationis rei, &
omnia

omnia caſtra Iſrael ſub peccato ſint at-
que turbentur. Quicquid autem auri, et
argenti fuerit, & vaſorum æneorum ac
ferri, domino conſecretur repoſitum in
theſauris eius. Igitur omni populo vo-
ciferante, & clangentibus tubis poſt-
quàm in aures multitudinis vox ſoni-
tusq́; increpuit, muri ilico corruerunt: Heb.11.f
& aſcendit vnuſquiſq; per locum qui
contra ſe erat. Ceperuntq́; ciuitatem, 2.mac.12.c
& interfecerunt omnia quę erant in ea,
à viro vſque ad mulierem, ab infante
vſq; ad ſenem. Boues quoq; & oues &
aſinos in ore gladij percuſſerunt. Duo-
D bus autem viris, qui exploratores miſsi
fuerant, dixit Ioſue: Ingredimini domũ
mulieris meretricis, & producite eam,
& omnia quæ illius ſunt, ſicut illi iu-
ramento firmaſtis. Ingreſsiq́; iuuenes, Hebr.11.f
eduxerunt Raab, & parentes eius, fra-
tres quoq;, & cunctam ſupellectilem
ac cognationem illius, & extra caſtra Iſ
rael manere fecerunt. Vrbem autem, &
omnia quæ inuenta ſunt in ea, ſuccende
runt, abſq; auro & argento, & vaſis æ-
neis, ac ferro, quæ in ærarium domini
conſecrarunt. Raab vero meretricem,
& domum patris eius, & omnia quæ

habebat, fecit Ioſue viuere, & habitaue
runt in medio Iſrael vſq; in præſentem
diem: eo quòd abſconderit nūtios quos
miſerat vt explorarēt Hiericho. In tem-
pore illo imprecatus eſt Ioſue, dicēs. Ma
3.Re.16.g ledictus vir coram domino, qui ſuſcita-
uerit, & ędificauerit ciuitatem Hiericho.
In primogenito ſuo fundamenta illius
iaciat, et in nouiſsimo liberorum ponat
portas eius. Fuit ergo dominus cum Io-
ſue, & nomen eius vulgatum eſt in o-
mni terra.

Exploratur Hai: Iſraëlitæ fugantur: & A-
chan anathematum fur lapidatur.

CAPVT VII.

A Filij autem Iſrael præuaricati ſunt
Infr.22.d mandatum, & vſurpauerunt de
anathemate, Nam Achan filius
Charmi, filij Zabdi, filij Zaræ de tribu
Iuda tulit aliquid de anathemate. Ira-
tusq; eſt dominus contra filios Iſrael.
Cumq; mitteret Ioſue de Hiericho vi-
ros contra Hai, quæ eſt iuxta Berhauen
ad orientalem plagam oppidi Bethel,
dixit eis. Aſcendite & explorate terram.
Qui præcepta complentes, explorauę-
runt Hai. Et reuerſi dixerūt ei. Nō aſcen-

dat omnis populus,ſed duo vel tria mil
lia virorum pergant, & deleant ciuita-
tem.quare omnis populus fruſtra vexa-
bitur contra hoſtes paucíſsimos?Aſcen-
derunt ergo tria millia pugnatorū.Qui
ſtatim terga vertentes,percuſsi ſunt à vi
ris vrbis Hai, & corruerunt ex eis trigin
ta & ſex homines. Perſecutiq; ſunt eos
aduerſarij de porta vſq; ad Sabarim, &
ceciderunt per prona fugientes. Perti-
muitq; cor populi, & ad inſtar aquæ li-
quefactū eſt.Ioſue vero ſcidit veſtimen
ta ſua, & pronus cecidit in terram corā
arca domini vſq; ad veſperam,tam ipſe
quam omnes ſenes Iſrael.Miſerūtq; pul
uerē ſuper capita ſua,& dixit Ioſue.Heu
dn̄e deus,quid voluiſti traducere popu-
lum iſtum Iordanē fluuium,vt traderes
nos in manus Amorrhęi,et perderes?vti
nā vt cœpimus,manſiſſemus trans Ior-
danem.Mi dn̄e deus, quid dicam vidēs
Iſraelem hoſtibus ſuis terga vertentem?
Audient Chananæi, & oēs habitatores
terræ,& pariter conglobati circundabūt
nos,atque delebunt nomen noſtrum de
terra.Et quid facies magno nomini tuo?
Dixitq; dominus ad Ioſue. Surge, cur
iaces pronus in terra? Peccauit Iſrael

& præuaricatus eſt pactum meum, tu-
leruntq́ de anathemate, & furati ſunt
atque mentiti,& abſconderunt inter va
ſa ſua. Nec poterit Iſrael ſtare ante ho-
ſtes ſuos, eosq́ fugiet, quia pollutus eſt
anathemate,non ero vltrà vobiſcum,do
nec conteratis eum qui huius ſceleris re-
us eſt. Surge ſanctifica populum, & dic
eis, Sanctificamini in craſtinum, hæc C
enim dicit dominus deus Iſrael,Anathe
ma in medio tui eſt Iſrael. non poteris
ſtare coram hoſtibus tuis, donec delea-
tur ex te qui hoc contaminatus eſt ſce-
lere. Accedetisq́ mane ſinguli per tri-
bus veſtras, & quancunq́ tribuum ſors
inuenerit,accedet per cognationes ſuas,
& cognatio per domos, domusq́ per
viros. & quicunque ille in hoc facinore
fuerit deprehenſus, comburetur igni cũ
omni ſubſtantia ſua: quoniam præua-
ricatus eſt pactum domini, & fecit ne-
phas in Iſrael. Surgens itaque Ioſue ma
ne,applicuit Iſrael per tribus ſuas,& in
uenta eſt tribus Iuda. Quæ cum iuxta
familias ſuas eſſet oblata, inuenta eſt fa-
milia Zaræ. Illam quoque per domos
offerens, reperit Zabdi: cuius domum
in ſingulos diuidẽs viros, inuenit Achan

filium Charmi, filij Zabdi, filij Zare de
tribu Iuda. Et ait Ioſue ad Achan. Fili
mi, da gloriam domino Deo Iſrael, &
confitere, atque indica mihi quid fece-
ris, ne abſcondas. Reſpondit'q; Achan
Ioſue & dixit ei. Vere ego peccaui do-
mino Deo Iſrael, & ſic & ſic feci. vidi
enim inter ſpolia pallium coccineũ val-
de bonum, & ducẽtos ſiclos argenti, re-
gulam'q; auream quinquaginta ſiclo-
rum: & concupiſcens abſtuli, & abſcon-
di in terra contra medium tabernaculi
mei, argentum'q; foſſa humo operui. Mi
ſit ergo Ioſue miniſtros: qui currẽtes ad
tabernaculum illius, repererunt cuncta
abſcondita in eodem loco, & argentum
ſimul. Auferentes'q; de tentorio, tulerunt
ea ad Ioſue, & ad omnes filios Iſrael, pro
iecerunt'q; ante dominum. Tollens ita-
que Ioſue Achan filium Zare, argentum
que & pallium, & auream regulam, fi-
lios quoque & filias eius, boues & aſi-
nos & oues, ipſum'q; tabernaculum, &
cunctam ſuppellectilem: & omnis Iſ-
rael cum eo, duxerunt eos ad vallem A-
chor, vbi dixit Ioſue, Quia turbaſti nos
exturbet te dominus in die hac. Lapida
uitque eum omnis Iſrael: & cuncta quæ

illius erant, igne conſumpta ſunt. Congregaueruntq́; ſuper eum aceruum magnum lapidum, qui permanet vſque in præſentem diem. Et auerſus eſt furor domini ab eis. Vocatumq́; eſt nomen loci illius Vallis Achor, vſque hodie.

Hai quomodo expugnata, & rex eius ſuſpenſus: Ioſue conſtruit aram iuxta iuſſum Domini.

CAPVT VIII.

Dixit autem dominus ad Ioſue. A
Ne timeas: neq; formides. Tolle tecũ omnem multitudinẽ pugnatorũ, & conſurgens aſcende in oppidum Hai, ecce tradidi in manum tuam regem eius, & populũ, vrbemq́; & terram. Faciesq́; vrbi Hai, & regi eius: ſicut feciſti Hiericho, & regi illius. Prædam vero, & omnia animantia diripietis vobis. Pone inſidias vrbi poſt eam. Surrexitque Ioſue, & omnis exercitus bellatorum cum eo, vt aſcenderent in Hai. Et electa triginta millia virorum fortium miſit nocte, præcepitque eis dicens. Ponite inſidias poſt ciuitatem: nec longius recedatis, & eritis omnes parati. Ego autem, & reliqua multitudo, quæ mecum eſt, aſcendamus ex

aduerſo contra vrbem. Cumque exie-
rint contra nos, ſicut antè fecimus, fugie
mus, et terga vertemus, donec perſequē-
tes ab vrbe longius protrahantur. puta-
B bunt enim nos fugere ſicut pri⁹. Nobis
ergo fugientibus, & illis perſequētibus
conſurgetis de inſidĳs, & vaſtabitis ciui
tatem: tradetq́; eam dominus Deus ve
ſter in manus veſtras. Cúmque cæpe-
ritis, ſuccendite eam, & ſic omnia facie-
tis vt iuſsi. Dimiſitq́; eos & perrexerūt
ad locum inſidiarum, ſederuntq́; inter
Bethel & Hai ad occidentalem plagam
vrbis Hai. Ioſue autem nocte illa in me
dio manſit populi, ſurgensq́; diluculo
recenſuit ſocios, & aſcendit cum ſenio-
ribus in fronte exercitus, vallatus auxi-
lio pugnatorum. Cumq́; veniſſent, &
aſcendiſſent ex aduerſo ciuitatis, ſtete-
runt ad ſeptentrionalem vrbis plagam,
inter quā et eos erat vallis media. Quin
que autem millia viros elegerat & po-
ſuerat in inſidĳs inter Bethel & Hai ex
occidentali parte eiuſdem ciuitatis. O-
C mnis vero reliquus exercitus ad aquilo
nem aciem dirigebat, ita vt nouiſsimi
multitudinis occidētalē plagā vrbis at-
tingerent. Abĳt ergo Ioſue nocte illa, et

ſtetit in vallis medio. Quod cũ vidiſſet rex Hai, feſtinauit mane, & egreſſus eſt cũ omni exercitu ciuitatis, direxitq; aciem cõtra deſertũ, ignorans quod poſt tergum laterent inſidiæ. Ioſue vero, & omnis Iſrael ceſſerunt loco, ſimulantes metũ, & fugientes per ſolitudinis viã. At illi vociferantes pariter, & ſe mutuo cohortantes, perſecuti ſunt eos. Cumq; receſsiſſent à ciuitate, & ne vnus quidẽ D
in vrbe Hai, & Bethel remanſiſſet qui non perſequeretur Iſrael, ſicut eruperãt aperta oppida relinquentes, dixit dominus ad Ioſue. Leua clypeum qui in manu tua eſt contra vrbem Hai, quoniam tibi tradam eam. Cumq; eleuaſſet clypeum ex aduerſo ciuitatis, inſidiæ quæ latebant, ſurrexerunt confeſtim, & pergentes ad ciuitatem, ceperunt & ſuccenderunt eam. Viri autem ciuitatis qui perſequebantur Ioſue, reſpicientes & videntes fumum vrbis ad cælum vſq; conſcendere, non potuerunt vltrà huc illucq; diffugere: præſertim cum hi qui ſimulauerant fugã, & tendebant ad ſolitudinem contra perſequentes, fortiſsime reſtitiſſent. Videnſq; Ioſue et omnis E
Iſrael quòd capta eſſet ciuitas, et fumus

vrbis aſcenderet, reuerſus percuſsit vi-
ros Hai. Siquidem & illi qui ceperant
& ſuccenderant ciuitatem, egreſsi ex
vrbe contra ſuos, medios hoſtium feri-
re cœperunt. Cum ergo ex vtraq; parte
aduerſarij cæderentur, ita vt nullus de
tanta multitudine ſaluaretur, regē quo-
que vrbis Hai apprehenderunt viuen-
tem,& obtulerunt Ioſue. Igitur omni
bus interfectis qui Iſraelem ad deſerta
tendentem fuerant perſecuti, & in eo-
dem loco gladio corruentibus, reuerſi
filij Iſrael percuſſerunt ciuitatem. Erant
autem qui in eodem die conciderant à
viro vſq; ad mulierem, duodecim mil-
lia hominum omnis vrbis Hai. Ioſue
F vero non contraxit manum, quam in
ſublime porrexerat, tenens clypeū, do-
nec interficerentur omnes habitatores
Hai. iumenta autem & prædam ciuita-
tis diuiſerunt ſibi filij Iſrael, ſicut præce
perat dominus Ioſue. Qui ſuccendit vr-
bem & fecit eam tumulum ſempiter-
num. Regem quoq; eius ſuſpendit in
patibulo vſq; ad veſperā & ſolis occa-
ſum. Præcepitq; Ioſue, & depoſuerunt
cadauer eius de cruce: proieceruntq; in
ipſo introitu ciuitatis, congeſto ſuper

eo magno aceruo lapidum,qui perma-
net vſq; in præſentem diem. Tunc ædi
ficauit Ioſue altare domino Deo Iſrael
Exo.20.d in monte Hebal,ſicut præceperat Moy-
Deu.27.a ſes famulus domini filijs Iſrael, & ſcri-
ptum eſt in volumine legis Moyſi,alta
re de lapidibus impolitis quos ferrum
non tetigit,& obtulit ſuper eo holocau
ſta domino: immolauitq; pacificas vi-
ctimas,& ſcripſit ſuper lapides Deute-
ronomiū legis Moyſi, quod ille digeſ-
ſerat coram filijs Iſrael. Omnis autē po G
pulus,& omnes maiores natu, ducesq;
ac iudices ſtabant ex vtraq; parte arcæ
in conſpectu ſacerdotum qui portabāt
arcam fœderis domini,vt aduena ita &
indigena. Media pars eorū iuxta mon-
tem Garizim,& media iuxta montem
Hebal, ſicut præceperat Moyſes famu-
lus domini. Et primum quidem bene-
dixit populo Iſrael. Poſt hæc legit o-
mnia verba benedictionis & maledi-
ctionis,& cuncta quæ ſcripta fuerant in
legis volumine. Nihil ex his quæ Moy
ſes iuſſerat reliquit intactum,ſed vniuer
ſa replicauit coram omni multitudine
Iſrael,mulieribus ac paruulis & adue-
nis qui inter eos morabantur.

Reges gentium inſtruunt ſe aduerſus Iſraëlitas: Gabaonitæ conſulunt ſuæ ſaluti, licet fraudulenter.

CAPVT IX.

A Quibus auditis, cūcti reges trās Iordanem qui verſabantur in montanis & campeſtribus, in maritimis ac litore magni maris, hi quoq; qui habitabant iuxta Libanum, Ethæus & Amorrhæus. Chananæus, Pherezæus, & Euæus & Hiebuſæus congregati ſunt pariter, vt pugnarēt cō tra Ioſue & Iſrael vno animo, eademq; ſententia. At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Ioſue Hiericho & Hai, & callide cogitantes tulerunt ſibi cibaria, ſaccos veteres aſinis imponentes, & vtres vinarios ſciſſos atq; conſutos, calceamētaq; perantiqua quæ ad indicium vetuſtatis pitacijs conſuta erant, induti veteribus veſtimentis: panes quoque quos portabant ob viaticum, duri erant, & in fruſta comminutis: perrexeruntq; ad Ioſue qui tunc morabatur in caſtris Galgalæ, & dixerūt ei, atq; ſimul omni Iſ-

B raeli: De terra lōginqua venim⁹, pacē vobiſcū facere cupientes. Reſponderuntq;

filĳ Iſrael ad eos,atq; dixerunt.Ne forte
in terra quæ nobis ſorte debetur,habite
tis, & non poſsimus fœdus inire vobiſ-
cum. At illi ad Ioſue, ſerui, inquiunt,
tui ſumus. Quibus Ioſue ait. Quinam
eſtis vos, aut vnde veniſtis? Reſponde-
runt.De terra longinqua valde venerũt
ſerui tui in nomine domini Dei tui.Au
diuimus enim famã potentiæ eius,cun
cta quæ fecit in Aegypto, & duobus re
gibus Amorrhæorum qui fuerunt trãs
Iordanem,Seon regi Eſebon,& Og re-
gi Baſan, qui erant in Aſtaroth, dixe-
runtq; nobis ſeniores, & omnes habita
tores terræ noſtræ, Tollite in manibus
veſtris cibaria ob longiſsimã viam,;&
occurrite eis, & dicite, Serui veſtri ſu-
mus,fœdus inite nobiſcum. En panes
quando egreſsi ſumus de domibus no-
ſtris,vt veniremus ad vos,callidos ſum
pſimus,nunc ſicci facti ſunt,& vetuſta-
te nimia comminuti. vtres vini nouos C
impleuimus, nunc rupti ſunt & ſoluti.
veſtes & calceamẽta quibus induimur,
&,quæ habemus in pedibus, ob longi-
tudinem longioris viæ trita ſunt,& pe
ne conſumpta.Suſceperunt igitur de ci-
barĳs eorũ, & os domini nõ interroga-

uerunt. Fecitq; Ioſue cum eis pacem, et inito fœdere pollicitus eſt vt non occiderentur. principes quoq; multitudinis iurauerunt eis. Poſt dies autem tres initi fœderis, audierunt quòd in vicino habitarent, & inter eos futuri eſſent. Moueruntq; caſtra filij Iſrael, & venerunt in ciuitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula ſunt, Gabaon & Caphira & Beroth & Cariathiarim. Et non percuſſerunt eos, eo quòd iuraſſent eis principes multitudinis in nomine domini Dei Iſrael. Murmurauit itaq; omne vulgus contra principes Iſrael. Qui reſponderunt eis, Iurauimus eis in nomine domini dei Iſrael, & idcirco nõ poſſumus

D eos contingere. Sed hoc faciemus eis. Reſeruentur quidem vt viuant, ne contra nos ira domini concitetur, ſi peierauerimus: ſed ſic viuant, vt in vſus vniuerſæ multitudinis ligna cædãt, aquáſque comportent. Quibus hæc loquentibus, vocauit Gabaonitas Ioſue, & dixit eis, Cur nos decipere fraude voluiſtis vt diceretis, Procul valde habitamus à vobis: cum in medio noſtri ſitis? Itaque ſub maledictione eritis, & non deficiet de ſtirpe veſtra ligna cædens, aquaſq;

comportans in domũ Dei mei. Qui reſponderunt. Nũtiatum eſt nobis ſeruis tuis quòd promiſiſſet dominus Deus tuus Moyſi ſeruo ſuo vt traderet vobis omnem terram, & diſperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde, & prouidimus animabus noſtris, veſtro terrore compulſi, & hoc conſilium iniuimus. nunc autem in manu tua ſumus: quod tibi bonum et rectum videtur, fac nobis. Fecit ergo Ioſue vt dixerat, & liberauit eos de manibus filiorum Iſrael, vt non occiderentur. Decreuitq́ in illo die eos eſſe in miniſterio cuncti populi & altaris domini, cædentes ligna, & aquas cõportantes vſq; in præſens tẽpus in loco quẽ dñs elegiſſet.

Iſraëlitæ Gabaonitas obſidione liberant, & aliquot vrbes capiũt, pluit lapidibus: ſol ſiſtit curſum ſuũ: et quinq; reges ſuſpẽdũtur.

CAPVT X.

A QVæ cum audiſſet Adoniſedech rex Hieruſalem, quòd ſcilicet cæpiſſet Ioſue Hai, & ſubuertiſſet eam (Sicut enim fecerat Hiericho & regi eius, ſic fecit Hai & regi illius) & quod transfugiſſent Gabaonitæ ad Iſrael, & eſſent fœderati eorum,

timuit valde. Vrbs enim magna erat
Gabaon, & vna ciuitatum regalium.
& maior oppido Hai, omnesq́ bella-
tores eius fortiſsimi. Miſit ergo Adoni
ſedech rex Hieruſalem ad Oham re-
gem Hebron, & ad Pharam regem
Hierimoth, ad Iaphie quoque regem
Lachis, & ad Dabir regem Eglon, di-
cens. Ad me aſcendite, & ferte præſi-
dium, vt expugnemus Gabaon, qua-
re transfugerit ad Ioſue, & ad filios Iſ-
rael. Congregati igitur aſcenderunt
quinq́ reges Amorrhæorũ: rex Hieruſa
lem, rex Hebron, rex Hierimoth, rex
Lachis, rex Eglon, ſimul cum exerci-
tibus ſuis, & caſtrametati ſunt circa
Gabaon, oppugnantes eam. Habitato-
B res autem Gabaon vrbis obſeſſæ miſe-
runt ad Ioſue, qui tunc morabatur in ca
ſtris apud Galgalam, & dixerunt ei. Ne
retrahas manus tuas ab auxilio ſeruorũ
tuorum, aſcende cito & libera nos, ferq́
præſidiũ. conuenerunt enim aduerſum
nos omnes reges Amorrhæorum, qui
habitant in montanis. Aſcenditq́ Ioſue
de Galgalis, & omnis exercitus bella-
torum cũ eo viri fortiſsimi, dixitq́ do-
minꝰ ad Ioſue. Ne timeas eos, in manus

enim tuas tradidi illos, nullus enim ex
eis tibi reſiſtere poterit. Irruit itaq; Io-
ſue ſuper eos repẽte,tota nocte aſcendẽs
de Galgalis.Et cõturbauit eos dominus
à facie Iſrael:cõtriuitq; plaga magna in
Gabaon, ac perſecutus eſt eos per viam
aſcenſus Bethorõ,& percuſsit vſq; Aze
cha & Maceda. Cumq; fugerent filios C
Iſrael,& eſſent in deſcẽſu Bethoron,do
minus miſit ſuper eos lapides magnos
de cælo vſq; sd Azecha, & mortui ſunt
multo plures lapidib⁹ grãdinis, quàm
quos gladio percuſſerãt filij Iſrael. Tũc
locutus eſt Ioſue domino in die qua tra
didit Amorrhæum in cõſpectu filiorũ
Iſrael:dixitq; coram eis, Sol contra Ga-
baon ne mouearis, & luna contra vallẽ
Ecci. 46.b Hailon. Steteruntq; ſol & luna, donec
vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis.
Nonne ſcriptum eſt hoc in libro iuſto-
Iſa.28.f rum? Stetit itaq; ſol in medio cæli, &
non feſtinauit occumbere ſpacio vnius
diei.Non fuit antea & poſtea tam lon-
ga dies obediente domino voci homi-
nis,& pugnante pro Iſrael.Reuerſusq;
eſt Ioſue cum omni Iſrael in caſtra Ga-
galæ.Fugerãt enim quinq; reges, & ſe
abſconderant in ſpelũca vrbis Maceda.

Nuntia

Nuntiatumq́ eſt Ioſue quòd inuenti eſ-
ſent quinq; reges, latentes in ſpelunca
D vrbis Maceda. Qui præcepit ſocijs, &
ait. Voluite ſaxa ingentia ad os ſpelūcæ,
& ponite viros induſtrios qui clauſos
cuſtodiant: vos autem nolite ſtare, ſed
perſequimini hoſtes, & extremos quoſ-
que fugientiū cædite. nec dimittatis eos
vrbium ſuarum intrare præſidia quos
tradidit dominus Deus in manus ve-
ſtras. Cæſis ergo aduerſarijs plaga ma-
gna, & vſq; ad internecionem penè con
ſumptis, hi qui Iſrael effugere potuerūt,
ingreſsi ſunt ciuitates munitas. Reuer-
ſusq́; eſt omnis exercitus ad Ioſue in
Maceda, vbi tūc erant caſtra, ſani & in-
tegro numero. Nullusq́; contra filios Iſ-
rael mutire auſus eſt. Præcepitq́; Ioſue,
dicens, Aperite os ſpeluncæ, & produci-
te ad me quinq; reges qui in ea latitant.
Feceruntq́; miniſtri, vt ſibi fuerat impe-
ratum: & adduxerunt ad eum quinque
reges de ſpelunca, regem Hieruſalem,
regem Hebron, regem Hierimoth, re-
gem Lachis, regem Eglon. Cumq́; ad-
ducti eſſent ad eum, vocauit omnes vi-
ros Iſrael, & ait ad principes exercitus
qui ſecum erant. Ite, & ponite pedes ſu-

per colla regum iſtorum. Qui cum per-
rexiſſent, & ſubiectorum colla pedibus E
calcarent, rurſum ait ad eos. Nolite ti-
mere, nec paueatis, cõfortamini & eſto-
te robuſti. ſic enim faciet dominus cun-
ctis hoſtibus veſtris aduerſum quos di-
micabitis. Percuſsitq́ Ioſue, & interfe-
cit eos, atque ſuſpendit ſuper quinq́ ſti-
pites, fueruntq́ ſuſpenſi vſq́ ad veſpe-
rum. Cumq́ occumberet ſol, præcepit
ſocijs, vt deponerent eos de patibulis.
Qui depoſitos proiecerunt in ſpelun-
cam in qua latuerant, & poſuerunt ſu-
per os eius ſaxa ingentia, quæ perma-
nent vſque in præſens. Eodem die Ma-
cedam quoque cepit Ioſue, & percuſ-
ſit in ore gladij, regemq́ illius interfe-
cit, & omnes habitatores eius. Non di-
miſit in ea ſaltem paruas reliquias. Fe-
citq́ regi Maceda, ſicut fecerat regi Hie-
richo. Tranſiuit autem cum omni Iſ-
rael de Maceda in Lebna, & pugnabat
contra eam, quam; tradidit dominus
cum rege ſuo in manus Iſrael. Percuſſe-
runtq́ vrbem in ore gladij, & omnes
habitatores eius. non dimiſerunt in ea
vllas reliquias. Feceruntq́ regi Lebna F
ſicut fecerant regi Hiericho. De Lebna

tranſiuit in Lachis cum omni Iſrael:& exercitu per gyrum diſpoſito oppugnabat eam, tradiditq́ dominus Lachis in manus filiorum Iſrael, & cepit eam die altero, atque percuſsit in ore gladij, omnemq́ animam quæ fuerat in ea, ſicut fecerat Lebna. Eo tempore aſcendit Hiram rex Gazer, vt auxiliaretur Lachis: quem percuſsit Ioſue cum omni populo eius vſque ad internecionem. Tranſiuitq́ de Lachis in Eglon, & circundedit atque expugnauit eam in eadem die, percuſsitq́ in ore gladij omnes animas quæ erant in ea iuxta omnia quæ fecerat Lachis. Aſcendit quoque cum omni Iſrael de Eglon in Hebron, & pugnauit contra eam: cepitqúe, & percuſsit in ore gladij, regem quoque eius, & omnia oppida regionis illius, vniuerſasq́ animas quæ in ea fuerant commoratæ. Non reliquit in ea vllas
G reliquias. Sicut fecerat Eglon, ſic fecit & Hebron, cuncta quæ in ea reperit, conſumens gladio. Inde reuerſus in Dabir, cepit eam, atque vaſtauit: regem quoque eius atque omnia per circumitum oppida percuſsit in ore gladij. non

dimiſit in ea vllas reliquias. Sicut fece-
rat Hebrō, & Lebna, & regibus earum,
ſic fecit Dabir & regi illius. Percuſsit
itaq; Ioſue omnem terram montanam
& meridianam, atque campeſtrem, &
Aſeroth cum regibus ſuis. Non dimiſit
in ea vllas reliquias, ſed omne quod ſpi
rare poterat interfecit, ſicut præceperat
ei dominus Deus Iſrael à Cades barne
vſq; Gazam. Omnē terram Goſen vſq;
Gabaon, vniuerſosq; reges & regiones
eorum vno impetu cepit atq; vaſtauit:
dominus enim Deus Iſrael pugnabat
pro eo. Reuerſusq; eſt cum omni Iſrael
ad locum caſtrorum in Galgala.

Reliqui gentium reges & copiæ fundun-
tur: & ciuitates capiuntur.

CAPVT XI.

QVæ cū audiſſet Iabin rex Aſor, A
miſit ad Iobab regem Madō,
& ad regem Semeron, atq; ad
regem Achſaph, ad reges quoque aqui-
lonis, qui habitabant in montanis &,
in planitie contra meridiem Ceneroth
in campeſtribus quoque & in regioni-
bus Dor iuxta mare: Chananæū quoq;
ab oriente & occidēte, & Amorrhæum

atque Ethæum ac Pherezæum & Hie-
buſæum in montanis: Euæum quoque
qui habitabat ad radices Hermon in ter
ra Maſpha. Egreſsiq́ ſunt omnes cum
turmis ſuis, populus multus nimis ſi-
cut arena quæ eſt in litore maris, equi
quoque & currus immenſæ multitudi-
nis. Conuenerunt'q́ omnes reges iſti in
vnum ad aquas Meron, vt pugnarent
B contra Iſrael. Dixitq́ dominus ad Io-
ſue. Ne timeas eos, cras enim hac eadẽ
hora ego tradam omnes iſtos vulneran
dos in conſpectu Iſrael. equos eorũ ſub-
neruabis, & currus igne combures. Ve-
nitq́ Ioſue, & omnis exercitus cum eo
aduerſus illos ad aquas Meron ſubito,
& irruerũt ſuper eos, tradiditq́ illos do
minus in manus Iſrael. Qui percuſſerũt
eos, & perſecuti ſunt vſque ad Sidonem
magnam & aquas Maſſerephot, cam-
pumq́ Maſphe, qui eſt ad orientalem il
lius partem. Itaque percuſsit omnes, vt
nullas dimitteret ex eis reliquias. Fe-
citq́ ſicut præceperat ei dominus, equos
eorum ſubneruauit, curruſq́ combuſsit
igni, Reuerſusq́ ſtatim cæpit Aſor, &
regem eius percuſsit gladio. Aſor enim
antiquitus inter omnia regna hæc prin-

cipatum tenebat. Percuſsitq́ omnes ani
mas quæ ibidē morabantur. nō dimiſit
in ea vllas reliquias, ſed vſq; ad interne-
cionem vniuerſa vaſtauit, ipſamq́ vr-
bem peremit incendio, & omnes per ſcir
cuitum ciuitates. Reges quoque ea-
rum cepit, percuſsit atque deleuit, ſicut
præceperat ei Moyſes famulus domini.
Deute.7.a Abſq; vrbibus quæ erant in collibus &
in tumulis ſitæ, cæteras ſuccendit Iſrael,
vnam tantum Aſor munitiſsimam flā-
ma conſumpſit. Omnemq́ prædam
iſtarum vrbium ac iumenta diuiſerunt
ſibi filij Iſrael cunctis hominibus inter-
Exod.34.b fectis. Sicut pręceperat dominus Moyſi
Deute.7.a ſeruo ſuo, ita præcepit Moyſes Ioſue, &
ille vniuerſa compleuit. Non prætermiſit
de vniuerſis mandatis, nec vnum qui-
dem verbum quod iuſſerat dominus
Moyſi. Cepit itaque Ioſue omnem ter-
ram montanam, & meridianam, ter-
ramq́ Goſen, & planitiem, & occiden-
talem plagā, montemq́ Iſrael, & cam-
peſtria eius, & partē montis quæ aſcen-
dit Seir vſq; Baalgad per planitiē Liba
ni ſubter mōtē Hermō, omnes reges eo-
rū cepit, percuſsit & occidit. Multo tem D
pore pugnauit Ioſue contra reges iſtos.

Non fuit ciuitas quæ ſe nõ traderet filĳs
Iſrael, præter Euæum, qui habitabat in
Gabaon. Omnes enim bellando cepit.
Domini enim ſententia fuerat, vt indu-
rarẽtur corda eorum, & pugnarẽt cõtra
Iſrael, & caderent: & non mererentur vl
lam clementiã, ac perirent, ſicut præce-
perat dñs Moyſi. In illo tẽpore venit Io
ſue, & interfecit Enachim de montanis
Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni b
monte Iuda & Iſrael, vrbeſq́; eorũ de-
leuit. Non reliquit vllum de ſtirpe Ena-
chim, in terra filiorum Iſrael abſq; ciui-
tatibus Gaza, & Geth, et Azoto in qui-
bus ſolis relicti ſunt. Cepit ergo Ioſue
omnem terrã, ſicut locutus eſt dominus
ad Moyſen, & tradidit eam in poſſeſ-
ſionem filĳs Iſrael ſecundum partes, &
tribus ſuas, quieuitq́; terra à prælĳs.

Catalogus regum interemptorum à filijs
Iſrael trans Iordanem.

CAPVT XII.

A HI ſunt reges, quos percuſſerunt
filĳ Iſrael, & poſſederũt terram
eorum trans Iordanem ad ſolis
ortum, à torrente Arnon vſq; ad mon-
tem Hermon, & omnem orientalẽ pla-
gam quæ reſpicit ſolitudinẽ. Seon rex

Amorrhæorum, qui habitabat in Eſe-
bon, dominatus eſt ab Aroer quę ſita eſt
ſuper ripam torrentis Arnon, & medię
partis in valle, dimidiæq́ Galaad, vſq;
ad torrentem Ieboch qui eſt terminus
filiorum Ammon, & à ſolitudine vſq;
ad mare Ceneroth contra orientem, &
vſq; ad mare deſerti quod eſt mare ſal-
ſiſsimum, ad oriẽtalem plagã per viam
quæ ducit Beth Ieſimoth. & ab auſtrali
parte, quæ ſubiacet Aſedoth: Phaſga.
Terminus Og regis Baſan, de reliquĳs
Raphaim, qui habitauit in Aſtaroth.
& in Edrai, & dominatus eſt in monte
Hermon, & in Salacha, atq; in vniuerſa
Baſan, vſq; ad terminos Geſſuri, & Ma-
chati, & dimidiæ partis Galaad, & ter-
minum Seon regis Eſebon. Moyſes fa-
mulus domini, & filĳ Iſrael percuſſe-
runt eos, tradiditq́ terram eorum Moy
ſes in poſſeſsionem Rubenitis, & Gad-
ditis, & dimidiæ tribui Manaſſe. Hi
ſunt reges terræ, quos percuſsit Ioſue &
filĳ Iſrael trans Iordanem ad occidenta-
lem plagam, à Baalgad in campo Li-
bani, vſq; ad montẽ Libani, cuius pars
Pſal.134.c aſcendit in Seir. Tradiditq́ eã Ioſue in C
poſſeſsionẽ tribubus Iſrael, ſingulis par-

tes ſuas,tam in montanis,quàm in planis atq; campeſtribus.In Aſeroth, & in ſolitudine,ac in meridie Ethæus fuit,& Amorrhęus, Chananęus & Pherezęus, Euæus, & Hiebuſæus. Rex Hiericho vnus,rex Hai, quæ eſt ex latere Bethel, vnus: rex Hieruſalem vnus,rex Hebron vnus, rex Hierimoth vnus, rex Lachis

D vnus,rex Eglon vnus, rex Gazer vnus, rex Dabir vnus,rex Gader vnus,rex Herma vnus, rex Hereth vnus, rex Lebna vnus, rex Odollam vnus,rex Maceda vnus, rex Bethel vnus,rex Tapphua vnus,rex Ofer vnus,rex Aphec vnus,rex Saron vnus,rex Madian vnus, rex Aſor vnus, rex Semeron vnus, rex Acſaph vnus,rex Thenach vnus, rex Mageddo vnus,rex Cedes vnus,rex Iachanã Carmeli vnus,rex Dor, & prouinciæ Dor vnus,rex gentiũ Galgal vnus,rex Therſa vnus,omnes reges triginta & vnus.

Enumeratio & diuiſio terræ trans Iordanem deuictæ.

CAPVT XIII.

A IOſue ſenex prouectæq; ætatis erat, & dixit dominus ad eum.Senuiſti, & longæuus es, terraq; latiſsima derelicta eſt quæ necdum ſorte diuiſa

eſt omnis videlicet Galilæa, Philiſtĳm, & vniuerſa Geſſuri, à fluuio turbido qui irrigat Aegyptum vſq; ad terminos Accaron contra aquilonẽ terra Chanaan, quæ in quinq; regulos Philiſtĳm diuiditur, Gazæos, & Azotios, Aſcolonitas, Gethæos, & Accaronitas. Ad meridiẽ vero ſunt Euæi, omnis terra Chanaan, & Maara Sidoniorum vſque Apheca, & terminos Amorrhæi eiusq; confinia: Libani quoque regio contra orientẽ Abaalgad ſub monte Hermon, donec ingrediaris Emath: Omnium qui habitabant in monte à Libano, vſque ad aquas Maſſerephot, vniuerſiq; Sidonĳ. Ego ſum qui delebo eos à facie filiorum Iſrael. Veniat ergo in partem hæreditatis Iſrael, ſicut præcepi tibi. Et nunc diuide terram in poſſeſsionem nouem tribubus, & dimidiæ tribui Manaſſe, cum qua Ruben & Gad poſſederunt terram, quam tradidit eis Moyſes famulus domini trans fluenta Iordanis, ad orientalem plagam ab Aroer quæ ſita eſt in ripa torrentis Arnon, & in vallis medio, vniuerſaq; campeſtria Medaba, vſque Dibon, & cunctas ciuitates Seon regis Amorthæi, qui re- B

gnauit in Eſebon vſque ad terminos fi-
liorum Ammon & Galaad, ac termi-
num Geſſuri & Machati, & omnem
montem Hermon, & vniuerſam Baſan
vſque ad Salecha: omne regnum Og in
Baſan, qui regnauit in Aſtaroth & E-
drai, ipſe fuit de reliquijs Raphaim. Per
cuſsitq́; eos Moyſes, atque deleuit. No-
lueruntque diſperdere filij Iſrael Geſſuri
& Machati, & habitauerunt in medio
Iſrael vſque in præſentem diem. Tribui
autem Leui non dedit poſſeſsionem:
ſed ſacrificia & victimæ domini Dei Iſ-
rael, ipſa eſt eius hæreditas, ſicut locutus
eſt illi. Dedit ergo Moyſes poſſeſsionē
tribui filiorum Ruben iuxta cognatio-
C nes ſuas. Fuitq́ue terminus eorum ab
Aroer, quæ ſita eſt in ripa torrentis Ar-
non, & in valle eiuſdem torrentis me-
dia: vniuerſam planitiem, quæ ducit Me
daba, & Eſebon, cunctóſque viculos ea-
rum qui ſunt in campeſtribus: Dibon
quoque, & Abamothbaal, & oppidum
Baalmon, & Geſſa, & Cedimoth, &
Mephet, & Cariathaim, & Sabama, &
Sarathaſar in monte conuallis Bethpho
gor & Aſedoth, Phaſpha & Beth Ieſi-
moth: omnes vrbes cāpeſtres, vniuerſaq́;

regna Seon regis Amorrhæi, qui regna-
uit in Eſebon, quem percuſsit Moyſes
cum principibus Madian: Euæum, &
Recen, & Sur, & Vr, & Reboc duces
Seon habitatores terræ: & Balaam fi-
lium Beor ariolum occiderũt filĳ Iſrael
gladio cum cæteris interfectis. Factuſq;
eſt terminus filiorum Ruben Iordanis
fluuius. Hæc eſt poſſeſsio Rubenitarum
per cognationes ſuas vrbium & viculo-
rum. Deditq; Moyſes tribui Gad & fi-
lĳs eius per cognationes ſuas poſſeſsio-
nẽ, cuius hæc diuiſio eſt. Terminus Ga-
zer, & omnes ciuitates Galaad, & dimi
diam partẽ terræ filiorũ Ammon, vſque
ad Aroer quæ eſt cõtra Rabba: & ab Eſe
bon vſque Ramoth, Maſphe & Betha-
nim, & a Manaim vſq; ad terminos Da
bir. In valle quoque Betharan, & Beth D
nemra, & Socoth, & Saphon reliquam
partem regni Seon regis Eſebon. Huius
quoq; finis, Iordanis eſt vſq; ad extremã
partem maris Cenereth trãs Iordanem
ad orientalem plagam: hæc eſt poſſeſsio
filiorum Gad per familias ſuas, & ciui-
tates, & villæ earum. Dedit & dimidiæ
tribui Manaſſe, filĳſq; eius iuxta cogna-
tiones ſuas poſſeſsionẽ, cuius hoc princi-

pium eſt: A Manaim vniuerſam Baſan,
et cũcta regna Og regis Baſan,omnesq́;
vicos Iahir qui ſunt in Baſan ſexaginta
oppida, & dimidiam partem Galaad,
& Aſtaroth,& Edrai vrbes regni Og in
Baſan filĳs Machair, filĳ Manaſſe dimi-
diæ parti filiorum Machair iuxta cogna
tiones ſuas. Hanc poſſeſsionem diuiſit
Moyſes in campeſtribus Moab, trans
Iordanem contra Hiericho ad orienta-
lem plagam. Tribui autem Leui non
dedit poſſeſsionem,quoniam dominus
Deus Iſrael ipſe eſt poſſeſsio eius, vt lo- Num.18 b
cutus eſt illi.

Repetitio partitionis terræ: & quantum præ cæteris acceperit Caleb.

CAPVT XIIII.

A HOc eſt quod poſſederunt filĳ Iſ-
rael in terra Chanaan,quam de
derunt eis Eleazar ſacerdos, & Num.34.a
Ioſue filius Nun,& principes familiarũ
per tribus Iſrael ſorte omnia diuiden-
tes, ſicut præceperat dominus in manu
Moyſi nouem tribubus,& dimidiæ tri-
bui Manaſſe. Duabus enim tribubus &
dimidiæ dederat Moyſes trans Iordanẽ
poſſeſsionem abſque Leuitis, qui nihil
terræ acceperunt inter fratres ſuos, ſed

in eorum ſucceſſerant locum filij Ioſeph
in duas diuiſi tribus, Manaſſe & Ephra-
im: nec acceperunt Leuitæ aliam in ter-
ra partem, niſi vrbes ad habitandum, et
ſuburbana earum ad alenda iumenta &
pecora ſua. Sicut præceperat dominus
Moyſi, ita fecerunt filij Iſrael, & diuiſe- B
runt terram. Acceſſerunt itaque filij Iu-
Num.14.d da ad Ioſue in Galgala, locutúsque eſt
ad eum Caleb filius Iephone Cenezæ-
us, Noſti quid locutus ſit dominus ad
Moyſen hominem Dei de me & te in
Cades barne? Quadraginta annorum
eram quando miſit me Moyſes famu-
lus domini de Cades barne, vt conſide-
rarem terram: nuntiauíq; ei quod mihi
verum videbatur. Fratres autem mei
qui aſcenderant mecum, diſſoluerũt cor
populi, & nihilominus ego ſecutus ſum
dominum Deum meũ. Iurauitq; Moy-
Supra.1.a ſes in die illo, dicens. Terra quam calca- C
uit pes tuus, erit poſſeſsio tua, & filio-
rum tuorum in æternum: quia ſecutus
es dominum Deum tuum. Conceſsit
ergo dominus vitam mihi, ſicut polli-
citus eſt vſq; in præſentem diem. Qua-
draginta & quinque anni ſunt, ex quo
locutus eſt Dominus verbum iſtud ad

Moyſen, quando ambulabat Iſrael per
ſolitudinem. Hodie octogintaquinque
annorum ſum ſic valens, vt eo valebam
tempore, quando ad explorandum miſ-
ſus ſum: illius in me temporis fortitudo Eccſi.40.b
vſque hodie perſeuerat, tam ad bellan-
dum quàm ad gradiendum. da ergo mi
hi montem iſtum quem pollicitus eſt
D dominus te quoque audiente, in quo Ena
chim ſunt, & vrbes magnæ atque muni
tæ: ſi forte ſit dominus mecum, & potue
ro delere eos, ſicut promiſit mihi. Bene- 1.Mach.2.f
dixitque ei Ioſue & tradidit ei Hebron in
poſſeſsionem, atque ex eo fuit Hebron
Caleb filio Iephone Cenezeo vſque in
præſentem diem: quia ſecutus eſt domi-
num Deum Iſrael. Nomen Hebron antè
vocabatur Cariatharbe. Adam maxi-
mus ibi inter Enacſim ſitus eſt: & terra
ceſſauit à prælijs.

Sortis filiorum Iudæ deſcriptio.

CAPVT XV.

A IGitur ſors filiorum Iudæ per cogna
tiones ſuas iſta fuit. A termino Edō
vſque ad deſertum Sin cōtra meridiē,
& vſque ad extremam partem auſtralis
plagæ Initium eius à ſummitate maris
ſalſiſsimi, & à lingua eius quæ reſpicit

meridiem,egredieturq́ cõtra aſcenſum
ſcorpionis,& pertranſibit in Sina:aſcen
ditq́ in Cades barne,& peruenit in Eſ-
rom,aſcendens ad Daran,& circumiens
Cariathaa,atq́ inde pertrãſiens in Aſe-
mona,& perueniens ad torrentẽ Aegy-
pti,erũtq́ termini eius mare magnum:
hic erit finis meridianæ plagæ.Ab oriẽ-
te vero erit initium mare ſalſiſsimum
vſque ad extrema Iordanis, & ea quæ
reſpiciunt ad aquilonem à lingua ma-
ris vſque ad eundem Iordanis fluuium:
aſcẽditq́ terminus in Bethagla.& trãſit
ab aquilone in Betharaba:aſcendens ad B
lapidem Boem filij Ruben, & tendens
vſque ad terminos Debera de valle
Achor contra aquilonẽ reſpiciens Gal-
gala quæ eſt ex aduerſo aſcenſionis A-
dommim, ab auſtrali parte torrentis:
tranſitq́ aquas quæ vocantur Fons ſo-
lis,& erunt exitus eius ad fontem Ro-
gel, Aſcenditq́ per vallem filij Ennon
ex latere Hiebuſæi ad meridiem, hæc
eſt Hieruſalem:& inde ſe erigens ad ver
ticem montis,qui eſt contra Gehennon
ad occidentem in ſummitate vallis Ra
phaim contra aquilonem, pertranſitq́
à vertice montis vſq́ ad fontem aquæ
Nepthoa:

Nepthoa: & peruenit vſque ad vicos
montis Ephron, inclinaturq́; in Bala,
quæ eſt Cariathiarim,id eſt vrbs ſylua-
rum:& circumit de Bala contra occiden
C tem,vſq; ad montem Seir. Tranſitq́; iu
xta latus montis Iarim ad aquilonem
in Cheſlon,& deſcendit in Bethſames:
tranſitq́; in Thamna, & peruenit con-
tra aquilonem partis Accaron ex láte-
re,inclinaturq́; Secrona,& tranſit mon-
tem Baala:peruenitq́; in Gebneel,et ma
gni maris contra occidentem fine con-
cluditur. Hi ſunt termini filiorum Iuda
per circumitum in cognationibus ſuis.
Caleb verò filio Iephone dedit partem
in medio filiorum Iuda, ſicut præcepe-
rat ei Dominus, Cariatharbe patris E-
nach, ipſa eſt Hebron: deleuitq́; ex ea
Caleb tres filios Enach, Seſai, & Hai-
man,Tholmai de ſtirpe Enach. Atque
inde conſcendens venit ad habitatores
Dabir,quæ prius vocabatur Cariath ſe-
D pher, id eſt ciuitas literarum. Dixitq́;
Caleb,Qui percuſſerit Cariath ſepher,
& cæperit eam, dabo ei Axam filiam
meam vxorem. Cæpitq́; eam Otho-
niel filius Cenez frater Caleb iunior,
deditq́; ei Axam filiam ſuam vxorem.

Qui cum pergerent ſimul,ſuaſa eſt à viro ſuo vt peteret à patre ſuo agrum, ſuſpirauitq́ꝫ vt ſedebat in aſino. Cui Caleb, Quid habes,inquit? At illa reſpondit. Da mihi benedictionem, Terram auſtralem & arentem dediſti mihi,iunge & irriguam. Dedit itaque ei Caleb irriguum ſuperius & inferius. Hæc eſt poſſeſsio tribus filiorum Iuda per cognationes ſuas, erántque ciuitates ab extremis partibus filiorum Iuda iuxta terminos Edom à meridie: Cabſeel & Eder & Iagur & Cina & Dimona & Adada & Cedes & Aſor & Iethnam, Ziph & Telem & Baloth,Aſor noua et Carioth, Eſrom,hæc eſt Aſor, Amam, Same,& Molada & Aſer,Gadda & Aſſemon & Bethpheleth & Aſerſual & Berſabee & Baziothia & Baala & Iim, & Eſem & Etholad & Ceſil & Harma & Sicelech & Medemema & Senſenna, Lebaoth & Seli & Aen & Remon. omnes ciuitates vigintinouem,& villæ earum. In campeſtribus vero,Eſtaol & Sarea, & Aſena & Zanoe & Engannim & Taphua & Ennahim & Hierimoth & Adulam, Soccho & Azecha & Sarim & Adithajm & Gedera & Gide- E

rothaim: vrbes quatuordecim, & vil-
læ earum. Sanam & Adeſa & Mag-
dalgad, Delean & Meſepha & Iectel,
Lachis & Baſchath & Eglon, Cheb-
bon & Leemas & Cethlis, & Gide-
roth & Bethdagon & Neama & Ma-
ceda: ciuitates ſedecim, & villæ earum.
F Labana & Ether & Aſan, Iepta & Eſ-
na & Neſib, & Seila & Achzib & Ma-
reſa: ciuitates nouem, & villæ earum.
Accaron cum vicis & villulis ſuis. Ab
Accaron vſque ad mare omnia quæ ver
gunt ad Azotum & viculos eius. A-
zotus cum vicis & villulis ſuis. Gaza
cum vicis & villulis ſuis, vſque ad tor-
rentem Aegypti: & mare magnum
terminus eius. & in monte Samir &
Iecter & Socoth & Danna & Cari-
athſenna, hæc eſt Dabir: Anab & Hi-
ſtemo & Anim, Goſen & Olon & Gi-
lo: ciuitates vndecim & villæ earum.
Arab & Ruma & Eſaan & Ianum &
Bethaphua & Apheca, Athmatha &
G Cariatharbe, hæc eſt Hebron, & Sior:
ciuitates nouem & villæ earum. Maon
& Chermel & Ziph & Iota, Iezrahel
& Iacadam & Zanoe, Accaim, Gabaa
& Thamna: ciuitates decem & villæ

earum. Alul, & Bethſur, & Gedor, Ma-
reth, & Bethanoth, & Heltecon ciui-
tates ſex & villæ earum. Cariathbaal,
hæc eſt Cariathiarim vrbs ſyluarum,
& Arebba: ciuitates duæ et villæ earum.
In deſerto Betharaba, Meddin, & Sac-
cha & Cepſan, & ciuitas ſalis, et Engad
di: ciuitates ſex & villæ earum. Fiunt ſi-
mul, cẽtum quindecim. Hiebuſæum au-
tem habitatorem Hieruſalem non po-
tuerunt filij Iuda delere: habitauitq́ Hie
buſæus cum filijs Iuda in Hieruſalem
vſque in præſentem diem.

Sors Ephraim quæ.

CAPVT XVI.

A

CEcidit quoque ſórs filiorum Io-
ſeph ab Iordane contra Hiericho
ad aquas eius, ab oriente ſolitu-
do quæ aſcendit de Hiericho ad mon-
tem Bethel: & egredietur de Bethel Lu-
zan, tranſitq́ terminum Archiatharoth,
& deſcendit ad occidentem iuxta termi
nũ Iefleti, vſque ad terminos Bethoron
inferioris, & Gazer: finiunturq́ regio-
nes eius mari magno, poſſederuntq́ fi-
lij Ioſeph Manaſſes & Ephraim & fa-
ctus eſt terminus filiorum Ephraim per B
cognationes ſuas, & poſſeſsio eorum

contra orientem Ataroth Addar vſque
Bethoron ſuperiorem, egrediunturque
confinia in mare. Macmethath vero a-
C quilonem reſpicit, & circumit terminos
contra orietem in Thanathſelo. & per-
tranſit à torrente Ianoe, deſcenditq́ de
Ianoe in Ataroth & Naaratha, & perue
nit in Hiericho: egrediturque ad Iorda-
nem de Thaphua, pertranſitque contra
mare in vallem arundineti, ſuntq́ egreſ
ſus eius in mare ſalſiſsimum. Hæc eſt
poſſeſsio tribus filiorum Ephraim per
D familias ſuas, vrbesq́ ſeparatæ ſunt fi-
liis Ephraim in medio poſſeſsionis fi-
liorum Manaſſe, & villæ earum. Et non
interfecerunt filii Ephraim Chananæ-
um qui habitabat in Gazer: habitauitq́
Chananæus in medio Ephraim vſque
in diem hanc tributarius.

Dimidiæ tribus Manaſſe & Salphaad fi-
liarum ſors.

CAPVT XVII.

A Cecidit autem ſors tribui Manaſ-
ſe (ipſe enim eſt primogenitus Io-
ſeph) Machir primogenito Ma-
naſſe patri Galaad, qui fuit vir pugna-
tor, habuitq́ poſſeſsionem Galaad &

Baſan,& reliquis filiorum Manaſſe iu-
xta familias ſuas, filiis Abiezer,& filiis
Nũe.26.d Elech, & filiis Ezrihel,& filiis Sechem,
& filiis Epher, & filiis Semida. Iſti
ſunt filii Manaſſe filii Ioſeph,mares per
cognationes ſuas. Salphaat vero filio
Epher filii Galaad filii Machir filii Ma-
Nũe.27.a naſſe non erant filii, ſed ſolæ filiæ, qua-
&.36.a rum iſta ſunt nomina: Maala & Noa
& Egla & Melcha & Therſa. Vene-
runtq; in conſpectu Eleazari ſacerdotis,
& Ioſue filii Nun, & principum, di-
centes. Dominus præcepit per manum
Moyſi,vt daretur nobis poſſeſsio in me
Nũe.27.b dio fratrum noſtrorum. Deditq; iuxta
imperium domini poſſeſsionem in me B
dio fratrum patris earum,& ceciderunt
funiculi Manaſſe decem abſq; terra Ga-
laad & Baſan trans Iordanem. Filiæ
enim Manaſſe poſſederunt hæredita-
tem in medio filiorum eius. Terra au-
tem Galaad cecidit in ſortem filiorum
Manaſſe qui reliqui erant. Fuitq; ter-
minus Manaſſe ab Aſer Machmata,
quæ reſpicit Sichem,& egreditur ad de
xterã iuxta habitatores fontis Taphuę.
Etenim in ſorte Manaſſe ceciderat ter-
ra Taphuæ, quæ eſt iuxta terminos

Manaſſe filiorum Ephraim. Deſcen-
ditq́ terminus vallis arundineti in me-
ridiem torrentis ciuitatum Ephraim,
quæ in medio ſunt vrbiũ Manaſſe. Ter
C minus Manaſſe ab aquilone torrentis,
& exitus eius pergit ad mare, ita vt poſ
ſeſsio Ephraim ſit ab auſtro, & ab aqui
lone Manaſſe, vt vtranque claudat ma-
re, & coniungantur ſibi in tribu Aſer
ab aquilone, & in tribu Iſſachar ab o-
riente. Fuitq́ hæreditas Manaſſe in Iſ-
ſachar & in Aſer, Berſan, & viculi eius,
& Ieblaan cum viculis ſuis, & habi-
tatores Dor cum oppidis ſuis, habita-
tores quoque Endor cum viculis ſuis,
ſimiliterque habitatores Tenach cum
viculis ſuis, & habitatores Mageddo
cum viculis ſuis, & tertia pars vrbis Na
pheth. Nec potuerunt filĳ Manaſſe has
ciuitates ſubuertere, ſed cœpit Chana-
neus habitare in terra ſua. Poſtquam
autem conualuerunt filĳ Iſrael, ſubiece-
runt Chananæos, & fecerunt ſibi tribu-
tarios, nec interfecerunt eos. Locutiq́
D ſunt filĳ Ioſeph ad Ioſue, & dixerunt.
Quare dediſti mihi terram in poſſeſsio
nẽ ſortis, & funiculi vnius, cũ ſim tãtæ
multitudinis, et benedixerit mihi dñs?

Ad quos Ioſue ait. Si populus multus es,aſcēde in ſyluam,& ſuccide tibi ſpacia in terra Pherezæi & Raphaim:quia anguſta eſt tibi poſſeſsio montis Ephraim. Cui reſponderunt filij Ioſeph. Non poterimus ad montana cōſcendere,cum ferreis curribus vtantur Chananæi qui habitant in terra campeſtri, in qua ſiti ſunt Berſan cum viculis ſuis & Iezrahel mediā poſsidēs vallē. Dixitq́ Ioſue ad domum Ioſeph et Ephraim & Manaſſe.Populus multus es,& magnæ fortitudinis, non habebis ſortem vnam,ſed tranſibis ad mōtem, & ſuccides tibi,atq́ purgabis ad habitandum ſpacia,& poteris vltra procedere,cū ſubuerteris Chananæum quem dicis ferreos habere currus et eſſe fortiſsimum.

Tabernaculum in Silo erigitur,& reliquū terræ occupatæ diſtribuitur in cæteras ſeptem tribus.

CAPVT XVIII.

COngregatiq́ ſunt omnes filij Iſrael in Silo,ibiq́ fixerunt tabernaculum teſtimonij, & fuit eis terra ſubiecta.Remanſerant autem filiorum Iſrael ſeptem tribus,quæ necdū acceperant poſſeſsiones ſuas. Ad quos A

Ioſue ait. Vſquequo marcetis ignania,
& non intratis ad poſsidēdam terram,
quam dominus Deus patrum veſtrorū
dedit vobis? Eligite de ſingulis tribubꝰ
ternos viros, vt mittam eos, & pergant
atq; circumeant terram, & deſcribant
eam iuxta terminum vniuſcuiuſq; mul
titudinis: referantq; ad me, quod deſcri-
pſerint. Diuidite vobis terram in ſeptē
partes. Iudas ſit in terminis ſuis ab au-
ſtrali plaga, & domus Ioſeph ab aqui-
lone, mediam inter hos terram in ſeptē
partes deſcribite: & huc venietis ad me,
vt coram domino Deo veſtro mittam
vobis hic ſortem: quia non eſt inter vos
pars Leuitarū, ſed ſacerdotium domi-
ni eſt eorū hæreditas. Gad autē & Ru-
ben, & dimidia tribus Manaſſe iam ac-
ceperant poſſeſsiones ſuas trans Iorda-
n m ad orientalem plagā, quas dedit
B eis Moyſes famulus domini. Cumq;
ſurrexiſſent viri vt pergerent ad deſcri-
bendā terram, præcepit eis Ioſue, dicēs,
Circumite terrā, & deſcribite eā, ac re-
uertimini ad me vt hic coram domino
Deo veſtro in Silo mittā vobis ſortem.
Itaq; perrexerunt, & luſtrantes eam in
ſeptem partes diuiſerunt, ſcribentes in

volumine. Reuerſiq́; ſunt ad Ioſue in
caſtra Silo, Qui miſit ſortes coram do
mino in Silo, diuiſitque terram filijs Iſ-
rael in ſeptẽ partes. Et aſcendit ſors pri
ma filiorum Beniamin per familias
ſuas, vt poſsiderent terram inter filios
Iuda & filios Ioſeph. Fuitq́; terminus
eorum contra aquilonem à Iordane,
pergens iuxta latus Hiericho ſeptentrio
nalis plagæ, & inde contra occidentem
ad montana conſcendens, & perueniẽs
ad ſolitudinem Bethauen atque per-
tranſiens iuxta Luzam ad meridiem,
ipſa eſt Bethel: deſcenditque in Aſta-
roth Addar in montem qui eſt ad me-
ridiem Bethoron inferioris, & inclina-
tur circumiens contra mare ad meridiẽ
montis qui reſpicit Bethoron contra
africum. Suntq́; exitus eius in Caria- C
thbaal, quæ vocatur & Cariathiarim,
vrbem filiorum Iuda. Hæc eſt plaga
contra mare ad occidentem. A meridie
autem ex parte Cariathiarim egredi-
tur terminus contra mare, & peruenit
vſq; ad fontem aquarum Nepthoa. De-
ſcenditq́; in partem montis qui reſpicit
vallem filiorum Ennon, & eſt contra ſe
ptentrionalem plagã in extrema parte

vallis Raphaim. Deſcenditque in Ge-
hennom, id eſt vallis Ennom, iuxta la-
tus Hiebuſai ad auſtrum: & peruenit ad
fontem Rogel, trāſiens ad aquilonem:
& egrediens ad Enſemes, id eſt fontem
ſolis, & pertranſit vſque ad tumulos
qui ſunt è regione aſcēſus Adommim:
deſcenditque Habenboen, id eſt lapidem
Boen, filij Ruben, & pertranſit ex late-
re aquilonis ad campeſtria: deſcenditque
in planitiem, & prætergreditur contra
aquilonem Bethagla: ſuntque exitus eius
contra linguam maris ſalſiſsimi ab a-
quilone in fine Iordanis ad auſtralem
plagam, qui eſt terminus illius ab oriē-
D te. Hæc eſt poſſeſsio filiorum Benia-
min per terminos ſuos in circumitu,
& familias ſuas. Fuerúntque ciuita-
tes eius Hiericho & Bethagla & val-
lis Caſis, Betharaba & Samaraim &
Bethel & Auim & Affara & Offora
villa Hemona & Ofni & Gabee: ciui-
tates duodecim & villæ earum. Ga-
baon & Rhama & Beroth & Meſ-
phe, & Caphara & Amoſa & Recem,
Iarephel & Tharela & Sela, Heleph
& Hiebus, quæ eſt Hieruſalem, Gaba-
ad & Cariath: ciuitates quatuordecim,

& ville earum. Fueruntq; omnes ciuitates vigintiſex. Hæc eſt poſſeſsio filiorum Beniamin iuxta familias ſuas.

Quid, ſorte obtigerit Simeon, Zabulon, Iſſachar, Aſer, Nephthali, Dan.

CAPVT XIX.

ET egreſſa eſt ſors ſecũda filiorum *A
Symeon per cognationes ſuas,
fuitq; hæreditas eorum in medio
poſſeſsionis filiorum Iuda, Berſabee, &
Sabee & Molada & Aſerſual, Baala &
Aſem & Heltholad, Bethularma & Si-
celech & Bethmarchaboth & Aſerſua
& Bethlebaoth & Sarohen: ciuitates
tredecim & villæ earũ;. Ahim & Rem
mon & Athar & Aſan: ciuitates qua-
tuor, & villæ earum: omnes viculi per
circumitum vrbium iſtarum vſque ad
Balaath, Berramoth contra auſtralem
plagam. Fueruntq; omnes ciuitates de-
cem & ſeptem. Hæc eſt hæreditas filio-
rum Symeon iuxta cognationes ſuas
in poſſeſsione & funiculo filiorũ Iuda,
quia maior erat: & idcirco filij Symeõ
poſſederunt in medio hæreditatis eius.
Ceciditq; ſors tertia filiorũ Zabulõ per
cognationes ſuas, & factus eſt termin9
poſſeſsionis filiorũ Zabulõ vſq; Sarith.

Aſcenditq́ʒ de mari & Medalaa,& per-
uenit in Debbaſeth vſqʒ ad torrentem,
qui eſt contra Iechonnan, & reuertitur
de Sarith cõtra orientem in finem Che
ſeleth thabor:et egreditur ad Dabereth,
aſcenditq́ʒ cõtra Iaſie,et inde pertranſit
vſqʒ ad orientalem plagam Gethefer
& Thacaſin:et egreditur in Remmon,
Amthar & Noa,& circumit ad aquilo-
B nem Anathon.Suntq́ʒ egreſſus eius val
lis Iephtahel & Cathetheth & Naalol
& Semron & Iedaba & Bethleem:ci-
uitates duodecim,& villæ earum, Hæc
eſt hæreditas tribus filiorum Zabulon
per cognationes ſuas,vrbes,& viculi ea
rum.Iſſachar egreſſa eſt ſors quarta per
cognationes ſuas, fuitq́ʒ eius hæreditas
Iezrahel & Caſaloth & Sunem & A-
phraim & Senon & Anaarath & Rab
both & Ceſien,Haemes & Rameth &
Engannim & Henadda et Bethpheſes:
& peruenit terminus eius vſqʒ Thabor
& ſeſeima & Bethſemes: erántq́ʒ exi-
tus eius Iordanis, ciuitates ſedecim, et
villæ earum.Hæc eſt poſſeſsio filiorum
Iſſachar per cognationes ſuas, vrbes,&
viculi earum. Ceciditq́ʒ ſors quinta tri
bui filiorum Aſer per cognationes ſuas,

fuitq́; terminus eorum Alcath & Cha-
li & Bethen & Axab & Elmelech &
Amaad & Meſſal: & peruenit vſque
ad Carmelum maris & Sior & Laba-
nath, ac reuertitur contra orientem Be-
thdagon: & pertranſit vſque Zabulon
& vallem Iephtahel contra aquilonem
in Bethemeth & Nehiel: egreditur'q;
ad leuam Cabul & Achran & Roob
& Amon & Cana, vſque ad Sidonem
magnam: reuertiturq́; in Horma vſque
ad ciuitatem munitiſsimam Tyrum,
& vſque Oſa: eruntq́; exitus eius in ma
re de funiculo Acziba & Amma & A-
feg & Roob: ciuitates vigintiduæ, &
villæ earum. Hæc eſt poſſeſsio filio C
rum Aſer per cognationes ſuas, vrbeſ-
que, & viculi earum. Filiorum Ne-
ptalim ſexta pars cecidit per familias
ſuas, & cœpit terminus de Heleb &
Helon in Saananim & Adami, quæ eſt
Neceb & Iebnael vſque Lecum: & e-
greſſus eorum vſque ad Iordanem, re-
uertiturq́; terminus contra occidentem
in Azanoth Thabor, atque inde egre-
ditur in Vcuca, & pertranſit in Zabu-
lon contra meridiem: & in Aſer contra
occidentem, & in Iuda ad Iordanem

contra ortum ſolis, ciuitates munitiſſimæ Aſſedim, Ser & Ammath & Recchath, & Cenereth & Edema & Arama, Aſor & Cedes & Edrai, Enaſor & Giron & Magdihel, Horem & Bethanath & Bethſemes: ciuitates decem & nouem, & villæ earum. Hæc eſt poſſeſsio tribus filiorum Neptalim per cognationes ſuas, vrbes, & viculi earum. Tribui filiorum Dan per familias ſuas egreſſa eſt ſors ſeptima, & fuit terminus poſſeſsionis eius Saraa, & Haſtaol, & Heirſemes, id eſt ciuitas ſolis: Selebin & Abialon & Iethela Helon & Themma & Achron, Helcheten Iebton & Baaladiud & Bane & Barach & Gethremmon, & aquæ Hiercon & Arechon, cum termino qui reſpicit
D Ioppen, & ipſo fine concluditur. Aſcenderúntque filij Dan, & pugnauerunt contra Leſen, ceperúntque eam, & percuſſerunt eam in ore gladij, et poſſederunt, & habitauerunt in ea vocantes nomen eius Leſendan ex nomine Dan patris ſui. Hæc eſt poſſeſsio tribus filiorum Dan, per cognationes ſuas vrbes & viculi earum. Cúmque compleſſet ſorte diuidere terram ſingu-

lis per tribus ſuas, dederunt filĳs Iſrael
poſſeſsionem Ioſue filio Nun in medio
ſui, iuxta præceptum domini, vrbem,
quam poſtulauit, Thamnath ſaraa in
monte Ephraim. Et ædificauit ciuitatẽ,
habitauitq́; in ea. Hæ ſunt poſſeſsiones,
quas ſorte diuiſerunt Eleazar ſacerdos,
& Ioſue filius Nun, & principes fami-
liarum, ac tribuum filiorum Iſrael, in
Silo, coram domino ad oſtiũm taber-
naculi teſtimonĳ, partitiq́; ſunt terram.

Ciuitates refugĳ conſtituuntur.

CAPVT XX.

ET locutus eſt dominus ad Ioſue, A
dicens. Loquere filĳs Iſrael, &
dic eis. Separate vrbes fugitiuo-
Nũe.35.a rum, de quibus locutus ſum ad vos per
Deut.19.a manum Moyſi, vt confugiat ad eas
quicunque animam percuſſerit neſcius,
& poſsit euadere iram proximi qui vl
tor eſt ſanguinis, cum ad vnam harum
confugerit ciuitatum: ſtabitq́; ante por
tam ciuitatis, & loquetur ſenioribus
vrbis illius ea quæ ſe comprobent inno
centem: ſicq́; ſuſcipient eum, & dabunt
ei locum ad habitandum. Cúmq́; vltor B.
ſangui

ſanguinis eũ fuerit perſecutus,nõ tradẽt in manus eius:quia ignorãs pcuſsit proximum eius,nec ante biduũ triduúmve eius probatur inimicus.Et habitabit in ciuitate illa,donec ſtet ante iudiciũ cauſam reddens facti ſui, & moriatur ſacerdos magnus,qui fuerit in illo tempore. Tunc reuertetur homicida,& ingredietur ciuitatem,& domum ſuam,de qua
C fugerat. Decreueruntq́; Cedes in Galilæa montis Neptalim,& Sichẽ in monte Ephraim,& Cariatharbe,ipſa eſt Hebron in monte Iuda.& trans Iordanem contra orientalẽ plagam Hiericho,ſtatuerunt Boſor,quæ ſita eſt in campeſtri ſolitudine de tribu Rubeñ,& Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in
D Baſan de tribu Manaſſe.Hę ciuitates cõſtitutæ ſunt cunctis filijs Iſrael,& aduenis,qui habitabant inter eos,vt fugeret ad eas qui animam neſcius percuſsiſſet, & non moreretur in manu proximi effuſum ſanguinem vindicare cupientis, donec ſtaret ante populum expoſiturus cauſam ſuam.

Quæ ciuitates ac ſuburbia Leuitis permiſſa.

CAPVT XXI.

Acceſſeruntq́ principes fami- A
liarum Leui ad Eleazarum ſa-
cerdotem,& Ioſue filiũ Nun,
& ad duces cognationum per ſingulas
Nũe.35.a tribus filiorum Iſrael: locutiq́ ſunt ad
eos in Silo terræ Chanaan, atque dixe-
runt. Dominus præcepit per manum
Moyſi, vt darentur nobis vrbes ad ha-
bitandum,& ſuburbana earum ad alen
da iumenta. Dederuntq́ filij Iſrael de
poſſeſsionibus ſuis iuxta imperium do
mini ciuitates & ſuburbana earum. E-
greſſaq́ eſt ſors in familiam Caath fi-
liorum Aaron ſacerdotis de tribu Iuda
& Symeon & Beniamin, ciuitates tre-
decim:& reliquis filiorum Caath,id eſt
Leuitis qui ſuperfuerant de tribubus
Ephraim & Dan, & dimidiæ tribus
Manaſſe ciuitates decem. Porrò filijs
Gerſon egreſſa eſt ſors: vt acciperent de
tribubus Iſſachar & Aſſer et Neptalim,
dimidiaq́ tribu Manaſſe in Baſan ciui-
tates numero tredecim. Et filijs Merari
per cognationes ſuas de tribubus Ru-
ben & Gad & Zabulon vrbes duode-
cim. Dederuntq́ filij Iſrael Leuitis ciui- B
tates & ſuburbana earum, ſicut pręcepit

dominus per manū Moyſi ſingulis for-
te tribuētes. De tribubus filiorum Iuda
& Symeon dedit Ioſue ciuitates: qua-
rum iſta ſunt nomina filiȷs Aaron per fa
milias Caath Leuitici generis. Prima
enim ſors illis egreſſa eſt Cariatharbe
patris Enach, quæ vocatur Hebron in
monte Iuda, & ſuburbana eius per cir-
cumitum. Agros vero, & villas eius de-
derat Caleb filio Iephone ad poſsiden-
dum. Dedit ergo filiȷs Aaron ſacerdotis
Hebron confugȷ̄ ciuitatem, ac ſuburba-
na eius: & Lobnā cum ſuburbanis ſuis:
& Iether & Iſtimon & Helon & Da-
bir & Ain & Iethan & Bethſames cum
ſuburbanis ſuis: ciuitates nouem de tri-
bubus, vt dictum eſt, duabus. De tribu
autem filiorum Beniamin, Gabaon &
Gabae & Anathot & Almon cum ſub-
urbanis ſuis ciuitates quatuor. Omnes
ſimul ciuitates filiorum Aaron ſacerdo-
tis, tredecim, cum ſuburbanis ſuis. Re-
liquis vero per familias filiorum Caath
Leuitici generis hæc eſt data poſſeſsio,
De tribu Ephraim vrbes confugȷ̄ Sichē
cū ſuburbanis ſuis in monte Ephraim,
& Gazer & Iebſam et Bethorō cū ſub-
urbanis ſuis ciuitates quatuor. De tribu

quoque Dan Heltheco, & Gabathon, et
Haialon, & Gethremmon cum ſubur-
banis ſuis ciuitates quatuor. Porrò de dimidia tribu Manaſſe Thanach & Ieth- C
remmon cum ſuburbanis ſuis ciuitates
duæ. Omnes ciuitates decem, & ſubur-
bana earum datæ ſunt filiis Caath infe-
rioris gradus. Filiis quoque Gerſon
Leuitici generis dedit de dimidia tribu
Manaſſe confugii ciuitates, Gaulon in
Baſan, & Boſram cum ſuburbanis ſuis
ciuitates duas. Porrò de tribu Iſſachar,
Ceſion & Dabrath & Iaramoth & En
gannim cum ſuburbanis ſuis ciuitates
quatuor. De tribu autem Aſer, Maſan, et
Abdon, & Elrath & Roob cum ſubur-
banis ſuis ciuitates quatuor. De tribu
quoque Neptalim ciuitates cõfugii Ce-
des in Galilæa, & Ammothdor & Car
thar, cum ſuburbanis ſuis ciuitates tres.
Omnes vrbes familiarum Gerſon, tre-
decim, cum ſuburbanis ſuis. Filiis au-
tem Merari Leuitis inferioris gradus
per familias ſuas data eſt de tribu Za-
bulon, Iecnal & Chartha & Damna et
Naalol ciuitates quatuor cum ſuburba-
nis ſuis. De tribu Gad ciuitates confu- D
gii, Ramoth in Galaad, & Manaim &

Eſebon & Iazer ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis. De tribu Ruben vltra Iordanem contra Hiericho ciuitates refugĳ, Boſor in ſolitudine, Miſor & Iazer & Iethſon & Maſpha, ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis. Omnes vrbes filiorum Merari per familias, & cognationes ſuas duodecim. Itaque ciuitates vniuerſæ Leuitarũ in medio poſſeſsionis filiorum Iſrael fuerunt quadragintaocto cum ſuburbanis ſuis, ſingulæ per familias diſtributæ. Deditq́ dominus Deus Iſraeli omnem terram, quam traditurum ſe patribus eorũ iurauerat, & poſſederunt illam, atq; habitauerunt in ea. Dataq́ eſt ab eo pax in omnes per circumitum nationes, nulluſq́ eis hoſtium reſiſtere auſus eſt, ſed cuncti in eorum ditionem redacti ſunt. Ne vnum quidem verbum, quod illis præſtiturum ſe eſſe promiſerat, irritum fuit, ſed rebus expleta ſunt omnia.

Duæ tribus cum dimidia remiſsi ad ſua conſtruunt ingens altare domino.

CAPVT XXII.

A EOdem tẽpore vocauit Ioſue Rubenitas, & Gadditas, & dimidiã tribum Manaſſe, dixitq́ ad eos.

Feciſtis omnia quę pręcepit vobis Moy-
ſes famulus domini, mihi quoque in o-
mnibus obediſtis,nec reliquiſtis fratres
veſtros longo tempore, vſq; in præſen-
tem diem,cuſtodientes imperiũ domi-
ni Dei veſtri. Quia igitur dedit domi-
nus Deus veſter fratribus veſtris quie-
tem & pacem,ſicut pollicitus eſt:reuer-
timini, & ite in tabernacula veſtra, &
Nũe.32.f in terrã poſſeſsionis,quam tradidit vo-
bis Moyſes famulus domini trans Ior-
danem:ita duntaxat, vt cuſtodiatis at-
tente, & opere compleatis mandatum
& legem quam præcepit vobis Moy-
ſes famulus domini,vt diligatis domi-
num Deum veſtrum, & ambuletis in
omnibus vījs eius,& obſeruetis manda
ta illius,adhæreatiſq; ei, ac ſeruiatis in
omni corde, & in omni anima veſtra.
Benedixitq; eis Ioſue, & dimiſit eos.
Qui reuerſi ſunt in tabernacula ſua.Di- B
midiæ autem tribui Manaſſe poſſeſsio-
nem Moyſes dederat in Baſan:& idcir-
co mediæ quæ ſuperfuit,dedit Ioſue ſor
tem inter cæteros fratres ſuos trans Ior-
danem ad occidentalem eius plagam.
Cũq; dimitteret eos in tabernacula ſua,
& benedixiſſet eis,dixit ad eos, In mul-

ta ſubſtãtia atq; diuitijs reuertimini ad
ſedes veſtras cũ argento & auro, ære ac
ferro,& veſte multiplici . diuidite præ-
dã hoſtiũ cũ fratribus veſtris.Reuerſiq;
ſunt,& abierũt filij Ruben,& filij Gad,
& dimidia tribus Manaſſe à filijs Iſrael
de Silo,quæ ſita eſt in Chanaã,vt intra-
rent Galaad terrã poſſeſsionis ſuæ, quã
obtinuerãt iuxta imperiũ dñi in manu
C Moyſi.Cũq; veniſſent ad tumulos Ior-
danis, in terra Chanaan, ædificauerunt
iuxta Iordanẽ altare infinitæ magnitu-
dinis. Quod cũ audiſſent filij Iſrael, &
ad eos certi nuntij detuliſſent ædificaſſe
filios Rubẽ,& Gad, & dimidiæ tribus
Manaſſe altare in terra Chanaan, ſuper
Iordanis tumulos cõtra filios Iſrael:cõ-
uenerũt omnes in Silo, vt aſcenderẽt &
dimicarẽt cõtra eos.Et interim miſerũt
ad illos in terrã Galaad Phinees filium
Eleazari ſacerdotis, & decem principes
cum eo, ſingulos de ſingulis tribubus.
Qui venerunt ad filios Ruben,& Gad,
& dimidiæ tribus Manaſſe in terram
Galaad,dixeruntq; ad eos.Hæc mandat
D omnis populus domini, Quæ eſt iſta
trãſgreſsio?Cur reliquiſtis dñm Deũ Iſ
rael ędificãtes altare ſacrilegũ,& à cultu

Nũc.25.a illius recedentes? An parum vobis eſt
quòd peccaſtis in Beelphegor,& vſque
in præſentem diem macula huius ſcele-
ris in nobis permanet,multiq; de popu-
lo corruerunt, & vos hodie reliquiſtis
dominum,& cras in vniuerſum Iſrael
ira eius deſæuiet? Quòd ſi putatis im-
mundam eſſe terram poſſeſsionis ve-
ſtræ,tranſite ad terram, in qua taberna-
culum domini eſt,et habitate inter nos:
tantum vt à domino, & à noſtro con-
ſortio non recedatis ædificato altari præ
Supra 7.a ter altare domini Dei veſtri. Nónne A-
chan filius Zare præterijt mandatũ do-
mini,& ſuper omnem populum Iſrael
ira eius incubuit? Et ille erat vnus ho-
mo,atq; vtinam ſolus perijſſet in ſcele-
re ſuo.Reſponderuntq; filij Ruben, & E
Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe prin-
cipibus legationis Iſrael. Fortiſsimus
dominus Deus ipſe nouit, & Iſrael ſi-
mul intelliget.ſi prævaricationis animo
hoc altare conſtruximus, non cuſtodiat
nos,ſed puniat nos in præſenti. Et ſi ea
mente fecimus,vt holocauſta, & ſacri-
ficium, & pacificas victimas ſuper eo
imponeremus,ipſe quærat & iudicet:et
nõ ea magis cogitatione atq; tractatu,

vt diceremus, Cras dicẽt filij veſtri filijs
noſtris, Quid vobis & domino Deo Iſ-
rael? Terminum poſuit dominus inter
nos & vos ô filij Rubẽ, & filij Gad Ior-
danem fluuium: & idcirco partem non
habetis in domino: & per hanc occaſio-
nem auertent filij veſtri filios noſtros à
timore domini. Putauimus itaque me-
F lius, & diximus, Extruamus nobis al-
tare, non in holocauſta, neque ad victi-
mas offerendas, ſed in teſtimoniũ inter
nos & vos, & ſobolem noſtram ve-
ſtramq́; progeniem, vt ſeruiamus do-
mino, & iuris noſtri ſit offerre, & holo-
cauſta, & victimas, & pacificas hoſtias:
& nequaquam dicant cras filij veſtri fi-
lijs noſtris, Non eſt vobis pars in domi-
no. Quòd ſi voluerint dicere, reſponde-
bunt eis, Ecce altare domini quod fece-
runt patres noſtri, non in holocauſta,
neq; in ſacrificium, ſed in teſtimonium
noſtrum ac veſtrum. Abſit à nobis hoc
ſcelus, vt recedamus à domino, & eius
veſtigia relinquamus extructo altari
ad holocauſta, & ſacrificia & victimas
offerendas, præter altare domini Dei no
ſtri quod extructum eſt ante taberna-
culum eius. Quibus auditis, Phinees

ſacerdos,& principes legationis Iſrael, qui erant cum eo,placati ſunt: & verba filiorum Ruben,& Gad,& dimidię tribus Manaſſe,libētiſsime ſuſceperūt. Dixitq; Phinees filius Eleazari ſacerdos ad eos. Nūc ſcimus q nobiſcū ſit dominus, quoniam alieni eſtis à præuaricatione hac, & liberaſtis filios Iſrael de manu domini. Reuerſusq; eſt cū principibus à filijs Ruben & Gad de terra Galaad finium Chanaan ad filios Iſrael,& retulit eis. Placuitq; ſermo cunctis audientibus. Et laudauerunt Deum filij Iſrael, & nequaquam vltrà dixerunt vt aſcenderent contra eos atq; pugnarent,vt delerent terram poſſeſsionis eorum. Vocaueruntq; filij Ruben,& filij Gad altare quod extruxerant, Teſtimonium noſtrum,quòd dominus ipſe ſit Deus.

Ioſue iam morti vicinus inſtruit populū quo pacto ſe gerant vt placeant domino.

CAPVT XXIII.

EVoluto autem multo tempore, A
poſtquam pacem dederat dominus Iſraeli, ſubiectis in gyro nationibus vniuerſis, & Ioſue iam longæuo,& perſenilis ætatis,vocauit Ioſue omnem Iſraelem, maioresq; natu, &

principes,ac duces,ac magiſtros,dixitq́ ad eos. Ego ſenui, & progreſsioris ætatis ſum: vosq́ cernitis omnia quæ fecerit dominus Deus veſter cunctis per circumitum nationibus,quomodo pro vobis ipſe pugnauerit,& nunc quia vobis ſorte diuiſit omnem terram, ab orientali parte Iordanis vſque ad mare magnum,multæq́ adhuc ſuperſunt nationes:dominus Deus veſter diſperdet eas, & auferet à facie veſtra, & poſsidebitis

B terram, ſicut vobis pollicitus eſt. tantum confortamini, & eſtote ſoliciti vt cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt in volumine legis Moyſi: & non declinetis ab eis, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram: ne poſtquam intraueritis ad gẽtes,quæ inter vos futuræ ſunt, iuretis in nomine Deorum earum. & ſeruiatis eis,& adoretis illos,ſed adhæreatis domino Deo veſtro, quod feciſtis vſq; in diẽ hanc:& tunc auferet dominus Deus in conſpectu veſtro gentes magnas &

C robuſtiſsimas, & nullus vobis reſiſtere poterit. vnus è vobis perſequetur hoſtium mille viros, quia dominus Deus veſter pro vobis ipſe pugnabit,ſicut pollicitus eſt; hoc tantum diligentiſsime

prçcauete, vt diligatis dominum deum veſtrum. Quòd ſi volueritis gentiũ harum quç inter vos habitãt erroribus adhærere,& cũ eis miſcere connubia atque amicitias copulare:iam tũc ſcitote quòd dominus deus veſter non eas delebit ante faciem veſtram, ſed erunt vobis in foueám, ac laqueum, & offendiculum in latere veſtro, & ſudes in oculis veſtris, donec vos auferat atque diſperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingrediar viam vniuerſæ terræ, & toto animo cognoſcetis quòd de omnibus verbis quæ ſe dominus præſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt, vnum non præterierit incaſſum. Sicut ergo impleuit opere quod promiſit,& proſpera cuncta venerunt: ſic adducet ſuper vos quicquid malorum comminatus eſt, donec vos auferat atque diſperdat de terra hac optima quã tradidit vobis, eo quòd præterieritis pactum domini Dei veſtri, quod pepigit vobiſcum, & ſeruieritis dĳs alienis,& adoraueritis eos. Cito atque velociter conſurget in vos furor domini, & auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis. D

Commemoratis Dei beneficijs, & fœde,

re cum domino renouato, moritur Ioſue & Eleazar.

CAPVT XXIIII.

A Congregauitq́ Ioſue omnes tribus Iſrael in Sichem, & vocauit maiores natu, ac principes, & iudices, & magiſtros: ſteteruntq́ in conſpectu domini, & ad populum ſic locutus eſt: Hæc dicit dominus Deus Iſrael: Trãs fluuiũ habitauerunt patres veſtri ab initio, Thare pater Abrahã & Nachor, ſerruieruntq́ dĳs alienis. Tuli ergo patrem veſtrum Abrahã de Meſopotamiæ finibus, et adduxi eum in terram Chanaan: multiplicauiq́ue ſemen eius, & dedi ei Iſaac: illiq́ rurſum dedi Iacob & Eſau. E quibus Eſau dedi montem Seir ad poſsidendum: Iacob vero, & filĳ eius deſcẽderunt in Aegyptũ. Miſiq́ Moyſen & Aaron, & percuſsi Aegyptũ multis ſignis atq́ portentis: eduxiq́ vos & patres veſtros de Aegypto, & veniſtis ad mare: perſecutiq́ ſunt Aegyptĳ patres veſtros cum curribus & equitatu, vſq́ ad mare rubrũ. Clamauerunt autẽ ad dominum B filĳ Iſrael, qui poſuit tenebras inter vos & Aegyptios, & adduxit ſuper eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi veſtri

Gene.11.d

Gene.21.a & 25.d.

cuncta quæ in Aegypto fecerim, & ha-
bitaſtis in ſolitudine multo tempore: et
introduxi vos in terram Amorrhæi, qui
habitabat trans Iordanem. Cumq́ pu-
gnarent cōtra vos, tradidi eos in manus
veſtras, & poſſediſtis terram eorū, atque
Num.22.a interfeciſtis eos. Surrexit autem Balach
filius Sephor rex Moab, & pugnauit cō
tra Iſraelem. Miſitq́ & vocauit Balaam
filiū Beor, vt malediceret vobis: & ego
nolui audire eum, ſed è contrario per il-
lum benedixi vobis, & liberaui vos de
manu eius. Tranſiſtisq́ Iordanem, & ve
niſtis ad Hiericho, pugnaueruntq́ con- C
Exod.23.c tra vos viri ciuitatis eius, Amorrhæus
& 33.a & Pherezæus & Chananæus & Ethæ-
Deute.7.a us & Gergeſæus & Euæus & Hiebuſæ-
us, & tradidi illos in manus veſtras. Mi-
ſique ante vos crabrones, & eieci eos de
locis ſuis duos reges Amorrhæorum,
non in gladio & in arcu tuo: dediq́ vo-
bis terram in qua non laboraſtis, & vr-
bes quas non ædificaſtis, vt habitaretis
in eis, vineas & oliueta quæ non plan-
taſtis. Nunc ergo timete dominum, &
ſeruite ei perfecto corde atq́ veriſsimo:
& auferte deos quibus ſeruierunt patres
veſtri in Meſopotamia & in Aegypto,

ac ſeruite Domino. Sinautem malum
vobis videtur vt Domino ſeruiatis,op=
D tio vobis datur.Eligite hodie quod pla=
cet, cui ſeruire potiſsimum debeatis,
vtrum dĳs quibus ſeruierunt patres ve=
ſtri in Meſopotamia an dĳs Amorrhæo
rum,in quorum terra habitatis.Ego au=
tem & domus mea ſeruiemus domino.
Reſponditque populus & ait. Abſit à
nobis vt relinquamus dominum,& ſer
uiamus dĳs alienis. Dominus Deus no=
ſter ipſe eduxit nos & patres noſtros de
terra Aegypti & de domo ſeruitutis,fe=
citq; videntibus nobis ſigna ingentia,et
cuſtodiuit nos in omni via per quam
ambulauimus & in cunctis populis per
quos tranſiuimus: & eiecit vniuerſas
gentes Amorrhæorum habitatorem ter
ræ quã nos intrauimus. Seruiemus igi=
tur Domino, quia ipſe eſt Deus noſter.
E Dixitq; Ioſue ad populum.Non poteri=
tis ſeruire domino. Deus enim ſanctus
& fortis æmulator eſt, nec ignoſcet ſce=
leribus veſtris atq; peccatis. Si dimiſeri=
tis Dominum & ſeruieritis dĳs alienis,
conuertet ſe & affliget vos, atq; ſubuer=
tet poſtquam vobis præſtiterit bona.Di
xitq; populus ad Ioſue.Nequaquam ita

vt loqueris erit, ſed domino ſeruiemus.
Et Ioſue ad populum, Teſtes, inquit,
vos eſtis, quia ipſi elegeritis vobis domi
num, vt ſeruiatis ei. Reſponderúntque.
Teſtes. Nunc ergo, ait, auferte deos alie-
nos de medio veſtri, & inclinate corda
veſtra ad dominum Deum Iſrael. Di- F
xitque populus ad Ioſue, Domino Deo
noſtro ſeruiemus, & obedientes erimus
præceptis eius. Percuſsit ergo Ioſue in
die illo fœdus, & propoſuit populo præ-
cepta atque iudicia in Sichem. Scripſit
quoque omnia verba hæc in volumine
legis domini, & tulit lapidem prægran
dem, poſuitque eum ſubter quercum quæ
erat in ſanctuario domini, & dixit ad o-
mnem populum, En lapis iſte erit vo-
bis in teſtimonium quod audieritis o-
mnia verba domini quæ locutus eſt vo-
bis, ne forte poſtea negare velitis, & mẽ-
tiri domino Deo veſtro. Dimiſitque po-
pulum ſingulos in poſſeſsionem ſuam. G
Et poſt hæc mortuus eſt Ioſue filius
Nun ſeruus Domini, centum & decem
annorum, ſepelieruntque eum in finibus
poſſeſsionis ſuæ in Thannathſare, quæ
eſt ſita in monte Ephraim, à ſeptentrio-
nali parte montis Gaas. Seruiuitque

Iſrael

Iſrael domino cunctis diebus Ioſue & ſeniorum, qui longo vixerant tempore poſt Ioſue, & qui nouerant omnia opera Domini quæ fecerat in Iſrael. Oſſa quoque Ioſeph, quæ tulerant filij Iſrael de Aegypto, ſepelierunt in Sichem in parte agri quem emerat Iacob à filijs Emor patris Sichem centum nouellis ouibus, & fuit in poſſeſsionem filiorum Ioſeph. Eleazar quoque filius Aaron mortuus eſt, & ſepelierunt eum in Gabaath Phinees filij eius, quæ data eſt ei in monte Ephraim. Gene. 50. d

FINIS.

fff

LIBER IVDICVM,
Hebraice Sophtim.

Præfectus populo Iudas capit Chananæos & Hieruſalem, parcitq; Chananæis contra iuſſum Domini tributarijs factis.

CAPVT I.

POST MORTEM A
Ioſue conſuluerunt filij
Iſrael dominum, dicen-
tes. Quis aſcendet ante
nos contra Chananæū,
et erit dux belli? Dixitq́;
dominus: Iudas aſcendet, ecce tradidi ter-
ram in manu eius. Et ait Iudas Simeo-
ni fratri ſuo. Aſcende mecum in ſortem
meam, & pugna cōtra Chananæum, vt
& ego pergam tecum in ſorte tua. Et
abijt cum eo Simeon. Aſcenditq́; Iudas,
& tradidit dominus Chananæum, ac
Pherezæum in manus eorū, & percuſ-
ſerūt in Bezech decem millia virorum.
Inueneruntq́; Adonibezech in Bezech,
& pugnauerunt contra eum ac percuſſe-
runt Chananæum & Pherezæum. Fu-
git autem Adonibezech, quem perſecu-
ti comprehēderunt, cæſis ſummitatibus
manuum eius ac pedum. Dixitq́; Ado- B

nibezech. Septuaginta reges amputatis
manuum ac pedum ſummitatibus, col-
ligebant ſub menſa mea ciborum reli-
quias: ſicut feci, ita reddidit mihi domi
nus. Adduxeruntq́ eum in Hieruſalem,
& ibi mortuus eſt. Oppugnantes ergo
filij Iuda Hieruſalem, ceperunt eam, &
percuſſerunt in ore gladij, tradentes cun-
ctam incendio ciuitatem. Et poſtea de-
ſcendentes pugnauerunt contra Chana-
næum qui habitabat in montanis, & ad
meridiem in campeſtribus. Pergénsque
Iudas contra Chananæum qui habita- Ioſue.15.c
bat in Hebron, cuius nomen fuit anti-
quitus Cariatharbe, percuſsit Seſai, &
Haiman, & Tholmai: atque inde profe-
ctus abijt ad habitatores Dabir, cuius
nomen vetus erat Cariathſepher, id eſt
ciuitas literarum, Dixitque Caleb. Qui
C percuſſerit Cariathſepher, & vaſtauerit
eam, dabo ei Axam filiam meam vxo-
rem. Cúmque cepiſſet eam Othoniel
filius Cenez frater Caleb minor, dedit
ei Axam filiam ſuam cōiugem. Quam
pergentem in itinere monuit vir ſuus
vt peteret à patre ſuo agrum. Quæ
cum ſuſpiraſſet ſedens in aſino, dixit ei
Caleb. Quid habes? At illa reſpondit,

Da mihi benedictionem, quia terram
arentem dediſti mihi, da & irriguam
aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum
ſuperius & irriguum inferius. Filij au-
tem Cinei cognati Moyſi aſcenderunt
de ciuitate palmarum, cum filijs Iuda in D
deſertum ſortis eius, quod eſt ad meri-
diem Arath, & habitauerunt cum eo.
Abijt autem Iudas cum Simeone fratre
ſuo, & percuſſerunt ſimul Chananæum
qui habitabat in Sephar, & interfecerũt
eum. Vocatumq; eſt nomen vrbis Hor-
ma, id eſt anáthema. Cepitq; Iudas Ga
zam cum finibus ſuis, & Aſcalonem,
atque Accaron cum terminis ſuis. Fuitq;
dominus cum Iuda, & montana poſſe-
dit: nec potuit delere habitatores vallis,
quia falcatis curribus abundabant. De-
Num.14.d deruntque Caleb Hebron, ſicut dixerat
Moyſes, qui deleuit ex ea tres filios E-
nach. Hiebuſæum autem habitatorem
Hieruſalem non deleuerunt filij Benia-
min: habitauitque Hiebuſæus cum filijs
Beniamin in Hieruſalem vſque in præ-
ſentem diem. Domus quoque Ioſeph E
aſcendit in Bethel, fuitq; dominus cum
eis. Nam cum obſiderent vrbem, quæ
prius Luza vocabatur, viderunt homi-

nem egrediẽtem de ciuitate, dixeruntq́ ad eum. Oſtende nobis introitum ciuitatis, et faciemus tecum miſericordiam. Qui cum oſtendiſſet eis, percuſſerunt vrbem in ore gladĳ: hominem autem illum & omnem cognationem eius dimiſerunt. Qui dimiſſus, abĳt in terram Ethim, & ædificauit ibi ciuitatem, vocauitq́ eam Luzam, quæ ita appellatur

F vſq; in præſentem diem. Manaſſes quoque nõ deleuit Bethſan, & Canath cum viculis ſuis, & habitatores Dor, & Ieblaam, & Mageddo cum viculis ſuis, cœpitq́ Chananæus habitare cum eis. Poſtquam autem confortatus eſt Iſrael, fecit eos tributarios, & delere noluit. Ephraim etiam non interfecit Chananæum qui habitabat in Gazer, ſed habitauit cum eo. Zabulon non deleuit habitatores Tethron, & Naalon, ſed habitauit Chananæus in medio eius, factusq́ eſt ei tributarius. Azer quoque non deleuit habitatores Accho, & Sidônis, Alab, & Achazib, & Amma, & Aphech, & Roob, habitauitq́ in medio Chananæi habitatoris illius terræ, nec interfecit

G eum. Neptalim quoque non deleuit habitatores Bethſemes, & Bethanat & ha

bitauit inter Chananæum habitatorem terræ, fueruntque ei Bethſemitæ & Bethanitæ tributarij. Artauitq; Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum, vt ad planiora deſcenderent: habitauitq; in monte Hares, quod interpretatur teſtatio, in Hailon, & Salabim. Et aggrauata eſt manus domus Ioſeph, factusq; eſt ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrhæi ab aſcenſu ſcorpionis Petra, & ſuperiora loca.

Iſraelitæ ab angelo domini increpantur, fiunt idololatræ, & hoſtibus ſubduntur.

CAPVT II.

Aſcenditque angelus domini de A
Galgalis ad locum flentium, &
ait. Eduxi vos de Aegypto, &
Gene.22.d introduxi in terram pro qua iuraui pa-
Exod.33.a tribus veſtris, & pollicitus ſum vt non facerem irritum pactum meum vobiſcum in ſempiternum, ita duntaxat vt non feriretis fœdus cum habitatoribus terræ huius, & aras eorum ſubuerteretis: & noluiſtis audire vocem meam. cur hoc feciſtis? Quam ob rem nolui delere eos à facie veſtra, vt habeatis hoſtes, & dij eorum ſint vobis in ruinam. Cumq; loqueretur angelus domini hęc

verba ad omnes filios Iſrael,eleuauerũt vocem ſuam,& fleuerunt. Et vocatum eſt nomen loci illius.Flentium ſiue lachrymarum: immolaueruntq; ibi hoſtias domino. Dimiſit ergo Ioſue populum,& abierunt filij Iſrael vnuſquiſque in poſſeſsionem ſuam, vt obtinerent eam, ſeruieruntque domino cunctis diebus eius, & ſeniorum, qui longo poſt eum vixerunt tempore, & nouerant omnia opera domini quæ fecerat cum Iſrael. Mortuus eſt autem Ioſue filius Nun, famulus domini centũ & decem annorum,& ſepelierunt eum in finibus poſſeſsionis ſuę in Tamnath ſare in monte Ephraim, à ſeptentrionali plaga montis Gaas.Omniſq; illa generatio congregata eſt ad patres ſuos: & ſurrexerunt alij, qui nõ nouerunt dominum, & opera quæ fecerat cum Iſrael. Feceruntq; filij Iſrael malum in conſpectu domini,et ſeruierũt Baalim, ac dimiſerunt dominum Deum patrũ ſuorum,qui eduxerat eos de terra Aegypti, & ſecuti ſunt deos alienos, deos quoq; populorum qui habitabãt in circuitu eorum,& adorauerunt eos: & ad iracundiã concitauerunt dominum,

Ioſu. 24. g

dimittentes eum, & ſeruientes Baal &
Aſtaroth. Iratusq́ dominus contra Iſ- C
rael, tradidit eos in manus diripientiũ,
qui ceperunt eos, & vendiderunt hoſti-
bus qui habitabant per gyrum: nec po-
tuerũt reſiſtere aduerſarijs ſuis, ſed quo-
cunq́ pergere voluiſſent, manus domi-
ni ſuper eos erat, ſicut locutus eſt, & iu-
rauit eis, & vehementer afflicti ſunt.
Suſcitauitq́ dominus iudices qui libe-
rarent eos de vaſtantium manibus: ſed
nec eos audire voluerunt, fornicantes
cum dijs alienis, & adorantes eos. Ci-
to deſeruerunt viam per quam ingreſ-
ſi fuerunt patres eorum, & audientes
mandata domini omnia fecere contra-
ria. Cumq́ dominus iudices ſuſcita-
ret, in diebus eorum flectebatur miſeri
cordia, & audiebat afflictorum gemi-
tus, & liberabat eos de cæde vaſtantiũ.
Poſtquam autem mortuus eſſet iudex, D
reuertebantur, & multo faciebant ma-
iora, quàm fecerant patres eorum, ſe-
quentes deos alienos, & ſeruientes eis,
& adorantes illos. Non dimiſerunt ad-
inuentiones ſuas, & viam duriſsimam
per quam ambulare conſueuerant. Ira-
tusq́ eſt furor domini in Iſrael, & ait.

Quia irritũ fecit gens iſta pactũ meum quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire contempſit,& ego non delebo gentes quas dimiſit Io‑ſue,& mortuus eſt: vt in ipſis experiar Iſrael,vtrum cuſtodiant viam domini, & ambulent in ea,ſicut cuſtodierũt pa‑tres eorũ,an nõ. Dimiſit ergo dominus omnes nationes has, & cito ſubuertere noluit,nec tradidit in manus Ioſue.

Quantum negotij Iſraëlitis faceſſerint gẽtes relictæ,& quomodo nunc ſeruierint,nũc rurſum imperauerint.

CAPVT III.

A HAe ſunt gentes quas dominus dereliquit, vt erudiret in eis Iſraelem, & omnes qui non nouerant bella Chananæorum, & poſtea diſcerent filij eorum certare cum hoſtibus,& habere conſuetudinem prælian di, quinq; ſatrapas Philiſtinorum, omnémq; Chananæum, & Sidónium atq; Euæum,qui habitabant in monte Libano, de monte Baal hermon vſque ad introitum Emath. Dimiſítq; eos,vt in ipſis experiretur Iſraelem vtrum audirent mãdata domini quæ præceperat

patribus eorum, per manum Moyſi, an non. Itaque filij Iſrael habitauerunt in medio Chananæi, & Ethæi, & Amorrhęi, & Pherezæi, & Euæi, & Hiebuſęi, & duxerunt vxores filias eorum, ipſique filias ſuas filijs eorum tradiderunt, & ſeruierunt dijs eorum. Feceruntque malum in cõſpectu domini, & obliti ſunt Dei ſui, ſeruientes Baalim & Aſtaroth. Iratuſque contra Iſrael dominus, tradidit eos in manus Chuſan raſathaim regis Meſopotamiæ, ſeruieruntque ei octo annis. Et clamauerunt ad dominum: B
qui ſuſcitauit eis ſaluatorem, & liberauit eos: Othoniel videlicet filiũ Cenez, fratrem Caleb minorem: fuitque in eo ſpiritus domini, & iudicauit Iſrael. Egreſſuſque eſt ad pugnam, & tradidit dominus in man⁹ eius Chuſan raſathaim regem Syriæ, & oppreſsit eum. Quieuitque terra quadraginta annis, & mortuus eſt Othoniel filius Cenez. Addiderunt autem filij Iſrael facere malum in conſpectu domini, qui confortauit aduerſum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in cõſpectu eius. Et copulauit ei filios Ammõ, & Amalech: abijtque & percuſsit Iſrael, atque poſſedit

vrbem palmarum. Seruieruntq́ filij Iſrael Eglon regi Moab decẽ & octo annis: & poſtea clamauerunt ad dominũ. Qui ſuſcitauit eis ſaluatorem vocabulo Aioth, filium Gera filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur. Miſeruntq́ filij Iſrael per illũ munera Eglõ regi Moab. Qui fecit ſibi gladiũ ancipitem, habentẽ in medio capulũ lõgitudinis palmæ manꝰ, & accinctus eſt eo ſub
C ter ſagũ in dextro femore. Obtulitq́ue munera Eglõ regi Moab. erat autem Eglon craſſus nimis, Cúmq́ obtuliſſet ei munera, proſecutus eſt ſocios qui cũ eo venerant. & reuerſus de Galgalis, vbi erant idôla, dixit ad regẽ, Verbũ ſecretũ habeo ad te ô rex. Et ille imperauit ſilẽtium, egreſsiſq́ omnibus qui circa eum erant, ingreſſus eſt Aioth ad eum, ſedebat autem in æſtiuo cœnaculo ſolus: dixitq́. Verbum Dei habeo ad te. Qui ſtatim ſurrexit de throno. Extenditq́ue Aioth ſiniſtram manũ, & tulit ſicã de dextro femore ſuo, infixitq́ue eã invẽtrẽ eius tã valide, vt capulus ſequeretur ferrũ in vulnere, ac pinguiſsimo adipe ſtringeretur. Nec eduxit gladiũ, ſed ita vt percuſſerat reliq̃t in corpore, ſtatimq́

per ſecreta naturæ alui ſtercora prorupe
runt. Aioth autem clauſis diligẽtiſsime
oſtĳs cœnaculi, & obfirmatis ſera, per
poſticum egreſſus eſt. Seruiq́; regis in-
greſsi viderunt clauſas fores cœnaculi,
atq; dixerunt. Forſitan purgat aluum D
in æſtiuo cœnaculo, Expectantesq́; diu
donec erubeſcerent, & videntes quod
nullus aperiret, tulerunt clauem: & ape-
rientes inuenerunt dominum ſuum in
terra iacentem mortuum. Aioth autem
dum illi turbarẽtur, effugit, & pertranſ-
ĳt locum idolorum vnde reuerſus fue-
rat. Venitq́; in Seirat, & ſtatim inſonuit
buccina in monte Ephraim, deſcende-
runtq́; cum eo filĳ Iſrael, ipſo in fronte
gradiente. Qui dixit ad eos. Sequimini
me: tradidit enim dominus inimicos
noſtros Moabitas in manus noſtras.
Deſcenderuntq́; poſt eum, & occupaue
runt vada Iordanis, quæ tranſmittunt
in Moab: & non dimiſerunt tranſire
quenquam, ſed percuſſerunt Moabitas
in tempore illo circiter decem millia,
omnes robuſtos & fortes viros. nullus
eorum euadere potuit. Humiliatusq́;
eſt Moab in die illo ſub manu Iſrael: et
quieuit terra octoginta annis à prælĳs.

Poſt hunc fuit Samgar filius Anath, qui percuſsit de Philiſthijm ſexcentos viros vomere: & ipſe quoq; defendit Iſrael.

Iſraëlitæ iterum ad idola deficientes in ſeruitutem aguntur: eos Debora prophetiſſa auxilio Barac liberat: et Iahel occidit Siſaram.

CAPVT IIII.

A Ddideruntq; filij Iſrael facere malum in conſpectu domini poſt mortem Aioth, & tradidit illos dominus in manus Iabin regis Chanaan: qui regnauit in Aſor, habuitque ducem exercitus ſui nomine Siſaram. Ipſe autem habitabat in Aroſeth gentium. Clamaueruntq; filij Iſrael ad dominum. nongentos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehemēter oppreſſerat eos. Erat autē Debora prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & ſedebat ſub palma, quæ nomine illius vocabatur, & inter Rama & Bethel in monte Ephraim: aſcēdebántq; ad eam filij Iſrael in omne iudicium. Quæ miſit & vocauit Barach, filium Abinoem de Cedes Neptalim, dixitq; ad eū. Præcepit tibi dominus Deus Iſrael, Vade, deſcende, & duc exercitum in montem

Thabor, tolléſq; tecum decem millia
pugnatorum de filŋs Neptalim,& de fi
lŋs Zabulon.ego autem adducã ad te in
loco torrentis Ciſon, Siſaram principẽ
exercitus Iabin,& curr⁹ eius,atq; omnẽ
multitudinem,& tradam eos in manu
tua. Dixitq; ad eam Barach.Si venis me
cum,vadam:ſi nolueris venire mecum, B
non pergam. Quæ dixit ad eum. Ibo
quidem tecum,ſed in hac vice victoria
non reputabitur tibi,quia in manu mu
lieris tradetur Siſara. Surrexit itaq; De
bora,& perrexit cum Barach in Cedes.
Qui accitis Zahulon,et Neptalim,aſcẽ
dit cum decem millibus pugnatorum,
habẽs Deboram in comitatu ſuo. Aber
autem Cineus receſſerat quondam à
cęteris Cineis fratribus ſuis filŋs Obab,
cognati Moyſi,et tetẽderat tabernacula
vſque ad vallem quæ vocatur Sennim,
& erat iuxta Cedes. Nuntiatúmq; eſt
Siſarę quód aſcendiſſet Barach filius A-
binoem in montem Thabor cum De-
bora, & congregauit nongentos falca-
tos currus,et omnem exercitum de Aro
ſeth gentium ad torrentem Ciſon. Di-
xitq; Debora ad Barach. Surge,hæc eſt
enim dies in qua tradidit dominus Si-

ſaram in manus tuas, en ipſe ductor eſt
C tuus. Deſcendit itaque Barach de monte
Thabor, & decem millia pugnatorum
cum eo. Perterruitque dominus Siſarã, Pſal. 82.c
et omnes currus eius, vniuerſamque mul
titudinẽ in ore gladij ad cõſpectum Ba-
rach, in tantum vt Siſara de curru deſi-
liens, pedibus fugeret: & Barach perſe-
queretur fugientes currus, & exercitum
vſque ad Aroſeth gentium, & omnis ho
ſtium multitudo vſque ad internicionẽ
caderet. Siſara autem fugiens peruenit
ad tentorium Iahel vxoris Aber Cinei.
Erat autem pax inter Iabin regẽ Aſor,
& domum Aber Cinei. Egreſſa igitur
Iahel in occurſum Siſarę, dixit ad eum.
Intra ad me dñe mi, ne timeas. Qui
ingreſſus tabernaculum eius, et opertus
ab ea pallio, dixit ad eum. Da mihi ob
ſecro paululum aquæ, quia ſitio valde.
Quæ aperuit vtrem lactis, & dedit ei
bibere, & operuit illum. Dixitque Siſa-
ra ad eam. Sta ante oſtium tabernaculi,
& cum venerit aliquis interrogans te,
et dicens, Nũquid hic eſt aliquis? reſpõ-
D debis, Nullus eſt. Tulit itaque Iahel vxor
Aber clauum tabernaculi, aſſumẽs pari-
ter & malleum; & ingreſſa abſcondite,

& cum ſilentio poſuit ſupra tempus ca
pitis eius clauum, percuſſumq́ malleo
defixit in cerebrum vſq ad terram: qui
ſoporem morti ſocians defecit, & mor-
tuus eſt. Et ecce Barach ſequens Siſarã
veniebat: egreſſaq́ Iahel in occurſum
eius dixit ei. Veni, & oſtendam tibi vi-
rum quem quæris. Qui cum intraſſet
ad eam, vidit Siſaram iacentem mor-
tuum, & clauum infixum in tempore
eius. Humiliauit ergo Deus in die illo
Iabin regem Chanaan coram filiis Iſ-
rael: qui creſcebant quotidie, et forti ma
nu opprimebant Iabin regem Chanaã
donec delerent eum.

Epinicion Deboræ ac Barach.

CAPVT V.

CEcinerũtq́ Debora & Barach fi
lius Abinoem in illo die, dicen-
tes. Qui ſponte obtuliſtis de Iſ-
rael animas veſtras ad periculum, bene
dicite domino. Audite reges, auribus
percipite principes: Ego ſum, ego ſum
quæ domino canam, pſallam domino
Deo Iſrael. Domine cũ exires de Seir,
& tranſires per regiones Edom, terra
mota eſt. cæliq́ue ac nubes deſtillauerũt
aquis.

aquis.montes fluxerunt à facie domini,
& Sinai à facie domini Dei Iſrael.In
diebus Samgar filij Anath,in diebus Ia
hel quieuerunt ſemitæ:& qui ingredie-
bantur per eas,ambulauerunt per calles
deuios. Ceſſauerunt fortes in Iſrael, &
quieuerunt donec ſurgeret Debora, ſur-
geret mater in Iſrael. Noua bella elegit
dominus, & portas hoſtium ipſe ſub-
uertit.Clypeus & haſta ſi apparuerint
B in quadraginta millibus Iſrael. Cor
meum,diligit principes Iſrael, qui pro-
pria voluntate obtuliſtis vos diſcrimi-
ni, benedicite domino. Qui aſcenditis
ſuper nitentes aſinos,& ſedetis ſupra in
iudicio,& ambulatis in via,loquimini.
Vbi colliſi ſunt currus, & hoſtium ſuf-
focatus eſt exercitus,ibi narrentur iuſti-
tiæ domini, & clementiæ fortis Iſrael.
Tunc deſcẽdit populus domini ad por-
tas,& obtinuit principatum. Surge ſur
ge Debora,ſurge ſurge,& loquere can-
ticum.Surge Barach,& apprehende ca-
ptiuos tuos fili Abinoem. Saluatæ ſunt
reliquiæ populi.dominus in fortibus di
micauit. Ex Ephraim deleuit eos in A-
malech,& poſt eum ex Bẽiamin in po-
pulos tuos ò Amalech.De Machir prin

cipes deſcenderunt, & de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Iſſachar fuêre cum Debora, & Barach veſtigia ſunt ſecuti, qui quaſi in præceps ac barathrum ſe diſcrimini dedit. Diuiſo contra ſe Ruben, magnanimorum reperta eſt contentio. Quare habitas inter duos terminos, vt audias ſibilos gregum. Diuiſo contra ſe Ruben, magnanimorum reperta eſt contentio. Galaad trans Iordanem quieſcebat, & Dan vacabat nauibus. Aſer habitabat in litore maris, & in portubus morabatur. Zabulon vero & Neptalim obtulerunt animas ſuas morti in regione Morome. Venerunt reges & pugnauerunt, pugnauerunt reges Chanaan in Tanach. iuxta aquas Mageddon, & tamen nihil tulêre prædãtes. De cælo dimicatum eſt contra eos, ſtellæ manentes in ordine & curſu ſuo aduerſus Siſaram pugnauerunt. Torrens Ciſon traxit cadauera eorum, torrens Cadumin, torrens Ciſon. Concalca anima mea robuſtos. Vngulæ equorum ceciderunt fugientibus impetu, & per præceps ruentibus fortiſsimis hoſtium. Maledicite terræ Meroz, dixit angelus domini; maledicite habi-

tatoribus eius, quia non venerunt ad au
xilium domini in adiutorium fortiſsi=
D morum eius. Benedicta inter mulieres
Iahel vxor Aber Cinei, & benedicatur
in tabernaculo. Aquam petenti lac de=
dit, & in phiala principum obtulit bu=
tyrum. Siniſtram manum miſit ad cla=
uum, & dextram ad fabrorũ malleos,
percuſsitq́; Siſaram, quærens in capite
vulneri locum, & tempus valide perfo=
rãs. inter pedes eius ruit, defecit, & mor=
tuus eſt. Voluebatur ante pedes eius, &
iacebat exanimis & miſerabilis. Per fe=
neſtram reſpiciens, vlulabat mater eius,
& de cœnaculo loquebatur, Cur mora=
tur regredi currus eius, quare tardaue=
runt pedes quadrigarum illius? Vna ſa=
pientior cæteris vxoribus eius, hæc ſo=
crui verba reſpondit. Forſitan nunc diui
dit ſpolia, & pulcherrima fœminarum
eligitur ei. Veſtes diuerſorum colorum
Siſaræ traduntur in prædam, & ſupel=
lex varia ad ornanda colla congeritur.
Sic pereant omnes inimici tui domi=
ne: qui autem diligunt te, ſicut ſol in or=
tu ſuo ſplendet, ita rutilent. Quieuitq́;
terra per quadraginta annos.

Iſraelitæ ad idôla relapſi, opprimuntur

à Madian, inde reſipiſcentes Deum vt liberentur implorant.

CAPVT VI.

FEcerunt autem filij Iſrael malum A
in conſpectu domini, qui tradidit
illos in manu Madian ſeptem an
nis, & oppreſsi ſunt valde ab eis. Fece=
runtq́ ſibi antra & ſpeluncas in monti=
bus, & munitiſsima ad repugnandum
loca. Cumq́ ſeuiſſet Iſrael, aſcendebat
Madian & Amalech, cæteriq́ orienta=
lium nationũ, & apud eos figentes ten=
toria, ſicut erant in herbis cuncta vaſta=
bant vſq; ad introitum Gazæ: nihilq́
omnino ad vitã pertinens relinquebant
in Iſrael, non oues, non boues, nõ aſinos.
Ipſi enim & vniuerſi greges eorum ve=
niebant cum tabernaculis ſuis, & inſtar
locuſtarum vniuerſa complebant, innu=
mera multitudo hominũ, & camelorũ
quicquid tetigerant deuaſtantes. Humi=
liatusq́ eſt Iſrael valde in cõſpectu Ma
dian. Et clamauit ad dominum poſtu= B
lans auxilium contra Madianitas. Qui
miſit ad eos virum prophetam, & lo=
cutus eſt. Hæc dicit dominus Deus Iſ=
rael, Ego vos feci conſcendere de Aegy=
pto, & eduxi vos de domo ſeruitutis, et

liberaui de manu Aegyptiorum, & o-
mnium inimicorū qui affligebant vos:
ieciq́ eos ad introitum veſtrum,& tra
didi vobis terram eorū,& dixi,Ego do-
minus Deus veſter,ne timeatis Deos A-
morrhæorum,in quorum terra habita-
tis. Et noluiſtis audire vocem meam.
Venit autem angelus domini, & ſedit
ſub quercu quæ erat in Ephra, & per-
tinebat ad Ioas patrem familiæ Ezri.
Cumq́ Gedeō filius eius excuteret atq́
purgaret frumēta in torculari,vt fugeret
Madian,apparuit ei angelus domini,&
ait.Dominus tecum virorū fortiſsime.
Dixitq́ ei Gedeon. Obſecro mi domi-
C ne,ſi dominus nobiſcū eſt, cur ergo ap-
prehenderunt nos hæc omnia?vbi ſunt
mirabilia eius quæ narrauerūt patres no
ſtri,atq́ dixerūt,de Aegypto eduxit nos
dominus?Nūc autem dereliquit nos do
minus,& tradidit in manu Madiā.Re-
ſpexitq́ ad eum dominus, & ait. Vade
in hac fortitudine tua,et liberabis Iſrael 1.Re.12.b
de manu Madian. ſcito quod miſerim te.
Qui reſpondens ait. Obſecro mi domi-
ne,in quo liberabo Iſrael? Ecce familia
mea infima eſt in Manaſſe, & ego mi-
nimus in domo patris mei. Dixitq́ ei.

dominus. Ego ero tecum, & percuties
Madian quaſi vnum virum. Et ille, Si D
inueni, inquit, gratiam coram te, da mi
hi ſignum quod tu ſis qui loqueris ad
me. Ne recedas hinc donec reuertar ad
te, portans ſacrificium, & offerens tibi.
Qui reſpondit. Ego præſtolabor aduen
tum tuum. Ingreſſus eſt itaq; Gedeon,
& coxit hœdum, & de farinæ modio
azymos panes, carnesq́; ponens in caniſ
ſtro, & ius carnium mittens in ollam,
tulit omnia ſub quercu, & obtulit ei.
Cui dixit angelus domini. Tolle carnes
& azymos panes, & pones ſupra petrã
illam, & ius deſuper funde. Cumq́; feſ
ciſſet ita, extendit angelus domini ſum
mitatem virgę quam tenebat in manu,
& tetigit carnes & panes azymos: aſcẽ
ditq́; ignis de petra, et carnes, azymosq́;
panes conſumpſit: angelus autem domi
ni euanuit ex oculis eius. Vidensq́; Ge E
deon quod eſſet angelus domini, ait.
Heu mi domine Deus, quia vidi ange
lum domini facie ad faciem. Dixitq́; ei
dominus. Pax tecũ: ne timeas, non mo
rieris. Aedificauit ergo ibi Gedeõ altare
domino, vocauitq́; illud, Domini pax,
vſq; in præſentem diem, Cũq́; adhuc

eſſet in Ephra quæ eſt familiæ Ezri, no=
ɕte illa dixit dominus ad eũ. Tolle tau=
rum patris tui, & alterum taurum anno
rum ſeptem, deſtrues'q; aram Baal quæ
eſt patris tui: & nemus quod circa aram
eſt ſuccide, & ædificabis altare domino
Deo tuo in ſummitate petræ huius, ſu=
per quam antè ſacrificium poſuiſti, tol=
les'q; taurum ſecundum, & offeres holo
cauſtum ſuper ſtruem lignorum, quæ
de nemore ſucciderís. Aſſumptis ergo
F Gedeon decem viris de ſeruis ſuis, fecit
ſicut præceperat ei dominus. Timẽs au=
tem domum patris ſui, & homines il=
lius ciuitatis, per diem noluit facere, ſed
omnia nocte compleuit. Cum'q; ſurre=
xiſſent viri oppidi eius mane, viderunt
deſtructã aram Baal, lucũ'q; ſucciſum,
et taurũ alterum impoſitũ ſuper altare,
quod tunc ædificatum erat. Dixerunt'q;
adinuicem, Quis hoc fecit? Cũ'q; perqui
rerent authorẽ facti, dictum eſt, Gedeon
filius Ioas fecit hæc omnia. Et dixerunt
ad Ioas. Produc filiũ tuũ huc, vt moria=
tur, quia deſtruxit aram Baal, & ſucci=
dit nemus. Quibus ille reſpondit. Nun=
quid vltores eſtis Baal, vt pugnetis pro
eo? qui aduerſarius eſt eius, moriatur

antequam lux craſtina veniat. Si Deus
eſt, vindicet ſe de eo qui ſuffodit aram
eius,Ex illo die vocatus eſt Gedeon Hie
robaal,eo quód dixiſſet Ioas: Vlciſcatur
ſe de eo Baal,qui ſuffodit aram eius. Igi G
tur omnis Madian & Amalech, & oriẽ
tales populi congregati ſunt ſimul, &
tranſeũtes Iordanem, caſtrametati ſunt
in valle Iezrael.Spiritus autem domini
induit Gedeon: qui clangens buccina
conuocauit domum Abiezer, vt ſeque-
retur ſe. Miſitq́; nuntios in vniuerſum
Manaſſen,qui & ipſe ſecutus eſt eum,&
alios nũtios in Azer & Zabulon & Ne-
ptalim: qui occurrerunt ei. Dixitq́; Ge-
deon ad dominũ,Si ſaluũ facis per ma-
num meam populum Iſrael,ſicut locu-
tus es,ponam hoc vellus lanæ in area.Si
ros in ſolo vellere fuerit,& in omni ter-
ra ſiccitas, ſciã quód per manũ meam
ſicut locutus es,liberabis Iſrael.Factũq́;
eſt ita.Et de nocte conſurgens expreſſo
vellere,concham rore impleuit.Dixitq́;
rurſus ad dominum. Ne iraſcatur furor
tuus contra me,ſi adhuc ſemel tentaue-
ro, ſignum quærens in vellere, Oro vt
ſolum vellus ſiccum ſit, & omnis terra
rore madens.Fecitq́; dominus nocte il-

la vt poſtulauerat,& fuit ſiccitas in ſolo vellere,& ros in omni terra.

Quo pacto Gedeon diſpoſuerit ſuum exercitum,& Madianitas ſtrauerit.

CAPVT VII.

A IGitur Hierobaal qui & Gedeon de nocte conſurgens, & omnis populus cum eo,venit ad fontem qui vocatur Arad.Erant autem caſtra Madian in valle ad ſeptentrionalem plagam collis excelſi. Dixitq́ dominus ad Gedeō. Multus tecum eſt populus,nec tradetur Madian in manus eius,ne glorietur contra me Iſrael, & dicat, Meis viribus liberatus ſum. Loquere ad populum,& cunctis audientibus prædica, Qui formidoloſus, & timidus eſt reuertatur. 1. mac.3. g Receſſeruntq́ de monte Galaad, & reuerſi ſunt ex populo vigintiduo millia Deut.20.b virorum,& tantū decem millia remanſerunt. B Dixitq́ dominus ad Gedeon. Adhuc populus multus eſt. Duc eos ad aquas,& ibi probabo illos:& de quo dixero tibi vt tecum vadat, ipſe pergat, quem ire prohibuero, reuertatur. Cūq́ deſcendiſſet populus ad aquas,dixit dominus ad Gedeon. Qui manu & lingua lambuerint aquas, ſicut ſolent ca

nes lambere,ſeparabis eos ſeorſum: qui
autem curuatis genibus biberint, in al=
tera parte erunt. Fuit itaq; numerus eo=
rum qui manu ad os proijciente aquas
lambuerant trecenti viri: omnis autem
reliqua multitudo flexo poplite bibe=
rat. Et ait dominus ad Gedeon. In tre=
centis viris qui lambuerunt aquas, libe
rabo vos, & tradam in manu tua Ma=
dian: omnis autem reliqua multitudo
reuertatur in locum ſuum. Sūptis itaq;
pro numero cibarijs, & tubis, omnem C
reliquam multitudinem abire pręcepit
ad tabernacula ſua: & ipſe cum trecētis
viris ſe certamini dedit. Caſtra autem
Madian erant ſubter in valle. Eadem no
cte dixit dominus, ad eum. Surge, &
deſcende in caſtra: quia tradidi eos in
manu tua. ſin autem ſolus ire formidas,
deſcendat tecum Phara puer tuus. Et
cum audieris quid loquantur, tunc con=
fortabuntur manus tuæ, & ſecurior ad
hoſtium caſtra deſcendes. Deſçendit er=
go ipſe & Phara puer eius in partem
caſtrorum, vbi erant armatorum vigi=
liæ. Madian autem & Amalech, & o=
mnes orientales populi fuſi iacebant in D
valle, vt locuſtarum multitudo. Came=

li autem innumerabiles erant, ſicut are=
na quæ iacet in litore maris. Cumq́; ve=
niſſet Gedeon, narrabat aliquis ſomniũ
proximo ſuo: & in hunc modum refe=
rebat quod viderat: Vidi ſomnium, &
videbatũ mihi quaſi ſubcinericius panis
ex hordeo volui, & in caſtra Madian de
ſcendere. Cumq́; perueniſſet ad taberna
culum, percuſsit illud atque ſubuertit,
& terræ funditus coæquauit. Reſpondit
is cui loquebatur. Non eſt hoc aliud, niſi
gladius Gedeonis, filij Ioas viri Iſraeli=
tæ. tradidit enim dominus in manus
eius Madian, & omnia caſtra eius. Cũ=
que audiſſet Gedeon ſomnium, & in=
terpretationem eius, adorauit & reuer=
E ſus eſt ad caſtra Iſrael, & ait. Surgite, tra
didit enim dominus in manus noſtras
caſtra madian. Diuiſitq́; trecentos viros
in tres partes, & dedit tubas in mani=
bus eorum, lagenasq́; vacuas, ac lampa=
des in medio lagenarũ. Et dixit ad eos.
Quod me facere videritis, hoc facite. In=
grediar partem caſtrorum, & quod fe=
cero, ſectamini. Quando perſonuerit tu
ba in manu mea, vos quoque per caſtro
rum circumitũ clangite, & conclamate
domino et Gedeoni. Ingreſſusq́; eſt Ge=

deon, & trecenti viri qui erant cum eo
in partem caſtrorum, incipientibus vi=
gilijs noctis mediæ, & cuſtodibus ſuſci=
tatis, cœperunt buccinis clangere, & cō=
plodere inter ſe lagenas. Cumq́ per gy= F
rum caſtrorum in tribus perſonarent lo
cis, & hydrias confregiſſent, tenuerunt
ſiniſtris manibus lāpades, & dextris ſo=
nantes tubas, clamauerūtq́, Gladius do
mini & Gedeonis: ſtantes ſinguli in lo=
co ſuo per circumitum caſtrorum ho=
ſtium. Omnia itaq́ caſtra turbata ſunt,
& vociferantes, vlulantesq́ fugerunt. Et
nihilominus inſiſtebāt trecēti viri bucci=
Pſal.82.c nis perſonātes. Immiſitq́ dominus gla
diū in omnibus caſtris, & mutua ſe cæ=
de truncabant, fugientes vſq́ ad Bethſe
ca, & crepidinem Abelmeula in Theb=
bath. Conclamātes autem viri Iſrael de
Neptalim & Aſer, & omni Manaſſe per G
ſequebantur Madian. Et dedit dominus
victoriam populo Iſrael in die illa. Mi=
ſitq́ Gedeon nuntios in omnem mon=
tem Ephraim, dicens. Deſcendite in oc=
curſum Madian, & occupate aquas vſq́
Bethbera atq́ Iordanem. Clamauitq́
omnis Ephraim, et pręoccupauit aquas
atq́ Iordanem vſque Bethbera. Appre=

henſosq́; duos viros Madian, Oreb & Zeb interfecit Oreb in petra Oreb, Zeb vero in torculari Zeb. Et perſecuti ſunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis. Iſa.10.f Pſal.82.c

Ephraimitas offenſos placat Gedeon, zebee & Salmana cum multis alijs interficit, & inde moritur.

CAPVT VIII.

A DIxeruntq́; ad eũ viri Ephraim, Quid eſt hoc quod facere voluiſti, vt nos non vocares, cum ad pugnam pergeres contra Madian? iurgantes fortiter, & propè vim inferentes. Quibus ille reſpondit. Quid enim tale facere potui, qualevos feciſtis? Nónne melior eſt racemus Ephraim, vindemĳs Abiezer? In manus veſtras dominus tradidit principes Madian. Oreb, & Zeb. Quid tale facere potui quale vos feciſtis? Quod cum locutus eſſet, requieuit ſpiritus eorum, quo tumebant contra eum. Cumq́; veniſſet Gedeon ad Iordanem, tranſiuit eum cum trecentis viris qui ſecum erant, & præ laſsitudine fu
B gientes perſequi non poterant. Dixitq́; ad viros Socoth. Date obſecro panes populo qui mecum eſt, quia valde defece-

runt:vt poſsimus perſequi Zebee & Sal
mana reges Madian. Reſpõderunt prin=
cipes Socoth. Forſitan palmę manuum
Zebee & Salmana in manu tua ſunt, &
idcirco poſtulas vt demus exercitui tuo
panes. Quibus ille ait, Cum ergo tradi=
derit dominus Zebee & Salmana in ma
nus meas, conteram carnes veſtras cum
ſpinis, tribulisq́ deſerti. Et inde conſcen
dens, venit in Phanuel, locutusq́ eſt ad
viros loci illius ſimilia. Cui & illi re=
ſponderunt, ſicut reſponderant viri So=
coth. Dixit itaque eis. Cum reuerſus fue C
ro victor in pace, deſtruam turrim hãc.
Zebee autem & Salmana requieſcebant
cum omni exercitu ſuo. Quindecim
enim millia viri remanſerant ex omni=
bus turmis orientalium populorum, cæ
ſis cẽtum viginti millibus bellatorum,
& educentium gladium, Aſcendensq́
Oſee.10. b Gedeon per viam eorum qui in taber=
naculis morabantur ad orientalem par=
tem Nobe, & Iechaa, percuſsit caſtra ho
ſtium, qui ſecuri erant, & nihil aduerſi
ſuſpicabantur. Fugeruntq́ Zebee & Sal
mana, quos perſequens Gedeon com=
prehendit, turbato omni exercitu eo=
rum. Reuertensq́ de bello ante ſolis or=

tum, apprehendit puerum de viris So-
coth, interrogauitque eũ nomina prin-
cipum & ſeniorum Socoth, & deſcri-
D pſit ſeptuaginta ſeptem viros. Venitque
ad Socoth, & dixit eis. En Zebee & Sal-
mana ſuper quibus exprobraſtis mihi
dicentes, Forſitan manus Zebee & Sal-
mana in manibus tuis ſunt, & idcirco
poſtulas vt demus viris qui laſsi ſunt, &
defecerunt, panes? Tulit ergo ſeniores ci
uitatis: & ſpinas deſerti ac tribulos, &
contriuit cum eis atque comminuit vi-
ros Socoth. Turrim quoque Phanuel ſub
uertit, occiſis habitatoribus ciuitatis. Di
xitque ad Zebee & Salmana. Quales
fuerunt viri quos occidiſtis in Thabor?
Qui reſponderunt, Similes tui, & vnus
ex eis quaſi filius regis. Quibus ille re-
ſpondit. Fratres mei fuerunt filij matris
meæ. viuit dominus, quia ſi ſeruaſſe-
tis eos, non vos occiderem. Dixitque
Iether primogenito ſuo. Surge & in-
terfice eos. Qui non eduxit gladium.
timebat enim, quia adhuc puer erat.
Dixeruntque Zebee & Salmana. Tu
E ſurge & irrue in nos: quia iuxta æta-
tem robur eſt hominis. Surrexit Ge- Pſal. 82. c
deon, & interfecit Zebee & Salmana:

& tulit ornamenta ac bullas quibus col
la regalium camelorum decorari ſolēt.
Dixeruntq́ omnes viri Iſrael ad Ge=
deon. Dominare noſtri tu & filius tuus,
& filius filij tui, quia liberaſti nos de
manu Madian. Quibus ille ait. Non do=
minabor veſtri, nec dominabitur in
vos filius meus, ſed dominabitur vobis
dominus. Dixitque ad eos. Vnam peti=
tionem poſtulo à vobis, Date mihi in=
aures ex præda veſtra. Inaures enim au=
reas Hiſmaelitæ habere conſueuerant.
Qui reſponderunt. Libentiſsime dabi=
mus. Expandentesq́ ſuper terram pal=
lium, proiecerunt in eo inaures de præ=
da: & fuit pondus poſtulatarum inau=
rium, mille ſeptingenti auri ſicli, abſque
ornamentis & monilibus, & veſte pur=
purea, quibus reges Madian vti ſoliti e=
rant, & præter torques aureas camelo=
rum. Fecitq́ ex eo Gedeon Ephot, et po
ſuit illud in ciuitate ſua Ephra. Fornica=
tusq́ eſt omnis Iſrael in eo, & factum
eſt Gedeoni, & omni domui eius in rui
nam. Humiliatus eſt autem Madian co= F
ram filijs Iſrael, nec potuerunt vltrà cer=
uices eleuare, ſed quieuit terra per qua=
draginta annos, quibus Gedeon pręfuit.
Abijt

Abijt itaq; Hierobaal filius Ioas, & ha-
bitauit in domo ſua: habuitq; ſeptua-
ginta filios, qui egreſsi ſunt de femore
G eius,eo quòd plures haberet vxores. Cō
cubina autem illius, quam habebat in
Sichen,genuit ei filiū nomine Abime-
lech. Mortuusq; eſt Gedeon filius Ioas
in ſenectute bona, & ſepultus eſt in ſe-
pulchro Ioas patris ſui in Ephra de fa-
milia Ezri. Poſtquàm autē mortuꝰ eſt
Gedeon,auerſi ſunt filij Iſrael, & forni-
cati ſunt in Baalim. Percuſſeruntq; cū
Baal fœdus,vt eſſet eis in Deū:nec recor
dati ſunt domini Dei ſui qui eruit eos
de manibus inimicorū ſuorum omniū
per circuitum:nec fecerunt miſericor-
diam cum domo Hierobaal Gedeon
iuxta omnia bona quæ fecerat Iſraeli.

Abimelech filius Gedeonis vt principatu potiretur occidit ſuos fratres, expugnat Sichimitas ac Thebes, vbi & ipſe interijt.

CAPVT IX.

A Abijt autē Abimelech filius Hie-
robaal in Sichen ad fratres ma-
tris ſuæ,& locutus eſt ad eos,et
ad omnem cognationem domus patris
matriſq; ſuæ dicens. Loquimini ad o-
mnes viros Sichem, Quid vobis eſt

melius,vt dominentur veſtri ſeptuagin
ta viri omnes filÿ Hierobaal, an vt do=
minetur vobis vnus vir? ſimulq́ꝫ conſi=
derate quia os veſtrum & caro veſtra
ſum. Locutiq́ꝫ ſunt fratres matris eius
de eo ad omnes viros Sichem vniuerſos
ſermones iſtos, & inclinauerunt cor eo=
rum poſt Abimelech,dicẽtes.Frater no=
ſter eſt.Dederuntq́ꝫ illi ſeptuaginta pon
do argenti de phano Baal Berith. Qui
conduxit ſibi ex eo viros inopes & va=
gos, ſecutiq́ꝫ ſunt eum. Et venit in do=
mum patris ſui in Ephra,& occidit fra=
tres ſuos filios Hierobaal ſeptuaginta vi
ros ſuper lapidem vnum. Remanſitq́ꝫ
Ioatham filius Hierobaal minimus, &
abſconditus eſt. Congregati ſunt autẽ
omnes viri Sichem, & vniuerſæ fami=
liæ vrbis Mello:abieruntq́ꝫ,& conſtitue
runt regem Abimelech iuxta quercum
quæ ſtabat in Sichem.Quod cum nun=
tiarum eſſet Ioathan, iuit & ſtetit in
vertice montis Garizim,eleuataq́ꝫ voce, B
clamauit et dixit.Audite me viri Sichẽ,
ita vt audiat vos dominus.Ierunt ligna,
vt vngerent ſuper ſe regem: dixeruntq́ꝫ
oliuæ. Impera nobis. Quæ reſpondit.
Nunquid poſſum deſerere pinguedi=

nem meam, qua & dĳ vtuntur, & ho-
mines: & venire vt inter ligna promo-
uear? Dixeruntq́ ligna ad arborem ficũ.
Veni, & ſuper nos regnum accipe. Quæ
reſpondit eis. Nunquid poſſum deſerere
dulcedinẽ meã, fructusq́ ſuauiſsimos,
& ire vt inter cætera ligna promouear?
Locutaq́ ſunt ligna ad vitem. Veni, &
impera nobis. Quæ reſpondit eis. Nun-
quid poſſum deſerere vinum meũ, quod
lætificat Deum & homines, & inter li-
gna cætera promoueri? Dixeruntq́ o-
mnia ligna ad rhamnum. Veni, & im-
pera ſuper nos. Quæ reſpondit eis. Si ve
re me regem vobis conſtituiſtis, venite,
& ſub vmbra mea requieſcite. ſi autem
nõ vultis, egrediatur ignis de rhamno,
& deuoret cedros Libani. Nunc igitur ſi
recte, & abſque peccato conſtituiſtis ſu-
per vos regem Abimelech, & bene egi-
ſtis cum Hierobaal, & cum domo eius,
& reddidiſtis vicem beneficĳs eius qui
pugnauit pro vobis, & animam ſuam
dedit periculis, vt erueret vos de manu
Madian, qui nunc ſurrexiſtis contra do-
mũ patris mei, & interfeciſtis filios eius
ſeptuaginta viros ſuper vnum lapidem,
& cõſtituiſtis regem Abimelech filium

ancillæ eius ſuper habitatores Sichem, eo quód frater veſter ſit: ſi ergo recte, & C abſque vitio egiſtis cum Hierobaal, & domo eius, hodie lætamini in Abimelech, & ille lætetur in vobis. ſinautem peruerſe, egrediatur ignis ex eo, & conſumat habitatores Sichem, et oppidum Mello: egrediatúrque ignis de viris Sichem, & de oppido Mello, & deuoret Abimelech. Quæ cum dixiſſet, fugit & abiit in Bera, habitauitq́ ibi ob metum Abimelech fratris ſui, Regnauit itaque Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. Miſitq́ dominus ſpiritum peſsimum inter Abimelech, & habitatores Sichem, qui cœperunt eum deteſtari, & ſcelus interfectionis ſeptuaginta filiorum Hierobaal, & effuſionem ſanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem ſuum, & inter cæteros Sichimorũ principes qui eum adiuuerãt. Poſuerúntq́ inſidias aduerſum eum in ſummitate montiũ, & dum illius præſtolarentur aduentũ, exercebant latrocinia, agentes prædas de prætereuntibus. Nuntiatumq́ eſt Abimelech. Venit autem Gaal filius Obed cum fratri- D bus ſuis, & tranſiuit in Sichimam. Ad cuius aduentũ erecti habitatores Sichẽ,

egreſsi ſunt in agros vaſtantes vineas, vuasq́ calcantes:& factis cantantiũ choris ingreſsi ſunt phanũ Dei ſui, & inter epulas & pocula maledicebant Abimelech, clamante Gaal filio Obed, Quis eſt iſte Abimelech, & quæ eſt Sichẽ, vt ſeruiamus ei? nũquid non eſt ipſe filius Hierobaal, & cõſtituit principem Zebul ſeruum ſuum ſuper viros Emor patris Sichem? Cur ergo ſeruiemus ei? Vtinam daret aliquis populum iſtum ſub manu mea, vt auferrem de medio Abimelech. Dictúmque eſt Abimelech, Congrega exercitus multitudinem, & veni. Zebul enim princeps ciuitatis auditis ſermonibus Gaal filij Obed, iratus eſt valde, & miſit clàm ad Abimelech nuntios, dicens. Ecce Gaal filius Obed, venit in Sichimã cum fratribus ſuis, & oppugnat aduerſum te ciuitatẽ. Surge itaq; nocte cum populo qui tecum eſt, & latita in agro:& primo mane oriente ſole, irrue ſuper ciuitatem. illo autem egrediente
E aduerſum te cũ populo ſuo, fac ei quod potueris. Surrexit itaq; Abimelech cum omni exercitu ſuo nocte, & tetendit inſidias iuxta Sichimam in quatuor locis. Egreſſusq́; eſt Gaal filius Obed, & ſtetit

in introitu portæ ciuitatis. Surrexit autem Abimelech, & omnis exercitus cum eo de inſidiarum loco. Cumq́ vidiſſet populum Gaal, dixit ad Zebul. Ecce de montibus multitudo deſcendit. Cui ille reſpondit. Vmbras montium vides quaſi capita hominum, & hoc errore deciperis. Rurſumq́ Gaal ait. Ecce populus de vmbilico terræ deſcendit, et vnus cuneus venit per viam quæ reſpicit quercum. Cui dixit Zebul. Vbi eſt nunc os tuum, quo loquebaris, Quis eſt Abimelech, vt ſeruiamus ei? Nonne hic populus eſt, quem deſpiciebas? Egredere, & pugna contra eum. Abijt ergo Gaal, expectante Sichimorum populo, & pugnauit contra Abimelech, qui perſecutus eſt eum fugientem, & in vrbem compulit: cecideruntque ex parte eius plurimi, vſque ad portam ciuitatis: & Abimelech ſedit in Ruma. Zebul autem Gaal, & ſocios eius expulit de vrbe, nec in ea paſſus eſt commorari. Sequenti ergo die egreſſus eſt populus in campum. Quod cum nuntiatum eſſet Abimelech, tulit exercitum ſuū, & diuiſit in tres turmas, tendens inſidias in agris. Vidésq́ ꝙ egrederetur populus de F

ciuitate,ſurrexit & irruit in eos cum cu
neo ſuo,oppugnans & obſidens ciuita=
tem:duæ autem turmæ palantes per cã=
pum aduerſarios perſequebantur. Por=
rò Abimelech omni die illo oppugna=
bat vrbem:quam cepit,interfectis habi
tatoribus eius,ipſaq; deſtructa,ita vt ſal
in ea diſpergeret. Quod cum audiſſent,
qui habitabant in turre Sichimorũ, in=
greſsi ſunt phanum Dei ſui Berith,vbi
fœdus cum eo pepigerant, & ex eo lo=
cus nomen acceperat, qui erat muni=
tus valde. Abimelech quoque audiens
viros turris Sichimorum pariter cõglo
batos, aſcendit in montem Selmon cũ
omni populo ſuo:& arrepta ſecuri, præ
cidit arboris ramum, impoſitumq; fe=
rens humero,dixit ad ſocios. Quod me
vidiſtis facere, cito facite. Igitur certa=
G tim ramos de arboribus præcidentes,
ſequebãtur ducem. Qui circundantes
præſidium, ſuccenderunt:atq; ita factũ
eſt vt fumo & igne mille hominũ neca
rentur,viri pariter & mulieres habitato
rum turris Sichẽ. Abimelech autẽ inde
proficiſcẽs venit ad oppidũ Thebes,qđ
circundans obſidebat exercitu. Erat autẽ
turris excelſa in media ciuitate, ad quã

confugerant ſimul viri ac mulieres, & omnes principes ciuitatis clauſa firmiſſime ianua, & ſuper turris tectum ſtantes per propugnacula. Accedénsque Abimelech iuxta turrim, pugnabat fortiter: & appropinquans oſtio, ignem ſupponere nitebatur, & ecce vna mulier fragmen molæ deſuper iaciens, illiſit capi
2.Reg.11.a ti Abimelech, & confregit cerebrũ eius. Qui vocauit cito armigerum ſuum, & ait ad eũ. Euagina gladium tuũ, & percute me, ne forte dicatur quòd à fœmina interfectus ſim. Qui iuſſa perficiens, interfecit eum. Illo quoq; mortuo, omnes qui cum eo erant, de Iſrael reuerſi ſunt in ſedes ſuas: & reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem ſuum interfectis ſeptuaginta fratribus ſuis. Sichimitis quoq; quod operati erant, retributum eſt, & venit ſuper eos maledictio Ioathã filij Hierobaal.

Thola & Iair præſunt populo, qui ad idola deficiens luit pœnas peccati.

CAPVT X.

A Poſt Abimelech ſurrexit dux in Iſrael Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Iſſachar, qui habitauit in Sanir mõtis Ephraim, & iu-

dicauit Iſrael viginti & tribus annis:
mortuusq́; eſt,ac ſepult⁹ in Sanir. Huic
ſucceſsit Iair Galaaditeſ, qui iudicauit
Iſrael per viginti & duos annos, habẽs
triginta filios ſedẽtes ſuper triginta pul
los aſinarum,& principes triginta ciui-
tatum, quæ ex nomine eius ſunt appel-
latæ Auoth Iair,id eſt oppida Iair, vſq;
in præſentẽ diem in terra Galaad,Mor-
B tuusq́; eſt Iair ac ſepultus in loco,cui eſt
vocabulum Camon. Filij autem Iſrael
peccatis veteribus iungentes noua,fece-
runt malum in conſpectu domini, &
ſeruierunt idôlis Baalim & Aſtaroth,
& dijs Syriæ ac Sydônis & Moab & fi
liorum Ammon & Philiſtijm:dimiſe-
runtq́; dominum,& non coluerunt eũ.
Contra quos dominus iratus, tradidit
eos in manus Philiſtijm & filiorũ Am
mon. afflictiq́; ſunt,& vehementer op-
preſsi per annos decem & octo omnes
qui habitabant trans Iordanem in ter-
ra Amorrhæi,quæ eſt in Galaad,intan-
tum vt filij Ammon Iordane tranſmiſ-
ſo vaſtarent Iudam & Beniamin & E-
phraim,Afflictusq́; eſt Iſrael nimis. Et
clamantes ad dominum,dixerunt.Pec-
C cauimus tibi,quia dereliquimus domi-

num Deum noſtrum, & ſeruiuimus
Baalim. Quibus locutus eſt dominus.
Nunquid non Aegyptij & Amorrhæi,
filijq́ Ammon & Philiſthijm, Sidonij
quoq; & Amalech & Chanaan oppreſ
ſerunt vos: & clamaſtis ad me, & erui
vos de manu eorum? Et tamen reliqui-
ſtis me, et coluiſtis deos alienos: idcirco
non addam, vt vltrà vos liberem, ite, &
inuocate deos quos elegiſtis, ipſi vos li
berent in tempore anguſtiæ. Dixerunt- D
que filij Iſrael ad dominum. Peccaui-
mus, redde tu nobis quicquid tibi pla-
cet, tantum nunc libera nos. Quæ di-
centes, omnia de finibus ſuis alienorū
deorum idôla proiecerunt, & ſeruierūt
domino Deo: qui doluit ſuper miſerijs
eorum. Itaque filij Ammon conclaman
tes in Galaad fixere tentoria, cōtra quos
congregati filij Iſrael, in Maſpha caſtra
metati ſunt. Dixeruntq; principes Ga-
laad ſinguli ad proximos ſuos, Qui pri
mus ex nobis contra filios Ammon
cœperit dimicare, erit dux populi Ga-
laad.

*Iepthe ſpurius præficitur populo, ac vin-
cit Ammonitas, & immolat ſuam filiam.*

CAPVT XI.

A FVit itaq; illo in tempore Iepthe
Galaadites vir fortiſsimus atque
pugnator, filius mulieris mere-
tricis,qui natus eſt de Galaad. Habuit
autem Galaad vxorem,de qua ſuſcepit
filios:qui poſtquam creuerant,eiecerunt
Iepthe,dicentes. Hæres in domo patris
noſtri eſſe non poteris, quia de adultera
matre natus es. Quos ille fugiens,atq;
deuitans habitauit in terra Thob. Con
gregatiq; ſunt ad eum viri inopes,& la
trocinantes, & quaſi principem ſeque-
bantur. In illis diebus pugnabant filij
Ammon contra Iſrael. Quibus acriter
inſtãtibus perrexerunt maiores natu de
Galaad,vt tollerent in auxilium ſui Iep
the de terra Thob:dixeruntq; ad eum.
Veni & eſto princeps noſter, & pugna
cõtra filios Ammon. Quibus ille reſpõ
dit. Nonne vos eſtis qui odiſtis me, &
eieciſtis de domo patris mei, & nunc
venitis ad me neceſsitate compulſi?
Dixeruntque principes Galaad ad Ie-
B pthe. Ob hanc igitur cauſam nunc ad
te venimus, vt proficiſcaris nobiſcum,
& pugnes contra filios Ammon, ſisq;
dux omnium qui habitant in Galaad.

Iepthe quoq; dixit eis, Si vere veniſtis
ad me, vt pugnem pro vobis contra fi-
lios Ammon, tradideritq; eos dominus
in manus meas, ego ero veſter princeps?
Qui reſponderunt ei. Dominus qui hęc
audit ipſe mediator ac teſtis eſt quod
noſtra promiſſa faciemus. Abijt itaque
Iepthe cum principibus Galaad, fecitq;
eum omnis populus principem ſui. Lo
cutusq; eſt Iepthe omnes ſermões ſuos
coram domino in Maſpha. Et miſit nũ
tios ad regem filiorum Ammon, qui
ex perſona ſua dicerent, Quid mihi &
tibi eſt, quia veniſti contra me, vt vaſta-
res terram meam? Quibus ille reſpon-
Nũe.21.f dit. Quia tulit Iſrael terram meã, quan C
do aſcendit de Aegypto à finibus Arnõ
vſq; Ieboch atq; Iordanem, nunc ergo
cum pace redde mihi eam. Per quos
rurſum mandauit Iepthe, & imperauit
eis, vt dicerent regi Ammon, Hæc dicit
Iepthe. Non tulit Iſrael terram Moab,
nec terram filiorum Ammon: ſed quan
do de Aegypto conſcenderunt, ambula
uit per ſolitudinem vſque ad mare ru-
brum, & venit in Cades. Miſitq; nun-
Nũe.20.e tios ad regem Edom, dicens. Dimitte vt
tranſeã terrã tuam. Qui noluit acquie-

ſcere precibus eius. Miſit quoq; ad regē
Moab, qui & ipſe tranſitum præbere
contempſit. Manſit itaq; in Cades, &
circumiuit ex latere terram Edom, &
terram Moab. Venitq; ad orientalem
plagam terræ Moab, & caſtrametatus
eſt trans Arnon: nec voluit intrare termi
D nos Moab. Arnon quippe cōfinium eſt
terræ Moab. Miſit itaq; Iſrael nuntios Nūe.21.c
ad Seon regē Amorrhæorum, qui habi
tabat in Eſebon, & dixerūt ei. Dimitte
vt tranſeā per terram tuam, vſq; ad flu-
uium. Qui & ipſe Iſrael verba deſpi-
ciens, non dimiſit eū tranſire per termi-
nos ſuos, ſed infinita multitudine con-
gregata egreſſus eſt contra eū in Iaſa, &
fortiter reſiſtebat. Tradiditq; eū domi-
nus in manus Iſrael cū omni exercitu
ſuo, & percuſsit eū, & poſſedit omnem
terram Amorrhęi habitatoris regionis
illius, & vniuerſos fines eius de Arnon
vſq; Ieboch, & de ſolitudine vſq; ad Ior
danem. Dominus ergo Deus Iſrael ſub
uertit Amorrhæum, pugnante contra
illum populo ſuo Iſrael, & tu nunc vis
E poſsidere terrā eius? Nónne ea quæ poſ
ſedit Chamos deus tu⁹ tibi iure deben-
tur? Quæ autem dominus Deus noſter

victor obtinuit, in noſtram cedent poſ-
ſeſsionem: niſi forte melior es Balach
Nũe.22.a filio Sephor rege Moab: aut docere po-
tes, quòd iurgatus ſit contra Iſrael, &
pugnauerit contra eum, quando habi-
tauit in Eſebon, & viculis eius, & in
Aroer, & villis illius, vel in cunctis ci-
uitatibus iuxta Iordanem per trecentos
annos. Quare tanto tempore nihil ſu-
per hac repetitione tentaſti? Igitur non
ego pecco in te, ſed tu contra me male
agis, indicens mihi bella non iuſta. Iu-
dicet dominus arbiter huius diei inter
Iſrael, & filios Ammon. Noluitq́ ac-
quieſcere rex filiorũ Ammon verbis Ie
pthe, quæ per nuntios mandauerat. Fa-
ctus eſt ergo ſuper Iepthe ſpiritus do-
mini, & circumiẽs Galaad, & Manaſſe,
Maſpha quoq; Galaad, & inde trãſiens
ad filios Ammon votum vouit domi-
no dicens. Si tradideris filios Ammon F
in manus meas, quicunq; primus fuerit
egreſſus de foribus domus meę, mihiq́
occurrerit reuertenti cum pace à filijs
Ammon, eum holocauſtum offerã do-
mino. Tranſiuitq́ Iepthe ad filios Am
mon, vt pugnaret contra eos: quos tra-
didit dominus in manu eius, percuſ-

ſitq́ꝫ ab Aroer vſquedum venias in Mennith, viginti ciuitates, & vſqꝫ ad Abel, quæ eſt vineis conſita, plaga magna nimis. humiliatiq́ꝫ ſunt filij Ammon á filijs Iſrael. Reuertenti autem Iepthe in Maſpha domum ſuam, occurrit ei vnigenita filia ſua cum tympanis & choris, nō enim habebat alios liberos. Qua viſa, ſcidit veſtimenta ſua, & ait. Heu me filia mi, decepiſti me, & ipſa decepta es. aperui enim os meum ad domi-
G num, & aliud facere non potero. Cui illa reſpondit. Pater mi, ſi aperuiſti os tuum ad dominum, fac mihi quodcunque pollicitus es, conceſſa tibi vltione atqꝫ victoria de hoſtibus tuis. Dixitq́ꝫ ad patrem. Hoc ſolū mihi præſta quod deprecor, Dimitte me vt duobus menſibus circumeam montes, & plagam virginitatem meā cū ſodalibus meis. Cui ille reſpondit. Vade. Et dimiſit eā duobus menſibus. Cumq́ꝫ abijſſet cū ſocijs, ac ſodalibus ſuis, flebat virginitatē ſuā in montibus. Expletisq́ꝫ duobus menſibus, reuerſa eſt ad patrē ſuū, & fecit ei ſicut vouerat, quæ ignorabat virū. Exinde mos increuit in Iſrael, & cōſuetudo ſeruata eſt, vt poſt āni circulū cōueniāt

in vnum filiæ Iſrael, & plangant filiam Iepthe Galaaditæ diebus quatuor.

Ephraimitarum contra Iepthe inſurgentium occiduntur. 42. millia. moritur Iepthe, & ſuccedit ei Abellan, inde Elon, poſtea Abdon.

CAPVT XII.

ECce autem in Ephraim orta eſt ſeditio. nam tranſeũtes contra aquilonem dixerunt ad Iepthe, Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluiſti, vt pergeremus tecum? Igitur incẽdemus domũ tuam. Quibus ille reſpondit. Diſceptatio erat mihi & populo meo contra filios Ammon vehemens, vocauiq́; vos vt præberetis mihi auxilium, & facere noluiſtis. Quod cernens, poſui animã meam in manibus meis, tranſiuiq́; ad filios Ammon, et tradidit eos dominus in manus meas. Quid cõmerui, vt aduerſum me cõſurgatis in præliũ? Vocatis itaq; ad ſe cunctis viris de Galaad, pugnabat cõtra Ephraim. Percuſſeruntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat, Fugitiuus eſt Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim et Manaſſe. Occupaueruñtq́; Galaaditæ vada Iordanis,

nis, per quæ Ephraim reuerſurus erat. Cumq; veniſſet ad ea de Ephraim numero, fugiens, atq; dixiſſet, Obſecro vt me tranſire permittas: dicebãt ei Galaaditæ, Nunquid Ephratæus es? Quo di-
C cente, Non ſum: interrogabãt eum, Dic ergo Sibboleth, quod interpretatur ſpica. Qui reſpondebat, Zibboleth: eadem litera ſpicam exprimere nõ valens. Statimq; apprehenſum iugulabant in ipſo Iordanis tranſitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo millia. Iudicauit itaq; Iepthe Galaadites Iſrael ſex annis, & mortuus eſt, ac ſepultus in ciuitate ſua Galaad. Poſt hũc iudicauit Iſrael Abeſſan de Bethleem, qui habuit triginta filios, & totidem filias: quas emittens foras maritis dedit, & eiuſdẽ numeri filijs ſuis accepit vxores, introducens in domum ſuam. Qui
D ſeptẽ annis iudicauit Iſrael, mortuusq; eſt ac ſepultus in Bethleem, Cui ſucceſſit Helon Zabulonites, & iudicauit Iſrael decem annis, mortuusq; eſt ac ſepultus in Zabulon. Poſt hunc iudicauit Iſrael Abdon, filius Hellel Pharatonites, qui habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes, aſcendentes ſuper ſe-

ptuaginta pullos aſinarum, & iudicauit Iſrael octo annis, mortuusq́; eſt ac ſepultus in Pharatõ, terræ Ephraim in monte Amalech.

Denuo Iſraëlitæ facti idololatræ, Philiſthæis ſubduntur: Sampſonis deſcribitur natiuitas.

CAPVT XIII.

RVrſumq́; filij Iſrael fecerunt malum in conſpectu domini, qui tradidit eos in manus Philiſtinorum quadraginta annis. Erat autem quidam vir de Saraa, & de ſtirpe Dan, nomine Manue, habens vxorem ſterilem, cui apparuit angelus domini, & dixit ad eam. Sterilis es, & abſq; liberis, ſed concipies & paries filium. caue ergo ne bibas vinum ac ſiceram, nec immundum quicquam comedas: quia concipies & paries filium, cuius non tanget caput nouacula: erit enim Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex matris vtero, & ipſe incipiet liberare Iſrael de manu Philiſtinorum. Quæ cum veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei. Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum interrogaſſem quis eſſet, & vnde veniſſet & quo no-

mine vocaretur, noluit mihi dicere: ſed
hoc reſpondit, Ecce concipies & paries
filium, caue ne vinū bibas, nec ſiceram,
et ne aliquo veſcaris immūdo: erit enim
puer Nazaræus Dei ab infantia ſua, &
ex vtero matris ſuæ vſq; ad diem mor-
tis ſuæ. Orauit itaq; Manue dominum,
& ait. Obſecro domine, vt vir Dei quē
miſiſti, veniat iterū, & doceat nos quid
debeamus facere de puero, qui naſcitu-
rus eſt. Exaudiuitq; dominus deprecan-
tem Manue, & apparuit rurſum ange-
lus domini vxori eius ſedenti in agro.
Manue autem maritus eius non erat
cum ea. Quæ cum vidiſſet angelum, fe-
ſtinauit, & cucurrit ad virum ſuum: nun-
tiauitq; ei, dicens. Ecce apparuit mihi
vir quem ante videram. Qui ſurrexit,
& ſecutus eſt vxorem ſuam, veniensq;
C ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es
mulieri? Et ille reſpondit. Ego ſum. Cui
Manue, Quando, inquit, ſermo tuus fue
rit expletus, quid vis vt faciat puer, aut
à quo ſe obſeruare debebit? Dixitq;
angelus domini ad Manue. Ab omni-
bus quæ locutus ſum vxori tuæ, abſti-
neat ſe: & quicquid ex vinea naſcitur,
non comedat: vinum & ſiceram non

bibat, nullo veſcatur immũdo: & quod ei præcepi, impleat atq; cuſtodiat. Dixit itaq; Manue ad angelum domini. Obſecro te, vt acquieſcas precibus meis, & faciamus tibi hœdum de capris. Cui reſpondit angelus. Si me cogis, non comedam panes tuos: ſi autem vis holocauſtum facere, offer illud domino. Et neſciebat Manue quòd angelus domini eſſet: dixitq; ad eum. Quod eſt tibi nomẽ, vt ſi ſermo tuus fuerit expletus honoremus te? Cui ille reſpondit. Cur quæris nomen meum, quod eſt mirabile? Tulit itaque Manue hœdum de capris, & libamenta, & poſuit ſuper petram offerens domino qui facit mirabilia. ipſe autem & vxor eius intuebantur. Cumq; aſcenderet flamma altaris in cælum, angelus dñi pariter in flamma aſcendit. Quod cum vidiſſet Manue, & vxor eius, proni ciderunt in terram, & vltra eis non apparuit angelus domini. Statimq; intellexit Manue angelum domini eſſe, & dixit ad vxorem ſuam: Morte moriemur, quia vidimus dominum. Cui reſpondit mulier. Si dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſſet, nec

D

oſtendiſſet nobis hæc omnia, neque ea
quæ ſunt ventura, dixiſſet. Peperit itaq;
filium, & vocauit nomẽ eius Sampſon.
Creuitq́; puer, & benedixit ei domi-
nus. Cœpitq́; ſpiritus domini eſſe cũ eo
in caſtris Dan inter Saraa & Eſthaol.

Sampſon leonis catulo diſcerpto nuptias celebrat, & ſocijs problema proponit, Philiſtææ vxoris experitur perfidiam.

CAPVT XIIII.

A Deſcendit ergo Sampſon in Tha
mnatha. vidẽsq́; ibi mulierem
de filiabus Philiſthijm, aſcendit
& nuntiauit patri ſuo, & matri ſuæ, di-
cens. Vidi mulierem in Thamnatha de
filiabus Philiſtinorum, quam quæſo vt
mihi accipiatis vxórem. Cui dixerunt
pater & mater ſua. Nũquid non eſt mu
lier in filiabus fratrum tuorum, & in o-
mni populo tuo, quia vis accipere vxo-
rem de Philiſthijm, qui incircuncíſi ſunt?
Dixitq́; Sampſon ad patrem ſuum.
Hanc mihi accipe, quia placuit oculis
meis. parentes autem eius neſciebant
quód res à domino fieret, & quæreret
occaſionem contra Philiſthijm. Eo enim
tempore Philiſthijm dominabantur Iſ-
B raeli. Deſcendit itaq; Sampſon cum pa-

tre ſuo & matre in Thamnata. Cumq́ue veniſſent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis ſæuus, & rugiens, & occurrit ei. Irruit autem ſpiritus domini in Sampſon, & dilacerauit leonem, quaſi hœdū in fruſta decerperet, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare. Deſcenditq́ue, & locutus eſt mulieri quæ placuerat oculis ei⁹. Et poſt aliquot dies reuertens vt acciperet eam, declinauit vt videret cadauer leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac fauus mellis. Quē cum ſumpſiſſet in manibus comedebat in via: veniensq́ue ad patrē ſuū & matrē, dedit eis partem, qui & ipſi comederunt: nec tamen eis voluit indicare ꝙ mel de corpore leonis aſſumpſerat. Deſcendit itaque pater eius ad mulierem, & fecit filio ſuo Sampſon conuiuium. Sic enim iuuenes facere conſueuerant. Cum ergo ciues loci illius vidiſſent eum, dederunt ei ſodales triginta qui eſſent cum eo. quibus locutus eſt Sampſon, Proponam vobis problema: quod ſi ſolueritis mihi intra ſeptem dies conuiuīj, dabo vobis triginta ſindones, & totidem tunicas: ſin autem non potueritis ſoluere, vos dabitis C

mihi triginta ſindones,& eiuſdem nu-
meri tunicas. Qui reſponderunt ei. Pro-
pone problema, vt audiamus. Dixitq;
eis. De comedente exiuit cibus, & de
forti egreſſa eſt dulcedo. Nec potue-
runt per tres dies propoſitionẽ ſoluere.
Cumq; adeſſet dies ſeptimus,dixerunt
ad vxorem Sampſon. Blādire viro tuo,
& ſuade ei vt indicet tibi quid ſignifi-
cet problema. quod ſi facere nolueris,
incendemus te,& domum patris tui. an
idcirco vocaſtis nos ad nuptias vt ſpo-
liaretis? Quæ fundebat apud Sampſon
D lachrymas,& querebatur,dicẽs. Odiſti
me & non diligis, idcirco problema
quod propoſuiſti filijs populi mei, non
vis mihi exponere. At ille reſpōdit. Pa-
tri meo & matri nolui dicere:& tibi in-
dicare potero? Septẽ igitur diebus cōui-
uij flebat ante eum: tandemq; die ſepti-
mo cum ei eſſet moleſta,expoſuit. Quę
ſtatim indicauit ciuibus ſuis. Et illi di-
xerunt ei die ſeptimo ante ſolis occubi-
tū. Quid dulcius melle, & quid fortius
leone? Qui ait ad eos. Si non araſſetis
in vitula mea,non inueniſſetis propoſi-
tionem meā, Irruit itaq; in eū ſpiritus
dn̄i,deſcenditq; Aſcalonem,et percuſsit

ibi triginta viros:quorum ablatas veſtes dedit his qui problema ſoluerant. Iratusq́; nimis aſcendit in domum patris ſui, vxor autem eius accepit maritum vnum de amicis eius & pronubis.

Populatis Philiſthæorum agris Sampſon occidit eorum mille maxilla aſini: & vxor eius comburitur.

CAPVT XV.

POſt aliquantulum autem tempo- A
ris, cum dies triticeæ meſsis inſtarent, venit Sampſon inuiſere volens vxorem ſuā, & attulit ei hœdū de capris. Cūq́; cubiculū eius ſolito vellet intrare, prohibuit illū pater illius dicēs. Putaui ꝙ odiſſes eam, & ideo tradidi illam amico tuo: ſed habet ſororem, quæ iunior & pulchrior illa eſt; ſit tibi pro ea vxor. Cui Sampſon reſpōdit. Ab hac die non erit culpa in me contra Philiſtæos, faciam enim vobis mala. Perrexitq́; & cepit trecentas vulpes, caudasq́; earum iunxit ad caudas, & faces ligauit in medio, quas igne ſuccendens dimiſit vt huc illucq́; diſcurrerent. Quæ ſtatim perrexerant in ſegetes Philiſtinorum. B
Quibus ſuccenſis, & comportatæ iam fruges, & adhuc ſtantes in ſtipula, con-

crematæ ſunt,intantũ vt vineas quoq;, & oliueta flamma conſumeret. Dixerunt'q; Philiſtĳm.Quis fecit hanc rem? Quibus dictum eſt. Sampſon gener Thamnathæi, quia tulit vxorem eius, & alteri tradidit,hæc operatus eſt.Aſcẽderunt'q; Philiſtĳm: & combuſſerunt tam mulierem quam patrẽ eius. Quibus ait Sampſon,Licet hæc feceritis,tamen adhuc ex vobis expetam vltionẽ, & tunc quieſcã. Percuſsit'q; eos ingenti plaga,ita vt ſtupẽtes ſurã femori imponerent.Et deſcẽdens habitauit in ſpelunca petræ Aetham.Igitur aſcẽdentes Philiſtĳm in terrã Iuda, caſtrametati ſunt in loco,qui poſtea vocatus eſt Lechi, id eſt maxilla, vbi eorum fuſus eſt exerci-
C tus.Dixerũt'q; ad eos de tribu Iuda.Cur aſcendiſtis aduerſum nos? Qui reſponderunt.Vt ligemus Sampſon venimus, & reddamus ei quæ in nobis operatus eſt.Deſcenderunt ergo tria millia virorum de Iuda,ad ſpecum ſilicis Aetham, dixerunt'q; ad Sampſon. Neſcis q; Philiſtĳm imperent nobis, quare ergo hoc facere voluiſti?Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi,ſic feci eis. Ligare,inquiũt, te venimus,& tradere in manus Phili-

ſtinorũ. Quibus Sampſon, Iurate, ait, et ſpondete mihi, quód non occidatis me. Dixerunt. Non te occidemus, ſed vinctũ trademus. Ligaueruntq́ eum duobus nouis funibus, & tulerunt eum de petra Aetham. Qui cum veniſſet ad locũ Maxillæ, & Philiſthĳm vociferantes occurriſſent ei, irruit ſpiritus domini in eum: & ſicut ſolent ad ardorem ignis ligna cõſumi, ita vincula quibus ligatus erat, diſsipata ſunt & ſoluta. Inuentãq́ maxillam, id eſt mandibulam aſini, quæ iacebat, arripiens, interfecit in ea mille viros: & ait. In maxilla aſini, in mandibula pulli aſinarum deleui eos, & percuſsi mille viros. Cumq́ hæc verba canens D compleuiſſet, proiecit mandibulam de manu, & vocauit nomen loci illius Ramath lechi, quod interpretatur eleuatio maxillæ. Sitiensq́ valde clamauit ad dominum, & ait. Tu dediſti in manu ſerui tui ſalutem hanc maximam atq́ victoriam, & en ſiti morior, incidamq́ in manus incircũciſorum. Aperuit itaq́ dominus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ. Quibus hauſtis refocillauit ſpiritum, & vires recepit. Idcirco appellatum eſt no-

men loci illius, Fons inuocantis de ma-
xilla: vſque in præſentem diem. Iudica-
uitq; Iſrael in diebus Philiſthijm vigin-
ti annis.

Portas Gazæ perfert in montem, Dalilæ amaſiæ dolis circunuentus capitur & excæcatur, quam iniuriam morte multorũ etiam ſua ipſius eſt vltus.

CAPVT XVI.

A ABijt quoq; in Gazã, & vidit ibi
mulierẽ meretricẽ ingreſſusq;
eſt ad eam. Quod cũ audiſſent
Philiſthijm, et percrebuiſſet apud eos, in-
traſſe vrbem Sampſon, circundederunt
eum poſitis in porta ciuitatis cuſtodi-
bus, & ibi tota nocte cum ſilentio præ-
ſtolantes, vt facto mane exeuntem occi-
derent. Dormiuit autem Sampſon vſq;
ad medium noctis, & inde conſurgens
apprehendit ambas portæ fores cum
poſtibus ſuis & ſera, impoſitasq; hu-
meris ſuis portauit ad verticem montis
qui reſpicit Hebron. Poſt hæc amauit
mulierem, quæ habitauit in valle So-
reth, & vocabatur Dalila. Veneruntq;
ad eam principes Philiſtinorum, atque
dixerunt. Decipe eum, & diſce ab illo
in quo habeat tantam fortitudinem, &

quomodo eum ſuperare valeamus, &
vinctum affligere. Quod ſi feceris, dabi
mus tibi ſinguli mille centum argēteos.
Locuta eſt ergo Dalila ad Sampſon.
Dic mihi obſecro, in quo ſit tua maxi- B
ma fortitudo, & quid ſit quo ligatus
erumpere nequeas. Cui reſpondit Sam-
pſon. Si ſeptem neruiceis funibus nec-
dum ſiccis, & adhuc humentibus liga-
tus fuero, infirmus ero vt cæteri homi-
nes. Attuleruntq́; ad eam ſatrapæ Phili-
ſtinorum ſeptem funes, vt dixerat: qui-
bus vinxit eum, latentibus apud ſe inſi-
diis, & in cubiculo finem rei expectanti
bus. Clamauitq́; ad eū. Philiſthĳm ſu-
per te Sampſon. Qui rupit vincula quo-
modo ſi rumpat quis filum de ſtupa tor
tum ſputamine cum odorem ignis acce
perit: & non eſt cognitum in quo eſſet
fortitudo eius. Dixitq́; ad eum Dalila.
Ecce illuſiſti mihi, & falſum locutus es:
ſaltem nunc indica mihi quo ligari de- C
beas. Cui ille reſpondit. Si ligatus fuero
nouis funibus, qui nunquam fuerunt in
opere, infirmus ero, & aliorum homi-
nū ſimilis. Quibus rurſum Dalila vin-
xit eum, & clamauit. Philiſthĳm ſuper
te Sampſon: in cubiculo inſidĳs præpa-

ratis. Qui ita rupit vincula quaſi fila te-
larum. Dixitq; Dalila rurſum ad eum.
Vſquequo decipis me, & fa ſum loque-
ris? Oſtende de quo vinciri debeas. Cui
reſpondit Sampſon. Si, inquit, ſeptem
crines capitis mei cũ licio plexueris, &
clauum his circumligatum terræ fixe-
ris, infirmus ero. Quod cum feciſſet Da-
lila, dixit ad eum, Philiſtĳm ſuper te
Sampſon. Qui cõſurgens de ſomno ex-
traxit clauum cum crinibus & licio. Di
D xitque ad eum Dalila. Quomodo dicis
quòd amas me, cum animus tuus non
ſit mecum? Per tres vices mentitus es
mihi, & noluiſti dicere in quo ſit maxi
ma fortitudo tua. Cumque moleſta eſ-
ſet ei, & per multos dies iugiter adhæ-
reret, ſpacium ad quietem non tribuẽs,
defecit anima eius, & ad mortem vſque
laſſata eſt. Tunc aperiens veritatem rei,
dixit ad eam. Ferrum nunquam aſcen-
dit ſuper caput meum, quia Nazaræus,
id eſt conſecratus domino ſum de vtero
matris meæ: ſi raſum fuerit caput me-
um, recedet à me fortitudo mea, & defi
ciam, eróque ſicut cæteri homines. Vi-
densque illa quòd confeſſus ei eſſet o-
mnem animum ſuũ, miſit ad principes

Philiſthinorum ac mandauit. Aſcendite E
adhuc ſemel, quia nũc mihi aperuit cor
ſuum. Qui aſcenderunt aſſumpta pecu-
nia quã promiſerant. At illa dormire eũ
fecit ſuper genua ſua, & in ſinu ſuo recli
nare caput. Vocauitq; tonſorem & raſit
ſeptem crines eius, & cœpit abigere eũ
& à ſe repellere. Statim enim de eo for-
titudo diſceſsit, dixitq;. Philiſtĳm ſuper
te Sampſon. Qui de ſomno cõſurgens,
dixit in animo ſuo. Egrediar ſicut ante
feci, & me excutiã: neſciens ꝙ receſsiſſet
ab eo dñs. Quem cum apprehendiſſent
Philiſtĳm, ſtatim eruerunt oculos eius,
& duxerũt Gazã vinctũ catenis, & clau
ſum in carcere molere fecerũt. Iamq; ca- F
pilli eius renaſci cœperant, & principes
Philiſtinorum conuenerunt in vnum
vt immolarent hoſtias magnificas Da-
gon Deo ſuo, & epularentur, dicentes.
Pſal.81.c Tradidit Deus noſter inimicum noſtrũ
Sampſon in manus noſtras. Quod etiã
populus videns, laudabat Deum ſuum,
eademq; dicebat. Tradidit Deus noſter
aduerſariũ noſtrum in manus noſtras,
qui deleuit terram noſtram, & occidit
plurimos. Lætãtesq; per conuiuia, ſum-
ptis iam epulis præceperunt vt vocare-

tur Sampſon, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum ſtare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti greſſus ſuos. Dimitte me, vt tangam columnas quibus omnis imminet domus, & reclinet ſuper eas, & paululum requieſcam.
G Domus autem erat plena virorum & mulierum, & erant ibi omnes principes Philiſtinorum, ac de tecto & ſolario circiter tria millia vtriuſq; ſexus ſpectantes ludentem Sampſon. At ille inuocato domino ait. Domine Deus meus memento mei, et redde mihi nūc fortitudinem meam priſtinam Deus meus, vt vlciſcar me de hoſtibus meis, & pro amiſsione duorum luminum vnā vltionem recipiā. Et apprehendens ambas colūnas, quibus innitebatur domus, alteramq; earū dextera, et alterā læua tenēs, ait. Moriatur anima mea cum Philiſtijm. Concuſsisq; fortiter columnis, cecidit domus ſuper omnes principes, & cæteram multitudinem quæ ibi erat. Multoque plures interfecit moriens, quam ante viuus occiderat, Deſcēdentes autem fratres eius, & vniuerſa cognatio tulerunt corpus eius, et ſepelie-

runt inter Saraa & Eſthaol in ſepulchro
patris ſui Manue, iudicauitq́ꝫ Iſrael vi-
ginti annis.

De Michæ idôlolatria & Iſraëlitarum
anarchia.

CAPVT XVII.

FVitque eo tempore vir quidam A
de monte Ephraim nomine Mi-
chas, qui dixit matri ſuæ. Mille
centum argenteos quos ſeparaueras, &
ſuper quibus me audiēte iuraueras, ecce
ego habeo, & apud me ſunt. Cui illa re-
ſpondit. Benedictus filius meus domi-
no. Reddidit ergo eos matri ſuæ, quæ di
xerat ei. Conſecraui, & voui hoc argen-
tum domino, vt de manu mea ſuſcipiat
filius meus, & faciat ſculptile atqꝫ con-
flatile, & nunc trado illud tibi. Reddi- B
dit igitur eos matri ſuæ, quæ tulit du-
centos argenteos, & dedit eos argenta-
rio, vt faceret ex eis ſculptile atqꝫ cōflati
le, quod fuit in domo Michæ. Qui ædi
culam quoque in ea Deo ſeparauit, & fe
cit Ephot & theraphim, id eſt veſtem ſa
cerdotalem, & idôla. Impleuitq́ꝫ vnius
filiorum ſuorum manū, & factus eſt ei
ſacerdos. In diebus illis nō erat rex in Iſ- C
rael, ſed vnuſquiſqꝫ quod ſibi rectū vide
batur

batur,hoc faciebat.Fuit quoq; in tẽpore
illo alter adoleſcens de Bethleem Iuda
ex cognatione eius, eratq; ipſe Leuites,
& habitabat ibi. Egreſſusq; de ciuitate
Bethleem, peregrinari voluit vbicunq;
ſibi commodum reperiſſet. Cumq; ve-
niſſet in montem Ephraim iter faciens,
& declinaſſet parumper in domo Mi-
chæ, interrogatus eſt ab eo vnde veniſ-
ſet. Qui reſpondit, Leuita ſum de Beth-
leem Iuda, & vado vt habitem vbi po-
D tuero & vtile mihi eſſe proſpexero. Di-
xitq; Micha. Mane apud me (inquit) &
eſto mihi parens ac ſacerdos: daboq; ti-
bi per annos ſingulos decem argenteos,
ac veſtem duplicem, & quæ ad victum
ſunt neceſſaria. Acquieuit, et mãſit apud
hominem, fuitq; illi quaſi vnus de filijs.
Impleuitq; Micha manum eius, & ha-
buit puerum ſacerdotem apud ſe. Nunc
ſcio, dicens, quod benefaciet mihi deus
habenti Leuitici generis ſacerdotem.

Tribus Dan quærit ſibi poſſeſsionẽ, aufert Michæ idolum cum ſacerdote: & Lais deuaſtatur.

CAPVT XVIII.

A IN diebus illis non erat rex in Iſrael,
& tribus Dan quærebat poſſeſsionẽ

ſibi,vt habitaret in eã.Vſq; ad illũ enim diẽ inter cæteras tribus ſortẽ non acceperat. Miſerũt ergo filij Dan ſtirpis & familiæ ſuæ quinq; viros fortiſsimos de Sara & Eſthaol,vt explorarent terrã,& diligẽter inſpicerẽt:dixeruntq; eis.Ite,& conſyderate terrã.Qui cum pergẽtes veniſſent in montẽ Ephraim, & intraſſent domũ Michæ,requieuerũt ibi,& agnoſcẽtes vocẽ adoleſcẽtis Leuitæ,vtentesq; illius diuerſorio, dixerũt ad eũ. Quis te huc adduxit? quid hic agis? quã ob cauſam huc venire voluiſti? Qui rñdit eis. Hæc & hæc præſtitit mihi Michas, & me mercede cõduxit,vt ſim ei ſacerdos. Rogauerunt autẽ eũ vt conſuleret dñm, B & ſcire poſſent an proſpero itinere pergerent,& res haberet effectũ. Qui reſpõdit eis. Ite cũ pace,dñs reſpicit viam veſtram & iter quò pergitis. Eũtes igitur quinq; viri venerũt Lais,videruntq; populũ habitantẽ in ea abſq; vllo timore, iuxta conſuetudinẽ Sidoniorũ,ſecurũ & quietum,nullo eis penitus reſiſtẽte,magnarumq; opũ, & procul à Sidône atq; à cunctis hominibus ſeparatũ. Reuerſiq; ad fratres ſuos in Sara & Eſthaol, et quid egiſſent ſciſcitãtibus reſponderũt.

C Surgite, et aſcendamus ad eos. Vidimus enim terram valde opulentam & vberem: nolite negligere, nolite ceſſare. eamus, & poſsideamus, eam, nullus erit labor. Intrabimus ad ſecuros in regionē latiſſimam, tradetq́ nobis dñs locū, in quo nullius rei eſt penuria eorū quæ gignūtur in terra. Profecti igitꝰ ſunt de cognatiōe Dan, id eſt de Saraa & Eſthaol ſexcenti viri accincti armis bellicis, aſcēdentesq́ manſerunt in Cariathiarim Iudæ: qui locus ex eo tempore Caſtrorum
D Dan nomen accepit, & eſt poſt tergum Cariathiarim. Inde tranſierunt in montem Ephraim. Cumque veniſſent ad domum Michę, dixerunt quinque viri qui prius miſsi fuerant ad conſyderandam terram Lais, cæteris fratribus ſuis. Noſtis quòd in domibus iſtis ſit ephot, theraphim & ſculptile atque conflatile, videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinaſſent, ingreſsi ſunt domum adoleſcentis Leuitæ, qui erat in domo Michæ, ſalutaueruntq́ eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita vt erant armati, ſtabant ante oſtium. At illi qui ingreſsi fuerant domum iuuenis, ſculptile & ephot & theraphim, atque confla-
E

tile tollere nitebãtur, & ſacerdos ſtabat ante oſtium, ſexcentis viris fortiſsimis haud procul expectantibus. Tulerũt igitur qui intrauerãt, ſculptile, ephot et idôla atq; cõflatile. Quibus dixit ſacerdos. Quid facitis? Cui reſponderunt. Tace, & pone digitum ſuper os tuum, veniq́; nobiſcũ, vt habeamus te patrẽ ac ſacerdotem. Quid tibi melius eſt, vt ſis ſacerdos in domo vnius viri, an in vna tribu & familia in Iſrael? Quod cũ audiſſet, acquieuit ſermonibus eorum, & tulit ephot & idôla ac ſculptile, & profectus eſt cum eis. Qui cum pergerent, & ante ſe ire feciſſent paruulos ac iumenta, & omne quod erat pretioſum, iamq́; à domo Michæ eſſent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ conclamantes ſecuti ſunt, & poſt tergum clamare cœperunt. Qui cum reſpexiſſent, dixerunt ad Michã. Quid tibi vis? cur clamas? Qui reſpondit. Deos meos quos mihi feci tuliſtis, et ſacerdotẽ, & omnia quæ habeo, & dicitis, Quid tibi eſt? Dixerũtq́; ei filij Dan. Caue ne vltra loquaris ad nos, & veniant ad te viri animo concitati, & ipſe cum omni domo tua pereas. Et ſic cœpto itinere perrexerunt. Videns autẽ

Micha quòd fortiores ſe eſſent, reuerſus eſt in domum ſuam. Sexcenti autem viri tulerunt ſacerdotem, & quæ ſupra diximus: veneruntq́ue in Lais ad populum quieſcentem atque ſecurum, & percuſſerunt eos in ore gladij: vrbemq́ue incendio tradiderunt, nullo penitus ferente præſidium, eo quòd procul habitarent à Sidône, et cum nullo hominum haberent quicquam ſocietatis ac negotij. Erat autem ciuitas ſita in regione Roob, quam rurſum extruentes habitauerũt in ea, vocato nomine ciuitatis Dan, iuxta vocabulum patris ſui quem genuerat Iſrael, quæ prius Lais dicebatur. Poſueruntq́ue ſibi ſculptile, & Ionathan filium Gerſan filij Moyſi, ac filios eius ſacerdotes in tribu Dan, vſque ad diem captiuitatis ſuæ. Manſitq́ue apud eos idôlum Michæ omni tempore quo fuit domus Dei in Silo. In diebus illis nõ erat rex in Iſrael.

De nefando Gabaonitarũ ſcelere in vxorem Leuitæ perpetrato.

CAPVT XIX.

A FVit quidam vir Leuites, habitans in latere montis Ephraim, qui accepit vxorem de Bethleem Iuda: quæ reliquit eum, & reuerſa eſt in do-

mum patris ſui in Bethleem, manſitq́ apud eum quatuor menſibus. Secutusq́ eſt eam vir ſuus, volens reconciliari ei, atque blandiri & ſecum reducere, habẽs in comitatu puerum & duos aſinos. Quæ ſuſcepit eum, & introduxit in domum patris ſui. Quod cum audiſſet ſocer eius, eumque vidiſſet, occurrit ei lætus, & amplexatus eſt hominem. Manſitq́ gener in domo ſoceri tribus diebus comedens cum eo & bibens familiariter. Die autem quarto de nocte conſurgens, proficiſci voluit. Quem tenuit ſocer, & ait ad eum. Guſta prius puſillum panis, & conforta ſtomachum, & ſic proficiſcẽris. Sederuntque ſimul, ac comederunt & biberunt. Dixitque pater puellæ ad generum ſuum. Quæſo te, vt hodie hic maneas, pariterque lætemur. At ille conſurgens, cœpit velle proficiſci. Et nihilominus obnixe eum ſocer tenuit, & apud ſe fecit manere. Mane autem facto, parabat Leuites iter. Cui ſocer rurſum, Obſecro (inquit) vt paululũ cibi capias, & aſſumptis virib⁹. donec increſcat dies, poſtea proficiſcaris. Comederũt ergo ſimul, ſurrexitq́ adoleſcẽs, vt pergeret cũ vxore ſua & puero. B

C. Cui rurſum locutus eſt ſocer. Conſy-
dera quòd dies ad occaſum decliuior
ſit, & propinquat ad veſperum: mane
apud me, etiam hodie, & duc lætum
diem, & cras proficiſcêris, vt vadas in
domum tuam. Noluit gener acquieſce
re ſermonibus eius, ſed ſtatim perrexit,
& venit contra Hiebus, quæ altero no-
mine vocatur Hieruſalem, ducens ſecũ
duos aſinos onuſtos & concubinam.
Iamq́ꝫ aderãt iuxta Hiebus, & dies mu-
tabatur in noctẽ. Dixitq́ꝫ puer ad domi
num ſuum. Veni obſecro, declinemus
ad vrbem Hiebuſæorum, & manea-
mus in ea. Cui reſpondit dominus.
Non ingrediar oppidum gentis alie-
næ, quæ non eſt de filĳs Iſrael, ſed tranſ
ibo vſque Gabaa, & cum illuc perue-
nero, manebimus in ea, aut certe in vr-
D be Rama. Tranſierunt ergo Hiebus,
& cœptum carpebant iter, occubuitq́ꝫ
eis ſol iuxta Gabaa, quæ eſt in tribu
Beniamin: diuerteruntq́ꝫ ad eam, vt ma
nerent ibi. Quò cum intraſſent, ſede-
bant in plateâ ciuitatis, & nullus eos re
cipere volebat hoſpitio. Et ecce, appa-
ruit homo ſenex, reuertens de agro &
de opere ſuo veſperi, qui et ipſe de mõte

erat Ephraim,& peregrinus habitabat
in Gabaa. Homines autem regionis il-
lius erant filij Iemini. Eleuatisq; oculis,
vidit ſenex ſedentem hominem cũ ſar-
cinulis ſuis in platêa ciuitatis, & dixit
ad eum. Vnde venis? & quò vadis? Qui E
reſpõdit ei, Profecti ſumus de Bethleẽ
Iuda, & pergimus ad locum noſtrum,
qui eſt in látere montis Ephraim, vnde
ieramus in Bethleem: et nnnc vadimus
ad domum Dei, nullusq; ſub tectum
ſuum nos vult recipere, habẽtes paleas
& fœnum in aſinorum pabulum, &
panem ac vinum in meos & ancillæ
tuæ vſus, & pueri qui mecum eſt: nul-
la re indigemus, niſi hoſpitio. Cui
reſpondit ſenex, Pax tecum ſit, ego præ
bebo omnia quæ neceſſaria ſunt, tãtum
quæſo ne in platêa maneas. Introduxit-
que eum in domum ſuam, et pabulum
aſinis prębuit, ac poſtquam lauerunt pe
des ſuos, recepit eos in conuiuium. Illis F
epulantibus, & poſt laborem itineris, ci
bo & potu reficientibus corpora, vene-
runt viri ciuitatis illius filij Belial, id eſt
abſq; iugo, & circundantes domum ſe-
nis, fores pulſare cœperunt, clamantes
ad dominum domꝰ, atq; dicẽtes, Educ

virum qui ingreſſus eſt domũ tuam, vt àbutamur eo. Egreſſusq́ eſt ad eos ſe-nex, & ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc, quia ingreſſus eſt homo hoſpitium meum, et ceſſate ab hac ſtultitia: habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, vt humilietis eas, & veſtram libidinem compleatis, tantum obſecro ne ſcelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant acquieſcere ſermonibus illius. Quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam ſuam, & eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte
G abuſi eſſent, dimiſerunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris, venit ad oſtium domus, vbi manebat dominus ſuus, & ibi corruit. Mane facto, ſurrexit homo, & aperuit oſtium, vt cœptam expleret viam, & ecce cõcubina eius iacebat ante oſtium, ſparſis in limine manibus. Cui ille, putans eam quieſcere, loquebatur, Surge, vt ambulemus. Qua nihil reſpõdente, intelligens quòd erat mortua, tulit eam, & impoſuit aſino, reuerſusq́ eſt in domum ſuam. Quam cum eſſet ingreſſus, arripuit gladium et cadauer vxoris cum oſsibus ſuis in duo-

decim partes ac fruſta concidens, miſit in omnes terminos Iſrael. Quod cũ viſdiſſent ſinguli cõclamabant, Nũquam res talis facta eſt in Iſrael, ex eo die quo aſcenderũt patres noſtri de Aegypto, vſque in pręſens tẽpus: ferte ſententiã, & in cõmune decernite quid facto opꝰ ſit.

Gabaonitarum facinoris vltio: & quanta Beniamitarum ſtrages ſit facta.

CAPVT XX.

Oſee.10.c EGreſsi itaque ſunt omnes filij Iſrael, & pariter congregati quaſi vir vnus de Dan vſq; Berſabee, & terra Galaad ad dominum in Maſpha: omnesq; anguli populorũ, & cunctæ tribus Iſrael in ęcclesiã populi Dei conuenerunt quadraginta millia peditum pugnatorum. Nec latuit filios Bẽiamin quòd aſcendiſſent filij Iſrael in Maſpha. Interrogatusq; Leuita maritus mulieris interfectæ quomodo tantum ſcelus perpetratum eſſet: reſpondit. Veni in Gabaa Beniamin cũ vxore mea, illucq; diuerti: & ecce, homines ciuitatis illius circundederunt nocte domum in qua manebam, volentes me occidere, & vxorem meam incredibili furore libidinis vexantes denique mortua eſt. A

Quam arreptam,in fruſta concidi,miſ
ſiq; partes in omnes terminos poſſeſsio
nis veſtræ, quia nunquam tantũ nefas,
& tam grande piaculũ factum eſt in Iſ
rael. Adeſtis omnes filij Iſrael, diſcerni
te quid facere debeatis. Stansq; omnis
populus,et quaſi vnius hominis,ſermo
nes reſpondit. Non recedemus in taber
nacu. noſtra, nec ſuã quiſquã intrabit
domũ,ſed hoc cõtra Gabaa in cõmune
B faciemus,Decẽ viri eligantur è centũ,ex
omnibus tribub⁹ Iſrael,& centũ de mil
le,& mille de decem millibus vt cõpor
tent exercitui cibaria: & poſsimus pu
gnare contra Gabaa Beniamin, & red
dere ei pro ſcelere quod meretur. Cõue
nitq; vniuerſus Iſrael ad ciuitatem,qua
ſi homo vnus eadem mente,vnoq; con
ſilio,& miſerunt nuntios ad omnẽ tri
bum Beniamin,qui dicerunt. Cur tan
tum nefas in vobis repertum eſt? Tradi
te homines de Gabaa, qui hoc flagitiũ
perpetrarunt, vt moriantur, & aufera
tur malum de Iſrael. Qui noluerunt fra
trum ſuorum filiorũ Iſrael audire man
datum,ſed ex cunctis vrbibus quæ ſor
tis ſuæ erant, conuenerunt in Gabaa, vt
illis ferrent auxiliũ,et cõtra vniuerſum

populũ Iſrael dimicarent. Inuentiq́ue ſunt vigintiquinq; millia de Beniamin educentium gladiũ præter habitatores Gabaa, qui ſeptingenti erant viri fortiſſimi, ita ſiniſtra vt dextra præliantes: & ſic fundis lapides ad certum iaciẽtes, vt capillũ quoq; poſſent percutere, & nequaquã in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorũ quoq; Iſrael abſq; filijs Beniamin inuenta ſunt quadringenta millia educentiũ gladios, & paratorum ad pugnã. Qui ſurgentes venerũt in domũ Dei, hoc eſt in Silo conſulueruntq; dominũ, atq; dixerũt. Quis erit in exercitu noſtro princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus reſpondit dñs. Iudas ſit dux veſter. Statimq; filij Iſrael ſurgentes, mane caſtrametati ſunt iuxta Gabaa: & inde procedentes ad pugnã contra Beniamin, vrbem oppugnare cœperũt. Egreſsiq́; filij Beniamin de Gabaa, occiderũt de filijs Iſrael die illo vigintiduo millia virorũ. Rurſum filij Iſrael & fortitudine, & numero cõfidentes in eodẽ loco in quo prius certauerant, aciẽ direxerunt: ita tamen vt prius aſcenderent, & flerent coram domino vſq; ad noctem; conſulerentq́;

eum,& dicerent. Debeo vltra procede-
re ad dimicandum contra filios Benia-
D min fratres noſtros,an non? Quibus il-
le reſpondit. Aſcendite ad eos, & inite
certamen. Cúmq; filij Iſrael altera die
contra filios Beniamin ad prælium pro
ceſsiſſent, eruperunt filij Beniamin de
portis Gabaa, & occurrentes eis, tanta
in illos cæde bacchati ſunt,vt decem et
octo millia virorum educentium gla-
dium proſternerent. Quamobrem o-
mnes filij Iſrael venerunt in domū Dei,
& ſedentes flebant coram domino ieiu
nauerúntq; die illo ad vſque veſperam,
& obtulerunt ei holocauſta, atque paci
ficas victimas, & ſuper ſtatu ſuo inter-
rogauerunt. Eo tempore ibi erat arca
fœderis domini,& Phinees filius Elea-
zari filij Aaron præpoſitus domus.Con
ſuluerunt igitur dominum, atq; dixe-
runt. Exire vltra debemus ad pugnam
contra filios Beniamin fratres noſtros,
an quieſcere? Quibus ait dominus. A-
ſcendite, cras enim tradam eos in ma-
nus veſtras. Poſuerúntq; filij Iſrael in-
ſidias per circumitum vrbis Gabaa, &
tertia vice,ſicut ſemel & bis,contra Ben
E iamin exercitum produxerunt. Sed

et filij Beniamin audacter eruperunt de ciuitate, & fugientes aduerſarios longius perſecuti ſunt, ita vt vulnerarent ex eis ſicut primo die & ſecundo, & cæderent per duas ſemitas vertentes terga, quarum vna ferebatur in Bethel, & altera in Gabaa, atq; proſternerent triginta circiter viros. Putauerunt enim ſolito eos more cędere. Qui fugam arte ſimulantes inierant conſilium, vt abſtraherent eos de ciuitate, & quaſi fugiẽtes ad ſupradictas ſemitas perducerẽt. Omnes itaq; filij Iſrael ſurgẽtes de ſedibus ſuis, tetenderunt aciem in loco qui vocatur Baalthamar. Inſidiæ quoq; quæ circa vrbem erant, paulatim ſe aperire cœperunt & ab occidentali vrbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorũ de vniuerſo Iſrael habitatores vrbis ad certamina prouocabant. Ingrauatumq; eſt bellum contra filios Beniamin, & non intellexerunt quòd ex omni parte illis inſtaret interitus. Percuſsitq; eos dominus in conſpectu filiorum Iſrael, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinq; millia, & cẽtum viros, omnes bellatores & educentes gladium. Filij autem Beniamin cum ſe inferiores eſſe

vidiſſent,cœperūt fugere. Quod cernen
F. tes filij Iſrael, dederunt eis ad fugiendū
locū, vt ad præparatas inſidias deueniſ
rent,quas iuxta vrbē poſuerāt.Qui cū re
pente de latibulis ſurrexiſſent,& Benia
min terga cędētibus daret,ingreſsi ſunt
ciuitatē,et percuſſerunt eā in ore gladij.
Signū autē dederant filij Iſrael his quos
in inſidijs collocauerāt, vt poſtquàm vr
bem cepiſſent,ignē accenderēt,vt aſcenſ
dente in altū fumo,captā vrbem demōſ
ſtrarent. Quod cū cernerēt filij Iſrael in
ipſo certamine poſiti (putauerūt enim
filij Beniamin eos fugere, & inſtantius
perſequebātur,cæſis de exercitu eorū tri
ginta viris)& viderunt quaſi columnā
fumi de ciuitate cōſcendere, Beniamin
quoq; reſpiciens retro,cū captā cerneret
ciuitatem, & flāmas in ſublime ferri:
qui prius ſimulauerant fugā,verſa facie
fortius reſiſtebant.Quod cū vidiſſent fi
lij Beniamin,in fugam verſi ſunt,& ad
viam deſerti ire cœperunt,illuc quoque
G os aduerſarijs perſequentibus.Sed et hi
qui vrbem ſuccenderant, occurrerunt
eis:atq; ita factum eſt,vt ex vtraq; parſ
te ab hoſtibus cæderentur, nec erat vlla
requies morientium. Ceciderunt atq;

proſtrati ſunt ad oriẽtalem plagã vrbis Gabaa:fuerunt autem qui in eodẽ loco interfecti ſunt,decem & octo millia virorũ, omnes robuſtiſsimi pugnatores. Quod cũ vidiſſent qui remanſerant de Beniamin,fugerunt in ſolitudinem : & pergebant ad petrã, cuius vocabulũ eſt Remmon.In illa quoq; fuga palantes, & in diuerſa tendẽtes,occiderũt quinq; millia viros.Et cũ vltra tenderent perſecuti ſunt eos, & interfecerunt etiã alia duo millia.Et ſic factũ eſt,vt omnes qui ceciderant de Beniamin in diuerſis locis,eſſent vigintiquinque millia pugnatores ad bella promptiſsimi. Remanſerunt itaq; de omni numero Beniamin, qui euadere potuerunt, & fugere in ſolitudinem ſexcentiviri,ſederuntq; in petra Remmon menſibus quatuor. Regreſsi autẽ filij Iſrael, omnes reliquias ciuitatis à viris vſq; ad iumenta gladio percuſſerunt:cunctasq; vrbes & viculos Beniamin vorax flamma conſumpſit.

Iſraẽlitæ miſerti Beniamitarũ permittũt eis ſuas filias nubere cõtra quàm iurauerãt.

CAPVT XXI.

IVrauerunt quoque filij Iſrael in Maſpha,& dixerunt. Nullus noſtrũ dabit A

filijs

filĳs Beniamin de filiabus ſuis vxorem.
Veneruntq́ omnes ad domum Dei in
Silo, & in conſpectu eius ſedentes vſq;
ad veſperam, leuauerunt vocem, & ma
gno vlulatu cœperunt flere, dicentes.
Quare domine Deus Iſrael factum eſt
hoc malū in populo tuo, vt hodie vna
tribus auferretur ex nobis? Altera autē
die diluculo conſurgentes, extruxerunt
altare, obtuleruntq́ ibi holocauſta, &
pacificas victimas, & dixerūt. Quis non
aſcendit in exercitū domini de vniuerſis
tribubus Iſrael? Grandi enim iuramēto
ſe cōſtrinxerant, cum eſſent in Maſpha,
interfici eos qui defuiſſent. Ductiq́ pœ-
nitentia filĳ Iſrael ſuper fratre ſuo Ben-
iamin, cœperūt dicere, Ablata eſt tribus
vna de Iſrael, vnde vxores accipient?
8 Omnes enim in cōmune iurauimus nō
daturos nos his filias noſtras. Idcirco di
xerunt, Quis eſt de vniuerſis tribubus
Iſrael qui non aſcendit ad dominum in
Maſpha? Et ecce inuenti ſunt habitato-
res Iabis Galaad, in illo exercitu non
fuiſſe. Eo quoq; tempore cum eſſent in
Silo, nullus ex eis ibi repertus eſt. Mi-
ſerunt itaque decem millia viros robu-
ſtiſsimos, & præceperunt eis. Ite & per-

cutite habitatores Iabis Galaad in ore
gladij,tam vxores, quàm paruulos eo-
rum: & hoc erit quod obſeruare debe-
bitis. Omne generis maſculini, & mu-
lieres quæ cognouerunt viros, interfici-
te: virgines autem reſeruate. Inuentæq́;
ſunt de Iabis Galaad quadringentæ vir
gines, quæ neſcierunt viri thorum, &
adduxerunt eas ad caſtra in Silo, in ter-
ram Chanaan. Miſeruntq́; nuntios ad
filios Beniamin,qui erãt in petra Rem-
mon,& præceperunt eis, vt eas ſuſcipe-
rent in pace. Veneruntq́; filij Beniamin
in illo tempore,& datæ ſunt eis vxores
de filiabus Iabis Galaad: alias autẽ non
repererunt,quas ſimili modo traderent.
Vniuerſusq́; Iſrael valde doluit, & egit
pœnitentiam ſuper interfectione vnius
tribus ex Iſrael.Dixeruntq́; maiores na-
tu.Quid faciemus reliquis,qui non acce
perunt vxores?Omnes in Beniamin fœ
minæ conciderunt,& magna nobis cu-
ra ingentiq́; ſtudio prouidendum eſt,ne
vna trib⁹ deleatur ex Iſrael.Filias enim
noſtras eis dare non poſſumus,cõſtricti
iuramento, & maledictione qua dixi-
mus,Maledictus qui dederit de filiabus
ſuis vxorẽ Beniamin. Ceperuntq́; cõſi-

lium,atq; dixerunt,Ecce ſolennitas do-
mini eſt in Silo anniuerſaria, quæ ſita
eſt ad ſeptentrionem vrbis de Bethel,ad
orientalem plagam viæ, quæ de Bethel
tendit ad Sichimã, & ad meridiẽ oppi-
di Lebona. Præceperuntq; filij Benia-
min,atq; dixerunt. Ite,& latitate in vi-
neis.cũq; videritis filias Silo ad ducẽdos
choros ex more procedere, exite repẽte
de vineis,& rapite ex eis ſinguli vxores
ſingulas,& pergite in terrã Beniamin.
D Cũq; venerint patres earum, ac fratres,
& aduerſum vos queri cœperint, atque
iurgari,dicemus eis. Miſeremini eorũ.
Non enim rapuerũt eas iure bellantiũ,
atq; victorũ,ſed rogãtibus vt acciperẽt,
nõ dediſtis,& à veſtra parte peccatũ eſt.
Feceruntq; filij Beniamin vt ſibi fuerat
imperatum: & iuxta numerum ſuum
rapuerunt ſibi de his quæ ducebant cho
ros vxores ſingulas: abieruntq; in poſ-
ſeſsionem ſuam ædificantes vrbes & ha
bitantes in eis. Filij quoq; Iſrael reuerſi
ſunt per tribus, & familias in taberna-
cula ſua. In diebus illis non erat rex in
Iſrael: ſed vnuſquiſq; quod ſibi rectum
videbatur hoc faciebat.

F I N I S.

LIBER RVTH.

De Elimelech Bethleemitæ tempore fa-
mis peregrinationibus : & quomodo Ruth
ſuam ſocrum coluerit.

CAPVT I.

IN diebus vnius iudicis, A
quando iudices pręerãt,
facta eſt fames in terra.
Abijtq́; homo de Beth-
leem Iuda, vt peregri-
naretur in regione Moa
bitide cum vxore ſua, ac duobus liberis:
Ipſe vocabatur Elimelech, & vxor eius
Noemi: & duo filij, alter Maalon, & al-
ter Chelion, Ephratei de Bethleem Iu-
da. Ingreſſiq́; regionem Moabitidem,
morabantur ibi. Et mortuus eſt Elime-
lech maritus Noemi, remanſitq́; ipſa cū
filijs. Qui acceperunt vxores Moabiti-
das, quarum vna vocabatur Orpha, al-
tera Ruth. Manſeruntq́; ibi decem an-
nis, & ambo mortui ſunt, Maalon vide-
licet & Chelion: remanſitq́; mulier or-
bata duobus liberis ac marito. Et ſurre-
xit vt in patriam pergeret cum vtraque
nuru ſua de regione Moabitide. Au- B
dierat enim ꝙ reſpexiſſet dominus po-

pulum ſuum,& dediſſet eis eſcas.Egreſ
ſa eſt itaq; de loco peregrinationis ſuæ
cũ vtraq; nuru,& iam in via reuertendi
poſita in terrã Iuda, dixit ad eas. Ite in
domũ matris veſtræ,faciat vobiſcũ dñs
miſericordiã,ſicut feciſtis cum mortuis
& mecũ. Det vobis inuenire requiẽ in
domibus virorũ,quos ſortituræ eſtis.Et
oſculata eſt eas. Quæ eleuata voce flere
cœperũt & dicere.Tecum pergemus ad
populum tuũ.Quibus illa reſpõdit.Re
uertimini filiæ meæ, cur venitis mecũ?
Num vltrà habebo filios in vtero meo,
vt viros ex me ſperare poſsitis?Reuerti
mini filiæ meæ,& abite.Iam enim ſene
ctute confecta ſum,nec apta vinculo cõ-
iugali:etiã ſi poſſem hac nocte cõcipere,
& parere filios, ſi eos expectare velitis
donec creſcant,& annos pubertatis im-
pleãt, antè eritis vetulæ quàm nubatis.
C Nolite quæſo filiæ meæ facere hoc,quia
veſtra anguſtia magis me premit,& e-
greſſa eſt manus dñi cõtra me. Eleuata
igitur voce,rurſum flere cœperunt. Or-
pha oſculata eſt ſocrum ac reuerſa eſt.
Ruth adhæſit ſocrui ſuæ. Cui dixit
Noemi. En reuerſa eſt cognata tua ad
populum ſuum, & ad Deos ſuos, vade

cum ea. Quæ reſpondit. Ne aduerſeris mihi, vt relinquam te & abeam: quocunque enim perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus, populus meus: & Deus tuus, Deus meus. Quæ te terra morientem ſuſceperit, in ea moriar: ibique locũ accipiam ſepulturæ. Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, ſi nõ ſola mors me & te ſeparauerit. Vidẽs ergo Noemi, quod obſtinato animo Ruth decreuiſſet ſecum pergere, aduerſari noluit, nec ad ſuos vltra reditũ perſuadere. Profectæque ſunt ſimul, & venerunt in Bethleem. Quibus vrbem ingreſsis, velox apud cunctos fama percrebuit: dicebantque mulieres, Hæc eſt illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me Noemi, id eſt pulchram: ſed vocate me Mara, id eſt amarã, quia amaritudine valde repleuit me omnipotens. Egreſſa ſum plena, & vacuam reduxit me dominus. Cur ergo vocatis me Noemi, quam dominus humiliauit, & afflixit omnipotens? Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ: ac reuerſa eſt in Bethleem, quãdo primum hordea metebantur. D

Ruth colligit ſpicas in agro Booz, à quo humaniter tractatur.

CAPVT II.

A ERat autem viro Elimelech conſanguineus, homo potens, & magnarum opū, nomine Booz. Dixitq́ Ruth Moabitis ad ſocrum ſuam. Si iubes, vadam in agrum, & colligam ſpicas, quę fugerint manus metentium, vbicunq́ clementis in me patris familiàs reperero gratiā. Cui illa reſpondit. Vade filia mi. Abijt itaq́, & colligebat ſpicas poſt terga metentium. Accidit autem vt ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognatione Elimelech. Et ecce, ipſe veniebat de Bethleem, dixitq́ meſſoribus. Dominus vobiſcum. Qui reſponderunt ei. Benedicat
B tibi dominus. Dixitq́ Booz iuueni, qui meſſoribus præerat. Cuius eſt hæc puella? Cui reſpondit. Hæc eſt Moabitis quæ venit cum Noemi, de regione Moabitide, & rogauit vt ſpicas colligeret remanentes, ſequens meſſorum veſtigia: & de mane vſque nunc ſtat in agro, & nec ad momentum quidem domum reuerſa eſt. Et ait Booz ad Ruth, Audi filia, ne vadas in alterum agrū ad

colligẽdum,nec recedas ab hoc loco:ſed
iungere puellis meis,& vbi meſſuerint,
ſequere. Mandaui enim pueris meis, vt
nemo moleſtus ſit tibi: ſed etiã ſi ſitie-
ris,vade ad ſarcinulas,& bibe aquas, de
quibus & pueri mei bibunt. Quæ ca-
dens in faciem ſuam, & adorans ſuper
terrã,dixit ad eum. Vnde mihi hoc, vt
inuenirem gratiam ante oculos tuos,&
noſſe me dignareris peregrinam mu-
lierem? Cui ille reſpõdit. Nuntiata ſunt C
mihi omnia quæ feceris ſocrui tuæ poſt
mortem viri tui:& quòd reliqueris pa-
rentes tuos,& terrã in qua nata es,& ve
neris ad populũ, quem antea neſciebas.
Reddat tibi dominus pro opere tuo,&
plenam mercedẽ recipias à dño Deo Iſ-
rael,ad quem veniſti,& ſub cuius cõfu-
giſti alas. Quæ ait. Inueni gratiã apud
oculos tuos domine mi,qui conſolatus
es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ,
quæ non ſum ſimilis vnius puellarum
tuarum. Dixitq; ad eam Booz. Quan-
do hora veſcendi fuerit, veni huc, &
comede panem, & intinge buccellam
tuam in aceto. Sedit itaque ad meſſo-
rum latus, & congeſsit polentam ſibi,
comeditq;, & ſaturata eſt, & tulit reli-

quias. Atque inde ſurrexit, vt ſpicas ex
more colligeret. Præcepit autem Booz
pueris ſuis, dicens. Etiam ſi vobiſcum
metere voluerit, ne prohibeatis eam: &
de veſtris quoq; manipulis proĳcite de
induſtria, & remanere permittite, vt
abſque rubore colligat, & colligentem
D nemo corripiat. Collegit ergo in agro
vſque ad veſperam, & quæ collegerat
virga cædens & excutiens, inuenit hor-
dei quaſi ephi menſuram, id eſt tres mo-
dios, quos portans reuerſa eſt in ciuita-
tem, et oſtendit ſocrui ſuæ: inſuper pro-
tulit, & dedit ei de reliquĳs cibi ſui quo
ſaturata fuerat. Dixitq; ei ſocrus ſua.
Vbi hodie collegiſti, & vbi feciſti opus?
Sit benedictus, qui miſertus eſt tui. In-
dicauitq; ei apud quem eſſet operata: &
nomẽ dixit viri, q Booz vocaretur. Cui
reſpondit Noemi. Benedictus ſit à do-
mino, quoniam eãdem gratiam, quam
præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis.
Rurſumq; ait. Propinquus noſter eſt
homo. Et Ruth, Hoc quoque, inquit,
præcepit mihi, vt tandiu meſſoribus
eius iungerer, donec omnes ſegetes me-
terentur. Cui dixit ſocrus. Melius eſt fi-
lia mi, vt cum puellis eius exeas ad me-

tendum,ne in alieno agro quiſpiam re=
ſiſtat tibi.Iuncta eſt itaq; puellis Booz,
& tamdiu cum eis meſſuit, donec hor=
dea & triticum in horreis conderentur.

Ruth ſocrus ſuæ ſuaſu accumbit ad pedes
Booz,qui eam ſex hordei menſuris donat.

CAPVT III.

POſtquam autem reuerſa eſt ad ſo A
crum ſuam, audiuit ab ea, Filia
mi,quæram tibi requiem,& pro=
uidebo vt bene ſit tibi.Booz iſte,cuius
puellis in agro iūcta es,propinquus no=
ſter eſt,& hac nocte aream hordei ven=
tilat.Lauare igitur,& vngere,& indue=
re cultioribus veſtimētis,& deſcende in
aream.Nō te videat homo,donec eſum
potum'q; finierit. Quando autem ierit
ad dormiendū,nota locum in quo dor=
miat. Venies'q;, & diſcooperies palliū,
quo operitur à parte pedum, & proijː
cies te,& ibi iacebis.Ipſe autē dicet tibi
quid agere debeas.Quę reſpōdit.Quic=
quid præceperis,faciam. Deſcendit'q; in B
aream, & fecit omnia quæ ſibi impera=
uerat ſocrus. Cum'q; comediſſet Booz,
& bibiſſet,& factus eſſet hilarior,iſſet'q;

ad dormiendum iuxta aceruum mani-
pulorum, venit abſcõdite, & diſcooper-
to pallio à pedibus eius, ſe proiecit. Et
ecce, nocte iam media expauit homo,
& conturbatus eſt, viditq́ mulierem ia
centem ad pedes ſuos, & ait illi. Quæ
es? Illáque reſpondit. Ego ſum Ruth
ancilla tua. expande pallium tuum ſu-
per famulam tuam, quia propinquus
es. Et ille, Benedicta, inquit, es à domi-
no filia, & priorem miſericordiam po-
ſteriore ſuperaſti: quia non es ſecuta iu-
C uenes pauperes, ſiue diuites. Noli ergo
metuere, ſed quicquid dixeris mihi, fa-
ciam tibi. Scit enim omnis populus qui
habitat intra portas vrbis meæ, mulie-
rem te eſſe virtutis. Nec abnuo me pro-
pinquum, ſed eſt alius me propinquior.
Quieſce hac nocte, & facto mane, ſi te
voluerit propinquitatis iure retinere,
bene res acta eſt: ſin autem ille noluerit,
ego te abſque vlla dubitatione ſuſcipi-
am. Viuit dominus. dormi vſque ma-
ne. Dormiuit itaque ad pedes eius, vſ-
que ad noctis abſceſſum. Surrexit ita-
que antequam homines ſe cognoſce-
rent mutuo, et dixit Booz, Caue ne quis
D nouerit quòd huc veneris. Et rurſum.

Expande,inquit,pallium tuum, quo o-
periris, & tene vtraque manu. Qua ex-
tendente,& tenente,menſus eſt ſex mo-
dios hordei,& poſuit ſuper eam. Quæ
portans ingreſſa eſt ciuitatem, & venit
ad ſocrum ſuam. Quæ dixit ei. Quid
egiſti filia?Narrauitq; ei omnia quæ ſibi
feciſſet homo. Et ait. Ecce ſex modios
hordei dedit mihi,& ait. Nolo vacuam
te reuerti ad ſocrum tuam. Dixitq; Noe
mi.Expecta filia,donec videamus quem
res exitum habeat. neque enim ceſſabit
homo, niſi compleuerit quod loqu-
tus eſt.

Booz ducit Ruth in vxorem: & naſcitur eis filius Obed. Item de modo cedendi ius propinquitatis.

CAPVT IIII.

ASCendit ergo Booz ad portam, A
& ſedit ibi. Cumq; vidiſſet pro
pinquũ præterire, de quo prius
ſermo habitus eſt,dixit ad eum,Declina
pauliſper,& ſede hic,vocans eum nomi
ne ſuo.Qui diuertit & ſedit.Tollens au
tem Booz decem viros de ſenioribus ci-
uitatis,dixit ad eos. Sedete hic. Quibus
reſidẽtibus locutus eſt ad propinquum,
Partem agri fratris noſtri Elimelech

vendet Noemi,quæ reuerſa eſt de regio-
ne Moabitide: quod audire te volui, &
tibi dicere coram cunctis ſedentibus, &
maioribus natu de populo meo. Si vis
poſsidere iure propinquitatis, eme &
poſside: ſinautem diſplicet tibi hoc ip-
ſum, indica mihi, vt ſciam quid facere
debeam. Nullus enim eſt propinquus
excepto te,qui prior es:& me,qui ſecun-
B dus ſum. At ille reſpondit. Ego agrum
emam. Cui dixit Booz. Quando emer-
ris agrum de manu mulieris, Ruth
quoque Moabitidem, quæ vxor defun-
cti fuit,debes accipere: vt ſuſcites nomẽ
propinqui tui in hæreditate ſua. Qui re
ſpondit,Cedo iuri propinquitatis: neq;
enim poſteritatem familiæ meæ delere
debeo.tu meo vtere priuilegio, quo me
libenter carere profiteor. Hic autem erat Deut.25.b
mos antiquitus in Iſrael inter propin-
quos,vt ſi quando alter alteri ſuo iuri ce
debat, vt eſſet firma conceſsio, ſoluebat
homo calceamentum ſuum, & dabat
propinquo ſuo. Hoc erat teſtimonium
ceſſionis in Iſrael. Dixit ergo propinquo
C ſuo Booz. Tolle calceamentum. Quod
ſtatim ſoluit de pede ſuo. At ille maio-
ribus natu, & vniuerſo populo, Teſtes

vos,inquit, eſtis hodie, quòd poſſede-
rim omnia quæ fuerunt Elimelech &
Chelion & Maalon, tradente Noemi:
& Ruth Moabitidem, vxorem Maa-
lon,in coniugium ſumpſerim, vt ſuſci-
tem nomen defuncti in hæreditate ſua,
ne vocabulum eius de familia ſua,ac fra
tribus & populo deleatur. Vos,inquam,
huius rei teſtes eſtis. Reſpondit omnis
populus, qui erat in porta, & maiores
natu, Nos teſtes ſumus. faciat dominus
hãc mulierem,quæ ingreditur domum
tuam,ſicut Rachel,& Liam,quæ ædifi-
cauerunt domum Iſrael: vt ſit exẽplum
virtutis in Ephrata, & habeat celebre
nomen in Bethleem: fiatq́; domus tua,
ſicut domus Phares, quem Thamar pe
perit Iudæ, de ſemine quod tibi dederit
dominus ex hac puella. Tulit itaque
Booz Ruth,& accepit vxorem, ingreſ-
ſusq́; eſt ad eam, & dedit illi dominus
vt conciperet & pareret filium. Dixe- D
runtq́; mulieres ad Noemi. Benedictus
dominus qui non eſt paſſus,vt deficeret
ſucceſſor familiæ tuæ, & vocaretur no-
men eius in Iſrael: & habeas qui conſo-
letur animam tuam,& enutriat ſenectu-
tem. de nuru enim tua natus eſt, qui te

diliget: & multo tibi meliór eſt, quàm ſi ſeptem haberes filios. Suſceptúmque Noemi puerum poſuit in ſinu ſuo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio. Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, & dicentes, Natus eſt filius Noemi: vocauerunt nomen eius Obed. Hic eſt pater Iſai, patris Dauid. Hæ ſunt generationes Phares. Phares genuit Eſrom, Matth.1.a

Eſrom genuit Aram, Aram genuit
Aminadab, Aminadab genuit
Naaſſon, Naaſſon genuit Sal
mon, Salmon genuit
Booz, Booz genuit
Obed, Obed ge
nuit Iſai, Iſai
genuit Da
uid.

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Theobaldus Paganus.
M. D. XLII.